

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guida per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

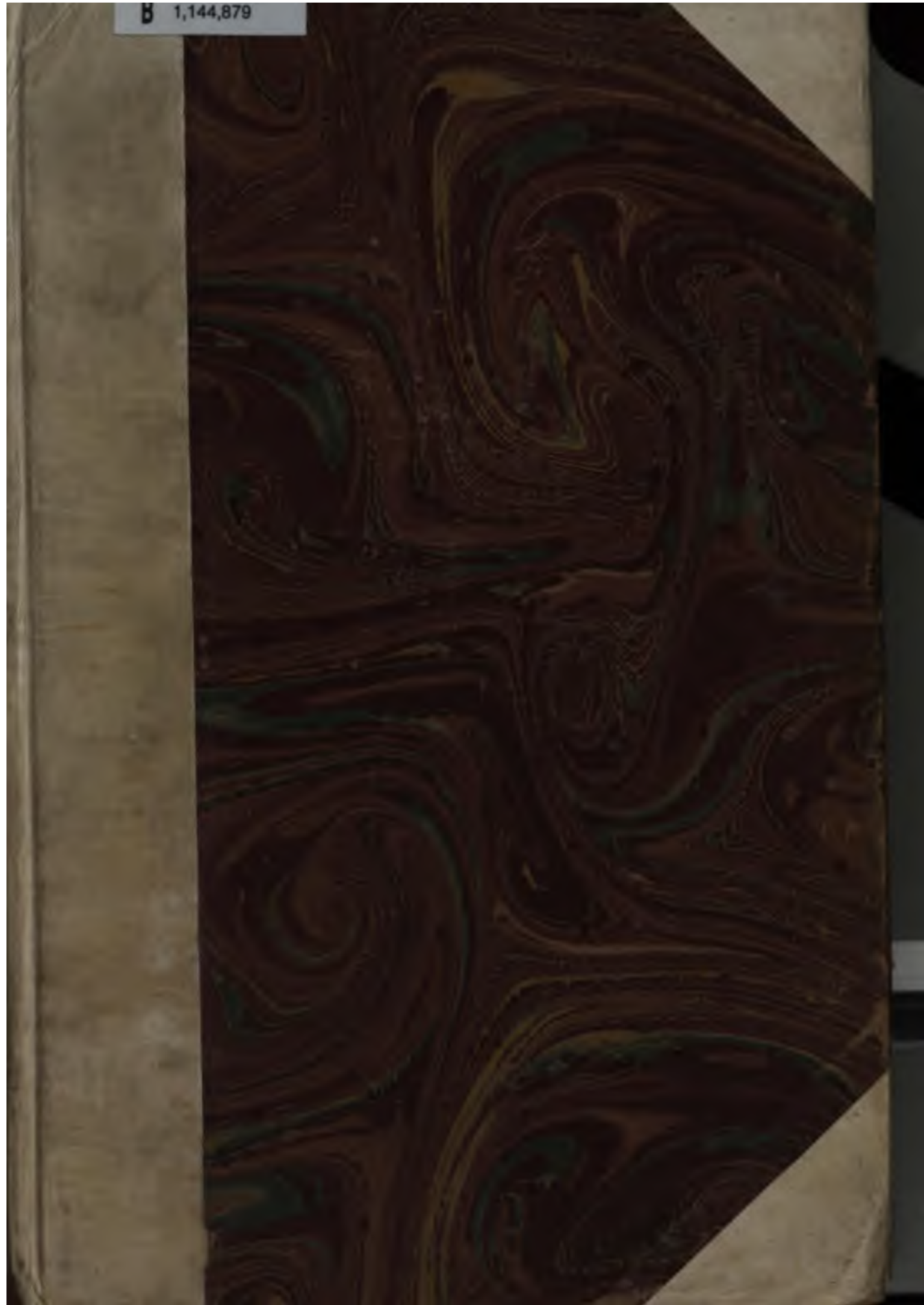
Inoltre ti chiediamo di:

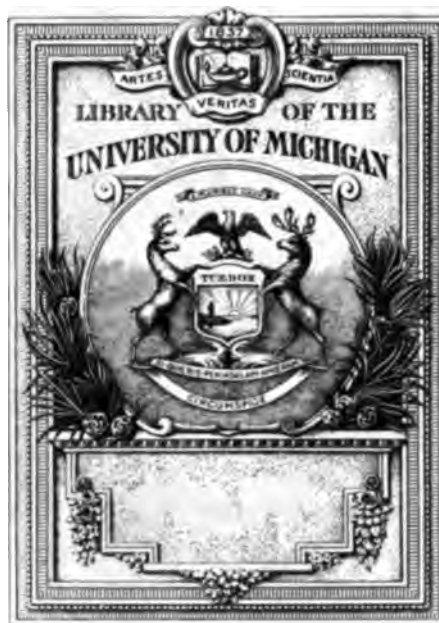
- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

B 1,144,879

1

403
.F8

ISTITUTO STORICO ITALIANO
FONTI PER LA STORIA D'ITALIA

STATUTI
DELLE
Società del popolo
DI BOLOGNA

A CURA
DI
AUGUSTO GAUDENZI

VOLUME I.
SOCIETÀ DELLE ARMI

3

ROMA

NELLA SEDE DELL'ISTITUTO
PALAZZO DEI LINCEI, GIÀ CORSINI,
ALLA LUNGARA

1889

ISTITUTO STORICO
ITALIANO

FONTI
PER LA
STORIA D'ITALIA

PUBBLICATE
DALL'ISTITUTO STORICO
ITALIANO

STATUTI . SECOLO XIII

ROMA
NELLA SEDE DELL'ISTITUTO
PALAZZO DEI LINCEI, GIÀ CORSINI,
ALLA LUNGARA

1889

STATUTI
DELLE
SOCIETÀ DEL POPOLO
DI BOLOGNA

A CURA
DI
AUGUSTO GAUDENZI

VOLUME I.
SOCIETÀ DELLE ARMI

ROMA
FORZANI E C. TIPOGRAFI DEL SENATO
PALAZZO MADAMA

1889

DIRITTI RISERVATI

History-Medieval
Libreria
6-9-27
14950

PREFAZIONE

CAPITOLO I.

Le società delle armi del popolo di Bologna e i loro statuti.

Le società delle armi del popolo di Bologna, delle quali ora per la prima volta pubblichiamo gli antichi statuti, erano, come il loro nome dice, formate dai popolani armati, e costituivano in tempo di guerra il nerbo dell'esercito pedestre della città; in tempo di pace rappresentavano lo stato della plebe preparato alla difesa e più tardi anche alla offesa contro lo stato dei nobili e dei ricchi.

La maggior parte degli autori moderni le fa nascere nel 1174 o poco dopo, e questo perchè nel 1174, secondo i nostri storici, sarebbe sorta la società dei Lombardi, e non è sembrato verosimile che la formazione di questa fosse troppo lontana da quella delle altre. Ma noi abbiamo dimostrato in altro luogo¹ che la narrazione dei cronisti bolognesi onde ebbe origine quella credenza, nel fatto si riferisce alla lega Lombarda, e che la prima notizia certa della formazione di una società d'armi in Bologna è quella da noi rinvenuta nella matricola

¹ *Bullettino dell'Istituto storico*, n. 8.

della società dei Balzani, pubblicata nell'Appendice del presente volume, da cui si trae che questa società sorse nel 1230. E perchè la formazione di una società di questo genere non si concepisce senza quella delle altre, fummo indotti a ritenere che verso questo tempo le compagnie d'armi nascessero tutte in conseguenza del rivolgimento del 1228, per cui in Bologna il popolo, quale aggregato delle corporazioni delle arti e delle armi, si costituì come Stato nello Stato.

Le società delle armi in Bologna erano verso la metà del secolo XIII ventiquattro: quelle dei Leoni, dell'Aquila, dei Griffoni, dei Delfini, della Branca nel quartiere di porta Stiera; quelle delle Spade, delle Sbarre, dei Drappieri per l'arme, dei Leopardi, de' Vari nel quartiere di porta S. Pietro; quelle dei Castelli, dei Quartieri, delle Traverse di Barberia, delle Traverse di Val d'Aposa, delle Schise nel quartiere di porta S. Procolo; quelle dei Balzani, delle Chiavi, dei Cervi, dei Rastelli, delle Branche di porta S. Stefano nel quartiere di porta Ravennana. Erano poi distribuite per tutti i quartieri della città le società dei Lombardi, dei Toschi, della Stella, dei Beccai per l'armi. Si vede dunque che tutti i popolani bolognesi, fuori dei beccai che avevano voluto formare una compagnia a parte, erano stati distribuiti, a seconda delle contrade dove abitavano, in venti società, cinque per ogni quartiere; e che quelli i quali dalla Lombardia o dalla Toscana erano venuti a trapiantarsi a Bologna, si erano divisi, secondo il loro luogo d'origine, nelle società dei Lombardi e dei Toschi; alle quali si era aggiunta poi quella della Stella, che comprendeva probabilmente gli uomini della Toscana e della Lombardia

non entrati nelle due confraternite dei Toschi e dei Lombardi donde sorsero le società d'armi di questo nome.

Obbligo di questi società era, in tempo di rumore, quello di accorrere armate al podestà e più tardi al capitano del popolo, affine di reprimere i tumulti e di soffocare le guerre con cui i nobili turbavano ogni giorno la tranquillità cittadina. Questo, ancorchè non espresso chiaramente, traspare da ogni disposizione dei loro statuti e di quelli di tutto il popolo. In tempo di guerra poi gli uomini di ciascuna di esse, almeno quando si attendavano, dovevano stringersi attorno al loro gonfalone: sul campo di battaglia certo essi procuravano di far lo stesso, ma forse perchè non avevano autorità di inceppare l'azione dei comandanti dell'esercito scelti dal comune, essi non sancivano questo principio nei loro statuti.

Era questo, per esprimerci così, il loro ufficio politico; ma dai loro statuti si vede che avevano anche il fine di assicurare a ciascun popolano per mezzo della unione la tutela necessaria a proteggerlo contro le aggressioni dei nobili e dei potenti. E siccome poi questa unione riceveva una specie di sanzione religiosa, per ciò che tutti i membri della società dovevano di quando in quando assistere in comune alla messa e contribuire alla celebrazione dei divini uffici, così andavano uniti ad essa gli obblighi comuni alle confraternite pie, di soccorrere i soci poveri, seppellire i defunti, e così via via.

Il loro ordinamento interno era foggato su quello delle società delle arti, che alla sua volta era derivato da quello più antico del comune. Esse erano dunque rette da un certo numero di ministrali, per lo più quattro

od otto, che corrispondevano ai consoli nel primo governo comunale. Questi si circondavano, come già i consoli e più tardi il podestà del comune, di un Consiglio, e avevano, come i magistrati municipali, ai loro ordini uno o più messi. Avevano facoltà di comandare ai soci tutto quello che ritenessero utile per la società, e, se questi non obbedivano, dovevano pagare una multa o bando, per esigere la quale i ministrali potevano farsi prestare man forte dagli anziani e più tardi dal capitano del popolo.

L'avere della società era custodito da un massaro, che spesso era uno dei ministrali, e consisteva in genere nei denari che si ricavavano dalle condanne e dalle collette, per raccogliere le quali si nominavano talvolta speciali esattori. Qualche società possedeva però anche beni immobili.

Oltre ai ministrali e al massaro, ogni società si nominava un notaio, ufficio del quale era di scriverne tutti gli atti, cioè a dire gli statuti, le riformazioni e le altre deliberazioni della assemblea dei soci, le matricole, e gli elenchi degli ufficiali.

In genere gli ufficiali delle società erano soggetti a sindacato, e i sindaci dovevano soprattutto investigare se essi avessero restituito le cose della società a loro pervenute e se avessero esatto il provento delle condanne da loro pronunziate.

L'autorità suprema delle società risiedeva però nella assemblea generale dei soci, la quale soltanto poteva sancire gli statuti, decretare le spese eccedenti una determinata somma, ammettere nuovi membri, espellere gl'indegni di appartenervi, eleggersi gli ufficiali. L'ele-

zione di questi per altro non si faceva a maggioranza di voti, come a maggioranza di voti si decidevano tutte le altre questioni; ma sibbene *per brevi*, cioè a dire scegliendo a sorte coloro che dovevano poi designare gli eletti.

Il vincolo che univa i soci alla società e li obbligava a sottomettersi alle sue deliberazioni e ad osservarne gli statuti, consisteva nel giuramento con cui volontariamente si erano astretti a far ciò: la sanzione dell'osservanza degli statuti era sempre il pagamento di una ammenda.

Le società prendevano poi parte al reggimento dello Stato in due modi: l'uno indiretto, che consisteva nella scelta che ogni società, secondo un determinato turno, doveva fare di un anziano; l'altro diretto, che consisteva nella approvazione o nel rigetto delle cedole con cui s'interpellavano le società sulle deliberazioni da prendersi per tutto il popolo.

Quantunque formate di popolani, le società delle armi accolsero nel loro seno da principio anche i nobili; ma questi furono da esse cacciati nel 1270, insieme coi contadini, coi fumanti e colle persone infami, secondo che si ricava da tutti i loro statuti fatti dopo quest'anno. Allora le società delle armi divennero le schiere del popolo ordinate pel combattimento contro la nobiltà, e furono esse che sostennero nelle strade di Bologna la guerra che produsse la prima cacciata dei Lambertazzi nel 1274 e finì colla seconda avvenuta nel 1280. E perchè in questa guerra quattro società avevano seguita la parte dei Lambertazzi, cioè a dire quelle delle Branche di S. Stefano, delle Traverse di Val d'Aposa, dei Delfini, dei Rastelli, esse furono radiate dal novero delle altre.

Allora cominciò il periodo della dominazione popolare in Bologna, e quindi la importanza delle società così delle armi come delle arti crebbe straordinariamente; ma un mutamento notevole s'introdusse nella loro costituzione, perchè a capo dei ministeriali fu messo un preministeriale o priore o anziano dei ministeriali, e quindi, per così esprimerci, il loro ordinamento di repubblicano divenne monarchico.

Gli statuti e le matricole da noi pubblicati delle società delle armi ce le rappresentano innanzi in quattro periodi: nel 1230 o nel 1231, al tempo della loro prima costituzione; nel 1255, quando, colla creazione del primo capitano del popolo, lo stato della plebe si raffermò e si consolidò; nel 1270, quando esso si ordina pel combattimento; nel 1290, quando è in pieno possesso della vittoria. E di questi statuti e di queste matricole occorre ora più specialmente parlare.

Nell'Archivio di Stato di Bologna si conservano tuttora alcuni grossi cartoni, pieni di statuti e di matricole di società d'armi e d'arti. In genere gli statuti e le matricole di ogni società sono uniti fra di loro; ma questa unione fu fatta senza il menomo discernimento, per cui non solo accadde, a modo di esempio, che atti della società d'armi delle Spade andassero a finire tra quelli dell'arte degli Spadai, ma avvenne anche che un solo manoscritto contenente uno statuto e una matricola della società della Branca di porta Castello si smembrasse in modo, che il principio dello statuto e la fine della matricola andarono in un luogo, la fine dello statuto e il principio della matricola in un altro. Interi volumi poi di matricole delle società delle armi o delle so-

cietà delle arti furono in tempi non lontani da noi scomposti, e i loro frammenti furono collocati fra gli atti della società a cui si riferivano. Ma ciò non basta: la maggior parte di quelle che erano qualificate come matricole delle singole società, nel fatto altro non erano che frammenti di libri più antichi, contenenti insieme le matricole delle compagnie delle armi e delle arti, posti cogli atti della società a cui appartenevano i nomi contenuti nella prima pagina. Per di più, su questi statuti e queste matricole vi fu chi pretese di scrivere le date a cui risalivano; ma queste indicazioni, che servirono di base agli inventari d'archivi, e furono riprodotte, per esempio, anche dal Malagola nel suo pregevole lavoro sull'Archivio di Stato di Bologna, sono spesso sbagliate, e furono anche la causa indiretta di alcuni errori di date nella presente pubblicazione.¹ L'orizzontarsi dunque in questo caos e il costruire la storia degli statuti e delle matricole delle nostre società su questo materiale era tutt'altro che facile. I risultati a cui io sono arrivato dopo uno studio lungo, paziente, noioso, e non so quanto meritorio, sono i seguenti.

Ogni società, appena formatasi, mise in iscritto i suoi statuti, ma di questi si servì unicamente per uso proprio.

¹ Questo accadde negli statuti delle società dei Griffoni (a p. 305 e sgg.) e delle Spade (a p. 325 e sgg.) che portano le date del 1258 e del 1262, le quali, essendo scritte sui codici, furono riprodotte nelle copie da me fatte eseguire, e per errore poi passarono nella edizione. Questi statuti sono invece anteriori al 25 aprile del 1256.

Quanto allo statuto della società delle Branche della quale io stampai prima il principio (a p. 255 e sgg.) e poi la fine (a p. 475), quando mi venne fatto di trovarla, persisto a credere che la data del 1255 da me appostavi sia essenzialmente la vera, benchè si veda che nel 1270 lo statuto fu rimaneggiato:

Nell'anno 1256 però, poco dopo la creazione del primo capitano del popolo, fu ordinato alle società di presentare i loro statuti all'esame di questo magistrato, e l'approvazione seguì il giorno 25 marzo dello stesso anno. In questo tempo furono redatte le più antiche copie, che a noi giunsero, degli statuti delle società delle armi, le quali noi abbiamo pubblicate nel presente volume. Queste copie in gran parte ci riproducono revisioni di statuti operate in quel torno di tempo, ma alcune contengono anche i primi statuti che le società stesse si erano dati, e che esse avevano fino a quel momento mantenuti inalterati o quasi. Più tardi furono ordinate loro altre presentazioni degli statuti; in conseguenza di che altre compilazioni dei medesimi rimasero nell'archivio del popolo, e giunsero fino a noi. In genere queste appartengono agli anni 1288-1290, e poche soltanto risalgono agli anni 1270-1272. Di questi anni invece, o dei due immediatamente seguenti, sono quasi tutte le matricole delle società e i frammenti di libri contenenti copie delle matricole medesime che ci sono arrivate.

Come gli statuti municipali sono derivati dai più antichi brevi di sacramenti sia dei magistrati sia degli uomini del comune, così quelli delle compagnie sono nati dalle formule di giuramento sia dei soci sia degli ufficiali delle società. Perciò un'anomalia costante nella loro redazione è il passaggio brusco dalla prima persona plurale di chi ordina alla prima persona singolare di chi promette di obbedire, incontrandovisi ad ogni piè sospinto espressioni di questo genere: « Stabiliamo e ordiniamo che nessuno « possa rifiutare gli uffici della società. E se rifiuterò, pagherò la tal multa ». Se però gli statuti cittadini, i quali

altro non erano che un patto solenne tra la cittadinanza e i suoi capi pel tempo in cui questi rimanevano in ufficio, furono destinati a durare un anno; quelli delle nostre società dovevano da principio restare in vigore tutto il tempo per cui la società era contratta, cioè a dire cinque o dieci anni. Ma presto l'uso invalso di rifare ogni anno gli statuti cittadini fece sì, che ogni anno si rivedessero anche quelli delle società; per cui in tutti o quasi tutti gli statuti da noi pubblicati trovasi la disposizione, che verso la fine dell'anno si nominino statutieri per procedere alla loro emendazione. Era per altro nella natura delle cose che questa per lo più si operasse rinnovando lo statuto dell'anno antecedente e introducendovi quelle aggiunte o quelle modificazioni che il tempo richiedeva, aggiunte o modificazioni delle quali spesso si trova la traccia nelle frasi: « fu aggiunto a questo « statuto » o « questo statuto cominciò ad aver efficacia nel « tale anno ». Se però gli statuti cittadini portavano sempre la data dell'anno a cui dovevano servire, quelli delle società delle armi, che teoricamente dovevano restare in vigore finchè durava la società, o portavano la data della loro prima redazione, o quella del tempo in cui erano stati rifatti di pianta. Per altro, nello stesso modo che, quando nelle redazioni successive degli statuti municipali si ripeteva una disposizione, spesso se ne manteneva la data primitiva, ma se ne adattava il tenore alle mutate condizioni dei tempi; così anche i nostri statuti delle armi hanno spesso modificazioni od aggiunte posteriori al tempo in cui dicono di essere stati redatti; per cui, a modo di esempio, è menzionato il capitano del popolo che fu creato in Bologna nel 1255 negli sta-

tuti delle società dei Balzani e delle Traverse di Val d'Aposa che portano le date dal 1230 e del 1231.

Gli statuti delle compagnie delle armi e delle arti, benchè fossero opera degli statutieri, pure erano redatti sempre dal notaio della società. Ma prima di essere posti in vigore, dovevano sempre essere letti e confermati nel corpo della società: e in quella occasione, si facevano loro non di rado detrazioni od aggiunte. Lo statuto così modificato, di regola doveva essere ricopiato di nuovo; ma qualche volta si indicavano in esso le cancellature con un frego di penna tirato sulle disposizioni abrogate, o con un « capsum est » o con un « vacat » scritti di fronte; e le aggiunte si scrivevano tra le linee, oppure nel margine superiore od inferiore della pagina, o alla fine dello statuto. Un esempio di questo procedimento si ha nello statuto da noi stampato della società dell'Aquila.

Queste cancellature sono da distinguersi bene da quelle fattevi da chi doveva poi esaminare lo statuto per approvarlo o rigettarlo. Queste ultime sono molto rare; tuttavia anche negli statuti da noi pubblicati non ne mancano gli esempi. Qualche volta interi statuti furono abrogati, come avvenne di quelli dei Delfini e delle Traverse di porta S. Procolo, perchè « della parte dei Lambertazzi ». Quando questo caso, che del resto era molto raro, non si dava, sotto di esso si scriveva che era stato approvato. In genere poi sotto a ciascuno statuto si fa menzione non di una sola, ma di più approvazioni, sia perchè, quando si procedeva ad una nuova revisione degli statuti delle diverse società non si ordinasse a queste la presentazione di un nuovo esemplare

dei medesimi, ma si adopressero quelli già esaminati che erano rimasti nel pubblico archivio; sia perchè, e questo mi par più probabile, le società stesse presentassero alla pubblica approvazione più di una volta gli stessi statuti per evitare le spese di nuove copie.

Gli statuti delle nostre compagnie sono scritti tutti in latino, e fu soltanto verso la fine del secolo xiv che alcuni di quelli delle arti furono redatti in italiano. E questo si deve all'influenza dello studio bolognese; giacchè è noto che in Toscana gli statuti delle società delle arti cominciarono assai prima a essere scritti in volgare. Se però gli statuti compilati più tardi, e da notai molto dotti, sono molto involuppati e prolissi così nel pensiero come nella forma, quelli più antichi, e compilati da notai più ignoranti, portano l'impronta della più grande semplicità e naturalezza. Che cosa può immaginarsi di più ingenuo dello statuto dei Castelli, che comincia: « Che nessun socio « nostro dica l'uno all'altro: tu mentisci »?

È soprattutto in questi statuti, i quali nell'espressione riproducono, vestito di forme latine, il pensiero popolare, che bisogna cercare la vera indole delle nostre società.

Per quello che riguarda le matricole, è troppo naturale che se ogni società fino dalla sua costituzione fece redigere in latino le norme con cui si reggeva, essa facesse compilare, parimente in latino, l'elenco dei membri che la componevano. Questi elenchi, come già gli statuti nel primo periodo della esistenza delle compagnie delle armi e delle arti, servirono unicamente per l'amministrazione interna delle società; ma più tardi il capitano del popolo pretese di esaminarli, e di appro-

vare o riprovare i nomi degli uomini che vi si contenevano, e perciò le società dovettero cominciare, insieme cogli statuti, a presentare le loro matricole alla approvazione della pubblica autorità. Quando ciò per la prima volta accadesse non sappiamo: solo ci pare di potere con certezza affermare, che la maggior parte delle matricole di società d'armi rimaste nel nostro Archivio di Stato furono consegnate nel 1272, o poco prima o poco dopo, insieme cogli statuti, al capitano del popolo, il quale alla sua volta le fece trascrivere insieme con quelle delle società delle arti in appositi registri, dei quali ci sono rimasti frammenti. Negli originali delle matricole delle società si trovano spesso numerose aggiunte e cancellature, da distinguersi anch'esse dalle cancellazioni, ordinate dal capitano in occasione dell'esame delle matricole, dei nomi di quelli che a norma degli statuti del popolo non potevano entrare nelle società.

CAPITOLO II.

Manoscritti adoperati per la presente edizione.

Come abbiamo or ora detto, i manoscritti riguardanti le società delle armi, che si conservano nell'Archivio di Stato di Bologna, possono dividersi in tre serie principali: statuti presentati nel 1256, statuti e matricole presentati verso il 1272, statuti presentati nel 1288, o poco prima o poco dopo. Pubblicare tutto questo materiale non sarebbe stato nell'indole di un Istituto che, dovendo raccogliere le fonti di tutta la storia d'Italia, può stampare

degli statuti delle singole città solo quel tanto che è necessario per mostrare quale parte esse abbiano avuto nello sviluppo della legislazione generale. Era dunque necessario prenderne soltanto alcuni. Ma se nella pubblicazione degli statuti delle società delle arti, che si estendono per parecchi secoli, il criterio direttivo di questa scelta deve consistere nel rappresentare, dando alla luce uno o più statuti di ciascuna età, il progressivo sviluppo di queste istituzioni; per quelli delle società delle armi, che appartengono essenzialmente a due periodi, non molto lontani l'uno dall'altro, cioè a dire alla metà e alla fine del secolo XIII, dacchè del 1270 ce ne sono rimasti pochissimi, a me è parso conveniente di stampare tutti gli statuti che illustrano uno di questi periodi, e di aggiungervene alcuni che si riferiscono all'altro. E veramente, se io avessi pubblicato, per esempio, una metà degli statuti del 1256 e una metà del 1288, il lettore non avrebbe visto i rapporti che esistevano tra gli statuti delle diverse compagnie nello stesso tempo, e quale parte era fatta in essi all'arbitrio di ogni società, quale alla volontà di tutto il popolo a cui quella era subordinata. Di più, soltanto avendo sott'occhio tutti gli statuti rimastici delle società d'armi in un dato tempo, il lettore può farsi un'idea completa di codesto organismo, che in questa forma non si incontra se non a Bologna. Tra i due periodi poi a cui gli statuti stessi si riferiscono, io non ho esitato a scegliere il primo: innanzi tutto perchè, come più vicino alle origini delle società stesse, ha maggior interesse, tanto più che alcuni degli statuti in esso vigenti eran quegli stessi che le società si erano dati al momento della loro costituzione; poi perchè in esso gli statuti sono ancora ab-

bastanza semplici e non annoiano e affaticano di soverchio il lettore per la loro prolissità. Io ho dunque stampati tutti gli statuti rimastici del 1255 o del 1256. Ho parimente stampato uno statuto della società della Branca di porta Castello che porta la data del 1270, ma che deve in gran parte riprodurre uno del 1255 modificato in seguito agli statuti del popolo del 1270, siccome appare dalla circostanza che, dopo la menzione della sua approvazione nel 1270, contiene alcune aggiunte datate dal 1264. Ho poi pubblicato uno statuto della società dei Vari del 1288, che può servire come tipo degli altri delle società delle armi in questo tempo, e uno dei Lombardi del 1291, che rappresenta lo stesso tipo sviluppato e perfezionato.

Mi è poi sembrato conveniente di aggiungere in appendice uno statuto della società dei Beccai per l'armi e per l'arte. I beccai formavano due società distinte, una d'armi e una d'arte, ma ad intervalli si trova che essi figurano come costituenti una sola società, intitolata come testè ho detto. Lo statuto da me pubblicato si riferisce veramente all'esercizio dell'arte del macellaio; ma siccome della società d'armi dei beccai non ci rimase alcun ordinamento, io ho creduto bene di comunicar questo che si riferisce agli uomini che la formavano, anche perchè si abbia in questo volume un termine di confronto tra la costituzione delle società delle arti e quella delle armi.

Ho poi stampato da ultimo lo statuto fatto nel 1480 dalla società dei Lombardi, quando questa era già tornata ad essere, come in origine, una confraternita religiosa; statuto che il conte Procolo Isolani, odierno massaro di questa società, ebbe la gentilezza di comunicarmi dall'archivio della medesima.

Tra le numerose matricole poi che il nostro Archivio di Stato possiede di queste compagnie, tre mi sono sembrate specialmente meritevoli di essere pubblicate: una dei Balzani, che io credo del 1272, la quale contiene la notizia che mi ha indotto a mettere nel 1230 l'origine di tutte le società d'armi; una della società della Stella del 1272, che dimostra, ciò che prima era ignoto, come essa fosse composta tutta di uomini della Lombardia e della Toscana; e finalmente una dei Toschi degli anni 1259-1273, la quale, sia pei nomi illustri che contiene, tra cui quelli di Accursio e dei suoi figli, di Rolandino Passeggeri, di Viviano Tosco &c., sia pel modo con cui fu redatta, è particolarmente importante per la storia di quei tempi.

Da ultimo poi ho stampato una questione di Bertuccio De Pretis, la quale dimostra in qual modo i giuriconsulti considerassero le società delle armi di fronte ai principi del diritto pubblico e privato d'allora.

Gli statuti e le matricole pubblicati poi nel presente volume hanno una certa importanza anche dal lato della paleografia. I caratteri con cui sono scritti si può dire che stiano di mezzo tra la scrittura notarile e la libraria, benché si accostino di più all'ultima che alla prima. In genere le tre serie in cui li abbiamo divisi, hanno anche caratteri esterni diversi. Gli statuti del 1256 sono tutti in grande formato, scritti con lettere che si avvicinano alle corsive, senza iniziali. Le matricole del 1272 sono per lo più in piccolo formato, in iscrittura più grande che non è quella degli statuti ora detti, colle iniziali o coi segni dei paragrafi colorati. Quelli poi del 1288 sono in formato medio, scritti con caratteri gotici e colle iniziali co-

lorate, benchè qualche volta le iniziali stesse siano state omesse per essere poi miniate, e nel fatto non siano poi state disegnate mai. I manoscritti pubblicati nel presente volume sono i seguenti.

I. *Statuti della società dei Lombardi dell'anno 1256.*

Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 418×279 , segnato anticamente n. 7, di due carte scritte in doppia colonna, di cui la scrittura gotica corsiva occupa tre colonne e poche righe della quarta, senza rubriche e senza iniziali. La colonna è della dimensione di mm. 114×391 , ed è divisa in 118 righe.

II. *Statuti della società dei Lombardi dell'anno 1291.*

Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 247×340 , di tredici carte, di cui la 1^a, la 2^a A e la 3^a B sono bianche, scritte per uno spazio di mm. 164×244 in 42 righe di carattere gotico, con rubriche in rosso e senza iniziali.

III. *Riformagioni della società dei Lombardi dell'anno 1302.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 292×212 , di due carte, scritte per una estensione di mm. 228×174 in 28 righe di carattere gotico.

III. *Statuti della società dei Toschi dell'anno 1256.*

Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 276×406 , di quattro carte scritte per mm. 325×198 in 44 righe di carattere gotico corsivo, con rubriche in rosso e con iniziali non colorate.

V. *Statuti della società dei Balzani degli anni 1230 e 1235.* Ms. membranaceo, della dimensione di millimetri 428×280 di due carte (anticamente segnate 93 e 94), delle quali la 2 B è bianca, scritte per mm. 307×179 in 65 righe di carattere gotico corsivo, senza rubriche e con iniziali non colorate.

VI. *Statuti della società delle Traverse di porta S. Procolo degli anni 1231 e 1255.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 417×286 , di tre carte scritte in due colonne di mm. 305×75 in 45 righe di carattere gotico corsivo, senza rubriche e senza iniziali. Nella prima carta, nel margine superiore a destra, è dipinta l'arma della società, e gli statuti stessi sono cancellati con due tratti di penna tirati obliquamente, in croce. Nel margine superiore si trova scritto posteriormente: « Cassata et irritata ac etiam annullata fuerunt dicta ordinamenta quia Lambertacia ». A c. 1 B, nel margine laterale esterno, vi è una postilla della mano stessa del corpo degli statuti, e a c. 8 B, nel margine inferiore, una aggiunta certo posteriore.

VII. *Statuti della società dei Delfini anteriori all'anno 1255.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 429×280 , anticamente segnato n. 14, di una carta sola scritta per mm. 366×248 in 67 righe di scrittura minuscola gotica. Gli statuti sono cancellati come i precedenti ed hanno nel margine superiore, scritte posteriormente, le parole: « Cassata et annullata quia Lambertacia ». Non vi sono rubriche.

VIII. *Statuti della società dei Castelli anteriori all'anno 1255.* Ms. membranaceo, della dimensione di millimetri 405×270 , di due carte scritte per mm. 299×190 in 36 righe di carattere gotico corsivo, con rubriche in rosso e senza iniziali, con alcune postille in margine.

VIII. *Statuti della società delle Schise dell'anno 1254.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 412×285 , segnato anticamente n. 27, di due carte scritte per millimetri 288×158 in 39 righe di carattere gotico corsivo,

con rubriche in rosso e con iniziali non colorate. Nel margine laterale esterno della c. 1A è dipinta l'arma della società delle Schise.

X. *Statuti della società delle Chiavi dell'anno 1255.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 414×285 , anticamente segnato 105 e 106, di due carte scritte per mm. 317×195 in 25 righe di carattere gotico corsivo, con rubriche, colla iniziale colorata e nelle altre rubriche col segno § colorato.

XI. *Statuti della società delle Sbarre dell'anno 1255.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 420×284 , anticamente segnato 99 e 100, di due carte scritte per mm. 312×208 in 48 righe di bel carattere minuscolo gotico, con una miniatura in principio rappresentante il vessillifero della società, senza rubriche e con iniziali non colorate.

XII. *Statuti della società delle Traverse di Barberia dell'anno 1255.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 418×283 , anticamente segnato 73, 74, 75 e 76, di quattro carte scritte in doppia colonna di mm. 278×97 (l'ultima pagina è in bianco) in 25 righe di carattere minuscolo gotico, senza rubriche e con iniziali non colorate. Sul margine superiore a destra è disegnata l'arma della società.

XIII. *Statuti della società del Cervo dell'anno 1255.* Ms. delle dimensioni di mm. 250×185 , di otto carte, scritte per mm. 144×187 in 22 righe di scrittura gotica corsiva, con rubriche ed iniziali in rosso. Vi sono alcune postille in margine di mano posteriore.

XIII. *Statuti della società dell'Aquila dell'anno 1255.* Ms. membranaceo, delle dimensioni di mm. 422×285 , di quattro carte anticamente segnate 101, 102, 103 e 104.

scritte per mm. 287×190 in 29 righe di carattere minuscolo gotico, con rubriche e senza iniziali. Moltissime postille di tempo posteriore scritte nei margini completano o modificano il testo degli statuti. A c. 1 A, nel margine superiore a destra, è disegnata a penna un'aquila.

XV. *Statuti della società della Branca dell'anno 1255 circa con modificazioni e aggiunte degli anni 1270 e 1264.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 405×275 , di sette carte (di cui quattro sono occupate dagli statuti, le altre tre da matricole), scritte per millimetri 305×202 in 38 righe di carattere gotico corsivo, senza rubriche e senza iniziali.

XVI. *Statuti della società dei Leoni dell'anno 1256.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 413×283 , di quattro carte anticamente segnate 95, 96, 97 e 98, scritte per mm. 297×213 in 38 righe di carattere gotico corsivo, con rubriche e col segno § in rosso. A c. 4 B sono addizioni posteriori.

XVII. *Statuti della società dei Quartieri dell'anno 1256.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 422×274 , di due carte anticamente segnate 28 e 29, scritte per mm. 301×147 in 43 righe di carattere gotico corsivo, con molte postille scritte in margine, con rubriche e colle due prime iniziali ed i segni § in rosso.

XVIII. *Statuti della società dei Griffoni dell'anno circa 1256¹.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 416×287 , di due carte (delle quali la 2 B è in bianco), scritte in doppia colonna di mm. 330×114 in 61 righe di carattere gotico corsivo, con rubriche e senza iniziali. Vi

¹ E non 1258, come a p. 305; v. Prefazione, p. XIII, in nota.

sono alcune postille in margine, e nella parte superiore della c. 1 A a sinistra è dipinta l'arma della società.

XVIII. *Statuti della società delle Spade dell'anno circa 1256*¹. Ms. membranaceo, della dimensione di millimetri 420×285 , di due carte scritte in doppia colonna di mm. 330×85 in 67 righe di scrittura gotica corsiva, senza rubriche e senza iniziali.

XX. *Statuti della società dei Vari dell'anno circa 1256*. Ms. membranaceo, della dimensione di millimetri 412×283 , di quattro carte anticamente segnate 53, 54, 55 e 56, scritte in doppia colonna di mm. 295×77 in 28 righe, senza rubriche e con iniziali non colorate. La c. 4 è quasi interamente riempita da addizioni posteriori.

XXI. *Statuti della società dei Vari dell'anno 1288*. Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 275×185 , di sei carte (delle quali quattro sole sono occupate dalla scrittura), anticamente segnate 57, 58, 59, 60, 63 e 64, scritte per mm. 222×140 in 34 righe di carattere gotico corsivo, senza rubriche e con iniziali non colorate.

XXII. *Statuti della società dei Beccai per l'arte e per le armi della fine del secolo XIII*. Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 350×242 , di sei carte (delle quali solo quattro ed alcune righe della quinta sono occupate dalla scrittura), scritte per mm. 274×185 in 37 righe di bellissima scrittura minuscola gotica, senza rubriche e colle iniziali non colorate.

XXIII. *Statuti della società dei Lombardi dell'anno 1488 con addizioni del 1602*. Ms. membranaceo di venti cartelle (delle quali solo tredici, dal 3 al 15, segnate però

¹ E non 1262, come a p. 325; v. Prefazione, p. XIII, in nota.

1, 2, 3 13, sono occupate dalla scrittura), senza rubriche e colle iniziali non colorate. Una postilla nel margine inferiore della c. 6A contiene una addizione del 1488; sulla guardia di legno è dipinta l'arma della società.

XXIII. *Matricola della società dei Balzani dell'anno 1272.* Ms. membranaceo, delle dimensioni di millimetri 40×27 , di quattro carte segnate già coi numeri 48-51.

XXV. *Matricola della società della Stella dell'anno 1272.* Ms. membranaceo, della dimensione di millimetri 270×173 , di sedici carte con rubriche e iniziali in rosso.

XXVI. *Matricola della società dei Toschi dell'anno 1259 con aggiunte degli anni successivi sino al 1273.* Ms. membranaceo, della dimensione di mm. 262×191 , composto di ventisei carte. La scrittura primitiva è una scrittura libraria gotica corsiva¹; quella delle aggiunte è scrittura minuscola notarile.

XXVII. *Questione di Bertoluccio Depretis discussa l'anno 1299, relativa alle società delle armi.* Ms. membranaceo in-fol. di varie dimensioni, di duecentotrentacinque carte, appartenente al Collegio di Spagna in Bologna, segnato col n. 109, scritto in doppia colonna in caratteri gotici corsivi difficilmente intelligibili. Il codice contiene: a) una somma o meglio un commento al *Corpus iuris canonici* di Pietro Salina² che si dichiara fin da principio del libro

¹ Avverto che designando come *gotica corsiva* la scrittura della maggior parte dei nostri statuti e delle nostre matricole, che altri chiamerebbe *minuscola notarile*, ho seguito la terminologia suggeritami dal prof. Malagola.

² Catalogo dei manoscritti del Collegio di Spagna nel ms. della biblioteca Universitaria n. 299: « Petrus Salinis, Super Decretum ».

professore di diritto canonico. Comincia: « In nomine
« Trinitatis. in hoc principio circa tria principaliter labo-
« rabo: primo invocacione nominis Ihesu Christi; secundo
« in commentacione iuris canonici cuius professor sum . . . ;
« tercio circa intentionem gratiam quam in hoc opere
« habuit . . . ». Finisce: « Ita inseparabiliter: insepara-
« bilia ut sunt opera Trinitatis ut .xxviii. q. .i. sic .ii.
« neque. Explicit »; *b*) cc. 133 B e 134 A, alcune an-
notazioni, in fine alle quali pare essere la sigla *Ot.* (Ot-
tone); *c*) c. 134 v, alcune altre annotazioni che non hanno
alcuna firma; *d*) c. 135 a c. 144, questioni di diversi
dottori, come Martino Sillimano, Bertoluccio Depretis e
Francesco Sassolini; *e*) c. 145 a c. 153, questioni che
debboni attribuire ad Odofredo, perchè per la massima
parte sono firmate « Oldo », mentre altre sono anonime;
f) c. 154-162, questioni di diversi dottori, come Alberto
di Odofredo, Federico della Scala, Martino Sillimano, Dino
da Mugello, Lambertino Ramponi; *g*) c. 163 a c. 172,
questioni per la maggior parte di Odofredo, e poche altre
di Martino da Fano, Alberto da Pavia, Uberto da Bobio,
ed infine di Iacopo Baldovini; *h*) c. 173 a c. 176, note
giuridiche anonime; *i*) c. 177 a c. 234, questioni per la
maggior parte di Guido da Suzara, con alcune poche ad
esse frammiste di Uberto da Bobio, Martino da Fano
e Iacopo Balduini; *k*) c. 235, frammento di un trattato
anonimo *de procuratoribus*.

Per quanto si attiene all'ordine della pubblicazione,
esso non poteva informarsi ad alcuna legge determinata,
non essendovi ragione alcuna per cui gli statuti di una
società debbano precedere o seguire quelli di un'altra.
Tuttavia mi è parso conveniente di cominciare cogli sta-

tuti dei Lombardi e dei Toschi, perchè queste società, almeno nella forma di pie unioni, sono, a mio parere, anteriori alle altre: e un certo riguardo devesi poi alla tradizione che fa nascere la società dei Lombardi prima di tutte. Per connessione di materia poi, ai primi statuti della società dei Lombardi del 1256 ho fatto seguire gli altri del 1291. Tra gli statuti delle rimanenti società, ho stampato prima quelli dei Balzani e delle Traverse di porta S. Procolo, del 1230 e del 1231, a cagione della loro maggiore antichità, e poi per lo stesso motivo quelli dei Delfini e dei Castelli. Avverto per altro che a ritenere anteriori di parecchi anni al 1255 gli statuti della società dei Delfini mi ha indotto soltanto la loro semplicità e la loro brevità; mentre invece, dal confronto di un altro statuto conservatoci della società dei Castelli, si vede che quello da me stampato appartiene all'anno 1247 circa. Seguono gli statuti della società delle Schise del 1254 e tutti gli altri che portano la data del 1255. Tra questi sono gli statuti della società dell'Aquila che non hanno data, ma che essendo, nella forma in cui ci stanno innanzi, anteriori al giorno 25 marzo 1256 nel quale furono approvati, e contenendo molte aggiunte, possono ritenersi compilati nel 1255 e completati nel 1256; e poi quelli della società della Branca di porta Castello, dell'età dei quali ho discorso di sopra. Quindi vengono gli statuti della società dei Leoni, che hanno la data del 1256, e gli altri privi di data, dei quali si può semplicemente affermare che sono anteriori al 25 marzo 1256, giorno in cui furono esaminati dal capitano del popolo. L'ultimo di questi, quello dei Vari, è seguito dallo statuto della stessa società del 1288.

Nell'Appendice ho stampato prima lo statuto della so-

cietà dei Beccai per l'arte e per l'armi che non ha data, ma che dalla scrittura si vede non essere posteriore alla fine del secolo XIII, e dal contenuto non essere anteriore alla seconda cacciata dei Lambertazzi, avvenuta nel 1280. Viene poi lo statuto della società dei Lombardi del 1488. E quindi, prima della questione di Bertoluccio Depretis e della fine dello statuto della società della Branca, viene una matricola della società dei Balzani, priva anch'essa di data, ma che dal confronto colle altre conservate di questa società, si deduce dover appartenere all'anno 1272; una della società della Stella, che fu presentata all'approvazione di Accursio Lanciavecchia, capitano del popolo nel 1272, ed una, finalmente, della società dei Toschi, compilata nel 1248, esemplata e rifatta nel 1259, e completata poi negli anni successivi fino al 1273. Ma a proposito della stampa di queste ultime due matricole debbo fare un'avvertenza. I loro originali sono pieni di annotazioni e di cancellature. Le cancellature sono fatte o con un frego di penna tirato sopra il nome che si vuol radiare dall'elenco dei soci, o con una croce postavi accanto, od anche colla semplice annotazione « cancellatus ». Nella stampa io ho contrassegnato con un asterisco i nomi così cassati. Le annotazioni ora consistono nella significazione della causa della radiazione, che per lo più è la morte del socio, indicata colle parole « mortuus », « obiit », o con una semplice lettera (*m* od *o*), e qualche volta anche colla determinazione maggiore che egli è morto nell'oste, « obiit in exercitu ». Altre volte si dice che egli fu cancellato dal capitano del popolo, o si nota la causa per cui fu espulso dalla società. Qualche volta si vede anche che egli si è ritirato spontaneamente: « recessit », « se-

cessit ». E spesso poi vi si trova l'indicazione che non c'è, « non est », la quale in genere sembra significare che egli non è più in Bologna; indicazione molto più frequente nella matricola di questa società, composta di uomini di origine forestiera, che non nelle altre composte di Bolognesi. Alcune volte per altro pare che colla indicazione « non est » si sia voluto significare che il nunzio, che è andato a casa del socio per invitarlo a un'adunanza della società, o per esigere da lui i denari delle collette o delle messe, non lo ha trovato. E più esplicita a questo riguardo è la notizia: « non est a ca de die », che con molta fatica, giacchè queste indicazioni sono di difficilissima lettura, mi pare di esser riuscito a decifrare in uno o due casi. Molto più numerose però sono le annotazioni consistenti in lettere o in altri segni convenzionali, di cui è quasi impossibile indovinare il significato, e colle quali si sono voluti, per esempio, contrassegnare in un determinato momento quelli che hanno o no pagato ciò che dovevano alla società (s = « solvit »; n = « non solvit »), od anche quelli che in una revisione della matricola sono stati trovati idonei (a = « approbatus »?), o no (r = « reprobatus »?). Il riprodurre tutte queste indicazioni nella stampa era impossibile; il riprodurne alcune non era utile, anche perchè il loro significato non si comprende se non in relazione alle altre; quindi io non ne ho stampata nessuna.

Quanto al modo della pubblicazione, io ho seguito naturalmente le norme prescritte dall'Istituto. Ho cercato di riprodurre, cioè, il più fedelmente possibile la maniera dei codici, attenendomi strettamente all'ortografia dei medesimi. Per comodo dei lettori ho dovuto sciogliere le abbreviazioni, all'infuori di poche che ricorrono

ad ogni piè sospinto, e che sono le seguenti: « lib. = libre, sol. = solidi, den. = denarii, bon. = bononini, lib. bon. = libre bononinorum, sol. bon. = solidi bononinorum, sol. imper. = solidi imperialium ». Ho poi aggiunto agli statuti la numerazione delle rubriche, o delle disposizioni loro, che in generale non si trovano nei codici, ma di cui l'utilità è manifesta.

E poichè il presente volume non è che il primo degli statuti delle società del popolo di Bologna, e deve essere completato coll'altro contenente gli statuti delle società delle arti bolognesi, così per questo ho riservato il glossario, gl'indici, i facsimili. Il fornire ciascuno dei due volumi di un glossario e di un indice proprio mi avrebbe obbligato a ripetere inutilmente due volte le stesse cose: perchè e le parole proprie della latinità bolognese di quei tempi e le cose notevoli, quali i nomi delle strade della città, dei luoghi circonvicini, e la menzione d'istituzioni locali particolari, ricorrono naturalmente così nell'uno come nell'altro volume. Ed anche pei caratteri paleografici le due serie degli statuti non differiscono l'una dall'altra.

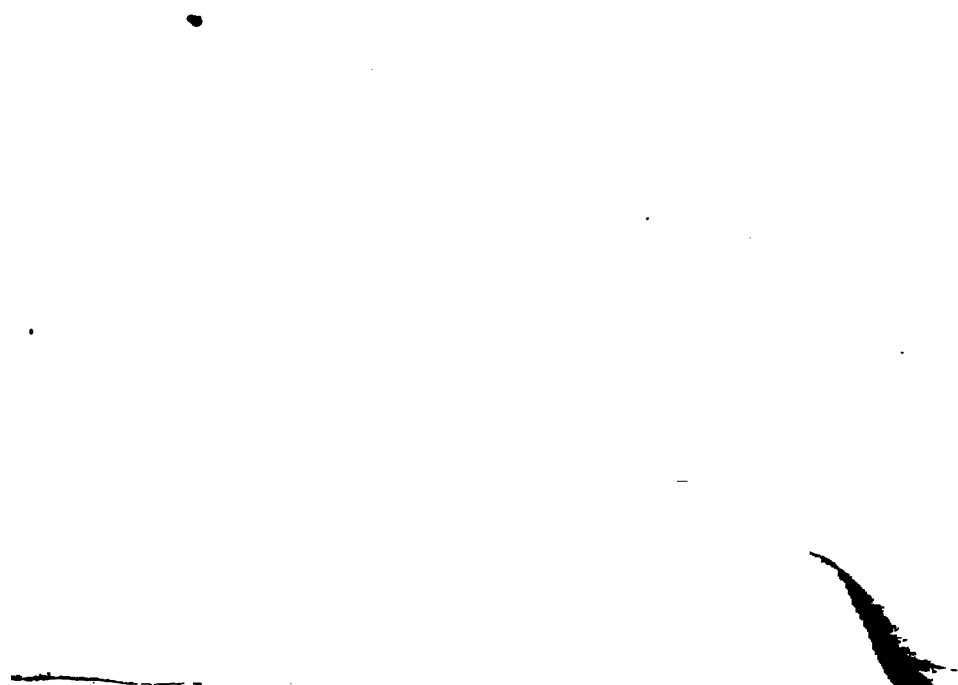
Maggio 1889.

AUGUSTO GAUDENZI.

STATUTI
DELLE SOCIETÀ DELLE ARMI
DEL POPOLO DI BOLOGNA

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI LOMBARDI

DELL'ANNO .MCCLVI.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI LOMBARDI

DELL' ANNO .MCCLVI.

In nomine patris et filii et spiritus sancti, amen. hec sunt statuta
et ordinamenta facta et condita per dominos Iohannem de
Branbano, Guigelminum Masci, Guidotum de Vignola, Guilielmum
de Clavaturiis, Pertinum domini Bovi, Ioachinum domini Arduini
5 notarium, Ambroxium notarium, electos per ministrales societatis
Lombardorum ad dicta statuta et ordinamenta corrigenda et emen-
danda ac etiam de novo componenda secundum reformationem
factam per dictam societatem sub anno domini millesimo ducen-
tesimo quinquagesimo sexto, indictione quartadecima, salvis sta-
10 tutis et ordinamentis factis et faciendis per commune Bononie et
capitaneum et ancianos populi Bononie.

I. Statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit electus ad
aliquod officium societatis, illico possit refutare, solvendo societati
decem sol. bon. et non aliter, et alius eligi debeat loco suo, ex-
15 cepto illo qui erit electus confalonarius qui non possit ullo modo
refutare; et nullus iurare debeat non recipere vel habere aliquod
officium societatis in banno trium lib. bon.; et societati soluto
dicto banno ab eo, sit absolutus omnibus officiis societatis.

II. Item statuimus et ordinamus quod octo ministrales de-
20 beant eligi societatis Lombardorum de armis tantum, qui de-
beant iurare regere bona fide et conducere ipsam societatem tam
fraternitatis quam armorum et durent tantum per sex menses. et
habeant quilibet eorum pro suo feudo .v. sol. bon., et finito officio
usque ad sex menses in aliquo officio societatis esse non possint
25 nec debeant. et incipiant eorum officium die secundo ianuarii, et

durent usque ad kallendas iulii et non plus. et qui intrabunt in festo sancti Petri incipiant eorum officia in kallendis iulii et durent per totum diem anni novi.

III. Item statuimus et ordinamus quod ministrales, massarius et notarius, ad hoc ut libentius facta societatis exercean et procurent, habeant cum vadunt pro facto cereorum .xx. sol. bon. pro lectando simul inter omnes predictos; et quod ministrales, massarius et notarius qui pro tempore fuerint, teneantur recolligere, facto festo pasce rosate, infra unum mensem, cereos vel denarios cereorum, et penam in statuto cereorum constitutam; salvo quod si aliquis fuerit pauper in societate, unus vel plures, qui non apportaverit vel apportaverint cereum vel cereos ordinatos a societate in pasca rosata, quod illico possint reducere infra octo dies primos dicti mensis in consilio illorum qui erunt de consilio; et si placuerit illis consiliariis absolvere predictos officiales super facto cereorum pauperum, sint absoluti; vel si non absolverint, teneantur recuperare dictos cereos infra dictum mensem si poterint recuperare ab eis, et si non poterint recuperare, illis a quibus non poterint recuperari sint in banno societatis, et non debeant habere aliquod officium, consilium vel adiutorium a societate, nec officium societatis, et sint scripti in uno libro per se, et legantur nomina eorum in qualibet electione officialium societatis.

IIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales, massarius et notarius qui fuerint pro tempore, teneantur inquirere et videre infra unum mensem ab ipsorum introitu, si ministrales et officiales veteres plenarie reddiderint rationem de omnibus rebus que ad eorum manus pervenerint; ita quod in missa ordinaria sequentis mensis debeant dicti ministrales, massarius et notarius legere vel facere legi secundum quod invenerint rationem eorum esse redditam. et de hoc non possint dicti ministrales, massarius et notarius petere licentiam nec eam eis dari a societate; et debeant condemnare ministrales, massarius et notarius illos officiales veteres seu illum officialem veterem in duplo eius, quod invenerint societatem dampnificatam esse per eos seu per eum: et

60 hoc intelligatur de eo qui retinuerit penes se quod dare debuerit societati. et ministrales, massarius et notarius teneantur recuperare condempnationes factas infra unum mensem lecta condempnatione. nec de hoc petere vel recipere aliquam absolutionem non possint.

65 V. Item statuimus et ordinamus quod de avere societatis possit expendi voluntate ministrorum vel maioris partis usque ad quantitatem quinque sol. bon. in pauperibus infirmis societatis pro qualibet vice et non ultra; et usque ad quantitatem .x. sol. bon. voluntate ministrorum et consilii vel maioris partis in factis societatis pro qualibet vice et non ultra; et usque ad quantitatem
70 viginti sol. bon. voluntate maioris partis societatis congregate ut moris existit, et non ultra; et a viginti sol. supra possit expendi de avere societatis, sicut placuerit tribus partibus societatis congregate ad Sanctum Stephanum, ut moris existit, per nuntios, et
75 non aliter. et sit precisum.

VI. Item statuimus et ordinamus quod aliquis qui non sit de societate armorum non possit nec debeat esse ministralis, nec consiliarius populi vel capitanei, nec ire ad brevia ministrorum. et sit precisum.

80 VII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales omnes lune mensis post missam societatis, faciant cantare missam pro omnibus de societate, tam vivis quam mortuis, et dent sacerdoti pro cantanda missa quatuor bon., et faciant aperire hostium archarum in mane, et faciant claudi post terciam. et hoc facere te-
85 neantur ministrales vel massarius per sacramentum.

VIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales, massarius et notarius teneantur infra unum mensem ab eorum introitu ire per civitatem ad domos hominum societatis ad petendum denarios missarum. et quilibet de societate teneatur eis dare, quando ibunt
90 ad domum suam, sex denarios pro missis sex mensium, et alia que debent dare societati. et si tunc non dederit, teneatur eis apportare et solvere ad Sanctum Stephanum in prima dominica vel secunda mensis introitus ministrorum, massarii et notarii, si steterit in civitate infra dictum tempus. et ministrales in ipsa do-
95 minica et massarius et notarius teneantur stare continue a mane

usque ad horam tercię ad Sanctum Stephanum ad ipsos denarios recipiendum. et quicumque non aportaverit et solverit in dicta die, teneatur solvere et dare duplicatum id quod deberet dare vel solvere. et dicti ministrales, massarius et notarius teneantur mittere nuntium dicte societatis ad pignorandum omnes illos qui non solverent ad dictam diem dominicam expensis illorum qui non sol- 100
vissent pro simplo et duplo in banno quinque sol. bon. et quicumque vetaverit nuntiis societatis pignus, solvat nomine banni quinque sol., et sit in banno societatis, et non habeat auxilium vel consilium a societate, nec habeat offitium aliquod societatis, 105
nec esse de consilio societatis, nec populi, nec capitanei, donec non solverit quod deberet duplicatum et dictum bannum quinque sol. bon. et si aliquis esset pauper ita quod solvere non posset, ministrales, massarius et notarius ante mensem finis sui offitii, debeant dicere et legi facere nomina ipsorum pauperum in so- 110
cietate; et si placuerit maiori parti absolvere ipsos pauperes, sint absoluti; et si non placuerit maiori parti absolvere et ipsos pauperes, sint ipsi pauperes in banno societatis, et non debeant habere auxilium vel consilium a societate, nec habere offitium aliquod societatis, nec ire ad brevia, nec esse de consilio societatis, 115
vel populi nec capitanei, donec non solverint id quod deberent duplicatum. et nomina omnium, qui erunt in banno societatis pro predictis causis vel alia qualibet, debeant scribi in uno quaterno per se, et quare sunt in banno, et debeat legi in qualibet electione officialium. et dicti ministrales, massarius et notarius 120
debeant habere, quando ibunt per civitatem pro denariis predictis recolligendis, pro letando simul viginti sol.

VIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales faciant legi omnia statuta in corpore societatis per sacramentum omnibus tribus mensibus in banno trium sol. bon. ad hoc ut sciatur ab 125
hominibus societatis; et quod dicti ministrales non debeant nec possint petere generalem absolutionem de predictis, nec de aliquo statuto nisi primo lecto inter socios.

X. Item statuimus et ordinamus quod si aliqua negotia emergant societati vel alicui de societate in curia communis vel extra, 130
quod ministrales possint de illis negotiis tractare et facere id quod

sit honor et proficuum societati, omnibus consiliariis vel maiori
parte illorum qui congregati fuerint, presentibus et consentien-
tibus; et hoc quia gravissimum esset pro quolibet negotio totum
5 corpus societatis apud Sanctum Stephanum convocare.

XI. Item statuimus et ordinamus quod tantum viginti con-
siliarii debeant esse de consilio societatis, qui consiliarii tenean-
tur illud consilium dare per sacramentum, quod sibi melius et
utilius pro societate videbitur faciendum. quod si forte eis gra-
o vissimum vel dubitale negotium videretur, ipsum reduci faciant, et
consilient quod reducat in corpore societatis. et quod consiliarii
qui fuerint pro tempore, ab exitu suo in antea cessent per sex
menses. et habeat locum tam in presentibus quam in futuris.

XII. Item statuimus et ordinamus quod in aliquo consilio
5 quod peteretur a ministris vel aliquo alio qui esset pro socie-
tate in aliqua congregatione, quod consiliarii debeant dare con-
silium super illo negotio quod petetur ab eis et non super alio,
nisi esset de voluntate ministrorum. et qui contra fecerit solvat
pro banno pro qualibet vice .vi. bon. et illud bannum recupe-
o retur ab eo infra unum mensem a massario, ministris et no-
tario per sacramentum.

XIII. Item statuimus et ordinamus quod si quis semel sur-
rexerit ad consiliandum et consiliauerit, quod in eodem consilio
plus surgere non debeat ad consiliandum, nisi de licentia mini-
5 strorum, in banno .vi. den. quotiens contra fecerit. et istud ban-
num infra mensem a ministris exigatur.

XIII. Item statuimus et ordinamus quod aliquis ministris
non debeat aliquid facere et complere de rebus vel factis seu ne-
gotiis societatis sine voluntate omnium suorum consortium vel
o maioris partis consiliatorum qui congregati fuerint super factis
rerum vel factorum et negotiorum societatis sub pena .x. sol. bon.

XV. Item statuimus et ordinamus quod si alicui vel aliquibus
de societate aliquid a ministris impositum fuerit in credentia
pro utilitate et honore societatis, quod per sacramentum teneatur

133. Cod. congregare
164. Cod. qui

139. societate] Cod. utilitate

150. Cod. recuperatur

in credentiam tenere. et qui contra fecerit solvat nomine banni 165
.xx. sol. bon.

XVI. Item statuimus et ordinamus quod si contingat societati habere aliquod debitum vel de cetero facere, quod ministrales teneantur infra unum mensem ex quo sciverint vel eis denuntiatum fuerit per sacramentum solvere, nisi steterint parobala eius 170
cui debetur. et sit precisum ad voluntatem creditoris.

XVII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales qui pro tempore fuerint, debeant facere omnes vices que ad eos pervenient occasione societatis, et maxime terre societatis, et facere trahere et ponere letamen in dicta terra omni anno secundum formam 175
carte terre; et hoc in banno .v. sol. bon. pro quolibet.

XVIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales teneantur solvere nuntiis societatis feudum eorum, scilicet pro quolibet eorum .xx. sol. bon. in sex mensibus prestitata securitate ipsis ministrilibus ab ipsis nuntiis. et non teneantur ipsi nuntii iurare in 180
anno nisi semel in corpore societatis in principio anni. et pro illo feudo teneantur facere ambaxatas omnes societatis necessarias ipsi societati et eis iniunctas a ministrilibus dicte societatis.

XVIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales cum ibunt in exercitum generalem debeant dare et solvere nuntio societatis pro suo feudo pro quolibet die quattuor denarios pro quolibet eorum, si fecerint servitia societatis, et non plus. ita tamen quod dicti nuntii non debeant stare ad serviendum cum aliquo Bononie; et si starent, non debeant habere dictos quattuor denarios a societate, immo ammittere debeant totum feudum suum sex 190
mensium quod recipere debebunt a societate. sed cum ministrilibus vel massario vel confalonerio vel etiam cum aliquo de societate stare possint, si voluerint.

XX. Item statuimus et ordinamus quod ministrales teneantur facere ardere unam lampadem ante altare sancti Petri, et omni 195
edomoda die lune faciant quod massarius ponat vel poni faciat ibi mediam libram olei, si oportunum fuerit. et de hoc non possint petere absolutionem vel recipere.

XXI. Item statuimus et ordinamus quod ministrales non pos-
200 sint condempnare aliquem nisi secundum formam statutorum et
statuto sibi termino ad defensionem. a qua condempnatione
nullus possit se appellare; et si quis se appellaverit, solvat no-
mine banni .x. sol. bon.

XXII. Item statuimus et ordinamus quod massarius qui pro
205 tempore fuerit ellectus, fideiussorem vel fideiussores bonos et ydo-
neos debeat ministrilibus societatis dare de conservanda societate
indempnem de omnibus rebus que ad eius manus pervenerint oc-
casione societatis. et ministrales teneantur per sacramentum hoc
fieri facere a massario, in banno .c. sol. bon. pro quolibet, infra
210 octo dies postquam intraverint in officio.

XXIII. Item statuimus et ordinamus quod nullus preter mas-
sarium debeat apud se retinere quaternum vel cartam aliquam vel
instrumentum que ad societatem pertinent, in banno .xl. sol. bon.;
quam penam solvat, si infra triduum non restituerit ex quo sciverit
215 aliquem habere et ipse scienter habeat. excepto quod quilibet de
societate habere possit dictas scripturas pro suo negotio vel socie-
tatis, si videtur ministrilibus et consiliariis omnibus vel maiori
parti oportunum ei habere.

XXIII. Item statuimus et ordinamus quod massarius qui pro
220 tempore fuerit cum habuerit in denariis vel rebus, que res sint loco
denariorum apud massarium societatis, tantum quod valeat .xx. lib.
bon. vel ultra, teneatur denunciare inpruvisa cum habuerit in cor-
pore societatis totum in quod habet. et de dictis denariis seu
rebus teneantur ministrales facere comparam vel aliud, prout so-
225 cietati placuerit. et si contra fecerit, solvat pro banno .xl. sol. bon.;
et ministrales qui pro tempore fuerint teneantur ei dictum bannum
auferre.

XXV. Item statuimus et ordinamus quod si lis vel discordia
alicui debiti vel causa esset inter aliquos de societate, quod mi-
230 nistralis unus et plures possint et possit cognoscere inter eos
usque ad quantitatem viginti sol. bon., et preceptum facere. et si
non solverit ille cui preceptum factum fuerit ad terminum, solvat

nomine pene et banni societati a termino in antea pro quolibet die quo stabit ad solvendum usque ad .xv. dies proximos, pro libra soldum, et pro soldo denarium. quindecim diebus vero in antea 235 sit in banno societatis, ita quod a societate nec ab aliquo societatis non possit nec debeat habere auxilium, consilium vel favorem, nec habere nec facere nec exercere aliquod officium societatis, nec debeat ad societatem venire, nec se cum sociis coadunare, donec integre non satisfecerit creditori de debito et societati de pena et 240 bannum. et ministrales teneantur facere legi nomina illorum qui caderent ad dictum bannum transacto termino .xv. dierum ad primam missam. et hoc sit precisum in omnibus capitulis.

XXVI. Item statuimus et ordinamus quod unus confallonerius de armis tantum et unus massarius et unus notarius tam fra- 245 ternitatis quam armorum eligi debeant per corpus societatis ad brevina velut maiori parti fuerit in concordia, sicut melius videbitur hominibus dicte societatis. et massarius et notarius durent per .vi. menses. et massarius habeat pro suo feudo .x. bon., et notarius .xx. sol. bon. pro suo feudo. 250

XXVII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales et confallonerius, infra .viii. dies postquam confallonerius fuerit electus, debeant eligere usque ad quantitatem .xx. bonorum hominum societatis, vel plurium, sicut eis videbitur, de proximioribus vicinis confallonerii electi, qui homines debeant trahere ad domum con- 255 fallonerii tempore rumoris et sociare confallonerium quotiens opus fuerit confallonerium trahere ad commune et potestatem vel capitaneum populi Bononie, in banno trium lib. bon. pro quolibet et pro qualibet vice, si non haberent iustam causam. et alii de societate debeant trahere ad domum communis vel alibi ubi potestas vel 260 capitaneus traheret.

XXVIII. Item statuimus et ordinamus quod, si ibunt in exercitum quilibet de societate, debeant hospitari apud confallonem magis prope quam poterunt.

XXVIII. Item statuimus et ordinamus quod, si contingat ire 265 in exercitum generalem seu cavalcata, quod ministrales et con-

fallonerius, massarius et notarius debeant hospitari simul, et nulum alium in societate debeant secum recipere qui non sit de societate Lombardorum, nisi esset filius vel nepos vel consanguineus
o dictorum officialium; et tunc recipiant eos, si omnibus dictis officialibus placuerit, et non aliter. a societate habeat confallonerius cum ministrilibus massario et notario qui cum eo hospitabuntur pro suo dispendio, quolibet die ex qua exhibunt civitatem, .ii. sol. bon. quocumque fuerint de predictis officialibus cum ipso confalonerio. si
5 vero accideret quod oporteret confallonerium exire civitatem ante quam iret exercitum vel cavalcata, de suo feudo et eo sociando sit in provisione societatis.

XXX. Item statuimus et ordinamus quod ministrales, massarius et confallonerius ac notarius cum citati fuerint a nuncio societatis vel ministrali societatis, quod venire debeant ad locum ordinatum, si non venerint solvant pro banno .ii. sol. bon., si nuntius eos invenerit vel ministralis societatis. quod si non venerint, bannum illi qui inventus fuerit auferatur infra unum mensem. quod si duo officialium ex ipsis erunt simul in aliqua congregatione et mitterent pro aliis, et ille qui inventus fuerit venire noluerit, quilibet eorum contra faciens solvat nomine banni usque ad quantitatem .v. sol. bon.; et si non exigerint, solvant de suo. item dicimus in consiliariis societatis, excepto quod solvant tantum .xii. bon. et facto consilio, hoc bannum et superius proximum
o vel pignora teneantur ministrales per sacramentum exigere infra mensem.

XXXI. Item statuimus et ordinamus quod ministrales, massarius et notarius sint et debeant esse solliciti visitare infirmos societatis, et eos pro societate auxilium exhibere, si pecierint; et in
5 ipsa visitatione debeant ipsis infirmis recordare quod societati aliquid amore dei testentur si possint, ad hoc ut infirmis pauperibus societatis possit melius subveniri. quod si admoniti fuerint ut debeant aliquem visitare et non fecerint, solvant nomine banni pro quolibet .v. sol. bon.

o XXXII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales, mas-

sarius vel nuntius vel quilibet alia persona, que voluntate ministrorum iret ad Vigorsium pro facto terre societatis vel pro aliquo negotio ad dictam terram pertinente, habeat quilibet qui iverit pro die .xviii. bon.

XXXIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales, mas- 305
sarius et notarius et nuntii qui pro tempore fuerint, habeant in festo pasce rosate pro comestione medium castronem; et dominus abbas in die ante pasca unum aportum de piscibus de .x. sol. bon., salvo plus vel minus secundum quod videbitur ministris, et pro die festi pasce unum castronem, non obstante statuto de feudis 310 officialium.

XXXIII. Item statuimus et ordinamus quod tempore festi pasce rosate quilibet de fraternitate et societate armorum Lombardorum teneatur venire ad portandum cereum; et non mittat nec filium nec aliquem alium pro se ad portandum, nisi habuerit iustum 315 impedimentum in banno .vi. den. quod si non venerit, solvat, pro banno cerei .xviii. bon., pro pena sex bon.

XXXV. Item statuimus et ordinamus quod nullus qui non sit bene notus ab hominibus societatis possit intrare societatem fraternitatis nec armorum nisi hoc modo, videlicet quod publice 320 nuntiatur volens coram omnibus hominibus societatis qui fuerint in missa cantatur, et cum ibunt ex parte retro ministrales debeant recordare in societate, utrum eis placuerit qui nuntiatus est. et si sibi videatur quod sit recipiendus, et si placuerit maiori parti societatis, facto partito, debeat recipi, in missa 325 alterius mensis sequentis recipiatur; aliter non. et ille qui nuntiatur non debeat venire retro tunc temporis quando debet recordari, et ante quam recipiatur solvere debeat intratam secundum formam statutorum. et ministrales teneantur, infra unum mensem postquam fuerit receptus et intratam solverit, dare nomen eius in scriptis 330 capitaneo; et postquam fuerit approbatus per capitaneum debeat iurare et non ante. additum est, quod ille qui deinceps voluerit intrare societatem Lombardorum teneatur intrare societatem fraternitatis et societatem armorum, et iurare eam societatem armorum, et habere arma societatis et insignia secundum quod in statutis so- 335 cietatis armorum continetur.

XXXVI. Item statuimus et ordinamus quod nullus recipiatur in societate Lombardorum fraternitatis vel armorum nisi esset de Lombardia vel Marchia Trivixina: de Lombardia intelligimus, quod
340 sit natus ipse vel eius pater vel frater vel patruus ultra Scultenam vel sui maiores. et sit precisum, ita quod nullo modo vel ingenio possit absolvi, vel dictum statutum intelligi nisi ut littera dicti statuti sonat. et valeat ab hodie in antea currente anno domini millesimo .cc. quinquagesimo sexto, indictione quartadecima, die quin-
345 todecimo intrante martio.

XXXVII. Item statuimus et ordinamus quod, si aliquis veta-
verit vel vetare voluerit aliquem intrare societatem tam fraterni-
tatis quam armorum, quod debeant publice dicere ministrilibus
causam quare non vult quod recipiatur. et videatur incontinenti
350 cum consilio societatis per ministrationes, si poterit fieri, utrum sit recipiendus vel non et utrum videatur iusta causa vel non. et si poterit videri, incontinenti debeat infra unum mensem facta denuntiatione videri. et si videbitur quod causa sit gravis propter quam non sit recipiendus, teneantur ministrationes et consiliarii
355 per sacramentum habere in credentia illam causam ¶ secundum quod videbitur ministrilibus et maiori parti consilii ita procedatur et fiat. c. 1 c

XXXVIII. Item statuimus et ordinamus quod nullus debeat
dismentire vel verba iniuriosa dicere alicui officiali in corpore so-
360 cietatis vel extra pro facto societatis vel qualibet alia causa per totum tempus sui officii. et si quis contra fecerit, solvat nomine banni .x. sol. bon. pro qualibet vice; et intelligatur pro qualibet vice idest pro quolibet loco quo dismentierit vel verba iniuriosa dixerit. et etiam teneaturolvere banna imposita a ministrilibus,
365 uno vel pluribus, usque ad tres lib. bon.; et hoc, si irato animo appareat fecisse vel dixisse iniuriam ministrilibus vel alicui officiali, vel alicui alio qui esset pro illis.

XXXVIII. Item statuimus quod nullus officialis debeat ali-
quem de societate in corpore societatis vel extra corpus societatis
370 dismentire, in banno .x. sol. bon.; et hoc, si videatur ministrilibus quod irato animo faciat.

XXXX. Item statuimus quod nullus socius debeat alium de

suis sociis in corpore societatis dismentire, in banno trium sol. bon.; et hoc, si irato animo dixerit.

XXXXI. Item statuimus et ordinamus quod quilibet de societate teneatur venire ad corpus, cum citatus fuerit a nuntiis vel aliquo de societate, in banno .xii. bon. et omnes de societate teneantur unus alterum admonere ut venire debeat. et hoc dicimus non solum si fuerit socius specialis, sed etiam si fuerit pater vel mater vel uxor, filius vel filia, frater, soror, nepos vel neptis, consanguineus vel consanguinea alicuius de sociis nostris, si moriantur in domo sua, et sunt de familia. ad quos teneantur per sacramentum predictum bannum auferre non venientibus quam citius poterunt.

XXXXII. Item statuimus quod omnes de societate, cum ibunt ad corpus socii vel personarum predictarum, sepulto corpore debeant reverti ad domum defuncti et ibi sedere donec mulieres reddeant ab ecclesia, in banno .xii. den.

XXXXIII. Item statuimus et ordinamus quod, si alicui de societate preceptum fuerit a ministris quod aliquod corpus societatis portare debeat, quod illud preceptum facere teneatur in banno trium sol. bon.; et infra mensem debeat exigi dictum bannum a ministris sepulto corpore.

XXXXIII. Item statuimus et ordinamus quod nullus ponatur de cetero in archis, nisi sit de societate, vel nisi fuerit pater vel mater, uxor, frater vel soror, filius vel filia, nepos vel neptis, vel etiam consanguineus germanus alicuius sociorum nostrorum, nisi habuerit licentiam a ministris et consiliariis omnibus vel maiori parte. et si quis ministris, massarius poni faceret aliquem contra hanc formam, solvat nomine banni .xx. sol. bon. .

XXXXV. Item statuimus quod quilibet qui electus fuerit ad portandum corpus et portaverit, habeat .xii. bon. pro portatura vel a societate, si pauper fuerit socius, vel a familia mortui, si facere poterit; et ministres teneantur solvere vel solvi facere infra quindecim dies sub pena .v. sol. bon. sed, si ille qui debet solvere noluerit solvere portatores, si est de societate solvat duplum, et si

non fuerit de societate solvat ille qui nuntiaverit ministrilibus dictos .xii. bon. et si noluerit solvere, solvat duplum secundum formam istius statuti superius positam; et ministrales teneantur
410 dictum duplum ei auferre infra quindecim dies a die sepulti corporis.

XXXXVI. Item statuimus et ordinamus quod quilibet de societate armorum debeat habere scutum seu scrimetum, elum vel caçetam, cubam vel guayferiam vel lameriam cum insignia societatis intus, et eam portare in dorso in omni exercitu et cavalcata et strenuta. in cavalcata intelligimus esse conveniens et sufficiens unam ex insignis; in banno pro qualibet arma .v. sol. bon. et qui de novo societatem intraverit, si intrabit a kallendis februarii usque ad festum sancti Michaelis, debeat dicta arma habere infra
420 unum mensem a die introitus sui, et qui intraverit a festo sancti Michaelis usque ad carnisprivium, habere debeat infra duos menses a die introitus sui in banno predicto. et ministrales societatis teneantur infra mensem ex quo intraverit inquirere predicta arma, et punire debeant qui ea arma non habuerint et non fecerint ut dictum
425 est. et nihilominus postea teneantur omnia predicta arma habere.

XXXXVII. Item statuimus et ordinamus, quod quicumque deinceps intraverit societatem solvat societati pro introitu .xx. sol. bon.; nisi esset pater vel filius vel frater, qui nihil solvat, et nisi esset filius fratris vel sororis, qui solvat tres sol. bon. et sit precisum.
430

XXXXVIII. Item statuimus et ordinamus quod quicumque habuerit breve eligendi aliquem officialem vel ministralem, teneatur bona fide, et iuret antequam elligat, bonum et ydoneum eligere secundum quod melius sibi videbitur; salvo quod non possit
435 nec debeat elligere aliquem qui non fuerit et steterit civis civitatis Bononie per .v. annos, ante faciendo citadanciam. et nullus elligat ad aliquod officium semetipsum nec aliquem qui habuerit breve secum. et sit precisum.

XXXXVIII. Item statuimus quod nullus recipiatur in societate qui non sit suus massarius per se, et stet per se, et faciat
440

sua facta per se; et hoc non intelligimus de filiis vel patribus vel fratribus vel consortibus qui simul morantur; et qui sit pactualis alicuius, et qui non steterit civis Bononie per duos annos et fecerit citadanciam per duos annos et faciat secundum formam statutorum communis Bononie; et non sit servus vel vasallus vel 445 fecerit prodictionem de civitate sive terra sua vel aliena. et hoc statutum non possit absolvi nisi placuerit .v. partibus societatis.

L. Item statuimus quod nullus deinceps recipiatur in societate armorum nec etiam in fraternitate qui publice retineat meretrices. et si quis in societate esset qui publice meretrices teneret in 450 domo sua, et desistere nollet, arma et insigna societatis que habuerit ei auferre, et eum de societate expellere et nomen eius de numero sociorum abradere, et abrasum in corpore societatis denuntiare ministrales teneantur.

LI. Item statuimus quod nullus de societate expellatur, nisi 455 in corpore societatis bona fide coadunato.

LII. Item statuimus quod si aliqua pignora auferantur ab aliquo de societate, pro banno aliquo solvendo vel aliqua alia de causa, quod a tempore accepti pignoris ad duos menses debeat exigere pignus. et si infra illud tempus non exigerit, licitum sit 460 ministrilibus et massario vendere pignus, nisi iusta causa videretur ministrilibus et massario, quod exigere non potuissent. additum est quod, si venderent dicti officiales pignus plusquam recipere deberet societas, illud plus restituant ei cuius esset pignus, et si venderent minus, adimplere minuitatem et facere adimpleri dicti of- 465 fitiales teneantur.

LIII. Ad hoc ut melius sciri possit, si illi qui intraverint societatem solverint introitum societati ut debent secundum formam statutorum, statuimus et ordinamus quod ministrales qui pro tempore fuerint teneantur et debeant omnia nomina illorum qui 470 pro tempore sue massarie intraverint societatem facere scribi in uno quaterno per se, in quo non fuerit alia scriptura, et illum presentare et consignare finito eorum officio ministrilibus novis, ita

441. *Cod.* intelligimur
teneantur

454. *Cod.* omette ministrales teneantur

466. *Cod.* omette

quod inquisitores rationis possint et debeant illum habere ad eorum officium faciendum. quo facto, ministrales novi teneantur nomina predictorum poni et scribi facere in libro in quo scripta sunt nomina illorum sociorum aliorum societatis.

LIIII. Ad hoc ut facta societatis melius et decentius fiant, statuimus et ordinamus quod ministrales, massarius et notarius teneantur et debeant omnes reformationes consiliorum et societatis, que tempore sui officii fient, scribi et poni in quaterno incontinenti cum fient, et aliter scribi non debent . . . diem quo facta fuerit. quod si non fecerint, solvant dicti ministrales, massarius et notarius pro et qualibet vice quo contra factum fuerit .x. sol. bon., qui presentes fuerint ad ipsam reformationem faciendam, que scripta non esset, ut dictum est.

LV. Item statuimus et ordinamus quod, si aliquis vel aliqui de societate decesserint, teneantur et debeant ministrales, massarius et notarius qui pro tempore fuerint, nomen aut nomina illius vel illorum qui decesserint cancellare de memoriali societatis, per totum tempus eorum; ita tamen quod legi possit nomen mortui.

LVI. Item statuimus et ordinamus quod, quando acciderit quod ministrales, massarius et notarius vellent se ad invicem vel deberent, non possint se coadunare simul pro factis societatis predictae nisi apud Sanctum Stephanum, vel apud palatium communis Bononie, vel apud aliam ecclesiam civitatis Bononie. et de hoc dicti officiales petere vel recipere aliquam absolutionem non possint.

LVII. Item statuimus et ordinamus quod per duos menses ante kallendas ianuarii teneantur et debeant ministrales, massarius et notarius legi facere in corpore societatis omnia statuta ipsius societatis. et si placuerit maiori parti societatis quod statuta debeant emendari et corrigi, quod dicti officiales debeant eligere emendatores et correctores statutorum ipsius societatis ad voluntatem ipsius societatis, et secundum quod placuerit maiori parti dicte societatis corrigendis et emendandis. quod teneantur facere fieri dicti officiales ante kallendas ianuarii unum mensem. et de hoc non possint petere vel recipere aliquam absolutionem.

LVIII. Item statuimus et ordinamus quod, si aliquis de societate Lombardorum tam fraternitatis quam armorum habuerit aliquod negotium in iudicio vel extra, quod ministrales possint et debeant illum iuvare in iudicio vel extra toto eorum posse nomine et vice dicte societatis semel aut pluries et quandocumque denuntiatus fuerit eis, nisi remanserit voluntate denuntiantis. et hoc teneantur facere ministrales, qui pro tempore erunt, sub pena et banno .xx. sol. bon. pro quolibet. et de hoc dicti ministrales petere vel recipere aliquam absolutionem non possint. et sit precisum.

c. 1 A LVIII. Item statuimus et ordinamus quod aliquis de societate Lombardorum tam fraternitatis quam armorum, non debeant unus alteri accipere domus vel stationem nullo modo quas ipse tenuerit sub pensione sine voluntate et licentia illius qui habitaverit et ministrorum qui pro tempore erunt; et hoc sub pena et banno .c. sol. bon. et plus et minus ad voluntatem ministrorum. et si contra fecerit, teneatur solvere bannum sicut dictum est, et non possit habere domum sive stationem. et sit precisum.

LX. Item statuimus et ordinamus quod ministrales, massarius et notarius qui sunt vel qui pro tempore erunt, debeant et teneantur attendere et observare omni eorum posse, et omni fraude remota, omnes reformationes que fierent toto eorum tempore, et ipsas reformationes terminare et effectui mandare.

LXI. Item statuimus et ordinamus quod nullus cogatur ire cum cereis vel sine cereis ad aliquod festum, si voluntarie ire noluerit, excepto festo societatis pasce rosate. et si essent .c. et .l. homines de societate qui vellent ire ad aliquod festum, possint habere confallonem, sed a .c. et .l. infra non possint habere confallonem. et sit precisum.

c. 2 B Examinata et approbata dicta statuta fuerunt coram domino Iacobo de Gratarellis iudice domini Bonaccursi capetanei populi Bononie, anzianis et consulibus ipsius populi .MCCCLVI. indictione .XIII., die .vii. exeunte aprili.

(+) Ego Bonaventura notarius scripsi.

517. Cod. *Inserisce si emendare*

528. Cod. *fieri*

529. *ipsas*] Cod. *ipsis mandare*] Cod.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI LOMBARDI

DELL' ANNO .M C C L X X X I.

HEC sunt statuta, ordinamenta et sacramenta societatis Lonbar- c. 28
dorum civitatis Bononie facta et condita ad honorem omni-
potentis Dei et intemerate Virginis matris eius pro bono et ameno
et pacifico statu societatis prefacte, et conposita per infrascriptos
5 ministrales et sapientes ad predicta condenda secundum formam
reformationis dicte facte super hoc et scripte et facte manu Gui-
donis domini Bençevenis notarii dicte societatis.

Quorum ministrantium et sapientum nomina sunt hec : dom. Fa-
bianus Kasalis, dom. Saglinbene de Lodo, dom. Nicholaus
o Admonitti, dom. Nicholaus domini Phylippi, dom. Bençevenne
de Casola, dom. Piçacharinus Mariscalcus, dom. Lançalottus
Guidonis Tarassi, dom. Hotobonus Bonapacis, ministrales dicte
societatis ;

Dom. Nicholaus domini Rodolfini iudex, dom. Gandolinus
5 domini Çancelli de Regio, dom. Kasalinus Kasalis, dom. Petrus
domini Bençevenis de Caxola, dom. Sigucanus de Saglinbenis de
Lodo, dom. Iacobus Admonitti, dom. Ribaldinus domini Petri-
çoli de Bagno, dom. Bonifacius domini Phylippi, dom. magister
Iohannes medicus, dom. Çaninus Catriverdi, dom. Galvanus
o de Codigellis, dom. Bonbolognus magistri Giberti, dom. Do-
minicus Guidonis Penacii, dom. Ugolinus Alberti, dom. Bona-
ventura Manfredini, dom. Amodeus Luciani, dom. Bonavogla
fratris Paxini, dom. Guido domini Brexanini, dom. Iohannes
Ricius, dom. Bertoluctius Petri, sapientes ;

5 Dom. Guido domini Bençevenis de Caxola, notarius.

Salvis statutis, ordinamentis, reformationibus, provisionibus communis et populi Bononie factis et faciendis. curentibus annis domini millesimo ducentesimo nonageximo primo, indictione quarta.

c. 3 a

I. DE GENERALI ELLECTIONE OFFICIALIUM

SOCIETATIS LOMBARDORUM. RUBRICA.

Ad honorem omnipotentis Dei et domini nostri Ihesu Christi et beate Marie semper virginis matris eius et tocius curie celestis, et ad tollendas et removendas omnes fraudes que possent comitti circa electionem officialium qui pro tempore sunt eligendi pro societate Lombardorum secundum formam statutorum et ordinamentorum communis et populi Bononie et societatis predictae; et ad hoc ut omnis cesset occasio et materia conquerendi hominibus dicte societatis, et ut omnis discordie et dissensionis materia sopiatur que possit oriri inter homines dicte societatis qui debent se invicem fraterna dilectione diligere occasione electionis dictorum officialium; et ad hoc ut electio dictorum officialium sine suspicionem procedat; et ut omnes et singuli de dicta societate qui ex forma statutorum communis et populi Bononie non prohibentur, possint eligi absque contradictione alicuius persone ad officia societatis predictae; 15

Statuerunt et ordinaverunt predicti ministrales, sapientes et statuterii, quod in generali electione officialium societatis Lombardorum que debeat fieri bis in anno, scilicet semel de mense iunii pro sex mensibus proximis sequentibus incipientibus in kallendis iulii, et semel de mense decembris pro sex mensibus proximis sequentibus incipientibus in kallendis ianuarii; eligi debeant infrascripti officiales, qui sint et esse debeant de consilio populi Bononie, scilicet octo ministrales qui sint ad regendam et conducendam dictam societatem tam fraternitatis quam armorum, et unus notarius et unus confallonerius, et unus massarius, et duo de massa, et unus consiliarius populi Bononie; ita quod ille qui fuerit electus in confallonerium dicte societatis ipso facto intelligatur esse electus loco 25

unius de massa qui debeat esse de consilio populi Bononie, et quicumque fuerit electus notarius dicte societatis ipso facto intelligatur esse electus loco unius de massa; qui debent esse quatuor et ellici per dictam societatem secundum formam statutorum populi Bononie. et quicumque electus fuerit massarius dicte societatis, ipso facto intelligatur esse electus loco unius ex duobus consilliariis populi.

5 Quorum omnium suprascriptorum officialium quilibet sit etatis ad minus triginta annorum, salvo quod massarius sit ad minus etatis quadraginta annorum, et notarius viginti annorum ad minus. et quod predictus notarius dicte societatis debeat esse de consilio populi auctoritate presentis statuti loco unius ex quatuor de massa
o qui debent ellici per dictam societatem: quorum quilibet debet esse etatis treginta annorum ad minus ex forma statuti populi Bononie.

Ordinaverunt sapientes predicti quod si quando contingeret aliquem ellici in notarium dicte societatis qui sit etate minor annis treginta, tunc ministrales faciant ellici unum de quarterio de quo
5 fuerit ille talis electus in notarium, qui loco eius sit de massa, et sit talis qui possit esse consiliarius populi secundum formam statutorum populi Bononie.

Et habeat quilibet predictorum officialium in extimon, in comuni Bononie, sexaginta libr. bon. ad minus ipse vel pater vel
o maior domus.

Et predicti officiales debeant ellici per quarteria, videlicet in qualibet electione elligantur duo ministrales in quolibet et pro quolibet quarterio; ceteri alii officiales per quarteria coequantur prout melius fieri poterit et est consuetum fieri; ita quod in illo
5 quarterio in quo est vel erit confalonerius, non possit ellici confalonerius nisi omnia quarteria fuerint coequata in electione dicti confallonerii. et idem fiat de notario et massario dicte societatis. et nullus de dicta societate possit habere vel recipere aliquid officium pro dicta societate pro alio quarterio quam pro eo in quo
o habitaverit tempore electionis cum familia sua.

Et ad electionem dictorum officialium voluerunt dicti ministrales, sapientes debere procedi hac forma, videlicet quod quando debuerit fieri electio de mense iunii fiat dicta electio secunda do-

minica dicti mensis; et prima dominica mensis iunii unus de ministris qui tunc fuerint, teneatur et debeat in congregatione 65 ipsius societatis pallam hominibus audientibus predicere, quod sequenti dominica debet fieri electio officialium dicte societatis qui debent eorum officium inchoare in kalendis iulii, et quod omnes bene debeant tunc venire ad societatem ad eundem ad brevia occasione dicte electionis. et nichilominus dicti ministri per duos 70 dies ante diem electionis faciant requiri omnes et singulos de dicta societate per nuntium societatis personaliter vel ad domos habitationis eorum, quod tali die debeant venire ad Sanctum Stephanum ad congregationem societatis pro electione officialium dicte societatis. 75

c. 3 ■ Et si aliquod iustum impedimentum esset propter quod non posset dicta electio fieri dicta die dominica secunda mensis iunii, teneantur ministri causam impediendi exprimere et ipsam predicere pallam in corpore dicte societatis prima dominica dicti mensis vel secunda; et tertia dominica fiat dicta electio; et hoc, scilicet quod 80 tertia dominica dicti mensis debeat fieri electio officialium, dicatur per ministrum qui dicet causam impediendi quare dicta electio secunda dominica mensis predicti fieri non poterit, et similis fiat requisitio de hominibus dicte societatis ut predictur, et idem per omnia observetur quando debet fieri electio officialium dicte 85 societatis qui debent eorum officium inchoare in kalendis ianuarii.

Et quod per notarium societatis vel alium cui comiserit ipse notarius, qui sit bonus et legalis et fide dignus, omnia et singula nomina et cognomina hominum dicte societatis prout sunt scripta in matricula dicte societatis que est in armario populi Bononie, 90 scribantur in brevibus, scilicet quodlibet nomen cum cognomine suo per se in uno brevi, et postea scribantur pro unoquoque dictorum officialium tria brevia et non plura, in quorum quolibet contineatur hac forma, « elector talis officialis in tali quarterio », exprimendo in brevi nomen officii et quarterii in quo debeat fieri electio, 95 ita quod electores cuiuslibet predictorum officialium sint tres, salvo quod electores confalonarii sint et esse debeant quinque, et dictus confalonarius ad quinque brevia eligatur. deinde, die electionis, in presencia congregationis societatis, videntibus illis qui in dicta

- 00 congregatione erunt, ponantur omnia brevia nominum illorum de
societate in uno capello, et debeant misceri videntibus hiis qui erunt
congregatione per unum bonum et antiquum hominem de dicta
societate tunc assumendum per ministras, et capellus postea clau-
datur, ita quod a parte interiori non possit videri, et postea duo alii
05 qui sint litterati et antiquiores inter litteratos dicte congregationis,
assumantur de dicta societate per ministras qui sint fide digni,
qui accipiant brevia officialium predictorum et ea suo spetiali signo
debeant signare et ea cum brevibus albis ponant in quodam alio
capello, ita quod tot sint numero brevia officialium cum albis quot
10 erunt numero brevia in quibus erunt scripta nomina hominum dicte
societatis et non plura nec pauciora: et dicta brevia debeat unus
eorum bene miscere simul videntibus hiis qui erunt in congrega-
tione predicta, et claudatur dictus capellus per eum ita quod a parte
anteriori non possit videri. et sint omnia predicta brevia equalis
15 longitudinis et latitudinis sicut melius fieri poterint et plicata in
rotulo. quos ambos capellos debeant tenere predicti duo, et unus
puer parvus assumatur qui ponat primo manum in capello in quo
erunt brevia nominum et extrahat unum breve, et nomen illius
legatur per notarium societatis, et vocetur ille cuius nomen con-
20 tinebitur in breve per unum ex nuntiis societatis, et postea puer
ponat manum in alio capello in quo erunt brevia officialium et
brevia alba et extrahat unum breve; et si fuerit album, dicatur
per nuntium quod sit album; si vero sit scriptum, tunc illi duo
inspiciant si erit signatum eorum signo, et si ille vocatus erit in
25 ipsa congregatione, dent ei illud breve, et scribatur per notarium
in uno folio « talis habuit breve electoris talis officialis in tali
quarterio ».

- Et teneatur et debeat quilibet qui habuerit breve scriptum elle-
ctionis alicuius officialis, antequam discedat seu separet se a presentia
30 dictorum duorum qui tenebunt capellos et notarii societatis, corpo-
raliter iurare ad sancta Dei evangelia elligere bonum et ydoneum
et honorabilem hominem ad officium quod continebitur in breve quod
habeat, et meliorem et utiliorem quem sciverit tam pro societate
quam etiam pro communi et populo Bononie et in ipsa electione
35 servare statuta communis et populi Bononie et dicte societatis. de

quo sacramento notarius qui tunc erit ad scribendas electiones officialium, possit publicum istrumentum perficere; quo sacramento prestito, dictus elector trahat se ad partem et expectet donec habuerit socios duos qui erunt cum eo electores eiusdem officialis. quibus habitis, illi tres elligant concorditer, si poterunt concordare, officialem cuius erunt electores et de quo continebitur in breve eorum. quod si concordare non poterunt omnes, duo saltem debeant concordare in unum, et ille in quem omnes vel duo concordaverint, scribatur per tabellionem societatis; in qua scriptura contineatur qualiter talis est electus ad tale officium pro tali quarterio per tales electores. qua scriptura facta, debeat proclamari per unum ex nuntiis societatis in ipsa congregatione quod talis est electus ad tale officium pro tali quarterio. 140 145

Et si fuerit elector confallonerii, omnia supradicta debeant observari, salvo quod sint quinque electores, quorum tres ad minus debeant esse in concordia, ad hoc ut electio confallonerii facta per ipsos valeat. 150

Et si aliquis fuerit vocatus et habuerit breve scriptum electionis alicuius officialis et non erit in dicta congregatione, tunc dictum breve reponatur in capello, et unum breve album extractum pro illo absente de capello, quod in eo amplius non reponatur; et predicto modo clamentur omnes homines quorum nomina erunt in capello, donec omnia brevia electorum officialium fuerint extracta de capello. 155

c. 4 A Ceteri vero officiales infrascripti, scilicet | quatuor qui debent defendere et salvare avere societatis, elligantur forma predicta in dicta generali electione ad brevia quandocumque fiet. et quilibet predictorum quatuor elligatur per unum electorem tantum. 160

Et illi qui habuerint brevia electionum officialium, si fuerint electores officialis qui debeat elligi ad tria brevia, illi tres qui simul habebunt breve electione alicuius officialis simul segregati a congregatione illorum de dicta societate absque presentia ministrorum qui tunc erunt et massarii et confallonerii et notarii dicte societatis et cuiuslibet alterius persone et sine contradictione pre- 165

o dictorum vel alicuius eorum seu cuiuslibet alterius persone libere tractare possint, debeant de electione dicti officialis, et possint eligere quem voluerint secundum formam supradictam. et idem voluerunt observari in electione confallonerii qui debet eligi ad quinque brevia. et idem observetur in electione aliorum officialium suprascriptorum qui debent eligi ad unum breve tantum, scilicet quod electio possit et debeat fieri per ipsum electorem libere absque contradictione ministrorum et cuiuslibet alterius persone, servando semper in dictis electionibus formam statutorum communis et populi Bononie et societatis predictae.

o Et quod dicti duo homines qui debebunt tenere capellos et signare brevia, ut supra dicitur, et notarius societatis et unus ministrorum tantum qui possit facere fieri precepta quod homines dicte congregationis quiete et ordinate vadant ad brevia tempore dictarum electionum, debeant sedere ad discum in loco ubi alii ministriales sedere consueverint, et nulli alii debeant sedere tunc temporis in dicto loco: salvo quod hoc capitulum non abeat locum in presentibus ministris.

Et predicti duo et notarius et ministralis qui debebit sedere ad discum tempore quo dicte electiones fient antequam inchoetur
o vocare homines, de novo corporaliter iurent ad sancta Dei Evangelia videntibus et intelligentibus hiis qui erunt in dicta congregatione nichil committere doli vel fraudis in dicta electione nec aliquid facere vel fecisse ultra vel preter aut contra formam huius statuti seu in fraudem ipsius, et nulli electorum dicere « accipias
5 et elligas talem et talem ».

Et quod nomen alicuius debitoris societatis predictae ex quacumque causa non debeat scribi in aliquo brevi vel poni in capello.

Nec possit aliquis debitor societatis predictae ex quacumque
o causa eligi ad aliquod officium societatis predictae.

Et si aliquod nomen alicuius debitoris societatis predictae positum erit in capello, et ille talis habuerit breve electionis alicuius officialis, eius vox non valeat nisi casu infra sequenti: scilicet quod si contingat debitorem societatis habere breve electionis officialis cuius electores debeant esse tres vel quinque, et alii duo
15

vel tres vel quatuor qui habuerint brevia electionis eiusdem officialis non fuerint debitores societatis, et omnes in concordia cum debitore societatis elegerint officialem de cuius electione breve habuerint, nichilominus valeat dicta electio, quod unus ex electoribus sit debitor societatis quando erunt tres electores, vel eo quod 210 duo ex electoribus erunt debitores societatis quando erunt quinque electores. si autem non potuerint omnes concordare in unum, sed ubi erunt tres electores quorum unus erit debitor societatis, et duo non debitores concordent, talis electio valeat. et si debitor societatis concordaret in unum cum non debitore, et alter 215 non debitor discordaret ab eis, talis electio non valeat. ubi vero erunt quinque electores, inter quos erunt duo tantum vel unus qui sint debitores societatis, si quidem tres non debitores societatis concordaverint in unum, talis electio valeat. si vero tres vel quatuor ex dictis electoribus concordarent in unum, quorum trium 220 vel quatuor duo erunt debitores societatis, talis electio non valeat. et ministrales qui tunc erunt teneantur tales electiones quas supra dictum est non valere, ex eo quod interfuerit dictis electoribus aliquis debitor societatis predictae, declarare nullas esse et fuisse. et eas esse cassas et irritas pronuntiare teneantur infra terciam diem 225 post diem dicte electionis celebrate, si hoc eis liquidum fuerit.

Et si quis debitor dicte societatis vocatus ad brevia, sciens se esse debitorem acceperit breve electionis alicuius officialis, condempnetur infra terciam diem a die electionis celebrate in viginti sol. bon. 230

Et quicumque fuerit electus ad aliquid officium contra formam statutorum populi Bononie et societatis predictae et officium acceperit, non solum postquam fuerit liquidum ministrilibus debeat removeri a dicto officio, sed etiam condempnetur ille talis societatis pro quolibet die quo steterit in dicto officio in quinque sol. bon. 235 societati predictae solvendis.

Et si contigerit aliquam electionem alicuius officialis cassari, seu nullam et cassam esse pronuntiarı ratione persone alicuius debitoris societatis qui fuerit elector ut supra dicitur, ministrales te-

240 neantur et debeant infra terciam diem post diem cassationis facere
congregari dictam societatem, faciendo requiri singulos de dicta
societate per nuntium ipsius societatis, quod tali die veniant ad
Sanctum Stephanum occasione elligendi talem officialem; et ea die
faciant fieri tot brevia electorum officialium quot fuerunt illi el-
245 lectores qui erant debitores dicte societatis, ratione quorum el-
lectiones facte non valeant, et illa brevia ponere in uno capello
cum illa quantitate brevium alborum que videbitur ministrabilibus,
et facere | quod homines dicte societatis vadant ad brevia ad nu-
merum. et quilibet cui sors obvenerit vadat ad capellum et ex-
250 trahat unum breve et illud ponat in manibus notarii societatis,
et ille vel illi qui habuerunt breve seu brevia dicte electionis con-
veniant cum illo vel illis electoribus qui habuerunt brevia elle-
ctionis in prima electione et qui non erant debitores societatis,
et elligant ut superius continetur.

255 Et predicta observentur quando debitor unus vel plures so-
cietatis habuerint breve electionis alicuius vel aliquorum officia-
lium qui debuerint elligi ad plura brevia. sed si habuerit breve
electionis officialis qui ad unum breve debeat elligi, tunc elector
qui loco eius assumetur in secunda congregatione quem voluerunt
260 dicti ministrationales et sapientes assumi debere forma supra proxime
scripta, suam electionem faciat liberam et expeditam, servando
formam statutorum societatis predictae.

Et eadem forma eundi ad brevia servetur quotiens contigerit
aliquem removeri ab officio ad quem electus fuerit ex quacumque
265 causa, et quociens fiet aliqua electio alicuius officialis post primam
generalem electionem officialium factam pro aliquo tempore pre-
dictorum.

Et ne pretextu ignorancie aliqui debitores societatis se possint
excusare, quod iverint ad brevia ignorantes se esse debitores so-
270 cietatis; voluerunt et statuerunt ministrationales et sapientes predicti
quod per notarium societatis singulis sex mensibus per viginti dies
ante diem electionis officialium reducantur in scriptis omnia et
singula nomina et cognomina omnium et singulorum debitorum

de dicta societate qui inceperunt esse debitores societatis ex eo quod non solverunt denarios missarum quos quilibet tenetur solvere secundum formam statutorum societatis, vel ex eo quod fuerunt condemnati, vel ex aliqua quacumque causa tempore illorum ministrorum tempore quorum electio erit facienda; et illi tales legantur in corpore societatis prima dominica mensis in quo debet fieri electio et die electionis officialium, antequam inchoentur vocari homines ad brevia, ita quod licitum sit cuilibet volenti ire ad brevia tunc solvere id in quo erit debitor societatis, et tantumdem nomine pene, et eius nomen poni debeat in capello, et ex tunc possit eligi ille talis ad officia societatis ad que ydoneus erit.

Et si contingeret nomen alicuius debitoris non legi dictis diebus in dicta congregatione, propterea illi tali aliquid non conferrat ad hoc ut possit ire ad brevia, et eligere aliquem ad aliquod officium.

Et non possint ministrationes, massarius, confalonarius et notarius societatis ire ad brevia electionum officialium, et eorum nomina non scribantur in brevibus: salvo quod hoc capitulum non habeat locum in presentibus ministris, massario, confalonario et notario, sed possint ire ad brevia sicut observatum est hinc retro.

Et possit quilibet ministrorum presencium eligi in confalloneum, scilicet illi de illo quarterio in quo debet eligi confalonarius in proxima futura electione officialium: et si quis presentium ministrorum fuerit electus confalonarius, in eo casu eligatur unus de massa in eo quarterio.

Et si qua electio facta fuerit contra formam huius statuti, ipso iure sit nulla et inefficax.

Et ministrationes teneantur et debeant examinare per se et una cum duobus sapientibus dicte societatis pro quolibet quarterio infra terciam diem a die electionis celebrare dictas electiones: et si in eis non fuerit servata forma huius statuti, eas infra dictum terminum, citatis electis et electoribus et eorum auditis allegationibus et defensionibus, declarare esse nullas, irritas, cassas et inanes, et condemnare quemlibet electorum infra dictum tempus in viginti sol. bon. societati solvendis: salvo quod si contingeret eligi aliquem debitorem societatis ad aliquod officium, elector seu electores nullam penam paciantur, nisi appareret ipsum electorem

o seu electores scivisse tempore dicte electionis illum talem electum esse debitorem societatis. eo casu ille seu illi electores condemnentur: scilicet quilibet eorum in quatráginta sol. bon. societati solvendis.

Et faciant minístrales de novo fieri electionem loco illius vel
; illorum officialium, quorum electiones dicti minístrales declaraverint esse nullas.

Et quod supra dictum est in toto presenti statuto de debitoribus societatis elligentibus aliquem vel aliquos in officiales et electis ab aliquo vel aliquibus in officiales societatis et de ipsorum
o electionibus et penis eorum non habeat locum, si ipsi debitores sive elligerint sine fuerint electi ad aliquod officium societatis infra terciam diem a die electionis celebrate, facta eis denuntiatione per aliquem nuntium societatis ex parte ministrálíum societatis; quod sint debitores societatis, et in tanta quantitate solverint id in quo
; erunt debitores, et tantundem nomine pene massario recipienti nomine societatis, quo casu eorum electio sit firma et valida esse incipiat.

Et si quis ex hiis qui habuerint breve electionis alicuius ex dictis officialibus qui debent elligi ad tria seu quinque brevía fuerit
o adeo presumptuosus, quod, contempto proprio sacramento, voluerit elligere seu elegerit seu nominaverit in elligendo aliquem ad officium de quo habuerit breve, non expectato quod brevía aliorum electorum eiusdem | officialis sint extracta de capello, seu postquam
extracta fuerint antequam cum eis qui eadem brevía habuerint
; voluerit tractare de dicta electione facienda; minístrales qui tunc fuerint, teneantur et debeant toto eorum posse procurare et facere per se vel alium expensis societatis quod per vicarium domini Bononie episcopi declaretur per diffinitivam sententiam illum talem esse periurum; que sententia publicetur in corpore dicte societatis.
o et si dicta questio non poterit terminari tempore ministrálíum tempore quorum dicta electio fuerit celebrata, sequentes minístrales hoc fieri facere teneantur, et hoc fiat in penam taliter venientis contra proprium sacramentum ultra penas superius ordinatas contra eligentes, non servata forma statuti communis et
; populi Bononie et statuti presentis.

c. 5 A

Et hoc statutum sit precisum et precise debeat observari in qualibet parte sui. et ministrationes qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, illud observare debeant et faciant observari, pena cuilibet ministrali et notario societatis predictae centum sol. bon. per syndicos qui erunt ad sindicandum officiales dicte societatis auferenda, 350 que debeat applicari societati predictae. et hoc statutum non possit absolvi vel ei detrahi, addi vel minui in aliqua parte sui, nisi fuerint centum ad minus de illa societate in congregatione societatis in qua tractabitur de absolutione presentis statuti vel aliqua parte eius: quorum due partes ad minus sint in concordia ad scrutinium cum 355 fabis albis et nigris. et dictum statutum legi debeat in ipsa congregatione societatis que fiet prima dominica mensis iunii instantis, et postea legatur singulis diebus electionum, usque ad paragraphum quod incipit « et ad electionem, &c. ». et omisso dicto paragrapho, legatur paragraphus quod incipit « et quod nomen alicuius 360 debitoris, &c. » usque ad finem dicti statuti, pena notario dicte societatis qualibet vice decem sol. bon. eidem per ministrationes infra diem terciam a die electionis predictae auferenda: que pena predictae societati debeat applicari.

II. DE OFFICIO MINISTRATIONUM SOCIETATIS ET EORUM SACRAMENTO ET FEUDO. RUBRICA.

IURO ego, qui sum electus ministralis societatis Lombardorum, bene et bona fide sine fraude regere et conducere dictam societatem tam fraternitatis quam armorum, et negotia dicte societatis et singularium personarum ipsius bona fide tractare et perducere ad effectum in eo quod sit honor et utilitas dicte societatis 5 et singularium personarum ipsius. et quicquid firmatum, ordinatum aut provisum fuerit per ipsam societatem seu per maiorem partem ipsius bona fide adimplebo et quod adimpleatur procurabo. et omnia statuta, ordinamenta et reformationes dicte societatis facta, factas, facienda et faciendas tempore mei officii 10

et omnia et singula que in eis continentur et continebuntur bona fide, sine fraude observabo et effectui demandabo et demandari procurabo ad terminum seu terminos ordinatos seu ordinandos in ipsis statutis, ordinamentis et reformationibus.
15 quod si terminus non fuerit statutus, tunc quam cicius comode potero.

Nec per me aliquid faciam vel proponam in corpore, vel consilio dicte societatis seu proponi paciar, nisi primo cum aliis ministrilibus meis sociis presentibus coadunatis bona fide illud
20 examinavero, et secundum quod maiori parti dictorum ministrilium placuerit, bona fide adimpleri faciam.

Et procurabo quod omnes et singuli, sive sint de dicta societate sive non, qui tenentur vel tenebuntur in posterum aliquid dare vel solvere dicte societati quacumque de causa, illud dent et
25 solvant predicte societati et eius massario.

Et infra tres menses ab ingressu mei officii ibo cum sociis meis, notario et nuntio dicte societatis, et communis Bononie seu domini capitanei si expedierit, per civitatem Bononie ad domos illorum de dicta societate qui debebunt aliquid dare vel solvere
30 societati predicte expensis dictorum debitorum, et ea que debebunt societati recuperabo infra terminum supradictum.

Et si non potero invenire unde possit haberi vel recuperari id quod tales debitores dare tenebuntur societati, nomina illorum a quibus exigere non potero, in scriptis reddigi faciam et ea legi
35 in corpore societatis, et secundum quod societati placuerit faciam, et predicta adimplebo infra .xv. dies quarti mensis ab ingressu mei officii. quod si predicta non fecero in terminis suprascriptis, incidam penam quatragenta sol. bon. quam mihi syndici qui elligentur ad me sindicandum tempore depositi mei officii auferre teneantur,
40 et in ipsam penam dicti syndici me debeant et teneantur condemnare: que pena ipsi societati debeat aplicari. et similem penam incurant massarius et notarius qui predictam exactionem eorum que debebuntur societati fieri non fecerint.

Et procurabo quod terra societatis que est scita in terra Vigurxii, stabit in eque bono vel meliori statu ut nunc est. et
45 manutenebo crucem dicte societatis de Vigurxio, et procurabo bona

fide quod pacta facta seu que fierent tempore mee ministralie nomine societatis cum colono seu laboratore dicte terre de Vigurxio super laborerio ipsius terre observabuntur ipsi societati. et singulis mensibus prima dominica proponam in corpore societatis, quid placet ipsi societati providere super terra societatis de Vigurxio. quod si non fecero, incidam in penam .xx. sol. bon., quam penam similiter incurant massarius et notarius et quilibet eorum, si predicta non fecerint observari.

Et nullum recipiam in societate predicta tam fraternitatis quam armorum seu in ea poni permittam, qui prohibeatur esse de societatibus ex forma statutorum, reformationum seu ordinamentorum communis et populi Bononie et societatis predictae, et etiam si esset coniunctus alicui de societate linea parentele.

c. 5 ■ Nec paciar poni aliquem in societate qui sit inimicus alicuius de societate, si hoc scivero, si mihi dictum vel denunciatum fuerit sine voluntate eius cuius erit inimicus: de qua inimicia et causa ipsius inimicie teneatur ille qui dicet illum qui voluerit intrare societatem esse suum inimicum mihi et meis sociis facere fidem saltem per duos bonos testes de veritate deponentes, vel per quatuor deponentes de fama quod sit eius inimicus, si hoc peciero ego et mei socii; salvo quod possim recipere in societatem quemlibet, non obstante causa inimicie allegata, si dicta causa mihi et meis sociis ministrilibus et duabus partibus sapientum qui erunt ad approbandum vel reprobandum volentes intrare societatem, frivola esse videbitur.

Nec aliquem in dicta societate poni seu recipi permittam qui de aliqua societate arcium vel armorum populi Bononie quacunque de causa fuerit cancellatus.

Nec aliquem qui sit vel fuerit banitus pro aliqua falsitate specialiter contra commune Bononie commissa.

Nec aliquem qui sit vel fuerit confinatus pro parte Lambertatorum civitatis Bononie vel aliunde nec eius patrem, filium vel fratrem.

Nec aliquem qui sit de magnis casalibus populi Bononie.

Nec aliquem qui causa maleficii, delicti vel peccati vel dis-

sensionis comissi vel comisse per eum de aliqua alia societate fuerit cancellatus; salvo quod predicta non preiudicent alicui qui se de aliqua societate sponte fecerit cancellari.

Et in recipiendis hominibus de novo in societate predicta in-
 85 frascriptam formam servabo: quod, quando ego fuero requisitus quod aliquem vel aliquos in societatem recipi faciam, priusquam denuntiem illum vel illos in corpore societatis qui velint intrare in dicta societate, examinabo una cum sociis meis de statu et conditione ipsius seu illorum, et specialiter inquiram per quatuor
 90 ad minus propinquiores vicinos quos habuerit, qui sint de societate, quos faciam de novo iurare, et specialiter queram ab illis si ille vel illi de quo vel quibus inquisitionem faciam, qui volent intrare societatem, sint infamati de aliquo infrascriptorum criminum, videlicet de assassinatu, de lenocinio, de furto, de derobatione,
 95 de violentiis, de falso, vel quod sint rissose persone; vel quod sint homines seditiosi et qui in aliqua societate populi Bononie de qua sint seu fuerint, procuraverint mittere discenssionem, discordiam seu çiganiam; et dictam examinationem faciam cum sociis meis seu cum maiori parte ipsorum et non aliter, inter quos
 100 possit etiam esse massarius societatis. et in scriptis reddigi faciam nomina illorum per quos inquisitionem predictam faciam.

Forma illorum qui de novo debent recipi in societate.

Et si illum vel illos qui voluerint intrare societatem invenero esse aliquo dictorum criminum infamatum, de qua infamia credam dictis quatuor seu tribus vel duobus ipsorum, illum vel illos in
 105 corpore societatis non denunciabo nec in ipsa societate denunciari vel recipi sinam.

Et si invenero ex testificatione dictorum quatuor illum vel illos qui voluerint intrare societatem esse bone fame et oppinionis et esse et fuisse civem civitatis Bononie cum sua familia, secundum
 110 formam statutorum communis et populi Bononie, in corpore societatis denunciabo, et non aliter. et faciam reduci in scriptis nomina ministrorum qui interfuerint dicte inquisitioni, et nomen massarii si interfuerit, et nomina illorum per quos dicta inquisitio fuerit facta, et dictum eorum et responsionem quam fecerint ad quamlibet

interrogationem de predictis. que omnia legi faciam singulariter 115
et distincte in presencia hominum dicte societatis seu sapientum,
qui debuerint approbare volentes intrare dictam societatem tem-
pore quo dicta approbatio fieri debuerit.

Et nullum paciar approbari quod recipi debeat in dicta socie-
tate, nisi personaliter venerit in corpore societatis quando denun- 120
ciabitur et postea coram sapientibus qui erunt ad approbandum
vel reprobandum volentes intrare societatem predictam.

Et faciam iurare quemcumque denuntiantem mihi et meis sociis
aliquem volentem intrare societatem et eum qui voluerit societatem
intrare, quod steterit Bononie cum sua familia continue per vi- 125
ginti annos: quod sacramentum in scriptis redigi faciam.

Et nullum denunciabo in corpore societatis, nisi in prima do-
minica alicuius mensis. et tunc pallam dicam hominibus dicte con-
gregationis audientibus, quod talis vult intrare societatem, et qui-
cumque scit aliquem defectum in eo, propter quod non possit 130
esse de societate, illud dicat ministris usque ad octo dies.

Et faciam reduci in scriptis nomen illius qui mihi et sociis
meis denunciaverit aliquem volentem intrare societatem et nomen
volentis intrare et diem denuntiationis. et si invenero ipsum de-
nunciatum non posse recipi in societate, obstante aliqua de pre- 135
dictis causis, illum denuntiantem infra octo dies in .xx. sol. bon.
societati predictae solvendis condempnabo.

Et non procedam ad examinandum aliquem seu ad inquiren-
dum de aliquo an sit ydoneus ad recipiendum in societate, nisi
ille primo fuerit mihi et meis sociis seu maiori parti eorum de- 140
nunciatus per aliquem de societate predicta.

Et si aliquis qui fuerit denunciatus erit reprobatus ex aliqua
predictarum causarum, nomen illius in scriptis reddigi faciam et
causam quare fuerit reprobatus et nomina reprobantium, si eius
reprobatio facta fuerit per aliquos sapientes, et tempore quorum 145
ministrorum fuerit reprobatus et diem et annum quo dicta repro-
batio facta erit: quas scripturas tenere debeat massarius societatis,
et consignentur de massario in massarium. et quandocumque fiet

aliqua examinatio approbandi vel reprobandi aliquos volentes intrare dictam societatem, nomina illorum qui alias fuerint reprobati et causam reprobationis eorum legi faciam in presencia dictorum examinatorum.

c. 6 A

Et non paciar aliquem sic reprobatum ex aliqua predictarum causarum perpetuo poni in societate predicta.

155 Salvo quod hic paragrafus non habeat locum in hiis qui fuerint reprobatii propter inimiciciam alicuius de societate, qui possint recipi in ipsa societate de voluntate illius seu illorum inimicorum et postquam tegerint pacem ad invicem; nec habeat locum in hiis qui fuerint reprobatii ea ratione, quod non fuerint cives civitatis Bononie cum eorum familia tempore viginti annorum; qui possint recipi in ipsa societate post completa dicta tempora citadinancie, dummodo predictis aliud non obsistat propter quod in dicta societate non sint recipiendi.

Et nullum permittam scribi in matricula societatis pro socio vel dari paciar in scriptis domino capitaneo seu eius iudici vel militi vel notario seu ançianis vel consulibus populi Bononie seu eorum notario, ut approbetur pro socio dicte societatis vel ut scribatur in matricula que est in armario populi, nisi prius solverit massario societatis pro ipsa societate recipienti tres lib. bon. pro intratura societatis, et extimum suum quod habebit in communi Bononie eidem massario seu notario societatis autenticum dederit. salvo quod pater, filius, frater, filius fratris, filius filii et filius filie et consanguineus propior ex linea masculina et feminina cuiuscumque qui reperiretur esse de societate predicta vel fuisse ab hinc retro et in ea stetisse spatio quinque annorum, de quo ministrales inquirere teneantur tam per sacramenta quam per testes, non teneantur solvere pro intratura societatis nisi solummodo quinque sol. bon., exceptis propioribus consanguineis ex linea feminina, qui debeant solvere pro intratura societatis viginti sol. bon.

Et quicumque voluerit aliquem recipi debere in ipsa societate tamquam sibi coniunctum aliquo predictorum graduum, teneatur illud corporaliter iurare, quod ille qui vult intrare societatem sit ei coniunctus in aliquo dictorum graduum, de quo sacramento fiat

publica scriptura; et nichilominus super dicta parentela per mi- 185
nistrales recipiantur duo boni testes, quorum dicta legantur in pre-
sencia eorum qui erunt ad approbandum vel reprobandum volentes
intrare societatem. et si fuerit repertum aliquem mentivisse, di-
cendo aliquem sibi esse coniunctum aliquo predictorum graduum,
infra octo dies postquam hoc constiterit, in .xl. sol. bon. con- 190
dempnetur.

Et quemcumque recipiam in societatem, illum recipiam in socie-
tatem fraternitatis et armorum coniunctim et nullatenus disiunctim.

Et si aliquem invenero receptum in societate predicta contra 195
formam statutorum et ordinamentorum populi Bononie et presentis
statuti, infra .xv. dies postquam id mihi fuerit liquidum, illum de
matricula faciam cancellari. quod si predicta omnia et singula
in hoc capitulo contempta non observavero, solvam nomine banni
et pene societati pro qualibet vice qua contrafecero et singulis
casibus suprascriptis quos non observavero seu contra quos ve- 200
nero, tres lib. bon., quam penam simili modo incurant massarius
et notarius societatis predicte, et in dicta pena sindici qui elligentur
ad sindicandum officiales societatis dictos ministrationales, massarium
et notarium societatis et quemlibet eorum condemnare precise
teneantur. 205

Et si mihi denunciatum fuerit quod aliquis de dicta societate
sit infirmus, ea die vel sequenti qua scivero illum infirmum esse,
ibo cum uno ex sociis meis ad ipsum infirmum vixitandum, et
cum meis sociis seu aliquo eorum et sine eis dictum infirmum
vixitabo bona fide et ei consilium et iuvamen pro dicta societate 210
conferam; et in ipsa vixitatione reducam dicto infirmo ad me-
moriā pauperes societatis et eum ortabor quod pro anima sua
amore Dei de suo pauperibus societatis predicte debeat relinquere
et testari.

Et si videbitur mihi et sociis meis aliquid dare vel facere 215
socio infirmo pro dicta societate et de avere dicte societatis, illud
ei dari faciam per massarium societatis ipso infirmo in presencia
ministrorum sociorum meorum vel maioris partis eorum. et fa-

ciam scribi in libro expensarum massarii diem quo dari faciam,
220 et nomen illius cui dabo, et nomina ministrorum qui presentes
erunt ibidem, et quantitatem quam dari faciam. et non possim
hoc modo sine speciali reformatione societatis facere dari alicui
infirmo de avere societatis ultra tres sol. bon.

Et in qualibet congregatione societatis que fiet qualibet prima
225 dominica cuiuslibet mensis, antequam aliquid proponam, dicam per
me vel unum ex meis sociis quod si quis sciat aliquem vel ali-
quos infirmos de dicta societate vel habentes malam brigam, illum
vel illos debeant propalare ministris, et nomen seu nomina
illorum faciant scribere et contrariam habitationis eorum.

230 Et non possim expendere de avere societatis preterquam in
infirmis de societate, ut supra dicitur, nisi in propriis negociis so-
cietatis predictae, et tunc cum voluntate ministrorum sociorum
meorum vel maioris partis eorum possim expendere usque in
quantitatem quinque sol. bon. pro uno aliquo facto solo socie-
235 tatis, et non ultra.

A quinque vero sol. bon. supra non possim expendere, do-
nare vel mutuare de avere societatis, nisi cum voluntate socie-
tatis congregata bona fide per nuntium societatis apud Sanctum
Stephanum, in qua congregatione sint ad minus octoginta homines
240 de dicta societate. in qua congregatione, si debuerit expendi de
avere societatis ultra quinque sol. bon., proponam per me vel
unum ministrum sociorum meorum quid placet societati de ta-
libus expensis fiendis per ipsam societatem tali de causa. quam
postea non possim facere nisi de voluntate dominorum quatuor
245 qui preherunt ad defendendum avere societatis et eis in dicta con-
gregatione existentibus, quorum consensus requiri debeat per mi-
nistrales antequam dicta posta fiat.

Et super dicta posta expensarum recipiam consilium, et re-
formationem fieri faciam, faciendo partitum de sedendo ad levand-
250 dum, et teneam partitum de expendendo ponere ad levandum. et
si ad dictum partitum concordaverit maior pars existentium in
dicta congregatione quod expense fiant, faciam partitum ad scru-
tinium cum fabis albis et nigris, quas dari faciam omnibus exi-
stentibus in dicta congregatione per nuntium societatis; et postea

c. 6 ■

eas restitui faciam duobus de antiquioribus hominibus dicte congregationis, qui debeant eas in presentia dicte congregationis super uno disco seu super petram numerare. et si due partes erunt in concordia quod expense de quibus fiendis facta fuerit posta, fiant, tunc massarius societatis predicte possit, teneatur et debeat sine suo preiuditio et gravamine dictam quantitatem expendere, de qua expendenda forma predicta fuerit reformatum. et massarius dictas expensas facere non possit nisi forma predicta fuerit observata. 255 260

Salvo quod si aliquis de societate decesserit qui sit adeo pauper quod non possit de suo proprio sepelliri, possim ipsum facere sepelliri expensis societatis; circa cuius sepulturam possim expendere .xii. sol. bon. tantum et non plus absque aliqua reformatione societatis. 265

Et salvo quod possit dictus massarius solvere et solutionem facere officialibus dicte societatis de eorum salariis eis ordinatis ex forma reformationum et statutorum societatis predicte absque nova reformatione, et alias expensas ordinatas secundum formam statutorum societatis predicte possit dictus massarius facere absque nova reformatione. quod si contrafecero in hiis que in hoc capitulo continentur, sindici, qui electi erunt ad me et alios societatis officiales sindicandum, precise me condemnare teneantur pro quolibet vice qua contrafecero et quolibet casu in centum sol. bon.; quam penam simili modo incurat massarius societatis predicte; et ministrationes futuri ipsam condemnationem exigere teneantur sub eadem pena. 270 275

Et si quis de societate decesserit, ad funus ipsius ibo, scilicet ad domum in quo erit corpus tempore quo debet sepeliri, ad minus cum quatuor ex sociis meis. quod si contrafecero, solvam nomine banni pro qualibet vice qua contrafaciam societati quinque sol. bon.; et hoc idem habeat locum in massario et notario. quam condemnationem alii ministrationes de me facere teneantur infra octo dies post diem sepulture dicti mei socii, nisi iustam excusationem habuero et proposuero dato michi termino ad mei defensionem faciendam. quod habeat locum in massario et notario. 280 285

Si vero pater, mater, frater, filius, filia, soror vel uxor vel aliquis asendentium vel desendentium alicuius de societate deces- 290

serit, ibo ad eorum exequias, si placuerit sociis meis ministrilibus vel maiori parti eorum et non aliter.

Et procurabo bona fide facere requiri per nuntium societatis omnes et singulos de dicta societate ut ad dictum funus socii pre-
295 dicti et aliorum de quibus supra dicitur, ad quorum exequias ibo de voluntate aliorum ministrorum vel maioris partis eorum ut superius continetur, me et alios ministrationes debeant sociare; et circari faciam ipsam societatem quando mihi videbitur quod homines dicte societatis male veniant ad dicta funera, et quoscunque non invenero
300 fuisse ad funus ex quo fuerit sibi preceptum quod ad ipsum funus deberent venire, condempnabo in .xii. dnr. bon. pro qualibet vice. quam condempnationem faciam infra decem dies a die qua supultus fuerit dictus meus socius vel ille ad cuius funus ivero, nisi habuerit aliquam legitimam defensionem quam audire teneat et ad quam
305 faciendam ipsis et cuilibet eorum per nuntium societatis terminum trium dierum assignabo antequam dictam condempnationem faciam. et ipsas condempnationes quas faciam de aliquo vel aliquibus eo quod non sociaverint me ad funus alicuius predictorum mortuorum, exigam infra .xv. dies a die qua facte fuerint. quod si non fecero,
310 solvam societati nomine pene duplum eius quod non exegero ad terminum supradictum, in quam quantitatem syndici qui eligentur ad me et alios officiales societatis sindicandos precise me condempnare teneantur; et ministrationes futuri eandem condempnationem a me infra decem dies a die qua facta fuerit exigere teneantur sub pena dupli dicte condempnationis ab eis similiter
315 auferenda. quas penas incurere debeant simili modo massarius et notarius.

Et neminem condempnabo vel absolvam, nisi de voluntate omnium vel maioris partis ministrorum sociorum meorum et nisi
320 in quantitibus expressis in statutis et reformationibus societatis predictae factis et faciendis, et nisi secundum formam statutorum et reformationum tam communis et populi Bononie quam societatis predictae.

Et si qua banna imposuero de voluntate omnium ministrorum
325 vel maioris partis eorum que non excedant quantitatem viginti sol. bon. et in scriptis fuerint redacta, ea exigam, si iusta mihi et dictis

meis sociis ministrilibus omnibus vel maiori parti eorum videbuntur.

Et non possim aliquem de dicta societate condemnare pro aliquo delicto ultra quantitatem .xx. sol. bon., nisi esset delictum 330 propter quod videretur mihi et ministrilibus sociis meis omnibus vel maiori parti eorum maiorem penam inponi debere, et tunc possim et debeam illam penam imponere, si placuerit societati congregate bona fide vel maiori parti ipsius, et de hoc in ipsa societate reformatio facta fuerit, in qua expressa sit quantitas exigenda nomine pene ab illo qui delictum comiserit, ad scrutinium facto partito cum fabis albis et nigris; in qua congregatione sint ad minus centum homines de dicta societate, salvis statutis populi Bononie loquentibus de iurisdictione ministrorum societatum populi Bononie, et salvis penis determinatis ex forma statutorum societatis. 340

c. 7 A Et quocienscumque aliquem volam condemnare ob aliquam causam, priusquam ad ipsam condemnationem faciendam procedam, assignabo illi quem condemnare volam terminum trium dierum ad minus ad sui defensionem faciendam super eo cuius occasione volam condemnare; quem terminum personaliter assignabo per me 345 ipsum vel per unum ex nuntiis societatis predictae, et ipsum terminum in scriptis reddigi faciam, et aliter condemnatio facta non valeat. et teneat ego et ministrales qui mecum fuerint ad talem condemnationem faciendam non servata forma defensionis predictae ad solvendum nomine pene tantam quantitatem quanta fuerit 350 illa in qua condempnaverit aliquem non servata forma defensionis predictae.

Et omnes et singulas condemnationes quas faciam, in scriptis reddigi faciam et eas consignari faciam massario societatis statim postquam fuerint publicate. quod si non fecero, syndici teneantur 355 me pro qualibet vice condemnare in .xx. sol. bon. et plus, secundum qualitatem delicti.

Nec paciar corpus alicuius in archis societatis predictae que sunt in domo ipsius societatis apud Sanctum Stephanum, nisi fuerit de societate predicta, aut pater, vel mater, vel filius, vel frater, vel 360

soror, vel nepos, vel neptis, vel avus, vel avia, vel consanguineus propior vel consanguinea propior, vel uxor alicuius de dicta societate, nisi cum voluntate societatis vel maioris partis ipsius. et si contrafecero, syndici qui erunt electi ad me et alios officiales societatis sindicandos de hoc inquirere teneantur; et si ita esse invenerint, me condemnare teneantur pro qualibet vice in .xx. sol. bon. solvendis societati predictae.

Et nullam congregationem faciam fieri de dicta societate, nisi apud Sanctum Stephanum vel ad domum communis vel ad alium locum ordinatum per dominum potestatem Bononie vel capitaneum vel ancianos populi Bononie vel per societates que prehessent aliis societatibus populi. et si contrafecero. solvam nomine pene pro qualibet vice .xx. sol. bon.; salvo quod hoc non habeat locum in congregationibus que fierent occasione defunctorum.

Et pro meo feudo non petam nec recipiam de avere societatis vel alterius massario vel quocumque alio ultra quam tantum, inter piper et çafaranum, quod valeat .x. sol. bon.

Et feudum meum non accipiam, nec consentiam quod feudum alicuius officialis solvatur pro massario societatis nisi in ultimo mense mei officii. quod si contrafecero, solvam societati nomine pene decem sol. bon., et hoc locum habeat in massario et notario.

Et si denunciatum fuerit mihi quod aliquis de dicta societate habeat malam brigam, infra octo dies postquam mihi fuerit denuntiatus, illud examinabo cum ministris sociis meis seu cum maiori parte eorum, et reducam in corpore societatis, et secundum quod placuerit societati vel maiori parti eius faciam, et non aliter.

Et si quis de societate habebit facere in domo communis vel extra occasione alicuius malleficii vel miscle vel alia quacumque causa, et a me petierit adiutorium vel consilium, ipsum bona fide iuvabo, et ei consilium dabo. et si petierit quod faciam ad eius instanciam corporale societatis congregari, illud faciam bona fide illo die quo me requisierit vel sequenti: et quicquid firmatum erit super facto illius ad cuius requisitionem dictam societatem congregari fecero, executioni bona fide mandabo. quod si contrafecero, vel predicta non adimplevero, solvam societati pro qualibet vice .xx. sol. bon. et hoc habeat locum in omnibus ministris

et massario et notario, qui de hiis que continentur in hoc paragrafo sint requisiti.

Et quocienscumque faciam aliquem partitum in sotietate, illud ponam ad sedendum quod mihi et ministralibus qui erunt pre- 400
sentes vel maiori parti eorum videbitur esse magis utile pro so-
cietate predicta, salvo quod supradictum est, quando tractaretur de
expendendo de avere societatis.

Et si proposita, seu id super quod consilium petam, habuerit
plura capitula, faciam partitum singulariter de quocumque capitulo 405
per se.

Et si questio foret inter aliquos dicte societatis occasione ali-
cuius debiti .xx. sol. bon. vel ab inde infra, de illa questione co-
gnoscam una cum sociis meis ministralibus vel cum maiori parte
eorum, et illam diffiniam per delationem sacramenti vel per 410
alias probationes prout mihi et dictis ministralibus videbitur expe-
dire. et ei quem invenero debitorem usque in dictam summam
.xx. sol. bon. preceptum faciam de solvendo creditori id in quo erit
debitor usque ad decem dies. quod si non solverit ad dictum ter-
minum, condemnabo eundem debitorem societatis pro libra sol. 415
duos et pro solido quolibet in uno denr. bon.; si erit debitor minoris
quantitatis .xx. sol. bon.; et hoc si mihi per creditorem fuerit
denunciatum ipsum debitorem ad dictum terminum non solvisse. et
nichilominus dictum debitorem faciam pignorari tam pro sorte quam
pro pena et expensis. 420

Et si aliqua alia discordia erit inter aliquos de societate, illos
bona fide reducam ad concordiam.

Et procurabo quod quolibet die lune sequenti primam domi-
nicam cuiuslibet mensis celebrabitur missa pro animabus omnium
de societate tam vivorum quam defunctorum, et dari faciam sacer- 425
doti qui dictam missam celebrabit de avere societatis .iiii. d. bon.,
et conburri faciam unam lampadem quando cantabitur dicta missa
expensis societatis. et faciam aperiri hostium archarum quod est
inter domum societatis et ecclesiam et domos Sancti Stephani
omni die lune in mane, et illud firmari et claudi faciam post terciam. 430

Et faciam qualibet die dominica prima mensis congregari societatem apud Sanctum Stephanum, et dicta die faciam et procurabo quod missa celebretur ad honorem Dei qui dignetur dictam societatem et omnes et singulos de dicta societate manutenere et con-
35 servare in bono statu et pace et dilectione, et ipsam societatem et illos de dicta societate de bono in melius augmentare. et dari faciam de avere societatis presbitero qui dictam missam celebrabit quolibet die dominico predicto .xii. d. bon. et faciam conburri unam lampadem expensis societatis quando cantabitur dicta missa,
40 in qua faciam poni omni die dominica predictam mediam libram olei si necesse fuerit.

Et non dimenciar vel dicam verba iniuriosa alicui de societate in corpore societatis.

Et nulli dabo licenciam separandi se a societate, cum congregata fuerit, sine voluntate unius ministrarium sociorum meorum ad minus.

Et ibo cum ministrilibus sociis meis vel maiori parte eorum et cum notario societatis per civitatem Bononie infra tres menses ab introitu mei officii, et inquiram si homines societatis habuerint insignia societatis; et illos quos invenero non habere insignia predicta, condempnabo prout in statutis societatis et sacramento illorum de societate continetur.

Et si invenero aliquem de societate tenere extra domum ad aliquam tabernam aliquam banderiam cum insigniis societatis,
155 illam removeri faciam, et illum qui tenuerit pro qualibet vice qua contratecerit in .x. sol. bon. societati condempnabo. si autem non esset de societate ille qui talem banderiam teneret modo predicto, procurabo bona fide cum domino capitaneo et eius familia quod predictam banderiam debeat remove et amplius eam sic teneri
460 non sinat.

Et hec omnia et singula in hoc sacramento contempta prout scripta sunt et effectui demandabo meo posse bona fide. quod si non fecero, tamquam contemptor sacramenti Deum habebo ultorem; et sindici qui electi erunt ad me et alios officiales so-

cietatis sindicandos et me teneantur condempnare in penis superius expressis in unoquoque casu in quo contraveniam vel quo non observabo omnia et singula in hoc sacramento contenta. et si aliquis sit casus superius expressus, in quo non sit certa pena determinata, si illum non observabo vel si contra eum venero, incidam in penam pro quolibet predictorum casuum et qualibet vice qua contraveniam .x. sol. bon., in quam penam syndici predicti me condempnare teneantur. 465 470

Et in exitu mei officii in prima congregatione societatis que fiet per electionem syndicorum, dabo bonos et ydoneos fideiussores notario societatis recipienti nomine ministrorum, massarii et sindicorum electorum et totius societatis, de solvendo omnem condempnationem que de me fieret, eo quod non observaverim statuta societatis et ea omnia et singula que in hoc sacramento continentur. 475

Et si qua condempnatio de me facta fuerit per syndicos predictos, ab ea non appellabo. quod si contrafecero, idem syndici vel ministrales qui tunc fuerint, teneantur me condempnare in duplum eius quantitatis que continebitur in condempnatione a qua appellavero. quam condempnationem ministrales qui tunc erunt precise exigere teneantur. 480 485

Et hoc sacramentum mihi faciam legi singulis duobus mensibus mei officii semel ad minus.

III. SACRAMENTUM MASSARIL. RUBRICA.

IURO ego, massarius societatis Lombardorum, bona fide sine fraude consullere ministrilibus et societati Lombardorum et custodire et salvare res omnes que ad manus meas pervenerint occasione mei officii. et quicquid supererit post exitum mei officii, infra octo dies precise consignabo et dabo massario novo in pena quarti. et nichil solvam de avere societatis predictae nec dabo, nisi secundum formam mei sacramenti ministrorum et se-

cundum formam statutorum societatis predicte. quod si contrafe-
cero, aut predicta omnia et singula non observavero, solvam no-
10 mine banni pro qualibet vice duplum eius quod dederò vel quod
penes me retinuerò contra formam predictam et plus, secundum
quod placuerit sindicis et secundum qualitatem delicti. et pro
predictis attendendis securitatem seu securitates dabo ministra-
libus societatis ad eorum voluntatem.

15 Et ibo duabus vicibus ad plus tempore mei officii, scilicet quando
videbitur ministris vel maiori parti eorum, ad terram Vigurxii
ad inspiciendam terram societatis de Vigursio, et referam mini-
stralibus et in corpore societatis, si ministris videbitur, ea que
mihi videbuntur necessaria seu utilia esse pro dicta terra. et pro
20 qualibet vice qua ivero ad dictam terram possim percipere et ha-
bere pro meo labore et salario .v. sol. bon. et non ultra. et si
contingeret aliquem mori de dicta societate, dicta de causa teneat
tapedum, cereos et pallium societatis ad domum defuncti mittere
per nuntium societatis vel aliam personam precise; si a me fuerit
25 petum. et idem faciam quotiens minisrales una cum societate
voluerint ire ad aliquod corpus, ad quod ire vel non ire est in
arbitrio eorum secundum formam sacramenti eorum. et res
omnes que penes me erunt, ministris ostendam et consignabo
quociens a me quesierint. et faciam scribi in uno quaterno
30 omnes introitus societatis que pervenient ad manus meas tem-
pore mei officii tam occasione missarum, ¶ quam occasione aliorum
introituum, et scribi faciam diem ipsius introitus. et faciam scribi
in uno alio quaterno distincte omnes expensas et causam expen-
sarum quas faciam tempore mei officii, et faciam scribi diem quo
35 fient dicte expense. et nomina omnium pauperum dicte socie-
tatis ac cognomina quibus aliquid dabo, et quantitatem quam dabo
scribi faciam, et nulli pauperi causa festi aliquid dabo, nisi nomen
ipsius prius in societate legatur. item non ostendam alicui
persone aliquam scripturam societatis nisi in presencia duorum
40 ministrorum et mei massarii. et si quis voluerit aliquam scriptu-
ram societatis exemplatam, ei dimittam accipere exemplum illius

c. 8 a

scripture modo predicto manu notarii societatis, et non manu alicuius alterius notarii; et hoc, si fuerit de voluntate ministrallium societatis vel maioris partis eorum. nec dimittam penes aliquem aliquam scripturam societatis nec matriculam societatis, 45 nisi cum voluntate societatis vel maioris partis; et si placuerit societati vel maiori parti hominum ipsius, reformatione specialiter super hoc facta, quod aliqua scriptura vel matricula societatis penes aliquem dimittam, de hoc faciam fieri publicum instrumentum, et faciam etiam instrumentum publicum consignationis 50 illius matricule vel scripture.

Et pro meo feudo non petam seu recipiam de avere societatis vel alterius occasione ultra quam tantum quacumque, inter piper et çafaranum, quod valeat .x. sol. bon. ultra salarium mihi concessum quando ibo ad terram societatis de Vigurxio, ut superius 55 continetur. et predicta omnia observabo ad penam .c. sol. pro quolibet capitulo non servato. et operam exhibebo quod ministrales et notarius et illi de societate observent omnia ea que in eorum sacramento et statutis societatis continentur. et sit precisum hoc sacramentum. 60

III. SACRAMENTUM NOTARII SOCIETATIS.

RUBRICA.

IURO ego, notarius societatis predictæ, obedire ministrallibus et massario societatis in eo quod spectet ad officium eorum et meum bona fide sine fraude. et faciam et complebo scripturas pertinentes ad societatem sine fraude, et solutionem non recipiam a societate de scripturis. scripturas intelligimus esse scripturas introitus et 5 expensarum massarii, reformationes, acta et scripturas que dari debent in scriptis domino capitaneo vel domino potestati, ançianis et consullibus et que ab eis deberent accipi quacumque de causa, et omnes alias scripturas necessarias dicte societati, tam in exigendo avere societatis quam in expendendo, et alia quacumque 10 de causa. et omnes reformationes, expensas et introitus massarii scribam in quaterno.

Et nullam solutionem accipiam occasione scripturarum factarum occasione mei officii vel aliqua occasione ipsius officii ab
5 aliquo de societate, nisi ut infra continetur: scilicet quod de precepto facto alicui, quod solvat aliquid alicui de societate, possim accipere tres bon. parvos, et solvatur illud preceptum expensis debitoris; item de dando illis de societate nomen eorum autenticum, ut in matricula societatis continetur, tres den. bon.; item cuilibet qui intrabit
o societatem tempore dicti introitus .xviii. den. bon. pro dando nomen ipsius autenticum notario domini capitanei, et etiam pro ponendo et scribendo dictum nomen in matricula societatis.

Et tenear legere ministrilibus et sapientibus qui sunt et erunt ad approbandum et reprobandum volentes intrare societatem, omnia
5 statuta et reformationes que oportuna fuerint legere in qualibet congregatione, quotienscumque voluerint ad eorum voluntatem et secundum formam statutorum societatis.

Et operam dabo quod ministrales, massarius, et illi de societate observent omnia que in eorum sacramentis continentur et in statutis societatis. et procurabo quod officiales qui elligentur meo
o tempore et debebunt eorum officia iurare meo tempore, illa iurabunt secundum formam statutorum societatis. et faciam quemcumque ellectum ad aliquod officium, qui debebit illud iurare meo tempore, requiri per unum nuntium societatis quod veniat ad iurandum illud officium ad quod ellectus erit ad terminum statutum; et
5 statim elapso termino ministrilibus denunciabo omnes qui non iuraverint ad terminos statutos. quod si contrafecero vel predicta non observavero, solvam nomine banni pro quolibet capitulo decem sol. bon. et ministrales teneantur me condempnare in dicta
10 quantitate pecunie, et ipsam condempnationem exigere. quod si non fecerint, syndici precise teneantur ipsos ministrales condempnare in dicta pena et duplo nomine pene.

V. SACRAMENTUM ILLORUM DE SOCIETATE LOMBARDORUM.

RUBRICA.

IURO ego, qui sum de societate Lombardorum, attendere et observare bona fide sine fraude omnia precepta domini potestatis et domini capitanei, ançianorum et consullum populi Bononie et ministrarium societatis Lombardorum; et observare et adimplere bona fide sine fraude omnia et singula statuta, ordinamenta et reformationes que facte et facta sunt et que fient in futurum per societatem predictam. et si consilium a ministraribus societatis predictae, vel aliqua alia persona pro dicta societate mihi petitum fuerit, illud dabo quod credidero melius et utilius pro facto, super quo a me consilium petitum fuerit. et credencias mihi impositas pro societate a ministraribus vel aliqua persona pro dicta societate secretas tenebo. quod si contrafecero, ministras teneantur me c. 8 ■ condemnare in .xx. sol. bon. pro qualibet vice ¶ et plus et minus, secundum qualitatem delicti et voluntatem societatis vel maioris partis. 15

Et cum fuero cytatus a nuncio societatis vel ab alia persona de mandato ministrarium, ibo ad locum mihi ordinatum per eum qui me cytabit, et me in fraudem eundi ad locum predictum non absentabo, et me de dicto loco non separabo sine licentia ministrarium vel saltem duorum ex eis. 20

Arma et insignia societatis habebō, scilicet unum scutum seu targam cum insignis societatis, infra duos menses postquam intraverim societatem predictam. quod si contrafecero, solvam nomine banni pro qualibet vice quinque sol. bon., et nichilominus tenear habere predicta ad terminum mihi ordinatum per ministras societatis sub ea pena quam mihi imponent. et dabo et solvam cuilibet massario societatis infra duos menses introitus officii ministrarium .xii. den. bon. pro missis. quod si contrafecero, solvam duplum ipsorum den. precise massario societatis predictae nomine pene, si infra dictum tempus stetero in civitate Bononie. 30

Et si contingeret, quod Deus advertat, rumorem oriri vel fieri
in civitate Bononie, ibo ad domum communis apud confallonem
societatis vel ad alium locum ordinatum quo confalonerius iret de
5 mandato domini potestatis, domini capitanei vel ançianorum vel
consulum aut ministrorum societatis aut maioris partis eorum.
quod si contrafecero, solvam nomine banni pro qualibet vice .x.
sol. bon. et plus, secundum quod videbitur maiori parti ministra-
lium: et de hoc ministres precise teneantur me condemnare in
o dicta quantitate pecunie. quod si contrafecerint vel non adim-
pleverint, syndici precise teneantur ipsos condemnare in dicta
pena et in duplo nomine pene. et ibo ad corpora sociorum so-
cietatis et ad corpora ad que quod vadam requisitus fuero per
nuntium societatis vel aliquem ex ministris, seu per aliam per-
5 sonam dicte societatis ex parte ministrorum; et me a dicto cor-
pore non separabo sine licencia duorum ministrorum ad minus.
quod si contra predicta fecero, solvam nomine banni .xii. den.
bon.: salvo quod si habuero licenciam a ministris vel saltem
a duobus ex eis non eundi ad corpora, non tenear ad dictam pe-
o nam, quam licenciam ministres vel saltem duo ex eis cuicumque
cui eis videbitur dare possint.

Et si a ministris societatis vel a nuntio de mandato mini-
strorum mihi impositum fuerit ut corpus portem, illud portabo,
et non recusabo portare. quod si recusavero, solvam nomine banni
5 tres sol. bon. et si quis sociorum meorum haberet stationem
aliquam vel domum, ipsam sibi non accipiam vel accipi faciam,
nec ipsam habitabo nec habitari faciam, in pena centum sol. bon.;
et ministres me teneantur condemnare in dicta pena si contrafe-
cero, et de hoc inquirere: quod si contrafecerint, syndici precise
o teneantur ipsos ministres condemnare, videlicet quemlibet ipso-
rum in .xx. sol. bon. et si discordiam vel litem habeo cum aliquo
sociorum dicte societatis, ipsam litem et discordiam ministris
vel maiori parti eorum denuntiabo ante quam vadam ad dominum
potestatem vel ad domum communis. quod si contrafecero, solvam
5 nomine banni viginti sol. bon.; et ministres teneantur me con-

dempnare in dicta pena. quod si contrafecerint, syndici teneantur quemlibet dictorum ministrorum condempnare in dicta pena et duplo nomine pene.

Et si michi iniunctum fuerit a ministris societatis ut dem et
70 solvam aliquid alicui dicte societatis, preceptum observabo usque in quantitatem viginti sol. bon.

Nec verba iniuriosa dicam ministris societatis predictae vel alicui eorum, vel massario vel notario vel confallonerio, in corpore societatis nec extra. quod si contrafecero, ministrales
75 me condempnare teneantur in .xx. sol. bon. pro qualibet vice si dicti officiales tunc temporis erunt in servitio societatis; si autem in servitio societatis non erunt, in .x. sol. bon. me condempnare teneantur. nec etiam alicui de societate in corpore societatis; quod si contrafecero, ministrales teneantur me condempnare in
80 .x. sol. bon. pro qualibet vice, et dictam condemnationem exigere si irato animo videbitur ministris me dixisse.

Nec me a societate separabo cum fuerit congregatio quousque reformationes lecte fuerint absque verbo et licentia dominorum ministrorum. quod si contrafecero, ministrales me condempnare tenean-
85 tur in .xii. den. bon. pro qualibet vice et plus arbitrio ministrorum.

Et si quis ministrorum proponeret in societate, dictum eius aut alicuius qui consulleret non frangam. quod si contrafecero, ministrales me condempnare teneantur in .vi. den. bon. pro qualibet vice et plus eorum arbitrio.

90 Et nullum consilium dabo nisi super eo super quo petitur fuerit consilium a ministris, nec surgam nisi semel ad concionandum in eadem congregatione absque licencia ministrorum. quod si contrafecero, pro qualibet vice et quolibet capitulo, ministrales me condempnare teneantur in .xii. den. bon.

95 Et dabo operam bona fide quod ministrales, massarius et notarius societatis predictae observabunt eorum sacramenta, statuta et reformationes societatis predictae et etiam quilibet de societate. et a condemnatione de me facta non appellabo; et si appellabo, solvam duplum condemnationis nomine pene precise.

VI. DE ELLECTIONE SINDICORUM QUI DEBEBUNT SINDICARE OFFICIALES SOCIETATIS LOMBARDORUM, ET DE ELLECTIONE NOTARII IPSORUM SINDICORUM, ET DE EORUM OFFITIO ET SACRAMENTO ET EORUM SALARIO. RUBRICA.

STATUERUNT et ordinaverunt predicti ministrationales et sapientes et
statuterii quod ministrationales societatis predictae precise infra decem
dies introitus eorum officii teneantur et debeant eligi facere tres
sindicos et unum notarium, scilicet unum pro quolibet quarterio;
5 qui notarius non habeat vocem nisi in scribendo et in dicto officio
exercendo, secundum quod placuerit dictis sindicis vel maiori parti
ipsorum. et eligantur dicti syndici et notarius per ministrationales
et illos viginti quatuor qui erunt electi ad consullendum dicte
societati: salvo quod in eligendo dictos syndicos non habeat
10 vocem aliquis ex dictis officialibus qui debuerint sindicari. qui
ministrationales teneantur et debeant dictos syndicos et notarium infra
octo dies a die electionis eorum facere iurare in corpore socie-
tatis, inquirendi, sindicandi, puniendi et condemnandi bona fide
ministrationales, massarium et notarium et nuncium proximos prede-
15 cessorum ministrationum qui erunt tempore dictorum sindicorum, et
notarium si non observaverint omnia que in eorum sacramentis
continentur, et statutis et reformationibus dicte societatis; et spe-
cialiter et singulariter si ministrationales, massarius, notarius, nuncius
et omnes illi de societate non observaverint omnia que in eorum
20 sacramentis et in quolibet capitulo ipsorum sacramentorum con-
tinentur, et omnia et singula bona fide facere que ad eorum offi-
cium spectant et que in hoc statuto continentur. et si invenerint
aliquem vel aliquos predictorum fecisse contra ea que in eorum
sacramentis continentur vel aliquo capitulorum ipsorum sacramen-
25 torum, vel non observasse statuta, ordinamenta et reformationes
societatis predictae, teneantur ipsum vel ipsos quem vel quos
invenerint contrafecisse, punire et condemnare secundum quod

c. 9 A

-

in eorum sacramentis et capitulis sacramentorum et in statutis societatis continetur in quibus pena fuerit ordinata; si autem ordinata non fuerit, in decem sol. bon. pro quolibet casu in quo contrafecerint et pro qualibet vice. 30

Et si invenerint dictos officiales vel aliquem eorum aut aliquem alium de societate defraudasse societatem de avere vel rebus societatis, vel apud se retinuisse ultra terminum statutorum societatis; teneantur dicti syndici condemnare ipsos et quenlibet ipsorum in duplum illius pecunie et extimationis illarum rerum quas invenerint penes dictos officiales vel quoslibet alios qui predicta vel aliquid predictorum contrafecissent. et teneantur dicti syndici incipere eorum officium infra octo dies ab ea die qua intraverint, et continue inquirere et examinare teneantur predictos officiales et quemlibet eorum de societate predicta, ut dictum est supra. et predictum officium eorum in condemnando vel absolvendo superius nominatos infra unum mensem ab ea die in antea quo inceperit eorum officium teneantur terminare. et condemnationes seu absolutiones facere teneantur legi in corpore societatis congregate more solito bona fide apud Sanctum Stephanum per nuntium ipsius societatis, assignando causam absolutionis vel condemnationis. et predicta omnia teneantur dicti syndici et notarius observare et effectui demandare precise ad penam et ban- 50
num .x. lib. bon. cuilibet sindico et notario, et de hoc non petant nec petere possint aliquam absolutionem nec eis dari possit modo aliquo vel ingenio. et si quis ministrorum proponeret quod dicti syndici absolverentur in aliquo seu aliquis prorogaretur eis terminus, vel quod istud statutum absolveretur, puniatur et condemnentur dictus ministralis in tribus lib. bon. per ministrationes subse- 55
quentes, et quilibet alius ministralis, massarius et notarius societatis in .x. sol. bon. nisi legitimam habuerit defensionem, et qui consulleret, in .xl. sol. bon.; et nichilominus istud statutum suam obtineat firmitatem. quas condemnationes factas per predictos syndicos et notarium de predictis ministrabilibus, massario et notario et 60
nuncio et omnibus aliis de societate, ministrationes, massarius et no-

38. Cod. qui contrafecissent 46. Cod. congregata 51. Cod. dare 53. Cod. seu aliquo

tarius qui tunc temporis fuerint teneantur et debeant ipsas condemnationes exigere precise infra mensem a die condemnationis facte et publicate. quod si non fecerint, puniantur et condemnentur quilibet ministralis, massarius et notarius in dicta pena et in duplo nomine pene. et predicti syndici et notarius habeant pro eorum feudo et sallario inter omnes .xxv. sol. bon., quos massarius et ministrales teneantur ipsis sindicis et notario solvere infra terciam diem ab exitu sindicorum et notarii precise. et predicti
 10 syndici habeant purum, merum, et liberum et generale arbitrium constringendi ministrationes, massarium et notarium et quemlibet de societate ad dicendam veritatem omnium predictorum, et ab eis et quolibet ipsorum possint recipere sacramentum de veritate dicenda de omnibus et singulis supradictis. et si quis ipsorum
 15 recusaret precepta dictorum sindicorum facere, quod ipsi syndici teneantur et debeant contrafacientes punire et condemnare in .xx. sol. bon. pro quolibet et qualibet vice. et debeant esse dicti syndici etatis .xxx. annorum et ultra, et notarius .xx. annorum ad minus. et non possit aliquis esse syndicus qui debeat sindicari,
 20 vel qui sit pater, frater, filius, nepos vel de familia alicuius ministralis, massarii, confallonerii, notarii et nuncii qui fuerint in predictis officiis in sex mensibus preteritis ante dictorum sindicorum electionem vel qui non | fuerint et serviverit dictam societatem ipse vel pater a decem annis retro. et sit precisum. c. 9 B

VII. DE FEUDO NOTARII SOCIETATIS LOMBARDORUM.

RUBRICA.

STATUERUNT et ordinaverunt ministrales, sapientes et statuterii predicti quod notarius societatis predicte habeat et habere debeat pro suo feudo et sallario in sex mensibus a societate tres lib. bon. tantum: quod sallarium massarius teneatur dare eidem secundum
 5 formam sacramenti ministrantium societatis et sacramenti ipsius massarii, si ipse qui electus fuerit in notarium societatis illud offi-

84. *Cnd.* ad decem anis.*Statuti bolognesi.*

cium notarie exercuerit et ad illud exercendum ydoneus fuerit : quod si electus in notarium societatis non fuerit ydoneus et sufficiens ad illud officium exercendum, vel de eo ministrationes et massarius copiam habere non poterunt, tunc ministrationes et massarius 10 elligere et habere possint ad eorum voluntatem unum notarium qui loco illius qui fuerit electus in notarium dicte societatis in generali electione officialium cuius haberi non poterit copia vel ydoneus non fuerit, possit dictum officium notarii exercere; dum tamen ille qui sic per ministrationes et massarium elligeretur sit de 15 societate predicta, et ei satisfiat de salario illius cuius loco subrogabitur pro rata temporis.

VIII. DE OFFICIO CONFALLONERII SOCIETATIS LOMBARDORUM
ET EIUS SACRAMENTO ET FEUDO. RUBRICA.

ITEM statuerunt, ordinarunt et firmaverunt predicti ministrationes, sapientes et statuterii quod ille qui electus fuerit confallonerius societatis Lombardorum post ipsius electionem in prima congregatione societatis que fiet post ipsam electionem teneatur et debeat 5 in corpore societatis iurare attendere et observare et adimplere omnia que crediderit expedire circa eius officium magis utilia et honorabilia societati predictae et specialiter ea que in statutis continentur. qui confallonerius habeat et habere debeat pro suo salario in sex mensibus tantum, inter piper et çafaranum, quod valeat 10 decem sol. bon. et non plus.

Et si contingeret ratione exercitus vel cavalcate ipsum confallonerium exire civitatem Bononie ante quam alii, qui deberent ire in dicto exercitu vel cavalcata, de voluntate et mandato dominorum potestatis, capitanei et ançianorum et consulum et communis et 15 populi Bononie, habeat et habere debeat a societate pro quolibet die quo sic steterit extra civitatem Bononie .vi. sol. bon.: quo casu debeat ipse confallonerius esse sociatus a tribus hominibus de societate, qui habeant pro eorum feudo pro quolibet eorum et quo-

libet die, quo sic steterint ad asociandum dictum confallonerium
o donec alii homines qui debuerint ire in dicto exercitu vel cavalcata
exibunt civitatem Bononie, tres sol. bon. qui tres elligi debeant per
dictum confallonerium et ministrales; salvo quod si confallonerius
predictus aliquod feudum perciperet a communi Bononie predicto
tempore, illud quod ipse sic reciperet teneatur in dicto feudo sex
5 sol. bon. pro die computare.

Et ministrales et ipse confalonerius teneantur et debeant infra
terciam diem post diem sacramenti confalonerii elligere usque in
quantitatem viginti bonorum hominum dicte societatis, qui sint de
melioribus et propinquioribus vicinis dicti confallonerii, qui debeant
o consulere confalonerio de eo quod sit magis honor communis et
populi Bononie et societatis predicte.

Et teneantur ministrales recipere sacramentum a quolibet dicto-
rum viginti infra terciam diem postquam electi fuerint; quo tem-
pore rumores si orientur in civitate Bononie sive de die sive de
5 nocte, quod Deus advertat, et eciam quocienscumque oporteret
dictum confalonerium ire ad plateam communis Bononie vel ad
alium locum sive in civitate sive extra civitatem cum vexillo, ipsi
trahent et ibunt ad domum dicti confalonerii, et si erunt in exer-
citu vel cavalcata, ad tentorium seu tendam ipsius bona fide quam
o cicius poterunt cum armis et sine armis prout viderint expedire, et
ipsum confalonerium associabunt et ei consulent ut supra dicitur,
et ab ipso se non separabunt, donec ipse confalonerius fuerit re-
versus cum vexillo ad domum, tentorium vel tendam suam, nisi de
licencia ministrantium vel quatuor ex eis ad minus; quam licenciam
5 ministrales dare non possint absque iusta causa. quod si pre-
dicti viginti vel aliquis eorum predicta non observaverint, vel
contra predicta vel aliquid predictorum venerint, condempnentur
ipsi et quilibet eorum, qui contrafecerint vel predicta non obser-
vaverint, pro qualibet vice per ministrales infra octo dies in .xx. sol.
o bon. et in plus secundum qualitatem facti, quam condempnatio-
nem precise ministrales exigere teneantur.

Et teneatur dictus confallonerius ad mandatum dominorum

potestatis, capitanei et alterutrius eorum et ançianorum et consulum et ministrorum dicte societatis vel maioris partis eorum ire cum vexillo, cum armis et sine armis ad locum seu loca ad que fuerit ei preceptum quod vadat, et inde se non separare sine licentia eius de cuius mandato iverit. 55

Et habere debeat dictus confalonerius expensis societatis unum doplerium ponderis quinque lib. quem possit accendere et facere comburri quocienscumque expediret ipsum trahere seu ire de nocte ad aliquem locum cum vexillo, et illum permittat sit accensum quam diu visum fuerit ministris pro honore societatis: quod doplerium massarius qui pro tempore fuerit teneatur dare integrum cuilibet confalonerio, de qua datione fiat publica scriptura manu notarii societatis. 65

c. 10 A Et ipse confalonerius teneatur vexillum et doplerium predictum, si fuerit integrum, alias id quod de eo supererit, consignare et restituere massario novo societatis in prima congregatione societatis que fiet post exitum veterum officialium. et si fuerit integrum dictum doplerium, ponderetur si fuerit illius ponderis cuius erat illud quod datum fuit eidem confalonerio. et si ipsum doplerium fuerit in aliquo combustum, similiter ponderetur, ut sciatur quanti ponderis est, et exprimatur per ipsum confalonerium tempus quo restituetur doplerium de quo aliquid erit combustum, et ob quam causam fuit combustum. de qua restitutione doplerii et eius pondere notarius societatis teneatur facere scripturam in libro seu quaterno massarii; et massarius illud doplerium combustum vendere teneatur, et emat aliud integrum; et massarius consignet illud integrum novo confalonerio infra terciam diem a die qua sibi fuerit restitutum per antiquum confalonerium. 75 80

Et possit dictus confalonerius, si ipsi placuerit, sedere cum ministris in banca super qua consuevi sunt sedere ministrales, et cum ipsis ministris in domo dicte societatis et alibi ubi congregaretur dicta societas tempore congregationis societatis, dummodo ipse confalonerius in partibus que fient inter ministrationes

vocem non habeat nisi in consulendo ipsis ministrilibus de eo quod sibi visum fuerit melius et utilius pro societate.

VIII. DE FORMA SERVANDA IN CANCELLANDO HOMINES DE SOCIETATE ET MATRICULA EIUS QUACUMQUE DE CAUSA. RUBRICA.

ORDINAVERUNT et statuerunt predicti ministrationes, sapientes et statuterii quod ministrationes et massarius societatis predictae faciant cancellari de matricula societatis omnes et singulos qui conscripti sunt vel conscripti esse reperirentur in ipsa societate contra formam statutorum, ordinamentorum et reformationum communis et populi Bononie et societatis predictae; ad quod teneatur intendere quilibet ministralis infra unum mensem introitus eorum officii faciendo scribi in ipsa matricula iuxta nomen cancellati causam cancellationis, diem et mensem et annum in quo fiet dicta cancellatio. et notarius qui cancellabit omnia suprascripta teneatur scribere, et nomen suum apponat iuxta dictam cancellationem.

Et teneantur ministrationes qui nunc proxime elligentur facere fieri unum librum infra duos menses ab introitu eorum officii, in quo scribantur omnia nomina eorum qui cancelati reperirentur de dicta societate quacumque de causa, inspiciendo matriculam seu matriculas veteres et novas que sunt penes massarium societatis et matriculam ipsius societatis que est conscripta in libro matricularum societatum qui est in armario populi Bononie, ponendo in dicto libro causas cancellationis cuiuslibet: in quo etiam libro per se in uno titulo conscribantur omnes qui reperirentur fuisse et esse conscripti in dictis matriculis vel altera earum qui mortui erunt, et sub eodem titulo ministrationes teneantur facere scribi nomina eorum de dicta societate qui morientur tempore suo. qui liber sit penes massarium societatis, et consignetur de massario in massarium, ita quod quocienscumque aliquis voluerit intrare societatem, qui dicat se esse vel fuisse coniunctum alicui qui fuerit de societate in aliquo gradu, propter quod non teneatur solvere tres

lib. pro intratura societatis, possit sciri veritas, si ille cui aliquis dixerit se coniunctum fuisse fuit de ipsa societate, pena cuilibet ministrarium, notario et massario si predicta non observaverint .xx. sol. pro qualibet vice.

X. DE UNO LIBRO FACIENDO

UBI SCRIBANTUR OMNES REFORMATIONES SOCIETATIS. RUBRICA.

ITEM statuerunt et ordinaverunt quod ministrales, massarius et notarius qui pro tempore fuerint teneantur et debeant facere fieri expensis societatis unum librum quatuor quaternorum cartarum de pecude in quo scribantur et scribi debeant per notarium societatis omnes reformationes et acta que fient per ministrales tempore eorum officii, qui debeat semper remanere penes massarium societatis, et ipse teneatur facere copiam ipsius libri notario quando in eo scribi necesse fuerit, pena cuilibet ministrarium et massario societatis .xx. sol. bon., si predicta non fecerint observari.

Et infra octo dies ab exitu eorum officii massarius, ministrales et notarius supradicti ipsum librum cum scripturis supra dictis dare et consignare sequenti massario teneantur ad penam centum sol. bon. pro quolibet. et unum librum quaternorum, in quo scribantur omnes condemnationes et absolutiones simili modo ut supra dictum est, facere teneantur sub eadem pena.

XL. DE CONDEMPNATIONIBUS

AD TERMINUM RECUPERANDIS ET SOLVENDIS. RUBRICA.

ITEM statuerunt et ordinaverunt quod quilibet de dicta societate qui condemnatus fuerit quacumque de causa a ministraribus vel sindicis dicte societatis, infra .xv. dies a die condemnationis facte sub pena quarti, si in condemnatione alius terminus assignatus non fuerit, massario dicte societatis solvere teneatur. et

ministrales, massarius et notarius tempore quorum facte fuerint dicte
condempnationes, tempore eorum officii si solute non fuerint ad
terminum predictum, ipsas cum dicta pena quarti exigere tenean-
tur, scilicet infra mensem a die facte condempnationis. et omnem
o aliam peccuniam seu res debitam vel debitas societati predictae qua-
cumque de causa. et quod | per unum mensem ante tempus c. 10 B
ellectionis officialium omnes debentes aliquid societati per nuntium
requiri facere teneantur eisdem octo dierum ad satisfaciendum
terminum assignando, a quibus cum pena dupli quod debet exi-
5 gere teneantur si ad terminum non solverint supra dictum. et
nomina et cognomina debencium aliquid societati, et rem, quan-
titem et causam in uno quaterno de peccude sequentibus mini-
stralibus et massario in scriptis dare et consignare teneantur,
pena cuilibet ministeriali, massario et notario .x. sol. bon.

XII. INFRA QUANTUM TEMPUS

OFFICIALES DEBEANT EORUM OFFICIUM IURARE. RUBRICA.

S TATUTUM et ordinatum est quod quicumque electus fuerit mi-
nistralis, massarius et notarius societatis predictae debeat iurare
officium suum ante per octo dies quam intrare debuerit, si erit in
civitate Bononie: quod si aliquis facere recusaret, ab ipso officio
5 debeat removeri; si vero esset absens qui electus fuerit ministerialis,
massarius vel notarius, et staret per quindecim dies a die sue el-
lectionis quod non iuraret officium suum, ab ipso removeri precise
debeat: salvo quod ille qui electus fuerit confalonarius socie-
tatis teneatur iurare ad terminum statuti societatis loquentis de
o officio confalonarii et eius sacramento; quod si non fecerit, ab ipso
officio per ministrales debeat amoveri.

Ceteri vero officiales societatis, preter illos de massa et con-
siliarios populi simpliciter suum officium infra octo dies a die
ellectionis eorum iurare teneantur: quod si non fecerint, ab ipso
5 officio ad quod electi fuerint amoveantur omnino. et quod dictum

est quod officiales non iurantes ad terminos supra dictos eorum officia debeant ab ipsis officiis amoveri, precise debeat fieri infra tres dies post elapsos terminos supradictos; et in predictis casibus quibus aliquis a suo officio removeretur propter sacramentum non prestitum ad terminos supradictos, ministrales precise infra tres 20 dies post diem cassationis faciant elligi alium loco illius sic remoti, servando formam statuti loquentis de electione officialium.

XIII. QUOD MINISTRALES INFRA .XV. DIES EX QUO ELLECTI FUERINT
INVENIANT QUATUOR NUNTIOS. RUBRICA.

STATUTUM et ordinatum est quod ministrales qui ad presens sunt et pro tempore fuerint infra .xv. dies postquam fuerint electi teneantur invenire et habere quatuor nuncios pro societate: et debeat habere quilibet pro suo feudo a societate in sex mensibus .xxx. sol. bon. et si quattuor habere non possint, debeant habere 5 duos cum salario .l. sol. bon. pro quolibet. et debeant iurare et dare societati ydoneam securitatem de eorum officio legaliter exercendo et de obediendo mandatis ministrorum societatis. et debeant habere dicti nuncii a quolibet intraturo societatem .xii. bon. et rationem corporum scilicet .xii. den. bon. pro quolibet nuncio. 10 et debeant dicti nuncii pro dicto feudo facere omnes ambaxatas eis impositas a ministris, massario et notario et omnes alias et singulas ambaxatas societatis; quod feudum solvatur eisdem in hunc modum per ministrales et massario: scilicet infra unum mensem postquam ipsi nuncii intraverint eorum officium solvantur eis 15 et cuilibet eorum .xxv. sol. bon.; residuum infra mensem finalem eorum officii. et teneantur facere omnes et singulas ambaxatas omnium et singulorum hominum dicte societatis, accipiendo unum den. bon. pro ambaxata. et teneantur dicti nuncii denunciare ministris omnes qui non venerint et venire obmiserint ad cor- 20 pora societatis vel ad alia loca si requisiti fuerint a ministris. qui nuncii non audeant stare extra civitatem Bononie ultra quam

per duas noctes absque verbo ministrarium, in pena quinque sol.
bon. et dicti nuncii non possint nec debeant modo aliquo vel in-
5 genio aliquid aliud habere a dicta societate nec ab hominibus dicte
societatis, nisi ut dictum est supra, vel secundum formam statu-
torum.

Et predicti nuncii habeant in scriptis nomina illorum omnium
de societate secundum quod morantur per quarteria et contractas,
o et cedulas ubi scripta erunt dicta nomina teneantur ministraribus
consignare quociens voluerint ministrales, ad penam duorum sol.
bon. cuilibet contrafacienti. et notarius teneatur infra .xv. dies
postquam ab eo petatum fuerit dictas cedulas dare predictis nunciis,
sub pena quinque sol. bon.

XIII. QUOD ULTRA QUATUOR HOMINES NON SURGANT
IN ALIQUA CONGREGATIONE AD CONCIONANDUM SUPER POSTAS.
RUBRICA.

ITEM statutum et ordinatum est quod si qua proponentur in ali-
qua congregatione in corpore societatis, quod ultra quatuor ho-
mines non debeant surgere ad concionandum super eo quod pro-
poneretur in ipsa congregatione absque ministrarium societatis
5 predicte licentia in pena .xii. den. cuilibet contrafacienti pro qua-
libet vice. et ministrales non possint prohibere alicui surgere ad
concionandum, quousque quatuor homines non sureserint.

XV. QUOD MINISTRALES TENEANTUR FACERE ELLECTIONEM
.VI. HOMINUM PRO QUARTERIO, QUI SINT DE CONSCILIO. RUBRICA.

STATUTUM et ordinatum est quod ministrales, massarius et no-
tarius infra octo dies postquam intraverint teneantur et debeant
facere electionem sex hominum dicte societatis pro quolibet quar-
c. 11

29. Cod. pro quarteria XIII. SURGANT] Cod. ripete due volte QUOD SURGANT 5. Cod.
omette licentia

terio de melioribus hominibus societatis, qui sint de consilio societatis, et debeant durare per sex menses, et cessare ab exitu eorum 5 officii a simili officio per sex menses. et si in aliquo consilio proponeretur aliquid quod eis grave vel dubitabile videretur, teneantur consullere quod illud reducatur in corpore societatis, et fiat sicut placuerit societati, et non aliter. qui teneantur iurare bene venire ad consilium quando fuerint requisiti per nuncios vel al- 10 quem ministrantium et consulere ministrantibus, in omnibus super quibus pecierint consilium, bona fide id quod crediderint esse magis utile et honorabilius dicte societati.

XVI. DE HIS QUI NON TENENTUR SOLVERE DENARIOS MISSARUM.

RUBRICA.

ITEM statuerunt et ordinaverunt quod ministrales, massarius, confalonarius et notarius societatis et consiliarii populi et illi de massa non teneanturolvere denarios missarum pro eo tempore quo erunt in dictis officiis; et si aliquis sit ita pauper et egenus quod videatur ministrantibus esse inconueniens compellere talem ad 5 solutionem denariorum missarum, ipsi ministrales circa hoc possint providere et illos tales absolvere a solutione dictorum denariorum, dummodo faciant ipsos redigere in scriptis et ipsorum nomina et cognomina legi in corpore societatis. quod facere teneantur ministrales, pena cuilibet eorum .x. sol. bon. 10

XVII. QUOD NULLA ABSOLUTIO PETI POSSIT

INFRASCRIPTORUM STATUTORUM. RUBRICA.

STATUTUM et ordinatum est quod nulla absolutio peti possit modo aliquo vel ingenio statuti quod loquitur de electione officialium facienda, nec statuti quod loquitur de scrutinio faciundo quando de avere societatis expendi debuerit, nec statuti quod lo-

- 5 quitur de electione sindicorum, nec etiam capituli statuti quod incipit « et nullum recipiam in societate predicta, &c. » positum sub rubrica sacramenti ministrorum. quod si contrafactum fuerit, ministres, massarius et notarius quorum tempore fient, puniantur pro quolibet eorum qui tunc presentes fuerint in .x. lib.
o bon., et syndici precise teneantur hoc inquirere et punire.

XVIII. DE FESTO PASCE ROSATE FACIENDO ET EXPENSIS EIUSDEM.
RUBRICA.

- ITEM statutum et ordinatum est quod festum pasce rosate fieri debeat in anno presenti et singulis annis, et quod quilibet de societate teneatur, si sanus erit et tunc fuerit in civitate Bononie, portare unum bonum et ydoneum cereum valoris ad minus .xviii. den.
5 bon. et qui tunc portare recusaverit, teneatur dare et solvere societati duos sol. bon., et ministres ab eo vel ab eis precise exigere teneantur. et pro predicto festo faciendo nichil aliud expendatur nec expendi possit de avere societatis nisi in trombaribus, tamburo et bacileto usque in quantitatem .xxx. sol. bon.
o et non plus. et quod dentur abbati pro societate predicta pro dicto festo pro vigilia et festo quatuor cerei, quorum quilibet sit valoris trium sol. bon., et comburantur dicti cerei ad officia que fient occasione dicti festi ad ipsum festum. item detur domino abbati pro dicto festo medietas unius castronis valoris .xv. sol. bon. et
5 non plus. salvo quod hoc statutum et quodlibet capitulum ipsius locum non habeat nisi secundum quod placuerit societati et quancumque placuerit societati vel maiori parti.

XVIII. DE COREDO FACIENDO PER ILLOS DE SOCIETATE.
RUBRICA.

STATUERUNT et ordinaverunt predicti ministres et sapientes quod singulis annis ante festum pasce rosate per .xx. dies ministres teneantur et debeant eligere usque in quantitatem .xv. ho-

minum de dicta societate pro quolibet quarterio de melioribus et
ditioribus societatis et ipsos facere convocari apud Sanctum Ste- 5
phanum faciendo quemlibet eorum requiri per nuncios societatis.
quibus convocatis, proponatur inter eos quid placet eis de cor-
redo faciendo et in quo loco placet eis quod fiat corredum, et
quid volunt habere in dicto corredo. et secundum quod eis pla-
cuerit fiat, et teneatur quilibet predictorum dare massario socie- 10
tatis pro ipso corredo infra tres dies post dictam congregationem
duos sol. bon., in pena quinque sol. bon. et post dictam con-
gregationem ministrales faciant congregari societatem, et in ea
dicatur per unum ministrarium quod quicumque vult interesse
dicto corredo faciat se scribi et det massario societatis duos sol. 15
bon. et dictum corredum omnino fiat in die festo pasce rosate
singulis annis, si placuerit maiori parti dictorum hominum. et
nullus alius de societate audeat vel presumat interesse dicto cor-
redo, etiam de licentia ministrarium, massarii vel notarii societatis,
nisi illi qui solverint duos sol. bon., ut dictum est, pena cuilibet 20
contrafacienti .x. sol. bon. et nullus possit secum aliquem ducere
ad dictum corredum aliqua causa vel ratione, pena cuilibet con-
trafacienti .x. sol. bon.; salvo quod pater, filius vel frater alicuius
qui solverit duos sol. possint loco predictorum interesse dicto cor-
redo, si ille qui duos solidos solverit fuerit impeditus interesse qua- 25
cumque de causa vel noluerit interesse, et salvo quod si aliquis
duxerit secum filium vel fratrem, nec ducens, nec ille qui ductus
fuerit paciantur aliquam penam, sed ille qui talem duxerit solvat
pro illo duos sol. bon. et ultra predictum numerum, ministrales,
massarius et confalonarius et illi de massa et notarius societatis 30
dicto corredo debeant interesse solvendo quilibet eorum | simile
duos sol. bon.: nuncii vero interesse debeant corredo predicto,
dummodo nichil solvere teneantur. et nullus ministralis seu ali-
qua persona mittat aliquid de dicto corredo ad domum suam
vel alibi, nec etiam de eo quod positum fuerit sibi ante aliquo 35
modo vel ingenio, sub pena .xx. sol. bon. pro quolibet et qualibet
vice. et ministrales predicta faciant observari, pena cuilibet eorum

c. 11 B

.xx. sol. bon. et hoc statutum non habeat locum tempore presencium ministrorum.

XX. DE ELLECTIONE ET SACRAMENTO
ILLORUM QUI DEBENT DEFENDERE AVERE SOCIETATIS
ET EORUM OFFICIO. RUBRICA.

STATUTUM et ordinatum est quod quando ellectio ministrorum fieri debuerit in corpore societatis, in dicta ellectione elligantur quatuor homines, scilicet unus pro quarterio quolibet, ad brevia in corpore societatis, qui sint etatis .xxx. annorum ad minus, et electores dictorum quatuor iurent incontinenti, antequam ellectionem faciant, elligere illum quem credent meliorem et utiliore pro conservando et manutenendo avere societatis. qui quatuor iurare debeant ad sancta Dei evangelia bona fide sine fraude defendere et salvare avere societatis, et eciam custodire res et bona societatis et ire ad Sanctum Stephanum vel alio, secundum quod eis preceptum fuerit, tocies quociens tractabitur per ministrationes de avere societatis expendendo. et ministrationes non possint nec debeant proponere de avere societatis expendendo nec de aliis rebus eiusdem societatis, dando in absencia dictorum quatuor et sine ipsorum licencia et voluntate ultra quantitatem .xx. sol. bon.; et tunc si maior pars ipsorum fuerit in concordia, proponatur, et aliter non. et durent per sex menses.

XXI. DE INTROITU ET EXPENSIS MASSARII LEGENDIS
IN CORPORE SOCIETATIS. RUBRICA.

ITEM statuerunt et ordinaverunt quod ministrationes societatis quolibet mense teneantur facere scribi omnes introitus receptos per massarium et expensas factas per dictum massarium de avere societatis. et summas tam introitus quam expensarum predictarum cuiuslibet mensis legi facere teneantur in corpore societatis quolibet prima dominica mensis sequentis post mensem cuius in-

troitus et expense legi debebunt, pena cuilibet ministrorum et notario societatis .xx. sol. bon. pro qualibet vice qua predicta non fuerint observata. et sit precisum.

XXII. DE DUOBUS BONIS HOMINIBUS ELLIGENDIS
AD INCIDENDUM FUGACIAS. RUBRICA.

STATUTUM ed ordinatum est quod ministrationes qui ad presens sunt et pro tempore fuerint precise teneantur et debeant in qualibet congregatione misse eligere duos homines qui sint cum eis ad incidendum fugacias societatis et ad dandum eas hominibus societatis. Et hoc debeat habere locum in fugaciis que 5 dantur societati et hominibus societatis.

XXIII. QUOD OMNIA IURA ET INSTRUMENTA SOCIETATIS
DEPONANTUR IN SACRISTIA FRATRUM PREDICATORUM. RUBRICA.

QUIA incognita pericula possent in posterum imminere, quibus solius Dei et non alterius tuitio esse posset, et ad hoc ut instrumenta et iura societatis ad perennem memoriam conserventur, duximus statuendum quod omnia instrumenta terre de Vigurzio, domorum et aliorum iurium spectantium ad societatem premissam 5 posita in uno saculo, in sacristia fratrum predicatorum infra unum mensem post huius statuti publicationem vice societatis in presencia quatuor ministrorum, per massarium deponantur. in cuius saculi exteriori parte talis subscriptio apponatur:

« Hec sunt instrumenta societatis Lombardorum, que nulli dari 10
« debent, nisi in presentia quatuor ministrorum societatis sindico per
« ipsam societatem vel maiorem partem ipsius congregatis ad
« minus centum hominibus specialiter constituto, de quo appareat
« instrumentum ».

Ante itaque ipsorum instrumentorum depositionem eandem, 15

XXII, 5. Cod. omittit debeat

in quodam quaterno, si exemplata non sunt, faciat massarius exemplari. qui quaternus de massario in massarium consignetur, in quo, et in cuius sacristia sunt deposita scribatur, pena imponenda cuilibet massario et cuilibet ministrali ac notario .xx. sol. bon, si non observaverint supradicta.

XXIII. DE APPREHENDENDO CORPORALEM POSSESSIONEM
VINEE SOCIETATIS CUIUS USUFRUCTUS SPECTAT AD PERGAMUM.
RUBRICA.

CUM ob pigriciam cuilibet sua iura perdenti sit reprehensibile et daposum, et melius sit ante tempus occurrere quam post exitum vindicare, observari statuimus et mandamus quod quolibet anno semel in uno mensium augusti vel septembris duo de ministrilibus cum tabellione societatis cum duobus sociis qui non sint de societate, et non cum pluribus, ad vineam positam in guardia civitatis Bononie in loco qui dicitur **, cuius proprietates spectat ad societatem et ad Albertinum cui dicitur Bergamus filius condam Caffi de Bergamo usufructuarii tempore vite sue, pergere teneantur, ipsamque ingredi nomine et vice societatis et possessionem apprehendere corporalem; de qua apprehensione per ipsum notarium fiat publicum instrumentum, in quo nomina ipsorum sociorum loco testium apponantur. scribat autem notarius in rogationibus suis instrumentum, et autenticet in quaterno societatis in quo debent instrumenta societatis exemplari, a tabellione et quolibet ministrale cui per alios commissum fuerit hoc .xx. sol. bon. pena, si predicta non observaverint, auferenda, et eandem penam incurrat quilibet ministrarium qui predicta neglexerit facere adimpleri.

c. 12 A

7. dicitur] Segue nel Cod. uno spazio bianco per circa sei lettere 16. Cod. quilibet

XXV. QUOD NULLUS DE SOCIETATE MOVEAT ALIQUAM QUESTIONEM VEL LITEM SOCIETATI VEL MINISTRALIBUS VEL MASSARIO NOMINE SOCIETATIS, ET DE PENA FACIENTIUM CONTRA PREDICTA ET SE OPPONENTIUM CONTRA IUXTOS PROCESSUS MINISTRALIUM. RUBRICA.

STATUERUNT et ordinaverunt predicti ministrales et sapientes quod nullus de dicta societate audeat vel presumat aliquam litem, questionem vel controversiam movere societati predictae seu ministrilibus vel massario societatis nomine ipsius societatis aliquo modo seu aliqua forma faciendo citari ministrales vel massarium 5 nomine ipsius societatis coram domino potestate vel capitaneo vel eorum familiis vel ançianis vel consulibus vel quibuscumque aliis officialibus communis et populi Bononie qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, vel alio modo se opponendo contra processus factos et faciendos per ministrales dicte societatis qui nunc sunt vel pro 10 tempore erunt, sive per modum appellationis sive per modum supplicationis sive per modum simplicis querele sive per modum agendi sive per modum defendendi coram quocumque iudice. quod si quis contrafecerit vel subcubuerit, et processus contra quos venire temptaverit facti fuerint secundum formam statutorum 15 communis et populi Bononie et societatis predictae, teneatur, infra octo dies postquam ei denuntiatum fuerit per ministrales seu alterum eorum, reddere, restituere et resarcire massario recipienti nomine societatis omnes et singulas expensas factas per ipsam societatem seu nomine eius occasione predicta, credendo de dictis 20 expensis dicto syndici societatis seu ministrali qui fuerit in causa seu questione vel litigio vel controversia cum illo de societate nomine ipsius societatis; et predictam restitutionem expensarum facere teneatur ad dictum terminum, non obstante sacramento calumpnie vel aliqua exceptione iuris vel facti. quod si non fe- 25 cerit ad terminum supradictum, ministrales teneantur illum con-

dempnare societati in tanta quantitate nomine pene infra octo dies post lapsum dicti termini, et nichilominus compellere eum ad restitutionem predictarum expensarum. et nullus talem litigantem
 o seu litigare volentem contra societatem seu ministrales seu alium quemcumque nomine societatis debeat, audeat vel presumat associare ad dictam causam vel ei in predictis dare consilium vel favorem pallam vel oculte, pena pro qualibet vice .xx. sol. bon. et plus et minus secundum qualitatem delicti. et in predictis om-
 5 nibus habeant ministrales qui nunc sunt et pro tempore fuerint purum, merum, liberum et generale arbitrium inquirendi, puniendi et condemnandi et exigendi usque in quantitatem decem lib. bon., salvis aliis penis edictis ex forma statutorum populi Bononie contra nimie inobediencie transgressores. quod si ministrales facere
 o obmiserint, incidant quilibet eorum penam trium lib. bon., et nichilominus sequentes ministrales predicta facere teneantur. quod habeat locum in massario et notario societatis.

XXVI. QUOD NULLUS DE SOCIETATE POSSIT ESSE VEL ADVOCARE
 VEL PROCURARE CONTRA ALIQUEM DE SOCIETATE IN CAUSA CIVILI
 VEL CRIMINALI ABSQUE LICENCIA MINISTRALIUM VEL MAIORIS
 PARTIS EORUM, NISI PRO CERTIS PERSONIS. RUBRICA.

ITEM statuerunt et ordinaverunt quod nullus de dicta societate possit, audeat vel presumat esse, advocare vel procurare quocumque modo vel ingenio, pallam vel secrete contra aliquem de dicta societate seu aliquem de sua familia postquam ei denuntiatum fuerit
 5 ex parte ministrantium in causa civili vel criminali absque licencia ministrantium societatis vel maioris partis eorum, vel nisi placuerit ei qui causam habuerit, pena et banno cuilibet contrafacienti pro qualibet vice .xx. sol. bon. et plus et minus secundum qualitatem facti. et in predictis ministrales habeant purum, merum, liberum et generale arbitrium inquirendi et puniendi et condemnationes exigendi usque ad quantitatem sol. bon., salvo quod predicta non habeant locum si aliquis de societate haberet causam civilem vel criminalem cum aliquo de dicta societate seu

cum aliquo de sua familia, quibus casibus licitum sit cuilibet de societate esse, advocare, allegare et procurare de societate 15
 in quacumque causa civili et criminali absque metu alicuius pene
 pro patre, matre, filio, filia, nepote et aliis suis descenden-
 tibus et ascendentibus et fratribus et sororibus et filiis et filiabus
 fratrum et sororum et generis et cognato et privignis tam masculis
 quam feminis et victricis et novercis et veris et secundis consan- 20
 guineis tam masculis quam feminis et pro omnibus coniunctis
 usque ad quartum gradum consanguinitatis et affinitatis tam agna-
 tionis quam cognationis utriusque sexus, et in omni causa, lite
 et questione in qua principaliter vel secundario ad eum posset
 respicere dampnum vel emolumentum. 25

XXVII. DE MODO ET FORMA QUIBUS DEBENT ELLIGI SAPIENTES
 QUI DEBEBUNT DARI PER SOCIETATEM VEL MINISTRALES DOMINO
 POTESTATI, CAPITANEO, ANCIANIS ET CONSULLIBUS COMMUNIS ET
 POPULI BONONIE, MINISTRALIBUS DUARUM SOCIETATUM PRESI-
 DENCIIUM SOCIETATIBUS POPULI ET MINISTRALIBUS ALIARUM SO-
 CIETATUM POPULI BONONIE VEL ALTERI PREDICTORUM. RU-
 BRICA.

c. 128 **O**RDINAVERUNT et statuerunt predicti ministrales et sapientes
 quod, si quando contigerit dominum potestatem Bononie vel
 dominum capitaneum vel ançianos et consules populi Bononie vel
 ministrales illarum duarum societatum que presunt aliis societatibus
 populi Bononie nunc vel preherunt in futurum, vel ministrales ali- 5
 quarum societatum populi Bononie qui nunc sunt vel pro tempore
 fuerint vel omnes predictos simul vel segregatim singulos predicto-
 rum requirere societatem Lombardorum vel ministrales ipsius qui
 nunc sunt vel pro tempore erunt, quod electionem faciant alicuius
 vel aliquorum sapientum de dicta societate qui debeant esse super 10
 aliquo vel aliquibus negociis pertractandis; quod ministrales omnes
 vel maior pars eorum debeant insimul in aliquo loco congregari
 et ipsi ad voces elligant sapientem seu sapientes qui petiti fuerint,
 et ille qui plures voces habuerit sit electus. et in dictis electionibus

- 5 debeant quarteria coequari; ita quod in prima electione que deinceps occurrerit fieri, si sapientes elligendi fuerint pauciores quatuor, elligatur in quolibet quarterio unus donec numerus sapientum fuerit completus, et scribatur per notarium societatis electio facta de quolibet et hii qui interfuerint electioni. et sic fiat in qualibet electione sapientum que fiet deinceps ad requisitionem predictorum vel alicuius eorum, ita quod in sequenti electione sciatur in quo vel quibus quarteriis debeat sapientum electio celebrari, et etiam ut sciatur si tot interfuerint unicuique electioni quot interesse debebunt ex forma statuti presentis; et non possit elligi aliquis minor .xxx. annis, nec aliquis ministrarium. quod si non fuerit observatum, electio ipso iure non valeat, et ministrationes qui predicta servari non fecerint et talibus electionibus interfuerint, condemnentur per syndicos ad eos et alios officiales syndicanum elligendos, scilicet quilibet eorum, in .x. lib. bon. societati solvendis.
- o et ille qui dictam bayliam acceptaverit et electus fuerit contra formam predictam condemnentur in tribus lib. bon. societati solvendis. et si fuerit minor annis .xxx. vel ministrarius qui electus fuerit et acceptaverit dictam bayliam, condemnentur in .x. lib. bon. societati solvendis. salvo quod predicta non habeant locum in
- 5 duobus sapientibus qui eliguntur singulis mensibus ex forma ordinamentorum sacratorum, quos possint et debeant ministrationes elligere secundum formam dictorum ordinamentorum, et quarteria coequando, ut moris est.

XXVIII. DE MODO ET FORMA QUIBUS DEBENT EXAMINARI CEDULE ET PETITIONES QUE DEINCEPS MITTENTUR EXAMINANDE ET FIRMANDE SOCIETATI LOMBARDORUM PER DOMINUM CAPITANEUM, ANCIANOS ET CONSULES POPULI BONONIE ET MINISTRATIONES ALIARUM SOCIETATUM QUE PRESUNT VEL PREHERUNT ALIIS SOCIETATIBUS POPULI BONONIE VEL ALIQUOS MINISTRATIONES ALIQUARUM SOCIETATUM POPULI BONONIE QUI NUNC SUNT VEL PRO TEMPORE ERUNT VEL PER ALTERUM PREDICTORUM. RUBRICA.

ITEM statuerunt et ordinaverunt quod infrascripta forma servetur super examinatione cecularum et petitionum que deinceps mittentur

societati Lombardorum examinande et firmande, sive mittentur per dominum capitaneum, sive per ançianos et consules populi Bononie, sive per ministrales aliarum societatum que presunt vel preherint 5 aliis societatibus populi Bononie, sive per alios ministrales aliquarum societatum qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, sive per omnes predictos simul, sive per aliquos predictorum simul cum aliquibus predictorum mittentur, sive separatim: videlicet quod societas debeat congregari apud Sanctum Stephanum, in qua congregatione 10 sint et esse debeant ad minus octoginta homines societatis, connumeratis ministrilibus, massario et notario. et in dicta congregatione debeat legi dicta petitio, qua lecta et propositione facta per unum ministrarium, postquam super ea fuerit concionatum, ministralis qui debuerit non faciat partitum de sedendo ad levandum, 15 sed datis fabis albis et nigris hominibus existentibus in dicta congregatione, faciat partitum ad scrutinium. que fabe restituantur duobus bonis hominibus quos ministrales tunc assumere teneantur, qui sint de melioribus et antiquioribus dicte congregationis et dictas fabas recipiant, scilicet unam tantum a quolibet in dicta 20 congregatione existente: quibus numeratis per eosdem duo presencia dicte congregationis, si due partes concordaverint quod predicta petitio sit firma, pro firma habeatur et detur, et si due non concordaverint quod sit firma, pro non firma habeatur, sed habeatur proinde ac si firmatum foret quod deberet differri; et in 25 ipsa reformatione scribatur per notarium quod, facto partito ad scrutinium cum fabis albis et nigris, secundum quod fieri debet forma statutorum societatis, cum placuerit minus quam duobus partibus hominum dicte societatis quod ipsa petitio esset firma, quod dicta petitio est dilatata et pro non firmata per ipsam socie- 30 tatem debet haberi ex forma statutorum societatis. et si dicta forma non fuerit observata, reformatio facta super tali petitione non valeat, et condempnetur quilibet ministrarium et notarius societatis qui interfuerint dicte congregationi in centum sol. bon. societati solvendis.

**XXXVIII. DE ELLECTIONE ILLORUM QUI DEINCEPS DEBEBUNT
APPROBARE ET REPROBARE ILLOS QUI VELLENT INTRARE SOCIE-
TATEM, ET FORMA SERVANDA PER EOS IN APPROBANDO VEL
REPROBANDO VOLENTES INTRARE SOCIETATEM, ET DE EORUM
SACRAMENTO. RUBRICA.**

ITEM statuerunt et ordinaverunt quod per ministrales presentes
elligantur quatragenta homines de societate, scilicet decem pro
quolibet quarterio, qui sint de melioribus et sapientioribus dicte so-
cietatis et de hiis quos verisimile sit dilligere honorem et statum
5 societatis predictae, qui debeant approbare vel reprobare eos qui de
cetero volent intrare | societatem, ista forma: quod quocienscumque
tractabitur de recipiendo aliquem vel aliquos in societate, ministrales
qui nunc sunt vel pro tempore fuerint faciant dictos quatragenta
requiri per nuntios societatis, quod debeant venire ad Sanctum Ste-
o phanum. quibus congregatis, si erunt ibi due partes dictorum qua-
traginta ad minus, ministrales faciant venire in conspectu illorum
de dicta congregatione illum vel illos qui voluerint intrare societa-
tem, scilicet quemlibet per se, et postquam ille venerit in dicta con-
gregatione, et visus erit per illos de dicta congregatione, ministrales
5 faciant legi inquisitionem factam de illo secundum formam sacra-
menti ministrarium. qua lecta, unus ministrarium faciat partitum
ad scrutinium cum fabis albis et nigris, et si due partes ad minus
existencium in dicta congregatione, inter quos etiam ministrales,
massarius et notarius connumerentur, fuerint in concordia quod ille
o approbetur, pro aprobatu habeatur ac si esset approbatus per totam
societatem. si vero non fuerint due partes in concordia quod ille
talis recipiatur in societate, habeatur pro reprobatu. et faciant
dicti ministrales presentes predictos quatragenta iurare de novo
neminem approbare, nisi circa personam illius demonstrabitur per
5 ministrales qui nunc sunt vel tunc fuerint esse omnia observata
que fieri debent circa personam cuiuslibet volentis intrare socie-
tatem secundum formam quinti capituli sacramenti ministrarium,
vel si sciverint in illo esse aliquem defectum propter quem non

c. 13 A

possit esse de societate ex forma statutorum populi Bononie et societatis predictae. et quod quintum capitulum predictum faciant 30 sibi legi quandocumque tractabitur de approbando aliquos volentes intrare societatem, priusquam ad approbandum aliquem procedatur. et ministrales et massarius faciant dictum capitulum, scilicet quintum sacramenti ministrarium et hoc statutum legi ipsis sapientibus dictis temporibus, pena cuilibet ministrarium, massario et notario 35 societatis pro qualibet vice .xx. sol. bon., si predicta non fecerint observari. qui quatragesima debeant in dicto officio durare perpetuo donec vixerint et in dicta societate steterint; ita quod post mortem cuiuscumque predictorum, vel si contingeret aliquem predictorum cancellari de societate ob aliquam causam, post ipsam cancellatio- 40 nem alius substituatur loco illius defuncti vel cancellati. qui ministrales qui tunc fuerint, qui substitutus simile prestare teneatur sacramentum ut superius continetur. et predicta observentur quam diu per commune Bononie contrarium fuerit ordinatum. et hoc statutum sit precisum et precise debeat observari in qualibet 45 parte sui.

Quorum nomina sunt hec: dom. Nicholaus domini Rodolfini, dom. Gandolinus domini Çanelli, dom. Casalinus Casalis, dom. Salimbene de Laudo, dom. Fabianus Casalis, dom. Signorinus de Saglimbenis de Laudo, dom. Petrus domini Bençevennis de 50 Casola, dom. Bonaventura Gerardi, dom. Bernardus de Iustidelis, dom. Bonpetrus Biusarius, dom. Piçacharinus Maischalchus, dom. Bonbolognus domini Giberti notarii, dom. Dominicus Guidonis Penaçii, dom. Petrus de Rodaldis, dom. Dominicus Albertucii Amiçipti, dom. Bençevenne de Casola, 55 dom. Galvanus de Codigellis, dom. Ugolinus domini Alberti, dom. Guido domini Bençevennis de Casola, dom. Albertus domini Lanfranchi Cortelerius, dom. Lançalotus Guidonis Taraffi, dom. Bertolucius Petri, Iacobinus Petri, dom. Amadeus Luciani, Guido Bersanini, dom. Iohannes Tiçius, dom. Berto- 60 lomeus Regani, dom. Iohannes Ambroxini, dom. Bonavogla fratris Paxini, dom. Iacobus domini Guidonis de Montebello, dom. Iacobus Amoniti, dom. Iohannes magistri Petri, dom. Riboldinus domini Petriçoli Bonbelli, dom. Nicholaus Amoniti,

5 magister Iohannes medicus, dom. Nicholaus domini Phylippi,
dom. Bonefacius domini Phylippi, dom. Guilielmus domini
Iacobi Amoniti.

XXX. DE CONFIRMATIONE HORUM STATUTORUM
ET ABROGATIONE ALIORUM STATUTORUM SOCIETATIS. RUBRICA.

ORDINAVERUNT et statuerunt predicti ministrales et sapientes quod
O omnia alia statuta societatis preter ea que scripta sunt in hoc
volumine sint cassa et vana et irrita et nullius valoris vel momenti,
et quod statuta in hoc volumine contempta omnibus aliis pre-
5 ferantur.

Millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, indictione septima.
Vissa, examinata et approbata fuerunt suprascripta statuta per do-
minum Amadeum iudicem et vicarium domini Florini domini
Guithesti de Pontecarali, capitanei populi Bononie, salvis semper
o ordinamentis sacratis et sacratissimis et salvo honore dicti do-
mini capitanei et arbitrio sibi concesso per populum Bononie.

Ego Bertolinus de Campollo notarius ad acta dicti domini
capitanei verbo dicti iudicis scripsi.

—

—

—

RIFORMAGIONI
DELLA SOCIETÀ DEI LOMBARDI
DELL'ANNO MCCCII.

Anno domini millesimo trecentesimo secundo, indictione quinquadecima, die tertio decimo iunii, congregata societate Lombardorum in domo dicte societatis apud ecclesiam Sancti Stephani de mandato ministrorum per nuntios ipsius ut moris est, dominus
5 Ribaldinus condam domini Petriçoli de Bagno ministralis, de consensu et voluntate aliorum ministrorum, proposuit infrascriptam propositam seu propositionem, super qua sibi placet consillium exhiberi.

C. 1 A

Imprimis, cum Pasqualinus domini Iohannis de Orellis qui est
0 de societate Lombardorum electus fuerit ministralis dicte societatis contra formam statutorum, ordinamentorum et reformationum ipsius societatis et quia in dicta societate fuerat condemnatus tempore quo electus fuerit et quo officium intraverit et exercuerit, et etiam cum ipse Pasqualinus in die pasquatis rosate, decimo
5 mensis iunii presentis, in congregatione societatis ante dicte facta apud ecclesiam Sancti Stephani in domo ipsius societatis pro electione novorum officiorum facienda, fecisset oriri discordiam et rumorem magnum in dicta societate et congregatione, opponendo se omnibus aliis ministris dicte societatis et ipsi toti societati
0 animo turbandi statum pacificum societatis predictæ, et discordiam et lesionem ponendi inter socios ipsius societatis, et in electione officiorum dicte societatis turbando etiam divinum officium misse que dicebatur per venerabilem patrem dominum abbatem mona-

sterii Sancti Stephani in honore ipsius societatis propter speciale
festum ipsius societatis et ad petitionem ipsius societatis et mi- 25
nistrarium eiusdem; quid placet societati Lombardorum quod
ministrales presentes, seu dominus Ribaldinus de Bagno, dominus
Lançalottus Guidonis Taraffi, dominus Guido de Casola, dominus
Bertholomeus Guillelmi Petri, dominus Bernardinus domini Sa-
glinbenis, dominus Matheus domini Ugolini et dominus Paulus 30
domini Iohannis, ministrales dicte societatis toto tempore eorum
officii, et ministrales proximi futuri similiter toto tempore ipso-
rum officii et maior pars ipsorum habeant et habere debeant contra
dictum Pasqualinum purum, merum, liberum et speciale arbitrium
dicta occasione inquirendi, puniendi, procedendi, condempnandi, 35
confinandi, cancellandi et ab ipso officio removendi dictum Pa-
squalinum de antedicta societate, non obstante quod dicitur mi-
nistralis societatis predictae, item quod syndicus societatis con-
stitutus vel constituendus possit dictum Pasqualinum de delicto
commisso ab eo vel committendo contra ministrales presentes vel 40
futuros vel contra ipsam societatem vel syndicum ipsius societatis
dicto, facto, opere vel verbo, coram domino capitaneo et domino
iudice domini potestatis vel eius familia, accusare, denunciare, et
denuntiationem prosequi expensis societatis et sapientes et pro-
curatores eligere, et de eorum salario ad sensum maioris partis 45
c. 1 B providere ¶ et eundem arbitrium, iurisdictionem et bayliam habeant
dicti ministrales seu quilibet conventus ministrarium pro suo tem-
pore contra omnes et singulos de dicta societate qui eum aso-
ciarent, consulerent vel auxillium vel iuvamen darent in aliqua
causa quam haberet cum dicta societate vel cum syndico vel 50
cum ministraribus eiusdem. et quod ministrales noviter electi
teneantur iurare ad sancta Dei evangelia omnia et singula pre-
cepta, condempnationes, banna et penas et etiam provisiones
quas factas invenerint contra eum et contra omnes et singulos
de societate dantes eidem auxillium, consilium et favorem execu- 55
tioni mandare in totum sicut scripta erunt et stabunt, sine su-
bauditione, interpretatione, glosatione vel diminutione, et de hoc

absolutionem aliquam non possint petere nisi in congregatione societatis in qua sint ad minus trecenti homines de dicta societate, scriptinio facto cum fabis albis et nigris, de quibus omnes sint in concordia. et totum id quod factum est vel fiet per predictos presentes minISTRales et futuros vel per maiorem partem eorum in predictis ad predicta vel ratione predictorum valeat et teneat, et executioni mandetur prout factum esset per totam societatem: et quod de avere societatis ad predicta possint expendere dicti minISTRales ad voluntatem maioris partis ministrorum. et per presentes minISTRales et per minISTRales noviter electos vel per maiorem partem ipsorum possint ordinamenta, statuta et provisiones de novo fieri ad ipsorum omnimodam voluntatem, non obstantibus aliquibus statutis, ordinamentis, reformationibus et provisionibus dicte societatis, lectis vel non lectis, legendis vel non legendis, de quibus oporteat vel non oporteat expressam fieri mentionem, a quibus omnibus et singulis presentes minISTRales et noviter electi et omnes et singuli de dicta societate quos predicta tangerent, sint et intelligantur ex vigore presentis poste et reformationis penitus absoluti?

In reformatione cuius societatis, facto partito per dictum dominum Ribaldinum ministralem de sedendo ad levandum et ad scrutinium cum fabis albis et nigris datis hominibus dicte societatis per nuncios ipsius et postmodum restitutis per eos duobus antiquioribus hominibus de societate et connumeratis per minISTRales in presentia dicte societatis, placuit ponentibus fabas albas, qui fuerunt octuaginta unus quibus placuit quod dicta posta sit firma prout scripta est et lecta fuit in presenti congregatione, libere remaneat et remanere debeat in dispositione et deliberatione ministrorum presentium deliberandi, firmandi et executioni mandandi cum ea quantitate sapientium quos habere voluerint omne id et totum id quod eis vel maiori parti ipsorum videbitur faciendum in predictis et causa predicta; et quod factum fuerit per eos vel maiorem partem ipsorum auctoritate presentis reformationis valeat et teneat ac si factum esset per totam societatem, non obstan-

tibus aliquibus statutis, ordinamentis, vel reformationibus dicte societatis. et illi qui possuerunt fabas nigras in contrarium fuerunt quatuordecim.

Testes: Nasinbene de Brivellis et Doxius Iohannis, nuntii 95 dicte societatis.

Ego, Guido, cui dicitur Pitardus, notarius dicte societatis scripsi.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI TOSCHI

DELL' ANNO .MCCLVI.

IN nomine Domini amen. hec sunt statuta et ordinamenta
fraternitatis et societatis Tuscorum Bononie commorantium,
facta ad honorem Dei beateque Marie virginis et sancti Iohannis
Baptiste et omnium sanctorum, et ad honorem et bonum statum
5 rectorum communis Bononie, et ad honorem et bonum statum
societatis predictæ. que statuta facta et emendata fuerunt per do-
minos Zachariam Leucii et Pratixium de Prato et Bondi de Maxi-
gnis compositores statutorum, et approbata et confirmata per
consilium societatis prefate sub anno domini millesimo ducen-
0 tesimo quinquagesimo sexto, indictione quartadecima die ultimo
mensis decembris.

C. 1 A

I. SACRAMENTUM MINISTRALIUM SOCIETATIS TUSCORUM.

IURO ego ministralis societatis seu fraternitatis Tuscorum Bo-
nonie commorantium, bene et bona fine, omni fraude remota,
regere et manutenere supra dictam in bono statu toto meo posse,
et consilium et auxilium dare cuilibet de ipsa societate in suo
5 iure mihi postulanti et dicte societati, et salvare et custodire omnes
res societatis, et omnia bona ipsius societatis que ad manus mei
pervenerint occasione mei officii ipsi societati consignare sive
massario eiusdem, et observare omnia statuta dicte societatis et

3. Cod. beati que 4. statum] Cod. statum et
Statuti bolognesi.

reformationes factas a consilio vel a corpore societatis prefate, nisi remanserit iusto Dei impedimento vel parabola consilii totius 10 societatis vel maioris partis, et facere omnia et singula que scivero spectare et pertinere ad honorem et bonum statum predictae societatis et que ei utilia credidero, et inutilia pretermittere, remoto odio, amore, timore, pretio vel precibus, speciali lucro vel danno meo vel alieno; 15

Item exigere et recuperare ante exitum mei officii omnes denarios societatis tam missarum quam cereorum, condemnationum et collectarum impositarum pro societate, et quicquid debetur societati quocumque modo vel causa in denariis vel pignoribus ab omnibus hominibus societatis Bononie commorantibus. quod si 20 non fecero et non recuperabo ut dictum est, iuro solvere de meo proprio, et societatem indemnem servare precise, nisi remanserit voluntate duarum partium consilii societatis.

Statuimus et ordinamus quod ministrales teneantur dare in scriptis sequentibus ministrilibus nomina omnium illorum qui 25 tempus eorum officii remanserint aliquid ad solvendum seu dandum dicte societati et quantitatem pecunie et causam per quam solvere debebant; et dicimus quod ipsi non debeant habere consilium vel auxilium a societate vel ministrilibus, et quod ministrales non debeant pro eis vel pro aliquo de ipsorum familia societatem vel 30 consilium coadunare quousque non satisfecerint societati; et quod non possint habere aliquod officium vel ad brevia ire; et sit precisum. et illud idem dicimus observari in omnibus illis qui aliquid debent societati ex quacumque ratione vel causa.

II. DE ELECTIONE OFFICIALIUM ET EORUM CESSATIONE.

STATUIMUS et ordinamus quod electio officialium societatis debeat fieri hoc modo, videlicet quod in missa mensis iunii et mensis decembris homines societatis qui ibi erunt vadant ad brevia quorum sint decem scripta, et ita in uno sicut in alio; et illi qui brevia

5 scripta habuerint sint omnes in concordia vel ad minus septem,
et iurent eligere, si non reperiantur iurati, quattuor ministrales,
unum massarium et unum confalonerium, et tres inquisitores ra-
tionis inter contratas et non per quarteria, meliores, utiliores quos
pro societate crediderint bona fide sine fraude, remoto odio, amore,
o timore, lucro vel danno suo vel alieno; et electores predicti non
possint patrem, fratrem vel filium alicuius eorum eligere: et du-
rent dicti officiales in eorum offitiis per sex menses tantum, exceptis
inquisitoribus rationis qui finire et complere debent eorum offitium
secundum formam statuti quod de hoc loquitur, et mutantur in
5 kalendis ianuarii et mensis iulii; et predicti ministrales, massarius
et confalonerius cessent precise ab omnibus offitiis societatis per
unum annum deposito eorum offitio. et habeat locum in presenti
electione et officialibus preteritis et futuris, et scribantur nomina
illorum qui cessare debuerint in uno folio et legantur electoribus
o tempore electionis.

III. QUOD OFFITIALES IURENT EORUM OFFITIUM.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrales veteres, infra octo
dies postquam dicta electio fuerit celebrata, faciant congregari
consilium societatis, et in ipso officiales predictos pro posse eorum
ipsorum offitium iurare.

IIII. DE CONSIGLIO, NOTARIO ET NUNTIIIS SOCIETATIS ELIGENDIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod infra octo dies postquam mi-
nistrals eorum offitium iuraverint, eligant consilium societatis,
videlicet .xxiiii. homines meliores et utiliores quos crediderint et
sciverint pro ipsa societate inter contratas et non per quarteria, et
5 unum notarium, et duos nuntios quam cicius poterint bona fide.

V. QUOD MINISTRALES ELIGANT .IIII. HOMINES PER CONTRATAS.

ITEM quod ministrales eligant quattuor bonos homines per contratas prout eis videbitur, qui debeant accusare omnes homines societatis quos sciverint ire ad domum alicuius cum armis nec non sine armis occasione capiendi arma propter aliquem rumorem qui fuerit in civitate Bononie, et predicti accusatores teneantur per sacramentum accusare ministrilibus omnes quos sciverint facere contra; et ministrales teneantur denuntiatiorem ad credentiam tenere et de hoc inquirere veritatem melius quam poterint, et dare operam quod illi qui iverint ad domum alicuius dicta de causa condempnentur per commune Bononie secundum formam statutorum communis et populi Bononie, et postea ministrales ipsos cancellari faciant de libro societatis, et amplius pro sociis non habeantur.

VI. QUOD MINISTRALES FACIANT CINQUANTINAS.

ITEM quod de hominibus societatis ministrales, secundum quod eis videbitur, faciant fieri per contratas cinquantinas, et dent cuilibet cinquantine unum capitaneum, qui capitaneus et omnes qui erunt de sua cinquantina debeant venire insimul ad corpus defunctorum societatis. et qui contra fecerit solvat societati nomine banni .vi. bon. et credatur simplici verbo capitanei. et illud idem dicimus servari quod omnes et singuli de unaquaque cinquantina veniant ad domum sui capitanei cum armis quotienscumque expedierit per commune Bononie, et cum eo veniant ad locum ordinatum pro societate, sub pena et banno .v. sol.

VII. DE RONCONIBUS ET MANARIIS IMPONENDIS.

STATUIMUS quod ministrales eligant quinquaginta homines societatis quos eis videbitur et precipiant eis per sacramentum et

V, 3. nec non] *Cod.* nec 4. *Cod.* ne occasione 6. *Cod.* quo

in banno .v. sol., quod quilibet eorum de^v inde ad unum mensem
habeat et habere debeat unum bonum ronconem sive manariam
5 et tertionixiam pro honore societatis et sue persone, et omnes illi
qui ipsas vel ipsos habuerint, quotienscumque expedierit, ferant
ipsas in propriis eorum manibus, et sint semper cum eis penes
vexillum societatis sub dicta pena et banno.

VIII. QUOD OFFITIALES SOCIETATIS DEBEANT
INSIMUL IN EXERCITU ALBERGARE.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales, massarius, confalo-
nerius et notarius societatis quando exercitus fiet per commune
Bononie, et tentorium societatis in eo feretur, debeant omnes in-
simul facere societatem et stare et albergare et facere lectos eorum
5 sub dicto tentorio et retinere sub ipso arma eorum; et quod tunc
temporis, si placuerit consilio societatis, faciant fieri travaccam
unam expensis societatis pretii centum sol. imperialium, sub qua
retineant alias res ipsorum; et ipsi omnes faciant tendi et distendi
dictum tentorium et travaccam omnibus eorum expensis et habeant
10 pro quolibet exercitu a societate .xx. sol. bon. pro tenditura dicti
tentorii et travacche. et nuntii societatis teneantur et debeant
dictum tentorium et travaccam de die et nocte custodire, et habeat
quilibet eorum inter diem et noctem a societate pro mercede sui
laboris .vi. bon. et non plus.

15 Statuimus et ordinamus quod quando exercitus generalis fieret
per commune Bononie, quod ministrales qui tunc temporis erunt
debeant dare opem et operam bona fide, quod potestas et capita-
neus eis dent et dari faciant tot plaustra quot hominibus societatis
fuerint necessaria pro armis et rebus eorum portandis in dicto exer-
20 citu. et cum dicti ministrales dicta plaustra habuerint, debeant
ipsa dividere per contratas inter homines societatis, et omnes
homines societatis debeant se associare et insimul venire in dicto
exercitu.

VIII. QUOD HOMINES SOCIETATIS HOSPITENT
IUXTA TENTORIUM SOCIETATIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod omnes et singuli homines de societate debeant hospitari semper iuxta tentorium societatis plusquam poterint, sub pena .v. sol.

X. DE CONSCILIARIIS GONFALONERII ELIGENDIS.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales societatis, cum expedierit, eligant quattuor consiliarios gonfalonerii et quattuor distringitores hominum societatis et quattuor piglatores campi vel albergarie, qui boni et ydonei sint circa eorum officia. et predicti piglatores campi sive albergarie teneantur capere bonum et decentem locum in communi concordia, ita quod omnes socii dicte societatis possint ibi esse et commode albergare. et si contra fecerint, solvat quilibet eorum societati, quotiens contra fecerit, nomine banni .v. sol. bon.

Statuimus et ordinamus quod omnes consiliarii gonfalonerii et distringitores hominum societatis, quotienscumque gonfalonerius cum vexillo in aliqua parte iverit pro communi Bononie, quod ipsi debeant ire cum eo et ibi esse et consilium et auxilium ei dare. et omnes et singuli homines societatis debeant sequi vexillum societatis et se ab eo aliququaliter non separare absque iusta et necessaria causa, et distringitores distringant et ordinent homines societatis secundum quod eis videbitur. et si consiliarii et distringitores contra fecerint, solvantur societati nomine banni pro quolibet contra faciente .x. sol. bon. et omnes et singuli de societate sequantur vexillum et obediant distringitores predictos. et si quis contra fecerit, solvat societati nomine banni tres sol. bon.

Item dicimus quod confalonerius debeat se regere et ire et stare cum vexillo societatis secundum quod consultum fuerit a predictis eius consiliariis. et si contra fecerit, societati solvat nomine
25 banni .v. lib. bon.

XI. QUOD NULLUS DIMITTAT VEXILLUM SOCIETATIS.

ITEM dicimus quod si quis dimiserit vexillum societatis in prelio absque iusta et neccessaria causa, solvat societati nomine banni .v. lib. bon.

XII. QUOD MINISTRALES VIDEANT POSSESSIONES SOCIETATIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrales primorum et ultimorum sex mensium videant et videre debeant possessiones societatis semel singulis tribus mensibus. et sit precisum.

XIII. DE EXPENSIS NON FACIENDIS SINE VOLUNTATE CONSCILII.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales non possint expendere de denariis vel rebus societatis sine voluntate consilii; salvo quod licitum sit ministrilibus et massario solvere ea que in statutis continentur, et dare hominibus infirmis pauperibus societatis
5 tres sol. per voltam. et non possint dare alicui per totum eorum tempus ultra .xii. sol. et si contrafecerint, solvant societati nomine banni duplum totius quod expenderint sine consilii voluntate.

XIIII. DE DENARIIS MISSARUM SOLVENDIS.

STATUIMUS quod in qualibet missa societatis solvatur presbitero qui ipsam canerit .xii. bon. et hospitalario Sancti Stephani pro

pauperibus .vi. bon. item quod detur presbitero .xvi. bon. eo quod qualibet die lune debeat cantare missam pro animabus mortuorum societatis. et dentur supradicti denarii semper in qualibet secunda dominica mensis per massarium societatis, et exprimat sibi massarius bene causam pro qua ei dat denarios supradictos.

XV. QUOD AMPULLA SOCIETATIS DEBEAT ARDERE
ANTE ALTARE SANCTI IOHANNIS.

STATUIMUS quod ministrales et massarius faciant ardere ampullam societatis ante altare sancti Iohannis continue omni nocte per totum annum pro anima defunctorum socierum, et in qualibet missa societatis quando ipsa cantatur. et quod in ipsa ampulla omni mense ponatur per massarium societatis due libre olei, et non plus sine voluntate ministrarium. et sit presens massarius quando oleum in ipsa ponitur. et si contra fecerit, solvat societati nomine banni .iii. sol. bon.

XVI. DE FOCACINIS FACIENDIS.

c. 2 A ITEM dicimus quod massarius societatis faciat fieri ad quamlibet missam societatis focacinas ponderis .xxvi. lib. panis cocti, et ponat in ipsis .xi. ruimatas groci et comini, et costent secundum quod valuerit furmentum. et dividantur et incidantur dicte focacine in presentia massarii et unius ex ministraribus; et dividantur bona fide inter homines societatis, ita quod massarius non habeat nisi ut ministralis.

Item statuimus et ordinamus quod massarius societatis qui pro tempore fuerit debeat portare secum secrete in quolibet exercitu et cavalcata communis unum de mellioribus vexillis societatis, et non ponat dictum vexillum in asta vel poni permittat, nisi fuerit de voluntate ministrarium. et si contra fecerit, solvat societati nomine banni .v. sol. bon.

XVII. QUOD MASSARIUS VADAT AD CORPORA.

ITEM quod massarius vadat ad corpora societatis vel mittat ad recolligendum et videndum res societatis. et si contra fecerit, solvat societati nomine banni .iii. sol. bon.

XVIII. DE LITAMINE PONENDO IN TERRA SOCIETATIS.

STATUIMUS quod ministrales et massarius societatis teneantur omni anno, quando terra societatis laborabitur ad manus societatis, facere in ea poni .xxv. currus boni letaminis expensis societatis. et sit ibi tunc aliquis pro societate qui faciat dicta plaustra honerari, et remuneretur arbitrio ministerialium. et faciant ipsam bene laborare et custodire, nec ex ipsa faciant incidere vel dera-
5 morare aliquem arborem sine licentia consilii, nisi pro vinea societatis facienda.

XVIII. DE POSSESSIONIBUS SOCIETATIS NON LOCANDIS
SINE CONSCILII VOLUNTATE.

ITEM quod dictus locus non locetur alicui sine voluntate consilii vel corporis societatis. et si contra fecerint et damnum aliquod propter hoc societas sustineret, teneatur societati illud damnum integre resarcire.

XX. DE POSSESSIONIBUS SOCIETATIS NON ALIENANDIS.

ITEM statuimus quod possessiones societatis nullo modo possint vendi vel alienari, nisi de consensu et voluntate trium partium

omnium hominum dicte societatis ad minus pro alio aquisto faciendo, et nisi societas primo secura sit de aquisto predicto antequam venditio vel alienatio predicta fiat. et sit precisum, ita quod non possit absolvi per consilium vel corpus societatis. 5

XXI. QUOD NULLUS DET DAMNUM IN POSSESSIONIBUS SOCIETATI.

ITEM quod si quis de societate intraverit in possessiones societatis malitiose, et inciderit vel devastaverit ibi aliquid sine voluntate ministrorum vel custodum loci illius, solvat societati nomine banni .xx. sol. bon., et plus et minus ad voluntatem consilii, et mendet damnum. 5

XXII. DE NOMINIBUS HOMINUM SOCIETATIS LEGENDIS.

ITEM omnia nomina hominum societatis legantur in corpore societatis infra duos menses ab ingressu regiminis ministrorum, ad sciendum qui sunt et qui reputatur esse de societate. et sit precisum.

XXIII. QUOD PECUNIA SOCIETATIS NON DONETUR
VEL MUTUETUR.

STATUIMUS et ordinamus et precise volumus observari quod de pecunia societatis nulla prestantia, donatio vel permutatio fiat modo aliquo, ingenio sive causa; et ministrorum ullo modo vel ingenio hoc proponant in consilio vel in corpore societatis, vel proponi faciant vel permittant, et de hoc ab aliquo nullum consilium recipiant. et nulla prestantia ab aliquo accipiatur causa donandi vel mutuandi alicui, que de pecunia societatis debeat reddi. quod

si aliquid predictorum fecerint, sit ipso facto quilibet eorum
in .xx. sol. bon. condemnatus, et nichilominus teneantur socie-
10 tatem de omnibus supradictis indempnem servare, et publicentur
in societate. illud idem volumus observari in omnibus qui contra
predicta vel aliquid predictorum dicto vel facto dederint consilium
vel auxilium ullo modo. et sit precisum in omnibus suis partibus
hoc statutum, salvis statutis de festo sancti Iohannis et pauperibus.

XXIII. DE PAVAGLONE SOCIETATIS NON PRESTANDO.

ITEM statuimus et ordinamus quod tentorium vel pavaglonem
societatis non prestetur alicui de societate seu alicui alie persone
ullo modo vel ingenio quod dici possit. et sit precisum, salvo
quod licitum sit ministris et massario ipsum accomodare locis
5, religiosis seu fraternitati Tuscorum occasione celebrandi divina
officia, sine aliqua coadunatione consilii vel corporis societatis.

XXV. QUOD MASSARIUS PRESTET SOCIETATI BONAM CAUTIONEM.

STATUIMUS et ordinamus quod massarius societatis, ante quam
res societatis perveniant ad eum, det et prestet bonam et ydo-
neam securitatem societati de rebus ipsius custodiendis et resti-
tuendis ad voluntatem consilii societatis; et consilium et mini-
5 strales veteres hoc facere teneantur. quod si non fecerint et
propter hoc societas in aliquo lesa fuerit, teneantur societatem in-
dempnem servare, et nichilominus solvant societati duplum ipsius
danni. et sit precisum.

XXVI. DE REBUS SOCIETATIS EXTIMANDIS.

ITEM res societatis extimentur novo massario per dictum consi-
lium et minisrales.

XXVII. QUOD GONFALONERIUS DET SECURITATEM.

ITEM statuimus et ordinamus quod gonfalonerius prestei bonam et ydoneam securitatem societati de gonfalonibus qui sibi dati fuerint pro societate, et de rebus societatis que ad eum pervenerint occasione sui officii restituendis societati. quod si ministrales dictam securitatem non acceperint, ut in precedenti statuto in omnibus et per omnia puniantur.

XXVIII. QUOD MASSARIUS REDDAT RATIONEM.

STATUIMUS quod massarius societatis qui pro tempore fuerit in missa mensis ianuarii et mensis iulii in corpore societatis reddat rationem et restituat et resignet novo massario omnes res societatis et quicquid ei ab expensis sui officii superrit. quod si non fecerit, solvat societati nomine banni .v. lib. bon., et publicetur in societate, et nullum in ea deinceps habeat officium, et nichilominus ipsa die restituat res predictas, ita quod massarius novus sit contentus ipsas habere. et si dixerit se habere et non habuerit, solvat societati nomine banni .c. sol. bon.

XXVIII. DE INQUISITORIBUS RATIONIS
OFFICIALIUM SOCIETATIS.

STATUIMUS quod inquisitores rationis qui pro tempore fuerint debeant diligenter et bona fide inquirere ministrales et massarium societatis preteriti temporis, rationem introitus et expensarum, et habeant plenam licentiam et liberam potestatem eos absolvendi, et condemnandi illos quos invenerint contra eorum officium venisse et fecisse et dictum suum officium non bene exercuisse, et non observasse statuta et reformationes societatis, recipiendo ab eis legitimas et ydoneas defensiones. et predicti inquisitores ra-

tionis habeant finitum et completum eorum officium infra tres
10 menses ab exitu dictorum ministrorum et massarii. et sit pre-
cisum.

XXX. DE ELIGENDIS COMPOSITORIBUS STATUTORUM.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrationes ultimorum sex men-
sium anni per tres menses ante finem eorum officii eligant
tres bonos et idoneos homines de societate qui sint cum no-
tario societatis ad faciendam et corrigendam statuta; ita tamen quod
5 sint facta et emendata infra unum mensem a tempore eorum
electionis.

XXXI. DE FEUDO GONFALONERII.

STATUIMUS et ordinamus quod, si gonfalonarius societatis ibit in
exercitu pro communi Bononie ante quam populus Bononie,
habeat omni die quo ibi steterit cum vexillo ante quam populus
duos sol. bon., et associetur a tribus hominibus societatis si ei pla-
5 cuerit; et habeat quilibet eorum pro quolibet die .xviii. bon.

XXXII. DE FEUDO OFFICIALIUM SOCIETATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrationes, massarius, gonfalo-
nerius et notarius societatis qui sunt et pro tempore erunt
habeat quilibet eorum a societate tempore eorum officii pro eorum
salario, merito et mercede libram unam piperis et dimidiam untiam,
5 et insuper omnes pro una commestione .xxx. sol. bon., et quilibet
nuntiorum mediam libram piperis tam in primis sex mensibus quam
ultimis.

XXXIII. DE NOTARIO ET EIUS FEUDO.

STATUIMUS et ordinamus quod notarius societatis teneatur scribere omnes scripturas societatis et reformationes et aliorum negotiorum societatis, et exemplare statuta societatis nova cum fuerint facta et emendata, et omnia instrumenta neccessaria et utilia que ipse fecerit ante finem sui officii in publicam formam redigere. 5 et habeat a societate omnes cartas et nomine feudi tres lib. bon. et cereum ad portandum in festo sancti Iohannis et piperem et grocum, ut in statuto continetur. pro scripturis vero societatis que fecerit in exercitu vel cavalcatis remuneretur arbitrio consilii societatis. et solvatur sibi dictum feudum per massarium societatis, 10 scilicet medietas in primis sex mensibus, et alia in ultimis.

XXXIII. SACRAMENTUM NUNTIORUM SOCIETATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod nuntii societatis iurent omni anno bene et bona fide facere omnes ambaxatas societatis in civitate Bononie et in omni exercitu et cavalcata, et requirere omnes homines societatis tam fraternitatis quam armature et precipere eis ut veniant ad locum ordinatum pro negotiis societatis, et facere bona fide 5 eorum officium et servitia societatis, et obedire ministris super omnibus negotiis societatis et dicere veritatem de omnibus que ab eis fuerint interrogati, et quicquid sibi ab eis sub credentia fuerit impositum fideliter retinere, et custodire bona fide omnes res societatis, et quicquid ad manus eorum pervenerit de rebus socie- 10 tatis massario et ministris dare et consignare, et furtum non facere vel consentire volenti facere, immo incontinenti ministris denunciare, et observare omnia statuta et reformationes societatis. quod si aliquid contra predictorum fecerint, solvant societati nomine banni .xii. bon. quotiens contra fecerint. 15

XXXV. QUOD NUNTII SOCIETATIS DENT SECURITATEM.

ITEM dicimus quod prestent bonam et ydoneam securitatem de predictis omnibus et singulis observandis. et habeat quilibet eorum pro suo feudo et merito tres lib. bon., et solvatur eis medietas in primis sex mensibus, et alia in ultimis; et a quolibet defuncto societatis in cuius servitium venerit, .xii. bon., si facultatem habuerit: pro illis vero qui sepeliuntur expensis societatis, et pro aliis qui ponuntur in archis pro armis societatis, nichil habeant. item non requirant vel coadunari faciant homines societatis, nec aliquid tanguant de rebus societatis sine voluntate ministrorum plurium vel unius pro aliquo qui non sit de societate. et si contra fecerint, solvant societati nomine banni decem sol. bon.

XXXVI. QUOD MINISTRALES SINT IN CONCORDIA.

STATUIMUS quod ministrales, omnes vel maior pars qui presentes fuerint, sint in concordia de omnibus que facere debuerint pro societate. et ille qui non fuerit in concordia solvat societati nomine banni .x. sol. bon. et si aliquando omnes ministrales non interfuerint negotiis societatis, quod duo facere possint omnia negotia utilia et necessaria ac si omnes essent. et si aliquis eorum citatus fuerit et inventus et non venerit, solvat societati nomine banni .iii. sol., nisi remanserit verbo duorum eorum ad minus; quod bannum ministrales comedant simul.

XXXVII. DE SOCIIS INFIRMIS A MINISTRALIBUS VISITANDIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrales visitent infirmos societatis, si fuerint requisiti aut per eos sciverint; et quod infirmi societatis non habentes facultatem custodiantur expensis societatis, si ministrales fuerint requisiti aut per se sciverint.

**XXXVIII. QUOD HOMINES SOCIETATIS DEBEANT ESSE
IUSTA CORPUS DEFUNCTI.**

STATUIMUS et ordinamus quod si aliquis de societate vel eius familia decesserit, quod omnes et singuli de societate debeant esse iusta catalectum prout melius poterint, et revertant ad sedendum ad domum defuncti cum sepultus fuerit. et qui contra fecerit, solvat societati nomine banni .xii. bon.

5

XXXVIII. QUOD NICHIL PONATUR IN DOMO ARCARUM.

ITEM statuimus quod nichil ponatur vel reponatur in domo arcarum, et quod nullus sepelliatur in archis societatis sine licentia ad minus duorum ex ministrilibus. et si aliquis aliquem contra predicta fecerit sepelli, solvat societati nomine banni .xx. sol. bon., si sepultus fuerit de societate; quod si non fuerit, solvat societati nomine banni centum sol. bon.

XXXX. DE PAUPERIBUS EXPENSIS SOCIETATIS SEPELLIENDIS.

c. 3 A **I**TEM pauperes societatis defuncti non habentes facultatem sepelliantur expensis societatis usque in sex sol. bon.

Item omnes res societatis pertinentes ad defunctos concedantur omnibus hominibus societatis pro eis et omnibus de ipsorum familia, et omnibus forensibus qui sepelliuntur in archis societatis, si fuerit de voluntate ministrorum omnium vel duorum, et habeant societatem arbitrio ministrorum. item omnes homines de partibus Tuscie non habitantes Bononie, si voluerint se facere sepeliri in archis societatis, sepelliantur cum consensu ministrorum duorum ad minus.

10

XXXXI. DE FORENSIBUS VOLENTIBUS SEPELLIRI
IN ARCHIS SOCIETATIS.

ITEM forensis aliquis volens sepelliri in archis societatis, si fuerit in domo aliquorum sociorum, teneantur procurare quod de suo plusquam poterit relinquat societati.

XXXXII. DE DEFUNCTIS PORTANDIS.

ITEM statuimus quod si quis de societate, cui fuerit impositum per ministras portare defunctum, non portaverit, solvat societati nomine banni tres sol. bon. quotiens contra fecerit.

XXXXIII. DE DEBITO SORTIS RECUPERANDO.

STATUIMUS et ordinamus quod ministras tam primorum sex mensium quam ultimorum debeant exigere et recuperare a Sorte et eius fideiussoribus .xx. sol. bon.; ita quod quelibet ministralia recuperare debeat .x. sol. bon. de condennatione quam solvit societas pro eo communi Bononie.

XXXXIIII. QUOD ANCIANUS SOCIETATIS DEBEAT ELIGERE
DE SOCIIS HUIUS SOCIETATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod ancianus qui fuerit pro societate ista, si aliqua electio fiet inter ancianos, quod ipse eligat de sociis nostre societatis. et si contra fecerit, solvat societati nomine banni .x. lib. bon. quotiens contra fecerit, et quilibet de societate teneatur eum accusare si contra fecerit, et hoc ministras inquirent

XXXXI, 3. Cod. poterat.

Statuti bolognesi.

7

et hoc ei precipiant. quod si non fecerit, solvat societati nomine banni quilibet eorum .x. sol.

XXXXV. DE BANNO BRUNI ET SINIBALDI ET RAMALDI.

STATUIMUS et ordinamus quod Sinibaldus florentinus et Brunus Cambii Molitonis et Ramaldus Molitonis ponantur in banno communis Bononie quam citius fieri poterit secundum iuris ordinem pro condemnatione Sinibaldi predicti per presentes ministrales; de quo non eximantur vel cancellentur nisi primo satisfacerint integre societati de condemnatione predicta, scilicet .c. lib. bon. et ministrales qui pro tempore fuerint precise eis inhi-
beant quod non eximantur vel cancellentur de banno predicto.

XXXXVI. DE DENARIIS MISSARUM ET CEREORUM SOLVENDIS.

STATUIMUS et ordinamus quod quilibet de fraternitate vel armatura et fraternitate omni anno solvat et solutum habeat massario societatis a kalendis ianuarii in antea usque ad kalendas mensis aprilis duos sol. bon. pro missis et cereis totius anni, sub pena et banno .xii. bon. et ministrales a kalendis aprilis in antea faciant
omnes qui remanserint ad solvendum pignorare per nuntium societatis et per unum nuntium communis si opus fuerit, et a quolibet accipere tale pignus qui ad minus valeat .iiii. sol. bon.; et habeant dicti nuntii a quolibet quem pignoraverint .iii. bon. pro mercede eorum laboris.

10

XXXXVII. DE EXPENSIS FACIENDIS PRO FESTO SANCTI IOHANNIS.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales et massarius societatis possint expendere de pecunia societatis .iiii. sol. bon. pro comestione illorum qui custodiunt pavaglonem in nocte festi sancti Iohannis et ecclesiam et qui faciunt servitia societatis pro facto

- 5 festi, item .x. sol. bon. pro comestione illorum qui faciunt cereos. et massarii faciant fieri cereos ad domum suam vel alibi ubi voluerint et poni in quolibet cereo .x. untias cere, et faciant fieri stupinum de .vi. filis. item pro coperiendi et aptanda domo arcarum societatis et pro aliis iustis et necessariis negotiis societatis mode-
o ratas expensas faciant, non obstante aliquo statuto; pro facto vero festi sancti Iohannis nullas expensas faciant ultra id quod dictum est sine voluntate consilii. et si contrafecerint, solvat quilibet eorum nomine banni .v. sol. bon.

XXXXVIII. DE CEREBUS PORTANDIS

ET QUOD QUILIBET VENIAT AD MISSAM IN DIE SANCTI IOHANNIS.

- STATUIMUS et ordinamus quod quilibet de societate et fraternitate
Tuscorum qui sunt in civitate Bononie in vigilia beati Iohannis Baptiste teneatur et debeat venire ad palatium communis Bononie, et ibi cereum a ministris accipere et ipsum in propriis manibus
5 ordinate et decenter ferre usque ad ecclesiam Sancti Iohannis de Sancto Stephano, exceptis ministris, massario et notario et nuntiis societatis et aliis qui propter dictum festum per ministrationes fuerint ad aliquod officium deputati; qui non teneantur ipsos propriis manibus ferre, sed per alios mittere. et si quis contrafecerit,
10 solvat societati nomine banni .iii. sol. bon.

Item quilibet veniat in die festi sancti Iohannis in mane ad missam apud ecclesiam Sancti Iohannis de Sancto Stephano in banno .xii. bon. et hoc ministrationes precipiant hominibus societatis per sacramentum in corpore societatis.

XXXXVIII. QUOD QUILIBET VENIAT AD MISSAM SOCIETATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod quilibet de societate, si fuerit in civitate Bononie in secunda dominica cuiuslibet mensis, debeat venire ad missam societatis apud ecclesiam Sancti Iohannis de Sancto Stephano ad honorem Dei, beate Marie Virginis sanctique

Iohannis Baptiste et omnium sanctorum, nec inde se debeat sepa- 5
rare sine licentia unius ex ministrilibus. et qui contra fecerit, solvat
societati nomine banni .vi. bon. et credatur nuntiis societatis, si
dixerint invenisse et precepisse.

L. QUOD QUILIBET DE SOCIETATE VENIAT AD LOCUM ORDINATUM.

ITEM statuimus et ordinamus quod quilibet de fraternitate et so-
cietate Tuscorum quotienscumque citatus fuerit per ministrales
vel per nuntium societatis aut per se sciverit quod debeat venire
ad locum ordinatum pro negotiis societatis et quod ad illam coadu-
nationem veniat et ad ipsum locum designatum, nisi licentiam ha- 5
buerit ab uno ex ministrilibus. quod si non fecerit, solvat societati
nomine banni .xii. bon., et nullus se separet de loco predicto sine
licentia ministrorum unius ad minus sub dicta pena et banno.

LI. DE LOCIS PROPONENDIS ET CONSULENDIS.

STATUIMUS et ordinamus quod quilibet qui voluerit proponere
aliquid in corpore societatis stare debeat iusta locum dictum
Abbatis, et qui consulere voluerit et respondere propositionibus ipsis
stet iuxta columpnam lapidum que est in capite bancarum, et non
alibi. et qui contra fecerit, solvat nomine banni .vi. bon. 5

LII. QUOD NULLUS CONSULAT NISI SUPER EO
QUOD PROPOSITUM FUERIT.

ITEM nullus consulat nisi super eo quod propositum fuerit a mi-
nistrilibus. et qui contrafecerit, solvat societati nomine banni
.vi. bon.

LIII. QUOD NULLUS SEDEAT IN LOCO OFFICIALIUM.

STATUIMUS quod nullus de hac societate debeat sedere in aliqua
convocatione in loco ministrorum, massarii, gonfalonarii et no-

tarii societatis, qui locus dicimus quod sit in ecclesia Sancti Iohannis in .vii. banchis positus ab hostio usque ad angulum a latere inferiori, et nullus possit dare verbum alicui de societate ibi sedendi. et qui contra fecerit, solvat societati nomine banni .vi. bon., tam ille qui verbum dederit, quam ille qui sediderit. quod bannum per ministrales auferatur ante quam separetur congregatio.

Statuimus et ordinamus quod, si quis in aliqua convocatione fecerit risam vel discordiam aut rumorem, solvat pro qualibet vice societati nomine banni .xx. sol. bon. et sit precisum, et nulla defensio inde recipiatur.

LIIII. DE VERBIS INIURIOSIS.

ITEM si quis in aliqua congregatione facta a ministrilibus dixerit verba iniuriosa alicui socio, solvat societati nomine banni .v. sol. bon., et plus arbitrio ministrorum et consilii. et quilibet de societate teneatur eum accusare, et ministrales statim auferant bannum predictum. et sit precisum.

LV. DE EODEM.

STATUIMUS et ordinamus quod, si aliquis de societate in aliquo loco dixerit verba iniuriosa alicui ex ministrilibus aut alicui officiali societatis, solvat societati nomine banni .xx. sol. bon., et plus arbitrio consilii, quotiens contrafecerit. et quilibet eum teneatur accusare. et sit precisum, et nulla inde defensio audiatur.

LVI. DE PENA ILLORUM QUI PERCUSSE- RINT ALIQUEM OFFITIALEM SOCIETATIS.

ITEM quod, si aliquis de societate percusserit aliquem de ministrilibus vel de aliis officialibus societatis pugno vel manu simplici, solvat societati nomine banni .x. lib. bon.; si vero ense, maça,

falçone, cultello, vel bastone vel aliquibus aliis armis, solvat societati nomine banni .xxv. lib. bon. pro qualibet ferita et percussione, et plus ad voluntatem consilii. et si quis in convocatione aliqua societatis percusserit vel vulneraverit aliquem de societate, solvat nomine banni .x. lib. bon., et plus arbitrio ministrorum et consilii societatis. et sit precisum.

LVII. QUOD NULLUS CONDEMPNETUR NISI DEFENSIONEM FECERIT.

ITEM statuimus et ordinamus quod nullus de hac societate condempnetur de aliquo facto, excepto quod pro missis et cereis, nisi fecerit suam defensionem, si facere voluerit, ad terminum ei dictum a ministris, salvis statutis precisis.

LVIII. QUOD QUILIBET HABEAT ARMA.

ITEM statuimus et ordinamus quod quilibet de hac societate debeat habere et tenere propria arma ad insignia societatis, scilicet elmum vel capellum florentinum, scutum, çubam vel guaiferiam, et banderiam si homines aliarum societatum habuerint, sub pena et banno .xx. sol. bon.

Item si quis de hac societate qui arma societatis habere debuerit, arma in alia societate fecerit, solvat societati nomine banni .v. lib. bon. et sit precisum.

LVIII. DE EODEM.

ITEM quod quilibet de societate debeat in omnibus negotiis societatis portare et uti arma picta ad insignia societatis, et non alia. et si contra fecerit, solvat societati nomine banni .xx. sol. bon.

LX. QUOD NULLUS PORTET INSIGNA SOCIETATIS AD TRAVERSUM.

ITEM nullus utatur in suis armis insigna societatis ad traversum sub pena et banno .v. sol. item ministrales procurent quod nullus, nisi fuerit de societate, portet vel utatur arma ad insigna societatis.

LXI. DE RUMORE CIVITATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod nullus de hac societate propter aliquem rumorem vel immune negotium quod fuerit in civitate Bononie, vadat ad domum alicuius cum armis nec sine armis, vel occasione capiendi arma, nec cum eis vadat per civitatem vel
5 sedeat vel extra sine licentia potestatis et ministrarium. et si quis contrafecerit, solvat societati nomine banni, si sine armis .xx. sol. bon., si cum armis vel occasione capiendi arma .c. sol. bon. quotiens contrafecerit pro quolibet articulo.

Item si propter aliquem rumorem vel aliquod alium negotium
o immune quod fuerit in civitate Bononie vel extra, rector Bononie qui nunc est aut pro tempore fuerit vocaverit aut vocari fecerit per campanam vel nuntium aut per alium qui voluerit societates huius civitatis, quod gonfalonarius et quilibet de societate debeat
5 se congregare apud ecclesiam Sancti Stephani si hoc fuerit in civitate Bononie; si autem extra, in eo loco ubi negotium fuerit cum suis ministraribus, et ire cum armis et sine armis ad potestatem et ubi potestas voluerit ad suam voluntatem. et si quis contrafecerit, solvat societati nomine banni .x. lib. bon. et sit precisum.

LXII. QUOD MINISTRALES INQUIRANT SOCIOS
QUI HABENT ARMA.

ITEM quod ministrales primorum sex mensium, infra tres menses ab ingressu eorum regiminis, teneantur inquirere omnes homines

societatis ad sciendum qui habent arma et qui non, procurare quod habeant et teneant secundum formam statuti.

LXIII. DE IGNE ACCENSO IN CONTRATA SOCIORUM.

c. 4 A **I**TEM si ignis, quod Deus avertat, accenderetur in domo vel contrata alicuius de societate, teneantur homines societatis illuc ire et iuvare socium in quantum poterint.

LXIII. DE OFFITIIS SOCIETATIS NON RECUSANDIS.

ITEM nullus de hac societate qui fuerit electus ad aliquod offitium, regimen vel bailiam vel ad aliquod offitium, ipsum non debeat recusare. et si contra fecerit, si ministralis, massarius vel gonfalonarius fuerit, solvat societati nomine banni centum sol. bon. pro quolibet; et si alius fuerit, solvat .xx. sol. bon. quotiens contrafecerit, et nichilominus assumat offitium, excepto notario, qui possit recusare si voluerit.

LXV. QUOD NULLUS QUI NON FUERIT STATIONABILIS HABITATOR NON HABEAT ALIQUOD OFFITIUM.

STATUIMUS et ordinamus quod nullus de hac societate possit habere aliquod offitium, regimen vel bailiam in hac societate nec esse de consilio nec statuterius nec inquisitor rationis, nisi sit firmus et stationabilis habitator communis Bononie, et nisi primo per unum annum steterit in societate, salvo quod ad brevia possit ire.

LXVI. QUOD QUILIBET IUVEtur A SOCIETATE IN SUO IURE.

ITEM quod quilibet iuvetur a societate in pleno suo iure contra quemcumque et pro quocumque suo negotio, et si necesse

fuerit, intercedat et intret societas pro eo et eum recipiat et manulevet prout expedierit; salvo tamen quod pro persona que scit
 5 male opinionis et conversationis, et pro eo qui in sua culpa, stultitia vel superbia commiserit malefitium publicum et apertum non intercedat vel intret societas pro eo, et non iuvet eum in aliquo. et hoc reducatur in corpore societatis et aliter non recipiatur. et si aliter reciperetur, et societas damnum aliquod susti-
 10 neret, ministrales conservent eam indemnem. et sit precisum. et hoc addito: quod illi de societate quos ministrales elegerint teneantur ire et vadant in eorum servitio sub pena et banno .v. sol. bon. solvendis societati quotiens contra factum fuerit, nisi iustum impedimentum habuerint.

LXVII. DE BANNIS ACCIPIENDIS.

ITEM banna omnia ab hominibus societatis qui incidunt in ea auferantur et exigantur secundum formam statutorum; medietas quorum sit ministrarium, et alia societatis. et hoc addito: soluto banno, de sacramento sit absolutus.

5 Item statuimus quod omnes de consilio et alii socii quibus impositum fuerit aliquod secretum per ministrales pro negotiis societatis, quod secrete omnia imposita fideliter debeant retinere nec alicui exprimere vel manifestare ullo modo sine licentia ministrarium. et qui contra fecerit, solvat societati nomine banni
 10 .xx. sol. bon. quotiens contra fecerit, et quilibet debeat ipsum accusare. medietas banni sit accusantis et alia societatis; et credatur accusanti, si sacramentum novum prestiterit.

LXVIII. QUOD ALIQUIS OFFICIALIS NON VENIAT
CONTRA STATUTA.

ITEM omnia statuta legantur singulis tribus mensibus in corpore societatis.

Item si ministrales aut massarius aut aliquis officialis fecerit vel venerit in aliquo contra statuta et ea que in eis continentur, solvat quilibet eorum nomine banni .xx. sol. bon. quotiens contra fecerit. et habeat locum hoc statutum pro illis et in illis statutis in quibus nulla pena est adiecta; pro aliis vero non.

LXVIII. QUALITER ET QUOMODO HOMINES RECIPIANTUR
IN HAC SOCIETATE.

STATUIMUS et ordinamus quod nullus recipiatur in hac societate nisi ipse aut pater vel mater, avus vel avia fuerit de natione toscana, nisi habuerit extimum in civitate Bononie et fuerit firmus et stationabilis communis Bononie habitator pro se et eius familia per tres annos. et de hiis omnibus et singulis fidem faciat ministrilibus hoc modo, quod ostendat se habere extimum per publicum instrumentum, et probet se cum eius familia fuisse in collam dicti communis per dictum tempus per duos testes. et hoc facto, ministrales ipsum personaliter venire faciant in consilio societatis et ipsum in dicto consilio examinari. et si placuerit consilio, denuntiatur in missa; et si nullus non contradixerit, in alia missa recipiatur sub hac conditione et forma, scilicet quod promittat per librum et stolam in manu presbiteri, iurando ad sancta Dei evangelia, manutenere et conservare civitatem Bononie et commune et hanc societatem pro suo posse in bono statu, et obedire ministrilibus societatis, et statuta et reformationes societatis observare, et habere arma propria ad insignia societatis infra duos menses postquam receptus fuerit. et de hiis omnibus et singulis observandis prestat societati bonam et ydoneam cautionem et solvat massario societatis .xx. sol. bon. pro intrata, et offerat presbitero .xii. bon.; verumtamen si pater fuerit de hac societate et steterit in ipsa per triennium, solvat solummodo massario pro intrata .x. sol. bon. et predictae sollempnitates de extimo et habitatione per triennium tunc servantur arbitrio ministrantium et consilii societatis,

- 25 si pater fuerit de societate. item nullus recipiatur in hac societate qui sit servus vel homo alicuius vel apostata. et sit precisum hoc statutum in omnibus et singulis supradictis capitulis et valeat ab hodie in antea et duret hinc ad quinque annos proximos. et statuterii qui pro tempore fuerint hoc statutum approbent et af-
30 firment, et ipsum in aliquo non infringant sub pena centum sol.

LXX. DE INIMICIS SOCIORUM NON RECIPIENDIS.

- I**TEM nemo recipiatur in hac societate qui sit inimicus alicuius sociorum; et si fuerit receptus, ministrales teneantur ipsum remove de societate et delere de libro societatis, nisi steterit voluntate adversarii. inimicum vero intelligimus qui eum offe-
5 derit in persona sua vel patris vel fratris aut sororis, vel in persona alicuius filiorum sui, consanguinei vel consanguinee usque in tertium gradum, vel qui dixerit falsum testimonium adversus eum vel aliquem predictorum, vel si fecerit incendium seu guastum de rebus alicuius predictorum. et ille qui dixerit se offensum esse debeat
10 ostendere et monstrare ministrilibus predicta ad terminum ab eis sibi datum. et si predicta non iuste monstraverint, ministrales eum recipiant. et ministrales teneantur cognoscere causam et discordiam pro qua prohibitio fiet, et si iusta fuerit, non recipiatur, et si receptus fuerit, extraatur et cancelletur de societate; si autem non
15 fuerit iusta, sit in arbitrio ministrantium et consilii societatis. et si prohibitio illius non fuerit facta tempore illorum ministrantium quorum tempore intraverit societatem, postea sit firmus in dicta societate. c. 4 ■

LXXI. QUOD QUILIBET DE SOCIETATE DEBEAT CUSTODIRE RES SOCIETATIS.

ITEM statuimus quod quilibet de societate ad quem aliquid pro societate de rebus societatis pervenerit debeat illud salvare et custodire bona fide sine fraude pro societate, nec furtum facere

nec volenti facere consentire, nec non omnem facientem aut facere
volentem ministrilibus et massario quam citius poterit manifestare, 5
et illud dare massario societatis pro societate. et si quis contra
fecerit, solvat societati nomine banni duplum illius quod ad eum
pervenerit vel fraudaverit, nec postea habeat aliquod officium, re-
gimen vel bailiam in societate, et publicetur in societate. et qui-
libet eum accusare teneatur. 10

LXXII. DE ILLIS QUI SUNT DE FRATERNITATE NOSTRA ET VO-
LUNT DE ALIIS SOCIETATIBUS CANCELLARI ET ARMA NOBISCUM
HABERE.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales teneantur dare opem
et operam bona fide cum potestate, capitaneo et ancianis, quod
illi qui sunt de fraternitate nostre societatis et habent arma in aliis
societatibus, et volunt de illis eximi et cancellari et arma nobiscum 5
habere, quod hoc facere valeant. et hoc dicimus, si per aliquem
vel aliquos de nostra fraternitate ministrilibus fuerit postulatum.

LXXIII. DE TERMINO CONDEMPNATORUM ET CONDEMPNATIONIBUS
NON REMITTENDIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si quis de societate ista aut
de fraternitate fuerit condemnatus a ministrilibus vel ab in-
quisitoribus rationis vel ab aliquo officiale societatis, teneatur et debeat
solvere id quod fuerit condemnatus de inde ad unum mensem
proximum in pena quarti; postquam autem condemnatio facta fuerit 5
per ministrales vel inquisitores rationis vel per aliquos officiales
societatis, nullo modo vel ingenio possit remitti vel anichilari;
sed cum per ipsos facta fuerit, ita firma permaneat, et ministrales
super hoc nullum consilium recipiant. et si contra fecerint, solvant
societati nomine banni duplum ipsius condemnationis. et sit 10
precisum.

LXXIII. DE STATUTIS SERVANDIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod hec omnia statuta observentur
ab omnibus et singulis hominibus societatis et ministrales te-
neantur ea servare et servari facere ut in eis continentur, salvis
statutis communis Bononie et populi Bononie et, quod si quid
5 additum, mutatum vel diminutum fuerit super hiis a toto consilio
vel a maiori parte, quod de addito et mutato quilibet teneatur,
de diminuto quilibet sit absolutus, excepto quod statuta facta pro
facto acquisti et statuta pavaglonis et omnia statuta precisa non
mutentur nec absolutio inde fiat, nec diminuantur, nec absolutio
10 petatur: de aliis vero statutis possit peti et fieri absolutio.

LXXV. DE MINISTRALIBUS OBEDIENDIS.

STATUIMUS et ordinamus quod quilibet de societate debeat esse
et stare sub ministris et eos obedire et dicere veritatem
de omni eo quod sciverit et interrogatus fuerit ab eis aut ab aliquo
eorum. et si quis contra fecerit, solvat nomine banni quotiens
5 contra fecerit quinque sol. bon., et nulla defensio inde recipiatur.

LXXVI. QUOD MASSARIUS EMAT DUOS DOPLERIOS.

STATUIMUS et ordinamus quod massarius emat de pecunia socie-
tatis duos doplerios pretii .xx. sol. bon. qui ad hoc officium
sint solummodo deputati, videlicet quod quotiens corpus Christi
sacrificabitur in missa societatis, nuntii societatis ipsos accendant
5 et accensos teneant usque quod secreta fuerint celebrata; quos
retineri volumus in scrinio societatis.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI BALZANI

DEGLI ANNI .MCCXXX-MCCXXXV.

IN nomine Domini nostri Christi amen. anno eius millesimo
ducentesimo trigessimo, die quinta decima intrante genuario,
indictione quarta, in honore Dei et omnium sanctorum et sancti
Iohannis. dicimus quod ecclesia Sancti Iohannis in Monte debeat
5 habere de bonis societatis Balcanorum annuatim hinc ad decem
annos, donec placuerit sotietati ibi coadunare vel esse, quatuor
cereos de libra quolibet in festo sancti Iohannis de state.

C. 1 A

In Christi nomine amen. ad honorem Dei et suorum omnium
sanctorum et communis Bononie et bonum statum societatum ar-
0 morum.

Que omnia statuta et ordinamenta facta et facienda statuimus
observari et teneri, salvis omnibus preceptis a potestate factis in
eo quod sit status et honor communis Bononie et capitanei.

I. Statuimus quod sotietas Balcanorum debeat se coadunare
5 earum mense in secunda dominica mensis apud Sanctum Iohan-
nem in Monte, nisi remanserit iusto impedimento; et debeant
facere canere missam ad honorem Dei et sancti Iohannis et omni-
bus sanctis et sanctas Dei, et pro oblatione debeant dare .vi. bon.,
et unusquisque de societate venire debeat, nisi remanserit li-
0 centia et parabolla ministreriorum vel alterius ministrorum. si
aliquis ministreriorum de societate non venerit ad ecclesiam, solvat
pro banno .xii. den., nisi steterit licentia aliorum ministreriorum

1. Cod. anni 9. Cod. omette et bonum Cod. societatem 19. Cod. omette et unus-
quisque de societate venire debeat 20. vel] Cod. et vel 21. ecclesiam] Cod. dictum

vel alterius eorum; et predicti teneantur de banno et non de sacramento. et omni mense habeamus benedictionem. et si ministralis qui dedit licentiam dixerit sacramento quo terminum de- 25
disset sotietas licentiam, valeat licentiam, et servi, aut solvat ille qui non venit dictum terminum. et ministrales teneantur recuperare dicta banna de inde ad aliam missam, et si ille qui non venit iustam defensionem non fecerit infra dictum terminum.

II. Promitto ego, qui ingredior in hac sotietate vel ingressus, 30
vobis ministralibus recipientibus nomine sotietatis, unumquemque de sotietate toto corde diligere, et consiliare unumquemque bona fide, nec esse in aliquo loco in quo allicuius sotiorum meorum mors tractetur, nec aliquod periculum corporis vel aliquod aliud patiatur; et si scivero, ministralibus sotietatis quam citius potero 35
manifestabo, bona fide laborabo ne fiat. et si aliquis predictae sotietatis inimicitiam cum aliquo meo consanguineo vel amico habuerit, exceptis patribus, fratribus et consanguineis, pariter consilium, secundum quod mihi melius videbitur, dabo bona fide sine fraude, partem aliquam non elligam, sed bona fide laborabo 40
ut ad concordiam et pacem reducantur. et ministralibus seu aliis qui peterent consilium, secundum quod mihi videbitur melius, dabo bona fide sine fraude, remoto odio, amore, timore, pretio vel precibus, speciali lucro vel dampno meo vel alterius. et si mihi preceptum aliquod facerent ministrales, vel fieri fecerint per 45
se vel eorum nuntium, bona fide observabo; et si non observarem et mihi aliquod bannum imposerent, solvero. et si aliquis ex sotiis meis similiter non observaret, operam et consilium ministralibus dabo, ut eum cogant ad solvendum bannum, quod ei fuerit impositum. et si aliquis contra predicta fecerit, solvat ban- 50
num .xx. sol. bon. et arma que mihi imposuerint ego accipiam et habebo secundum possibilitatem meam. et si mihi arma petierint, eis dabo et una cum sotiis meis in exercitu vel cavalcata, in qua oporteret ire per commune mee civitatis, ego ibo, et etiam ad tendam et carrum ad voluntatem ministrantium. et si el- 55
lectus fuero ibi distringitorem vel aliud offitium pro sotietate, non

35. *Cod.* si vero53. et] *Cod.* et cum54. *Cod.* omittit per55. *Cod.* voluntate

recusabo, sed illud fatiam bona fide. et si in exercitu fuero ad
 gonfalonem, cum aliis meis sotiis stabo, nec inde recedam sine
 licentia distringitorum vel aliorum qui superessent illo officio. et
 60 si aliquis sotiorum meorum visitaretur infirmitate vel igne seu
 paupertate, quod Deus avertat, et ministrales mihi peterent aliquid
 ad suveniendum ei, ego ad terminum quod mihi dederint, dabo.
 et si mihi credentiam imposuerint ministrales, eam tenebo nec
 alicui manifestabo sine iussu et voluntate eorum. et hec omnia
 65 observabo ab preterita nativitate Domini usque ad .x. annos.

III. Statuimus quod, si aliquis habuerit mala verba cum ali-
 quo suo socio cum quo coadunatur sotietas ad comedendum vel
 ad missam vel ad consilium, solvat .v. sol. usque ad decem dies
 vel plus vel minus; et hoc arbitrio ministrorum de termino pro-
 70 longando vel minuendo.

IIII. Item statuimus quod si aliquis iverit ad ministrales et
 dixerit: « si vos miseritis talem in sotietate, ego tradam scutum
 et exibo de sotietate », solvat .x. sol. bon. ad dictum terminum,
 et ministrales teneantur ei auferre predictum bannum, et non possit
 75 ei remitti.

V. Item statuimus quod, si aliquis habet odium in aliquem
 et non vult quod in sotietate mittatur, vadat ad ministrales et faciat
 eum scribi in libro ministrorum. si inveniretur quod ille non esset
 eius inimicus sicut dixit, solvat pro banno .x. sol. bon. ad decem dies.

80 VI. Item statuimus, si alicui postulatum fuerit de aliquo ho-
 mine mitendo in sotietate, et ipse dixerit « bene placet mihi quod
 mitatur in sotietate », et postea mutaverit consilium, nisi reddere
 sit rationem, qua de causa mutaverit consilium, solvat ad eundem
 terminum .iii. sol. bon., et eius dictum nihil valeat.

85 VII. Item statuimus quod aliquis de sotietate non veniat ad
 ministrales ad eos petendum, ut dent ei homines ad custodiendum
 infirmum, nisi sit de sotietate.

VIII. Item statuimus quod ministrales non debeant coadunare
 sotietatem pro aliquo homine qui sit vel esset defunctus, nisi sit
 90 de numero sotietatis.

VIII. Item statuimus quod, si aliquis diceret ministralibus quod ipsi darent homines ad custodiendum infirmum, silicet sotium suum, vel si ipsemet infirmus peteret, dicimus quod ministrales qui pro tempore erunt teneantur eis dare.

X. Item statuimus quod, si aliquis de consilio credentie ei 95 impositum fuerit credentiam et sine voluntate ministrantium manifestaverit, solvat .xx. sol. bon. ad dictum terminum. et si aliquis ex ministralibus predictae societatis manifestaverit aliquem consilium impositum in credentia sine voluntate sotiorum suorum, nisi primo consilium sit publicatum voluntate consilii vel ministrantium, solvat 100 pro banno qui contra fecerit .xxx. sol. bon.

XI. Statuimus quod ministrales et massarii qui pro tempore erunt debeant curare, salvare, et guardare, nec furtum facere, nec fraudes committere vel consentire de rebus quas ab eis pervenerit occasione societatis et in utilitatem societatis, sed mittere secundum 105 quod placuerit toto consilio vel maiori parti. et si mihi ministrali aliquid pervenerit occasione societatis, massario societatis dabo et consignabo infra octo dies. et quotiens aliquis aciderit esse ministralis vel aliquis alius officialis, teneantur semper de predictis et de consiliare bona fide ad utilitatem societatis, et facere 110 ea que spectent ad officium in quo fuerit vocatus bona fide, et legaliter exercere officium suum ad utilitatem societatis donec dimiserit. et de addicto semper quis teneatur donec societas duraret, si addictum fuerit a toto consilio vel maioris partis. et de mutato et deminutato sit adsolutus. et dicimus quod si aliquis 115 inciderit in banno, quod ministrales auferant ei bannum secundum quod in statutis continetur, nec illos reddere vel remittere possint. et omnia statuta ad eorum officia pertinentia servare, donec societas duraret, in quolibet officio in quo esset, vel quod aliquis eorum sotiorum bona fide regere et conducere. 120

XII. Electio ministrantium et massarii et gonfalonarii debeat fieri ad brevia per omnes homines societatis vel maioris partis. inter quos debeat esse .vi. electores secundum quod brevia venerint, sacramento teneantur bona fide et sine omni fraude eligere 125 quatuor ministrales et unum massarium, unum gonfalonarium; in quolibet suum nomen, in aliis nomina ministrantium, secundum

quod breve dixerit, ita eligere meliores ille cui breve acciderit, et
 utiliores quos crediderit esse ad utilitatem sotietatis, remoto
 odio, amore, timore, pretio vel precibus, speciali lucro vel dampno
 130 meo vel alterius. et dicti electores teneantur dictos ministrales c. 2 n
 eligere per contratas, silicet unum per stratam Maiorem et se-
 ralis usque ad voltas palatii, alium in burgo strate Maioris ad
 seralis usque ad fossam cavalinam, tertium in strata Sancti Vi-
 talis, quartum in strata Sancti Stephani, et gonfalonarius in qua-
 135 cumque contrata voluerint illi cui breve venerit.

XIII. Item dicimus quod singulis sex mensibus officiales
 mutentur, silicet ministrales et gonfalonarii et massarii. consi-
 liares sint viginti, qui eligantur ab ministris novis et ante
 finem regiminis ministrorum. per .xv. dies teneantur facere el-
 140 lectionem, ut dictum est. et ministrales et massarii non sint in
 eodem officio ab exitu sui officii vel regiminis ad unum annum.

XIII. Item dicimus quod, si aliquis de nostra sotietate fe-
 cerit apportare in dorsum vel portaverit cibam vel guayferiam de
 nostris armatoriis extra domum in qua habitaverit, puniatur ille
 145 qui contra fecerit in .v. sol. bon., et liceat quilibet portare eam
 ubicumque causa armandi vel causa defendendi corpus ab armis.

XV. Item dicimus quod aliquis de sotietate Balcanorum non
 debeat vendere sive dare aliquam armaturam de Balcanis nisi de
 voluntate ministrorum omnium vel maiori parti. et qui vendiderit
 150 sotiis puniatur in .x. sol. bon., et qui pignori eam dederit puniatur
 in quinque sol. bon.

XVI. Teneantur ministrales et massarii eorum tempore pro-
 videre, si aliquis sotiorum habuerit odium cum aliquo suo soto.
 et si invenerint vel dictum fuerit eis, teneantur dare operam ut
 155 perveniant ad concordiam bona fide sub banno .x. sol. bon. pro
 quolibet. et dicta banna perveniant ad sotietatem.

XVII. Item statuimus quod ministrales omnes vel maior pars
 de qui consilium fecerint adunare, primo conveniantur in loco ubi
 faciunt coadunare consilium quam aliquis sotiorum veniat in loco
 160 ubi coadunari debeant. et ille vel illi qui contra fecerint, solvat
 .xii. bon. pro banno.

XVIII. Item statuimus quod illi qui fecerint vel de cetero

fecerint statuta sotietatis Balcanorum habeant .v. sol. bon. pro una comestione. et notarius habeat cartas a sotietate statuto scribendo, et pro suo labore .v. sol. bon. 165

XVIII. Item statuimus quod omni anno ante festum omnium sanctorum vel ad minus omnibus duobus annis sotietas sive sotii comedant insimul. et ministrales debeant elligere duos homines scientes scribere, qui colligant denarios et faciant expensas pro comestione et iurent reddere rationem infra octo dies post comestionem factam, et sint liberi ab expensis illius comestionis. si inventus fuerit minus bene fecisse et fraudulenter, condempnetur in duplum de eo quo fraudaverit. et si non redderit rationem ad dictum terminum, solvat pro banno .x. sol. bon. et debeat fieri comestionem de una bandixone tantum. et hoc statutum sit precicum, nisi remanserit iusto impedimento, et nisi remanserit voluntate decem partium hominum sotietatis. 170 175

XX. Dicimus quod massarius nostre sotietatis habeat unum notarium de sotietate, qui scribere debeat ei omnia que pervenerit ad manus eius publice per dictum notarium et expensas. si aliqua scriptura facta erit per aliquem massarium de introitu vel de expensis, sit innanis et vacua et nullius momenti. et notarius habeat pro suo feudo pro sex mensibus .v. sol. bon.; et habeat cartas a sotietate. et notarius ille vadat ad brevia in corpore sotietatis. 180 185

XXI. Statuimus quod, si aliquis de sotietate Balcanorum fuerit aliquem de sotiis suis, puniatur ad voluntatem toti consilii vel maioris partis, et ministrales possint precipere et petere pignora ad eorum voluntatem.

XXII. Item statuimus quod si aliquis de sotietate Balcanorum fuerit appellatum a ministrilibus ut iurent eorum precepta pro aliquo facto pro honore sotietatis, et non observaverit, puniatur ille qui contra fecerit in .x. sol. bon. usque ad .xv. dies quotiens contra fecerit; et ministrales et massarius non possint ei plus dare terminum vel alongare vel remittere, vel absolvere a toto consilio non possit. et de hoc nullum consilium debeant facere fieri ministrales. et si non solverit ad dictum terminum, solvat .xx. den. omni die a termino in antea quos eos retinuerit. 190 195

XXIII. Item statuimus quod ministrales et massarius faciant
 200 legere statutum tres vices singulis sex mensibus, quilibet ministralis in suo tempore. et si ministrales petierint verbum et eis datum fuerit, non teneantur postea legi facere.

XXIII. Item statuimus quod, si aliquis intrare voluerit societatem, cum dictum fuerit a ministrilibus, non possit recipi nisi
 205 coadunata societas ad missam. et nullus de societate faciat inde rumorem de hoc in corpore societatis; sed vadat ad ministrales, si voluerit eum vetare ne sit de societate ille qui denunciatus fuerit a ministrilibus in corpore societatis, plane et dicat ministrilibus accusationem quam habet contra eum, et ministrales debeant
 210 denunciare consilio accusationem denuntiata contra eum. et si consilio placet toto vel maiori parti ut mittatur in societate, debeat recipi ad voluntatem consilii.

XXV. Quicumque fuerit nuntius nostre societatis, statuimus et ordinamus quod ipse habeat pro suo feudo per unum annum
 215 .xx. sol. bon.; scilicet in principio anni .x. sol., in fine anni .x. sol. bon. et non antea. et pro isto feudo in exercitu et alibi teneantur ambaxatas societatis facere.

XXVI. Item statuimus et ordinamus quod nuntius nostre societatis debeat iurare bona fide sine fraude obedire ministrales et
 220 facere omnes ambaxatas quas ei preceperint, et non una ambaxata pro alia, et credentiam tenere, si ei imposita fuerit ab uno ministrale vel ab omnibus pro facto et honore societatis. et donec fuerit noster nuntius, non fatiat aliud sacramentum, sed pro isto sacramento semper teneantur.

225 XXVII. Item statuimus quod nomina hominum omnium de societate debeant poni et scribi in uno quaterno per contratas, in quo quaterno non sit alia scriptura. et qualibet contrata sit per se, et mitantur in duabus alivis.

XXVIII. Item statuimus quod, si societas nostra deberet se coadunare in civitate pro honore et servitio communis Bononie
 230 occasione alicuius rumoris nostre civitatis, quod omnes societatis debeant trahere et venire ad domum gonfalonerii nostri.

et si quis contra fecerit, solvat pro banno pro quolibet .v. sol. bon.

XXVIII. Item statuimus quod ministrales, massarius et gonfalonarius debeant ire insimul in tenda in exercitu. et qui contra 235 fecerit solvat pro banno .x. sol. bon.

XXX. Item statuimus quod, si aliquis ellectus fuerit a ministrilibus, et dictum fuerit ei pro eorum nuntio vel preceptum quod ire debeat ad custodiendum sotium suum, et non iverit, solvat nomine banni .v. sol. bon. 240

XXXI. Statuimus quod, si nuntius sotietatis coadunaret universitatem sotietatis pro aliquo nostro soto qui esset defuncto, habeat ab illo vel ab illis qui essent pro defuncto dictus nuntius et illi qui portaverint eum quatuor sol. pro una comestione. et teneantur ministrales exigere ab illis qui essent pro defuncto predictos denarios pro posse eorum, salvo quod si defunctus esset 245 pauper homo multum, quod predicti denarii solvatur de denariis sotietatis.

XXXII. Item statuimus quod, si nuntius vel aliquem ex sotiis nostris voluntate ministreriorum nostrorum vocaverit aliquem ex 250 sotiis nostris ut veniat ad corpus, et si inveniretur et noluerit venire, solvat pro banno .xii. bon.

XXXIII. Item statuimus quod, si ero ellectus ad consilium, et nuntius sotietatis vel ministrales pro banno dixerint mihi quod ire debeam, et non ibo, solvam nomine banni .xii. bon., nisi starem 255 licentia ministrorum. et predictum bannum teneantur ministrales exigere infra .xv. dies.

XXXV. Item si contingeret quod essem vocatus ad missam per nuntium vel per ministrales, et non venero, solvam pro banno .vi. bon., nisi habeam verbum a dictis ministrilibus, vel deberem 260 de civitate exire, et hoc non in fraudem. et si stabit in fraudem, solvat duplum, salvo si ministrales dixerint sacramento dedisse ei licentiam, ut dictum est supra.

XXXVI. Item statuimus quod, si aliquis ex sotiorum nostrorum ei preceptum fuerit ut debeat portare mortuum ad sepulturam, 265 et ille vel illos cui preceptum fuerat non eum portaverint, solvant pro banno .v. sol. bon. unusquisque, nisi iusta causa vel impe-

dimentum haberet et eum demonstraret ministris. et dictum
bannum teneantur ministres exigere infra .xv. dies post dictum
270 preceptum.

XXXVII. Item statuimus quod, si ministres vel aliquis de
societate pro eorum precepto, qui pro tempore essent, haberet
aliquod dampnum pro aliquo facto pro quo intercederent pro
societate voluntate consilii, debeant indemnem conservare a cor-
275 pore societatis. et ministres qui essent pro tempore eos con-
servare debeant de predicto corpore societatis, voluntate consilii
vel maioris partis.

XXXVIII. Item statuimus quod ministres teneantur exi-
gere verbum et licentiam a potestate pro nuntio societatis nostre
280 causa eundi de nocte pro societate coadunanda pro mortuis de
societate, ad hoc ne supra guardie aliquid dicant.

XXXVIII. Item statuimus quod, si aliquis obtulerit vel fecerit
aliquid nuntio cum dixerit ei ambaxatam impositam sibi a ministra-
libus, dicti ministres teneantur ei auferre bannum .v. sol. bon. et
285 dictum bannum teneantur ministres infra unum mensem exigere.

XXXX. Item statuimus quod, si aliquis ex ministris esset
appellatus a sociis vel a nuntio societatis, ut debeant se coadunare
pro facto societatis, et non venerit vel non veniret, solvat pro
banno .v. sol. bon., nisi staret licentia sociorum. et socii teneantur
290 dictum bannum exigere et petere et accipere infra octo dies.

XXXXI. Item statuimus quod omnes homines de societate
simul in exercitu ire debeant sociando se unum pro altero prout
melius poterint pro unamquemque contrata, ita quod omnes si-
mul possint esse circa gonfalonem suum. et quilibet teneatur
295 albergare iuxta gonfalonem magis quam poterit.

XXXXII. Dicimus quod aliquibus de societate nostra dein-
ceps habuerit aliquod offitium, teneantur reddere rationem infra
.xv. dies deposito offitio in scriptis ministris et massario qui
tunc crunt. et ministres et massarius teneantur eum condepnare
300 in eo quod remanserit, et in totidem de suo. postea non tenea-
tur reddere aliquam rationem.

XXXXIII. Item dicimus, quod omnes ministrales et massarii qui erunt deinceps ad servitium sotietatis Balcanorum teneantur redere rationem, infra .xv. dies postquam exivero de offitio, ministrilibus novis et massario, de eo quod ad manus eorum pervenerit occasione sotietatis. et novi ministrales teneantur eam rationem facere legere ad primam missam in corpore sotietatis. et si aliquid penes eos remanserit postquam novi ministrales et massarius habebunt ea retempta, condempnetur in eo quod penes remanserit et in duplum, et postea non debeat rimari nec aliquam rationem reddere. 305 310

XXXXIII. Dicimus quod omnes illi qui ceciderint in banno ministrarium, teneantur dicta banna solvere ad terminum eis datum a ministrilibus uno vel pluribus. et post terminum trasactum solvere noluerit in duplum condempnetur. 315

XXXXV. Item dicimus, quod ministrales et massarius qui erunt pro tempore, teneantur recuperare omnes condepnationes et banna et collectas factas vel impositas eorum tempore, nisi esset bannum et collecta impositam et factam infra octo dies ab exitu eorum offitio. habeant et teneantur omnes ministrales et massarii qui deinceps erunt electi et modo sunt observare ea que in statutis continentur. 320

XXXXVI. Statuimus quod statuta sotietatis sint in uno quaterno, in quo non sit nec ibi mitatur alia scriptura, nisi statuta tantum. et mittatur in duabus alivis. et ministrales teneantur predicta facere fieri. 325

XXXXVII. Statuimus quod ellectio gonfalonerii debeat fieri in tribus ellectoribus ad brevia tempore ellectionis.

XXXXVIII. Statuimus quod una collecta debeat fieri in anno in sotietate nostra, et collecta illa debeat esse de .vi. imperial. pro unoquoque homine; et ipsa collecta debeat colligi im primis sex mensibus anni, de qua collecta debeant fieri expense sotietatis. 330

XXXXVIII. Statuimus et ordinamus quod quatuor homines debeant preesse ad colligendum denarios sotietatis Balcanorum, unus quorum a seralio intus strate Maioris, alius extra seralium, tertius per strata Sancti Vitalis, quartus per contratam Sancti Stephani. et nemo de predicta sotietate debeat solvere alicui nisi 335

illi qui preerunt offitio ad colligendum dictos denarios, et nemo
possit computare sibi nisi primo pervenerit penes massarium,
340 et sparentur illi quatuor a collecta illa. et si predicta non fe-
cerint bene suum offitium, solvat quilibet nomine banni .v. sol.
bon., et ministrales teneantur dictum bannum exigere infra unum
mensem.

345 **M**ILLESIMO ducentesimo trigesimo quinto, indictione octava,
in claustro Sancti Iohannis im Monte, die nono intrante no-
vembre.

I. Statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit gonfalo-
nerius sotietatis habeat a sotietate pro unoquoque die, quo con-
tingerit nos ire et esse in exercitu vel cavalcata, duodecim bon.,
350 nomine expensarum et non alique expensis sotietatis.

II. Statuimus et ordinamus quod, si aliquis rumor erit in
civitate Bononie, quod Deus avertat, quod aliquis nostrorum so-
tiorum non iret cum armis ad domum rixantium, nisi attineat ei
in tertio gradu, et hoc specialiter in contrata in qua sotius noster
355 habitat. et si contra fecerit, solvat nomine banni .x. lib. bon.
quotiens contra fecerit. si aportaverit scutum capellum, solvat
nomine banni .xxv. lib. quotiens contra fecerit. si aportaverit
arma nostre sotietatis si armatura, solvat nomine banni .l. lib.
bon. quotiens contra fecerit; et ministrales et antiani teneantur
60 dicta banna auferre, nec aliquo modo vel ingenio remitere.

Die .vii. exeunte aprili aprobata et examinata fuerunt dicta
statuta coram domino Iacobo iudice capitanei et ançianis et con-
sulibus et in consilio populi super palatium communis Bononie.

Et ego Iulianus Alberti Payni notarius subscripsi.

STATUTI
DELLA
SOCIETÀ DELLE TRAVERSE DI PORTA S. PROCOLO
DEGLI ANNI .MCCXXXI. E .MCCLV.

HEC sunt statuta et ordinamenta valle Lapose Traversarum de porta Sancti Proculi. c. 14

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, amen. anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo primo, indictione quarta.
5 ista sunt statuta et ordinamenta sotietatis Balcanorum porte Sancti Proculi.

I. Imprimis statuimus et ordinamus quod hec sotietas Balcanorum duret usque ad .x. annos, et plus, si placuerit omnibus vel maiori parti hominum sotietatis iam dicte.

10 II. Item statuimus et ordinamus quod ista sotietas debeat adunari apud Sanctum Proculum, vel ad alium locum ubi maior pars sotietatis voluerit, in prima dominica cuiuslibet mensis. et hoc debeat fieri per nuntium sotietatis electum a ministris bonum prout eis visum fuerit. et dictus nuntius teneatur stare
15 et interesse ipsi adunationi in banno .xii. den. et dici debeat missa. et si dicetur, .vi. den. solvantur sacerdoti pro oblatione.

III. Item statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit in hac sotietate, teneatur habere scutum et capellum et cūppam aut guayferiam ad modum ut sunt armature sotietatis. et si quis inventus fuerit ipsa non habere tempore inquisitionis facte a ministris, voluntate maioris partis sotietatis coadunate solvat nomine banni .v. sol. et non teneatur sacramento. et si aliquis sotiorum non apportabit insigne predicta in quolibet exercitu et

1. Nel margine: Cassata et irritata ac etiam annullata fuerunt dicta ordinamenta quia lambertacia.

cavalcata, ministrales teneantur ei vel eis auferre pro banno cui-
libet .v. sol. bon. et quilibet teneatur sotius eum vel eos accu- 25
sare ministrilibus.

III. Item statuimus et ordinamus quod ministrales et gon-
fallonerius debeant elligi bis in anno, scilicet ante kalendas
ianuarii per .xv. dies, et debeant incipere eorum officium in ka-
lendis ianuarii, et durent usque ad sanctum Petrum; et ante 30
festum sancti Petri alii elligantur similiter per .xv. dies, et durent
usque ad annum novum.

V. Item statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit mi-
nistralis vel massarius vel gonfallonerius non possit esse a tem-
pore depositi offitii in eodem officio usque ad annum novum. 35

c. 1 B

VI. Item statuimus et ordinamus quod habentes brevia te-
neantur sacramento elligere bonum et ydoneum ministralem vel
massarium et gonfallonerium. idem dicimus in omnibus aliis of-
ficialibus.

VII. Item statuimus et ordinamus, quod duo statuterii elli- 40
gantur eo tempore quo ministrales elliguntur in ultimis sex men-
sibus, et debeant finire eorum offitium et perficere statuta usque
ad sanctum Andream; unus quorum sciat scribere. et hoc fiat
pena .x. sol. bon.

VIII. Item statuimus et ordinamus quod duo circatores 45
rationis elligantur ad brevia in corpore societatis singulis sex men-
sibus, unus quorum sciat scribere, ad hoc ut melius possint facere
et complere eorum offitium ac videre. et elligantur quum mini-
strales elliguntur.

VIII. Item statuimus et ordinamus quod in qualibet ellectione 50
ministratum et aliorum officialium societatis elligatur unus nota-
rius ad brevia, et debeat esse unum breve tantum; qui teneatur et
debeat facere et scribere omnes scripturas societatis, et duret tantum
eius offitium quantum et ministrales durant. et habeat pro suo
feudo pro sex mensibus decem sol. bon. et notarius huius sotie- 55
tatis teneatur denunciare ministrilibus, statuteriis et cognitoribus
rationis et aliis officialibus quod eorum offitium observare quod
in statutis eorum offitium continetur et eis statuta legere perti-
nentia ad offitium eorum, in banno .v. sol. bon. et teneatur

60 scribere omnes reformationes sotietatis in presentia sotietatis et legere, et scripturas dare quotiens opus fuerit.

X. Item statuimus et ordinamus quod ista sotietas habeat quatuor ministrales qui elligantur ad brevia in corpore sotietatis. et fieri debeant quatuor brevia scripta, et ille qui breve habuerit,
65 statim eum elligere debeat. et si aliquis dicat « talem ellipse vel talem », solvat pro banno .v. sol. bon.; et elector decem sol. bon., si illum elligerit.

XI. Item statuimus et ordinamus quod unus massarius elligatur quando ministrales elligantur, qui sit massarius et ministralis.
70 et scribatur in breve quis sit massarius et ministralis.

XII. Item statuimus et ordinamus quod hec sotietas habeat unum gonfallonerium, qui elligatur in corpore sotietatis ad brevia quando alii officiales elliguntur, et per illum qui breve scriptum habuerit elligatur.

75 XIII. Item statuimus et ordinamus quod sex homines ad consilium huius sotietatis elligi debeant quando alii officiales elliguntur; qui elligantur ad brevia in corpore sotietatis. et debeant fieri tria brevia, et illi qui dicta brevia scripta habuerint ipsos elligere teneantur. et volentes intrare in sotietate legantur in sotietate; et
80 si placuerit maiori parti, recipiantur in ipsa sotietate iuxta formam statutorum populi.

XIII. Item statuimus et ordinamus quod nullus debeat habere eodem tempore bina officia.

XV. Item statuimus et ordinamus quod, si aliquis erit electus
85 in aliquo officio, officium illud in quo erit electus non possit vitare nec repudiare, sed illud fideliter debeat exercere. sed si exercere vitaverit, solvat nomine banni .x. sol. bon. quoties appellatus fuerit a ministrabilibus vel a socio suo officium exercere.

XVI. Item statuimus et ordinamus quod gonfallonerius huius
90 sotietatis, qui pro tempore fuerit, pro quolibet die quo portabit vexillum et steterit in exercitu vel cavalcata pro communi Bononie, habeat et habere debeat et recipere a dicta sotietate duodecim den. bon.

XVII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales et mas-
95 sarius, propter labores quos pro sotietate recipiunt et sustinent

in diversis, qualibet ministralia habeat et habere debeat et percipere a dicta sotietate pro eorum comestione facienda decem sol. bon. et non plus.

XVIII. Item statuimus et ordinamus quod quilibet qui est et fuerit in hac sotietate, pro missis et feudo nuntii et aliis dispen- 100 diis teneatur dare massario .vi. bon. termino statuto voluntate ministrarium.

XVIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales et massarius huius sotietatis nichil teneantur dare pro collectis eorum tempore factis nec ipsas solvere; excepto quod de collectis carrocii, 105 si fierent, solvere teneantur illam partem que eis contingeret, et de pallio.

c. 1 D XX. Item statuimus et ordinamus quod quilibet sotius unus alium debeat iuvare in persona et rebus et necessitate si postu- 110 laverit.

XXI. Item statuimus et ordinamus quod ministrales teneantur et debeant iuvare bona fide eorum socios in eorum causis et negotiis, et tam coram potestate et coram capitano quam coram an- cianis populi Bononie. et si dicti ministrales vel aliquis eorum aliquem sotium iuvare vitaverint a quo vel quibus fuerint requisiti, 115 solvat quilibet pro banno quoties hoc fecerit .v. sol. bon., nisi sacramento in corpore sotietatis se excusaret et hostenderet iustam causam qua vitaverit eum vel eos iuvare.

XXII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales teneantur bona fide concordare omnes discordias que fuerint inter ali- 120 quos socios sive in persona sive in rebus sive in pecunia. et quicumque noluerit eis obedire, iusto precepto ab eis sociis facto, solvat nomine banni .x. sol. bon., et plus si placuerit sotietati.

XXIII. Item statuimus et ordinamus quod quicumque surrexerit ad consiliandum debeat consulere et consilium dare super 125 negotio sive facto proposito a ministrilibus et non super aliud. et qui contrafecerit solvat pro banno .vi. bon., et nichil ultra dicat, nisi voluntate ministrarium.

XXIII. Item statuimus et ordinamus quod, quando abfuerit

130 unus ex ministrilibus vel plures, quod illi qui adfuerint possint et debeant facere et tractare negotia sotietatis; et valeant et firma sint ac si essent omnes. et hoc dicimus si abfuerint et extra civitatem vel in civitate, et requisiti per nuntium convenire noluerint.

XXV. Item statuimus et ordinamus quod, si contigerit quod
135 aliqua discordia orriretur inter ministrales, quod, ubi maior pars ministrilium concors fuerit, quod alii teneantur stare.

XXVI. Item statuimus et ordinamus quod, si aliqua verba
aut facta aut aliqua rixa, quod absit, fuerit inter ministrales vel
aliquis ministralis cum aliquo de sotiis, quod alii ministrales possint
140 illum vel illos constringere ut aliquem sotiorum sotietatis.

XXVII. Item statuimus et ordinamus quod sotii huius sotie-
tatis teneantur ad corpus ire illius qui obierit de hac sotietate,
si dictum fuerit ei et preceptum. et ministrales teneantur ipsos
facere congregari, si dictum fuerit eis. et si aliquis sotiorum ad
145 corpus non venerit et dictum fuerit ei, solvat pro banno .xii. de-
narios.

XXVIII. Item statuimus et ordinamus quod nullus qui est
vel fuerit in hac sotietate non debeat ire cum aliquo pro serviente
neque pro carratore in exercitu vel cavalcata. et qui hoc fecerit,
150 ministrales teneantur eis aufere vel ei .xx. sol bon., si fuerit eis
denuntiatus; et illi de sotietate teneantur sacramento contrafa-
cientes accusare ministrilibus.

XXVIII. Item statuimus et ordinamus quod omnes sotii
huius societatis debeant et teneantur albergare bona fide iuxta
155 gonfalonem seu pavaglonem sotietatis.

XXX. Item statuimus et ordinamus quod nullus de sotie-
tate debeat facere aliquam rixam vel aliquid turbamentum in so-
tietate coadunata. et si quis hoc fecerit, auferant ei nomine banni
.x. sol. bon., et plus ad voluntatem ministrilium et consiliorum.

160 XXXI. Item statuimus et ordinamus quod quilibet sotius te-
neatur observare statuta et ordinamenta facta et facienda pro hac
sotietate, et obedire ministrilibus, in banno et pena quam ei po-
suerint. quam penam et quod bannum ministrales teneantur illis
auferre qui inciderunt, infra .xv. dies postquam in bannum in-
165 currerint.

c. 2 B

XXXII. Item statuimus et ordinamus quod omnes sotii huius sotietatis et quilibet eorum teneantur retinere in credentia omne id quod iniunctum eis fuerit in credentia per ministrales. idem dicemus in sotiis, si sotius imposuerit in credentia aliquid alicui de sotietate pro facto sotietatis. et si quis contra fecerit, solvat 170 nomine banni .v. sol. bon., et plus ad voluntatem ministrarium.

XXXIII. Item statuimus et ordinamus quod, si aliquis sotiorum istius sotietatis fuerit requisitus a ministrilibus vel ab aliquo ipsorum ut ipsos sive ipsum debeant associari in aliquo loco vel pro aliquo facto sotietatis pro facto alicui sotiorum, et cum ipsis vel 175 ipso non iverit vel ire vitaverit, puniatur in .v. sol. bon. quoties contrafecerit, nisi hostenderit iustam et probabilem causam (et de hoc debeat interrogari per sacramentum) et nisi sibi remitteretur a ministrilibus vel a sotietate vel a maiori parte.

XXXIII. Item statuimus et ordinamus quod inquisitores ratio- 180 nis teneantur condemnare illum vel illos quos invenerint detinuisse seu detinere aliquid de eo quod ad eorum manus pervenerit pro facto sotietatis ultra octo dies post exitum eorum offitii in duplum.

XXXV. Item statuimus et ordinamus quod quicumque erit gonfallonerius habeat et teneat vexillum suo tempore in domo 185 sua, non tamen firmet illud in scrineo sive cassa; ad hoc, ut si aliquis rumor sive discordia orriretur in civitate vel alibi propter quod esset necesse quod gonfallonerii sotietatum debeant congregari, et prefatus gonfallonerius non esset in civitate, quod ministrales sotietatis possint habere gonfallonem. et si contrafecerit, 190 solvat nomine banni .x. sol. bon.

XXXVI. Item statuimus et ordinamus quod gonfallonerius, infra .viii. dies postquam fuerit completum suum offitium, vexillum debeat restituere et dare massario sotietatis. quod si non fecerit, pro unaquaque die qua retinuerit ultra dictum terminum, solvat 195 nomine banni tres sol. bon., et amittat feudum quod percipere debet a sotietate. et ministrales qui pro tempore fuerint precise dictum bannum exigere teneantur. quod si non fecerint, de eo proprio tantundem sotietati dare et solvere teneantur nomine banni et pene.

20 XXXVII. Item statuimus et ordinamus quod gonfallonerius
 huius sotietatis, si aliquis rumor vel rixa esset vel surgeret in
 civitate Bononie, propter que gonfallonerii tenerentur ire sive
 trahere ad potestatem, teneatur et debeat venire ad Sanctum Pro-
 culum; et de inde se non debeat partire, nisi primo coadunatis de
 25 ministrilibus et de sotiis sotietatis. et si contra fecerit, condem-
 pnetur in .xx. sol. bon., et amittat offitium. et ministrales te-
 neantur precise ei accipere dictos .xx. sol.; hoc salvo, quod si
 confallonerio aliqua de causa fines essent constituti pro communi
 Bononie, ita quod ad Sanctum Proculum venire non posset, tunc
 10 teneatur unum de sotiis sotietatis mittere loco sui, qui ad id ban-
 num solvendum teneatur, si contra faceret, ut confallonerius tenetur.

XXXVIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales te-
 neantur recuperare omnes collectas impositas eorum tempore, et
 condemnationes eorum tempore factas et tempore omnium alio-
 15 rum suorum predecessorum in denariis vel in pignoribus ab omni-
 bus sotiis, exceptis ab illis qui absolverentur a sotietate. quod si
 non facerent, totum illud quod non recuperaretur de eorum bonis
 solvere teneantur nomine pene. et sit precisum, ita quod non
 possit absolvi. et debeant solvere collectam, et condemnatio-
 20 nem non ob hoc minus solvere teneantur. et dicta pignora per
 ipsos vendantur, ita quod ad alium massarium non perveniant, et
 superfluum, si acceptum fuerit, pignorato restituatur per eosdem.

XXXVIII. Item statuimus et ordinamus quod nulla col-
 lecta possint poni vel expendi in aliquibus aliis sumptibus sotietatis,
 25 nisi solummodo in illo negotio sive negotiis pro quibus pone-
 retur. et sit precisum, ita quod massarii nec ministrales non pos-
 sint absolvi. et si contrafecerint, totum illud quod expenderent
 sotietati de eorum proprio restituere teneantur; excepto quod, si
 superarent aliqui denarii de collecta imposita, quod illi denarii
 30 expendantur et possint expendi in aliis factis sotietatis voluntate
 sotietatis.

XXXX. Item statuimus et ordinamus quod ministrales te-
 neantur, infra unum mensem postquam intraverint, semper affir-

mare, contrahere et reducere in scriptis omnia debita que sunt et essent in sotietate et ea omnia que debentur sotietati ex quacumque causa seriatim quodlibet per se, et in ipsa sotietate facere legi, et ab inde postea ad duos menses sotietas et quilibet de sotietate teneatur precise taliter facere et providere quod omnibus de sotietate et cuilibet debeat satisfieri de omni eo quod recipere debent aliqua de causa iuste a dicta sotietate. et sit precisum, ita quod non possit absolvi aliquo modo. 240

c. 2 D XXXXI. Item statuimus et ordinamus quod ministrales sacramento teneantur, et massarius in corpore sotietatis reddere et restituere integre, infra .viii. dies deposito eorum offitio, omnia pignora et omnes denarios et vexillum sive vexilla et alias res que habuerint et spectabunt sotietati alio massario societatis. et in ipsa sotietate reddere rationem de omni eo quod ad eorum manus pervenerit, et tam de introitu quam de expensis. et omnes alii et singuli de sotietate similiter illud idem facere et observare teneantur. quod si non fecerint, quilibet condempnetur in duplum. et sit precisum. et nichilominus illi qui preerunt rationi teneantur videre rationem eorum, et teneantur facere restituere res detentas, et eos sive eum in duplum condempnare et non delinquentes absolvere. et sit precisum. et quod si non facerent infra unum mensem postquam intraverint, ipso iure sit quilibet condempnatus in .v. sol. bon., et quam penam ministrales eis accipere teneantur, et non ob hoc minus teneantur eorum offitium facere et complere, salvo statuto gonfallonerii contra eum si retineret vexillum. 250

XXXXII. Item statuimus et ordinamus quod, si quis de sotietate aliquod pignus vetabit accipere nuntio sotietatis, solvat pro qualibet vice nomine banni .v. sol. bon., et ministrales precise teneantur ei auferre, ita quod non possint absolvi nec ei remitti dictum bannum. 260

XXXXIII. Item statuimus et ordinamus quod, si aliquis de sotietate ministrilibus pignus sibi iniunctum et ei petitum ad domum suam non daret antea quam separarent se ab ipsa domo, nomine banni quoties contrafaceret et non id daret, solvat .x. sol.

bon., et ministrales illud bannum ei auferre teneantur. et sit precisum, ita quod non possit absolvi nec remitti dictum bannum.

- o XXXXIII. Item statuimus et ordinamus quod quilibet de ista sotietate teneatur se congregare sive adunare et ire et stare ad illum locum, ad quem ei dictum fuerit et preceptum per nuntium sotietatis vel per ministrales. et si non venerit et steterit, et inventus fuerit, solvat nomine banni .vi. den. et si inventus non fuerit
 5 et ad eius domum dictum fuerit, solvat nomine banni .iiii. den., nisi haberet licentiam a ministrilibus vel ab aliquo ipsorum, et nisi haberet iustam defensionem, quam dicere et interrogatus sacramento teneatur. et si iuxta fuerit et videbitur ministrilibus, absolvatur; et si iuxta non videbitur eis, solvat bannum, ut dictum est
 o supra, si fuerint inquisiti.

- XXXXV. Item statuimus et ordinamus quod dicti ministrales, si videbitur eis et si placuerit sotietati, in qualibet congregatione cuiuslibet mensis, cum veniunt ad missam, teneantur inquirere a nuntio sotietatis et facere dici quos invenit, et inventis non venientibus accipere dictum bannum .vi. den., et non inventis, si dictum ad eorum domum .iiii. den., nisi haberent licentiam vel iuxta excusationem, ut dictum est. et si non fecerint dicti ministrales, et non recuperabant dictas condemnationes eorum tempore, illi qui preerunt rationi ipsos ministrales in duplum condemnare
 5 teneantur, et alii ministrales futuri ab eis exigere atque recuperare teneantur et symplum et duplum infra unum mensem postquam intraverint. et sit precisum, ita quod non possit absolvi.

- XXXXVI. Item statuimus et ordinamus quod ministrales et massarius, si videbitur eis, teneantur legere vel facere legi in corpore sotietatis omnia statuta in qualibet prima dominica cuiuslibet mensis sine iusto impedimento.
 5

- XXXXVII. Item statuimus et ordinamus quod massarius sotietatis proxime elligendus teneatur infra .xv. dies mensis ianuarii proximi venturi emere et facere fieri duos cereos de denariis sotietatis qui sint et esse debeant ad minus duarum librarum cere, et dictos cereos fatiat dictus massarius et alii massarii sotietatis ardere
 o

ad quamlibet missam que dicetur pro predicta sotietate in proxima dominica cuiuslibet mensis. et ipsis cereis combustis, alii duo cerei emanantur eiusdem ponderis a massario sotietatis de denariis sotietatis. qui cerei semper debeant esse penes massarium sotietatis, 305 vel penes alium cui ipse massarius committeret.

XXXXVIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales et massarii teneantur non dimittere notario sotietatis nec alicui alio scribere aliquid seu punctare vel signare in libro ubi scripta sunt nomina hominum sotietatis, in banno .x. sol. bon. quilibet ministralis et massarius pro qualibet vice quod contrafactum fuerit. 310

IN nomine Dominino stri Ihesu Christi amen. anno eiusdem millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, indictione tertiadecima, die tertio intrante ianuario. hec sunt statuta et ordinationa facta per dom. Iacopum Iacopini de Lobia et dom. Gerardum Caybolani. 315

I. In primis statuimus et ordinamus quod unus pallius pulcher et bonus debeat emi per ministrales et socios sotietatis predictae expensis tam ministrorum quam aliorum de sotietate infra quatuor menses proximos, qui debeat dari et prestari cuilibet homini de sotietate predicta pro se et pro quolibet de familia sua cum obierit circa sepulturam eius. et ille qui habuerit in continenti teneatur restituere massario sotietatis. et massarius sotietatis qui pro tempore fuerit debeat eum tenere apud se et commodare, et massario sequenti, cum intraverit in corpore sotietatis, restituere et designare 325 in ea die, in qua alie res designantur. et sit precisum. et qui contra fecerit solvat nomine banni pro qualibet vice .xx. sol. bon. et sit precisum.

c. 3 c II. Item statuimus et ordinamus quod debeant accipi duo quaterni vel plures et carte sicut necesse fuerit, in quibus scribantur 330 omnia statuta sotietatis et omnia nomina hominum sotietatis et debeant poni omnes scripture dicte sotietatis et debeant authenticari per notarium sotietatis, et debeat teneri per massarium sotietatis, ita quod non possit cancellari. et hoc fiat infra .xv. dies expensis dicte sotietatis. 335

III. Item statuimus et ordinamus quod ministrales precise teneantur semel congregari ubi eis placuerit in quolibet mense, tractare et providere bona fide eorum posse, et ad effectum perducere quod hec sotietas de novis sotiis debeat augmentari. et intelligatur
340 de illis ministrilibus qui erunt in civitate.

Et que omnia statuta plenarie debeant observari a quolibet predictorum, salvis statutis et ordinamentis comunis Bononie et populi factis et faciendis in omnibus et per omnia, ita tamen quod de adito teneantur et mutato, de diminuto sint absoluti, ut placuerit
345 toti sotietati vel maiori parti.

Que statuta et ordinamenta approbata fuerunt per capitaneum, ancianos et consules et ministrales et consiliarios populli congregatos more solito, die septimo exeunte mense aprilis.

Ego Petriçolus de Sancto Martino in Casola imperiali auctoritate notarius et nunc notarius dicte societatis scripsi et subscripsi.
350

Millesimo ducentesimo .LVII., indictione .xv., die secundo exeunte ianuario approbata fuerunt.

Ego Iacobinus notarius subscripsi.

338. Cod. affectum.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI DELFINI

ANTERIORI ALL'ANNO .MCCLV.

STATUTA et ordinamenta societatis Delfinorum.

C. I A

I. Statuimus et ordinamus quod societas Dalphynorum prima die dominica cuiusque mensis debeat congregari apud Sanctum Salvatorem in mane ad missam, et debeat missa esse celebrata ad honorem Dei et beate virginis Marie et beatorum apostolorum; et
5 in dicta missa debeat tunc per massarium offerri duodecim bon. et massarius habeat tunc ibi unam fogatiam pretii decem et octo den., et dividatur inter socios per benedictionem.

II. Statuimus et ordinamus quod ante festum sancti Petri
10 per quindecim dies, et ante kalendas ianuarii, elligantur ad brevia per corpus dicte societatis ad hoc specialiter congregati quatuor ministrales, et unus massarius, et unus notarius, et unus gonfalonarius, et duos inquisitores rationis, et unus notarius, et duos consiliarios societatis, et unum pro domino capitaneo, vel plures si
15 fuerit oportunum. et nullus vadat ad brevia nisi semel, cum sit ellectio, et non tollat nisi unum breve. et qui contra fecerit solvat pro banno .x. sol. bon., et insuper ellectio ab eo facta non valeat. et quicumque breve de predictis officialibus habebit, accipiat quemcumque voluerit de societate supradicta.

20 III. Statuimus et ordinamus quod in festo sancti Salvatoris dentur ad ministrilibus et massario et gonfallonerio sex cerei, quorum quilibet sit de libra, nomine oblationis pro societate, et eman- tur de denariis societatis annuatim.

1. *Nel margine* Cassata et annullata fuerunt quia lambertatia.

III. Item statuimus et ordinamus quod annuatim colligantur a quolibet sociorum duodecim bon. pro expensis societatis faciendis et pro solvendis, seu pro feudo nuntii societatis et nuntii omnium societatum, et pro oblationibus missarum et pro fogatiis, et pro cereis festi persolvendis, et pro aliis expensis. quos denarios ministrales et massarius imponere, colligere et exigere teneantur in kalendis madii in pena dupli. 25 30

V. Statuimus et ordinamus quod quilibet socius teneatur preceptis ministrallium obedire, et ire cum eis pro facto societatis et sociorum, et societatum artium et armorum quotiens de eorum fuerit voluntate, in banno .xii. bon., et plus eorum arbitrio, secundum quod factum fuerit, grave vel leve. 35

VI. Statuimus quod quicumque sociorum non solverit collectas et condempnationes de eo factas infra terminum constitutum ad ministrallibus, solvat nomine pene duplum. et ministrales teneantur ire ad domum suam cum nuntio capitanei populli et auferat ei pignus bonum, vel denarios. et si aliquis sociorum aliquod improprium dixerit alicui qui iverit pro dictis faciendis, solvat nomine banni .x. bon., et plus arbitrio ministrallium et consilii societatis. 40

VII. Statuimus quod quilibet socius teneatur iuvare et manutenere quemlibet sociorum societatis in suo iure. et si quis socius cum aliquo sociorum ad rixam devenerit, quod Deus avertat, et aliquis sociorum supervenerit, teneatur pro posse ipsos bona fide dividere et partire et se intramizare sine fraude. et si quis sociorum cum aliquo qui non sit de societate ad rixam devenerit, vel verba iniuriosa cum eo habuerit, et aliquis sociorum supervenerit vel fuerit, teneatur sotium suum bona fide iuvare et manuteneri. quod si non fecerit, solvat nomine banni .xx. sol., et plus arbitrio ministrallium et consilii societatis. 50

VIII. Statuimus quod quilibet qui erit gonfalonierus societatis Dalfinorum habeat quolibet die a societate Dalphynorum, quod steterit extra civitatem Bononie, tres sol. bon. occasione exercitus vel cavalcate, habendo unum equum dictus gonfalonierus, supra quo vadat dictus gonfallonerius, secundum quod placuerit ministrallibus et maiori parti societatis; hoc salvo, quod si feudum ali-

60 quod haberet a communi Bononie, pro vexillo societatis nichil habeat a societate.

VIII. Statuimus quod quatuor homines de societate elligantur a ministrilibus, qui sint pedites, qui debeant semper sociare vexiliferum in exercitu et cavalcatis, nec ab eo discedere
65 sine eius voluntate et mandato; et debeant vexillum ** vel allibi, sicut eis videbitur. et cum exercitus debuerit hospitari, tunc autem debeant duo vel plures ex predictis precedere vexillum societatis cum vexillo antiquo et capere albergariam pro vexilifero et tota societate. et tunc ponant vexillum ita alte, quod
70 videri possit per socios. et omnes socii, tam milites quam pedites, veniant ibi ad albergandum pro honore societatis. et qui contra fecerit solvat nomine banni tres sol. bon., et plus arbitrio ministrarium et consilii. et si predicti quatuor non associarent vexiliferum, solvat quilibet eorum nomine banni .x. sol. bon., et plus ad
75 luntatem ministrarium et consilii societatis. et illi quatuor debeant albergare ad banderiam sui quarterii.

X. Statuimus quod quilibet socius debeat venire ad funus socii sui ad domum suam, cum citatus fuerit per nuncium societatis et inventus fuerit. et qui contra fecerit solvat nomine
80 banni .xii. bon. et quicumque de sociis fuerit vocatus per ministras quod debeat portare corpus socii sui, teneatur ipsum portare ad ecclesiam; et qui contra fecerit solvat nomine banni duos sol. bon. et si aliquis sotiorum infirmaretur et esset ita pauper quod non posset vitam suam sustentare, tunc ministras
85 teneantur ipsum visitare et ei providere expensis societatis, et eum facere sepelliri, si moriretur, expensis societatis, et tunc possit ponere collectam inter sotios predictis expensis; et hoc precisce, ita quod absollutionem petere non possint. et qui eum portabit, habeat a societate .x. sol. bon. infra octo dies.

90 XI. Statuimus quod ministras qui sunt et pro tempore fuerint, teneantur recuperare et colligere omnes condemnationes et collectas quas eorum tempore fecerunt et possuerunt, et factas et fatiendas cum fuerint exitus offitii eorum; quod si non fecerint,

65. sine] Cod. nisi sine *Lacuna di circa otto lettere.*

teneantur precisce solvere de eorum proprio marsupio. et supra
his habeant consilium et auxilium a societate et a domino ca- 95
pitaneo, si fuerit necesse, nisi essent hec facta infra octo dies ante
exitum eorum. et si qua fecerint infra octo dies ante exitum
eorum, sequentes ministrales teneantur eorum recuperare et sub
dicta pena.

XII. Statuimus quod nullus qui sit nimicus allicuius sociorum 100
non recipiatur nec recipi possit in societate sine volnute eius
cuius esset inimicus; et si reciperetur, non valeat nec teneat; et
hoc si denuntiatur fuerit ad ministrilibus.

XIII. Statuimus quod, quicumque massarius non restituerit
statuta societatis sibi designata infra octo dies post exitum sui 105
offitiū, solvat nomine banni .xx. sol. bon.

XIII. Statuimus quod consiliarii societatis sint octo et elli-
gantur per ministrales et massarium,

XV. Statuimus quod nuncius societatis habeat pro suo feudo
totius anni triginta sol. bon., et sex bonon. cum iverit, steterit in 110
exercitu et cavalcatis. et tunc stet cum vexilifero ad voluntatem
suam, et teneatur precipere ambaxatas ei iniunctas a dicto vexil-
lifero sotiis in dictis locis; et si nunc non fuerit, solvat de suo
.xii. bon., et nichil habeat illa die pro suo feudo.

XVI. Statuimus quod massarius et ministrales teneantur red- 115
dere rationem de omnibus introitibus et expensis ab eis factis in
corpore societatis sequentibus ministrilibus, et reddere et resti-
tuere omnes res quas penes se habent de rebus societatis, sub
pena dupli eius quod penes eos remanserit, infra quindecim dies
post depositum offitium. et de his precisce teneantur, in banno .x. 120
sol. bon. pro quolibet.

XVII. Statuimus quod ministrales faciant condempnationes,
si facere debuerint aliqua de causa.

XVIII. Statuimus quod nullus sotiorum in dicto vel facto
aliquem sotiorum iniuriose offendat, nec sotietatem vel aliquem 125
sotiorum infamet, et rumorem in exercitu vel allibi fatiat inter
sotios vel in sotietate; et si quis contra fecerit, pro iniuria ver-
borum soto facta, solvat nomine banni .xx. sol. bon.; pro facto
sine sanguine, solvat .xl. sol. bon.; cum sanguine, tres lib. bon.;

130 pro rumore .xx. sol. bon., nisi concordaverit infra triduum, et plus arbitrio ministrorum.

XVIII. Statuimus quod quilibet de societate teneatur credentiam sibi impositam a ministris vel a domino capitaneo vel ab antianis tenere; et si quis eam revellaverit, solvat nomine
135 banni .xx. sol. bon. et ministres teneantur ei aufere; quod si non fecerint, solvant duplum de suo.

XX. Statuimus quod ministres qui fuerint pro tempore teneantur stare et interesse omnibus electionibus, cum fient, quousque facte erunt in totum; ita tamen quod non debeant se
140 tromittere pro fatiendo eligere aliquem; et de hoc teneatur sacramento, et in banno .x. sol. bon. pro quolibet.

XXI. Statuimus quod quilibet homo societatis et omnes homines de societate Dalphinorum teneantur sacramento obedire mandatis ministrorum factis pro honore et bono statu societatis,
145 et dare operam pro posse, sine fraude, quod ministres debeant observare statuta prout in eorum sacramento continetur, et sicut scripta sunt in libro statutorum. et qui contra fecerit solvat pro banno .v. sol. bon.

XXII. Statuimus quod massarius et ministres societatis
150 neantur facere scribi omnes introitus et expensas et condemnationes ad eos perventas et factas tempore eorum officii in quaterno, ita quod ratio clare et aperte videatur per inquisitores rationis qui pro tempore fuerint; qui teneantur complere officium eorum et inquirere diligenter omnia que apud ministres et massarium
155 pervenerunt suo tempore. et si quid in fraudem invenerint fore factum per aliquem, vel aliquos in fraudem tenuisse de denariis et rebus societatis, eum vel eos debeant condemnare publice in corpore societatis duplum quantitatis quam tenuerint seu negaverint, et dictas condemnationes facere dicti syndici infra .xv. dies post
160 inquisitiones ab eis factas. et addimus quod ipsi syndici et eorum notarius habeant pro suo labore tertiam partem condemnationum quas fecerint.

131. *A piè della pagina si legge:* Lecta et approbata et examinata fuerunt statuta societatis Dalphinorum per antianos et consules et consiliarios secundum formam statutorum.
153. qui teneantur] *Cod. omette* qui.

XXIII. Statuimus quod nullus cogatur ire ad aliquod festum cum cereis nisi placuerit tribus partibus societatis, reducendo in scriptis voluntate cuiuslibet. et hoc sciatur per ministrationes qui fuerint pro tempore ante diem alicuius sancti ubi vellent ire quindecim dies. et si se concordaverint, teneantur omnes ire, in banno trium sol. bon. qui de societate erit. et sit precissum, in banno .xx. sol. bon. pro quolibet ministrorum.

XXIII. Statuimus quod consilarii ancianorum et domini capitanei vadant ad brevia. et quicumque habuerit breve accipiat quemcumque voluerit. et qui stetit vel steterit ad dictum consilium per sex menses cesset per annum ab exitu. et sit precissum.

Item dicimus de ministris qui pro tempore erunt, quod tantundem cessare debeant ab exitu eorum.

XXV. Statuimus quod massarius societatis teneatur singulis tribus mensibus inquirere omnes socios societatis. et qui non venerint, si iustam non fecerint defensionem, in sequenti congregatione condemnentur in .xii. bon. et nuntius societatis teneatur denunciare illis qui condemnati erunt ut solvant massario societatis .xii. bon. infra tertiam diem. et si ad dictum terminum non solverint, ministrationes teneantur eos condemnare .v. sol. bon., et dare condemnitam quinque sol. quam .xii. bon. domino capitaneo ut eos recuperare fatiat. et ministrationes teneanturolvere de suo si non recuperaverint eas. et sit precissum.

Die secundo exeunte ianuario approbata fuerunt dicta statuta per dominum capitaneum, ancianos et consules.

Ego Iacobinus Ribaldini dicta statuta legi.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI CASTELLI

ANTERIORI ALL'ANNO .MCCLV.

•

HEC sunt statuta societatis Castellorum.

C. I. A.

I. QUOD NULLUS NOSTER SOCIUS DICAT UNUS ALTERI:
TU MENTIRIS.

STATUIMUS et ordinamus quod, si quis noster socius insmentive-
rit aliquem suum socium in congregatione societatis vel alibi,
solvat nomine banni .v. sol. bon., et ministrationes societatis tene-
buntur illud bannum auferre bona fide et in communi societatis
5 mittere. et de hoc non possint absolvi ministrationes.

II. QUOD NULLUS FACIAT RIXAM SIVE MISCHLAM
QUANDO SOCIETAS FUERIT COADUNATA.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si quis noster socius fecerit
rixam vel misclam cum aliquo nostro socio quando societas
fuerit coadunata, et percuxerit vel sgarmiglaverit; quod ille qui
inciperit et cuius culpa fuerit solvat nomine pene et banni cen-
5 tum sol. bon., et ministrationes illam penam et bannum bona fide
exigere teneantur.

III. QUOD NULLUS SURGAT AD FRAGENDUM DICTUM ALICUIUS.

ITEM statuimus et ordinamus quod si quis noster socius surexe-
rit in corpore societatis causa loquendi pro negociis societatis,

et aliquis nostrorum sociorum, eo loquente, corupperit verba sua interponendo alia verba, vel rumorem fecerit ante quam finiat dictum suum, solvat pro qualibet vice .vi. sol. bon. 5

III. QUOD MINISTRALES TENEANTUR COADUNARE SOCIOS
QUALIBET DOMINICA MENSIS.

ORDINAMUS quod ministrales societatis Castellorum teneantur congregare seu facere congregari omnes homines societatis insimul qualibet prima dominica cuiuslibet mensis bona fide, sine fraude, et facere celebrare missam apud Sanctum Damianum vel alibi ubi placuerit ministrilibus vel societati toti vel maiori 5 parti.

V. DE BENEDICTIONE DANDA.

ITEM ordinamus quod massarius habere debeat unam fogatiam pro benedictione, que debeat dari inter socios in qualibet missa predicta cuiuslibet mensis; in qua expendat massarius .x. bon. tantum de denariis societatis.

VI. DE MISSA CELEBRANDA.

ITEM quod massarius predictae societatis pro offerta in qualibet predicta missa presbitero celebranti missam .vi. bon.

VII. DE SOCIETATE COADUNANDA.

ORDINAMUS quod quilibet homo dicte societatis, cum citatus fuerit per minestrales vel nuntium eorum, debeat se congregare ad missam vel alibi ad locum designatum et ad oram constitutam, nisi iusto Dei impedimento remanserit vel parabola ali-

5 cuius ministralis. et qui contra fecerit solvat nomine banni .vi. bon.
et plus, arbitrio ministrorum, qualibet vice.

VIII. QUOD SOCIETAS SEMPER HABEAT UNUM NUNTIVM.

ITEM statuimus quod societas predicta habeat semper unum nuntivm qui faciat ambaxatas communis et habeat quolibet anno a societate pro suo feudo .xxx. solidos bon. ad plus. et nuntivus teneatur denunciare illos quos invenerit et quibus preceperit ut
5 venirent ad missam vel ad locum designatum. si non venerint, et si denuntiatum fuerit ei a ministris, et ministri teneantur illum et illos qui non venerint condemnare, nisi iustam habuerint causam excusationis; et teneantur recuperare condemnationes infra .xv. dies postquam fuerit condemnatio facta.

VIII. QUOD QUILIBET HOMO SOLVAT OMNI ANNO .VI. BON.

ORDINAMUS quod quilibet homo dicte societatis solvat massario ipsius societatis quolibet anno pro dictis expensis et aliis que apparerent in dicta societate .vi. bon. ad terminum sibi datum a ministris. et qui contra fecerit solvat nomine banni duplum.

X. SI QUIS ELLECTUS FUERIT AD ALIQUOD OFFICIUM
TENEATUR RECIPERE.

ITEM ordinamus quod, quicumque de societate predicta electus fuerit ad aliquod officium ipsius societatis, illud recipere debeat; et si recusaverit ipsum recipere, solvat nomine banni .x. sol. bon. ipsi societati, et nichilominus officium illud recipere debeat.

XI. QUOD QUILIBET TENEATUR OBEDIRE PRECEPTA MINISTRALIUM.

STATUIMUS et ordinamus quod quilibet obedire debeat precepta ministraliū que sibi facient pro honore et bono statu societatis. et qui contra fecerit solvat nomine banni .v. sol. bon et plus, arbitrio ministraliū, et ministrales teneantur illam condemnationem infra .xv. dies recuperare. 5

XII. QUOD QUILIBET MINISTRALIS TENEATUR REDDERE RATIONEM.

ITEM statuimus et ordinamus quod quilibet massarius qui pro tempore fuerit teneatur, infra octo dies deposito officio suo, reddere rationem in corpore societatis de omnibus rebus ipsius societatis que ad eum pervenerint et etiam tam introitum quam expensarum, et totum illud quod ei superaverit massario tunc existenti 5 c. 1 B consignare et dare. et si aliquid de societate apud se ultra dictum terminum tenuerit, duplum nomine banni dicte societati solvat. et de hoc non possis absolvi modo aliquo vel ingenio.

XIII. QUOD QUICUMQUE HABET SEU HABEBIT
DE REBUS DICTE SOCIETATIS
TENEATUR MASSARIO CONSIGNARE.

ORDINAMUS quod quicumque habet seu habebit de rebus dicte societatis, eas consignare debeat et dare massario dicte societatis ad terminum sibi datum a ministraliū. et qui contra fecerit dicte societati solvat nomine banni duplum.

XIII. QUOD MINISTRALES TENEANTUR AUFERRE BANNA
CONTRAFACIENTIBUS.

ITEM ordinamus quod ministrales teneantur omnia suprascripta et infrascripta banna auferre a contrafacientibus. et si quis ministralis se de predictis a sociis suis discordaverit vel illud facere

neglexerit, solvat qualibet vice nomine banni dicte societati .xx.
5 sol. bon., et plus arbitrio consiliariorum societatis.

XV. QUOD MINISTRALES ET NOTARIUS DEBEANT HABERE
PRO EORUM FEUDO
MEDIETATEM BANNORUM ET CONDEMPNATIONUM.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales, massarius et notarius
S ipsius societatis debeant habere et habeant pro eorum feudo
medietatem bannorum et condempnationum que facient et recupe-
raverint eorum tempore, nec eorum partem possint remittere seu
5 donare alicui condempnato in totum vel in partem, nec inde pos-
sint absolvi aliquo modo.

XVI. QUOD IN CAPITE SEX MENSIV MUTENTUR MINISTRALES.

ITEM ordinamus quod in capite sex mensium mutentur mini-
I strales et massarius. et ministrales teneantur per .xv. dies ante
finem sui regiminis facere fieri electionem ad brevia quatuor mi-
nistrorum, unus quorum sit massarius. et illi ministrales debeant
5 eligere .viii. consiliarios bonos et utiles et unum notarium qui
scribat introitus et expensas massarii at alia negocia societatis. et
habeat ultra quod dictum est superius pro suo feudo tres sol. bon.
in quibuslibet .vi. mensibus.

XVII. QUOD GONFALONERIUS DEBEAT DURARE .VI. MENSES.

ORDINAMUS quod quilibet gonfalonarius societatis debeat durare
O sex menses tantum. et eligatur ad brevia cum ministrales elli-
guntur, et teneat apud se vexillum societatis durante suo officio,
et, deposito suo officio, illud consignare alio gonfalonario teneatur
5 infra octo dies post deposito officio in corpore societatis.

XVIII. QUOD GONFALONERIUS TEMPORE EXERCITUS
FACIAT PORTARE VASILLUM.

ITEM ordinamus quod tempore exercitus, cavalcatarum gonfalonarius faciat portare vaxillum societatis et habeat a società quolibet die ea quo exiverit de civitate Bononie * * et reddierit in civitate Bononie.

XVIII. QUOD NULLUS RECIPIATUR DEINCEPS
IN DICTA SOCIETATE.

ITEM statuimus quod nullus deinceps pro socio recipiatur in societate predicta, nisi prius fuerit denunciatus a ministrilibus in corpore societatis et laudatus et aprobatu a tota societate vel maiori parte; nec etiam aliqui recipiantur in societate predicta qui offensionem fecissent in persona alicuius nostri socii sine eius voluntate. et quicumque fuerit in aliquo officio ipsius societatis in eodem anno, non possit esse in eodem officio, exceptis consiliariis.

XX. QUOD DUO HOMINES ELLIGANTUR AD BREVIA
SINGULIS .VI. MENSIBUS.

ITEM ordinamus quod duo homines elligantur ad brevia singulis sex mensibus, qui debeant et teneantur inquirere rationem introitus et expensarum massarii et ministrorum precedentium sex mensium et aliorum officialium. et si invenerint aliquem vel aliquos qui de denariis vel rebus societatis ultra statutum terminum tenuerint, tunc ipsi inquisitores ipsum vel ipsos in duplum eius quod tenuerit condemnare et in corpore societatis denunciare teneantur. [et mini-

XVIII, 3. *Nel cod. è uno spazio bianco di circa quattro lettere.* XX, 7. *Cod. omette teneantur*

nistralles teneantur illos facere iurare in corpore societatis dictum officium bona fide facere. et habeant pro eorum feudo a societate .v. sol. pro quolibet.]

XXI. QUOD QUILIBET DE SOCIETATE HABEAT SCUTUM, CAPELLUM SOCIETATIS CASTELLORUM.

ITEM ordinamus quod quilibet de societate teneatur habere scutum, capellum societatis Castellorum precise hinc ad festum omnium sanctorum in banno .v. sol. et ministrales teneantur inquirere hoc hinc ad pasca rexurrectionis.

XXII. SI QUIS CORAM MINISTRALIBUS ALIQUEM PERCUXERIT.

STATUIMUS quod si quis noster socius fecerit misclam vel rixam cum societas fuerit congregata vel coram ministrilibus congregatis pro factis societatis, et aliquem percuxerit vel sgarmiglaverit, solvat ille cuius culpa fuerit nomine banni centum sol. bon.

c. 2 A

XXIII.

SI autem aliquem percuxerit in exercitu vel misclam fecerit vel sgarmiglaverit, aut in cavalcata, solvat nomine banni ille cuius culpa fuerit .c. sol. bon. si autem predicta fecerit in civitate Bononie vel suburbio vel in comittatu, solvat nomine banni .xx. sol. bon. et de predictis bannis et condemnationibus ministrales non possint absolvi nec petere absolutionem a societate, nec societas possit absolutionem facere nisi se concordaverit infra tertium diem.

XXIII. QUOD MINISTRALES TENEANTUR RECUPERARE CONDEMPNATIONES ET BANNA.

STATUIMUS quod ministrales teneantur omnes condemnationes et banna quas vel que fecerint eorum tempore recuperare et

XX, 7-9. Aggiunta posteriore.

exigere a condempnatis tempore sue ministralie. et si non recuperaverint et exigent, de eorum solvant ministrilibus sequentibus totum illud quod recuperare de condempnationibus ab eis factis dimiserint. et ministrales succedentes eis illas exigere et recuperare teneantur precise. de quibus bannis et condempnationibus medietas sit ministrorum et notariorum eorum, si recuperaverint, exceptis condempnationibus factis infra octo dies iusta finem officii eorum, de quibus condempnationibus factis infra dictis .viii. diebus, ministrales recuperare non teneantur, si non poterunt; sed subsequentes ministrales teneantur precise illas condempnationes recuperare. et illud idem dicimus de denariis missarum.

XXV. QUOD MASSARII QUI PRO TEMPORE FUERINT TENEANTUR DE DENARIIS COMMUNIS EMERE UNUM DOPLERIUM ET GONFALONERIO CONSIGNARE.

STATUIMUS ad onorem Dei et bonum statum societatis predictae quod massarius societatis qui pro tempore fuerit debeat emere de denariis societatis unum duplerium unius libre et ipsum dare et designare gonfalonerio qui pro tempore fuerit. et ille gonfalonerius debeat ipsum doplerium tenere; et si necesse esset in civitate pro aliquo rumore, quod absit, debeat eum accendere, si de nocte esset, et ire ubicumque placuerit ministrilibus qui tunc erunt ad honorem et bonum statum comunis Bononie. et si iverit in exercitu, semper portet, et ubi esset necessarium debeat eum accendere pro honore societatis, et tenetur eum non accendere pro sua utilitate. et deposito officio, restituat eum et det massario qui tunc erit in corpore societatis. et qui contra fecerit solvat nomine pene dictus gonfalonerius .v. sol. bon. et servet predicta. et massarius similiter, si non observaverit predicta, .v. sol. solvat nomine pene. et sint precisa.

XXV, 3. Così era scritto in principio; dopo fu corretto: duos doplerios; et unum habeat confallonerius et alium massarius. 9. ubi] Cod. nisl.

XXVI. QUOD QUICUMQUE QUI NON SOLVERIT DENARIOS DE MISSIS
NON VADAT AD BREVIA.

ITEM statuimus quod si quis de societate non solverit denarios
de missis vel aliorum facionum societatis, non debeat ire ad
brevia allicuius electionis nisi primo solverit. et qui contra fecerit
solvat nomine pene quinque sol. bon., et non teneat nec valeat
5 electio ab eo facta. et sit precisum. [et ministrales teneantur fa-
cere legi predictos condempnatos vel alios qui debent aliquid dare
pro aliqua occasione dicte societati in omni electione ante quam
vadant ad brevia in corpore societatis.]

XXVII.

ITEM statuimus quod illi, quibus venerint brevia ministrorum vel
gonfalonarii vel aliorum officialium, statim habito breve debeat
elligere in presentia sociorum ibi congregatorum. et ministrales
faciant iurare subsequentes ministrum de novo regere et conducere
5 societatem bona fide. et sit precisum.

XXVIII. QUOD NULLUS DE SOCIETATE FACIAT SOCIO
VEL NUNTIO INCOMMODUM.

ITEM statuimus quod, si quis de societate vel eius familia dixerit vel
fecerit incommodum socio suo vel nuntio qui iret ad domum eius
pro aliquo facto, solvat nomine banni .xx. sol. bon. et sit precisum.

XXVIII. QUOD GONFALONARIUS QUI PRO TEMPORE FUERIT
VENIAT CUM GONFALONE AD CRUCEM STRATE CASTILIONIS.

ITEM statuimus quod gonfalonarius societatis qui pro tempore
fuerit debeat cum gonfalone venire ad crucem strate Castilionis

c. 2 B cum necesse fuerit pro communi Bononie et bono statu, et non se
remove de || ipso loco cum gonfalone nisi ad voluntatem mini-
stralium. et si contra fecerit, solvat gonfalonarius .c. sol. bon. 5
et si aliquis alius de societate de ipso loco se removeret sine licentia
ministralium, solvat nomine banni .xx. sol. bon. et sit precisum.

XXX. QUANTUM GONFALONARIUS DEBEAT HABERE A SOCIETATE
PRO QUOLIBET DIE QUO EXIERIT PRO COMUNI BONONIE DE CI-
VITATE.

ITEM statuimus quod gonfalonarius debeat habere primo die quo
exierit de civitate pro communi Bononie cum gonfalone .iii.
sol. bon., et a prima die in antea omni die .xviii. bon. et non plus.
et sit precisum.

Die ultimo ianuari approbata fuerunt ista statuta per dominum 5
capitaneum, ançianos et consules.

Ego Iacobinus Ribaldini notarius subscripsi.

Visa fuerunt et lecta predicta statuta coram ancianis et con-
sulibus et ministralibus et consiliariis ad hoc specialiter more so- 10
lito congregatis, et per ipsos approbata et examinata secundum
formam statutorum populi.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DELLE SCHISE

DELL'ANNO .MCCLIII.

HEC sunt statuta et ordinamenta societatis Schisarum de Sarragoça facta, correcta et confirmata in ecclesia Sancte Catharine de Muratellis. congregata dicta sotietate more solito, approbaverunt predicta statuta, sicut et inferius declarantur, sub anno
5 Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto, indictione duodecima, die tertio decimo exeunte ianuario.

c. 1. A

I. EGO QUI ERO DE INFRASCRIPTA SOTIETATE BONA FIDE
SINE FRAUDE OBEDIRE PRECEPTA.

IURO et promitto ego qui ero de infrascripta sotietate, vel de infrascriptis, bona fide sine fraude obedire precepta ministrorum qui sunt vel pro tempore erunt ad regimen istius societatis. credentias michi iniunctas a dictis ministris tenebo nec alicui
5 manifestabo, secundum eorum voluntatem et parabola. et si ero electus ad regimen istius societatis, non recusabo, et dictam sotietatem bonam fidem regam sine fraude, et conducam negotia sotiorum in eorum iura. et qui contra fecerit, quilibet ministris puniatur in .v. sol. bon. pro qualibet vice, nisi habuerit iustum et
10 ydoneum impedimentum.

II. QUOD SI ERO VOCATUS VEL CITATUS
PER NUNTIIUM DICTE SOTIETATIS VEL MINISTRALIUM.

STATUIMUS et ordinamus, si ero vocatus vel citatus per nuntium dicte sotietatis vel ab aliquo sotiorum meorum vel ministra-

lium, ut me congregem ad certum locum, ibi me congregabo. et precepta mihi facta ad honorem sotietatis a dictis ministrilibus vel ab aliquo sotiorum adtendam et observabo, nec me separabo 5 sine eorum licentia et hec omnia adtendam et observabo, salvo, ut dictum est, omnia statuta et ordinamenta comunis Bononie, et salvis sacramentis fidelitatum hinc retro factis, ita quod adicto teneatur, et de mutato et de diminuto sim absolutus.

III. QUOD SOTIETAS ARMORUM SCIXARUM DE SARAGOÇA
TENEATUR FACERE ELECTIONEM SEX MINISTRALIUM AD BREVIA.

STATUIMUS et ordinamus quod sotietas armorum Scixarum de Saragoça teneatur facere electionem sex ministrantium ad brevia, unus quorum sit massarius, et sex consiliatores, qui debeant consiliare confalonarium et ministrales. addatur quod ministrales possint eligere consiliarios quilibet suum ad eorum voluntatem. 5

III. QUOD UNUS NOTARIUS ELIGATUR AD BREVIA,
QUI DEBEAT SCRIBERE REFORMATIONES SOTIETATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod unus notarius eligatur ad brevia, cum ministrales eligantur, qui debeat scribere reformationes sotietatis, et introitus et expensas massarii, et legere statuta sotietatis et ancianorum, et facere omnes alias scripturas. et habeat pro suo feudo in sex mensibus. addimus quod habeat .x. sol. bon. 5 suis expensis cartis ad scribendum introitus et expensas et reformationes. et debeat coequari eius electio pro predictis capellis. et non possit retractare dictum officium in banno .v. sol. bon.

V. QUOD CONFALONERIUS HABEAT PRO SUO FEUDO PRO QUALIBET DIE
QUA STETERIT IN SERVITIO SOTIETATIS .XII. DEN. BON.

STATUIMUS et ordinamus quod confalonarius habeat pro suo feudo, pro qualibet die qua steterit in servitio sotietatis et com-

III, 2. *Cod.* debeant
7. *Cod.* debeant

5. *Nel cod. manca la indicazione del feudo del notaio*

munis Bononie extra civitatem in exercitu et cavalcatis, .xii. den. bon., et debeat esse solutus infra .xv. dies post suam reversionem.
5 et hoc teneatur ministrales qui sunt vel erunt pro tempore solvere dictum confalonerium de predicto feudo. addimus quod confalonerius debeat esse associatus a tribus hominibus sotietatis in exercitu, pro qualibet capella unum, qui debeant esse electi a ministrilibus. et quilibet illorum trium habeat .xii. bon. omni die
10 donec curos exhibunt de civitate.

VI.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales debeant coadunare dictam sotietatem. addimus quod debeant congregare sotietatem in prima dominica cuiuslibet mensis ad missam in mane ad ecclesiam Santi Christofori et ad ecclesiam Sante Marie et ad
5 ecclesiam Sante Catheline, et debeat congregatio quoequari pro capellis predictis. et massarius debeat offerre ad missam .vi. den. bon., et unam benedictionem duorum sol. bon. ad honorem Domini nostri Ihesu Christi, ut custodiat et defendat omnes homines dicte sotietatis, ut debeat manutenere ad Dei servitium. et
10 dita missa, ministrales et massarius fatiant legere statuta et ordina-
menta dicte sotietatis, et dicere ea que spectant ad honorem dicte sotietatis et communis Bononie, nisi remanserit iusto impedimento; et hoc bona fide sine fraude.

c. 18

VII. QUOD QUILIBET DE SOTIETATE, SI FUERIT CITATUS
ET NON VENERIT, NISI HABUERIT LICENTIAM, SOLVAT TRES DENARIOS.

STATUIMUS et ordinamus quod quilibet de sotietate, si fuerit citatus et non venerit, nisi habuerit licentiam, solvat nomine banni tres den. bon. et cum fuerint coadunati, non separent se a dicto loco, nisi habuerint licentiam. et qui contra fecerit solvat

nomine banni tres den. bon., et plus ad voluntatem ministrarium. 5
et ipsi debeant recuperare dicta banna bona fide, et postquam sol-
verint bannum sint absoluti sacramento.

VIII. QUOD MINISTRALES ET MASSARIUS POSSINT PRECIPERE PIGNORA
ET PONERE BANNA USQUE AD QUANTITATEM TRIUM LIB. BON.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales et massarius possint
et debeant percipere pignora et ponere banna et facere con-
demnationes usque ad quantitatem trium librarum bon. illis qui
non fecerint percepta ministrarium et ea que non pertinerent ad
honorem societatis et Domini nostri Ihesu Christi et beate virginis 5
Marie et communis Bononie. et ministrales et massarius debeant
recuperare banna et condemnationes, et massarius debeat ponere
in sua ratione omnia ea que ad manus eius pervenerint aliqua oc-
casione pro facto societatis.

VIII. QUOD MASSARIUS DEBEAT REDDERE RATIONEM
DE INTROITU SUO ET EXPENSIS SUIS AB ALIO MASSARIO RECEPTIS.

STATUIMUS et ordinamus quod massarius debet reddere rationem
de introitu suo et expensis suis ab alio massario receptis in-
quisitoribus rationis infra .xv. dies finito suo officio; et hoc bona
fide sine fraude, nisi remanserit iusto impedimento; et ob hoc ni-
chillominus teneatur reddere rationem et dare alio massario totum 5
illud quod supervenerit sub dicto banno et ad dictum terminum.

X. QUOD CONFALONERIUS DEBEAT ESSE ELECTUS AD BREVIA
PER TRES ELECTORES.

STATUIMUS et ordinamus quod confalonerius dicte societatis de-
beat esse electus ad breviam per tres electores adminus, debeant

esse duo in concordia. et dicti electores quoequari debeant confalonerium pro infrascriptis capellis, scilicet pro capella Sancte
5 Marie et Sante Catheline et Santi Christofori.

**XI. QUOD CONFALONERIUS QUI ERIT ELECTUS PRO DICTA SOCIETATE
NON POSSIT MITTERE VEXILLUM PRO ALIA PERSONA IN HOSTE.**

STATUIMUS et ordinamus quod confalonerius qui erit electus pro
dicta sotietate non possit dare nec mittere vexillum pro alia per-
sona in hoste vel in cavalcata, nisi ex voluntate ministrantium vel
sotietatis, qui sunt vel pro tempore erunt. et quotiens contra fecerit
5 confalonerius in hoste vel in cavalcata, solvat nomine banni .x. sol.
bon. et perdat feudum. et ministrales qui sunt vel erunt ad regimen
sotietatis dictam condemnationem teneantur recuperare, et si non
recuperaverint, tantumdem debeant solvere de eorum bonis.

XII.

STATUIMUS et ordinamus quod confalonerius dicte sotietatis te-
neatur dare vexillum alio confalonerio infra octo dies finito suo
offitio sex mensium. et si retinuerit ultra dictum terminum
confalonerium, solvat nomine banni .v. sol. bon. quotiens contra
5 fecerit.

c. 2 A

**XIII. QUOD MINISTRALES SOTIETATIS DEBEANT SATISFACERE
OMNIA DEBITA SOTIETATIS.**

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales dicte sotietatis debeant
solvere et satisfacere omnia debita sotietatis que pro eorum tem-
pore facerent, et de hoc teneantur infra .viii. dies antequam exi-
verint de eorum offitio. et si dicti ministrales non satisfecerint
5 omnia debita sotietatis que pro eo tempore facerent, nomine banni
tantumdem de suo solvere teneantur. et ministrales novi qui in-

traverunt, dictam condempnationem teneantur recuperare sub eodem banno.

XIII. QUOD MINISTRALES ET MASSARIUS TENEANTUR RECUPERARE CONDEMPNATIONES ET COLLECTAS PRO EORUM TEMPORE.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales et massarius teneantur recuperare condempnationes et collectas quos et quas facerent et ponerent pro eorum tempore. et si non recuperaverint, tantumdem solvant de suis bonis nomine banni. et hec omnia recuperata massarius ponat in suo introitu. 5

XV. QUOD TRES INQUISITORES RATIONIS ELIGANTUR AD BREVIA UNUM PRO QUALIBET CAPELLA.

STATUIMUS et ordinamus quod tres inquisitores rationis eligantur ad brevia, scilicet unum pro qualibet capella predicta, qui debeant inquirere ministrales et massarium de introitibus suis et expensis. et si invenerint aliquem predictorum retinuisse vel fraudasse de pecunia sotietatis, debeant eum vel eos condempnare in duplum 5 dicte pecunie quibus contra fecisset. et illa condempnatio debeat legi in corpore sotietatis cum mense et die in qua facta fuerit.

XVI. QUOD OMNES HOMINES SOTIETATIS HABEANT SCUTUM VEL SCIRMITUM ET HABEANT ARMATURAM SCIXARUM.

STATUIMUS et ordinamus quod omnes homines dicte sotietatis quilibet habeat scutum vel scrinitum et capeletam et in qualibet arma habeat armaturam Scixarum dicte sotietatis. et milites habeant in sella et in targa armaturam. et habeant gaiferias seu çubas omnes homines dicte sotietatis ad dictam armaturam 5 Scixarum.

XVII. QUOD CONFALONERIUS DEBEAT DENUNTIARE DIES SUOS
QUOS STETERIT IN SERVITIO SOTIETATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod confalonerius debeat denuntiare
S omnes dies suos quos steterit in servitio societatis pro communi
Bononie cum vexillo, coram sotietate quando erit congregata. et
si steterit ultra .VIII. dies cum vexillo, debeat infra tertium diem
5 post suam reversionem denuntiare ministrilibus vel massario; et
hoc habeat locum deinceps.

XVIII. QUOD OMNES HOMINES DICTE SOTIETATIS DEBEANT UNUS ALII
DARE ADIUTORIUM ET CONSCILIUM.

STATUIMUS et ordinamus quod omnes homines dicte sotietatis
S debeant unus alii dare adiutorium et consilium in omni loco
ubi unus alium invenerit, contra omnem hominem qui non esset
de dicta sotietate, excepto patrem, fratrem et filium et verum
5 cuxinum. et si lis aliqua vel discordia inter socios interveniret,
ministrales et massarius teneantur eos concordare bona fide sine
fraude, et illi qui discordiam haberent teneantur obedire precepta
ministrantium et massarii. et qui contra fecerit solvat nomine
banni .xx. sol. quotiens omnia non observaret.

XVIII. QUOD NULLUS QUI SCIT DE PREDICTA SOTIETATE
NON DEBEAT PRESTARE SEU RECIPERE PROCURATIONEM.

STATUIMUS et ordinamus quod nullus qui scit de predicta sotie-
S tate non debeat prestare seu recipere patrocinium seu procu-
rationem aliquam alicui persona qui non sit de sotietate predicta,
contra sotium suum. et qui contra fecerit solvat nomine banni

.x. sol. bon. et hoc intelligimus postquam alicui denuntiatus 5
fuerit a ministris vel massario, excepto patre, fratre, filio et
consanguineo propinquo.

XX.

c. 2 B **S**TATUIMUS et ordinamus quod in hoc libro societatis et in quo
sunt scripta nomina hominum societatis nichil aliud scribetur,
nec ratio massarii alicuius qui fuerit de societate, nec aliud per
notarium societatis vel per alium. et quicumque massarius contra
fecerit solvat nomine banni quotiens contra fecerit, vel fieri passus 5
fuerit, .v. sol.

XXI. QUOD MINISTRALES ET MASSARIUS ET NOTARIUS NON DEBEANT SOLVERE ALIQUAM COLLECTAM SOCIETATIS DURANTE EORUM OF- FITIO.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales et massarius et no-
tarius, qui nunc sunt vel pro tempore erunt, non debeant
solvere aliquam collectam societatis durante eorum officio sex men-
sium. ab hodie in antea habeat locum.

XXII. QUOD MINISTRALES SOCIETATIS SINT PRESENTES OMNIBUS RADUNANTIIS PRO IPSA SOCIETATE.

ITEM ordinamus et statuimus quod ministrales societatis sint
presentes omnibus radunantiis que fierent et fieri oporterent pro
ipsa societate quodcumque choadunantur ipsa societas omnis vel
maior pars eorum, nisi remaneret iusto impedimento ipsius mini-
stralis vel parabola et licentia aliorum ministrorum. et qui contra 5
fecerit solvat nomine banni quotiens contra fecerit .xii. bon. et
consilarii quotiens vocati fuerint et non venerint, solvat nomine

banni quilibet qui non venerit .vi. bon., plus et minus ad voluntatem ministrarium.

XXIII. QUOD MINISTRALES DEBEANT FACERE UNUM CONVIVIVUM
.XII. SOL. MINISTRALIBUS QUI ERUNT AD REGIMENTUM SOTIETATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod massarius sotietatis Schisarum de Saragoça debeat facere unum convivium .xii. sol. bon. ministrilibus qui erunt secum ad regimen sotietatis. et si non facerent dictam commestionem, solvant omnes .xx. sol. bon. societati; que
5 peccunia .xii. sol. bon. sit de peccunia sotietatis. et hoc habeat locum ab hodie in anthea infra duos menses ab exitu eorum offitii. et si non faceret massarius ad dictum terminum, solvat nomine banni de suis bonis.

XXIIII. QUOD CONFALONERIUS SOTIETATIS TEMPORE RUMORIS
DEBEAT TRAHERE AD TRIBIVM SANTE MARIE.

STATUIMUS et ordinamus quod confalonerius sotietatis tempore Rumoris debeat trahere ad tribivm Sante Marie de Muratellis cum vexillo, nec ab alio loco se separet nisi sotietas sit ibi congregata, nec separet ad eodem loco sine voluntate ministrarium.

XXV. QUOD OMNIA STATUTA ET ORDINAMENTA LECTA
ET APPROBATA FUERUNT IN ECCLESIA SANTE MARIE.

ET hec omnia statuta et ordinamenta supradicta lecta et appro-
bata fuerunt in ecclesia Sante Marie de Muratellis a predictis
statutariis, scilicet a Bolognito quondam Benedicti, Pensabene
Ubaldi, Bernardino notario, Benvenuto Lanberti, et Iohanne Vin-
5 cencii, et Iacopino Paulini fabri.

Sub anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto,
indictione tertiadecima, die quarto intrante aprili.

Die secundo exeunte ianuario aprobata fuerunt dicta statuta per dominum capitaneum, ancianos et consules.

Ego Iacobinus Ribaldinius notarius subscripsi.

10

Die .vii. exeunte aprili hec statuta societatis lecta fuerunt, approbata et confirmata in pallatio comunis Bononie coram capitaneo, ancianis, mercatoribus et campsoribus, et eorum consiliariis et coram ministrilibus artium et armorum.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DELLE CHIAVI

DELL'ANNO .MCCLV.

1. The first part of the document is a list of names and addresses.

2. The second part of the document is a list of names and addresses.

HEC sunt statuta et ordinamenta societatis Clavium.

C. I A

In nomine Domini nostri Iesu Christi. amen. hec sunt statuta et ordinamenta facta et compilata per dominum Petricinum Ughiçonis et societatis armorum Clavium ellectos a dicta societate ad honorem Dei omnipotentis et beate virginis Marie gloriose et beati sancti Petri et ad honorem et bonum statum tocius communis Bononie adque rectorum ipsius et populi Bononie curren-
5 te anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, indictione terciadecima.

I. QUANTUM SOCIETAS DEBEAT DURARE.

STATUIMUS et ordinamus quod societas Clavium de armis duret per quinque annos, et plus tantum quantum placuerit maiori parti hominum societatis predictae.

II. SACRAMENTUM MINISTRALIUM.

IURO ego ministralis societatis predictae regere et conducere illam societatem et omnes homines de dicta societate bona fide, sine fraude, et actendere et observare omnia statuta que invenero in libris statutorum societatis predictae, et de aditu tenear et de dimi-

nuto sim absolutus, secundum quod hominibus de dicta societate 5
placuerit vel maiori parti.

III. QUOMODO MINISTRALES POSSINT FACERE FACTA SOCIETATIS CUM ILLIS DE CONSILLIO.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrales dicte societatis debeant et possint facere facta societatis cum illis de consillio, cum omnibus vel cum maiori parte, exceptis quod de bonis societatis alteri donari non possint alliquo modo vel ingenio.

IIII. DE ELLECTIONE CONSILLII.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrales societatis predictae teneantur elligere ad consillium pro quolibet quarterio quinque homines singulis sex mensibus, qui teneantur consullere bona fide societatem.

V. DE ELLECTIONE MINISTRALIUM.

ITEM statuimus et ordinamus quod ellectio ministrorum fiat hoc modo, sillicet duo pro quolibet quarterio, unus quorum sit massarius. et quohequantur massariis per omnia quarteria. et fiat hoc modo ad brevia, sillicet quod sint octo brevia et sit scriptum in ipsis brevibus duo brevia pro quarterio, et unum ex illis brevibus 5
vocet massarium in illio quarterio ubi esse debet, et electores, in continenti habito breve, stando in pedibus, faciat ellectionem in illo quarterio ubi dicet breve suum. et hec ellectio debeat fieri per octo dies ante nativitatem Domini et per octo dies ante festum beati Petri. et electores teneantur elligere bonos homines sacra- 10
mento quod tenentur societati.

VI. QUOD OFICIALES SOCIETATIS QUOADEQUENTUR PER QUARTERIA.

ITEM statuimus quod ministralles societatis predictæ armorum qui nunc sunt vel pro tempore erunt, et confallonerius eiusdem et ancianus et omnes officiales debeat quohequari per omnia quarteria et quod funciones illius societatis dividantur per omnia quarteria.

VII. DE ELLECTIONE CONFALLONERII.

ITEM statuimus et ordinamus quod ellectio confallonerii fiat hoc modo ad brevia, silicet quod quatuor sint brevia scita, et si tres se concordant, quartus non valleat.

VIII. QUANTUM NOTARIUS SOCIETATIS DEBEAT HABERE
PRO SUO FEUDO.

C. 1 B

ITEM statuimus et ordinamus quod societas predicta habeat unum notarium, qui habeat pro suo feudo quinque sol. bon., qui faciat et scribat facta societatis.

VIII. QUOD SOCIETAS DEBEAT HABERE DUOS NUNTIOS.

ITEM statuimus et ordinamus quod societas habeat duos nuntios, qui apellare debeant, cum oportunum fuerit, homines omnes societatis, et unus esse debeat a mane civitatis et alius a sero, qui debeant durare per totum annum, et debeat habere pro ipsorum
5 feudo quilibet eorum decem sol. bon.

X. QUOMODO MINISTRALES SOCIETATIS TENEANTUR CONCORDARE
INSIMUL ILLOS DE SOCIETATE QUI INTER SE HABENT DISCORDIAM.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministralles toctius societatis armorum predictæ, quod si aliqui de ipsa societate habent in-

simul discordiam, quod teneantur concordare ipsos in bona fide, toto eorum posse, et quod illi qui discordiam habent insimul, stare debeant mandatis ipsorum ministrorum.

5

XI. QUOD SOCI TENEANTUR DARE CONSILIUM
OMNIBUS DE SOCIETATE IN SUA IUSTICIA.

ITEM statuimus et ordinamus dare consilium et adiutorium omnibus hominibus totius societatis predictę in sua iusticia et ratione contra quamlibet personam.

XII. QUOD QUIBET TENEATUR PACIFICE OBEDIRE
MINISTRALES SUOS.

ITEM statuimus et ordinamus quod omnes homines totius societatis predictę teneantur pacifice et quiete obedire suos ministras in pena imposita ab ipsis ministris.

XIII. QUOD BANNA IMPOSITA A MINISTRALIBUS POSSINT EXSIGI.

ITEM statuimus et ordinamus quod omnia banna imposita ab ipsis ministris usque ad quantitatem trium lib. bon. et in scriptura producta fuerint, possint exigi per ipsos ministraros; et hoc, si impositum fuerit per ipsos ministraros qui ibi erunt presentes.

XIII. QUOD SI ALIQUIS OBPROBIUM DIXIT MINISTRALIBUS.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si esset aliquis de societate predicta qui dixit dedecus ministris aut notariis vel nuntiis societatis faciendo facta societatis, solvat nomine banni pro qualibet vice quinque sol. bon.

XV. QUOD NULLUS DEPONAT QUERIMONIAM DE SUI MINISTRALIBUS
FACIENDO FACTA SOCIETATIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si aliquis eorum de societate
predicta qui querimoniam deponeret in communi Bononie vel
ante ançianos de ministralibus faciendq facta societatis, solvat no-
mine banni pro qualibet vice .x. sol. bon.

XVI. QUOMODO SOCIETAS DEBEAT QUOADUNARI.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrationes dicte societatis
teneantur facere coadunari | societatem predictam omni mense,
qua die eis placuerit de mense, apud Sanctum Petrum, et ipbi facere
celebrari misam unam ad onorem Dei, et massarius teneatur ad
5 eam misam offerre de bonis societatis .vi. bon.

C. 2 A

XVII. QUOD QUILIBET TENEATUR IRE AD QUOADUNANCIAS.

ITEM statuimus et ordinamus quod quilibet teneatur ire ad mi-
sam et ad quoadunacias et ad consillium Bononie et ad consi-
llium ançianorum vel ad corpus suorum sociorum, si requisitus
fuerit per nuncium dicte societatis vel per ministrationes, in banno .vi.
5 den. pro factis societatis et pro consillio Bononie et ançianorum in
banno .xii. bon.

XVIII. QUOD CONDEMNACIONES NON POSSINT REMITI.

ITEM statuimus et ordinamus quod omnes condempnaciones factas
et lectas in corpore societatis vel consillio per duos ministrationes

XV, 3. Cod. aud ançi XVII, 6. Cod. omette in banno
Statuti bolognesi.

vel inquisitores rationis non possint remitti modo alliquo vel ingenio. et medietas condemnacionis et banni sint ministrarium, et alia medietas sit dictę societatis. 5

XVIII. DE ELLECTIONE INQUISITORUM RACIONIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrationes teneantur eligere duos inquisitores rationis qui inquiri debeant ministrationes qui exiverint, et omnes homines illius societatis qui defraudassint vel apud se tenuissent de bonis societatis, et si aliquid invenerint esse fraudatum a ministraribus vel ab aliis de societate predicta, ita debeant ipsos condenare in illo quod invenerint et tantumdem de suo. et habeant inquisitores rationis medietate quod invenerint cum notario ipsorum, et ipsam rationem ut invenerint ita nuncient in corpore societatis. 5

XX. QUOD MASSARIUS SOCIETATIS TENEATUR CONSIGNARE BONA SOCIETATIS SEQUENTI MASSARIO.

ITEM statuimus et ordinamus quod iusta quindecim dies massarius dictę societatis dare debeat et consignare alii massario omnia que habet de bonis societatis vel obchaxione dictę societatis.

XXI. QUOD NULLUS POSSIT RECUSARE OFFICIUM SOCIETATIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod ille qui electus fuerit ad aliquod officium societatis et ipse vellet cum recusare, solvad nomine banni quinque sol. bon.

XXII. DE CONSILLIARIIS DANDIS ANCIANIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrationes teneantur dare illos consiliarios qui petiti fuerint eis ab ançianis.

XXI, 2. vellet] Cod. vel

XXIII. QUOD MASSARIUS TENEATUR FACERE LEGI IN CORPORE SOCIETATIS POST DEPOSITUM OFITII INTROITUS ET EXPENSAS SUOS. c. 2 B

ITEM statuimus et ordinamus quod massarius qui nunc est vel pro tempore erit teneatur facere legi in corpore societatis introitus et expensas dictę societatis post depositum officium in prima vel in secunda missa.

Que quidem statuta et ordinamenta stabilita et confirmata fuerunt in corpore societatis predictę currente anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, indictione tertiadecima, die quinto intrante februario.

5 Salvis statutis et ordinamentis populi ad interpretationem et dispensacionem domini capitanei et ancianorum populi Bononie et consulum mercadandie et cambii.

Dicta secundo exeunte ianuario approbata fuerunt statuta per dominum capitaneum, ancianos et consules.

10 Ego Iacobinus Ribaldinius notarius subscripsi.

Approbata et examinata fuerunt in presentia domini Iacobi et ancianorum et consulum et coram ministrilibus die .vii. exeunte aprili.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DELLE SBARRE

DELL'ANNO .MCCLV.

HEC sunt statuta et ordinamenta societatis Sbararum strate Sancti Donati et Sancti Vitalis de quarterio Sancti Casiani ad honorem Dei et beate Marie virginis et beati Petri apostuli.

C. I A

I. Statuimus quod detur illi ecclesie ad cuius honorem societas adunabitur in quolibet anno in festivitate illius ecclesie .vi. cerea quatuor libre cere.

II. Item statuimus quod in qualibet dominica ultima cuiuslibet mensis debeat missa celebrari et dici ad honorem Dei et dicte societatis, et in qualibet missa debeat offerri et dari .vi. bon. et
10 unam fogacinam bonam et ydoneam .ii. sol. bon.

III. Item statuimus quod cuicumque preceptum fuerit vel familie denuntiatur ut debeat venire ad missam societatis vel ad alium certum locum pro facto societatis, et non venerit, solvat pro qualibet vice .vi. bon.; hoc tamen salvo, quod si negotium aut
15 factum videretur tale esse ministris quod maior bannum apponi debeant, quod in eorum sit arbitrio usque ad quantitatem .iii. sol. bon.; nisi iustum dixerit se habere impedimentum sacramento quo tenetur societati.

III. Item statuimus quod ministrationes in qualibet congregatione tam missarum quam alterius congregationis que fieri debet pro societate, quod omnes insimul se debeant congregare. et qui contra fecerit solvat nomine banni .xii. bon., nisi remaneret iusta occasione.

V. Item statuimus quod quilibet teneatur solvere massario
25 societatis pro quolibet anno .xii. bon., silicet cuilibet massario .vi.

bon. pro missis celebrandis et pro aliis expensis officialium faciendis ad terminum ordinatum a ministris. et hoc sit ad voluntatem consilii societatis.

VI. Item statuimus quod, si quis fecerit rixam vel rumorem aut mesclam aliquam vicem cum societas congregaretur et in ipsa 30 congregatione, solvat nomine banni .iiii. sol. bon., et plus arbitrio ministrorum usque ad quantitatem .xx. sol. bon.

VII. Item statuimus quod, si quis fecerit rumorem contra ministras, aut dixerit eos mentitos fore vel periures, solvat nomine banni .v. sol. bon., et plus arbitrio ministrorum. 35

VIII. Item statuimus quod donec ministras locuntur proponendo aliqua coram sociis stando recte in pedibus, vel item cum aliquis sociorum loqueretur in societate stando recte in pedibus, et omnes alij teneantur eum vel eos quiete et pacifice audire donec expleverit dictum suum; et hoc in banno .vi. bon. 40

VIII. Item statuimus quod, si aliquis de societate nostra in exercitu vel cavalcata iverit pro scutifero alterius vel pro servienti, vel in civitate Bononie effectus fuerit scutifer, solvat nomine banni .x. sol. bon. et extrahatur de societate; et quod ministras teneantur predicta inquirere diligenter et observare, et de hoc non 45 petant absolutionem.

X. Item statuimus quod quilibet sociorum teneatur tenere credentiam sibi impositam a ministris vel ab aliquo qui esset pro societate, in banno .x. sol., et plus arbitrio ministrorum.

XI. Item statuimus quod omnes homines de societate teneantur 50 in exercitu albergare circa vexillum societatis, in banno .v. sol. bon., et plus arbitrio ministrorum, ubi exercitus qui debet durare, nisi iusto esset impedimento sociorum vel loci vel aliquo iusto impedimento. et quilibet de societate teneatur ire ad currum cum hominibus societatis predictae, non obstante quod alij possint ire 55 cum illo qui erit de dicta societate ad currum quamvis non sint de societate.

XII. Item statuimus quod societas debeat unum nuntium habere qui facere debeat ambaxatas societatis in civitate et extra.

60 et habeat pro suo feudo .l. sol. bon. pro anno, medietas in medio termino, et alia medietas in fine termini, de denariis societatis. et ministrales teneantur inde recipere ab eo plenam securitatem. et iuret dictum offitium bona fide exercere, et durante offitio non debeat collectam ut alii officiales.

65 XIII. Item statuimus quod nuntius societatis debeat habere de bonis pro quo contingeret eum ire pro sociis ut venirent ad eius seppultura .xviii. bon.

XIII. Item quod ministrales debeant visitare infirmos societatis et proferre eis vel pro societate servitium vel iuvamen.

70 XV. Item statuimus quod, si preceptum fuerit alicui sociorum, quod iret ad custodiendum aliquem socium infirmum de nocte seu de die, quod ibi ire debeat et stare ut ei vel eis fuerit preceptum a ministrilibus seu a nuntio societatis. et qui contra fecerit solvat nomine banni .ii. sol. bon.

75 XVI. Item statuimus quod, si quis sociorum esset ita pauper quod non posset sepelliri de suis bonis, quod debeat sepelliri expensis societatis medietatis expensis, si ministrales sciverint.

c. i b

XVII. Item statuimus quod, si quis sociorum vergeret ad inopiam ita quod non posset se sustentare de suis bonis, quod societas
80 teneatur ei dare consilium et iuvamen secundum quod placuerit ministrilibus et consilio societatis eo postulante.

XVIII. Item statuimus quod ministrales debeant congregare ubi eis videbitur pro quolibet defuncto de societate.

85 XVIII. Item statuimus quod, si quis sociorum incideret in aliqua discordia cum aliquo socio huius societatis, teneantur ministrales eos concordare bona fide; et hoc, si sciverint ministrales.

XX. Item statuimus quod in dicta societate amodo non recipiantur vecturales, scilicet qui portent somas ad molendina nunc communis, pistorum vel tabernarii vel molendinarii vel pactuales, scilicet
90 servientes qui stent cum aliquo ad feudum, vel servi, vel comitatini qui stent in villa. et teneantur ministrales diligenter inquirere cuiuscumque conditionis sint illi qui denunciati fuerint dictam societatem intrare, ante quam denuntient eos. et ministrales qui denuntient aliquem predictarum conditionum solvant nomine banni .xx. sol.
95 bon., et denuntiatio et receptio predictorum non teneat nec valeat.

et ministrales teneantur prohibere quod aliquis de societate non portet somas ad molendina. et qui contra fecerit solvat nomine banni .xii. bon. pro qualibet soma.

XXI. Item statuimus quod ministrales non recipiant aliquem in societate, nisi voluntate societatis vel maioris partis. I

XXII. Item statuimus quod nullus recipiatur in societate qui sit inimicus alicuius sociorum, dummodo constateret quod suus esset inimicus, nisi esset de voluntate illius sui inimici qui esset de societate, et si esset talis inimicitia pro qua videretur ministrilibus et consilio quod pro illa inimicitia recipi non deberet. I

XXIII. Item statuimus quod nullus debeat portare çobam seu sourosbergam per civitatem vel extra, nisi cum iret in exercitu vel cavalcatis vel in guardia alicuius loci, et ad rumorem ignis. nec alicui alii concedatur ad portandum in dorso in banno .v. sol. bon. pro qualibet vice quotiens contra fecerit. I

XXIII. Item statuimus quod nullus debeat vendere seu pignorari, obligare çuppam seu sourosbergam vel alia qualibet arma in quibus sint insigna societatis apposita, sine licentia ministriliorum, in banno .v. sol. bon.

XXV. Item quod notarius societatis habeat pro suo feudo I in singulis sex mensibus, et debeat scribere omnia necessaria societatis suis cartis et atramento ipse vel alius pro eo. et massarius teneatur ei solvere ante quam exeat de suo officio. et durante suo officio non debeat solvere aliquam collectam societatis secundum quod ministrales faciunt. et debeat ire cum ministrilibus et massario ad colligendum condemnationes et collectas per civitatem sicut faciunt ministrales et massarius.

XXVI. Item statuimus quod .iiii^{or}. inquisitores rationis eligantur singulis annis, unus quorum sit notarius, qui debeat inquirere massarium et ministrales et omnes alios ad quos de avere I societatis pervenerit qui eo anno preterito stetissent. et si invenerint aliquem malleficum vel fraudulentem vel ablatum aliquid de societate, debeant eum vel eos in duplum condemnare et coram sociis denunciare. et habeant pro eorum feudo .vi. sol. bon.

130 pro una comestione. et elligantur ad brevia, que brevia sint .iiii.,
quando alii officiales elliguntur, et faciant offitium a kalendis ia-
nuarii antea.

XXVII. Item statuimus quod ministrales teneantur facere
legi hec statuta singulis sex mensibus coram sociis, et de hoc non
135 petant absolutionem.

XXVIII. Item statuimus quod in ista societate debeat esse
unus massarius et unus notarius et octo ministrales, de quibus de-
beant esse duo in strata Sancti Vitalis, scilicet unus extra seralium
et alius intra seralium, et duo in populo Sancte Cecilie, seu unus
140 extra seralium et alius intra seralium. et alii duo debeant esse in
populo Sancte Marie Magdalene et Sancti Egidii. reliqui duo de
populo | Sancti Donati et Sancti Marchi et Foro Medii. et omnes
alii officiales quoque sequuntur pro parte, ut dictum est, propter dictas
contratas. et dicimus quod gonfallonerius elligatur hoc modo:
145 scilicet quod societatem totam vadat ad brevia simul. et sint dicta
brevia scripta in quibus contineatur electionem gonfallonerii. et
illi qui habuerint brevia scripta debeant elligere gonfallonerium illum
quem crediderint esse melliorem et utiliore. electio vero mini-
straliorum et massarii et notarii fiat hoc modo: quod omnes socii
150 ire debeant ad brevia et sint .x. brevia scripta, in uno quorum con-
tineatur « elector ministralis strate Sancti Vitalis intra seralium »,
et in alio contineatur « elector ministralis strate Sancti Vitalis extra
seralium », in .iii. contineatur « elector ministralis populi Sancte
Cecilie intra seralium », in quarto contineatur « elector ministralis
155 populi Sancte Cecilie extra seralium », in quinto et in sexto conti-
neatur « elector ministralis Sancte Marie Magdalene et Sancti
Egidii », in .vii. et .viii. contineatur « elector ministralis populi Sancti
Donati et Sancti Marchi et Foro Medii », in nono contineatur « ele-
ctor notarii » illius populi vel illius contrate de qua debet esse; et
160 notarius sit semper de eadem contrata cum massario; in decimo
contineatur « elector massarii », ponendo nomen illius contrate de
qua esse debet. et illi qui habuerint dicta brevia debeant elligere
meliores et utiliores quos crediderint esse ad dicta officia facienda.
et habentes breve scriptum debeant incontinenti ante quam aliud
165 breve accipiat illum officialem elligere qui in suo breve scri-

ptum est, sine eius consilio, exceptis ellectoribus gonfallonerii. et illi qui fuerint electi ad aliqua officia facienda non debeant nec possint ipsum recusare; sed debeant illud recipere et facere bona fide sine fraude, et de hoc teneantur per sacramentum. et dicimus quod predicti officiales mutentur singulis sex mensibus, et electio fieri debeat per .xv. dies ante kalendas ianuarii et per .xv. dies ante festum sancti Petri. qui vero officiales cessent ab omnibus predictis officiis per biennium ab exitu sui officii. et dicimus quod omnes officiales dicte societatis scribantur vel exemplentur in uno quaterno empto de denariis societatis singulis sex mensibus per notarium societatis qui pro tempore fuerit, et legantur in qualibet electione, ad hoc ut melius sciantur illi qui debent cessare; qui quaternus ligetur cum quaterno in quo scripta sunt nomina hominum societatis in uno volumine cum statutis societatis, et notarius scribat diem electionis in dicto quaterno.

XXVIII. Item statuimus quod dicti ministrales et massarius habeant pro eorum feudo .xxx. sol. bon., et durante eorum officio non debeant solvere aliquam collectam societatis, et debeant colligere omnes bannos et condemnationes et collectas que pro eorum tempore fuerint facte. et si non colligerent dictas condemnationes et collectas et banna, si ille qui deberet eis solvere haberet tantum quod posset solvere, solvant dicti ministrales et massarius de eorum marsuppio, et que banna et condemnationes sint societatis. et hoc statutum debeant facere per sacramentum, hoc salvo quod si negotium intervenierit de condemnationibus faciendis infra .xv. dies ab exitu eorum officii, quod non debeant cogi, sed futuri ministrales teneantur colligere sicut dictum est.

XXX. Item statuimus quod debeant esse de consilio .vi. homines per quarterium, qui debeant esse electi a ministrilibus, scilicet in populo Sancte Cecilie .iiii. intus et .iiii. extra, et in strata Sancti Vitalis .iiii. extra et .ii. intus, et .vi. in contracta Sancte Marie Magdalene et Sancti Egidi, et .vi. in contrata Sancti Donati et Sancti Marchi et Foro Medii. et gonfallonerius, notarius et ministrales et massarius debeant esse de consilio durante eorum officio.

XXXI. Item statuimus et ordinamus quod ministrales et homines de consilio non possint mittere vel mandare corporalem societatis extra civitatem, nisi placuerit toti societati vel maiori parti.

205 XXXII. Item statuimus quod si societas iverit in aliquo loco extra civitatem, vel voluerit ire in aliquo loco, quilibet societatis teneatur ire cum societate in banno .iii. sol. bon., et plus arbitrio consilii. et nullus possit ¶ remanere vel habere licentiam remanendi, nisi remaneat ex parabola consilii.

c. 28

210 XXXIII. Item statuimus quod, si societas esset extra civitatem in exercitu vel cavalcata vel in guardia, quod nullus debeat se dividere a gonfallonerio vel a gonfallone nisi ex parabola ministreriorum omnium vel maioris partis et gonfallonerius, in banno .v. sol. bon., et plus arbitrio consilii.

215 XXXIII. Item statuimus quod ministrales qui pro tempore erunt, scilicet primorum sex mensium maior pars insimul debeant rumare omnes socios si habeant arma, clipeum et capellitam vel elmum. et si invenerint aliquem non habentem insigna societatis, debeant ei auferre nomine banni .v. sol. bon., nisi de novo intraret in societatem. et illi qui intraverint de novo debeant habere infra duos menses supradicta arma sub eodem banno. et hoc teneantur facere ministrales in banno .x. sol. bon. pro quolibet, et de hoc non possint petere absolutionem. et hoc teneantur facere ministrales infra tres menses ab ingressu eorum offitii.

225 XXXV. Item statuimus quod de addito et mutato teneantur et de diminuto sint absoluti a toto consilio vel maiori parti.

XXXVI. Item statuimus quod gonfallonerius habeat a societate cum vadit in cavalcatis communis Bononie, pro dispendio et vectura unius roncini .ii. sol. bon., et in exercitu generali pro 230 quolibet die .xii. bon., et faciat portare vexillum cuicunque voluerit; et hoc quando tota societas iret, eo salvo quod si gonfallonerii societatum erunt remunerati a commune Bononie, et nichil habere debeat a societate.

XXXVII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales 235 debeant eligere .viii. homines bonos et ydoneos ad sensum quorum gonfallonerius debeat ire et redire atque stare cum sociis, et gonfallonerius debeat eos obedire et sequere.

XXXVIII. Item statuimus quod nullus de societate debeat dicere aliquod dedecus nunctio societatis, vel verba iniuriosa cum iverit cytare homines societatis ad domos eorum vel per Bononiam vel pignorandi eos vel aliqua faciendi occasione societatis, im banno .xii. bon. quotiens contra factum fuerit, et plus arbitrio ministreriorum. 240

XXXVIII. Item statuimus quod nullus de societate debeat portare insigna alicuius persone, nisi insigna sociorum, scilicet scutum vel çubbam vel gayferiam vel capellum vel scrimetum vel rotellam in exercitu vel cavalcata, in banno .vi. sol. bon. quotiens contra fecerit. et ministrales teneantur hoc inquirere in exercitum. 245

XXXX. Item statuimus quod quicumque est vel erit de societate ançianus pro dicta societate Sbararum et aliquam electionem de hominibus qui deberent custodire potestatem vel pallatium vel domum alicuius magnatis vel civitatem vel aliquid aliud facere de quo comodum debeat habere vel speratum habere comodum, debeat elligere sollummodo de hominibus societatis Sbararum, in banno .xx. sol. bon. quotiens contra fecerit. 250 255

XXXXI. Item statuimus quod quilibet societatis Sbararum debeat habere çubam vel gayferiam aut curaçiam vel lamarias in que sit sbarra facta, que in dorso portare debeat in qualibet cavalcata et tracta que fieri oporteret in civitate pro aliquo rumore pro quo populus trahere deberet, et in exercitu portare in banno .v. sol. bon. pro quolibet et qualibet vice. et ministrales teneantur rumare dicta insigna in albis pasce resurrectionis sine fraude. 260

XXXXII. Item statuimus quod illi de societate Sbararum qui habitant vel habitabunt sicut ecclesia Sancti Sysmundi versus mane sint de quarterio Sancti Vitalis, et versus sero sint de quarterio Sancte Cecilie. 265

.MccLv., indictione .xiii., die secundo exeunte madio, coadunata societate Sbararum in ecclesia Sancte Cecilie more solito per nuntium dicte societatis, in qua coadunatione omnia supra- 270

dicta statuta fuerunt lecta et emendata et confirmata, et a toto corpore societatis approbata in corporali dicte societatis.

Ego Iordaninus Rolandini de via Medii auctoritate imperiali nunc societatis Sbararum notarius dicta statuta exemplavi.

275 Die secundo exeunte iannuario approbata fuerunt ista statuta per dominum capitaneum, ançianos et consules.

Ego Iacobinus Ribaldinius notarius subscripsi.

Approbata et examinata et lecta fuerunt statuta Sbararum coram iudice capitanei et consulibus campsorum et mercatorum 280 et coram ançianis die .vii. exeunte aprili.

STATUTI
DELLA
SOCIETÀ DELLE TRAVERSE DI BARBERIA
DELL'ANNO .MCCLV.

1

.

.

.

.

.

.

STATUTA seu ordinamenta societatis Traversarum Barbarie et
burgi Sancti Ysaie. c. 1 A

In nomine sancte et individue Trinitatis amen.

Hec sunt statuta sive ordinamenta facta et reformata ad ho-
5 norem Dei omnipotentis et inviolate Marie virginis sue matris, et
beatorum Petri et Pauli, et beatorum Francisci et Dominici con-
fessoris, et ad bonum statum et reformationem communis et po-
pulli civitatis Bononie, tempore domini Ricardi de Villa pote-
statis Bononie, in suo secundo regimento, et domini Iordani de
▷ Lucino capitanei populi eiusdem civitatis, sub anno Domini mil-
lesimo duccentesimo .LV., indictione .XIII.

I. Ad hoc ut de bono in melius societas Traversarum Bar-
barie et burgi Sancti Ysaie et ne res eius aliquatenus defraudentur,
statuimus et ordinamus quod ille ad cuius manus aliquid de rebus
▷ dicte societatis pervenerit teneatur illud restituere et consignare
per sacramentum, et sub pena et banno tertii in prima congre-
gatione ipsius societatis mensis ianuarii et mensis iulii novo mas-
sario in corpore societatis.

II. Item statuimus et ordinamus quod omnes officiales dicte
▷ societatis, tam ordinariis quam extraordinariis, debeant dividi pro
medietate, quorum medietas debeat esse intus seralii Barbarie, et
alia medietas extra seralium in burgo Sancti Ysaie. idem dicimus
in ellectione ançianorum et in omnibus aliis honoribus qui perve-
nient ad dictam societatem; et coadunare dictam societatem, sci-
▷ licet sex menses ad Sanctum Barbatianum, et alios sex menses ad

c. 1 b Sanctum Ysaïam. et hoc ¶ statutum debeat legi in qualibet electione. et ministrales qui pro tempore fuerint teneantur de hoc precise in omni electione dicte societatis. et hoc statutum in quolibet capitullo eius sit precisum.

III. Item statuimus et ordinamus quod ministrales qui pro tempore fuerint teneantur facere fieri, per .xv. dies ante kalendas ianuarii, et per .xv. dies ante festum sancti Petri, electionem aliorum ministrorum et massarii et gonfalonarii et duorum inquisitorum rationis et unius notarii, qui elligatur per .xv. dies ante kalendas ianuarii et duret per totum annum ad brevia, et tot sint brevia scripta, quot sunt illi qui debent elligi; et omnes officiales cessent per .vi. menses. et quilibet qui habuerit breve predictorum officialium teneatur per sacramentum incontinenti facere electionem, sine alicuius consilio; et cuicumque qui loqueretur cum elligente, teneantur precise ministrales nomine banni .xx. sol. bon. et totidem electori auferre. et in omni electione legatur hoc statutum.

IIII. Item statuimus et ordinamus quod omnes homines societatis predicte congregentur apud ecclesiam Beati Barbatiani vel Sancti Ysaye, ut superius continetur, in prima dominica cuiuslibet mensis. et massarius faciat ibi dici missam, et offerat .vi. den., et faciat fieri unam fogatiam in qua det .xii. den., que loco benedictionis a sacerdote detur omnibus hominibus societatis. et tunc omnes homines teneantur illuc venire, et etiam quandocumque fuerint cytati, et ibi manere quam diu ministris placuerit. et qui contra fecerit solvat pro banno quotiens contra fecerit quatuor bon., nisi remanserit iusto impedimento vel parabola ministrorum.

V. Item statuimus et ordinamus quod, cum ministrales se voluerint congregare ad aliquem locum, illuc debeant venire. et qui contra fecerit puniatur in .xii. den. quotiens contra fecerit, nisi de parabola aliorum ministrorum remanserit.

VI. Item statuimus et ordinamus quod homines de consilio dicte societatis teneantur venire ad consilium ubi eis per ministrales vel eorum nuntium fuerit dictum. et qui contra fecerit puniatur in .vi. bon. quotiens contra fecerit, nisi remanserit parabola ministrorum.

VII. Item statuimus et ordinamus quod quilibet sociorum teneatur iuvare alterum in curia et extra ad rationem, et sicut decentius poterit, si invenerit eum cum aliquo rixantem, vel si cum
65 aliquo vel aliquibus aliquid facere habuerit. et teneatur trahere et ire cum socio suo, excepto quam contra patrem et fratrem et
et primum consanguineum; et tunc bona fide debeat amercare. et
qui contra fecerit solvat bannum ad voluntatem ministrorum. c. 1 D

VIII. Item statuimus et ordinamus quod, si quis sociorum,
70 quod Deus advertat, pervenerit cum aliquo de sociis ad rixam vel contentionem, quod ille socius qui supervenerit teneatur bona fide mediare, et non aliquam partem capere inter eos. et qui contra fecerit solvat pro banno quotiens contra fecerit .xx. sol. bon.

VIII. Item statuimus et ordinamus quod quilibet socius
75 teneatur venire ad funus sui socii, si dictum fuerit ei per aliquem societatis. et qui contra fecerit solvat pro banno quotiens contra fecerit .xii. bon.

X. Item statuimus et ordinamus quod ecclesie Sancti Barbariani singulis annis in die festi eiusdem dentur duo cerea que
80 leant .v. sol. bon., et in festo sancti Ysaie alia duo cerea eiusdem pretii ecclesie Sancti Ysaie.

XI. Item statuimus et ordinamus quod nullus in societate mittatur qui sit inimicus alicuius sociorum, nisi cum voluntate
illius cuius inimicus est. et ministres teneantur dicere nuntio,
85 quando societas debeat super hoc congregari, quod dicat ad domum singulorum sociorum quod veniant ad societatem, quia talis vult intrare societatem. c. 2 A

XII. Item statuimus et ordinamus quod societas habeat unum nuntium, qui faciat ambaxatas societatis et habeat pro suo feudo
90 annuatim .xx. sol. bon. ad plus, scilicet si inveniri non poterit idoneus pro minori, dando ad hoc bonam fidem ministrorum. et eius feudum solvatur hoc modo, scilicet medietas in primis sex mensibus anni, et alia medietas in ultimis sex mensibus anni. et si ministres fecerint fieri aliquam ambaxatam seu servitium in supplementum dicti nuntii, teneatur precise facienti ambaxatam seu servitium satisfacere de feudo ipsius nuntii.

XIII. Item statuimus et ordinamus quod quilibet de societate

solvat annuatim .vi. bon., et de his denariis solvatur feudum notarii et nuntii, oblationes missarum, fogatie et cerei. et hiis .vi. den. a quolibet exigantur quando toti corpori societatis vel maiori parti 100 placuerit.

c. 2 B XIII. Item statuimus et ordinamus quod quilibet officialis solvat collectas et alia sicut ceteri socii solvunt, exceptis ministris.

XV. Item statuimus et ordinamus quod quicumque non de- 105 derit pignus sibi a ministris preceptum solvat bannum .xii. den., et plus arbitrio ministrum.

XVI. Item statuimus et ordinamus quod nullus sociorum condempnetur pro aliquo facto, nisi citetur prius et audiantur eius defensiones et probationes tam pro ipso quam contra ipsum. et deinde 110 absolvatur vel condempnetur a ministris et a consiliariis.

XVII. Item statuimus et ordinamus quod condempnationes facte a ministris de voluntate consilii non possint remitti aliquo modo vel ingenio.

XVIII. Item statuimus et ordinamus quod quilibet societatis 115 solvat termino sibi a ministris dato condempnationem, si qua fuerit de eo facta, et collectam, si qua fuerit sibi imposita. et si ad terminum non solverit, deinde solvat duplum eius quod debebat. et si nuntius communis Bononie seu domini capitanei iverit ad domum eorum, debeant solvere viaticum supra id quod deberent 120 aliqua de causa.

c. 2 C XVIII. Item statuimus et ordinamus quod ministres teneantur recuperare in denariis vel pignoribus ante exitum eorum officii collectas et banna et condempnationes factas tempore sui regiminis. qui, si hoc non fecerint, teneantur de eorum proprio 125 solvere, non accipiendo nec retinendo ipsi nec aliquis officialis denarios seu pignora, sed faciendo dari massario dicte societatis. et massarius teneatur recipere et ad recolligendum ire cum dictis ministris cum oportunum fuerit.

XX. Item statuimus et ordinamus quod debeat fieri unus 130 liber cum tabulis ligneis, in quo sint scripta omnia statuta et ordinamenta societatis et sacramentum et nomina omnium sociorum. et qui non fuerit ibi scriptus non sit de societate, et nomen

alicuius non scribatur nec cancelletur in eo libro, nisi cum voluntate
135 ministrarium et consiliariorum societatis, et de manu notarii dicte
societatis. et sit penes massarium societatis, vel penes alium apud
quem societas tota vel maior voluerit.

XXI. Item statuimus et ordinamus quod, si quis de societate
deveniret ad paupertatem et si paupertate moreretur, portetur a so-
140 ciis sine pretio, et .iiii. sol. dentur a societate pro eo sepeliendo;
et si infirmitate, vel qualibet alia occasione, vel quod iret in ser-
vitium Dei non haberet unde hoc facere posset, socii teneantur ei
subvenire de pecunia societatis si erit ibi, sin autem de suo proprio
sociorum, sicuti placuerit maiori parti societatis.

c. 2 D

145 XXII. Item statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit
gonfalonarius pro tempore teneatur in fine sui termini reddere
ipsum gonfalonem in corpore societatis massario dicte societatis,
sub pena viginti sol. imperial. et si iverit in exercitu vel caval-
cata, si steterit tantum duos dies, habeat .xviii. den. pro quolibet
150 die, et si staret a duobus diebus supra, debeat habere .xii. den. pro
qualibet die.

XXIII. Item statuimus et ordinamus quod gonfalonarius qui
erit de parochia Sancti Ysaie in primis sex mensibus, debeat esse
de eadem parochia in ultimis sex mensibus. eodem modo dicimus
155 in futuro tempore infra civitatem. et si aliquis esset ellectus gon-
falonarius qui iam fuisset, et ipse vellet recusare ellectionem in eo
factam, quod bene possit recusari.

XXIII. Item statuimus et ordinamus quod vexillum socie-
tatis datum et consignatum alicui sociorum societatis ¶ a potestate
160 communis Bononie pro communi Bononie teneatur reddere et
consignare societati, et perveniat semper in societate.

c. 3 A

XXV. Item statuimus et ordinamus quod omnes socii teneantur
habere arma, scilicet scutum et çuppam seu gayferiam, capellitam seu
capellum de ferro vel elmum de açario de insignis armorum no-
165 strorum hinc ad festum sancti Michaelis. et qui habuerit equum
vel equam habeat eas in sella. et qui non habuerit solvat no-
mine banni .x. sol. bon.

XXVI. Item statuimus et ordinamus quod ministrales teneantur facere legere in corpore societatis ista statuta omnia in quolibet mense et singulis duobus mensibus. 170

XXVII. Item statuimus et ordinamus quod notarius qui erit pro tempore ad servitium dicte societatis habeat pro suo feudo unum scifum et unam libram piperis in nativitate Domini, et .xii. den. pro cartis, et stet per totum annum et non ultra.

c. 3 b XXVIII. Statuimus quod, si quis sociorum predicte societatis 175 erit electus ministralis vel massarius vel in aliquo alio officio societatis et voluerit recusare, solvat pro banno societati .x. sol., et faciat officium et recipiat in quo fuerit electus. et illi qui habuerint brevia vel qui electionem fecerint teneantur iuramento elligere illos quos crediderint meliores et utiliores ad dictam 180 societatem in bonu statu manutenendam; quorum medietas officialiorum sint in civitate, et alia medietas in burgo Sancti Ysaie.

XXVIII. Statuimus quod, si aliquis socius societatis offenderet unus ad alium, quod ministrales teneantur appellare eos 185 et simul concordare. et qui nolet eos obedire solvat societati .xx. sol. bon. pro banno. et si aliquis socius ius postulaverit coram ministrilibus de aliquo socio, teneatur ei facere plenarie. et quicumque non obedierit solvat dictum bannum, et banno soluto nichilominus eorum dicta et precepta valeant et teneant. 190

XXX. Item statuimus quod nullus societatis vadat cum armis vel insignis societatis ad rumores aliquos qui essent vel sonarent in civitate vel extra vel ad domum alicuius militis vel alicui magni viri civitatis Bononie, nisi iret ad honorem et pro honore communis Bononie. et qui contra fecerit solvat pro banno societati .x. lib. 195 bon., salvis statutis et ordinamentis communis Bononie, et salvo omni eo quo quod in sacramento societatis continetur, si aliquod statutum contra esset.

c. 3 c XXXI. Item statuimus quod ille qui fuerit nuntius societatis 200 teneatur obedire omnia precepta que facta ei fuerint per ministrales societatis, et ire cum eis et requirere socios quandocumque necesse fuerit pro negotiis societatis. et si predicta facere recusaverit, tunc ministrales teneantur ei auferre feudum quod habere debuerit

vel habuerit a societate pro banno, et nichilominus teneatur suum officium complere.

205 XXXII. Ad hoc ut liber societatis in pulcrori et meliori statu debeat conservari, statuimus et ordinamus quod nullus notarius societatis vel alia persona in dicto libro statuatur aliquid conscribendum, nec punctum seu signum. et qui contra fecerit in .vi. den. pro qualibet vice puniatur.

210 XXXIII. Ad hoc ut vexillifer societatis melius sit paratus ire ad potestatem Bononie et ad dominum capitaneum populli bononiensis vel alibi in servitium communis quotiens expediret, statuimus et ordinamus quod vexillifer societatis infra tertium diem ab introitu sui officii vexillum habere debeat et in domo propria

215 retinere, sub pena et banno .c. sol. bon. ipsi vexillifero auferrendo, et quod teneatur vexillifer extrahere vexillum extra suam domum et incontinenti cum sociis dicte societatis ire ad potestatem Bononie et ad capitaneum populli civitatis eiusdem ¶ audito tintinabulo, vel alibi ad voluntatem potestatis et capitanei vel eorum

220 vicarii. et si vexillifer non esset in civitate, quod sua familia teneatur dare vexillum ministrilibus in banno .c. sol. bon. ipsi vexillifero auferrendo, et unus ipsorum ministrorum debeat deferre vexillum vel dare uni sociorum societatis ad eorum voluntatem. quod bannum dicti ministriales teneantur precise exigere
225 et recuperare ab ipso vexillifero; et si hoc non fecerint, solvant de suo.

XXXIII. Item statuimus et ordinamus quod dicta societas non possit facere aliquas expenssas super illis expensis que continentur in statutis supra positis, nisi placuerit centum hominibus
230 societatis congregatis in ipsa societate tunc quando de expensis faciendis tractaretur. et sit precisum, nisi hoc fieret de mandato domini capitanei et ançianorum, vel nisi societas deberet ire in exercitu vel cavalcata; quia tunc non sit precisum in his duobus casibus.

235 XXXV. Item statuimus et ordinamus quod inquisitores rationis teneantur condemnare massarium dicte societatis vel alium quemlibet officialem qui haberet ¶ et reciperet vel habuisset seu recepisset, et ad eius perveniret seu pervenisset de avere et rebus

dicte societatis, in duplum de eo quod non restitueret seu restituisset massario seu societati predictæ ultra terminum sibi constitutum. 240

Die secundo exeunte aprili approbata fuerunt ista statuta per dominum capitaneum, ancianos et consules.

Ego Iacobinus Ribaldinius notarius subscripsi.

C. I A B Die .viii. exeunte mense aprili hec statuta societatis approbata 245
et confirmata et examinata in pallatio communis Bononie coram capitaneo et ancianis et consulibus, mercatoribus et campsoribus et eorum consiliariis et ministris artium et armorum.

Et ego Cardolinus condam Guidonis Gosberti notarius societatis predictæ interfui et publicavi et subscripsi. 250

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEL CERVO

DELL'ANNO .MCCLV.

HEC sunt statuta et ordinamenta sotietatis de Cervo facta et c. 1 A
condita per compositores statutorum dicte sotietatis ad hono-
rem omnipotentis Dei et gloriose virginis Marie et beati Leo-
nardi ac omnium sanctorum, et ad honorem et bonum statum
5 comunis Bononię, firmata et approbata in corpore sotietatis per
homines sotietatis predicte, currentibus annis Domini millesimo
ducentesimo quinquagesimo quinto, indictione tertiadecima.

I. SACRAMENTUM ILLORUM DE SOTIETATE CERVI.

IN nomine patris et fili et spiritus sancti. amen. iuro ego qui
sum vel ero de sotietate Cervi honorem et bonum statum com-
munis Bononie et mee potestatis; et potestatis civitatis Bononię qui
est vel pro tempore fuerit, et meis ministralibus obedire quotiens
5 michi ad utilitatem sotietatis predicte et ad utilitatem communis
Bononię a predictis ministralibus preceptum fuerit vel per eorum
nuntium dictum, et amare et diligere sotietatem et quemlibet de
sotietate. et consilium et adiutorium dabo cuilibet de sotietate
in here et in persona ad illud quod non sit contra meum commune.
10 et non ero ubi tractatum sit de aliquo vel de aliquibus meis sotiis
quod amittat personam, membrum sive heres. et si scivero, quam
citius potero sibi vel meis ministralibus manifestabo et denuntiabo;

1, 3. mee potestatis] La lezione non è sicura.

quod si non fecero, tenear solvere sotietati centum sol. bon., reducta pena in corpore sotietatis. et sotietatem meam manutenebo et firmam habebō hinc ad quinque annos proximos completos. et ançianos qui pro tempore fuerint obediam, et credentiam tenebo quotiens michi a meis ministrilibus vel ançianis fuerit iniuncta; hoc addito quod non tenear per sacramentum de eo quod esset contra meum comune.

II. SACRAMENTUM MINISTRALIUM SOTIETATIS.

IURO ego qui sum vel ero pro tempore ministralis sotietatis de Cervo ipsam sotietatem regere bonā fide sine fraude prout melius scivero, et dictam | sotietatem manutene-
 c. 1 B re, et pro utilitate sotietatis predicte opus aliquod non vitare, et facta sotiorum meorum omnium et singulorum de dicta sotietate facere bonē et
 bona fide, et banna per meum tempus facta et collectas omnes
 recuperare. et si dicta banna et collectas non recuperavero, et
 ad recuperandum negligens existero, totidem de meo in fine mei
 officii massario sotietatis dabo et consignabo. et ante meum
 exitum per unum mensem elligam et elligi faciam octo minis-
 trales, | unus quorum sit massarius, qui durent per sex menses, et alios
 officiales omnes ad brevia in corpore sotietatis secundum formam
 statutorum societatis predicte et populi Bononie. et si contra fece-
 rint, solvat quilibet ministralis quinque sol. bon. ipso iure precise.
 et si aliqua rixa inter sotios meos fuerit, illos qui insimul rixati |
 fuerint ad precepta mea appellabo, et si potero, eos insimul con-
 cordabo. et si aliquis de sotietate mea obierit, quod Deus aver-
 tat, homines sotietatis predicte coadunabo.

III. DE ELLECTIONE GONFALLONERII.

STATUIMUS quod unus gonfallonerius elligi debeat ad brevia in corpore sotietatis, et specialiter pro gonfallonerio debeant esse

tria brevia scripta. et stetur iudicio maioris partis elligentium. et nullus possit esse gonfallonerius qui habuerit breve scriptum.

III. QUOD MASSARIUS DEBEAT RECUPERARE COLLECTAS ET BANNA FACTA A MINISTRALIBUS.

STATUIMUS quod massarius debeat collectas et banna facta a ministratribus recipere et retinere, et scribi facere introitus et expensas, et rationem reddere ministratribus novis et quattuor aliis hominibus electis a dictis ministratribus; et hoc infra .xv. dies
5 ab introitu ministrorum novorum. quod si non fecerit, solvat nomine banni .xx. sol. bon., et plus arbitrio ministrorum, et non possit esse in aliquo officio sotietatis hinc ad quinque annos, et non possit absolvi. et sit precisum. et habeat scripturas omnes et statuta dicte sotietatis. et quicquid ad eius manus pervenerit oc-
10 casione sui officii teneatur dare et consignare massario novo infra .xv. dies post exitum sui officii sub predicto banno, nisi habuerit licentiam a sotietate.

C. 2 A

V. DE FEUDO GONFALLONERII.

STATUIMUS quod gonfallonerius sotietatis predicte habeat a communi sotietatis, cum iverit in cavalcatis, quolibet die duos sol. bon.; in exercitiis vero nichil habeat, nisi eundo per unam diem et reddeundo per aliam diem. sed si fuerit beneficiatus a
5 communi Bononie, nichil habeat a sotietate faciendo portari vexillum ad suum dispendium. et debeat durare per sex menses. et gonfallonerius teneatur gonfallonemso tietatis resignare infra octo dies post exitum sui officii, in banno centum sol. bon.

VI. DE CESSATIONE OFFICIALIUM SOTIETATIS.

STATUIMUS quod omnes officiales sotietatis predicte electi ad brevia debeant cessare ab illo officio per unum annum ab exitu

III, 4. *In marg.* intelligatur de dicto breve electionis V, 2. duos] *Cancellato e sostituito posteriormente con tres*

sui officii, excepto notario sotietatis, qui cesset per sex menses ab officiis sotietatis predicte.

VII. QUOD SOTIETAS DEBEAT ADUNARI APUD ECCLESIAM
SANCTI LEONARDI.

STATUIMUS quod sotietas et corpus sotietatis predicte debeat se
coadunari apud ecclesiam Sancti Leonardi omni mense in ul-
tima dominica cuiuslibet mensis. et ministrales teneantur facere
c. 2 B dici unam missam ad honorem Dei et beate virginis Marie et
sancti Leonardi ac omnium sanctorum cum missa populi. et
omnes de dicta sotietate qui ibi fuerint sint ad audiendum dictam
missam, nisi habuerit iustum impedimentum. et pro oblatione
dicti ministrales dare teneantur sacerdoti .vi. bon. et ille qui erit
massarius teneatur facere fieri expensis sotietatis unam fogatiam,
que distribui debeat et dividi in qualibet missa inter illos de so-
tietate, que valeat duodecim denarios. et si ministrales vel mas-
sarius predictum statutum non servaverint ut scriptum est, solvat
quilibet eorum nomine banni .v. sol. precise.

VIII. DE CEREIS DANDIS SANCTO LEONARDO IN FESTO.

STATUIMUS quod quilibet ministralis sotietatis predicte qui sunt
vel pro tempore erunt debeant expensis sotietatis facere fieri
omni anno, in festo sancti Leonardi de augusto, quattuor cereos
de libra, ex quibus duo sint ecclesie predicte, et alios duos mas-
sarius reponere teneatur, ita ut eos valeat ad missas sotietatis pre-
dicte habere.

VIII. DE PENA ILLORUM QUI NON FUERINT AD MISSAM.

STATUIMUS quod quicumque non erit ad missam vel ubicumque erit
sotietas adunata per ministrales solvat nomine banni sex bon.,

et plus arbitrio ministrarium, salvo si poterit impedimentum monstrare. et ministralis qui non venerit solvat nomine banni .xii. bon., nisi habuerit licentiam ab aliis ministraribus.

X. QUOD MINISTRALES POSSINT PIGNORARE ET CONDEMPNARE
USQUE IN QUANTITATE .C. SOL.

STATUIMUS quod ministrales sotietatis possint pignorare illum vel illos qui simul verba iniuriosa habuerint vel qui sibi non obedierint et condempnare usque in quantitate centum sol. bon., et plus ad | voluntatem ministrarium, reducendo semper condempnationes in corpore sotietatis a viginti sol. superius.

c. 3 A

XI. QUOD NULLUS DEBEAT NUNTIO SOTIETATIS
PIGNUS VETARE.

STATUIMUS quod nullus de sotietate debeat nuntio sotietatis pignus vetare, nec verba iniuriosa dicere. et qui contra fecerit solvat nomine banni decem sol. bon. et ministrales teneantur dictum bannum accipere quotiens contra factum fuerit. et de hoc credatur simplici verbo nuntii.

XII. DE PENA ILLIUS QUI VERBA INIURIOSA
DIXERIT MINISTRALIBUS.

STATUIMUS quod nullus de sotietate predicta debeat ministraribus sotietatis verba iniuriosa dicere pro factis sotietatis, sub pena et banno viginti sol. bon.

XIII. DE REDUCENDO SE AD VEXILLUM.

STATUIMUS quod quilibet de sotietate predicta in cavalcatis et exercitiis ubi erunt debeant ad vexillum se reducere, et cum

X. usque] Nel cod. è ripetuto usque per errore del miniatore.

Statuti bolognesi.

gonfallonerio stare, et ire ad guardiam et ad laboreria, et ipsi obedire et suis consiliariis et ministrilibus sotietatis, sub pena et banno trium sol. bon., et plus arbitrio ministrantium. 5

XIII. DE FEUDO NOTARII SOTIETATIS.

STATUIMUS quod notarius sotietatis predictae habeat et habere debeat de bonis sotietatis pro suo feudo et mercede per sex menses completos decem sol. bon.; quod habere non possit nisi in fine sex mensium. et debeat interesse omnibus missis ipse vel alius pro eo. et si non fuerit vel alius loco eius, perdat de feudo suo pro qualibet missa .xii. bon. et debeat habere cartas a dicta sotietate, et teneatur facere omnes scripturas necessarias sotietati predictae.

XV. DE ACCIPIENDO CONSILIARIOS A MINISTRALIBUS ET MASSARIO SOTIETATIS.

STATUIMUS quod quilibet ministralis et massarius debeat accipere tres consiliarios ad suum sensum de melioribus sotietatis predictae, et facta || sotietatis cum consilio ipsorum facere. c. 3 B

XVI. QUOD ALIQUIS DE SOTIETATE NON DEBEAT ALLEGARE RATIONEM CONTRA ALIQUEM DE SOTIETATE.

STATUIMUS quod aliquis de sotietate predicta non debeat allegare aliquam rationem pro aliquo de sotietate contra sotietatem in corpore sotietatis vel extra vel in commune Bononie, nec contra aliquem de sotietate Cervi pro aliquo alio qui non esset de predicta sotietate aliquam rationem allegare vel interesse in curia communis contra illos de sotietate aliqua ratione, sub pena et banno decem sol. bon. quotiens contra fecerit, nisi esset de parentela sua vel sibi attineret.

XVI, 8. *Nel margine sinistro*: † Tolatur ubi dicitur quod aliquis de societate non debeat alegare aliquam rationem pro aliquo de societate contra societatem in corpore sotietatis

XVII. QUOD NON DEBEAT RECIPI ALIQUIS IN SOTIETATE
INIMICUS ALIQUORUM DE SOTIETATE.

STATUIMUS quod, si quis de sotietate predicta habuerit inimicum aliquem volentem intrare sotietatem, non debeat recipi sine mandato illius qui habuerit eum inimicum.

XVIII. DE DENUNTIATIONE ILLORUM
QUI INTRARE VOLUERINT SOTIETATEM, ET DE PENA MINISTRALIUM.

STATUIMUS quod, si quis de sotietate habuerit aliquem amicum vel notum vel alium volentem intrare sotietatem vel esse de sotietate de Cervo, teneatur ministrilibus sotietatis predicte denuntiare et eorum consiliariis; et ipsi ministrales teneantur in corpore sotietatis denuntiare. nec ille recipiatur in sotietate, nisi placuerit consilio sotietatis vel toti vel maiori parti sotietatis. et si placuerit maiori parti sotietatis, ministrales recipiant illum vel illos, si intrare voluerint. et si contra fecerint, solvant nomine banni predicti ministrales decem sol. bon.

XVIII. QUOD CONDEMPNATIONES REMITTI NON POSSINT.

c. 4 A

STATUIMUS quod condempnationes facte a ministrilibus sotietatis presentibus et futuris non possint remitti vel absolvi per aliquem dictorum ministrorum, nec a corpore sotietatis predicte.

XX. DE STATUTIS EMENDANDIS.

STATUIMUS quod quatuor homines boni et legales elligantur per ministrales sotietatis per unum mensem ante festum natalis

vel extra et dicatur in commune Bononie vel alibi extra sotietatem. et nos dominus Ricardus de Villa capitaneus aprobamus quod debeat tolli, removeri, quia est contra publicam utilitatem. *Nel margine destro: cassamus et irritum nunciamus.*

XVIII, 5. A recipiatur *fu sostituto* denuntietur.

Domini omni anno, qui debeant addere et diminuere statutis sotietatis et alia de novo facere que eis videbuntur commoda et utilia sotietati predictæ; qui statutarii teneantur et debeant statuta omnia facere et emendare ante quod ministrales elligantur. 5

XXI. QUOD NON RECIPIATUR IN SOTIETATE
ALIQUIS DE MAXENATA.

STATUIMUS quod nullus recipiatur in sotietate predicta qui esset homo de maxenata vel de iura alicuius magnatis vel alterius hominis. et si esset in sotietate et sciri poterit manifeste, ab ipsa sotietate et a statuto et a sacramento sotietatis sit absolutus, et de dicta sotietate repellatur, nec de cetero possit esse in dicta sotietate. et quilibet de sotietate ipsum vel ipsos ministrilibus denuntiari teneatur. et ministrales teneantur cassare predictos de sotietate. 5

XXII. QUOD MINISTRALIBUS SOTIETATIS
NOTARIUS DEBEAT OBEDIRE.

STATUIMUS quod notarius sotietatis predictæ debeat preceptis ministrarium obedire, et cum ipsis ministrilibus et ubi voluerint se adunare, et ubi sotietas fuerit adunata vel consilium sotietatis. quod si non fecerit, solvat nomine banni .xii. bon., nisi habuerit licentiam a ministrilibus. 5

c. 4 ■ XXIII. DE ELLECTIONE MINISTRALIUM FACIENDA IN PRESENTI.

STATUIMUS quod ille qui habuerit breve causa elligendi ministralem teneatur et debeat statim elligere sine consilio alicuius, nec inde se separare nisi primo fecerit electionem; et quod nullus debeat ei loqui in banno .iii. sol. bon., nec ipse alii sub dicto banno. et electio facta ad dictum alicuius sit cassa. [et ministrales qui pro tempore fuerint precise teneantur dictum 5

bannum auferre contrafacienti et electionem cassare vel solvere tantum de suo in continenti.]

XXIII. DE QUATUOR HOMINIBUS QUI VADANT CUM GONFALLONERIO
IN CAVALCATIS ET EXERCITIBUS.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales qui pro tempore fuerint, quando cavalcate et exercitus fuerint, teneantur et debeant eligere quatuor de melioribus sotietatis, cum quorum consilio gonfallonerius ire et albergare debeat, et omnia facere cum eorum
5 consilio. et si contrafecerit, gonfallonerius solvat nomine banni .x. sol. bon., et ministrales teneantur dictum bannum ei accipere et auferre. et illi quatuor teneantur ire cum dicto gonfallonerio postquam fuerint electi, sub pena et banno decem sol. bon. et debeant habere pro unoquoque die, si iverint ante quam alii de
10 sotietate, pro eorum dispendio decem sol. bon.

XXV. DE PENA ILLORUM QUI NON HABUERINT
ARMA OMNIA SOTIETATIS AD TERMINUM.

STATUIMUS quod omnes de sotietate Cervi qui intraverint vel intrai sunt dictam sotietatem teneantur habere omnia arma sotietatis, et fieri facere, scilicet scutum, capellum de corio vel de ferro, et guayferiam sive çubam vel lamerias vel curatias habentes insignia sotietatis predictae armatura. et qui contra fecerit solvat nomine banni quinque sol. bon. et ministrales
c. 5 A] qui pro tempore fuerint teneantur precise rimari illos qui habuerint vel non, omni anno in mense madii. et si invenerint aliquem ex dicta sotietate predicta arma non habere termino ordinato, dictum bannum ei
10 auferre teneantur, ut dictum est, facientibus contra. et si in officio fuerint, debeant privari. et quilibet qui intraverit sotietatem te-

XXIII, 5-8. *Aggiunta posteriore.* XXIII, 1. ministrales] *La parola è cassata e in margine sta scritto: dicatur quod gonfallonerius* 10. *In margine: dicatur tres sol.*

neatur habere arma et depingi facere infra tres menses postquam intraverit, sub predicto banno.

XXVI. QUOD OMNES DE SOTIETATE TENEANTUR PORTARE.
ARMA OMNIA SOTIETATIS IN EXERCITIBUS ET CAVALCATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod omnes de sotietate Cervi teneantur portare et aducere in cavalcatis et in exercitibus guayferiam sive çubam vel scrimitum sive rodellam, et non de aliis armaturis nisi de armaturis Cervi, in banno quinque sol. bon. et debeant hospitare cum gonfallone. et ministrales teneantur dicta banna 5 accipere infra octo dies postquam Bononie redierint. et non intelligatur hoc statutum quod teneatur hospitari in exercitu cum gonfallone.

XXVII. DE PENA ILLORUM QUI NON FUERINT AD MISSAM.

STATUIMUS quod ministrales teneantur rimari et cercare, si eis videbitur, omnes de sotietate bis pro eorum tempore in qualibet missa in ultima dominica mensis; et ministrales debeant et teneantur ab illis qui non fuerint ad missam auferre .vi. bon. a quolibet qui non venerit. et ministrales teneantur venire ad mis- 5 sam in banno .xii. bon. et non debeant dare ministrales parabolam nisi uni homini et non plus nisi essent omnes simul.

c. 5 B

XXVIII. DE STATUTIS SOTIETATIS
LEGENDIS AB ANÇIANIS CORAM ILLIS DE SOCIETATE.

STATUIMUS et ordinamus quod ministrales qui pro tempore fuerint teneantur legi facere omnia statuta societatis et statuta que habet

XXVII, 2. Fu cancellato si eis videbitur, e sostituito vi precise 7. Cancellato nisi uni homini et non plus XXVIII. Cod. STATUTIS ANÇIANIS ET SOTIETATIS LEGENDIS CORAM

sotietas ab ançianis duabus vicibus ante quam exeant de eorum officio, si videbitur ministralibus legenda. [in corpore societatis
5 aminus semel durante eorum offitio precisse, statuta vero ançianis legi facere sci eis videbitur.]

XXVIII. QUOD VEXILLUM SOTIETATIS DARI POSSIT
PEDITI ET MILITI PRO SOTIETATE.

S TATUIMUS et ordinamus quod vexillum sotietatis dari possit pediti et militi, quamvis sit in decena militum, eundo vexillum pedes semper per alienum dstrictum, et specialiter in districtu inimicorum. et ille qui vexillum habebit vadat pedes cum illis
5 de sotietate in banno .xx. sol. bon., et plus ad voluntatem corporis sotietatis.

XXX. QUOD QUILIBET TENEATUR VENIRE AD CORPUS
SI ALIQUIS DE SOTIETATE OBIRET.

S TATUIMUS et ordinamus quod si aliquis de sotietate Cervi obierit, quod Deus avertat, quilibet de sotietate teneatur et debeat, si sciunt sotium mortuum, venire ad illud corpus, si ei a ministrilibus vel eorum nuntio dictum fuerit, in banno .xii. bon. et corpore sepulto, quilibet debeat ad domum defuncti reverti ad
5 descendum.

XXXI. DE ILLIS QUI NON PORTAVERINT CORPUS DEFUNCTI
SIBI PRECEPTUM A MINISTRALIBUS.

S TATUIMUS et ordinamus quod ille vel illi de sotietate, cui vel quibus fuerit preceptum a ministralibus ut corpus ad ecclesiam deferant, teneantur et debeant illud corpus deferre, in banno trium sol. bon.

c. 6 A

XXXII. QUOD MASSARIUS SOTIETATIS

NON RECIPIAT ALIQUOS DENARIOS AB ALIQUO DE SOTIETATE
NISI NOTARIUS SIT PRESENS.

STATUIMUS et ordinamus quod massarius sotietatis non debeat recipere aliquos denarios ab aliquo de sotietate pro collecta vel condempnatione vel banno vel aliis quibuscumque factis pertinentibus ad sotietatem, nisi notarius sotietatis sit presens, qui scribat illos denarios quos reciperet pro sotietate, vel alius qui scribat denarios.

XXXIII. QUOD ALIQUIS DE SOTIETATE

NON POSSIT MITTERE ALIQUEM PRO SUO INSCONTO
UBI VADIT VEXILLUM SOTIETATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod aliquis de sotietate non debeat vel possit mittere aliquem pro suo inscontro ubi fuerit vel yverit vexillum sotietatis, nisi fratrem vel filium. et si aliter miserit, pro nichillo habeatur.

XXXIII. QUOD ALIQUIS DE SOTIETATE

NON DEBEAT CONCIONARE NISI SUPER EO QUOD PROPOSITUM FUERIT
A MINISTRALIBUS.

STATUIMUS et ordinamus quod aliquis de sotietate non debeant concionare vel consilium dare concionando in corporali sotietatis, nisi super eo quod fuerit a ministris propositum, in banno .xii. bon. et ministres ei qui contra fecerit incontinenti dictos denarios vel pignus auferrant. et hoc sit precisum. 5

XXXV. QUOD QUICUMQUE FUERIT ANÇIANUS PRO SOTIETATE TENEATUR FACERE ELLECTIONES DE HOMINIBUS SOTIETATIS, SI FACERE DEBEBIT.

STATUIMUS et ordinamus quod, si aliquis de sotietate Cervi fuerit ançianus et officium ançiani habuerit per sotietatem, vel ministralis vel consiliarius, et deberet aliquam electionem facere, teneatur et debeat ellectionem facere de hominibus sotietatis Cervi, in banno .xx. sol. bon., et post modum officium aliquod sotietatis | predicte habere non possit nec esse etiam ançianum pro predicta sotietate. et sit precisum. [adatur ut hic statuto quod loquitur quod ille qui fuerit ançianus quod ministralles qui pro tempore fuerint teneantur hec inquirere et dictum bannum
10 auferre pro qualibet vice contrafacienti precisse.]

c. 6B

XXXVI. QUOD MINISTRALES TENEANTUR SERVARE STATUTA ET REFORMATIONES SOTIETATIS.

STATUIMUS quod ministrales sotietatis teneantur statuta sotietatis bona fide observare, et reformationes effectui mandare, in banno .x. sol. bon. quotiens contra fecerint pro quolibet ipsorum. [adatur quod aliqua reformatio non possit fieri nisi
5 scint ibi .L. homines dicte societatis aminus. et sci contra factum fuerit, scit ipso iure casam, et ministrales puniantur in .x. lib. bon., et notarius qui scriberet in totidem.]

XXXVII. QUOD SI ALIQUIS DE SOCIETATE FUERIT UBI ALIQUIS DE SOTIETATE FUERIT FERITUS, QUOD TENEATUR IPSUM IUVARE.

STATUIMUS et ordinamus quod si aliquis de sotietate fuerit feritus vel vulneratus in exercitu vel cavalcata communis Bo-

XXXV, 7-10. Aggiunta posteriore nel margine destro. Nel margine sinistro è scritto da altra mano: Nos dominus Basanus de Iuliano iudex domini R. de Villa capitanei populi Bononie non aprobamus; e sotto a questo capitolo dello statuto, cancellato, dalla stessa mano: Casemus et irritum nunciamus. XXXVI, 4-7. Aggiunta posteriore.

nonie, quod illi de sotietate qui presentes essent teneantur ipsum adiuuare et ipsum conducere in securo loco. et qui contra fecerit separando se ab eo vel dimittendo eum solvat nomine banni .x. 5 sol. bon. et credatur verbo vulnerati; nisi fuerit nimis in arduo loco, ita quod non posset fieri.

XXXVIII. QUOD MINISTRALES POSSINT FACERE SEPELLIRE ILLUM VEL ILLOS DE SOTIETATE QUI NON HABERENT UNDE POSSENT SEPELLIRI DE SUO.

STATUIMUS et ordinamus quod, si aliquis de sotietate Cervi obierit, et ad talem paupertatem devenisset quod non haberet unde decenter sepelliri possit, quod ministrales teneantur ipsum convenienter facere sepelliri expensis sotietatis.

XXXVIII. QUOD QUILIBET DE SOTIETATE TENEATUR SOLVERE MASSARIO .VI. BON. PRO MISSIS.

AD hoc ut massarius sotietatis Cervi habeat denarios pro sumptibus oportunis sotietati, statuimus et ordinamus quod quilibet de sotietate predicta teneatur et debeatolvere massario sotietatis in primis sex mensibus pro missis sex bon. in prima missa que 5 cantabitur tempore ministrorum novorum. et qui non solverit in prima missa solvat in secunda missa penam dupli. et ministrales qui pro tempore fuerint teneantur dictos denarios a quolibet de sotietate recuperare et accipere, et a quolibet qui non solverit in secunda missa cum dicta pena dupli, nisi esset talis qui tam pauper 10 est quodolvere non posset, vel qui esset extra civitatem et districtum per unum annum.

XXXX. QUOD ALIQUIS DE SOTIETATE NON COSTRINGATUR DONARE ALIQUOD DE SUO ALICUI PERSONE.

STATUIMUS et ordinamus quod sotietas Cervi et homines dicte sotietatis et aliquis de ipsa sotietate, communiter vel divisim,

non teneatur aliquid de suis bonis dare nec donare alicui persone
seculari vel ecclesiastice modo aliquo vel ingenio. et non propo-
5 natur aliquo modo. et hoc sit precisum.

XXXXI. DE HIIS QUI NON SOLVUNT COLLECTAS SOTIETATIS
AD TERMINUM.

S TATUIMUS et ordinamus quod quicumque de sotietate predicta
non solverit collectas ad terminos ordinatos a ministrilibus
et a statutis non possit ire ad brevia dicte sotietatis, nec habere
aliquod officium dicte sotietatis, nec pro dicta sotietate esse etiam
5 ancianus; et quod omnes qui non solverint cbllectas legi faciant
ministrales coram sotietatem in omnibus ellectionibus. et sit
precisum.

XXXXII. DE ELLECTIONE INQUISITORUM RATIONIS
ET QUANDO ELLIGI DEBEANT ET PER QUOS.

S TATUIMUS et ordinamus quod omni anno de mense ianuarii
per ministrales sotietatis debeant elligi duo inquisitores rationis
cum uno notario, qui teneantur et debeant inquirere omnes | offi- c. 7 ■
ciales preteriti anni sotietatis predictae. et si invenerint aliquem
5 ex dictis officialibus vel aliquos fecisse contra statutum sotietatis
vel reformationes, vel aliquid habuisse vel defraudasse de bonis
sotietatis, teneantur ipsum et ipsos condemnare in duplum eius
quod invenerint eum vel eos defraudasse, et in eo quod in statuto
continetur. et quod si ministrales non servaverint dictum sta-
o tutum et servari fecerint, condemnentur in .x. sol. bon. et si
inquisitores postquam fuerint ellecti officium non fecerint et com-
pleverint infra mensem secundum modum predictum, condem-
pnentur in .x. sol. quilibet eorum. et quod habeant pro uno con-
vivio .v. sol. bon.

XXXXII, 12. *Sopra le parole infra mensem cancellate, fu scritto: dicatur infra duos menses.*

XXXXIII. DE ELLECTIONE OFFICIALIUM SOTIETATIS.

STATUIMUS et ordinamus quod, quando fit ellectio ministrorum et consiliatorum et ancianorum, aliquis de sotietate predicta vel ministrationes non debeat dicere alicui electori habenti breve « accipias talem » in banno .iiii. sol. bon. et ministrationes qui sunt vel pro tempore erunt precise teneantur illis vel illi qui contra fecerit vel dixerit accipere dictum bannum. et quod, si ille qui electus fuerit consiliator populi vel ministrorum sotietatis non poterit esse per formam alicuius statuti sotietatis vel populi, quod homines sotietatis eligant alium ad brevia. et hec aditio sit precisa et precise debeat observari per homines sotietatis et per ministrationes sotietatis. 1

XXXXIII. DE COGNOSCENDO SOLVENTES COLLECTAS SOTIETATIS
A NON SOLVENTIBUS.

c. 8 A

AD hoc ut cognosci et cerni possint omnes solventes collectas sotietatis ab illis qui non solverint et solvere nolunt, statuimus et ordinamus quod ministrationes sotietatis qui pro tempore fuerint teneantur scribi facere omnes homines de sotietate in quaterno et non in cedulis, et ille qui solverit collectam in capite nominis eius scribatur, quando solverit, « solvit ».

XXXXV.

ITEM statuimus et ordinamus quod omnes officarii sotietatis debeant scribi per ordinem in quaterno per se et non in cedulis, ita quod videatur aperte illi qui cessare debent ab officio eorum, et legi debeant in qualibet ellectione omnes illi qui cessare debent.

XXXXVI.

CUM hoc sit, quod plures sint de sotietate non habentes arma et insignia sotietatis, statuimus et ordinamus quod quilibet de

- sotietate predicta habeat et habere debeat arma dicte sotietatis, scilicet scutum et capellum de corio vel de ferro ad insignia sotietatis
- 5 Cervi hinc ad kallendas madii proximi venturi. et qui non habuerit dicta arma et insignia ut dictum est et non possit habere aliquod offitium sotietatis nec ire ad aliqua brevia ipsius sotietatis; et nichillominus condempnetur quilibet qui non habuerit dicta arma ad dictum terminum per ministrales in .x. sol. bon. et ministrales
- 10 qui pro tempore fuerint teneantur per sacramentum inquirere singulis annis in kallendis madii, et non habentes dicta arma condempnare dictam quantitatem, et ipsas condempnationes exigere et recuperare eorum tempore. quod si non fecerint, tantumdem de suo ipsi sotietati | solvere teneantur. et hoc statutum sit precisum.

c. 8a

XXXXVII.

- S**TATUIMUS et ordinamus quod duo libri debeant fieri de nominibus hominum sotietatis et de statutis sotietatis, unus quorum debeat esse apud massarium sotietatis et alius penes presbiterum Iohannem cappellatum ecclesie Sancti Leonardi; et quod nullus
- 5 habeatur pro soto et in societate predicta nisi fuerit scriptus in utroque de predictis libris; quod quidem ministrales teneantur fieri facere expensis sotietatis infra unum mensem ab introitu eorum officii, scilicet per totum mensem ianuarii. et hoc sit precisum.

XXXXVIII.

ITEM quod liber statutorum sotietatis debeat fieri de novo et de bona littera et in bonis cartis; in quo non debeat fieri aliqua aditio vel glosa vel interlineatura. et hoc sic precisum.

XXXXVIII.

ADIMUS huic statuto quod ministrales qui pro tempore fuerint teneantur facere scribi in uno quaterno per se nomina omnium

non solventium collectas et tempore quorum ministrorum non solverunt collectas cum annis Domini. et omnes qui inventi fuerint non solvisse collectas non possint ire ad brevia nec habere aliquod officium societatis. et ministres teneantur facere ipsos legi in omni electione. et hoc sic precisum.

L.

ORDINAMUS quod debeant esse octo ministres et eligi ad brevia in corporali societatis. et quod ille qui electus fuerit non possit refutare officium in banco .xx. sol. bon., si poterit esse de iure ministris.

[LI.

ITEM statuimus et ordinamus quod omnia predicta statuta et ordinamenta societatis predictae debeant esse firma per ministres, et homines dicte societatis pleniter observare hinc ad tres annos proximos completos, et hinc ad dictum terminum non debeant aliqua statuta fieri vel ordinamenta per dictam societatem, nec aliquem eligi ad dictum officium statutorum. et sit precisum, quod non debeant fieri statuta nec ordinamenta nec aliquem eligi ad officium statutorum, salvo quod pro dicta societate possit fieri reformatio super factis et negotiis dicte societatis.]

Ego Gullielmus de Pavolatis iudex domini Henregipti confallererii capitanei populi Bononie predicta statuta aprobo preter illa ubi scriptum est « cassamus et irritum nuntiamus », salvo tamen semper statutis, reformationibus communis et populi Bononie et salvo arbitrio dicti domini capitanei.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DELL'AQUILA

DELL'ANNO CIRCA .MCCLV.

IN nomine Domini nostri Ihesu Christi. amen. hec sunt statuta c. 1
facta ad honorem Domini nostri Ihesu Christi et beate Marie sem-
per virginis et beatorum apostolorum Petri et Pauli et sancti Salvato-
ris et omnium sanctorum, et ad honorem et bonum statum communis
5 Bononie et potestatis qui pro tempore fuerit, et omnium qui de so-
tietate Aquillarum fuerint et sotietate armorum et artium Bononie.

I. SACRAMENTUM MINISTRALIUM ET MASSARII
SOTIETATIS AQUILLE.

IURO ego ministralis sotietatis Aquille bona fide sine fraude re-
gere et conducere in civitate et extra civitatem socios mee sotie-
tatis, et ipsos et quemlibet eorum in suo iure manutenere cum
personis et rebus, et servare precepta capitanei, antianorum populi
5 communis Bononie michi facta, ad honorem et bonum statum
communis Bononie et totius populi et mee sotietatis. et dabo
operam per me et meos socios modis omnibus quibus potero quod
capitaneus et antiani eorum sacramentum et statuta populi debeant
servare. et ius et rationem redam inter socios meos omnibus de
10 sotietate a me petentibus usque ad quantitatem trium lib. bon.; et
ab inde supra, si placuerit partibus. et socios meos ad rixam per-
venientes ad concordiam reducam meo posse. et habebo unum

6 Nel cod., più avanti, alla parola Aquillarum è sempre sostituito Aquille.

nuntium pro factis societatis. et si scivero aliquem sotiorum meorum decessisse, ante quam sepelliatur totam sotietatem meam congregabo et congregari fatiam, et ad domum defuncti cum sotiis meis 15 coadunatis ibo, et honorem ei conferram et conferri fatiam cum sotiis meis, secundum quod expedierit tam in portando quam aliter. et semel in sex mensibus ad minus legi fatiam in corpore sotietatis omnia statuta ad sotietatem pertinentia. [et hoc teneam precise in banno .v. sol. pro quolibet ministrale.] et singulis mensibus legam et legi fatiam breve meum. et omnes reformationes in corpore sotietatis facta effectui demandabo [nisi per aliam reformationem fuerunt cassate.] et non petam absolutionem aliquius capituli, nisi primo capitulum legatur et causam dicatur in corpore sotietatis. nec ad brevia sotietatis ibo tempore mee ministralie. et ante finem mei offitii per .xv. dies in sotietate ad brevia elligi fatiam quatuor ministrales, inter quos unus sit massarius et ministralis, et durent per sex menses. [et ministrales electi teneantur sacramento ad hoc sacramentum.] quorum electores incontinenti elligant cum habuerint breve. qui quatuor 30 ministralles elligant inter se de eis unum ancianum, et duret per unum mensem, cui omnes alii ministrales obedire teneantur. et elligam cum sotiis meis ministrilibus duodecim consiliarios qui debeant consulere super factis sotietatis. et nullum in sotietate recipiam nisi secundum modum inferius designatum. et si ero 35 ancianus ministrallium et invenero aliquem sotiorum meorum in casu condemnationis, de voluntate sotiorum meorum omnium vel maioris partis ministrallium ante ¶ finem mei regiminis condemnabo. et neminem condenabo, nisi fuerit per nuntium vel per me requisitus. et eius deffensionem audire non vitabo, ad 40 quam fatiendam dillationem dabo, que ad eius notitiam perveniat vel pervenire possit; infra quam, si non fecerint iustam deffensionem, debeam ex inde in antea condemnare, si videro condemnandum. banna et condemnationes factas et facta a me vel a meis predecessoribus vel ab inquisitoribus rationum exigam 45 et recuperabo infra unum mensem postquam facte fuerint, vel in

c. 1 B

ipsis bannis inciderint. et elligam unum gonfalonarium ad brevia
 vel elligi fatiam cum fiet ellectio ministrallium, cuius gonfalonarii
 tres sint ellectores, maioris partis quorum ellectio teneat. et el-
 0 ligi fatiam tunc tempore unum notarium ad brevia, qui debeat
 scribere facta societatis. [item inquisitores rationis ad brevia elligi
 faciam in corpore societatis, et habeant pro eorum feudo .v. sol.
 bon. et valleat in presenti ellectione. et tales sint inquisitores
 quod non debeant inquiri. item duos consiliarios ançianorum. et
 5 valleat in presenti ellectione. item teneat ego ministralis ultimarum
 sex mensium elligi facere ad brevia in corpore societatis quatuor
 compositores statutorum ante festum sancti Andree, qui ha-
 beant pro eorum feudo .v. sol. bon.] et omnes predicti officiales
 cessent a predictis offitiis hoc modo, scilicet quod quilibet cesset
 0 a suo officio quod habuit per sex menses. et res et omnia societatis
 que ad meas manus pervenerint custodiam et salvabo pro dicta so-
 cietate, et massario designabo et dabo infra octo dies postquam ha-
 buero et nichil in me retinebo in banno dupli. et si ero massarius,
 non expendam de bonis societatis ultra tres sol. bon. sine licentia
 5 societatis vel maioris partis. et illos tres sol. expendam pro factis
 societatis, nisi secundum formam statutorum societatis. et omnes
 introitus et expensas in quaterno scribi fatiam, secundum quod in
 statutis inferius continebitur. et omnia statuta ad meum officium
 pertinentia servabo et servari fatiam bona fide, sine fraude, remoto
 70 odio, amore vel timore, pretio vel precibus, speciali lucro vel
 dampno meo vel alterius, nisi remanserit iusto Dei impedimento
 vel alia iusta de causa; salvo quod de addito et mutato teneat et
 de diminuto sim absolutus.

II. SACRAMENTUM HOMINUM SOCIETATIS AQUILLE.

IURO ego, qui sum de societate Aquille, servare omnia precepta
 michi facta a meis ministris pro honore et bono statu so-
 cietatis vel communis Bononie vel totius populi. et dabo operam
 quod dicti ministri debeant eorum sacramentum salvare in om-

nibus et per omnia. et cum sotiis meis me coadunabo et con- 5
gregabo ad locum constitutum vel constituendum totiens quotiens
michi vel domui mee fuerit iniunctum per aliquem ministralem
vel nuntium societatis [si ero in civitate Bononie vel suburbis.]
et quemlibet sotiorum meorum in suo iure manutenebo. et cre-
dentiam michi iniunctam a ministrilibus tenebo. [et si revelabo, 10
solvat nomine banni .x. sol. bon., et plus arbitrio ministrorum et
consilii vel maioris partis.] et si invenero aliquos meos socios
rixantes simul, ipsos bona fide dividam. et si ero ad aliquem so-
tium meum defunctum vocatus, et michi a ministrilibus fuerit iniun-
ctum quod eum debeam portare, eum portare non recusabo, sub 15
pena et banno arbitrio ministrorum constituto. condemnationem
de me factam et alia que debebo societati dabo et solvam ad termi-
num constitutum vel constituendum per statuta vel per ministrationes.
et nulli ministrali vel nuntio societatis prohibebo pignora. et non
claudam ei hospitium vel claudi fatiam, sed eis aperiam et ape- 20
riri fatiam et pignus eis accipere permittam sub pena et banno
.x. sol. et obprobria vel vituperium non dicam vel inferam alicui
sotiorum meorum sub pena .v. sol. bon., nec alicui ministrali
sub pena .x. sol. bon., in corpore societatis vel alibi. et omnia
alia statuta iuro servare que ad me spectabunt pro honore sotie- 25
tatis. et si ero vocatus ad aliquam electionem faciendam, et ha-
bebo breve, eligam illum vel illos quos vel quem meliorem vel
meliores et utiliores ad illud officium exercendum bona fide, sine
fraude, remoto odio, amore, pretio vel precibus, speciali lucro
vel dampno meo vel alterius. [et non appellabo a condemna- 30
tione ministrorum in banno .xx. sol. bon.; sed si appellabo a con-
demnatione facta ab inquisitoribus rationis, tunc ministrationes
teneantur de dicta appellatione cognoscere consilio duorum sa-
pientum dicte societatis et definire, unus quorum sit electus per
ministrationes et alius per condemnatum. a qua sententia lata 35
per dictos ministrationes et sapientes non possit appellari, in banno
.xl. sol. bon. pro quolibet condemnato.]

C. 2 A

III. DE MISSA ET ADUNANTIA SOTIETATIS FATIENDA.

STATUIMUS et firmiter ordinamus quod societas Aquille una die cuiusque mensis debeat congregari apud Sanctum Salvatorem in mane ad missam per nuntium dicte societatis. et debeat tunc missa celebrari, si poterit sacerdos dicte ecclesie haberi, ad
5 honorem Dei et beate gloriose virginis Marie et beatorum apostolorum Petri et Pauli. et in dicta missa debeant offerri per massarium vel per ministralles .vi. bon. de denariis societatis. et habeat massarius unam fogacinam pretii .vii. bon. que dividatur inter socios pro benedictione. et quicumque ad dictam missam
o ad domum suam cytatus non venerit solvat nomine banni .vi. bon., nisi verbo ministrallis vel massarii vel iusto impedimento remanserit [vel si non esset in civitate Bononie.]

III. DE CEREIS DANDIS SANCTO SALVATORI.

ITEM statuimus quod in festo sancti Salvatoris detur a ministrallibus et massario et gonfalonerio quatuor cerei, quorum quilibet sit de libra, nomine oblationis, pro sotietate, et emanatur de denariis sotietatis annuatim.

V. DE PRECEPTIS MINISTRALIUM OBEDIENDIS.

ITEM statuimus quod quilibet sotius teneatur preceptis ministrallium obedire, et ire cum eis et cum aliis pro factis societatis et sotiorum et sotietatum artium et armorum quotiens de eorum fuerit voluntate, in banno .xii. bon. et plus arbitrio eorum, secundum
5 quod factum fuerit grave vel leve.

VI.

ITEM statuimus quod quicumque sotiorum non solverit collectam vel condemnationem de eo factam infra terminum constitutum a ministrilibus, solvat nomine pene duplum, et plus arbitrio ministrarium. et ministralles teneantur ire ad domum suam cum nuntio sotietatis vel communis, et auferre ei bonum pignus vel denarios. et si alicui qui iverit pro predictis fatiendis aliquis sotiorum aliquod obprobrium dixerit, solvat nomine banni .x. sol. bon., et plus arbitrio ministrallium.

VII. DE INSIGNIS ET ARMATURIS NON DISPICANDIS.

STATUIMUS quod si quis sotiorum insignia sua de çuppa vel gaufferia vel scuto vel elmo dispicaverit vel abraderit studiose, solvat nomine banni .xx. sol. imperiall. quotiens contra fecerit.

VIII. DE VEXILLIFERO ASSOTIANDO.

AD hoc ut vexillum cum honore maximo deportetur et vexillifer sotietatis decenter et quod sotietas tam in cavalcatis quam in exercitu valeat et possit optime hospitari, statuimus et inviolabiliter ordinamus quod quatuor vel tres de societate elligantur a ministrilibus, qui sint pedites, qui semper debeant associare vexilliferrum in exercitu vel cavalcatis nec ab eo discedere debeant absque sua licentia et mandato. et illi portare debeant antiquum vexillum in sinu vel allibi super astam involtum, vel sicut eis videbitur. et cum exercitus debuerit hospitari, tunc ante debeant precedere duo vel plures ex predictis cum vexillo antiquo sotietatis, et capere albergariam pro vexillifero et tota sotietate, et tunc ponant vexillum ita alte quod videri possit per socios. et omnes sotii tam milites quam pedites pro honore sotietatis veniant ibi ad albergandum. ¶ et quicumque non venerit ibi ad albergandum,

5 solvat nomine banni .iii. sol bon., et plus ad voluntatem ministrallium et consilii. et si predicti quatuor non sotiaverint vexilliferrum qui pro tempore fuerit, et predicta non observaverint, solvat nomine banni quilibet .x. sol. bon., et plus arbitrio ministrallium et consilii societatis. et illi quatuor debeant albergare
 10 cum quarterio ad banderiam albergarie quarterii, excepto quod si quis de nostra societate esset de alieno quarterio et non de nostro, et salvo quod si quis sociorum esset cum tali socio quod videretur iusta occasio ministrallibus quod socius non deberet venire hospitari ut dictum est.

[VIII.]

IURO ego inquisitor rationis bona fide sine fraude inquirere omnia iura societatis tam a ministrallibus quam massario et ab alio societatis, omnia que ad presentes ministrales vel massarium quorum inquiritur officium pervenerint, et si quid in fraude invenero
 5 fore factum per aliquem ministralem vel massarium, vel in fraude detullisent de denariis vel rebus societatis, eum vel eos publice in corpore societatis condempnabo in duplum. item tenear condempnare quemlibet ministrallium pro quolibet statuto non observato vel non absoluto secundum formam statutorum societatis nostre in sol., ubi alia pena statuta non est. item condempnabo quemlibet sociorum qui non solverit collectam vel condemnationem in duplum, et officium meum expedire infra tres menses postquam ero electus, in banno .v. sol. pro quolibet, nisi remanserit verbo societatis.]
 10

X. DE SOTIO QUI OBIERIT.

ITEM statuimus quod quicumque sociorum obierit, quod quilibet socius debeat venire ad funus et ad domum defuncti. et qui cum sociis suis non venerit, postquam ei fuerit iniunctum, solvat nomine

VIII, 1-14. Aggiunta posteriore nel margine inferiore della c. 2 A del cod. 10. Manca nel cod. l'indicazione della pena.

banni .xii. bon. et quicumque vetaverit absque iusto impedimento portare sotium suum postquam ei fuerit iniunctum a ministris 5 solvat nomine banni .iii. sol, bon. et si quis sotiorum infirmaretur, et esset ita pauper quod non posset vitam suam sustentare, tunc ministrationes teneantur ei providere expensis societatis, et eum facere sepeliri expensis societatis. et item possit poni collecta inter socios. 10

XI. DE COLLECTIS ET CONDEMPNATIONIBUS EXIGENDIS.

ITEM statuimus quod ministralles qui pro tempore fuerint teneantur recuperare in denariis vel pignoribus et colligere omnes collectas et condemnationes quas eorum tempore fecerint et posuerint, et factas et faciendas ante finem exitus sui officii. et si non fecerint, teneantur solvere de eorum marsupio proprio. et super his 5 habeant consilium et adiutorium a societate et a communi Bononie si fuerit necesse, a capitaneo et ab ancianis. nisi hec essent facte infra octo dies ante exitum eorum et sequentes ministrationes teneantur eas recuperare sub dicta pena. idem dicimus in omnibus condemnationibus et collectis non recuperatis factis per 10 eorum predecessores aut inquisitores rationis.

XII. DE FEUDO NUNTII QUANDO QUIS MORITUR.

ITEM statuimus quod nuntius societatis habeat pro quolibet sotiorum qui obierit, cum congregaverit societatem ob hoc, pro suo labore .xii. bon. et pro anima defuncti.

XIII. DE STATUTIS SOCIETATIS RESTITUENDIS.

ITEM statuimus quod quicumque massarius non restituerit statuta societatis sibi designata solvat nomine banni .xx. sol. bon.

et exemplum horum statutorum ponatur in sacristia Sancti Salvatoris per ministralles et massarium. quod bannum ei auferatur
5 a ministralibus, et tunc auxilium societatis et comunis habeant si necesse fuerit. [et sit precissum in omnibus suis partibus.]

XIII. DE FEUDO NUNTII SOTIETATIS.

ITEM statuimus quod nuntius societatis habeat pro suo feudo totius anni .xx. sol. bon., salvo si melius fortasse poterit habere, et .vi. bon. quolibet die in quo congregaverit societatem in exercitu vel cavalcatis. et tunc stet com vexilliferro ad suam voluntatem,
5 et teneatur precipere ambaxatas ei iniunctas a ministralibus in dictis locis. [et ministrales primorum sex mensium teneantur solvere tantum medietatem feudi predicti, dico numptio, et alli ultimorum sex mensium aliam medietatam. cui nuncio ministrales teneantur accipere bonam securitatem de officio suo legaliter exercendo et de
10 societate indempnem conservando et iurando de novo predictam.]

XV. DE RATIONE REDDENDA DE REBUS SOTIETATIS.

ITEM statuimus quod massarius et ministrales teneantur reddere rationem de omnibus introitibus et expensis factis ab eis sequentibus ministralibus, et reddere et restituere omnes res quas penes se haberent de rebus sotietatis, sub pena dupli eius quod
5 penes eos remanserit, infra .xv. dies post depositum offitium.

XVI. DE CONDEMPNATIONIBUS FATIENDIS.

ITEM statuimus quod ministralles fatiant condempnationes, si facere debuerint, infra .viii. dies ante exitum eorum offitii, sub banno .v. sol. bon. pro quolibet.

XIII, 6, XIII, 6-10. Aggiunte posteriori. XV, 1-5. In margine: capsum est

Statuti bolognesi.

C. 34

**XVII. DE DUODECIM DENARIIS SOLVENDIS
AB INTRANTIBUS SOTIETATEM.**

ITEM statuimus quod omnis qui de novo intraverit societatem solvat .xii. bon. societati, et ministrales illos accipere teneantur in pignoribus vel denariis. quod si non fecerit, solvat de suo proprio marsupio ante exitum eorum offitii. et sequentes ministrales teneantur eos in duplum condempnare, si predicta non obser- 5
vaverint.

XVIII. QUOD SOTIUS ALIUM SOTIUM NON OFFENDAT.

ITEM statuimus quod nullus sotiorum in dicto vel in facto aliquem sociorum iniuriet, nec societatem vel aliquem sotiorum infamet, vel rumorem in ea vel alibi fatiat inter socios vel in societate. et si quis contra fecerit, pro iniuria verborum socio facta solvat nomine banni .xx. sol. bon., pro facto sine sanguine .xl. sol. 5
bon., cum sanguine .iii. lib. bon., pro rumore gravi .xx. sol. bon., nisi concordaverit infra triduum.

XVIII. DE CREDENTIA TENENDA.

ITEM statuimus quod quilibet sotiorum teneatur credenciam sibi impositam a ministrilibus, capitaneo et ançianis tenere. et si quis ea revellaverit, solvat nomine banni .x. sol. bon., et plus voluntate ministrallium.

XX. QUOD MINISTRALES INTERSINT ELLECTIONIBUS.

ITEM statuimus quod ministralles qui pro tempore fuerint teneantur stare et inesse omnibus ellectionibus, cum fient, usque

XVIII, 1-7. *In margine:* capsum est 2. *Cod. iniuriose* XVIII, 1-4. *In margine:* capsum est

ad finem quousque facta fuerit tota et scripta; nec a loco electionis debeant discedere donec predicta fuerint percompleta. [nec
5 aliquis eorum in banno .v. sol. bon. pro quolibet ministrali.] ita
tamen quod non debeant se intromittere de fatiando elligere aliquem vel non elligere, et de hoc teneantur sacramento et in banno .x. sol. bon. pro quolibet.

XXI. DE HIS QUI AD MISSAM NON VENERINT SCRIBENDIS.

ITEM statuimus quod ministrales teneantur facere scribi in quolibet missa nomina illorum qui non venerint ad missam sicut fuerit eis a nuntio societatis nuntiatum.

XXII. DE INTROITU SCRIBENDO IN QUATERNIO.

ITEM statuimus quod ministralles et massarius societatis teneantur facere scribi omnes introitus et expensas et condemnationes ad eos perventas vel factas tempore eorum officii in uno quaterno, ita quod ratio clare et aperte videatur per inquisitores rationis.
5 et inquisitores rationis qui pro tempore fuerint teneantur inquirere diligenter omnia que apud ministralles et massarium pervenerint suo tempore, et si quid in fraudem invenerint fore factum per aliquem vel per aliquos, vel in fraude detenuisse de denariis et rebus societatis, eos vel eum in duplum debeant condemnare.

XXIII. DE CONCORDIIS ET REMISSIONIBUS FATIENDIS.

ITEM statuimus quod quilibet sotorum teneatur stare et obedire mandatis et voluntati ministrallium et massarii supra remissionibus et concordiiis fatiendis cum sotiis eorum de iniuriis olim

XX, 4-5. *Aggiunta posteriore.* XXII, 9. *Su questo periodo è scritto: vacat* XXIII, 1-11 *In margine: capsum est*

factis inter ipsos et aliquos de societate. et ministralles et massarius qui pro tempore fuerint debeant se ad predicta associare 5 cum .viii. vel .iiii. bonis hominibus societatis qui sint cum eis ad complendum predicta. et quicumque non obedierit mandatis ministrarium et massarii super predictis termino constituto a ministrallibus et massario, infra octo dies postquam denegaverit aliquis nolle parere mandatis ministrarium et massarii super predictis, puniatur 10 in .xx. sol. bon., et plus ad voluntatem ministrarium.

XXIII. DE UNO LIBRO FATIENDO IN QUO SCRIBANTUR
NOMINA SOTIORUM.

ITEM statuimus quod fiat unus liber pro societate Aquille, in quo 1 scribantur nomina seu nomen cuiuslibet sotii societatis predictae qui intraverit vel intrabit in futurum. et quicumque non fuerit scriptus in dicto libro non habeatur pro socio nec sit de societate etiamsi iurasset. et omnes ministralles et quilibet eorum teneatur 5 facere scribi in dicto libro nomina illorum qui pro suo tempore intraverint societatem, in banno .xx. sol. bon. pro quolibet ministrarium, et diem in quo scribetur, et nomina ministrarium qui fatient scribere, ut sciatur tempore quorum ministrarium intraverit societatem. 10

XXV. QUOD MINISTRALLES ET MASSARIUS ET NOTARIUS
COLLECTAS NON SOLVANT.

c. 3^a ITEM statuimus quod ministrationes et massarius et notarius amplius tempore eorum || officii non solvant aliquas collectas. et habeant .xx. sol. bon. pro eorum labore singulis sex mensibus, quos simul comedere teneantur sub pena dupli.

XXVI. DE EO QUI PRO ALIO SOTIO FIDEIUSSERIT
CONSERVANDO INDEPNEM.

ITEM statuimus quod, si quis de societate pro aliquo sotiorum intraverit vel fideiusserit vel pignus dederit vel aliquid solverit

occasione securitatis sive precepte sive petite a ministrallibus vel pignoris, et dapnum aliquod passus fuerit illa occasione vel aliquid
s pro eo solverit, quod ministrales precise teneantur illum vel illos pro quo vel quibus fideiussum fuerit bona fide sine fraude et modis omnibus et ingeniis quibus cogitare vel scire possunt constringere et cogere usque ad dignam satisfactionem eius quod pro eo solutum fuerit in persona et rebus secundum quod melius poterunt. de his habeant consilium et adiutorium a societate, capiteo et ab ançianis, et etiam a comuni Bononie.

XXVII. QUOD DEBENTES ALIQUID SOCIETATI
AD BREVIA NON VADANT, NEC ALIQUOD OFFITIUM HABEANT.

STATUIMUS quod quicumque sotiorum dare debuerit denarios societati ex aliqua causa, quod ipse non possit ire ad brevia electionum dicte societatis vel elligi ad aliquod offitium, nisi primo solverit et satisfecerit societati omne id quod debet in denariis vel
s pignore. et ministrales ante electionem et ante quam vadant ad brevia fatiant legere omnes illos qui dare debebunt aliquid societati. et de hoc ministrales precise teneantur facere observare in banno .v. sol. bon. pro quolibet. et hoc statutum cepit habere locum anno .MCCXLVI., indictione .IIII., a die .XIII. intrante decembri citra.

XXVIII. DE ARMIS SOCIETATIS HABENDIS.

STATUIMUS et ordinamus pro honore societatis quod quilibet sotius de societate Aquille habeat gayferiam [vel lameriam] et alia arma ad insigna Aquille, silicet scutum vel tarçam vel scrimittum vel rotellam, elmum vel capelittam vel capellum vel civoleriam
s infra unum mensem priusquam iuret societatem vel ad aliud terminum ordinatum a ministrallibus. et quicumque gayferiam [vel

lameriam], ut dictum est, non habuerit, solvat nomine banni .v. sol. bon.; pro quibuslibet armis deficientibus .iii. sol. bon. solvat nomine banni. et ministralles debeant predictum terminum statuere in corpore societatis, et predicta teneantur inquirere dilligenter 10 semel in eorum tempore, et non habentis bannum auferre secundum formam huius statuti. et si ministralles predicta non observaverint, pro qualibet vice debeant solvere .xx. sol. et dicti ministralles teneantur de predictis nisi remanserit iusto impedimento Dei, vel alia iusta et necessaria causa fuerint impediti. et nichilominus 15 predicti arma habere debeant.

XXVIII. QUANTUM SOCIETAS DURARE DEBET.

ITEM statuimus et ordinamus quod societas Aquillarum duret per decem annos, et tanto plus quanto placuerit maiori parti societatis; nec dividi possit aliquo modo vel ingenio, nisi placuerit decem partibus societatis ad hoc specialiter congregate. et hoc statutum sit precisum. et cepit habere locum ab anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo octavo in antea. et sic de novo debeat iurari et reformari. 5

XXX. DE SCRIPTURIS PER NOTARIUM SOCIETATIS SCRIBENDIS.

ITEM statuimus quod reformationes et alie scripture necessarie pro societate scribantur per notarium societatis ad hoc deputatum, si intervenerit congregationi, in quaterno, et perinde debeant authenticari. et si non intervenerit, possit per alium notarium societatis scribi et authenticari et in quaterno. et tabellio societatis pro scripturis 5 fatiendis deputatus habeat pro suo feudo .x. sol. bon. et pro quolibet die in quo non interesset congregationi, si esset in civitate, habeat de suo feudo minus .vi. bon.

XXXI. DE EODEM.

ITEM statuimus quod omnia precepta et banna scribantur in quaternis vel quaternis, et reformationes et introitus et expense, qui omnes quaterni debeant ligari in libris statutorum.

XXXII. QUOMODO DEBENT SCRIPTURE CANCELLARI.

ITEM statuimus quod nulla scriptura deinceps cancelletur, sive fuerit scriptura condemnationis sive alia, nisi scribatur dies cancellationis et coram quibus et cuius mandato et in quo loco et qua de causa et quare cancelletur. et si aliter reperiatur, non valeat cancellatio. item dicimus quod in omnibus scripturis que fient tempore ministrallium scribantur in principio anni Domini, et in introitibus et expensis semper scribantur dies. et si massarius expendiderit ultra .v. sol. bon. pro societate, sint presentes duo testes de societate, et in expensis eorum nomina scribantur. et expense et introitus massarii non scribantur nec misceantur cum scripturis alterius massarii.

XXXIII. DE INQUISITORIBUS ELLIGENDIS.

ITEM statuimus quod ministralles, in prima congregatione postquam iuraverint, teneantur elligere duos inquisitores rationum, qui iurent inquirere omnia iura societatis tam a ministrallibus quam a massario et ab aliis societatis, et condemnent delinquentem secundum formam statutorum, ubi statutum est, alioquin eorum arbitrio moderate. tamen et tales sint inquisitores qui non debeant inquire.

XXXIII. QUOD NULLUS INTERRUPTAT DICTUM MINISTRALIS.

ITEM statuimus quod nullus debeat interrompere dictum ministralis in banno .iiii. den., vel dictum alicuius socii in banno .iii.

den. et incontinenti in denariis vel in pignore solvere debeat interrumpens.

XXXV. DE SECURITATE AB OFFICIALIBUS DANDA.

ITEM statuimus quod massarius societatis debeat bonos et ydoneos fideiussores dare de bene exercendo offitium suum et de conservando societatem indempnem. idem dicimus de vexillifero, qui debeat bonos et ydoneos fideiussores dare de restituendo vexillum societatis et de conservando eam indempnem. idem dicimus de omni alio officiali ad quem pervenerit de rebus societatis.

XXXVI. QUOD VEXILLIFER SOCIETATIS STARE DEBEAT IN QUARTERIO PORTE A STERI.

ITEM statuimus quod vexillifer, quicumque fuerit, in exercitu vel cavalcatis ire et stare semper debeat cum quarterio porte Steri; et hoc ideo quod melius erit associatus cum quasi tota societate, sit in illo quarterio. et hoc statutum sit precisum.

XXXVII. QUOD QUILIBET SEQUI DEBEAT VEXILLUM.

ITEM statuimus quod quilibet de societate teneatur in exercitu vel cavalcata in tereno inimicorum sequi vexillum et specialiter ad laborerium fatiendum. et a dicto loco non debeant discedere donec vexillum non se separaverit sine licentia. et qui contra fecerit solvat nomine banni .xii., et plus ad voluntatem ministrallium. [et dicimus quod vexillifer teneatur portare vel portari facere in exercitu vel cavalcatis vexillum pro honore societatis.]

XXXVIII. DE INSIGNIS IN DORSO PORTANDIS.

ITEM statuimus quod quilibet sociorum in terreno inimicorum, tam in cundo quam in redeundo, debeat portare insigna Aquil-

larum in dorso sub pena et banno .xii. bon pro qualibet vice. et ministralles hoc inquirere teneantur sub pena .v. sol. pro quolibet.

XXXVIII. QUALITER PRECEPTA FIERI DEBEANT.

STATUIMUS quod ministralles, si tenebuntur precipere aliquid alicui sociorum de aliquo dando vel recipiendo, solvendo vel restituendo alteri, quod teneantur precipere ad .x. dies de illo solvendo, dando vel restituendo. quod si non solverit creditori ad terminum, debitor solvat societati nomine pene pro libra soldum, et pro soldo denarium, et insuper .iii. sol. bon. et pro quolibet die ultra terminum teneatur solvere societati .iii. bon. donec satisfecerit creditori.

XXXX. DE FEUDO VEXILLIFERI.

ITEM statuimus quod vexillifer teneatur portare vel portari facere in exercitu vel cavalcatis vexillum pro honore societatis. et pro quolibet die in quo iverit vel steterit in exercitu habeat a societate .xii. bon., in cavalcatis pro quolibet die .x. imperial.

XXXXI. QUOD NULLUS DEDECUS DICAT DE SOCIETATE.

STATUIMUS quod nullus de societate infamet vel dicat aliquod malum de societate vel obrobrium, quod reddat dedecus vel vituperium societati, nec absconse nec palam, nec in platea vel alibi. et qui contra fecerit solvat nomine banni quo qualibet vice .x. sol. bon. et quilibet teneatur sacramento accusare, et credatur sacramento denuntianti, sacramento de novo prestito.

XXXXII. DE HIS QUI MANDATO SOCIETATIS SE OBLIGAVERINT.

ITEM statuimus quod, si ministrationes vel aliquis alius de societate mandato ministrallium et societatis pro aliquo vel aliquibus de

societate fideiusserit sive interceserit sive promiserit in communi vel extra, et ministralles vel ille vel illi qui se obligabunt dampnum substinuerint, quod societas eos et quemlibet eorum debeat in- 5 dempnem conservare. et sit precisum.

XXXXIII. DE HIS QUI SOCIETATEM VOLUERINT INTRARE.

STATUIMUS et ordinamus quod ministralles deinceps non debeant denuntiare in corpore societatis de aliquo vel aliquibus recipiendis in societate, nisi ille vel illi qui intrare volent se presentent coram ministrallibus omnibus et illis de consilio, tunc cum congregatio fiet, qui tunc intererunt congregationi, et quod placuerit 5 maiori parti illorum de reducendo vel non reducendo in corpore societatis. illud servetur et habeat locum ab hodie in antea; et si ministralles contra fecerint, solvat quilibet contra fatiens .v. sol. bon. et sit precisum.

XXXXIIII. DE PENA ILLIUS QUI SOCIETATEM RECUSAVERIT INTRARE.

ITEM statuimus quod quicumque deinceps approbatus fuerit in corpore societatis de ipso recipiendo in sotium, et postea intrare recusaverit, in perpetuum in dicta societate non recipiatur, nisi placuerit duabus partibus societatis. et tunc solvat societati pro eius contumacia .xx. sol. bon. et sit precisum. et ministralles 5 teneantur recusantem vel recusantes scribi facere in quaterno ad eternam rei memoriam.

XXXXV. QUOD VEXILLIFER CUM VEXILLO NON VADAT AD ALI-
QUEM LOCUM SINE LICENTIA COMMUNIS ET MINISTRALIUM SO-
CIEATIS.

c. 4 B **S**TATUIMUS quod vexillifer cum vexillo in aliquo loco non teneatur ire sine licentia et mandato communis Bononie et ministrallium

omnium vel maioris partis qui intererint. et qui contra fecerit solvat nomine banni pro qualibet vice .xx. sol. bon.

XXXXVI. DE DEFFENSIONIBUS IN TAGLOLO SCRIBENDIS.

STATUIMUS et ordinamus quod defensiones scribantur in taglolo, et reducantur coram ministrallibus et consiliariis qui intererunt ad locum constitutum, convocatis tamen omnibus per nuntium. et que iuste approbantur per ipsos vel per maiorem partem pro
5 iustis habeantur; alie pro nichillo habeantur, et contra illos ministralles postea possint suum offitium exercere.

XXXXVII. QUOD QUARTERIA FIANT.

STATUIMUS quod .iii. sapientes societatis, ante quam ellectio ministrallium fiat, elligantur ad brevia in corpore societatis, qui iurent de novo bona fide dividere per contratas homines societatis, ita quod officiales inter socios dividantur et adequentur per con-
5 tratas; et secundum quod diviserint ita ellectio fiat et fieri debeat. et sit precisum. et hec divixio fiat pro numero personarum. salvo si semel facta fuerint dicta quarteria, quod ministralles non teneantur dictam ellectionem fieri facere. et dicimus quod illi qui
o in dictis quarteriis, scribantur ante ellectionem ad voluntatem ministrallium.

XXXXVIII. DE CONDEMPNATIONIBUS NON REMITTENDIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrationes qui nunc sunt vel qui pro tempore fuerint non possint vel debeant proponere vel consilium petere a consiliariis vel a societate de absolutione aliqua fatienda, vel remissione de aliqua condempnatione seu col-
5 lecta facta vel fatienda vel imposita vel imponenda deinceps de

aliquo vel aliquibus sociis qui nunc est vel fuerit pro tempore, nec donationem aliquam facere de rebus vel avere societatis, nec permittere alicui vel aliquibus de societate proponere vel consulere aliquo modo vel ingenio quod aliqua condempnatio vel collecta facta, imposita vel fatienda quocumque modo, sive per ministralles sive per inquisitores rationis, possit vel debeat absolvi vel remitti. et si quis ministralis vel aliquis sociorum contra predicta vel aliquid predictorum faceret vel fieri permetteret ullo modo, solvat nomine banni societati .xx. sol. bon. quotiens contra fecerit vel facere permiserit. et sit precisum, ita quod nullo modo possit hoc statutum absolvi vel intelligi aliter vel interpretari.

XXXXVIII. QUOD MINISTRALES TENEANTUR SERVARE STATUTA.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministralles qui pro tempore fuerint teneantur omnia statuta societatis servare et effectui mandare, nisi de ipsis statutis absoluti fuerint a societate tota vel maiori parte societatis ad minus, connumeratis illis qui presentes fuerint absolutioni. et si maior pars vel saltem tertia pars totius societatis, tota societate inspecta habito respectu tantum ad habitantes in civitate vel suburbia et non ad illos habitantes extra, dum tamen non fuerint omnes presentes de societate qui civitatem et suburbia habitaverint, eos absolverint de aliquo statuto, absolutio valeat, alioquin non. et dicimus quod nulla generalis vel specialis absolutio statutorum societatis fiat vel peti possit, nisi ut dictum est, et nisi lectum fuerit statutum vel statuta de quo vel de quibus absolutio petitur vel peteretur, et nisi per ministralles assignata fuerit causa coram illis de societate quorum absolutio petitur. et dicimus quod inquisitores rationis teneantur predicta inquirere et videre, et si invenerint eos ministralles, ut dictum est, ipsa statuta non servasse vel fecisse contra predictum modum, condempnent ipsos in penis que in ipsis statutis continentur, ubi pena est: si vero pena non est, condempnent quemlibet eorum pro quolibet

- o statuto non servato vel non absoluto, ut dictum est, in .iii. sol.
et sit precisum in omnibus et singulis capitulis hoc statutum.

[L. Item statuimus quod si alicui sotiorum per aliquem ministralem vel nuncium societatis fuerit aliquod pignus acceptum pro aliqua collecta seu condempnatione, teneatur illud pignus recuperare infra unum mensem postquam ei fuerit iniunctum a ministrilibus vel a maiori parte. quod si non fecerit, hoc pignus possit vendi et alienari ad voluntatem ministrarium et societatis. et sit precisum in omnibus et per omnia hoc statutum.

- LI. Item statuimus quod pro honore societatis ematur unum palium bonum et pulcrum cum quo fiat honor sociis qui obierint, si placuerit suis. et ministrales qui pro tempore fuerint teneantur hoc statutum ponere inter socios infra duo menses ab eorum introitu et tenere palium predictum secundum quod societati placuerit.

- LII. Ad honorem Dei et beati Francischi statuimus et ordinamus quod ministrales qui erunt in ultimis .vi. mensibus anni futuri teneantur precise ante festum sancte Marie de septembri congregare et congregari facere societatem, et tunc proponere in societate de honore fatiendo beato Francischo, et sequi voluntatem societatis vel maioris partis in festo predicto.]

- o Die secundo exeunte ianuario approbata sunt statuta per dominum capitaneum, ançianos et consules.

Iacobinus Ribaldinius notarius dicta statuta subscripsi.

Lecta et aprobata sunt statuta societatis Aquile et examinata die septimo exeunte aprili. c. i a

- 5 Ego Bartholomeus Martini notarius subscripsi.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DELLA BRANCA

DELL'ANNO CIRCA .MCCLV.

HEC sunt statuta et ordinamenta societatis Branche porte de
Castello. c. 1 A

Ad honorem omnipotentis Dei et gloriose Marie semper virginis matris eius, et ad honorem et bonum statum civitatis Bononie et eius districtus et totius populi Bononie, et sotietatis Branche de porta de Castello.

I. Iuro ego ministralis sotietatis Branche de porta de Castello ad sancta Dei evangelia regere, conducere, defendere, manutenere, salvare, guardare et consiliari bona fide, omni fraude
o remota, societatem predictam et omnes et syngulos homines dicte societatis in bono statu ad honorem et bonum statum civitatis et episcopatus ac totius populi Bononie et sotietatis predicte. et quod dabo forciam, consilium, auxilium et iuvamentum toto
5 posse cum hominibus dicte societatis potestati Bononie et eius vicario, capitaneo populli Bononie et eius vicario, et ançianis populi supradicti, ad tegendum, manutenendum ac defendendum civitatem ac episcopatum Bononie et populum supra dictum in bono statu. et facta et negotia dicte societatis et omnium et singulorum hominum dicte societatis dicam, portabo, promovebo,
o geram coram potestate Bononie et capitaneo et ançianis dicti populi et alibi ubicumque fuerit oportunum prout melius et utilius credidero societati expedire predicte et omnium et singulorum hominum dicte societatis secundum voluntatem et mandatum

19. dicam, portabo] *Lezione dubbia.*

Statuti bolognesi.

societatis predicte. nec in fraude, timore vel amore sive aliquo alio modo demittam predicta facere, vel aliqua predictorum. 25
statuta et ordinamenta et reformationes consiliorum et congregationum dicte societatis atendam et observabo et ad effectum perducam bona fide et toto posse, omni fraude remota. reformationes consiliorum et congregationum societatis predicte scribi faciam per notarium michi concessum a societate in quaternis, 30
non in cedulis, et legi eas faciam omnibus audientibus ante quam consilium sive congregatio separetur vel licentietur. collectam aliquam non imponam vel inponi permittam in dicta societate vel inter homines dicte societatis neque colligi, sine voluntate, licentia et mandato dicte societatis, excepto quam collectam trium bonorum 35
que imponi debeat de mense ianuarii pro quolibet homine dicte societatis pro missis et benedictionibus. collectam, banna et condemnationes, si ad terminum non fuerint persolite, bona fide, sine fraude exigam et solvi faciam cum pena quarti massario societatis predicte per .xv. dies ante finem mei offitii. 40
et per .xv. dies ante finem mei offitii legam vel legi faciam in congregatione dicte societatis omnes et singulos homines dicte societatis a quibus collecte sive condemnationes exacte non fuerint, et causam et quare non fuerint solute. et non congregabo societatem predictam occasione aliqua sine mandato vel voluntate consilii dicte societatis. et in secunda dominica singulorum mensium congregari faciam dictam societatem pro celebratione misse dicte societatis ad ecclesiam Sancte Marie Maioris, et in dicta congregatione missam faciam celebrari et benedictionem faciam dari omnibus et singulis hominibus dicte congregationis. 50
et nullum de novo in dicta societate recipiam, nisi secundum formam statutorum dicte societatis. bannum aliquod non imponam inter homines dicte societatis a decem sol. bon. supra, nisi expressa licentia dicte societatis. nec generalem petam absolutionem alicuius statuti vel capituli statuti dicte societatis, nisi 55
prius statutum vel capitulum statuti lectum fuerit alta voce in congregatione societatis predicte; et sit precisum. et ante finem

mei officii per .xv. dies elligi faciam ad brevia .x. ministrales,
unus quorum sit notarius et alius massarius dicte societatis, et
10 duo de consilio populi Bononie. et in qualibet congregatione
electionis legi faciam alta voce illos qui ex forma statutorum ces-
sare debent ab officio ministralie predicte. et faciam fieri elle-
ctionem gonfalonerii dicte societatis secundum formam statutorum
per .xv. dies ante finem mei officii. et infra .xv. dies ab ingressu
15 mei officii elligam duos bonos viros providos et legales, qui de-
beant superesse concordiiis quesuionum et discordiarum verten-
tium inter homines dicte societatis, si verterentur, quod Deus
avertat. et elligam infra .xv. dies ab ingressu mei officii .iiii. bonos
et legales homines de dicta sotietate, unus quorum sit notarius,
20 qui debeant inquirere rationem massarii et aliorum officialium
dicte sotietatis. nuntios dicte sotietatis elligam oportunos. que
omnia et singula attendam et observabo bona fide, sine fraude,
remotis amore, timore, hodio, precibus, precio, lucro vel dampno
meo vel alieno, salvis statutis et ordinamentis populi Bononie
25 supra dicti. | et si predicta in singulis capitulis non servabo ut
superius scripta sunt, solvam nomine banni .xx. sol. bon. pro
quolibet capitullo non servato, secundum formam dicte sotietatis,
salva semper maiori pena que in aliquo statuto fuerit aposita. et
infra .xv. dies ab ingressu mei officii elligam ad consilium so-
30 cietatis .xxx. homines de melioribus et legalioribus sotietatis pre-
dicte. item quod ministrales societatis debeant eorum officium
exercere secundum formam statutorum, et se esse maiores .xxx.
annorum, fatiendo ministrales veteres iurare eorum successores in
corpore sotietatis ante finem sui officii, si ellectus de novo fuerit
35 in civitate Bononie vel burgis; alioquin socii sui faciant ipsum
iurare in prima congregatione post eius adventum; et sit pre-
cisum. et nullus possit esse ministralis dicte sotietatis nisi fuerit
maior .xxx. annis; et legatur hoc capitulum in qualibet ellectione
ministrantium. et non recipiam petitionem alicuius qui non sit de
40 societate Branche, nec proponam, nec proponi permittam nego-
tium alicuius in congregatione dicte societatis, nisi fuerit de so-
cietate predicta, et nisi fuerit pater, frater vel filius vel de familia
alicuius de societate; nec congregabo ipsam sotietatem, nec con-

c. 11

gregari permittam, nec concionari pro negotiis alicuius, nisi fuerit
de societate. et si contra factum fuerit, condempnetur quilibet 95
ministralis, quorum tempore factum fuerit, per syndicos societatis,
pro qualibet vice qua contra factum fuerit in decem libr. bon.
societati predictæ. salvo quod possint recipere petitionem que
porigeretur per aliquam societatem artium et armorum populi
Bononie, canbii et mercadandie, et secundum voluntatem so- 100
cietatis vel maioris partis ipsius societatis super ipsis petitionibus
procedatur, dummodo non sit ipsa petitio pro negotiis alicuius
magnatis, nobilis vel potentis vel militis vel alicuius filii militis vel
de nobili progenie, layci vel clerici. ita tamen quod dicte peti-
tiones non sint contra honorem et bonum statum populi et com- 105
munis Bononie. et dictum capitulum in omnibus suis partibus
sit precisum. item quod ministrales primorum sex mensium cu-
iuslibet anni infra duos menses ab introitu eorum officii debeant
inquirere et videre omnes de dicta societate si habent arma in-
signe dicte societatis secundum formam statutorum; et omnes 110
quos invenerint non habere dicta arma condempnent secundum
formam statutorum; et sit precisum. et nomina hominum mor-
tuum dicte societatis cancellabo et cancellari fatiam infra men-
sem postquam ad meam noticiam pervenerit.

II. Iuro ego massarius dicte societatis dictum meum officium 115
exercere et facere bona fide, omni fraude remota, ad honorem et
bonum statum dicte societatis, et quod salvabo et guardabo bona
fide quidquid michi vel ad manus meas pervenerit de avere et
bonis societatis predictæ. nec dabo alicui vel concedam de bonis
vel avere dicte societatis, vel solvam aliquid in aliquo sine causa, 120
nisi de licentia et mandato consilii dicte societatis totius vel ma-
ioris partis. eo salvo quod possim solvere et dare id quod dare
et solvere teneor per statuta dicte societatis ad meum libitum et
mandatum. et nichil recipiam ab aliquo vel aliquibus, sive sol-
vam, nisi prius id quod recipiam vel solvero scripta fuerint in meo 125
introitu et expensis per notarium michi a dicta societate conces-
sum. scrituras omnes ad meum officium pertinentes dabo et cor-
signabo inquisitoribus rationis societatis predictæ infra triduum,
postquam michi ab eis vel ab alio pro eis fuerit postulatum. ratio-

- o nem reddam dictis inquisitoribus ad eorum libitum et mandatum particulariter et non in summa de omni re que ad manus meas pervenerit de bonis et avere societatis predicte, et de expensis a me factis occasione dicti mei officii massarie. et quicquid michi supererit ab expensis de eo quod ad manus meas pervenerit occasione dicti mei officii, successori meo massario dicte societatis dabo et consignabo infra .xv. dies ab exitu mei officii. et fatiam fieri de bonis societatis unam plicentulam pretii .xviii. bon. que dari debeat hominibus dicte societatis pro benedictione in omni congregatione dicte societatis que fiet pro celebratione misse. et
- o pro celebratione cuiuslibet misse offeram sex bon. debita contracta meo tempore nomine dicte societatis solvam ante finem mei officii, in pena dupli. et singulis annis in festo Sancte Marie mensis februarii dabo et offeram ecclesie Sancte Marie Maioris quatuor cereos, quemlibet de libra, de bonis dicte societatis. et
- 5 notario dicte societatis dabo quaternos et cartas et scripturas ad dictum suum officium exercendum. et pro quolibet capitulo sacramenti ipsius massarii non servato condempnetur ipse massarius in .x. sol. bon. societati predicte.

- III. Iuro ego notarius dicte societatis bona fide, sine fraude
- o dictum meum officium exercere, et quod in omni congregatione facta a ministris habeo pennam, cartam, calamarium et incastrium, et scribam quicquid in dicta congregatione nomine dicte societatis fuerit oportunum. et tempore inquisitionis cuiuslibet collecte scribam in taglulis nomina omnium hominum dicte societatis, sicut scripta ea reperiam in libro dicte societatis per contratas,
- 5 et dictas taglulas dabo et consignabo collectoribus dicte collecte infra | octo dies post impositionem dicte collecte. et nomina ministrorum et aliorum officialium dicte societatis qui debent cessare in dicta societate ex forma statutorum dicte societatis scribam in uno quaterno speciali, et nichil aliud scribam in dicto quaterno quam nomina predictorum. item quod infra mensem ab introitu mei officii legam dictis ministris et massario sacramentum meum et sacramentum ipsorum et massarii et generale sacramentum totius societatis. et ad predicta teneantur ministri
- 5 et notarius ad penam .xx. sol. bon. pro quolibet; et sit precisum.

et quod notarius condempnetur pro quolibet capitulo sui sacramenti quo contra fecerit .xii. bon.

III. Iuro ego gonfalonarius dicte societatis venire ad locum a societate ordinatum cum vexillo societatis predicte quam citius potero, bona fide, si per potestatem vel capitaneum vel ancionos et consules fuero requisitus ad sonum campane vel voce bannitoris vel aliter. et cum gonfalone et hominibus dicte societatis ibo et traham ad potestatem Bononie, capitaneum populi Bononie, ancionos et consules et ad locum ubi michi mandatum fuerit per eosdem; nec inde me separabo absque eorum licentia et mandato. 175 et si contra predicta vel aliquod predictorum fecero, solvam societati nomine banni .xxv. lib. bon. quotiens contra fecero. et si aliquis rumor vel seditio oriretur in civitate Bononie, continuum residenciam fatiam in civitate vel burgis, nec de civitate vel burgis aliqua de causa me separabo absque licentia meorum ministrorum 180 quamdiu dictus rumor vel seditio fuerit sedatus et sedata. gonfalonem et lanceam michi datam occasione mei officii, infra tertium diem ab exitu mei officii dabo et consignabo massario societatis predicte. et si contra predicta vel aliquid predictorum fecero, solvam societati nomine banni, quotiens contra fecero, .x. sol. bon., 185 salva semper maiori summa superius imposita; quas condemnationes ministrationes, qui pro tempore fuerint, precise facere et exigere teneantur. et pro predictis omnibus et singulis attendendis et observandis prestabo bonam et ydoneam securitatem massario societatis predicte .c. lib. bon. 190

V. Iuro ego inquisitor rationis officialium dicte societatis, officium michi commissum exercere et facere bona fide, omni fraude remota. et quod inquiram omnes et singulos officiales dicte societatis diligenter si fecerint officium eis commissum secundum formam statutorum dicte societatis. et si invenero aliquem dictorum officialium deviasse in aliquo, ipsum condempnabo secundum formam statutorum dicte societatis. rationem massarii et illorum qui collectas impositas inter homines dicte societatis colligerint inquiram diligenter et minutim asumabo et concordabo introitus cum expensis. et si quid apud aliquem predictorum reperero 200 remansisse ultra terminum statutum, ipsum condempnabo in eo

quod reperero penes eum remansisse cum tantumdem de suo. et infra duos menses ab ingressu mei offitii complebo dictum meum offitium condempnando culpabiles, et inculpabiles absolvendo in congregatione societatis facta pro celebratione misse. et inquiram diligenter omnes et singulos officiales dicte societatis si observaverint omnia et singula que in sacramento eorum offitii continentur et in sacramento sotiorum. et si quis vel si quos reperero non servasse predicta, ipsum vel ipsos condempnabo secundum formam statutorum dicte societatis. et iurare debeant predicti inquisitores de novo dictum ipsorum offitium facere bona fide. et infra .xv. dies ab ingressu mei officii ministris et massario dicte societatis et a collectoribus colligam omnes scripturas ad eorum offitium pertinentes.

VI. Iuro ego collector collecte imposite inter hominibus dicte societatis dictum meum offitium facere bona fide, et salvare et guardare omnia que michi ad manus meas pervenerint occasione mei offitii. et quod infra .xv. dies, vel infra terminum quo dicta collecta debuerit solvi, semel ad minus in uno die festivo ibo per contratas per quas debueram colligere collectas ad domum cuiuslibet michi dati in scriptis si sivero vel potero invenire ad domum suam, et ei vel domui sue postulabo dictam collectam, et solutionem dicte collecte recipiam si michi voluerit solvi. et quod dabo consilium massario dicte societatis quicquid recepero occasione dicti mei offitii quandocumque per eum vel ab aliquo pro eo fuero requisitus, et nomina hominum non solventium ipsam collectam per se. scripturas collecte dabo et consignabo inquisitoribus rationis dicte societatis infra triduum postquam michi ab eis vel ab aliquo pro eis fuerit postulatum. rationem redam dictis inquisitoribus quotiescumque per eos fuerit requisitus ad eorum libitum et mandatum de omni eo quod michi pervenerit sive solvero occasione dicti mei offitii.

VII. Iuro ego nuntius dicte societatis bona fide, omni fraude remota, dictum meum offitium exercere, et ministris dicte societatis et aliis officialibus obedire toto posse meo quod michi preceperint occasione societatis predicte et credentias michi iniunctas tenere, veritatem dicere de eo quod ab eis fuero requisitus. et

quod in fraudem facere non vitabo ambaxatas omnes impositas a
 ministraribus vel ab aliis officialibus dicte sotietatis. et quod stabo,
 ibo et redibo cum gonfalonerio dicte sotietatis in exercitibus et ca- 240
 valcatis et per civitatem nostram tempore rumoris, si rumor esset
 in civitate, quod Deus avertat, ad voluntatem | dicti gonfalonerii et
 ministrarium dicte sotietatis. et requiram et congregabo omnes et
 singulos homines dicte sotietatis bona fide ad corpus, si contin-
 gerit aliquem mori de hominibus sotietatis, si fuero ab aliquo re- 245
 quisitus; habendo duos sol. bon. pro quolibet.

VIII. Iuro ego, qui sum de societate Branche de porta de
 Castello, manutenere bona fide et toto posse dictam sotietatem in
 bono statu pacifico et quieto hinc ad proximos decem annos, tanto
 plus quanto cum sociis dicte mee sotietatis fuero in concordia, ad 250
 honorem et bonum statum civitatis Bononie et eius districtus ac
 totius populi Bononie. et quod dabo consilium, auxilium et iuva-
 mentum toto posse et bona fide, omni fraude remota, ministraribus
 et aliis officialibus dicte societatis ad regendum, manutenendum
 et defendendum dictam sotietatem in bono statu. ministraribus et 255
 aliis officialibus dicte sotietatis obediam de omni eo quod michi
 per eos vel per aliquem eorum iniunctum fuerit nomine sotietatis
 predicte, et eorum precepta in fraudem observare et attendere non
 vitabo. ad locum veniam constitutum quandocumque et quotiens-
 cumque per officiales et nuntium dicte sotietatis fuero requisitus 260
 quam cicius potero, bona fide, nec inde me absque ministrarium
 licentia separabo. et quotiens contra fecero solvam nomine banni
 XII. bon. collectam michi impositam, banna et condemnationes de
 me factas solvam massario dicte societatis ad terminum michi da-
 tum in pena quarti. statuta et ordinamenta et reformationes con 265
 sciliorum et congregationum dicte societatis bona fide sine fraude
 atendam et observabo, et dabo fortiam toto posse, consilium,
 auxilium et iuvamentum officialibus dicte societatis ad observan-
 dum omnia et singula supradicta. insignia et armature mee so-
 tietatis habebō et tenebo in domo mea, scilicet in scuto, targa vel 270
 rotella, elmo, capello de ferro vel capeletta, et in sella si equus
 michi fuerit impositus pro communi, in banno .v. sol. bon. pro qua-
 libet ex predictis armis. et hospitabor penes gonfalonarium dicte

sotietatis in exercitibus et cavalcatis, bona fide, sine fraude. arma
5 et insigna dicte sotietatis portabo vel portari fatiam in omnibus
exercitibus factis per commune Bononie. et ibo et traham cum
armis dicte mee societatis ad gonfalonem et cum gonfalone so-
tietatis predicte ad locum a dicta societate statutum tempore cuius-
libet rumoris, si rumor esset in civitate, quod Deus avertat. quod
0 si non fecero, solvam nomine banni .x. sol. bon. pro qualibet vice,
si ero in civitate vel prope civitatem ad duo miliaria. et si ero
longe ultra duo miliaria a civitate in aliquo loco comitatus vel
districtus Bononie, et rumor fuerit in civitate, veniam Bono-
niam eo die vel sequenti quo rumor fuerit, banno .v. sol. bon.
5 pro quolibet die, nisi fuero pro communi Bononie. et cum dicto
gonfalone et armis predictis ibo et traham ad potestatem Bononie
vel ad eius vicarium, capitaneum populi Bononie vel eius vica-
rium, nec inde me separabo, nisi mandato et licentia predicto-
rum. et si contra fecero, solvam nomine banni .x. sol. bon. quo-
0 tiens contra fecero. et si debuero elligere aliquem officialem huius
societatis, illum vel illos elligam quos credidero magis utiles ad
dictum officium exercendum, bona fide, omni fraude remota. of-
ficium michi per societatem commissum recipere non vitabo; et
si contra fecero, solvam nomine banni, quotiens contra factum
15 fuerit, .xx. sol. bon., et nichilominus teneam dictum officium susci-
pere et exercere. credenciam sive credencias michi ab officia-
libus dicte societatis iniuntas tenebo prout michi fuerit iniuntum.
tempore rumoris, si rumor esset in civitate, quod Deus avertat,
non ibo nec stabo ad domum alicuius magnatis cum armis vel sine
20 armis, nec aliquem magnatem asotiabo super palacio communis
Bononie; et si contra fecero, solvam nomine banni .x. lib. bon.
quotiens contra fecero. nec tractabo vel ordinabo cum aliquo vel
aliquibus id pro quo dicta societas possit vel debeat devastari, vel
malum statum habere; et si contra fecero, solvam nomine banni
25 .xxv. lib. bon., et plus arbitrio et voluntate dicte societatis. et si
sivero aliquem vel aliquos tractare vel ordinare predicta, ministra-
libus dicte sotietatis manifestabo quam cicius potero bona fide,
omni fraude remota. a banno michi iniunto ab officialibus dicte
societatis vel a condemnatione de me facta ab officialibus socie-

tatis predicte non appellabo nec movebo aliquam questionem in 310
 banno dupli. nec prohibebo per me vel aliquem meum familia-
 rem pignus alicui officialium vel nuntio dicte societatis, nec domui
 mee prohiberi permittam modo aliquo sive causa. et si per me
 vel aliquem de domo mea contra factum fuerit, nomine banni
 solvam .x. sol. bon. quotiens contra factum fuerit. nec dabo 315
 consilium ministrilibus vel aliis officialibus dicte societatis nisi
 super eo quod per eos propositum fuerit, in banno .v. sol. bon.
 pro qualibet vice. et per hoc sacramentum teneam observare omnia
 et singula capitula que continentur in sacramentis officialium dicte
 societatis, si ad aliquod officium dicte societatis fuero deputatus se- 320
 cundum voluntatem societatis predicte.

VIII. Statuimus et ordinamus quod electio ministrorum
 debeat fieri hoc modo, videlicet quod ex dictis ministris sint
 duo super Stratam, duo in Podiali, duo in burgo Gallerie, duo de
 Sancto Columbano, et duo in burgo Pollicini. et sint brevia scripta 325
 ad regendum dictam societatem, quorum duo sint consiliarii quan-
 tum ad consilium populi, et ita contineatur in duobus brevibus
 dicte electionis « elector ministrorum et consiliarii ». et quicum-
 que habuerit breve scriptum sit elector ministrorum, et elligat mini-
 stralem ¶ in illa contrata de qua habuerit breve scriptum inconti- 330
 nenti ante quam aliquis alius vadat ad brevia. et cessent dicti
 ministri a dicto officio per biennium ab ingressu eorum officii,
 exceptis notariis qui cessent per annum. et coequantur contrate
 de massario et notario.

X. Statuimus et ordinamus quod electio gonfalonarii debeat 335
 fieri in hunc modum, videlicet quod dictus gonfalonarius debeat
 dividi per contratas, et mutetur singulis sex mensibus, et elligatur
 ad brevia per homines de consilio dicte societatis. et quicumque
 habuerit breve scriptum sit elector gonfalonarii. et quinque sint
 brevia scripta. 340

XI. Statuimus et ordinamus quod notarius dicte socie-
 tatis habeat pro suo feudo et mercede dicti sui officii .xx. sol.
 bon. de bonis dicte societatis, et non plus modo aliquo vel in-
 genio.

XII. Statuimus et ordinamus quod nuntius dicte societatis 345

duret per annum, et habeat pro suo feudo, si fuerint duo, quilibet .xl. sol. bon.; si fuerit unus, habeat pro suo feudo tres. lib. bon., et non plus modo aliquo sive causa.

- XIII. Statuimus et ordinamus quod deinceps aliquis non
350 recipiatur in sotietate Branche qui habeat guerram cum aliquo
vel aliquibus dicte societatis, vel qui sit nobilis, captaneus, vel
valvasore, vel nobili prole, vel miles, vel filius militis vel magnatis aut de prole militis, vel ex qua sit vel fuerit aliquis miles,
vel aliquis qui sit in summa re, vel filius alicuius qui sit in summa
355 re alicuius terre vel ville comitatus vel districtus Bononie, vel aliquis
qui sit vel fuerit servus vel manumissus, vel filius servi vel manumissi per commune Bononie, vel aliquis qui sit muluarius
vel vituralis aut brentator vel portator punderis, vel nuntius communis, vel aburatator, vel magnanus qui vadat per civitatem
360 cum bascheria, vel aliquis spedalerius, vel bigator, vel acatator choste, vel aliquis scutifer, rufianus vel assasitinus, vel aliquis infamatus de predictis vel aliquo predictorum, vel bannitus communis Bononie occasione alicuius mallefici eo existente in banno, vel aliquis alius qui non habitet in quarterio porte Steri
365 cum eius familia, et qui non sit civis secundum formam statutorum communis Bononie, vel aliquis alius qui ex forma statutorum populi Bononie vel communis Bononie esse non possit. et quilibet ministralis qui nunc est vel pro tempore fuerit qui contra predicta vel aliquid predictorum fecerit vel venerit, aut predicta et quodlibet predictorum non observaverit, condempnetur
370 pro qualibet vice qua reciperet vel recipi permetteret in dicta societate contra predictam formam et pro quolibet capitulo huius statuti quod non observaverit, et pro qualibet vice in .c. sol. bon. et si quis receptus fuerit contra hanc formam, non valeat
375 eius receptio, et non habeatur pro soto, nec possit gaudere aliquo beneficio huius societatis, nec habere aliquod beneficium, auxilium vel consilium a dicta societate tota vel parte vel ab hominibus eiusdem modo aliquo vel ingenio. et predictum statutum a principio usque ad finem in omnibus et singulis suis partibus
380 sit precisum, ita quod absolvi non possit hinc ad .x. anno proximos venturos.

XIII. Statuimus et ordinamus quod quicumque voluerit deinceps intrare societatem predictam, qui non sit de hiis exceptatis aut aliquo eorum qui in statuto proximo suprascripto continetur, debeat principaliter videri et examinari per homines de consilio, vel ad minus per duas partes ipsorum reducatur in corpore dicte societatis congregate pro celebratione misse, et si dicte societati placuerit, vel duabus partibus ipsius, recipiatur in congregatione predicta. et ille qui sic approbatus fuerit iurare debeat se non esse in aliquo vel de aliquo casu vel de aliquibus qui in dicto statuto proximo suprascripto continentur; qui si iurare noluerit ut dictum est, non recipiatur. si vero iurare voluerit et iuraverit ita esse, recipiatur et habeatur pro socio. et visa persona illius qui iurare voluerit dictam societatem per dictum consilium, ut dictum est, debeat se separare ille qui intrare voluerit de dicto consilio et congregatione, ita quod non intersit examinationi predictae. et quando aliquis intrabit dictam societatem, dummodo intret secundum predictum modum et formam, notarius qui tunc fuerit scribere teneatur et debeat diem et annum quo intraverit.

XV. Statuimus et ordinamus quod, si alicui vel aliquibus hominum dicte societatis fuerit mota questio sine causa in communi Bononie vel extra, civilis vel criminalis, et non habeat in bonis unde possit facere expensas questionis ei mote vel cause et auxilium dicte societatis petierit, quod eius petitio recipiatur in scriptis a ministris, et legatur et examinetur diligenter in consilio dicte societatis; et si videbitur dicto consilio dicta petitio fore iusta, reducatur in congregatione societatis, et super ea procedatur prout dicte congregationi placuerit. et nulli alii aliqua de causa detur vel concedatur quicquam de bonis vel avere dicte societatis vel hominum dicte societatis aliquo modo vel ingenio, exceptis locis religiosis occasione festorum earum, quibus possit concedi elemosina, si placuerit duabus partibus societatis. et sit precisum, ita quod absolvi non possit hinc ad decem annos.

XVI. Statuimus et ordinamus quod ministrationes nec aliquis alius nomine dicte societatis debeat fideiubere vel promissionem aliquam facere modo aliquo sive causa, in communi Bononie vel extra, pro aliquo vel aliquibus dicte societatis, nisi prius ille vel

illi, pro quo debebit fideiubere societas vel aliquis alius nomine dicte societatis, faciat bonam et idoneam securitatem ministris
o nomine dicte societatis, de conservando et liberando dictam societatem indemnem et homines dicte societatis ab illa promissione et obligatione ad voluntatem dicte societatis vel maioris partis.

XVII. Statuimus et ordinamus quod si quis de societate predicta decederet, et non habebit in bonis unde possit congrue
5 sepelli, quod ministri et massarius ipsum debeant facere sepelli expensis societatis usque ad quantitatem .x. sol. bon.

XVIII. Statuimus et ordinamus quod ministri singulorum sex mensium dicte societatis habeant de bonis dicte societatis quadraginta sol. bon., qui omnes expendantur in uno convivio
o faciendo. et dicimus quod omnes predicti denarii expendantur in dicto convivio, quod ad domus unius eorum debeat fieri precise infra .xv. dies post depositum offitium. et ipso convivio intersint ministri, notarius, gonfalonarius, inquisitores rationis, compositores statutorum et presidentes concordie dicte societatis. et si
5 quid ex dictis .xl. sol. bon. a dicto convivio faciendo supererit, sit dictorum ministrorum; si vero non sufficerent predicti quadraginta sol. ad dictum convivium faciendum, quilibet qui dicto convivio intererit pro parte contingente ponat de suis denariis secundum quod videbitur expedire. item quod bannum sit .xl.
o sol. bon. massario, si non fecerit convivium ad terminum predictum statutum, et nichilominus faciat convivium ut dictum est.

XVIII. Statuimus et ordinamus quod, si quis a ministris vel ab officialibus dicte societatis fuerit condemnatus, dictam condemnationem solvere teneatur infra mensem a die condemnationis facte, in pena quarti. et dicimus quod alicui vel aliquibus huius societatis non possit nec debeat condemnatio vel
5 bannum remitti, donari vel relinqui seu offeri modo aliquo sive causa que dici vel cogitari possit, set integre debeat solvi massario nomine societatis. et ipsi societati integre remaneant. et
o sit precisum, ita quod absolvi non possit aliquo modo hinc ad decem annos.

XX. Statuimus et ordinamus quod ministri qui nunc sunt vel pro tempore fuerint teneantur et debeant facere scribi in uno

quaterno in libro statutorum sotietatis ligato nomina hominum qui non solverunt collectas eis impositas et condempnationes factas 455 de eis, et qui non sustinuerunt alia honera dicte sotietatis, cum annis Domini et quantitate collecte non solute, et causam quare non solverunt. et isti tales qui predictas condempnationes et collectas non solverunt, et honera non sustinuerunt, non possint nec debeant gaudere aliquo beneficio dicte societatis, nec habere aliquod 460 officium sotietatis predictae. et nomina predictorum legantur in qualibet ellectione officialium dicte societatis. et quicumque aliquis petierit consilium vel auxilium a dicta societate, et si petens auxilium vel consilium fuerit de predictis non solventibus, ipsius peticio nullatenus admittatur, etsi tunc temporisolvere 465 voluerit. et sit precisum, ita tamen quod hoc statutum non prejudicet alicui bannito comunis Bononie, qui occasione dicti banni non moretur in civitate Bononie vel districtu durante banno.

XXI. Statuimus et ordinamus quod per ministrales et velixerum qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, in prima congrega- 470 cione quam facient eorum tempore pro celebratione misse, elligantur et legantur .xx. homines, scilicet quatuor pro quolibet quartirolo, qui debeant asociare dictum velixerum et esse et stare iusta eum ante alios cum vexillo, cum armis vel sine armis ire debuerit per civitatem vel extra. et illi habeantur pro consiliariis et distringi- 475 toribus gonfalonerii, et aliquis alius non precedat predictis sine licentia ministerialium, in banno .ii. sol. bon. pro quolibet contra faciente. et si predicti .xx. homines non asotiaverint predictum velixerum, et non steterint ut dictum est, condempnetur quilibet eorum dicte societatis per ministrales in tribus sol. bon. pro qua- 480 libet vice et die.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI LEONI

DELL'ANNO .MCCLVI.

HEC sunt statuta et ordinamenta societatis Leonum.

c. 1 A

In nomine patris et filii et spiritus sancti. amen. ille qui
cuncta donavit nobis, bonum principium, optimum medium, atque
gloriosum exitum per suam gratiam, largiatur ad honorem Do-
mini nostri Ihesus Christi et beati Felicis omniumque sanctorum,
ad comunem honorem et statum communis Bononie et potestatis
et capitanei pro tempore existentium, et ad honorem et statum
hominum civitatis Bononie et nostre contrate porte Steri.

I. QUOD OMNES HOMINES EXTRA SERALIUM PORTE STERI
DEBEANT ESSE IN UNA SOCIETATE.

Nos homines extra seralium de porta Steri dicimus et ordina-
mus quod omnes homines extra seralium, quibus placuerit
facere, debeant esse hac stare in una societate armorum hinc ad
decem annos, et omnes iurare debeant ad honorem Dei et om-
nium sanctorum et ad bonum statum communis Bononie servare
omnia statuta iusta scripta et que pro temporibus fient ab illis
qui fuerint electi ad statuta sive ordinamenta facienda; et si quid
additum vel mutatum vel diminutum fuerit, de adito et mutato
teneat et diminuto sim absolutus. et si aliquis huius societatis
teneretur vinculo sacramenti alicui alii societati, non obstante hoc
sacramento et his statutis, possit obedire preceptis sibi factis a recto-
ribus sue artis sibi iniunctis pro honore communis Bononie.

II. DE PRECEPTIS MINISTRALIUM ET RECTORUM DICTE SOCIETATIS
OBEDIENDI.

ITEM statuimus quod omnia precepta michi iniuncta a rectoribus societatis, que pertineant ad honorem et bonum statum communis Bononie, et ad honorem et statum dicte societatis et augmentum potestatum qui pro tempore erunt, obediam per sacramentum, nec in fraudem evitabo aliquod, in banno decem sol., et plus arbitrio ministrorum usque ad viginti sol. 5

III. DE HOMINIBUS SOCIETATIS CONGREGANDIS IN CERTO LOCO
PRO TRACTANDIS NEGOTIIS SOCIETATIS.

ITEM ordinamus quod illi qui erunt electi ad videndum et tractandum id quod utile esse videbitur societati, debeant simul in certo loco congregari, quum per ministrationes vel per eorum nuntium fuerint requisiti. et qui contra fecerit solvat pro qualibet vice quotiens contra fecerit decem sol. bon. item rectores sive ministrationes per tempora debeant dare operam bona fide ad omnes discordias ducendas ad concordiam. et ministrationes statim cum sciverint teneantur tractare concordiam inter eos in banno viginti sol. bon. deinde ad tres dies, et omnes homines dicte societatis in unitate et concordia tenendos et faciendos esse in bono amore. 10

III. QUOD MINISTRATIONES DENT OPERAM AD EA QUE PERTINENT
AD HONOREM DICTE CONTRATE.

ITEM quod dicti rectores sive ministrationes dent operam cum effectu ad ea que pertinebunt ad honorem istius contrate, et omnes homines communiter bona fide in bono amore et statu manutenere.

V. QUOD RECTORES SIVE MINISTRALES SINT QUINQUE.

ITEM statuimus quod rectores sive ministrationes sint quinque, et durent sex mensibus, et eligantur ad brevia. et qui electi fuerint a rectoribus sive ministris pro consiliariis ad honorem societatis non debeant se recusare in banno viginti sol. bon. et
5 dicti ministrationes et notarius cessent post depositum officium a dictis officiis per unum annum. et donec aliquis est ministris vel notarius non possit esse confalonarius.

VI. QUOMODO MINISTRALES DEBENT ELIGI PER QUARTERIA.

ITEM statuimus quod unus ministris eligatur in burgo Lamarum, et unus in burgo Pradelli, et unus in burgo Sancti Felicis a mane Casamenti cum hominibus de burgo Roçengo, et unus in dicto burgo assero Casamenti usque ad Navigium, et unus a Na-
5 vigio usque ad circlam singulis sex mensibus.

VII. QUOD MINISTRALES DEBEANT SIMUL CONGREGARI
SINGULIS MENSIBUS.

C. 1 B

ITEM statuimus quod dicti rectores sive ministrationes simul in certo loco debeant singulis mensibus, pro tractandis et videndis que ad bonum statum ipsius societatis extimaverint expedire, debeant convenire cum honore et bono statu communis Bononie et po-
5 testatis.

VIII. QUOD NULLUS DE SOCIETATE POSSIT A MINISTRALIBUS COGI
ALIQUOD DATUM SOLVERE.

ITEM statuimus quod nullus de societate possit a rectoribus sive ministris cogi solvere aliquod datum, nisi pro nuntio et

pro cartis necessariis et pro negotiis societatis peragendis, et nisi propter exercitum vel aliis negotiis societatis necessariis faciendis utilibus ac evidentibus. 5

VIII. DE ILLIS QUI FUERINT CYTATI VENIRE AD CERTUM LOCUM
ET NON VENERINT.

STATUIMUS quod, si aliquis de dicta societate fuerit cytatus per rectores sive ministrationes vel eorum nuntium ut cum sociis conveniret et venire deberet pro certa utilitate et etiam pro corpore societatis, et inventus non venerit, solvat nomine banni sex den., nisi a ministris licentiam habuerit; que banna debeant a rectoribus sive ministris colligi et expendi in negotiis dicte societatis tantum. et omnia banna que posuerint teneantur colligere eorum officio durante. et si non fecerint, solvant de suo dicti ministrationes duplum. et habeant dicti ministrationes medietatem cunctarum condemnationum factarum ab eis et bannorum. et ministrationes veteres teneantur dare unum coredum in ministris novis, in banno trium sol. bon. pro quolibet ministeriali. 10

X. QUOD VEXILIFER ELIGATUR SINGULIS SEX MENSIBUS
AD QUINQUE BREVIAS.

ITEM statuimus et ordinamus quod vexilifer eligatur ad quinque brevias singulis sex mensibus, et ille eligatur de quo pars electorum fuerint in concordia, et eligatur per quarteria contrate donec fuerint coequata, et scribantur nomina confalonierorum in uno quaterno ut erunt electi per quarteria. et hoc teneantur facere fieri ministrationes qui tunc erunt quando electio fuerit, in banno quinque sol. bon. pro quolibet ministeriali. et habeat locum ab hodie in antea. et si contra fecerint dicti ministrationes, ministrationes novi qui pro tempore erunt debeant eis et cuilibet eorum auferre dictum bannum infra .xv. dies. et in omnibus sit precisum. et idem sit bannum in notario quam in ministris. item quo- 10

tienscumque dictus gonfaloncrius fuerit et iverit in exercitu generali habeat a societate decem octo bon. in quolibet et pro quolibet die. et in quolibet die quo iverit in cavalcata duos sol.
5 bon., habendo nuntium societatis qui portet gonfalonem et faciat ambaxatas, vel alium bonum et idoneum loco dicti nuntii, si nuntius propter impedimentum non posset ire. et nuntius teneatur ire, si non habuerit impedimentum, in banno decem sol. bon. et si non habuerit nuntium vel alium loco dicti nuntii, ha-
o beat tantum duodecim bon., et faciat expensas nuntii vel illi qui erit loco sui.

XI. DE ILLIS QUI PASSI FUERINT QUOD MINISTRALES
VADANT AD DOMUS EORUM.

ITEM statuimus et ordinamus quod quicumque passus fuerit quod ministrales vadant ad domum eius pro collectis vel condemnationibus vel bannis insolutis solvat duplum de eo quodolvere deberet.

XII. DE NOMINIBUS ET STATUTIS DICTE SOCIETATIS SCRIBENDIS
IN UNO QUATERNIO.

ITEM statuimus et ordinamus quod nomina omnium hominum dicte societatis Leonum scribantur in uno quaterno per se, et nichil scribatur inter ipsos, nec aliquod signum sive punctum sint desuper vel in capite. et omnia statuta societatis scribantur et
5 exemplentur similiter per se in duobus voluminibus uno eodem tenore et continue. unum ex dictis voluminibus debeat esse et permanere apud sacristanum et in sacristia Sancti Felicis, et aliud maneat penes ministrales qui pro tempore erunt. et nulla cancellatio vel interliniatio, trasmutatio seu rasura in predictis sta-
o tutis vel voluminibus, nec possit facere fieri nisi ut nunc scripti sint de novo. et si quis scripserit vel contra fecerit, solvat nomine banni quotiens contra fecerit tres lib. bon. et si non repe-

riretur aliquem scripsisse seu fecisse, ministrales qui pro tempore
 erunt, et ad cuius manus predicta vel aliquod predictorum repe-
 rirentur facta seu scripta, solvat nomine banni quilibet de predictis 15
 ministrilibus viginti sol. bon. et ab hodie in antea habeat locum,
 et non possit interpretari nisi sicut litera iacet, et in omnibus
 suis partibus sit precissum. idem bannum dicimus observari per
 notarium societatis et solvi. et ligentur in alapis ligneis quilibet
 c. 2 A per se. et in uno alio qualiter scribantur senper reformationes 20
 dicte societatis facte per ministrales vel per aliquem ipsorum. et
 legantur dicta statuta omnia ad minus in capite trium mensium.
 nec ministrales possint absolvi.

XIII. DE ILLIS QUI ASOCIABUNT GONFALONERIUM IN SERVICIO COMMUNIS.

ITEM statuimus quod illi qui asociabunt gonfalonarium societatis
 foras in servicio communis sine ministrilibus debeant habere de
 avere comunis dicte societatis pro quolibet die quibus steterint
 foras sine corpore societatis decem octo bon.: intelligimus de illis
 quinque qui erunt electi per quarteria secundum formam statuti. 5
 et dictum soldum habeant donec venerint alii de societate et com-
 mune Bononie, et non plus.

XIII. QUOD HOMINES DICTE SOCIETATIS SEQUANTUR GONFALONE.

ITEM statuimus quod omnes de societate sequantur gonfalonem
 in omni loco quo iverit, nisi alibi ire deberet precepto pote-
 statis; et ministrales, senper quando gonfalonarius iverit foras in
 servitio communis Bononie, teneantur dare et elligere unum ho-
 minem de quolibet quarterio dicte societatis, qui societur gonfa- 5
 lonem et gonfalonarium, in banno quinque sol. bon. pro quolibet
 ministrali.

XV. DE ILLIS QUI CONTRA ALIQUEM SUUM SOCIUM
TRACTAVERINT ALIQUOD DEDECUS.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si aliquis de dicta societate tractaret contra aliquem suum socium quod pervenerit ad dedecus eius, scilicet in tradendo aliquem vel adultrando cum uxore alterius, vel falsum produceret testimonium, expellatur de societate; et hoc, si plubice manifestum fuerit.

XVI. DE PENA FACIENTIS INSULTUM CONTRA ALIQUEM SUUM SOCIUM.

ITEM statuimus quod, si aliquis fecerit contra aliquem asaltum, tractatum, quod non debeat iuari a societate; sed ille qui passus fuerit adiuvetur, et alius insultum faciens expellatur de societate, nisi ad concordiam venerit infra quindecim dies.

XVII. DE PENA ILLORUM QUI NON PORTABUNT INSIGNA
DICTE SOCIETATIS IN EXERCITU.

ITEM statuimus quod quilibet de societate debeat habere et uti armis sive insignis dicte societatis tempore exercitus et in servitiis communis. et qui contra fecerit solvat nomine banni quilibet vice contrafaciens viginti sol. bon.

XVIII. QUOD HOMINES DICTE SOCIETATIS DEBEANT SIMUL
IN UNO LOCO CONGREGARE.

ITEM statuimus quod omnes de dicta societate debeant insimul coadunare quandocumque necessarium fuerit in servitio communis Bononie. et si aliquis de predictis prius se partiverit sine licentia ministrorum sive rectorum, solvat nomine banni quinque sol. bon. quotiens contra fecerit.

XVIII. DE REBUS DICTE SOCIETATIS RESTITUENDIS MASSARIO.

ITEM statuimus quod quilibet qui habuerit de avere sive de rebus que pertineant dicte societati infra quindecim dies post depositum officium sui debeat restituere suis rectoribus sive ministrabilibus vel massario qui pro tempore fuerit. quod si non fecerit, solvat duplum nomine banni. 5

XX. DE PENA ILLORUM QUI NON

ITEM statuimus et ordinamus quod quilibet qui est et erit in dicta societate teneatur vinculo sacramenti credentiam tenere, et nemini alliquo ingenio prodere quod sibi iniunctum fuerit a rectoribus dicte societatis. et qui contra fecerit solvat nomine banni viginti sol. bon., et expellatur de societate. 5

XXI. QUALITER ILLI QUI DE NOVO INTRAVERINT
IN DICTA SOCIETATE DEBEANT IURARE.

ITEM statuimus et ordinamus quod quilibet qui voluerit intrare vel esse in dicta societate primo debeat iurare obedire rectores vel ministrationes dicte societatis qui pro temporibus fuerint de eo quod sit honos communis Bononie et potestatum qui pro temporibus erunt, et honor societatis et augmentum, et quod observabit omnia statuta et ordinamenta societatis, salvis omnibus statutis et ordinamentis communis Bononie et omnibus preceptis potestatum, et salvis omnibus statutis ançianorum qui pro tempore erunt.

XXII. DE PENA UTENTIUM ARMAS SOCIETATIS ALIBI
QUAM IN SERVITIO COMMUNIS.

ITEM statuimus quod nemo utatur armis predicte societatis nisi in servicio nostre civitatis et non alibi. ¶ et si contingerit quod

c. 28

XX. Seguono nel cod. due parole, MEMORIRET DEFICIENT, che non hanno senso.

civitas iret in exercitum vel cavalcata[m], et aliquis huius societatis
iret in servitio allicuius expensis alterius, quod non debeat uti hiis
5 armis. et qui contra fecerit solvat nomine banni viginti sol. bon.
quotiens contra fecerit. et nullus portet insigna societatis per ci-
vitatem in banno trium sol. bon. et nullus teneat nec tenere
debeat trecolariam nec tabernam cum armis vel insignis dicte so-
cietatis.

XXIII. DE ADIUTORIO DANDO HOMINIBUS DICTE SOCIETATIS.

ITEM statuimus quod si quis est vel erit in hac societate armo-
rum, et in suo iure petierit adiutorium vel consillium sibi dari
a ministris vel rectoribus dicte societatis, quod ministres seu
rectores societatis et omnes de dicta societate teneantur ei dare et
5 ipsum manutenere in suo iure ad honorem et statum communis
Bononie, et ministres per sacramentum eum, ut dictum est su-
pra, auxiliare, et cum eo ire et reddere quotiescumque voluerit,
in banno viginti sol. bon. cuilibet ministrali. et ministres tenean-
tur cum eo ire ad curiam et extra sub dicto banno.

XXIII. QUOD MOLESTATI INIUSTE DEBEANT ADIUVARI AB HOMINIBUS DICTE SOCIETATIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si quis per potentiam suam
vel alio modo contra formam iuris vellet accipere, mollestare
vel inquietare possessionem vel possessiones allicuius de dicta socie-
tate, quod ministres teneantur ire et reddere, et auxilium et iu-
5 vamentum ei vel eis prestare et dare cum hominibus dicte socie-
tatis in totum vel partem, ad voluntatem illius cui vel quibus res
erit petita vel vi accepta, ad ius suum tenendum. et si aliquis
ministralis se excusaverit a predictis, solvat pro qualibet vice qua
se excusaverit viginti sol. bon., et non minus teneantur facere su-
o pra dicta.

XXV. DE HABENTIBUS RIXAM CUM ALIQUO
QUI NON SIT DE SOCIETATE.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si aliquis de societate Leonum habuerit rixam vel disscordiam cum aliquo vel aliquibus qui non sint de societate Leonum, quod nullus de predicta societate debeat ei inferre aliquam mollestiam facere postquam fuerit ei a ministrilibus denuntiatus, nisi esset frater vel nepos vel patruus vel avunculus, vel nisi esset consobrinus, scilicet in primo gradu et in secundo gradu, et nisi esset de eius familia. et qui contra fecerit solvat nomine banni viginti sol. bon. quotiens contra fecerit et postquam ei denuntiatus fuerit, nisi esset pro falsitate.

XXVI. DE PENA ILLORUM QUI IVERINT PRO SCUTIFERIS
VEL QUOQUIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod nullus de societate Leonum debeat ire pro scutiferro vel pro quoquo alicuius in exercitiis vel cavalcatis communis Bononie. et qui contra fecerit expellatur de societate a ministrilibus societatis predictae. et nullus de societate non vadat vendendo vinum nec huiusmodi in cavalcatis, nec infra .viii. dies postquam ipsi sciverint. et hoc teneantur facere ministrationes vinculo sacramenti, et amittat arma in banno decem lib. bon. et ministrationes per sacramentum teneantur inquirere contrafactores et eos expellere de societate, in banno decem lib. bon. et quilibet de societate teneatur accusare illos qui iverint pro scutiferis et quoquis.

XXVII. DE CONSILIARIIS ELIGENDIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod quilibet ministralis eligat duos consiliarios.

XXVIII. DE NUNTIO HABENDO PRO DICTA SOCIETATE.

c. 34

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrationales debeant habere unum nuntium et debeant ei dare pro suo feudo singulis sex mensibus decem sol. bon. de comuni societatis, et plus usque ad quindecim sol. bon. ad arbitrium ministrorum.

XXVIII. DE UNO NOTARIO HABENDO
PRO SCRIBENDI NEGOTII SOCIETATIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod unus notarius eligatur ad brevia, et duret per sex menses, et iuret ut ministrationales, et habeat pro suo feudo in quolibet sex mensibus quinque sol. bon.; qui notarius debeat se congregare cum ministrorum ad videndum de
5 negotiis societatis in quolibet quindecim diebus, in banno duodecim bon. quotiens contra fecerit.

XXX. DE PENA NUNTII NON OBEDIENTII.

ITEM statuimus et ordinamus quod quotienscumque preceptum fuerit nuntio ab aliquo ministrorum vel notario ut faciat aliquam annexata, si non fecerit, quod ministrationales teneantur accipere ei nomine banni duodecim. bon.

XXXI. QUOD MINISTRATIONALES TENEANTUR RECUPERARE
CONDEMPNATIONES ET BANNA.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrationales qui per tempora fuerint teneantur per sacramentum recuperare omnes condemnationes et banna que imposuerint et invenerint per eorum tempus. et si non fecerint ut dictum est supra, solvant ministrationales
5 de suo duplum.

XXXII. DE PIGNORE NON VETANDO ALICUI MINISTRALI.

ITEM statuimus quod, si alicui homini societatis quesitum fuerit pignus per ministrales vel per aliquem eorum vel per nuntium seu notarium pro aliquo banno seu negotio, et non dederit, solvat nomine banni quotiens contra fecerit decem sol. bon. et ministrales quibus denegatum fuerit dare pignus teneantur ei vel eis 5 auferre dictum bannum infra .viii. dies; quod si non fecerint, solvant de suo duplum dicti ministrales.

XXXIII. QUOD OMNES DE SOCIETATE IN EXERCITU DEBEANT HOSPITARI IUXTA CONFALONEM.

ITEM statuimus et ordinamus quod quotienscumque erimus in exercitu communis, quod omnes de societate pro eorum posse debeant hospitari cum confallone et iuxta gonfalonarium eorum, in banno .xii. den. pro qualibet nocte, si potuerit.

XXXIII. DE ADIUTORIO DANDO VERGENTIBUS AD INOPIAM.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si aliquis de societate, quod Deus advertat, devenerit in egestate, si infirmaretur, quod debeat auxilliari a societate et ab hominibus societatis et expensis eorum, quod non pereat malo modo; et si moriretur, quod sepelliat de avere societatis. et ministrales teneantur coadunare 5 societatem, si eis denuntiatum fuerit, et ire ad socium eorum defunctum. et portetur per socios.

XXXV. DE ARMIS ET INSIGNIS SOCIETATIS HABENDIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod quilibet debeat habere armaturas societatis, scilicet scutum, capellum et çuppam seu gayferiam,

hinc ad calendas agusti, in banno quinque sol. bon. et ministrationes
teneantur inquirere, in banno viginti sol. bon., scilicet infra .VIII. c. 3 ■
5 dies postquam terminus erit elapsus. et ministrationes non possint
nec debeant petere absolutionem.

XXXVI. DE MISSA DICENDA SINGULIS MENSIBUS. RUBRICA.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrationes teneantur facere
I in prima dominica cuiuslibet mensis dicere missam, et faciant
feri unam fogacinam.

XXXVII. QUOD MORTUI VEL VULNERATI IN SERVITIO COMMUNIS
CONDUcantur BONONIAM EXPENSIS SOCIETATIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si aliquis de societate fuerit
I vulneratus vel mortuus in exercitu vel cavalcatis, quod mini-
strationes expensis societatis teneantur eum facere conducere Bono-
niam, in banno viginti sol. bon. pro quolibet ministrali. et nullus
5 de societate dividat se ab eis sub dicto banno.

XXXVIII. QUOMODO ET QUALITER QUIBET VOLENTES INTRARE
IN DICTA SOCIETATE DEBEANT RECIPI A MINISTRALIBUS.

ITEM statuimus et ordinamus quod nemo possit esse nec recipi
I debeat a ministris dicte societatis in dicta societate, nisi
omnes ministrationes cum notario societatis et maior pars illorum
de consilio dicte societatis non fuerint in communi concordia et
5 voluntate. et si deficeret aliquis de consilio, ita quod non reperi-
retur, tunc ministrationes totidem, ut esset defectus, debeant accipere
de hominibus dicte societatis. et si fuerint in communi concordia,
ut supra dictum est, deinde reducat postea in corpore societatis
nomen et prenomine ipsius qui voluerit intrare in dicta societate.
o et de eorum voluntate procedere debeant ministrationes. et preter

hanc formam nullus possit nec debeat intrare. et de hoc ministrales nec aliquis eorum non possit petere absolutionem; quod si peteret, solvat ille ministralis vel aliquis qui peteret nomine banni viginti sol. bon. quotiens contra fecerit.

XXXVIII. QUOD NULLUS QUI FUERIT ANCIANUS PRO DICTA SOCIETATE NON POSSIT CONCEDERE ALIQUOD LUCRUM ALICUI QUI NON SIT DE SOCIETATE.

ITEM statuimus et ordinamus quod nullus qui fuerit ancianus pro dicta societate aliquem honorem vel lucrum durante officio alicui concedat nec dare debeat, nisi sit de societate predicta. et qui contra fecerit solvat nomine banni decem lib. bon., si dederit vel concesserit. et valeat ab hodie in antea. et dicti ministrales qui pro tempore erunt debeant sibi auferre dictum bannum; quod si non fecerint, solvant de suo totidem, salvis statutis et reformationibus consilliorum communis Bononie magni et parvi.

XXXX. QUOD CONSILIARII ET DISTRINGITORES DEBEANT HOSPITARI IUXTA GONFALONEM.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrales et consilarii et distringitores debeant ospitari iuxta confalonerium, in banno quinque sol. bon.

XXXXI. DE PENA MINISTRALIUM DICENTIUM DEDECUS ALICUI DE SOCIETATE.

ITEM statuimus et ordinamus quod nullus ministralis debeat dicere dedecus vel dicere « tu mentiris » alicui de societate in corpore societatis cum esset coadunata ubicumque, vel verba iniuriosa irato

animo. et si contra fecerit aliquis ministralis, solvat nomine banni
; quotiens contra fecerit decem sol. bon. et dicti ministrales teneantur ei vel eis auferre dictum bannum infra .xv. dies.

XXXXII. DE PENA ILLORUM QUI DIXERINT DEDECUS
MINISTRALIBUS SOCIETATIS. RUBRICA.

ITEM statuimus et ordinamus quod nullus de societate debeat dicere dedecus, vel dicere « tu mentiris », vel verba iniuriosa alicui de ministrilibus dicte societatis dum erunt insimul vel pro parte pro negotiis societatis pertractandis. et si aliquis contra fecerit,
5 solvat nomine banni viginti sol. bon. quotiens contra fecerit. et predicti ministrales teneantur ei vel eis auferre dictum bannum infra .viii. dies. item quod, si aliquis de dicta societate contra aliquem de dicta societate diceret « tu mentiris » vel aliqua alia verba iniuriosa in corpore societatis ubicumque coadunaretur, sol-
o vat qui contra fecerit nomine banni quinque sol. bon. et ministrales teneantur illi qui contra fecerit vel dixerit auferre dictum bannum infra .viii. dies. et quilibet teneatur per sacramentum accusare illum vel illos qui contra fecerint.

c. 4 A

XXXXIII. DE PENA NOTARIORUM DICTE SOCIETATIS
NON OBEDIENTIUM MINISTRALES.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si ministrales vel aliquis eorum dixerit vel preceperit alicui notario, qui sit de societate, ut deberet aliquid scribere vel legere quod esse deberet ad utilitatem et bonum statum dicte societatis, in corpore societatis, et se recusaverit scribere vel legere, solvat nomine banni quotiens contra fecerit vel recusaverit tres sol. bon. et ministrales teneantur ei vel eis auferre dictum bannum.

Que omnia statuta lecta et approbata fuerunt per dictum capitaneum et per alios sapientes qui presunt dicto officio die .viii. o exeunte martio.

Millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, indictione .xiii.,
die septimo exeunte martio.

Lecta et approbata fuerunt hec statuta per dominum Iacobum
iudicem domini Bonacurxii de Surexino et per consilium populi,
et per ançianos et consules in domo in qua congregatio populi 15
fieri consuevit.

Die secundo exeunte ianuario approbata fuerunt statuta per
dominum capitaneum, ançianos et consules.

Ego Iacobinus Ribaldinius subscripsi.

[XXXXIII.]

C. 4 B **I**TEM statuimus quod rectores sive ministrales sint octo, seu duo
pro quolibet quarterio, et durent per tres menses, et duo con-
siliarii qui consueti sunt dari domino capitaneo per ministrales dicte
societatis, scilicet duo ad consilium magnum, et unum ad consilium
parvum, elligantur ad brevia in dicta societate et durent .iii. menses, 5
et coequentur per quarteria; et alii consiliarii sint electi ad brevia,
qui debent consulere ministrilibus dicte societatis, nec debeant se
excusare in banno .xx. sol. bon. et dicti ministrales et consiliarii
cessent post depositum offitium per tres annos a dictis offitiis; in-
telligimus de illis tribus consiliariis qui sunt de consilio domini 10
capitanei. item dicimus quod dicti ministrales non possint esse
consiliarii, et dicti consiliarii non possint esse ministrales hinc ad
tres annos qui pro tempore erunt pro dicta societate, ut supra di-
ctum est. et nomina istorum ministrantium et consiliantium scri-
bantur in uno quaterno in quo nichil aliud scribatur, qui stet penes 15
massarium: nomina quorum legantur in corpore societatis tem-
pore electionum, ita quod nullus elligatur contra predictam for-
mam. et si quis elegerit contra predictam formam, ammittat
electionem, et de novo fiat; et si ministrales qui pro temporibus

- 20 erunt non observaverint predicta, condempnetur quilibet eorum
in .xx. sol bon., et ministrales subsequentes teneantur vinculo sa-
cramenti eis auferre dictum bannum; et si non fecerint, solvant de
suo duplum. et hoc dicimus esse precisum in omnibus suis par-
tibus. idem dicimus observari in notariis et gonfalloneriis. et
25 istud statutum valeat ad kalendas ianuari in antea, habendo notario
singulis tribus mensibus .viii. sol. bon. et nullus predictorum
excusari possit a dictis officiis in banno .xx. sol bon. et valeat in
presenti electione.

XXXXV.

- A**DDATUR statuto quod vesilifer elligatur ad breviam; ubi dicit
« sex mensibus » dicatur « singulis tribus mensibus »; et ille
qui elegerit dictum vesilifer teneatur elligere .x., scilicet duo pro
quolibet quarterio, qui debeant consulere dictum vesilifer et ad
5 cuius sensum, tempore rumoris, debeat ire et reddere. et si dictus
vesilifer contra predicta fecerit, solvat nomine banni .x. lib. bon.
et ministrales dicte societatis non habeant aliquem locum in predi-
ctis. et si dictus vesilifer partiretur vel fuerit absens tunc temporis,
quod dictus gonfallonerius debeat dare cui voluerit dictum gon-
10 fallonem in suo quarterio et non in alio.

XXXXVI.

- E**T addatur « ibi maior » et etiam in fine addatur « salvo quod
si commune Bononie dederit gonfallonerio aliquod soldum
occasione exercitus vel cavalcate, quod nichil habeat a dicta so-
cietate, et si habuerit, teneatur restituere infra octo dies sub pena
5 .xx. sol. bon. ».

XXXXVII.

- I**TEM addatur statuto de illis qui asociabunt gonfallonerium, ubi
dicit .xviii. sol., dicat .ii. sol. bon.

XXXXVIII.

ITEM addatur statuto, quod nullus possit cogi solvere aliquod datum et cetera: item quod ministrales dicte societatis non possint nec debeant coadunare societatem pro aliis expensis faciendis, nisi quod continetur in statutis supra dictis, nec ponere in corpore societatis. et si contra predicta fecerint, solvat quilibet ministralis nomine banni .iii. lib. bon. et sit precisum in omnibus suis partibus. 5

XXXXVIII.

ITEM statuimus et ordinamus quod nullus dicte societatis tempore rumoris non debeat ire ad domum alicuius magnatis nec trare cum armis nec sine armis, nec die nec de nocte, nec occasione capiendi arma, nec cum eis habere aliquam familiaritatem, nec asociare aliquem eorum cum armis nec sine armis in aliqua parte, nec stare in eorum curia nec ad domos eorum. et si aliquis de dicta societate contra predictam formam fecerit, condemnatur pro qualibet vice in .c. sol. bon.; et si fuerit ministralis, condemnatur in qualibet vice .x. lib. bon.; et quilibet de dicta societate per sacramentum teneatur accusare ministrilibus dicte societatis qui pro tempore erunt contrafacientes, qui minis- 10
trales teneantur exigere dictas condemnationes et contrafacientes expellere de dicta societate. et quod dicta societas det operam cum effectu ministrilibus dicte societatis quod exigatur dicta banna et quod si nullus esset expulsus de dicta societate. et hoc dicimus 15
esse precisum in omnibus suis partibus, et quod minis-
trales absolutionem non possint petere, et inquisitores rationis sint electi qui debeant inquirere minis-
trales dicte societatis si predicta statuta observaverunt.

L.

ITEM addatur statutis: statuimus quod tempore ellectionum alicui homini de dicta societate qui habuerit aliquod breve, quod nullus de dicta societate debeat eum instruere vel dicere « accipe talem » nec signare unus contra alium, nec facere rumorem in corpore
5 societatis, nec dicere verba per que sit in rumore; et si quis contra fecerit, solvat nomine banni .x. sol. bon., et si fuerit ministralis .xx. sol. bon. et istud statutum ellegatur tempore ellectionum.

LI.

ITEM addatur in fine statuti « quod si aliquis de dicta societate de-
venerit in egestate », quod dicti ministrales qui pro tempore erunt
debeant eum subvenire de avere societatis usque ad quantita-
tem .x. sol. bon., et si obiret, quod dicti ministrales, si dictum
5 fuerit eis, teneantur ire ad dictum suum socium defunctum, et fa-
ciant eum sepellire de avere dicte societatis, in banno .v. sol. bon.
et si aliquis de dicta societate fuerit requisitus, quod debeat ire
ad socium suum defunctum, quod teneatur ire in banno .xii. bon.

LII.

ITEM quod nullus portet insigna alicuius magnatis tempore ru-
moris in banno .c. sol. bon., eundo cum societate.

Die .iiii. intrante decembri aprobata fuerunt dicta statuta in
corpore societatis. et dicta statuta ponantur in libro statutorum
cum aliis statutis, et valeant a kalendas ianuarii in antea, cur-
rendo anno Domini .MCCLVI., indictione .xiiii.]

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI QUARTIERI

DELL'ANNO .MCCLVI.

HEC sunt statuta et hordinamenta societatis Quarteriorum porte c. 1 A
Sancti Proculi.

In nomine Domini. amen. hec est breve et tenor sacramenti
super quo promittunt et iurant omnes illi qui in hac societate sunt
5 vel erunt, attendere et observare, tenor cuius talis est:

SACRAMENTUM HOMINUM SOCIETATIS PREDICTE.

I. Ego, qui sum de hac societate vel ero, promitto et iuro bona
fide, sine fraude et malo ingenio, salvis tamen preceptis potestatis
qui modo est vel pro tempore erit, et suorum iudicum et nun-
tiorum, et salvis omnibus statutis et ordinamentis factis et faciendis
10 pro communi Bononie in omnibus et per omnia, quod bona fide
adiuvabo et consilium prestabo omnibus meis sociis qui de hac
societate erunt in persona et rebus in licitis et honestis, et in
quibus expedierit consilium et adiutorium dabo. et honorem et
bonum statum mei socii guardabo et accrescam in quibus potero.
15 et non consentiam, si de aliquo meo socio sciam vel audivero
corporale dampnum vel dedecus suum tractare. immo disturbabo,
et si disturbare non potero, ei denuntiabo citius quam potero.
commode consilium in quibus a me petierit prout melius scivero
ei dabo. credentiam mihi impositam ab aliquo meo socio tenebo
20 ad suam voluntatem. praecepta michi vero facta a capetaneis vel
ministrilibus istius societatis qui pro tempore erunt pro commodo
et utilitate societatis attendam et observabo, et in fraudem non evi-

tabo, nisi iusto impedimento permanserit, vel oblivione, aut eorum
 licentia et verbo. et ad locum ubi capitanei sive ministrales qui
 pro tempore erunt voluerint congregare societatem et michi dictum 25
 fuerit ab ipsis capetaneis vel aliquo socio, vel ab aliqua alia persona
 pro eis, veniam, nisi remanerem eorum verbo, nec inde me sepa-
 rabo sine eorum licentia. hordinamenta sive collecta que pro
 commodo et utilitate sociorum et societatis facta fuerint a capitaneis
 vel ministrilibus qui pro tempore erunt vel a maiori parte sociorum 30
 attendam et observabo. et si ero capetaneus vel ministralis, toto
 tempore mee ministralie regam et conducam omnes meos socios
 istius societatis in civitate Bononie et extra, tam in exercitu quam
 alibi, prout melius potero et scivero ad bonum statum conservande
 societatis et sociorum. et ministrales sive capitanei debeant durare 35
 per sex menses. [et si erit aliqua discordia inter socios societatis
 predicte, bona fide sine fraude et quam citius potero ad pacem et
 concordiam inducam. et omnes introitus et expensas scribi faciam
 per notarium dicte societatis in quaterno et non in cedula. et mi-
 nistrals inter se elligant unum eorum, qui sit capitaneus aliorum 40
 ministrarium et qui possit condemnare socios suos non venientes
 ad locum constitutum, et proponere in corpore societatis in servitio
 sociorum; et duret per tres septimanas, et plus si eis placuerit. et
 si ero ministralis, singulis .xv. diebus me congregabo ad locum
 consuetum cum sociis meis ad tractandum de negotiis sociorum 45
 meorum et mee societatis, et ad recuperandum banna et collectas
 ab illis qui non solverint. et de omnibus teneat in banno .vi. bon.
 pro quolibet et qualibet vice qua non venero, nisi remanerem iusto
 Dei impedimento vel oblivione vel de licentia mei capitanei. et
 si ero capitaneus et non venero ad locum constitutum, ministrals 50
 teneantur mihi auferre .viii. bon. et predicta duplicentur pro
 dictis quotienscumque non venerint in generalibus congregationibus
 faciendis per societatem, nisi remanerent iusta necessitate.] et si
 aliquid aditum fuerit vel diminutum huic brevi pro maiori parte
 societatis, de adito teneat et de diminuto sim absolutus. que 55
 omnia attendam et observabo ut dictum est, salvis in totum et per

totum et in omnibus et per omnia precepta potestatis et statuta et ordinamenta communis Bononie. que societas tenebo a die qua incepta fuit usque ad decem annos vel plus, secundum quod
o maior pars societatis concordaverit inter se.

II. Statuimus quod si quis fuerit citatus et inventus, aut domui sue fuerit dictum a nuntio dicte societatis ut congreget se in aliquo loco mandato et voluntate ministrantium, et ipse vel ipsi non venerit vel non venerint, si erit in civitate Bononie, solvat pro banno sex
5 bon., nisi remanserit licentia vel parabola ministrantium unius vel plurium, vel iusta causa alia remaneret quod non veniret.

III. Statuimus quod si quis recesserit sine parabola ministrantium a loco ubi congregantur, solvat pro banno duodecim bon.

III. Statuimus quod nullus debeat facere aliquem rumorem vel
o burbugliamentum quando ministrantes proponunt vel dicunt, vel aliquis consulit dum est in pedibus. et qui contra fecerit solvat pro banno sex bon., si a ministrantibus fuerit interdictum quod nullus loquatur.

V. Statuimus quod nullus consiliet ministrantes nisi in eo quod proponunt et unde consilium petunt. et qui contra fecerit solvat
5 pro banno sex bon.

VI. Statuimus quod omnes illi qui sunt de hac societate debeant habere scutum et capellum vel helmum de insignis Quarteriorum pictis, scilicet albis et vermilibus, infra tres menses postquam intraverint societatem. [et omnes alii qui sunt de hac societate
o portent] et zuppam vel gaufferiam [sive lameriam pictam de predictis insignis] specialiter in generali exercitu communis Bononie. et ministrantes qui pro tempore fuerint teneantur precipere in corpore societatis et inquirere temporibus supra dictis si taliter fuerit observatum, in banno quinque sol. bon. pro quolibet ministranti.
5 et si aliquem invenerint non habentem arma et insignia predicta, teneantur auferre ab eo nomine pene quinque sol. bon.

VII. Statuimus et ordinamus et volumus quod ecclesia Beati Ambrosii, tunc temporis quo festivitas erit, debeat habere a comuni societatis predictae duos cereos de libra, quorum quilibet sit
o tamen de libra.

VIII. Statuimus quod societas nostra debeat congregari quolibet mense semel, scilicet [in prima vel] in secunda dominica mensis ad Sanctum Ambroxium, et debeant citari per nuntium societatis. et ministrales in qualibet congregatione debeant facere cantare missam ad honorem Dei et beati Ambroxii, et debeant solvere 95 pro qualibet missa cantanda in secunda dominica mensis sex bon. et intelligimus tali modo esse quod missa que cantatur pro populo suo a presbitero dicte ecclesie Sancti Ambroxii possit sufficiens esse pro nobis.

[VIII]. Statuimus et ordinamus quod si accideret quod aliquis sociorum dicte societatis decederet, quod Deus advertat per longum tempus, quod ministrales qui sunt vel pro tempore erunt teneantur et debeant coadunare societatem quam citius poterint, et cum ipsa societate ire debeant ad domum defuncti et ibi stare donec defunctus fuerit sepultus, et facere ipsum deferre 105 ad sepulturam secundum voluntatem familie defuncti. et familia defuncti teneatur dare societati pro ipsa congregatione facta et facienda .xii. bon., et plus ad voluntatem ministrorum. et nulli liceat repudiare quin defunctum deportet. et qui contra predicta fecerit teneant ei vel eis auferre nomine pene .iiii. sol. bon.] 110

X. Statuimus quod societas predicta debeat habere quatuor [octo] ministrales et unum massarium [quorum unus sit massarius] et unum confalonerium [et unus confalonerius] et unum notarium [et unus notarius], qui omnes debeant eligi ad brevia, et in hoc modo, scilicet quod pro quolibet ministrali, massario et confalonerio atque notario sit unum breve scriptum, quorum quilibet habeat nomen illius officarii, ministralis et massarii et confalonerii et notario [et in qua contrata ministralis debet esse.] et ad brevia ista debeat ire tota societas congregata per nuntium societatis bona fide sine fraude. et quicumque habuerit breve possit 120 et debeat accipere bonum et utilem officarium pro societate, sicut ei placuerit. et omnia predicta brevia debeant esse sub uno capello quando electio debet fieri, et omnes electores debeant esse insimul quando habebunt brevia, et dividere per contratas dictos

- 125 officiales sicut eis melius visum fuerit bona fide sine fraude pro honore societatis [in hunc modum, scilicet ab Avesella Sicca versus Barbariam sit unus ministralis, ab Avesella Sicca usque ad plateam Maiorem sit alter ministralis, a platea Maiori usque ad Aposam magnam in civitate veteri sint duo ministrales, ab ecclesia Sancti
130 Andree supra sicut vadit viam que vadit ad fossatum usque ad murum orti Sancti Dominici versus stratam Castillionem sint duo ministrales, ab ecclesia Sancti Andree versus Vignatiam sint alii duo ministrales. et sic electores teneantur facere electionem, ut supra dictum est, et aliter electio non valeat nec teneat. et hoc
135 statutum sit precisum in omnibus suis partibus.]

- [XI. Statuimus et ordinamus quod] notarius teneatur scribere omnia acta et scripturas [et reformationes] dicte societatis [in quaternis et non in meodulis, et introitus et expensas dicte societatis qui fieri debeant, legere reformationes predictas in corpore so-
140 cietatis ante quam homines dicte societatis recedant] quotienscumque neccesse fuerit. si vero notarius predictus esset absens iusta de causa, alter notarius de societate possit et debeat pro eo scribere predicta. et habere debeat pro suo feudo notarius eligendus viginti sol. bon. et teneatur recipere officium in banno vi-
145 ginti sol. bon., et ipsum officium bene et legaliter exercere.

- Millesimo ducentesimo quinquagesimo tertio, indictione undecima, die dominico .xi. intrante maio, congregata societate Quarteriorum in scolis domini Oddofredi per nuntium, statuerunt et ordinaverunt homines ipsius societatis neminem et
150 quicumque fuerit electus in notario et officium illud receperit, pro qualibet vice qua non venerit, cum citatus erit per ministralem vel per nuntium, vel non miserit alium pro eo, solvat sotietati duodecim denarios. et hoc statutum valeat ab hodie in antea.

- XII. Item statuimus quod societas predicta debeat habere
155 unum nuntium pro minori pretio quo poterit haberi, qui nuntius debeat et teneatur congregare societatem, et ambaxatas omnes et singulas sibi iniunctas a ministrilibus [vel ab aliis officialibus so-

cietatis] facere diligenter in civitate et in exercitibus communis Bononie. [et singulis .xv. diebus ad minus debeat et teneatur comparere coram ministris. et si contra predicta fecerit, puniatur pro qualibet vice in .xii. bon. et teneatur interesse omnibus coadunantiis societatis sub dicta pena et quotiens contra fecerit.] 160

XIII. Statuimus quod singulis sex mensibus debeant mutari officarii predicti, scilicet ministres, massarius et gonfalonarius et notarius, et ad brevia debeant ire ut supra dictum est, scilicet in kalendis ianuarii, et in kalendis iunii. et fiat electio predictorum officialium per .xv. dies ante kalendas predictas. 165

[XIII. Statuimus et ordinamus quod sint tres syndici, inter quos sit unus potestas, et vadant ad brevia per societatem, scilicet in kalendis ianuarii, et durent per totum annum, qui debeant inquirere et examinare omnes officiales anni preteriti et omnes alios ad quos pervenerit de avere dicte societatis, qui iniuste detinuerint tam de collectis et condemnationibus quam de aliis rebus; quod possint ipsum vel ipsos condemnare ad restitutionem illius quantitatis quam iniuste habuerint sive detinuerint, et tantundem de suo nomine pene dupli. et nullus possit esse syndicus qui steterit officialis anni preteriti, sive aliquis alius qui iniuste habuerit de predictis rebus. et hoc statutum sit precisum in omnibus suis partibus.] 170 175

XV. Statuimus et volumus quod quilibet officialis qui erit debeat cessare per annum ab exitu sui officii. 180

XVI. Item statuimus quod si aliquis esset in aliquo officio [ordinario] communis Bononie, non possit esse in aliquo predictorum officiorum.

XVII. Item statuimus quod ministres teneantur singulis mensibus facere legi omnia statuta societatis in corpore societatis. 185

c. 24 XVIII. Statuimus quod due banche debeant fieri et poni in ecclesia Sancti Ambrosii, ubi homines societatis sedere debeant cum congregantur in dicta ecclesia, quarum una debeat stare ex una parte columpne et alia ex alia; et hoc de denariis et expensis societatis. 190

XVIII. Statuimus quod ministrales societatis possint ordinare et ponere banna ad eorum voluntatem et accipere dicta banna vel facere accipi, si quis contra ea fecerit; et hoc cum voluntate
195 et consilio illorum qui sunt de consilio societatis de condemnationibus faciendis, preter banna per statuta societatis terminata.

XX. Statuimus quod si quis fecerit rixam in percutiendo unus alterum tunc cum societas congregatur, puniatur quicumque inceperit in .xx. sol. imperial. [et plus et minus ad voluntatem ministrorum secundum qualitatem personarum et delicti. idem
200 dicimus in congregationibus factis vel faciendis tam in exercitiis et cavalcatis communis Bononie quam in guardiis de die vel de nocte factis per dictam societatem.]

XXI. Statuimus quod quicumque pro aliqua re condemnatus
205 fuerit a ministris, vel pro aliquo alio facto debuerit societati denarios et non darent vel non solverent tunc temporis quum preceptum est ei vel eis, quod solvant per ministrales vel per nuntium societatis, solvant pro banno duplum dicte quantitatis. et nuntius possit predictos pignorare ad libitum et arbitrium ministrorum. et si quis
210 vetaverit nuntio societatis aliquod pignus, puniatur in tribus sol.

XXII. Item statuimus quod gonfalonarius debeat habere duos consiliarios et quatuor distringitores, qui debeant eligi a ministris societatis.

XXIII. Item statuimus quod expense que dicte sunt superius,
215 scilicet de banchis, cereis et missis et notario, vel aliis expensis que fierent per societatem, solvantur de denariis bannorum provenientibus in societatem, si fuerint in societate. si vero non fuerint, tunc de bonis sociorum societatis predicte solvantur.

XXIII. Statuimus quod ministrales qui sunt vel pro tempore
220 erunt teneantur recuperare omnia banna omnesque condemnationes factas vel pro tempore imposita tempore ministrorum eorum; quod si non fecerint, ministrales sequentes teneantur condemnare in duplum ipsos de eo quod remanserit ad colligendum vel recuperandum. eo salvo quod, si non possent recuperare ab aliquo
225 qui nollet solvere condemnationem de ipso factam, ministrales

teneantur potestatis et ancianorum communis Bononie auxilium implorare. et de hoc teneantur ministrales, in banno .x. sol. bon. pro quolibet ministrali.

XXV. Item statuimus quod quicumque fuerit electus gonfalonarius teneatur et habere debeat hosbergum et gamberias de 230 maliis, sive panceriam cum capirone et cirotecis fereis. [et in quolibet exercitu et cavalcata portare debeat vexillum seu facere portare extensum super astam tam in eundo quam in redendo, ita quod publice possit videri. et qui contra fecerit solvat pro qualibet vice nomine banni .iii. lib. bon. et sit precisum in omnibus suis 235 partibus.]

XXVI. Item statuimus quod ministrales et massarius debeat habere pro eorum feudo .x. sol. bon., quos debeant comedere simul; et hoc si habuerint de bannis et condemnationibus, scilicet ab 240 eis factis vel recuperatis, alioquin non.

XXVII. Item statuimus quod massarius et ministrales teneantur reddere rationem sequentibus ministrilibus infra unum mensem ab exitu eorum officii, sub banno viginti sol. pro quolibet; et si in aliquo fraude reperirentur, condemnentur in duplum. et ministrales sequentes teneantur eos et rationem ipsorum inquirere 245 diligenter sub predicta pena .xx. sol. bon. et specialiter Iohanninum Petriçoli quondam massarium. et ministrales qui cum eo fuerint qui rationem adhuc non redderunt.

XXVIII. Item statutum est voluntate societatis quoadunate per nuntium societatis dicte die nono intrante augusto, corrente 250 millesimo ducentesimo .XLVIII., indictione .vi., quod si ad manus alicuius societatis dicte pervenerit de bonis vel rebus societatis, scilicet tam ministrales quam massarius et gonfalonarius vel aliquis alius, scilicet tam vexillum quam lanceam vel aliud quid, ipsum quid 255 reddere et restituere teneatur ministrilibus sequentibus infra unum mensem ab ingressu eorum officii, et nulli liceat sibi retinere de bonis dicte societatis aliqua de causa. et qui contra fecerit solvat nomine banni .x. sol. bon., et nichilominus reddere et restituere te-

231-236. *Aggiunta posteriore.* 246-248. et specialiter - redderunt, *cancellato.* 249-251. est voluntate - indictione .vi., *cancellato.*

neatur. et ministrales dicti teneantur exigere et inquirere pre-
260 dicta sub dicta pena. et hoc habeat locum ab hodie in antea.

[XXVIII. Item statuimus quod condemnationes sive banna
que terminata sunt per statuta societatis non possint aliquo modo
vel ingenio remitti, sed precise teneantur solvere societati illud
quodquod in aliquo fuerit condemnatus.

265 XXX. Item statuimus quod ministrales, massarius et notarius
et nuntius societatis non teneantur nec debeant solvere aliquid de
collectis societatis durante eorum officio.

XXXI. Quia credimus ad utilitatem societatis et sociorum
debere commoda pertinere, statuimus et ordinamus quod mini-
270 strales, massarius et notarius qui sunt vel pro tempore fuerint
nec alii pro eis non possint nec debeant proponere in corpore so-
cietatis de avere societatis et sociorum dando alicui aliqua de
causa, nisi primo cum ministrales habuerint et receperint consi-
lium a consiliariis dicte societatis, et nisi primo habuerint et rece-
275 perint consilium in corpore societatis in tribus coadunationibus
bona fide factis et reformatis per statuta societatis de auxilio dando
vel non dando; et illud quod placuerit maiori parti societatis de-
beat observari. et de hiis excipimus festivitatem sancti Dominici
et sancti Ambrosii. et hoc statutum in omnibus suis partibus sit
280 precisum.

XXXII. Ad hoc ut vexillifer societatis Quarteriorum sit bene
associatus in exercitibus et cavalcatis communis Bononie tam de die
quam de nocte; statuimus et ordinamus quod ministrales dicte
societatis debeant hospitari circa gonfalonarium predictum nullo me-
285 diante cum suis tendis et societatis. et similiter consiliarii, gonfalo-
nerii et distringitores societatis, et generaliter omnes homines pre-
dicte societatis teneantur et debeant hospitari iuxta gonfalonem
suum, si steterint in isto quarterio; et ministrales et gonfalonarius
debeant accipere bonam albergariam, ita quod omnes homines dicte
290 societatis possint bene hospitari. et qui contra fecerit, si fuerit
ministralis, puniatur in .xx. sol.; si fuerit consiliarius vel distrin-
gitor vel aliquis alius de predicta societate, puniatur in .x. sol. bon.,

et nichilominus teneantur predicta facere. et ministrales teneantur predicta inquirere in qualibet albergaria facienda per sacramentum.

XXXIII. Item statuimus et ordinamus quod omnes homines societatis Quarteriorum qui erunt in exercitibus et cavalcatis communis Bononie personaliter teneantur ire ad guardiam tam de die quam de nocte quando eis erit preceptum sive preconizatum fuerit per bannitorem communis Bononie vel per bannitorem capitanei sive ancianorum populi Bononie, quod dicta societas vadat ad guardiam cum suis insignis et armaturis, nisi remanserit iusto vel Dei impedimento. et a dicta guardia nullus debeat se separare sine licentia ministraliū dicte societatis, nisi quando vexillum societatis redibit ad albergarias. et quod nullus possit mittere ad guardiam aliquem rescontrum, nisi esset filius vel frater vel pater vel coniuncta persona, qui non sit de predicta societate. et qui contra fecerit, si fuerit gonfalonarius, puniatur de die in .x. sol. bon.; si fuerit ministralis, puniatur in tribus sol. et quilibet alius socius qui contra fecerit puniatur in .xviii. bon. et quicumque contra fecerit de nocte puniatur in duplum dictarum quantitatum, nisi remanserit iusto vel Dei impedimento. et ministrales teneantur predicta inquirere et videre si taliter fuerit observatum in qualibet guardia, et condempnationes facere infra tertium diem in corpore societatis.]

Lecta fuerunt et correcta per me Thomasinum de Magra rium, et approbata per ancianos populi Bononie, ministrales societatum tam artium quam armorum, et firmata coram domino Iacobo iudice, domini Bonacursii de Surexino capitanei populi Bononie, in palatio communis Bononie ubi consuevit fieri consilium populi Bononie. sub anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, die septimo mensis aprilis exeuntis, indictione quartadecima.

Die secundo exeunte ianuario approbata fuerunt statuta predicta per dominum capitaneum, ancianos et consules.

Ego Iacobinus Ribaldinius notarius dicta statuta legi.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI GRIFFONI

DELL'ANNO .MCCLVIII.

ISTA sunt statuta societatis Grifonum facta ad honorem Dei et
beate virginis Marie et ad statum bonum civitatis Bononie. c. 1 A

Ad honorem Dei et beate virginis Marie et beati Petri apostuli
et omnium sanctorum et sanctarum Dei, et ad honorem et bonum
5 statum communis Bononie: iuro ego qui sum de societate Griffonum manumittere hanc societatem hinc ad decem annos vel quanto
plus ero in concordia cum sociis meis huius societatis et obser-
vare statuta huius societatis, ita quod de additis et mutatis secun-
dum quod fuerint mutata teneam, et de minutis sim absolutus, salvis
10 statutis et ordinamentis communis Bononie et potestatum qui pro
tempore fuerint.

I. DE ILLIS QUI DEBENT CONCORDARE DISCORDIAS
FACTAS INTER SOCIOS HUIUS SOCIETATIS.

IN primis ordinamus quod ministrales qui sunt vel pro tempore
erint in hac societate teneantur eligere duos homines de societate ipsa infra unum mensem ab ingressu eorum officii, in banno
.xx. sol. bon., qui debeant et teneantur facere concordare toto posse,
5 bona fide, omnes discordias que sunt aut erunt vel apparebunt
inter socios huius societatis. et quicquid illi duo homines in pre-
dictis fecerint a tota societate ratum et firmum habeatur.

II. SI ALIQUI RIXATI FUERINT DE SOCIETATE, QUOD TENEANTUR
CONCORDARE AD VOLUNTATEM ILLORUM QUI ERUNT ELLECTI SU-
PER HOC.

ITEM statuimus quod, si quis de dicta societate cum aliquo de so-
cietate veniret ad verba vel ad factum, quod se teneatur con-
cordare de ipsis verbis vel facto ad voluntatem illorum duorum
qui sunt vel erunt super concordiiis faciendis ellecti. et qui ad vo-
luntatem illorum duorum qui erunt super hoc ellecti se concordare 5
noluerit, tunc ministrationes teneantur ei auferre nomine banni .xx.
sol. bon. si placuerit hominibus de consilio huius societatis.

III. SI ALIQUIS ERIT ACCUSATUS SE VELLE DESTRUERE SOCIETATEM,
VEL ALIQUEM DE EA EXTRAHERE.

ITEM statuimus quod si quis de dicta societate esset accusatus mi-
nistralibus qui pro tempore fuerint quod nostram societatem vel-
lent devastare, aut aliquem de ea extrahere, quod ipsi ministrationes
teneantur et debeant appellare illum qui fuerit accusatus, et debeant 5
ipsum, sacramento facto de novo, compellere de veritate dicenda.
et si invenerint ipsum culpabilem in aliquo de his, condemnent
ipsum in tribus lib. bon., et expellant ipsum de societate.

IIII. QUOD QUILIBET TENEATUR RECIPERE OMNE OFFITIUM
SIBI INIUNCTUM PER MINISTRATIONES SOCIETATIS.

ITEM statuimus quod omnis homo nostre societatis teneatur re-
cipere offitium ad quod fuerit ellectus per ministrationes vel per alios.
et qui ipsum recipere recusaverit, dicti ministrationes teneantur ei au-
ferre nomine banni .xx. sol. bon.; et soluto banno, alius in eodem
offitio elligatur.

V. QUOD MINISTRALES, MASSARIUS ET NOTARIUS SOCIETATIS
HABEANT MEDIETATEM BANNORUM.

ITEM statuimus quod minISTRales, masarius et notarius qui pro
tempore erunt in offitio debeant habere medietatem de bannis
que recolligunt, et alia medietas sit communis societatis.

VI. QUOD QUILIBET TENEATUR IRE AD MISSAM SOCIETATIS.

ITEM statuimus quod quicumque est de dicta societate debeat
venire ad missam societatis ex quo ei denunciatum vel dictum
fuerit per nuntium vel per ministralem. et qui non venerit solvat
nomine banni .vi. bon. pro qualibet vice. idem dicimus in aliis
negotiis societatis et pro aliis negotiis societatis. addimus huic
statuto quod minISTRales teneantur cercare omni mense homines
dicte societatis in prima setemana quilibet mensis. et si contra fe-
cerint, quilibet ministralis condempnetur .xii. bon. qui si non erit
vel non venerit ad locum consuetum, debeant eum vel eos mini-
10 strales appellare a nuncio societatis, ut veniat vel veniant ad fa-
ciendum eorum defensionem infra .viii. dies. et si minISTRales
contra fecerint, condempnetur sicut in statutis continetur.

VII. QUOD QUILIBET TENEATUR SERVARE OMNEM CREDENTIAM
SIBI INIUNCTAM A SOCIETATE.

ITEM quicumque est vel erit de nostra societate credenciam sive
credencias sibi iniunctas a ministrilibus tenere debeat prout in-
iuncte fuerint; et hoc in banno .x. sol. bon., de eo quod pertinet
societati vel societatibus armorum vel communi Bononie.

VIII. QUOD SOCIETAS GRIFFONUM NON POSSIT DUCI
AD ALIQUAM WERRAM PER ALIQUEM SOCIORUM.

ITEM statuimus quod societas nostra non possit duci per aliquem
nostrorum sociorum ad aliquam werram vel in servitio alicuius
qui non sit de societate, ¶ nisi de voluntate communis Bononie.

VIII. QUOD MINISTRALES TENEANTUR RECIPERE BANNA
SECUNDUM STATUTA SOCIETATIS.

ITEM statuimus quod ministrales accipiant banna que continentur in statutis illi vel illis qui contra statuta fecerint. et dicimus quod omnis homo qui fuerit ministralis, si alicui banna dimiserint vel denarios missarum suo tempore vel alios denarios quos colligere deberent suo tempore, ipse qui fuerit ministralis teneatur satisfacere pro illo vel illis cui vel quibus dimitteret illud quod colligere deberet, et illo qui non solverit nichilominus postea inquisitores rationis teneantur ipsum condemnare.

X. QUOD QUILIBET SOCIUS TENEATUR OBEDIRE MINISTRALIBUS.

ITEM statuimus quod quicumque est de dicta societate debeat obedire ministralibus qui pro tempore erunt, et hoc in banno .x. sol. bon., et plus arbitrio ministrantium, de eo quod pertineat ad societatem.

XI. QUOD QUILIBET TENEATUR IRE AD CORPORA
DEFUNCTORUM SOCIETATIS.

ITEM statuimus quod si quis ex sociis societatis decesserit, quod ministrales, si requisiti fuerint, debeant nuncium societatis mittere per homines societatis et vocare ipsos ut veniant ad corpus. et quicumque staret quod non veniret, solvat nomine banni .xii. bon., nisi remaneret de licentia ministrantium.

XII. SI ALIQUIS EX SOCIIS FUERIT CAPTUS IN SERVITIO COMMUNIS
BONONIE, QUI SIT PAUPER, QUOD SUBVENIATUR EI DE COMMUNI
SOCIETATIS.

ITEM statuimus quod, si quis nostrorum sociorum in servitio communis Bononie esset captus, quod de illo de societate fiat sibi

bonum; et hoc dicimus, si fuerit notum ipsum pauperem esse; et dicimus quod omnes de nostra societate laborent bona fide ad
; ipsum extrahendum de carceribus inimicorum communis Bononie.

XIII. QUOD QUILIBET SOLVAT .III. BON. PRO MISSIS IN ANNO
ET NON PLUS.

ITEM statuimus quod quilibet de societate teneatur et debeat solvere masario qui pro tempore fuerit omni anno .III. bon. pro missis, et non plus. et ministrales teneantur recolligere infra duos menses ab ingressu eorum offitii.

XIII. QUOD SOCIETAS NON DEBEAT COADUNARI
NISI DE VOLUNTATE TOTIUS CONSILII VEL MAIORIS PARTIS.

ITEM quod nullus ministralis neque massarius debeat colligere vel colligi facere societatem pro aliquo facto nisi de voluntate totius consilii vel maioris partis huius societatis. et si ministrales aut masarius contra faceret, tunc solvat quilibet massarius aut ministralis pro banno .xx. sol. bon.

XV. QUOD DE AVERE SOCIETATIS NON POSSIT EXPENDI
PER MASSARIUM VEL MINISTRALES ULTRA .II. SOL. BON.

ITEM quod ministrales aut massarius qui pro tempore erit non possint vel debeant aliquid ultra duos sol. bon. expendere vel dare de avere huius societatis sine licentia et parabola totius consilii vel maioris partis. et si quis contra fecerit, sit super se, et
; nullum dampnum debeat habere societas.

XVI. QUOD SOCIETAS DEBEAT COADUNARI SIMUL
PRO MISSA AUDIENDA IN SECUNDA DOMINICA CUIUSLIBET MENSIS.

ITEM quilibet qui est massarius debeat quolibet mense in prima dominica mensis coadunari facere omnes homines huius socie-

tatis et cantari facere eis specialem missam ad honorem Dei et beate virginis Marie, et dare pro qualibet missa .vi. bon., et non plus. et quotiens contra fecerit solvat .v. sol. nomine pene. 5

XVII. QUOD .XX. HOMINES ELLECTI DE SOCIETATE
DEBEANT INTERESSE CONSILIO.

ITEM quod ad consilium huius societatis debeant esse .xx. homines aut plures, si vellent, qui sint de societate. et elligantur a ministris qui pro tempore sint vel erunt.

XVIII. QUOD ELLECTUS AD CONSILIUM TENEATUR VENIRE
SI FUERIT VOCATUS.

ITEM quod quicumque erit electus a ministris ad consilium, quod debeat venire ad consilium ad locum ordinatum, si fuerit vocatus. et qui contra fecerit solvat quilibet quod non venerit quotiens contra fecerit .xii. bon.

XVIII. QUOD ALIQUIS NON RECIPIATUR IN SOCIETATE
NISI DE VOLUNTATE TOTIUS CONSILII VEL MAIORIS PARTIS.

ITEM quod ministres non debeant aliquem recipere in societatem istam nisi voluntate totius consilii vel maioris partis. id quod consilio vel maiori parti placuerit inducatur in corporale societatis specialiter congregato in die festivo pro celebratione misse, et id quod tunc societati vel maiori parti societatis placuerit fiat, et 5 alter nullus in hac societate recipiatur. et sit precisum.

XX. QUOD MINISTRALES TENEANTUR COADUNARI AD INVICEM
QUANDO FUERIT SIBI INIUNCTUM A NUNTIO SOCIETATIS.

ITEM quod ministres teneantur se ad invicem coadunare quandoque societatis nuntius iverit pro eis sive eis preceperit

pro facto societatis. et si aliquis eorum staret quod non veniret,
si fuerit nuntius, alii ministrales teneantur ei auferre nomine banni
§ .xii. bon. quotiens contra fecerit, nisi remaneret voluntate et pa-
rabola alicuius ministerialis.

XXI. QUOD ALIQUIS NON FACIAT RIXAM CUM ALIQUO SOCIORUM.

ITEM ordinamus quod, si aliquis de dicta societate fecerit rixam
cum aliquo sociorum suorum in eundo, stando vel redeundo in c. 1 c
exercitu, solvat nomine banni .x. sol. bon. quilibet teneatur de
societate accusare per sacramentum infra tercium diem postquam
§ venerit.

XXII. QUOD ALIQUIS NON PORTET CONOXENÇAM SOCIETATIS PER
CIVITATEM VEL EXTRA, NEC ALICUI PRESTET NISI MANDATO MINI-
STRALIUM.

ITEM quod nemo de dicta societate debeat portare aliquam co-
noxençam per civitatem nec extra, et nec prestare alicui nisi
mandato ministerialium. et qui contra fecerit solvat nomine banni
quotiens contra factum fuerit portando eam discoopertam .v.
§ sol. bon.

XXIII. QUOD QUILIBET MINISTRALIS VEL MASSARIUS HUIUS SO-
CIETATIS NON POSSIT HABERE ILLUD OFFITIUM USQUE AD ANNUM
AB EXITU SUI OFFITII.

ITEM quod quicumque fuerit de dicta societate ministerialis aut
massarius cesset per annum ab introitu approbatum sui offitii,
sed ab aliis officiis non ideo repellantur. et hoc statutum legatur in
omni electione, et nomina illorum qui debent cessare. et bannum
§ sit cuilibet ex ministerialibus de .iii. sol.

XXIII. QUOD NULLUS RECIPIATUR IN SOCIETATEM
HABENDO ALIQUAM WERRAM.

ITEM quod nemo recipiatur in hac societate qui haberet werram
sive rixam cum aliquo vel aliquibus durante illa werra vel rixa.

XXV. QUOD ELLECTUS AD COLLECTAM COLLIGENDAM
ILLAM TENEATUR MASSARIO SOCIETATIS DARE.

ITEM si quis ellectus fuerit ad aliquam collectam colligendam,
illos denarios quos colligerit, debeat eos dare massario huius
societatis in presentia consilii totius vel maioris partis [in banno
.v. sol. bon. item quod collectores collecte debeat ire per con-
tratam bis ad minus colligendo collectam.] 5

XXVI. QUOD MASSARIUS TENEATUR RATIONEM REDDERE DE
TOTO ILLO QUOD PERVENIAT AD SUAS MANUS DE AVERE SO-
CIETATIS.

ITEM quod massarius teneatur reddere rationem de omni eo quod
pervenerit ad manus eius de avere societatis tam de introitu
quam de expensis, minutim, non in summa, in presencia corporalis
totius societatis vel maioris partis in prima missa quam ministrales
fecerint celebrare. et si hoc non fecerit, solvat nomine banni .xx. 5
sol. bon. et ministrales non possint ei terminum prorogare de
ratione reddenda. et dicimus quod massarius qui pro tempore fuerit
teneatur dare inquisitoribus rationis omnes scripturas que ad manus
eius pervenerint tempore sui offitii et scripturas collectorum col-
lecte infra triduum post quam ei a predictis inquisitoribus fuerit 1
postulatum. quod si non fecerit, solvat nomine banni .xx. sol.
bon., et nichilominus eis teneatur dare dictas scripturas. et hoc
statutum sit precisum. additum fuit huic statuto quod massarius
teneatur reddere rationem inquisitoribus rationis.

XXVII. QUOD CONFALONERIUS DEBEAT HABERE IN CAVALCATA
PRO SUO SALARIO .II. SOL. ET IN COMMUNI EXERCITU .XII. BON.

ITEM ordinamus quod confalonerius huius societatis debeat habere
pro quolibet die quo steterit in cavalcata communis Bononie pro
suo feudo et merito vexilli duos sol. bon. pro die, et in communi
exercitu .xii. bon. pro die. exercitum intelligimus cum omnes
5 dantur currus pro communi Bononie. et sit precisum. [quod si
commune Bononie daret aliquid confallonerio societatis communis
Bononie, quod confalonerius non debeat habere de avere societatis
aliquid, et tollatur precise.]

XXVIII. QUOD MASSARIUS DEBEAT HABERE DENARIOS SOCIETATIS
ET NON MINISTRALES.

ITEM statuimus quod massarius qui pro tempore fuerit in socie-
tate debeat recipere denarios societatis, et non minestrales. et si
contingerit aliquem de ministrilibus recipere vel habere de dena-
riis societatis, teneatur infra .viii. dies ipse ministralis postquam
5 ipsos denarios habuerit dare et consignare massario societatis. et
quicumque ministralis hoc non observaverit condempnetur in du-
plum de eo quod ad eum pervenerit.

XXVIII. QUOD COLLECTORES COLLECTARUM ET ALII OFFICIALES
QUI PRO TEMPORE FUERINT IN SOCIETATE DEBEANT RESPARMIARI
AB IPSA COLLECTA.

ITEM ordinamus quod collectores collecte vel collectarum que
imponentur et colligentur suo tempore in hac societate, et alii
officiales qui pro tempore fuerint in societate debeant esse respar-
miati ab ipsa collecta sive collectis que imponentur suo tempore

XXVII. 5. et sit precisum, cancellato. 5-8. *Agguntur posteriore.*

usque ad quantitatem unius sol. bon., si tantum caperet sua pars, 5
et non plus aliquo modo vel ingenio.

XXX. ITEM QUOD NOTARIUS MASSARIUS HABEAT .V. SOL.
PRO SALARIO ET SUAM PARTEM CONDEMPNATIONUM.

ITEM ordinamus quod notarius societatis habeat pro suo feudo
singulis .vi. mensibus .v. sol. bon. et suam partem condempna-
tionum, ut in superiori statuto continetur, et debeat facere omnes
scripturas ad suum officium pertinentes in cartis societatis. [quod
notarius dicte societatis habeat singulis .vi. mensibus pro suo feudo 5
.viii. sol. bon. et non plus. quod notarius teneatur facere omnes
scripturas pertinentes dicte societatis; et si contra fecerit, solvat
nomine banni .iii. quotiens contra fecerit.]

XXXI. QUOD MINISTRALES TENEANTUR COLLIGERE COLLECTAS
IMPOSITAS SUO TEMPORE ET CONDEMPNATIONES AB EIS FACTAS.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrales qui pro tempore
fuerint teneantur colligere collectas impositas suo tempore et
condempnationes ab eis factas et condempnationes factas ab in-
quisitoribus rationis. quod si non fecerint, solvant tantundem de
suo societati. et ministrales sequentes teneantur illos in tantum 5
condempnare, eo tamen salvo quod, si aliquis de societate a quo
non possint recuperare collectam sive condempnationem, quod pro
illo vel illis non incidant in banno nec condempnentur, sed illum
c. 1 D vel illos a quo vel a quibus habere non poterunt facere redigi
in scriptis et legi in congregatione societatis que fiet pro celle-
bratione misse. et hoc statutum sit precisum.

XXXII. QUOD MASSARIUS TENEATUR SOLVERE TOTUM DEBITUM
FACTUM SUO TEMPORE.

ITEM statuimus et ordinamus quod massarius societatis teneatur
solvere totum debitum factum suo tempore, alioquin solvat illud

debitum totum de suo. et ministrales subsequentes teneantur illum
in tantumdem de suo societati condempnare infra unum mensem
5 postquam eis fuerit notum.

XXXIII. QUOD, SI QUIS NON SOLVERIT COLLECTAM
VEL CONDEMPNATIONEM EI IMPOSITAM,
ET NON DEBEAT ADIUVARI A MINISTRALIBUS.

ITEM statuimus et ordinamus quod quicumque non solverit col-
lectam sibi impositam vel non solverit condempnationem factam
de eo a ministralibus non debeat adiuvari nec auxiliari a socie-
tate aliquo modo in aliquo suo negotio, neque a ministralibus pro
5 societate, nec officium seu beneficium aliquod habeat pro socie-
tate seu occasione societatis, nisi infra mensem postquam fuerit
lectus publice in societate non solverit. et sit precisum.

[Addimus huic statuto quod quicumque non solverit collectas
sibi impositas et condempnationes de eo factas non debeat ire
ad aliquam electionem dicte societatis. et de eis fiat memorialem
unum in quo ponantur nomina eorum. et ministrales teneantur
facere dictum memorialem et in eo poni nomina predictorum, et
illos facere legi publice in corpore societatis in qualibet electione.
et si qua electio facta fuerit per predictos, non valeat.]

XXXIII. QUOD NOTARIUS SOCIETATIS
TENEATUR DARE COLLECTORIBUS COLLECTE SUO TEMPORE
NOMINA HOMINUM SOCIETATIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod notarius societatis qui pro tem-
pore fuerit teneatur dare in scriptis collectoribus collecte seu col-
lectarum impositarum suo tempore nomina hominum societatis,
et cognomina sicut sunt scripta in libro societatis infra .VIII. dies
5 post impositionem collecte, et nomina hominum cuiuslibet con-
trate per se ut sunt in societate. et si non fecerit predicta, con-
dempnetur a ministralibus qui fuerint suo tempore in .v. sol. bon.

XXXV. QUOD COLLECTORES COLLECTE
DEBEANT DENUNCIARE HOMINIBUS SUE CONTRATE
UT SOLVANT COLLECTAM.

ITEM statuimus et ordinamus quod collectores collecte debeant
requirere omnes homines sue contrate qui dati erunt eis in
scriptis et quos sciverint esse de societate, denunciare ad domum
eius sive familie eius ut solvant collectam sibi impositam ad ter-
minum ordinatum. 5

XXXVI. QUOD INQUISITORES RATIONIS ET NOTARIUS
POST ELLECTIONEM FACTAM DE EIS
INFRA MENSEM COMPLEANT EORUM OFFITIUM.

ITEM statuimus et ordinamus quod inquisitores rationis et nota-
rius post electionem factam de eis infra mensem compleant
eorum offitium; et, elapso termino, in prima congregatione socie-
tatis in corporali societatis absolvat quos non invenerit culpabiles,
et condempnet quos invenerit culpabiles secundum formam sta- 5
tuti, in banno .xx. sol. bon. pro quolibet. dicimus quod mini-
strales teneantur illis qui erunt electi inquisitoribus denunciare
eorum offitium infra triduum post electionem factam de eis.

XXXVII. QUI HABUERIT BREVE ELLIGENDI MINISTRALEM
ELLIGAT EUM INCONTINENTI.

ITEM statuimus et ordinamus quod quicumque habuerit breve elli-
gendi ministralem elligat eum incontinenti ante quam aliquis
alius vadat ad brevia. et nominetur per illum coram omnibus astan-
tibus. et nullus dicat « elligas talem », vel nominet ei aliquem, in
banno .v. sol. bon. et legatur hoc statutum in qualibet electione 5
ante quam fiat electio.

XXXVIII. QUOD OMNI ANNO MENSE DECEMBRIS ELLIGANTUR
.IIII. VIRI DE SOCIETATE QUI CORRIGANT STATUTA SOCIETATIS.

ITEM statuimus quod omni anno de mense decembris vel antea
elligantur a ministrilibus qui pro tempore fuerint quatuor homines
boni et sapientes et digni fidei qui debeant corrigere statuta dicte
societatis. et dicti homines nichil possint addere vel diminuere in
statutis, nisi de voluntate totius societatis vel maioris partis. quam
5 ellectionem ministrationes facere teneantur in banno .v. sol. bon. pro
quolibet.

XXXVIII. CUM SUNT IN EXERCITU QUI DEBEANT IRE ANTE
AD INVENIENDA LOCA PRO CONFALLONERIO ET SOCIETATE.

AD honorem Dei et civitatis Bononie et quod homines dicte so-
cietatis stent simul in exercitibus et cavalcatis, statuimus et
ordinamus quod homines societatis teneantur et debeant hospitari
penes confallonerium bona fide. et qui contra fecerit solvat nomine
5 banni quotiens contra fecerit .iiii. sol. bon.

XXXX. QUOD MINISTRALES TENEANTUR ELLIGERE
INQUISITORES RATIONIS INFRA MENSEM AB INTROITU EORUM OFFITII.

STATUIMUS quod ministrationes qui pro tempore fuerint teneantur
elligere inquisitores rationis infra mensem ab ingressu eorum
offitii, in banno .v. sol. bon. pro quolibet. et inquisitores rationis
hoc inquirere teneantur.

XXXXI. QUOD MINISTRALES TENEANTUR SEMEL IN MENSE LEGERE
VEL LEGI FACERE OMNIA STATUTA DICTE SOCIETATIS.

AD hoc quod statuta dicte societatis a ministrilibus et ab ho-
minibus societatis debeant observari, statuimus et ordinamus

c. 2 A quod ministrales qui pro tempore fuerint teneantur et debeant
omni mense semel ad minus legere vel sibi legi facere omnia sta-
tuta societatis. et de hoc aliquo modo absolvi non possint, nisi de
voluntate societatis, in banno .v. sol. pro quolibet. 5

XXXXII. QUOD MINISTRALES TENEANTUR FACERE OBSERVARI
STATUTA SOCIETATIS ET REFORMATIONES CONSILIORUM.

STATUIMUS quod ministrales qui sunt vel pro tempore erunt te-
neantur observare toto eorum posse et observari facere statuta
societatis et reformationes consiliorum eorum tempore factas.

XXXXIII. QUOD NOTARIUS SOCIETATIS TENEATUR
HABERE IN OMNI CONGREGATIONE OMNIA PARAMMENTA AD SCRIBENDUM.

STATUIMUS quod notarius societatis in omni congregatione so-
cietatis teneatur habere cartas, callamarium et pennam, in banno
.v. sol. bon. et inquisitores rationis teneantur hoc inquirere, et
eum condemnare, si contra fecerit.

XXXXIIII. QUOD HOMINES DICTE SOCIETATIS SCRIBANTUR
IN UNO QUATERNIO PER CONTRATAS DIVISIM.

STATUIMUS quod homines dicte societatis scribantur in uno qua-
terno per contratas divisim, ita quod aliquis non sit nec esse
possit in duabus contratis. item quod illi qui de cetero intrabunt
in dictam societatem scribantur cum illis de sua contrata, et scri-
batur annus, mensis et dies quo intraverit societatem. et hoc mi- 5
nistrals facere teneantur in banno .xx. sol. bon. pro quolibet. et
inquisitores rationis hoc inquirere teneantur.

XXXXV. QUOD .iiii^{or}. SINT MINISTRALES
ET DURENT PER SEX MENSES ET NON PLUS.

STATUIMUS et ordinamus quod ellectio ministrorum dicte societatis debeat fieri hoc modo, scilicet quod sex sint ministrationales qui durent per sex menses et non plus. additum fuit huic statuto quod quicumque habuerit breve eligat illum vel illos quem
5 voluerit meliorem vel utiliore per totam contrariam. et valeat in presenti electione.

XXXXVI. QUOD QUILIBET HABEAT OMNIA INSIGNA
SOCIETATIS GRIFFONUM QUI SUNT DE DICTA SOCIETATE.

STATUIMUS et ordinamus quod quilibet de dicta societate habeat omnia insigna et arma societatis Griffonum, scilicet capellectam sive capellum de ferro et scutum vel rotellam, çupam vel guiferiam ad armaturam societatis, in banno .xx. sol. bon. et ministrationales teneantur infra duos menses ab introitu eorum officii hoc
5 inquirere.

XXXXVII. QUOD NULLUS DEBEAT SE RELEVARE
VEL PERCUTERE MINISTRALEM VEL CONFALONERIUM.

ITEM statuimus et ordinamus quod si aliquis revelaverit se pro facto societatis, vel percusserit aliquem ministralem vel confalonerium, vel dixerit verba iniuriosa, solvat nomine banni pro qualibet vice .xx. sol. bon.

XXXXVIII. QUALITER FIAT ELLECTIO CONFALLONERII.

ITEM statuimus et ordinamus quod homines de consilio societatis debent esse .xx., et illi .xx. debent interesse electioni confalonerii hoc modo, scilicet quod habeant .xx. brevia, inter que

brevia sint .vii. brevia scripta. et confalonarius elligatur ab illis
qui habuerint illa .vii. brevia vel a maiori parte eorum nec de ha- 5
bentibus brevia possit elligi.

XXXXVIII. QUOD NULLUS MILES RECIPIATUR
IN DICTA SOCIETATE.

ITEM statuimus et ordinamus quod nullus homo qui sit miles
vel filius militis vel capitaneus alicuius contrate vel favorabilis
alicui parti civitatis Bononie recipiatur in nostra societate. et
hoc sit precisum.

L. QUOD SCRIBANTUR NOMINA OMNIUM OFFICIALIUM
CAUSA CESSATIONIS.

ITEM statuimus et ordinamus quod ministrationes teneantur facere
scribi nomina omnium officialium in uno quaterno in omni el-
lectione; et hoc causa cessationis officiorum.

LI. QUOD NULLUS VETET PIGNUS NUNTIO SOCIETATIS
PRO COLLECTA VEL ALIQUA CONDEMPNATIONE.

ITEM statuimus et ordinamus quod, si aliquis vetaverit pignus
nuntio dicte societatis pro aliqua condempnatione vel collecta,
solvat nomine banni .v. sol. bon. pro qualibet vice.

LII. QUOD SOCIETAS HABEAT UNUM NUNTIUM.

ITEM quod societas habeat unum nuntium qui debeat facere am-
baxatas societatis, et ille nuntius habeat .v. sol. bon. vel minus;
et si aliquis inveniretur qui velit esse nuntius et vellet facere pro
minori pretio, quod ministrationes teneantur illum accipere. [et quo-

- 5 tiens dictus nuntius non fecerit ambaxatas dicte societatis, quod
ministrales possint facere fieri ipsas ambaxatas ad expensas dicti
nuntii, et ministrales teneantur recuperare ab illo nuntio omnes
denarios quos expendiderint dicta occasione infra unum mensem.
nisi predicta observaverit, solvat de suo in banno .v. sol. bon.
10 cum sibi fuerit preceptum.]

LIII. Statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit con-
dempnatus a ministrilibus dicte societatis vel ab inquisitoribus
rationis, non possit eis remitti condempnatio aliquo modo vel in-
genio. sit precisum.

c. 2 B

- 15 LIIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales dicte
societatis qui erunt tunc temporis non debeat inter se ad invicem
verba iniuriosa dicere vel facta facere, quando essent simul pro
factis societatis, in banno .xx. sol. bon. pro quolibet quotiens contra
fecerit. et sit precisum.

- 20 LV. Statuimus et ordinamus quod, si quis de societate deces-
serit et non haberet unde possit sepelliri, quod ministrales socie-
tatis qui tunc erunt teneantur ipsum vel ipsos facere sepelliri ho-
norifice ad expensas hominum societatis. et ministrales qui tunc
erunt predicta per sacramentum facere teneantur, et expendantur de
25 bonis societatis usque ad quantitatem decem sol. bon., et non plus.

LVI. Statuimus et ordinamus quod massarius qui nunc est
vel qui erit pro tempore, non debeat habere nec recipere de bonis
societatis pro suo feudo aliquid, sed sit resparmatus a collectis
suo tempore.

- 30 LVII. Statuimus et ordinamus quod confalonarius societatis
elligatur consensum illorum de consilio qui habuerint brevia per
totum burgum ad voluntatem eorum.

- LVIII. Statuimus et ordinamus quod, si aliquis erit vel fuerit
citatus per nuntium societatis, et ille qui poterit probaverit quod
35 nuntius non citasset eum vel eos, et nuntius sit puniendus illud
quod ipse esset condempnatus secundum formam statutorum.

LVIII. Statuimus et ordinamus quod quicumque erit electus
ad collectas colligendas dicte societatis debeat in prima congre-

gatione dicte societatis, quando missa celebraretur, reddere rationem ministris vel massario societatis, consignare vel dare 40 denarios vel pignora que ad manus suas pervenerit. et qui contra fecerit puniatur in tribus sol. bon. pro qualibet vice.

.MCCLVIII., indictione prima, die tertio exeunte ianuario approbata fuerunt dicta statuta per ançianos et consules.

Ego Albertus Rovixii notarius populi subscripsi. 45

Die secundo exeunte ianuario approbata fuerunt statuta per dominum capitaneum, ançianos et consules.

Ego Iacobinus Ribaldini notarius subscripsi.

c. 1 A B Die .vii. exeunte aprili approbata et examinata fuerunt dicta statuta coram domino Iacobo iudice domini capitanei, ançianis et 50 consulibus, et per consilium populi in palatio veteri communis Bononie.

Et ego Iulianus Alberti Bayni notarius subscripsi.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DELLE SPADE

DELL'ANNO CIRCA .MCCLXII.

STATUTUM societatis Spadarum.

C. I A

I. Statuimus et ordinamus quod omnes homines nostre societatis armorum Spadarum qui nunc sunt vel pro tempore erunt habeant arma et insigna nostre societatis, silicet scutum et capellum, hinc ad pasca rexurrectionis. qui vero in hac societate intraverit a carnisprivio proximo in antea usque ad festum santi Micaelis teneatur habere arma, ut dictum est, infra duos menses postquam intraverit societatem. et si post festum santi Micaelis intraverint, teneatur predicta arma habere usque ad pasca rexurrectionis. et de hoc teneatur quilibet in banno .x. sol. bon. pro qualibet vice qua reperiretur contra facere vel venire. et ministrales teneantur dictum bannum auferre. quod si non fecerint, teneantur solvere de suo.

II. Statuimus et ordinamus quod bis in anno, scilicet quindecim dies ante annum novum, et quindecim ante festum beati Petri, debeant elligi quatuor ministrales, quorum unus sit massarius. et omnes debeant ire ad brevia, nisi sint ministrales et notarius et nuntius. et quatuor sint brevia scripta. et illi quatuor qui habuerint brevia scripta ellectionis predicte faciende, postquam ellegerint ministrales et massarium, incontinenti, ante quam separent se, in communi concordia eorum vel trium ipsorum elligere debeant gonfalonarium et notarium.

III. Statuimus et ordinamus quod massarius et quilibet ministralis et notarius habeant de illo societatis pro sex mensibus

pro eorum feudo .v. sol. bon. et nullum lucrum possint facere 2
occasione eorum officii ultra feudum predictum.

III. Statuimus et ordinamus quod ministrales, massarius et
notarius et gonfalonarius cessent ab eius officio per unum annum
ab exitu sui officii. idem dicimus de capitaneis decenarum, vigin-
tinarum et centonariorum. 3

V. Statuimus et ordinamus quod tempore exercitus vel ca-
valcate gonfalonarius habeat a societate omni die quo steterit in
exercitu vel cavalcata duos sol. bon., habendo unum equum, dum
tamen non habeat aliquid a communi; quod si habuerit, nichil a
societate recipiat. 3

VI. Statuimus et ordinamus quod ministrales qui sunt vel
pro tempore erunt nullas expensas facere possint nec debeant, nec
collectam imponere nec societatem inducere unde societas debeat
in aliquibus aggravari, nisi placuerit .lx. hominibus dicte societatis,
quorum nomina per notarium societatis in scriptis notari et scribi 4
debeant diligenter.

VII. Volumus autem et concedimus ministrilibus predictis
quod collectam imponere possint et debeant pro eorum feudo et
feudo notarii et nuncii et gonfalonarii et cognitorum rationis et
feudo nunciorum, ancianorum et eorum notarii et pro eo quod 4
debetur pro missis et festo sancti Thome apostuli cum voluntate
concilii societatis vel maioris partis.

VIII. Ordinamus quod ab hodierna die in antea non reci-
piatur in nostra societate aliquis pistor, tabernarius, brentator,
scutifer, pactualis vel servus. 5

VIII. Statuimus quod, si rixa vel travagla fuerit inter socios
vel inter unum et alium societatis, quod ministrales teneantur eos
concordare bona fide. et si se non intromiserint et operam non
exhibuerint, solvant .x. sol. bon. postquam sciverint. si vero mi-
nistrals haberent inter eos rixam, tunc gonfalonarius teneatur eos 5
concordare.

X. Statuimus quod quilibet socius debeat obedire et obser-
vare precepta ministerialium que et quas ministrales fecerint per se
vel per nuntium pro societate, in banno .v. sol. bon. et omnia
banna imposita per ministrals voluntate corporis societatis vel 6

maioris partis attendere et observare teneantur. et ministrales teneantur elligere quatuor de melioribus societatis qui sint cum eis ad predicta facienda. et ille qui ministrales obedire voluerit, tunc societas debeat esse cum illo qui obedire voluerit.

- 65 XI. Statuimus quod ministrales teneantur exigere omnia banna ab illis qui in bannum incurerint per totum suum tempus. et si ministrales non exegerint et per eos remanserit quod non exegerint, teneantur predicti ministrales solvere predicta banna de suo fucturis ministrilibus et massariis, et nichilominus teneantur
70 solvere banna illi qui ceciderunt in banno. idem dicimus de collectis et condepnationibus.

- XII. Item statuimus quod ministrales in prima coadunatione eorum debeant elligere consiliarios, scilicet .xii. homines ad consilium et duos inquisitores rationis et unum notarium, qui debeant
75 inquirere introitus et expensas notarii et massarii et ministrarium, et si ministrales exigerint banna et collectas et condepnationes, et si aliquid fecerint contra eorum officium. et si reperiretur quod ministralis vel massarius retinuerit aliquid de illo societatis, inquisitores in duplum condepnentur eos vel quod non exegerint
80 banna vel condepnationes vel collectas. condepnentur ut in statuto continetur de exigendis bannis vel collectis. et predicti inquisitores postquam electi fuerint infra duos menses teneantur predicta inquirere et officium suum complere et pronunciare in corpore societatis qualiter et quomodo per eos factum est. et predicti inquisitores
85 predicta facere teneantur in banno .x. sol. bon. et habeat quilibet duos sol. bon.

- XIII. Ordinamus quod, si rumor fuerit in civitate, ita quod homines concurrerent ad arma, quod quilibet noster socius, si erit in civitate vel suburbiis vel in pertinentiis burgorum, teneantur
90 currere societati et ad gonfalonem et sequere ipsum. et qui contra fecerit solvat nomine banni .xx. sol. bon. et ministrales teneantur predicta banna exigere, et nemini possit remitti.

- XIII. Statuimus quod societas debeat congregari semel omni mense in prima dominica cuiuslibet mensis in ecclesia Beati Thome apostuli vel Santi Iohannis Batiste vel alibi ubi placuerit societati de loco. si vero ministrales non possunt in prima dominica mensis

societatem coadunare, scilicet propter pasca vel natale vel epifania vel circumcissione Domini qui esset in tali dominica, vel propter iustum impedimentum, tunc ministrales teneantur coadunare societatem in secunda dominica, nisi esset eodem modo iustum impedimentum. 100 et in dicta coadunatione teneantur ministrales facere cantari missam appostolorum.

XV. Item statuimus quod in festo santi Thome apostoli vel sancti Iohannis ministrales teneantur offerre ipsi ecclesie quatuor cerea quolibet de libra de illo societatis. et omnes singuli socii qui 105 fuerint ad festum teneantur offerre oblationem unius den. et predicta cerea perveniant in manibus ministrorum, ita quod in opere laborerii illius loci ubi societas congregaretur absque ulla suspitione expendantur.

XVI. Statuimus quod ministrales qui sunt vel pro tempore 110 erunt teneantur reducere vel reduci facere in scriptis omnes introitus et expensas et omnia banna que imposita fuerint vel ea que ordinabuntur pro totum eorum tempus per se in uno quaterno et separatim a statutis generalibus armorum et artium et a nostris specialibus et a quaterno in quo scripta sunt nomina 115 officialium.

c. i c XVII. Item statuimus quod ministrales teneantur regere et ordinare societatem et omnes et singulos societatis bona fide | ad bonum statum societatis, ita quod omnia statuta teneantur observare. et ministrales veteri teneantur hec facere iurare ministra- 120 libus novis.

XVIII. Ordinamus quod notarius societatis debeat reduci in scriptis omnia negocia et facta societatis in banno trium sol. bon. pro qualibet vice qua evitaret scribere vel predicta facere. et habeat notarius a societate omnes cartas necessarias de illo societatis. 125

XVIII. Statuimus quod, si aliquis electus fuerit ad aliquod officium societatis, debeat illud recipere. et si recusaverit recipere, solvat nomine banni .xx. sol bon., et nichilominus teneatur officium recipere et exercere.

XX. Item statuimus quod quicumque non venerit congrega- 130 tioni societatis et citatus fuerit per nuncium vel per aliquem sociorum mandato ministrorum, sive inventus fuerit sive non, dum

tamen domui sue denunciatus fuerit, solvat nomine banni .vi. bon.
et si voluerit se defendere propter aliquod impedimentum, debeat
135 se defendere coram ministrilibus. et ministrales teneantur defen-
sionem et excusationem in scriptis redigi, et postmodum reducatur
coram illos de consilio condepnandi vel absolvendi. sic fiat.

XXI. Item statuimus quod ministrales non recipiant in socie-
tate nostra aliquem nisi primo reduxerit in consilio societatis. et
140 si placuerit omnibus de consilio vel maiori parti de recipiendo eo,
reducatur postea ad corpus societatis ante quam recipiant eum. et
quod placuerit societati vel maiori parti faciant ministrales. et si
aliquis aliter receptus fuerit, receptio non teneat, et expellatur ille
qui aliter receptus fuerit.

145 XXII. Ordinamus quod ministrales qui pro tempore erunt
teneantur sacramento omnia statuta et ordinamenta societatis fa-
cere exemplari secundum formam statuti infra quindecim dies
postquam fuerint approbata in corpore societatis. et si non fecerint,
quilibet ministrorum solvat nomine banni .xx. sol. bon. et mi-
150 nistrales sequentes qui post eos venerint teneantur predictum
bannum recuperare. et de hoc non petatur absolutio.

XXIII. Statuimus quod nullus de societate nostra debeat
prestare arma seu insigna nostre societatis alicui qui non sit de
societate. et qui contra fecerit solvat nomine banni .x. sol. bon.,
155 nisi persone volenti sequere gonfalonem vel gonfalonarium.

XXIII. Item ordinamus quod notarius societatis qui nunc
erit electus teneatur exemplare omnia statuta generalia armorum
et arrium per se in uno quaterno, et nostra specialia per se in alio,
et nomina illorum de societate et officialium et illorum de con-
160 scilio in alio, ita ut in qualibet electione possat et debeat extendi
electoribus ut sciant quem possint eligere in officio. et pro pre-
dictis scripturis faciendis habeat ultra feudum cartas. et ministrales
teneantur predicta statuta, cum fuerint scripta, una cum quaterno
in quo fuerint scripta nomina illorum de societate et officialium,
165 reducere vel reduci facere in uno volumine et ea facere ligari et
poni in alivis de ligno.

XXV. Statuimus et ordinamus quod quicumque | condem-
pnatus est vel fuerit vel in aliquo banno inciderit inposito a mini-

stralibus vel ab aliquo eorum voluntate societatis, quod teneatur per sacramentum predictam condepnationem et bannum predictum 17 infra duos menses facta publicatione vel denuntiatione solvere masario societatis. et ceteri omnes et singuli socii societatis teneantur per sacramentum dare forciam ministrilibus qui sunt vel pro tempore erunt ad voluntatem ipsorum ministrorum ad exigendum predictam condepnationem vel bannum. 17

XXVI. Statuimus et ordinamus quod nuntius societatis Spatarum qui est vel erit debeat habere a societate pro suo feudo per totum annum .xxx. sol. bon., et habeat tempore exercitus pro expensis quolibet die .vi. den. et cum gonfalonario vadat et stet in exercitu. et quoties fuerit ei preceptum a ministrilibus de 18 ambaxatis faciendis, quod facere teneatur; et si non fecerit, solvat pro banno .ii. sol. bon. et idem faciat de ambaxatis gonfallonerii. et ministrales qui fuerint in prima parte anni solvant dicto nuncio medietatem dicti feudi, et sequentes ministrales aliam medietatem.

XXVII. Statuimus quod omnes illi de societate debeant tempore exercitus inter se sociare cum vadunt in exercitu ad tendam et non cum aliis personis, nisi esset pater vel frater vel cognatus vel eius familiaris vel suus specialis amicus vel bonus et specialis visinus, et hospitari teneantur iuxta gonfalonem et gonfalonarium dicte societatis ubi hospitatus fuerit. idem dicimus in 19 cavalcatis hospitari ut quilibet de societate teneatur in omnibus cavalcatis hospitari iuxta gonfalonem et gonfalonarium, in banno .ii. sol. bon. pro qualibet vice. et qui contra fecerit solvat nomine banni .x. sol. bon.

XXVIII. Statuimus quod, si aliquis de societate moriretur, 19 quod ministrales et alii de societate qui sciverint vel audiverint ire teneantur, et quod ministrales ire teneantur ad dictum defunctum cum illis de societate secundum quod placuerit ipsis ministrilibus et eis videbitur, in banno .xii. den. et ministrales teneantur in certo loco congregare societatem et simul ire ad 20 defunctum. et qui non venerit ad defunctum solvat nomine banni .xii. bon., et ministrales teneantur dictum bannum auferre.

XXVIII. Statuimus quod, si aliquid aditum vel diminutum seu mutatum fuerit his statutis vel in aliquo predictorum a ministra-

205 libus voluntate corporis societatis vel maioris partis, quod de adito teneat, de mutato sicut mutatum fuerit, et de diminuto semper sit absolutus, salvis semper statutis et ordinamentis communis Bononie, et salvo semper honore potestatis Bononie qui est vel pro tempore erit.

210 XXX. Item statuimus quod gonfalonarius qui pro tempore fuerit debeat suis manibus portare vexillum postquam intraverit in terenum inimicorum et ire cum sociis, et socii teneantur consequi. et si gonfalonarius aliud fecerit, solvat nomine banni pro omni vice .xx. sol., nisi fuerit de voluntate hominum de consilio, et
215 nisi dederit vexillum alicui de societate vel cui voluerit causa iuvandi eum dum fuerit iuxta eum.

XXXI. Statuimus quod quicumque est vel erit de societate Spatarum, ministrales qui pro tempore erunt teneantur illum vel illos qui habuerit aliquid facere in communi vel extra communi
220 iuvare in sua ratione, filium vel fratrem illius qui erit de dicta societate sive filius vel frater stet vel non stet in | domo cum illo qui erit de dicta societate, dum petat auxiliari a dicta societate. et ministrales qui pro tempore erunt et dicta societas precise teneantur. et hoc intelligimus in illis qui solvunt et faciunt fa-
225 ctiones dicte societatis.

XXXII. Statuimus quod ministrales qui modo sunt vel pro tempore erunt teneantur ad minus bis tempore eorum officii inquirere societatem, si bene venerint ad adunanciam. et qui non venerint et fuerint citati vel dictum fuerit domui eorum, dicti mi-
230 nistralles teneantur cuilibet non venienti accipere .vi. bon., et nullam defensionem intelligant, nisi dixerit suo sacramento. et ministrales qui pro tempore erunt, si predicta non fecerint, solvat quilibet ministralis nomine banni .v. sol., et sequentes ministrales teneantur predicta inquirere, et contra facientibus predictum bannum acci-
235 pere in dicto banno.

XXXIII. Statuimus quod si quis de societate Spatarum veterit pignus nuncio societatis vel ministrali qui pro tempore erit, solvat nomine banni .v. sol. bon. quolibet contra fecerit et pignus

vetaverit. et ministrales qui sunt vel pro tempore erunt teneantur
predictum bannum omnibus contra facientibus accipere. 2

- c. 1 A Die secundo exeunte ianuario aprobata fuerunt statuta per
dominum capitaneum, ançianos et consules.
Ego Iacobinus Ribaldinius scripsi.
- c. 1 B Die .vii. exeunte aprili lecta fuerunt dicta statuta, examinata,
aprobata et confirmata coram capitaneo populli, ançianis et con- 2
sulibus campsorum et mercatorum in palatio veteri communis
Bononie.
-

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI VARI

DELL'ANNO CIRCA .MCCLVI.

HEC sunt statuta societatis Varorum.

C. 1 A

In Christi nomine. amen.

I. Nos ministrationes societatis Varorum iuramus bona fide, sine fraude, regere et conducere et manutenere nostros socios, et pacem
5 et concordiam inter eos pro posse nostro faciemus. et si qua discordia inter eos apparuerit, ad concordiam pro posse nostro eos revocabimus. penas et banna inter eos statuta auferemus nec red-
demus vel remitemus. et quicquid ad manus nostras pervenerit occasione societatis in scriptis redigi faciemus, et aliis ministrantibus
10 qui pro tempore erunt denuntiabimus, consignabimus et dabimus infra .xv. dies post exitum nostri regiminis, nisi illud quod nobis est concessum. et si quas expensas causa societatis faciemus, similiter in scriptis redigi faciemus. et hec omnia predicta observabimus ab introitu nostri officii ad .vi. menses. in fine vero nostri
15 regiminis, infra .xv. dies quatuor ministrationes ad sortem eligi faciemus, unus quorum sit massarius, per quatuor homines, ut in statutis continetur. qui electores debeant sacramento quo tenentur societati bona fide ministrationes eligere bonos et ydoneos ad regendum societatem. salvis omnibus preceptis potestatis Bononie et capitanei, que nobis fecerint pro honore civitatis Bononie,
20 et salvo semper honore communis Bononie. et omnia statuta que sunt facta et ordinata vel ordinanda pro societate tenebimus et observabimus bona fide, sine fraude, remoto hodie, amore, timore, speciali lucro vel dampno nostro vel alterius. ita tamen quod, si

C. 1 B

aliquid additum fuerit vel diminutum a consilio vel maiori parte 25
seu a conditoribus statutorum, de addito teneamur et de diminuto
absolvamur.

II. In primis statuimus et ordinamus ad honorem Dei et ad
communem utilitatem et communis Bononie, et ad honorem pote-
statis et capitanei qui nunc sunt vel pro tempore erunt, et ad uti- 30
litatem nostre societatis et omnium societatum armorum et artium
civitatis Bononie, quod quilibet nostre societatis teneatur attendere
et obedire et observare precepta omnia ministrorum qui nunc sunt
vel pro tempore fuerint, vel illorum quibus ministrales commise-
rint, in banno .x. sol. bon. 35

III. Item statuimus quod, si aliquod statutum fuisset factum
a ministris vel ab aliquo alio qui esset electus ad faciendum
statuta, debeat legi in consilio, et si placuerit toti consilio vel ma-
iori parti, teneantur socii observare.

c. 1 c IIII. Statuimus quod nullus recipiatur in nostra societate, 40
nisi ministrales essent simul concordēs ¶ cum toto consilio vel
maiori parte, et nisi prius denuntiaretur corporali societatis. et
si aliquis ministralis contra fecerit, solvat nomine banni .xx. sol.
bonon.

V. Statuimus quod nullus sociorum debeat vitare ministrariam, 45
si electus fuerit ad regimen societatis; et si erit electus consiliator,
similiter non recuset. et qui contra fecerit solvat societati .iii.
sol. bon. pro banno, et nichilominus teneatur accipere predictum
officium ad quod fuerit electus.

VI. Statuimus quod quilibet sociorum teneatur dare omni 50
anno ministris .xii. bon. pro cereo cum offertione et fogatia,
et nuntio, et pro aliis factis societatis, plus vel minus ad voluntatem
sociorum vel maioris partis, quandocumque ministrales qui nunc
sunt vel pro tempore fuerint eis petierint vel petere fecerint eorum
nuntio. et si quis dictos denarios non solverit, postquam sibi po- 55
stulati fuerint, infra .xv. dies, solvat pro banno .vi. bon., nisi ha-
buerit terminum a ministris alios .xv. dies.

VII. Statuimus quod, si ministrales fecerint coadhunare socios
societatis, quod teneantur stare pacifice ad voluntatem ministra-
lium. et si quis sociorum aliquem fecerit rumorem vel rixam 60

contra minISTRales vel aliquem sociorum, solvat nomine banni
.iii. sol. bon., | et plus arbitrio ministrALIum.

C. 1 D

VIII. Statuimus quod, si minISTRales qui nunc sunt vel pro
tempore erunt preciperent alicui nostre societatis pignus, et non
65 dederit ei infra terminum quod dederint ei, solvat nomine banni
.v. sol. bon., et nichilominus teneatur dare pignus; et si utrumque
dare noluerit, solvat nomine banni .x. sol. bon.

VIII. Statuimus quod socII nostre societatis teneantur tenere
credentias eis a ministrALibus iniunctas; et si aliquis eas manife-
70 staverit, solvat nomine banni .x. sol. bon., nec ad conscilium so-
cietatis sit de inde ad tres annos.

X. Statuimus quod, si aliquis sociorum nostrorum condem-
pnatus fuerit vel in aliquo banno ceciderit pro societate, solvere
teneatur condemnationem seu bannum infra .xv. dies ex quo
75 condemnatus fuerit postquam denuntiatus fuerit a ministrALibus
vel ab alio pro eis; sin autem redupletur, nisi minISTRales ei de-
derint terminum .xv. dierum. et non possint plus prolongare.
et nolumus aliquid de supradictis teneri contra statuta nec contra
honorem communis, nec contra honorem potestatis et capitanei
80 pREsentium et futurorum, nec contra precepta vel voluntatem po-
testatis et capitanei qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, vel
contra societates armorum et artium. et si quid de predictis or-
dinatum esset contra predicta, pro nullo habeatur.

XI. Statuimus quod minISTRales qui nunc sunt vel pro tempore
85 erunt, quilibet habeat de bonis societatis .v. sol. bon. pro suo feudo
in .vi. mensibus, et non teneantur aliquid solvere pro commestio-
nibus vel aliis expensis occasione societatis factis. et ille mini-
stralis qui erit massarius debeat habere ultra predictum feudum .v.
sol. bon. pro notario causa scribendi introitus et expensas societatis.
90 set si massarius fuerit notarius vel aliquis ministralis, habeat tunc
ultra predictum feudum .iii. sol. bon. et notarius semper debeat
esse de societate.

C. 2 A

XII. Statuimus quod minISTRales infra .xv. dies ab eorum
introitu teneantur elligere .xx. homines de consilio bonos et
95 ydoneos, per quos debeant firmari negotia societatis.

XIII. Statuimus quod omnes qui nunc sunt in societate vel

de cetero intraverint teneantur habere omnia arma hinc ad festum sancti Michaelis proximum venturum. et quis contra fecerit solvat nomine banni .v. sol. bon., et nichilominus dicta arma habere teneatur, alias arras dederit scutifero pro eis habendis, nisi remaneret 100 de voluntate ministrorum et consilii.

XIIII. Statuimus quod ministrales qui intrant in kallendis ianuarii teneantur elligere infra .xv. dies ab ingressu eorum regiminis .iiii. inquisitores rationis, qui debeant inquirere veteres ministras || totius anni preteriti et alios qui expendissent aliquid pro 105 societate vel de rebus societatis; quorum inquisitorum unus debeat esse notarius. et dicti vero inquisitores teneantur eam inquirere, et eos quos invenerint fecisse contra eorum officium teneantur condemnare in duplum, et ea que inquisita, ministris et sociis eam reddere et denunciare infra duos menses ab eorum 110 introitu debeant. et quilibet habeat pro suo feudo .ii. sol. bon.

XV. Statuimus quod ministrales faciant omni mense canere missam in secunda dominica mensis apud ecclesiam Sancti Martini de Aposa ad honorem Dei et memorare ecclesie, et pro remissione peccatorum nostrorum et salute animarum nostrarum, et 115 dare .vi. bon. pro offertione, et facere benedictionem .xii. bon.

XVI. Item statuimus quod ministrales debeant omni anno dare dicte ecclesie Sancti Martini .iiii. cereos, quemlibet de libra, in ipsius festivitate sancti Martini.

XVII. Statuimus quod, si quis sociorum prefate societatis 120 infirmaretur, quod ministrales faciant ipsum infirmum custodire omni nocte a duobus hominibus ex dicta societate in domo eius, si infirmo placuerit. et si ille cui preceptum fuerit non iret ad custodiendum eum et ad cubandum ibi, || solvat nomine banni .iiii. sol. bon. et si compelleretur ad paupertatem, quod debeat sueniri 125 de avere societatis. et si decederet, et non haberet facultatem unde sepelliretur, quod societas faciat eum sepellire de avere societatis.

XVIII. Item statuimus quod si quis fuerit ministralis, non possit nec debeat esse usque ad unum annum in eodem officio ab exitu sui officii. 130

XVIII. Statuimus quod ellectores gonfalonerii sint tres, et non teneantur de novo iurare, sed teneantur sacramento societatis bona fide, sine fraude, elligere gonfalonarium bonum et ydoneum ad honorem et utilitatem societatis.

135 XX. Statuimus quod, postquam aliquis de nostris sociis condempnatus fuerit vel in banno ceciderit et terminus ei datus fuerit a ministrilibus, et non solverit, et remanserit ad solvendum negligentia ministrorum, ministres teneantur solvere totum id quod ille erit condempnatus. et inquisitores rationis teneantur inquirere
140 et eos condempnare.

XXI. Statuimus quod gonfalonarius nostre societatis infra .viii. dies post exitum sui officii teneatur restituere gonfalonem massario societatis, in banno .xx. sol. bon., et nichilominus redere teneantur.

145 XXII. Statuimus quod nuntius societatis debeat habere .xxv. sol. bon. pro suo feudo in anno, et cum ierit exercitus habeat .xii. boni. pro expensis quolibet die quo fecerit ambaxatas per exercitum.

c. 2 D

XXIII. Statuimus quod, si aliquis de societate dimiserit se expellere de societate, non possit de cetero ad dictam societatem
150 reverti, nisi primo solverit nomine banni .xx. sol. bon., et omnia alia banna in quibus cecidisset.

XXIII. Item statuimus quod quilibet noster socius qui electus fuerit ad portandum aliquem ex sociis nostris defunctum, quod eum debeat portare in banno .iiii. sol. bon.

155 XXV. Statuimus quod ministres qui pro tempore fuerint debeant elligere .iiii. homines bonos et ydoneos de societate Varorum cum iverit exercitus, qui debeant accipere locum sive albergariam in quo homines societatis debeant hospitari cum gonfalone et papalione insimul. et si quis ex sociis nostris non hospitaverit
160 cum papalione et gonfalone, teneatur solvere bannum .iiii. sol., nisi esset parabola ministrorum.

XXVI. Statuimus quod, si aliquis ex sociis dicte societatis captus fuerit in exercitu vel in aliquo alio loco, nisi fuerit captus occasione furti vel rapine, | quod Deus advertat, quod ministres
165 dicte societatis debeant conferre consilium et adiutorium ad liberandum eum de periculo carceris.

c. 3 A

XXVII. Statuimus quod nuntius nostre societatis debeat habere ab herede defuncti sive a commissariis, cum ipse aiutaverit socios aut societatem occasione coadhunantie alicuius defuncti istius societatis, .xii. bon. 1;

XXVIII. Item statuimus quod ministrales dicte societatis qui pro tempore erunt teneantur facere legi omnia statuta dicte societatis singulis tribus mensibus.

XXVIII. Statuimus quod quilibet de dicta societate teneatur habere scutum et capelictam de corio vel capellum de ferro et non caçetam, nec debeant eas impignare. et ministrales teneantur una vice in eorum mistralia rumare, non dicentes alicui. et si invenerint aliquem non habentem ad terminos ordinatos, offerant ei nomine banni .v. sol. bon., et nichilominus teneantur habere. I

XXX. Item statuimus quod quilibet ministralis dicte societatis teneatur esse in qualibet adhunantia dicte societatis, nisi remanserit verbo aliorum ministerialium. et si non erit, solvat nomine banni .xii. bon.

c. 3 B XXXI. Statuimus quod compositores statutorum debeant habere pro suo feudo quilibet .xii. bon., et teneantur complere eos infra duos menses ex quo fuerint electi. I

XXXII. Statuimus quod societas Varorum .iiii. habere debeat ministrales, unus quorum sit extra seralium, alii vero sint intus, et de his quatuor unus sit massarius. et elligantur ad brevia per quatuor electores. I

XXXIII. Statuimus quod postquam de nostris sociis condemnatus fuerit, vel in banno ceciderit, vel portionem sibi contingentem de aliqua collecta ordinata in societate non solverit, et terminus ei datus fuerit de collecta, de banno et condemnatione solvenda a ministerialibus, et non solverit, et remanserit ad solvendum negligentia ministerialium; ministrales, quorum negligentia remanserit, teneantur solvere totum illud quod ille erit condemnatus. et inquisitores rationis perscrutentur illos; et si invenerint eos delinquisse, vel facinus aliquod de hoc fecisse, totum quod dictum 2

est de super in societatis corpore iusta formam eorum officii condemnare teneantur.

XXXIII. Statuimus quod nullus ex nostris sociis vendat scutum vel capilictam aut çubbam sive guaiferiam, vel commodet
20j nisi sociis, aut | impignet alicui sine verbo ministrarium, neque permittat portare mulieribus. et qui contra fecerit solvat nomine banni .x. sol. bon., quod bannum ministrales eis auferre teneantur.

c. 3 c

XXXV. Statuimus quod ille qui erit ançianus per societatem Varorum teneatur et debeat elligere de sociis dicte societatis ad
210 omnem honorem et utilitatem ad quod et quam ellectio pertineret et que per eum fuerit facienda, et non debeat alios elligere qui non sint de societate. et qui fuerit antianus non possit esse de inde ad tres annos. et qui contra fecerit solvat pro banno .x. sol. bon., et non possit de cetero esse in eodem officio pro
215 predicta societate.

XXXVI. Statuimus quod gonfalonarius nostre societatis, cum expedierit ipsum ire in exercitu seu cavalcatis communis Bononie, debeat habere de communi nostre societatis pro quolibet die quod
220 iverit et steterit pro suo feudo et unius sui servientis .ii. sol. bon. et non aliud.

XXXVII. Ad hoc, ut societas Varorum augmentetur, et ut plures socios habeamus, ideoque statuimus et ordinamus quod ministrales dicte societatis qui nunc sunt vel pro tempore fuerint teneantur sacramento inquirere omnes | homines qui non sunt de
225 nostra societate, qui sint ydonei ad mittendum in societatem, et dare operam ut intrent et sint de nostra societate. et infra duos menses ab introitu eorum officii teneantur elligere de hominibus societatis per contratas, qui loquantur cum vicinis eorum qui non sunt de societate, et dare operam ut intrent et sint de nostra so-
230 cietate; nec illi qui ad hoc fuerint ellecti non debeant dicere alicui quod intret in societatem, nisi prius omnes ministrales fuerint concordantes, in banno .v. sol. bon.

c. 3 d

XXXVIII. Statuimus et ordinamus quod ministrales qui nunc sunt vel pro tempore fuerint teneantur rimare adhunationes factas

pro negotiis societatis ter per eorum tempus, si totam adhuna-
tionem fecerint; et quemlibet non venientem, qui cytatus et in-
ventus fuerit, condempnent in .vi. bon., nisi habuerit licentiam a
ministrabilibus vel ab aliquo eorum. et de hoc non possint absolvi.

XXXVIII. Statuimus quod aliquis non debeat facere aliquam
scripturam super illis duabus cartis, scilicet in toto folio ubi sunt
scripta nomina hominum societatis sine licentiam societatis. et
qui contra fecerit solvat pro qualibet vice qua contra fecerit
.x. sol. bon.

c. 4 A XXXX. Item statuimus et ordinamus quod nullus debeat
cancellare aliquem ex sociis de super folio dicto ubi sunt scripta
nomina sociorum sine licentia societatis. et qui contra fecerit
solvat pro quolibet nomine quem cancellaverit et pro qualibet
vice .xx. sol. bon.

[XXXXI. Statuimus et ordinamus quod nullus homo possit
nec debeat aliquo modo vel ingenio intrare societatem Varorum
hinc ad quinque annos proximos completos, nisi fuerit de artibus
minutis civitatis Bononie, que sunt sub ancianis populi, et de ipsis
artibus personaliter operetur. et si quis ministralis contra pre-
dictam formam et modum aliquem vel aliquos posuerit in socie-
tate predicta, condempnetur dicte societati in centum sol. bon.
totiens contra predicta fecerit. et ille notarius qui scribet aliquem
in dicta societate, nisi de predictis personis, condempnetur in
tribus lib. bon. et predicta inquirere et videre teneantur singulis
annis inquisitores rationis, qui elliguntur ad inquirendum rationem
massarii et ministrorum dicte societatis, et quemlibet contra fa-
cientem dictam quantitatem dicte societatis ¶ condempnare. et ille
seu illi qui reperuntur fuisse positi in societate predicta contra
predictam formam et modum de dicta societate per dictos inqui-
sitores debeat penitus removeri et cancelari. quod statutum sit
in omnibus suis partibus precisum, et valeat ab hodie in antea.
lectum et aprobatum fuit hoc statutum in corpore dicte societatis,
curente anno Domini millesimo .cclvi., indictione quartadecima,
die quinto decimo exeunte decembris.

XXXXII. Item statuimus et ordinamus quod societas Va-
 270 rorum sex debeat habere ministrales, et habeat quilibet eorum pro
 suo feudo et merito de avere societatis quinque sol. bon., et du-
 rent per sex menses et non plus. duo quorum sint extra sera-
 lium, et duo a seralio intus a mane Apose, reliqui vero duo a
 sero Apose. et debeant elligi ad brevia hoc modo, scilicet quod
 275 sex breves debeant esse scripti, in quibus duobus sit scriptum « el-
 lector unius ministralis a mane Apose », in aliis vero duobus
 « elector ministrorum a sero Apose », unus quorum dictorum
 ministrorum esse debeat massarius dicte societatis. et cesset ab
 eodem officio per unum annum ab exitu dicti officii. et quilibet
 280 qui habuerit de dictis brevibus incontinenti debeat] suam facere
 electionem ante quam aliquis alius vadat ad brevia. et que-
 libet electio ministrorum scribi debeat in uno quaternello ad hoc
 ut vidiri et sciri possit quantum cessare debet a dicto officio.
 quod statutum sit precisum, et valeat ab hodie in antea. lectum et
 285 approbatum fuit hoc statutum et infrascriptum per dictam socie-
 tatem corrente anno Domini millesimo ducentesimo .LVI., die .xv.
 exeunte decembri.

c. 4 c

XXXXIII. Item statuimus et ordinamus ad honorem Do-
 mini et beate virginis Marie et beati Martini quod quilibet mi-
 290 nistralis dicte societatis singulis annis in festo sancti Martini de-
 beat dare et aportare ecclesie sancti Martini de Aposa unum cereum
 de libra expensis dicte societatis.

XXXXIII. Item statuimus et ordinamus quod consilarii
 capitanei et ancianorum populi Bononie elligantur ad brevia in
 295 corpore societatis per homines dicte societatis. et quilibet qui
 electus fuerit ad predictum officium et illud officium exercue-
 rit, cesset ab eodem officio per unum annum ab introitu dicti
 officii. qui ad dictum officium erunt electi scribantur in uno
 quaternello cum ministris dicte societatis. quod statutum sit
 300 precisum.]

Die secundo exeunte ianuario approbata fuerunt statuta per
 dominos capitaneum, ancianos et consules.

Ego Iacobinus Ribaldinius notarius dicta statuta legi.

Die quinto exeunte ianuario lecta et approbata fuerunt dicta statuta societatis Varorum per ançianos et consules. ;

Ego Albertus Rovixii notarius populi legi et subscripsi.

.McCLXII., indictione quinta, die .vii. intrante februario approbata per ançianos et consules.

Ego Ugutio de Bambaglolis notarius subscripsi.

c. 1 A B Examinata et approbata fuerunt dicta statuta in consilio populi coram ançianis et consolibus die .vii. exeuntis aprilis. 3

Ego Michael Raymundi notarius subscripsi.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI VARI

DELL'ANNO .MCCLXXXVIII.

INFRASCRIPTA sunt statuta, ordinamenta et reformationes hominum
societatis Varorum exemplata per me notarium infrascriptum
sub annis Domini millesimo ducentesimo octuagesimo octavo,
indictione prima.

C. 1 A

- 5 I. In Christi nomine. amen. Nos ministrales societatis Va-
rorum iuramus bona fide sine fraude regere et conducere et ma-
nutenere nostros socios, et pacem et concordiam inter eos pro
posse nostro faciemus. et si qua discordia inter eos apparuerit,
ad concordiam pro posse nostro eos revocabimus. penas et banna
10 inter eos statuta auferemus, nec remitemus, et quidquid ad manus
nostras pervenerit occasione societatis, in scriptis reduci faciamus
et aliis ministrilibus qui pro tempore erunt denunciabimus et con-
signabimus et dabimus infra .xv. dies post exitum nostri regiminis,
nisi illud quod nobis est concessum. et si quas expensas causa
15 societatis faciemus, similiter in scriptis reduci faciemus. et hec
omnia predicta observabimus ab introitu nostri officii ad sex
menses. in fine vero nostri regiminis, infra .xv. dies, sex mini-
strales ad sortem eligi faciemus, unus quorum sit massarius. et
predicta teneantur observare in banno .iii. sol. bon. pro quolibet
20 ministrali, salvis omnibus preceptis potestatis Bononie et capitanei
que fuerint pro honore civitatis Bononie. et salvo semper ho-
nore communis Bononie et omnia statuta que sunt facta et
ordinata, vel ordinamenta et reformationes factas et faciendas per
supradictos pro societate retinebimus et observabimus bona fide,
25 sine fraude, remoto odio, amore, timore, speciali lucro vel dampno

nostro vel alterius. ita tamen quod si aliquid additum fuerit vel diminutum a consilio vel maiori parti seu a conditoribus statutorum, de adito teneantur, et de diminuto absolvamus.

II. In primis statuimus et ordinamus ad honorem Dey et ad comunem utilitatem et communis Bononie, et ad honorem potestatis et capitanei, qui nunc sunt vel pro tempore erunt, et ad utilitatem nostre societatis et omnium societatum armorum et arcium civitatis Bononie quod quilibet nostre societatis teneantur actendere et obedire et observare precepta omnia ministreriorum qui nunc sunt vel pro tempore erunt vel illorum quibus ministras comiserint, in banno .x. sol. bon. 30 35

III. Item statuimus quod si aliquid statutum fuisset factum a ministris vel ab aliquo alio qui esset electus ad facienda statuta, debeant eligi in consilio societatis, et si placuerit tali consilio vel maiori parti, teneantur socii observare. 40

III. Statuimus quod nullus sociorum debeat iurare ministrariam nisi electus fuerit ad regimen societatis: et si erit electus consiliarius, similiter non recuset: et qui contra fecerit solvat societati tres sol. bon. pro banno, et nichillominus teneatur accipere predictum officium ad quod fuerit electus. 45

c. 1 B V. Statuimus quod si ministres fecerint quoadunare socios societatis, quod teneantur stare pacifice ad voluntatem ministrarium. et si quis sociorum aliquem fecerit rumorem vel rissam contra ministres vel aliquem sociorum, solvat nomine banni tres sol. bon., et plus arbitrio ministrarium. 50

VI. Statuimus quod si ministres qui nunc sunt vel pro tempore fuerint precipere alicui nostre societatis pignus, et non dederit ei infra terminum quod dederint ei, solvat nomine banni .v. sol. bon., et nichillominus teneatur dare pignus. et si utrumque dare noluerit, solvat nomine banni .x. sol. bon. 55

VII. Statuimus quod socii nostre societatis teneantur tenere credencias eis ministris inventas, et si aliquis eas manifestaverit, solvat nomine banni .x. sol. bon., nec ad consilium societatis sit deinde ad tres annos. et sint lecti et publicati in corporali societate. 60

VIII. Statuimus quod si aliquis nostrorum sociorum con-

dempnatus fuerit a ministrilibus, vel in aliquo banno ceciderit vel collectas sibi impositas pro societate teneatur et condempnationem seu banum sive collectas infra .xv. dies ex quo condempnatus
65 fuerit vel collecta imposita fuerit postquam denunciatus fuerit a ministrilibus vel ab alio pro eis, sin autem redupletur, nisi ministrales ei dederint terminum .xv. dierum, et non possint plus prolongare terminum. et ministrales teneantur eis auferre duplum dicte collecte et condempnare et reficere omnes expensas que
70 facerent pro predictis recuperare.

VIII. Statuimus quod omnes qui nunc sunt vel de cetero intraverint societatem Varorum teneantur habere omnia arma, scilicet scutum et capellum ad insegna societatis Varorum, hinc ad festum sancti Michaelis proximi venturi: et si quis contrafecerit,
75 solvat nomine banni .v. sol. bon., et nichillominus dicta arma habere teneantur vel salvo si arras dederint scutifero pro eis habendis, nisi remaneret de voluntate ministrorum et consilii.

X. Statuimus quod ministrales qui iurant in kallendis ianuariis teneantur elligere infra .xv. dies ab ingressu eorum regiminis .iii.
80 inquisitores communis qui debeant inquirere veteres ministrales totius anni preteriti et alios qui expendidissent aliquid pro societate: quorum inquisitorum unus debeat esse notarius. et dicti vero inquisitores teneantur ea inquirere, et eos quos invenerint fecisse contra eorum officium teneantur condempnare in duplum,
85 et ea que inquisiverint ministrilibus et sociis eam redere et denunciare infra duos menses ab eorum introitu. et quilibet habeat pro suo feudo .ii. sol. bon.

XI. Statuimus quod ministrales faciant omni mense canere
missam in secunda dominica mensis apud ecclesiam Sancti Martini de Aposa ad honorem Dey et beate gloriose virginis sancte
90 Marie pro remissione peccatorum nostrorum et salute animarum nostrarum. et ille qui fuerit massarius societatis de avere societatis dare teneatur in ipsa secunda dominica mensis presbiteris dicte ecclesie .vi. den. bon. pro officio.

95 XII. Statuimus quod si quis sociorum prefate societatis infirmaretur, quod ministrales societatis ipsum infirmum custodire faciant omni nocte a duobus hominibus de dicta societate in domo

eius, si infirmo placuerit. et si ille cui preceptum fuerit non iret ad custodiendum eum vel mitteret idoneam personam et ad cubandum ibi, solvat nomine banni .III. sol. bon. et si compelletur ad paupertatem, quod debeant subveniri de avere societatis. et si decederet, et non haberet facultatem unde sepelliretur, quod societas faciat eum sepellire de avere societatis.

XIII. Statuimus quod postquam aliquis de nostris sociis condemnatus fuerit, vel ei inpositum fuerit aliquid ad solvendum vel in banno ceciderit, et terminus ei datus fuerit a ministris, et non solverit et remanserit ad solvendum negligencia ministrorum, ministri teneantur inquirere et eos condemnare in tantumdem de eorum.

XIII. Statuimus quod ille qui erit nuntius societatis Varorum debeat habere in anno de avere dicte societatis pro suo feudo et merito tregentaquinque sol. bon., et non plus, et si pro minori precio haberi non poterit. et cum iverit exercitus habeat et habere debeat de avere dicte societatis .XII. den. bon. pro suis expensis quolibet die quo fecerit ambasatas per exercitum. et debeat nuntius societatis esse habitator quarterii Sancti Petri.

XV. Statuimus quod quilibet noster socius qui electus fuerit ad portandum aliquem ex sociis nostris defunctum, quod eum debeant portare, in banno .III. sol. bon., quod bannum ministri ei precise auferre teneantur.

XVI. Statuimus quod si aliquis ex sociis dicte societatis captus fuerit in exercitu vel in aliquo alio loco, nisi fuerit captus occasione furti vel rapine, quod Deus advertat, quod ministri dicte societatis debeant conferre consilium et adiutorium ad liberandum eum de periculo carceris.

XVII. Statuimus quod nuntius nostre societatis debeat habere ab heredibus defuncti sive a commissariis cum ipse citaverit socios aut societatem occasione coadunancie alicuius defuncti istius societatis .XII. bon., nisi esset pauper. et sit in provisione anni.

c. 2 B XVIII. Item statuimus quod ministri dicte societatis qui pro tempore erunt teneantur facere legere omnia statuta dicte societatis in singulis sex mensibus.

XVIII. Item statuimus quod quilibet ministralis dicte societatis teneantur esse in qualibet adunancia dicte societatis, nisi remanserit verbo aliorum ministrorum: et si non erint, solvant nomine banni .xii. den. bon. et quilibet ministralis teneatur esse et ire cum massario ad colligendum et recuperandum condemnationes et banna et collectas postquam requisitus fuerit a massario: et qui contra fecerit solvat nomine banni .xii. den. bon. et dictus massarius possit illum vel illos qui contra fecerint condemnare.

XX. Item statuimus quod compositores statutorum debeant habere pro suo feudo quilibet .xii. den. bon., et teneantur conplere eos infra duos menses postquam fuerint electi.

XXI. Ad hoc ut socii melius veniant ad adunancias, statuimus et ordinamus quod quicumque non venerit ad adunancias factas per ministrationes ex qua fuerit citatus per nuncium societatis vel per ministrationes, solvat nomine banni .vi. bon., nisi remanserit iusto impedimento vel verbo ministrorum. quorum bannorum medietas sit ministrorum et alia societatis. et si citati fuerint ad corpus et inventi, et non venerint, solvat nomine banni .xii. bon. et ministrationes teneantur socios qui fuerint ad corpus scribere, si eis videbitur, et illos qui non venerint, qui inventi fuerint, condemnari, nisi iustam habuerint defensionem. et ministrationes teneantur inquirere tribus vicibus in sua ministralia et condemnare et facere fieri defensionem infra quartam diem; et dictas condemnationes recuperare. et predicta fuerint precise in banno .xx. sol.

XXII. Statuimus quod nullus de nostris sociis vendat scutum vel capelletam aut cubam sive guayferiam vel comodum alicui, nisi sociis, aut impignet alicui, neque permittat portare mulieribus. et qui contra fecerit solvat nomine banni .x. sol. bon., quod bannum ministrationes aufere teneantur.

XXIII. Item statuimus et ordinamus quod nullus debeat cancellare aliquem de dicta societate de quaterno ubi scripta sunt nomina hominum predictae societatis, nisi erit mortuus. et qui contra fecerit solvat pro quolibet nomine quem cancellaverit et pro quolibet vice .xx. sol. bon.

XXIII. Statuimus quod si quis esset extractus de societate, 17
quod debeat cogi

c. 3 A

XXV. Item statuimus et ordinamus ad honorem Dey et beate
virginis Marie et beati Martini quod quilibet ministralis dicte so-
cietatis singulis annis in festo sancti Martini debeat dare et ap-
portare ecclesie Sancti Martini de Aposa unum cereum de media 17
libra expensis dicte societatis.

XXVI. Item statuimus et ordinamus quod consilarii, capi-
tanei et ançiani populi Bononie elligantur ad brevia in corpore
societatis per homines dicte societatis: et quilibet qui electus
fuerit ad predictum officium et illud officium exercuerit, cesset ab 18
eodem officio per unum annum ab introitu dicti officii, et non
possit esse ministralis dicte societatis, nisi cessaverit, ut dictum
est. et qui ad dictum officium erunt electi, scribantur in uno
quaternello cum ministrilibus dicte societatis. et statutum sit
precisum. 18

XXVII. Item statuimus et ordinamus quod tres electores
esse debeant ad elligendum confalonerium societatis predicte; qui
teneantur ipsam electionem facere bona fide secundum infra-
scriptum modum, scilicet quod confalonerius debeat esse per
.vi. menses a sero Apose et per sex menses a mane Apose, et 19
per sex extra seralium, et sic in singulis sex mensibus secundum
predictum modum fieri debeat dicta electio; et ubi duo dictorum
trium electorum fuerint concordēs, quod eorum electio valeat.
et quod ille qui fuerit electus confalonerius debeat esse maior
.xxx. anorum, et hoc sit in provisione ministrorum; et quod con- 19
falonerius infra .xv. dies ab exitu dicti officii debeat dare et de-
signare massario societatis vexillum societatis et lanceam, in banno
.xx. sol. bon., et nichillominus dictum vexillum dare et designare
teneatur. et hoc statutum sit precisum.

XXVIII. Item statuimus et ordinamus quod ministrales qui 20
pro tempore fuerint singulis .vi. mensibus, infra .xv. dies ex quo
intraverint in dicto officio, elligere .viii. consiliarios bonos et
ydoneos homines de societate ad sensum quorum se debeant re-
gere et ire et stare consules societatis tempore exercitus vel ca-
valcate vel rumoris, et .iiii. distringitores qui debeant in dictis 20

temporibus esse cum dictis consiliariis et distringere homines, ita quod apte sequi debeant dictum confalonerium ubi debuerit ire: quorum quatuor ex predictis sint extra seralium, et quatuor a mane Apose, et alii .iiii. a sero Apose. et .xx. bonos homines
210 qui esse debeant de consilio dicte societatis, per quos firmari debeant et possint negocia societatis predicte.

XXVIII. Item statuimus et ordinamus quod ille qui fuerit notarius dicte societatis, si non fuerit ministralis dicte societatis, habeat et habere debeat pro suo feudo et merito de avere societatis predicte singulis sex mensibus decem sol. bon., et non plus.
215 qui notarius teneatur facere et exercere totum dictum officium per sex menses.

XXX. Statuimus quod nullus homo de societate possit stare vel sedere super bancho ubi ministrales stant et eorum notarii in aliqua adunancia dicte societatis, in bano .xii. den. bon. pro qualibet vice, nec iusta dictum banchum a .iiii. pedibus.
220

XXXI. Item quod quilibet nostre societatis debeat venire ad socium nostrum defunctum. et si fuerit inventus per nuncium et non venerit, condempnetur .xii. den.

225 XXXII. Statuimus quod ministrales qui nunc sunt et pro tempore erunt habeant et habere debeant medietatem condemnationum quas suo tempore facient, non obstante aliquo statuto dicte societatis et similibus.

c. 3

230 **M**ILLESIMO ducentesimo .LXI., indictione .iiii., die .xi. intrantis decembris, presentibus Cambio linarolo, Iohannino sartore, testibus, societas Varorum in ecclesia Sancti Martini de Aposa per nuncium societatis more solito congregata. in qua quidem societate inter cetera propositum fuit per dominum Iohannem Lidoyxii ministralem dicte societatis quod placet dicte societati
235 quod aliquis de dicta societate amodo non cogatur dare vel portare de suo ad aliquem locum religiosum, nisi fuerit de voluntate propria cuiuscumque.

In reformatione cuius societatis placuit maiori parti dicte societatis, facto partito dilligenter pluries, quod nullus de societate

Varorum amodo possit vel debeat compelli vel cogi portare vel dare aliquid de suo alicui loco religioso civitatis Bononie vel eius circumstanciis, nisi prout fuerit de sua propria voluntate. et quod ministrales qui pro tempore fuerint teneantur dictam reformationem observare precise.

XXXIII. Statuimus et ordinamus quod quicumque deinceps fuerit ançianus, ministralis, consiliarius vel de massa populli, vel aliquid aliud officium habuerit pro dicta societate Varorum tantum, et elligere deberet aliquem officialem, quod teneatur elligere et ellecionem facere de hominibus dicte societatis tantum tociens quociens ellectio fieri deberet ex quacumque de causa. et qui contrafecerit solvat nomine banni viginti sol. imperial. pro qualibet vice quociens contrafecerit. et ministrales et inquisitores rationum teneantur inquirere suos predecessores, et condemnare contrafacientes: et hoc teneantur facere et inquirere et condemnare infra unum mensem ab introytu eorum officii. et hec omnia et singula precise debeant observari, salvis preceptis potestatis, capitanei, et statutis et reformationibus consilii populli et communis Bononie. hoc salvo, quod si aliquis deberet elligere potestatem vel capitaneum alicuius terre, et essent plures ad elligendum cum eo, quod possit se concordari cum aliis ellecto-ribus sicut sibi videbitur faciendum.

XXXIV. Item statuimus et ordinamus quod nullus de societate Varorum debeat nec possit compelli ire post confalonem sine cereis ad aliquem locum religiosum vel ecclesiam. et hoc precise debeat observari.

c. 4 A XXXV. Item statuimus et ordinamus quod omnes officiales qui ellecti fuerint ad brevia per dictam societatem debeant cessare per quinque annos ab exitu eorum officii. et si aliquis ellectus fuerit contra predictam formam et eum susciperet, condemnatur in centum sol. bon., et ministrales et inquisitores rationis teneantur inquirere et condemnare contrafacientes et casare. et hoc statutum sit precisum.

XXXVI. Statuimus et ordinamus quod omnes officiales dicte societatis scribantur in uno quaterno, et annos Domini, et tempore potestatis, et qui fuerint primis sex mensibus, et qui esse debent in ultimis. et predicti officiales qui cessare debent in qualibet electione legantur. et ministrales teneantur predicta fieri facere; et qui contra fecerint solvant nomine banni .xx. sol. bon. pro qualibet vice et pro quolibet officiali qui scribi non fecerint.

XXXVII. Item statuimus quod societas habere debeat et eligere .viii. ministrales, de quibus tres debeant esse extra seralium, et duo intra seralium, et alii duo ultra Aposam; octavus debeat eligi et equari intra illi duo terçaroli qui sunt intra seralium. de quibus ministrilibus unus debeat esse massarius et equetur per terçarolos. et predicti ministrales teneantur colligere et recuperare ab omnibus hominibus de suo terçarolo omnes collectas et condemnationes de eis factas, silicet quilibet ministralis pro suo terçarolo. et quod si non fecerint, solvat quilibet ministralis de suo proprio pro quolibet illorum qui non solverit partem sibi contingentem de collectis seu condemnationibus, et solvat in presentibus et ministrilibus et futuris. adimus quod sit precisum.

XXXVIII. Item statuimus et ordinamus quod nullus de societate predicta, ministralis vel alius, dicat alicui electori seu nominaret aliquem quod accipere debeat aliquem in officio, in banno .x. sol. bon. pro quolibet vice.

Die .xiiii. intrante novembris.

Congregata fuit societas Varorum in ecclesia Sancti Martini de Aposa more solito.

In reformatione cuius societatis, facto partito quod omnia statuta et ordinamenta facta et lecta et approbata in dicta societate valeant, teneant et debeant observari precise usque ad terminum completum in dictis ordinamentis, valeant et teneant non obstante si omnes ministrales non sint presentes, vel si non placuerit omnibus ministrilibus.

Presentibus Iohanne et Laurencio Bonacati, testibus.

Ego Symon domini Petri condam domini Naxini, nunc notarius dicte societatis, dicta statuta, ordinamenta et reformationes ut in dicto statuto dicte societatis inveni, ita exemplavi et scripsi, sub millesimo ducentesimo octuagesimo octavo, indictione prima, de mense octubris.

31

- c. 6 a Statuta et ordinamenta societatis Varorum data et consignata notario domini capitanei die penultimo mensis octubris.
-

APPENDICE

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI BECCAI

DELLA FINE DEL SECOLO .XIII.

HEC sunt ordinamenta et statuta hominum sotietatis Becchariorum pro arte et armis facta ad honorem Dey et sue matris virginis Marie, tempore domini

C. 1 A

I. Iuro ego qui intro sotietatem Becchariorum bona fide et
5 sine fraude defendere et manutenere sotietatem toto meo posse
et quemlibet de dicta sotietate in bono et pacifico statu ad honorem et bonum statum communis et populi Bononie, statuta, ordinamenta et reformationes dicte societatis integraliter observare et consulere consulibus et societati omnia que credidero utilia fore
10 dicte societati. et non dabo operam per me nec per alium quod dicta societas destruat vel in aliquo danpnificetur. et non fatiam vel consentiam per me vel alium quod aliquis habeat de bonis societatis. et si aliquem sivero facere contra predictam sotietatem, consulibus quam cicius potero manifestabo et nuntiabo.

15 II. Iuro ego massarius societatis Becchariorum bene et bona fide facere et exsercere officium massarie. et omnia bona societatis guardabo et salvabo que ad manus meas pervenerint. et introitus et expensas scribi fatiam per notarium societatis in duobus quaternis, scribendo nomen et cognomen omnium illorum a quo vel
20 a quibus recipientur, et causam quare datur vel recuperatur; unus quorum remaneat penes massarium predictae societatis, et alius penes procuratorem; qui procurator habeat a .XL. annis supra, ad hoc spetialiter constitutus.

III. Iuro ego consul societatis Becchariorum ad sancta Dey evangelia regere, conducere et defendere societatem Becchariorum 2 et quemlibet sociorum tempore mee consolarie secundum formam statutorum, reformationum et provisionum et ordinamentorum dicte societatis. et omnia que ad manus meas pervenerint de bonis et avere dicte societatis dicte societati et massario dicte societatis infra terciam diem consignabo, in pena et banno centum sol. bon. 3

IIII. Iuro ego notarius societatis Becchariorum fideliter et bona fide facere et exercere officium notarie dicte societatis, et reducere ad memoriam consulum et massarii societatis statuta, ordinamenta, reformationes seu provisiones dicte societatis, ne incurrant vel fatiant contra statuta et ordinamenta societatis. et 3 omnes scripturas mihi commissas a societate et a consulibus bona fide scribam et fatiam.

V. Item statuimus et ordinamus quod massarius societatis Becchariorum qui pro tempore fuerit teneatur et debeat reddere rationem et scripturas introitum et expensarum, et dare et consi- 4 gnare inquisitoribus rationis divisim et spacificatim et non in summa, in quaternis et non in cedula, infra otto dies ab exitu sui officii, in banno .x. lib. bon.; et nichilominus teneatur predicta servare. et sit precisum in omnibus suis partibus, ita quod non possit interlineari vel mutari, nisi secundum quod litera iacet, modo aliquo 4 vel ingenio.

VI. Item statuimus quod massarius societatis Becchariorum, deposito suo officio, infra .viii. dies teneatur et debeat dare et consignare massario sequenti omnes denarios et bona, pignora et scripturas societatis predicte: quod si non fecerit, consules et 5 massarius teneantur dictum massarium, elasso dicto termino, infra terciam diem condemnare societati in .x. lib. bon., et nichilominus teneatur predicta omnia et singula integre observare.

VII. Item statuimus et ordinamus quod consules et massarius societatis teneantur et debeant infra otto dies ab introitu eorum 5 officii eligere tres inquisitores rationis et unum notarium de melioribus hominibus societatis qui sint maioris etatis .xl. annorum, unus quorum inquisitorum senper esse debeat de becchariis de curia, et alii duo sint de beccharia magna. et nullus dictorum

60 inquisitorum sit vel esse debeat frater, propinquus vel familiaris
massarii vel consulum qui debent inquiri. et teneantur dicti in-
quisitores diligenter videre et asaminare rationem dicti massarii.
et si invenerint dictum massarium vel consules dolum vel fraudem
commississe, occupasse vel penes se retinuisse de bonis societatis,
65 teneantur et debeant dictum massarium vel consules absolvere vel
condempnare ad restitutionem et solutionem eiusdem quantitatis
quam occupaverit vel condempnaverit, et insuper nomine pene
societati in tandundem de suo. et predicta omnia predicti inqui-
sitores facere teneantur infra .xv. dies precise. quod si non fe-
70 cerint, consules et massarius societatis teneantur et debeant quem-
libet predictorum inquisitorum condempnare in centum sol. bon.
et nichilominus predicti inquisitores teneantur rationem dicti mas-
sarii videre, examinare, diminuere in absolvendo vel condem-
pnando, ut dictum est. et sit precisum. et habeat quilibet sin-
75 dicus et notarius pro suo feudo et salario .x. sol. bon.

VIII. Item statuimus et ordinamus quod gonfalonarius so-
cietatis elligatur ad brevia singulis sex mensibus in corporali so-
cietatis. et tria sint brevia in quibus continetur ellectio gonfalo-
nerii, et ubi duo fuerint concordēs, ita fiat et scribatur ellectio.

80 VIII. Item statuimus et ordinamus quod notarius societatis
debeat et possit accipere de qualibet cytatione unum den. bon.
ab actore et de precepto .iiii. den., de qualibet sequestratione se-
curitate et tenutione .xii. den. bon., et de quolibet teste pro re-
ceptura .xii. den., et de qualibet alia scriptura secundum quod
85 videbitur ipsis consulibus; de quibus omnibus denariis notarius
habeat medietatem et consules aliam medietatem.

X. Item statuimus et ordinamus quod filii becchariorum, qui
sunt a .xiiii. annis super, ponantur, scribantur et recipiantur in
corporali societatis vel consilio societatis gratis, solvendo notario
90 societatis duos sol. bon., et nuntio societatis .ii. sol. bon. et scri-
bantur per notarium societatis in matrichola societatis, scribendo
tempore cuius massarii et consulis recipientur in dicta societate.

XI. Item statuimus et ordinamus quod quilibet de societate
Becchariorum debeat obedire consulibus et notario societatis fa-
95 cientes et exercentes officium consularie pro honore et bono statu

societatis. et teneantur et debeant iurare precepta consulum, et solvere et dare bonam et ydoneam securitatem et pignora de attendendis et observandis preceptis consulum et societatis. et quicumque cytatus fuerit et recusaverit venire, a prima cytatione in antea consules condempnent eum in quinque sol. bon. pro qua- 100 libet vice, et plus et minus ad eorum voluntatem, dummodo condempnatio non excedat ultra quantitatem decem lib. bon. et sit precisum.

c. 2 A XII. Item statuimus et ordinamus quod nullus de societate Becchariorum dicat, faciat vel presumat dicere vel facere consu- 105 libus vel notario societatis aliquam iniuriam sive contumeliam vel verba iniuriosa dicto vel facto. et qui || contra fecerit, consules condempnent eum vel eos usque ad quantitatem decem lib. bon., et ultra non. idem dicimus qui coram consulibus ad invicem dicerent insimul verba iniuriosa vel contumeliosa vel se ad invicem 110 percuserint vel dederint.

XIII. Item statuimus et ordinamus quod consules et massarius teneantur et debeant quemlibet septimana semel esse super domo societatis ad iux reddendum cuilibet de societate conquerenti de aliquo sociorum coram eis de omni quantitate peccunie 115 et foro spetante ad artem beccharie; videlicet si quantitas fuerit a .xx. sol. infra, tunc diffinire debeant per sacramentum datum a consulibus parti conquerenti vel alteri, si crediderint fide dignus. et si autem questio vel petitio fuerit a .xx. sol. supra, offeratur libellus et ordinetur terminus trium dierum ad respondendum 120 libello; et facta responsione iurent de calupnia ab utraque parte, et ordinetur terminus ad probandum unum pro omnibus ad probandum et peremptorie .xv. dierum. factis probationibus utriusque partis, tunc super hiis consules habeant consilium sapientum, et scribant per notarium societatis sententiam condempnationis vel 125 absolutionis, et secundum formam consilii sententia pronuntietur. et quod nullus possit vel debeat se appellare vel sententiam nullam dicere modo aliquo vel ingenio. et quicquid factum, pronuntiatum vel sententiatum fuerit per consules de consilio sapientum valeat et teneat, non obstantibus aliquibus statutis societatis 130 predictae. et predicta omnia et singula plenam habeant firmita-

tem in maioribus et minoribus et filiis familias qui sunt et erunt de societate Becchariorum.

- XIII. Item statuimus et ordinamus quod quilibet qui ellectus
135 erit massarius societatis tam presens quam futurus teneatur et
debeat dare et prestare massario et consulibus qui pro tempore
fuerint recipientibus vice et nomine tocius societatis bonam et
ydoneam securitatem de quingentis lib. bon. de custodiendo et
140 salvando res, avere et bona societatis et omne id quod a manus
suas pervenerit de bonis dicte societatis, infra tercium diem ante-
quam intret suum officium; et quod dicta securitas approbari de-
beat per massarium et consules qui dictam securitatem accipient.
quod si ad dictum terminum dictam securitatem non prestaverint,
ipso iure ab officio massarie privetur, et alius loco sui de novo ad
145 brevia elligatur. et sit precisum.

- XV. Item statuimus et ordinamus quod omnes consules vel
maior pars eorum tempore condenpnationis vel absolutionis facien-
darum debeant esse super domo societatis ubi redditur iux. et tunc
per notarium societatis legatur coram dictis consulibus inquisiti et
150 denuntiati, nomina et congnomina illorum qui denuntiati et inqui-
siti fuerint, et causam quare debeant condemnari vel absolvi. et
tunc, secundum quod consules omnes vel maior pars eorum fue-
rint in concordia, ita debeat condemnari vel absolvi secundum
formam statutorum et reformationum dicte societatis, et scribantur
155 per notarium societatis in titulo condenpnationum vel absolutio-
num, et consules qui interfuerint dictis condenpnationibus vel
absolutionibus et condemnent vel absolvant. et aliter fieri non
valeat vel exigi possit ipso iure, hoc tamen salvo, quod aliquem non
possint vel debeant condemnari modo aliquo vel ingenio, nisi
160 primo fuerint ad sui defensionem solempniter requisiti per nun-
tium societatis vel alium nuntium de mandato consulum. et hoc
statutum in omnibus suis partibus sit precisum, et precise debeat
observari. de quibus omnibus et singulis condenpnationibus
factis et recuperatis eorum tempore habeant consules et notarius
165 medietatem, et societas aliam medietatem.

XVI. Item statuimus et ordinamus quod unus procurator de
melioribus et legalioribus hominibus dicte societatis a .XL. annis

supra elligatur singulis sex mensibus ad brevia, quando elliguntur
consules et alii officiales societatis. et sint tria brevia, et ubi duo
c. 2 B fuerint concordēs, ita fiat ellectio. qui procurator habeat et habere 170
debeat infra otto dies exemplum scripturarum et expensarum facta-
rum, faciendarum et receptarum per massarium societatis. et te-
neatur dictus procurator defendere et manutenere omnia et sin-
gula iura, bona et denarios societatis ita et taliter, quod societas
non defraudetur vel in aliquo danpnificetur contra formam statu- 175
torum, reformationum et ordinamentorum societatis. et notarius
et massarius sit condempnatus, si non scripserit, dicto sindico
.xx. sol. pro quolibet. et habeat dictus sindichus pro suo feudo
.xx. sol. bon.

XVII. Item statuimus et ordinamus quod societas Beccha- 180
riorum habeat .x. consules et unum notarium bonum et ydoneum
de filiis becchariorum, videlicet hoc modo et forma: et sint .xi.
brevia, de quibus otto consules elligantur in beccharia magna, unus
quorum sit consul et massarius. et duo consules elligantur in bec-
chariis de curia communis Bononie. et quicumque habuerit breve 185
elligat consulem vel massarium pro ea domo in qua steterit vel
habitaverit secundum formam brevis. et elligatur ad brevia, ut
dictum est, in corporali societatis apud Sanctum Iohannem in
Monte ad missam, vel super domo societatis, ubi redditur ius, tunc,
si fuerit iusta causa, singulis sex mensibus. et teneantur facere 190
fieri ellectionem per otto dies ante exitum eorum officii. et nullus
sit vel possit esse consul, massarius vel notarius qui sit de parte
Lambertatorum. et habeat quilibet consul, massarius et procu-
rator societatis pro eorum feudo et salario .xx. sol. bon., et qui-
libet notarius centum sol. bon. et pro predicto feudo et salario te- 195
neantur et debeant facere et scribere omnes et singulas scripturas
societatis, et non teneantur habere ultra feudum et salarium eis
constitutum.

XVIII. Item statuimus et ordinamus quod aliquis de socie-
tate Becchariorum non possit vel debeat se conqueri de aliquo socio 200
de aliqua re seu quantitate peccunie spectantem ad artem beccarie.
et qui contrafecerit, consules condempnent eum in tribus lib. bon.,
nisi primo habuerit licenciam a consulibus societatis vel maioris

partis eorum: que licencia sit scripta, et scribatur per notarium societatis; et si non reperetur scripta, ipso iure non valeat nec teneat.

XVIII. Item statuimus et ordinamus quod, si aliquis de societate Becchariorum fuerit super aliquo foro bestiarum in civitate Bononie sive extra, causa emendi, dictum forum et aliquis de dictis sociis supervenerit dicto foro, non debeat sibi nocere nec facere
210 super dicto foro, facta sibi denuntiatione ab eo qui primo erit super dicto foro bestiarum emendarum. et qui contrafecerit solvat pro bove et vacha .x. sol. bon., et pro porcho et porcha .v. sol. bon., et pro qualibet alia bestia .iii. sol. bon., et agniello et capreto .xii. den. bon. et credatur sacramento facto de novo ab accusatore.

215 XX. Item statuimus et ordinamus quod nullus de societate Becchariorum vendat vel vendere fatiat carnes in diebus dominicis in bano .xx. sol. bon. et quilibet teneatur accusare, medietas cuius banni accusatoris, et alia societatis. et accusator teneatur in credencia. et consules teneantur inquirere eorum officio. et sit precisum.
220

XXI. Item statuimus et ordinamus quod, si consules societatis Becchariorum voluerint facere congregare societatem vel eius consilium, debeant primo esse omnes vel maior pars eorum super domo societatis et conferre insimul causam quare volunt societatem
225 vel eius consilium facere congregari: et secundum quod omnes vel maior pars eorum fuerit in concordia, ita debeat scribi per notarium societatis et partiri et reformari in corpore societatis.

XXII. Item statuimus et ordinamus quod aliquis de societate Becchariorum non debeat inflare, nisi cum sprochito, nec etiam
230 regnones implere. et qui contrafecerit solvat pro bove et vacha .xx. sol. bon., et pro porcho et porcha .x. sol. bon., pro quolibet capreto et agniello .xi. den. bon., et pro qualibet alia bestia .iii. sol. bon. et consules bis predicta qualibet septimana inquirere teneantur precise.

235 XXIII. Item statuimus et ordinamus quod aliquis de societate Becchariorum non interficiat vel interfici fatiat aliquam bestiam in die Iovis vel Sabbati post terciam. et qui contrafecerit solvat nomine banni pro bove et vacha .xx. sol. bon., et porcho et porcha .x. sol. bon., et pro quolibet capreto et agno .xii. den., et pro

qualibet alia bestia .iii. sol. bon. et quilibet teneatur et possit et 2
debeat accusare, et debeant teneri in credencia.

XXIIII. Item quod nullus de societate Beccariorum debeat
insedare aliquam bestiam modo aliquo vel ingenio, nec vendere
carnes non natas. et qui contrafecerit solvat nomine banni .xx. sol.
bon., nisi venderet beccariis. et consules teneantur inquirere, et 2
quilibet teneatur accusare.

XXV. Item statuimus et ordinamus quod nullus beccarius de-
beat aportare vel aportari facere aliquam lucernam vel lumen ac-
censam in beccharia de porta vel de curia. et qui contrafecerit
solvat nomine banni .xx. sol. bon. pro qualibet vice. salvo quod 2
possit aportare lumina in septimana nativitatis Domini. et quilibet
teneatur lumen extinguere sacramento.

XXVI. Item statuimus et ordinamus quod nullus massarius
vel aliquis consulum societatis qui nunc sunt vel pro tempore erunt
non expendere debeant de denariis vel bonis societatis nec ponere 2
collectam nec expendere de denariis pensionum, nisi primo con-
gregabunt consilium. et congregato consilio, debeant ire ad scrup-
tinium a fabam albam et nigram, secundum quod vadit consilium
communis Bononie, ita quod due partes sint in concordia. et
nullus homo possit in societatem Becchariorum intrare nisi predicto 2
modo. et si massarius contrafecerit, solvat nomine banni centum
sol. bon., et quilibet consul tres lib. bon., et quilibet alia persona
.xl. sol. bon. et consules qui pro tempore erunt debeant dare di-
ctam fabam vel nuntius societatis. et sit precisum.

XXVII. Item statuimus quod homines societatis qui cytati 2
fuerint per nuntium societatis, quod veniant super domo; et si non
venerint, consules condepnent eos in .xii. den. parvis.

XXVIII. Item statuimus et ordinamus quod nullus homo so-
cietatis Becchariorum qui ab hodie in antea erit ellectus gonfalo-
nerius debeat omni die qua steterit extra civitatem Bononie cum 2
ipso vexillo in servicio communis Bononie quousque revertetur
ad civitatem Bononie, debeat habere quinque sol. bon. et consules
teneantur infra .xv. dies postquam revertetur facere sibi satisfieri
modo predicto et forma.

XXVIII. Item statuimus et ordinamus quod statuta facta per 2

predictos sapientes debeant poni et scribi facere in cartis pecudinis infra mensem ab introitu eorum officii.

XXX. Item ordinamus quod due matricule fiant, in quibus omnia nomina hominum dicte societatis sint scripta, una quarum
280 sit posita penes fratres predicatorum, et alia debeat remanere in scrinio dicte societatis.

XXXI. Item statuimus et ordinamus quod nullus de societate Becchariorum de beccaria mangna vel de curia debeat vel presumat aperire domos nec extrahere carnes extra, si non esset
285 dies. et claves magne domus dentur nuntio societatis vel alicui bono homini de dicta societate cui videbitur consulibus qui nunc sunt vel pro tempore erunt. et ¶ quod nullus de societate debeat
aperire vel aperiri facere aliquam de domibus dicte societatis, si domus mangna non est aperta, in banno .x. sol. bon. pro quolibet
290 et qualibet vice.

c. 3.

XXXII. Statuimus et ordinamus quod .lx. homines societatis sint de consilio, et elligantur per consules et notarium boni et ydonei, qui debeant consulere societati et consulibus in factis et negotiis societatis. et per eos debeant fieri et tractari facta et
295 negotia societatis. et quicquid per eos vel maiorem partem eorum fiet, valeat et teneat quemadmodum tota societas faceret.

XXXIII. Statuimus et ordinamus quod sortes morellorum proiciantur et debeant proici ante festum sancti Michaelis hoc modo, scilicet quod consules simul in beccaria vel maior pars
300 eorum, et habeant brevia in quibus sint scripta nomina omnium hominum qui debent habere morellos bancharum in uno capello, et habeant unum puerum extraneum qui non sit de pueris beccariorum, qui puer solus et non alius ponat manum in capello; et mittat brevia; et secundum quod sortes venient, ita quilibet sit
305 contentus; et sortes aliter proiecte non valeant. et si consules non observaverint predicta, condepnetur quilibet contrafaciens in centum sol. bon. et hoc procurent cognitores rationis ipsius societatis.

XXXIII. Statuimus et ordinamus quod quilibet massarius
310 teneatur dare et consignare suo successori omnia instrumenta et omnes scripturas societatis et omnia bona et denarios societatis

et pignora et omnes condemnationes et collectas exigendas in quaterno infra .xv. dies ab exitu sui officii. quod si non fecerit et ultra predictum terminum tenuerit de bonis societatis, condempnetur in centum sol. bon.; et si fuerint denarii, condempnetur 315 in duplum eius quod tenuerit ultra dictum terminum. et teneatur massarius in consilio consignare suo successori omnia instrumenta hemcionum et pensionum domorum becchariorum, faciendo legi et specificari quodlibet instrumentum, sub eodem banno. et inquisitores societatis teneantur eum condempnare ut dictum est. 320 et consules novi teneantur exigere illas condemnationes et collectas infra alios .xv. dies.

XXXV. Statuimus et ordinamus quod nullus de dicta societate debeat vetare pignus consulibus, notario vel nuntio dicte societatis pro factis dicte societatis. et quicumque negaverit pignus 325 ut dictum est, consules teneantur eum condempnare quotiens contrafecerit in .xx. sol. bon., et nichilominus teneantur dare pignus.

XXXVI. Statuimus et ordinamus quod nullus apportet nec faciat aportari in becchariis carnes morticinas, nisi fuerint de propriis bestiis becchariorum societatis; et tunc vendantur pro talibus, 330 quales sunt vel fuerint. et qui contrafecerit solvat nomine banni pro bove et vacha .xx. sol. bon., et pro porco et porcha .x. sol. bon., et agnello et edo sive capreço .xii. den., et pro qualibet alia bestia .v. sol. bon., mostrando per instrumentum vel sacramentum quod de bestiis Becchariorum fuerint. et quilibet teneatur 335 accusare contrafacientes; medietas cuius banni sit societatis et alia accusantis.

XXXVII. Statuimus et ordinamus quod cuilibet debitori confitenti debitum coram consulibus vel aliquo eorum, vel convicto per sententiam vel per sacramentum datum uni ex partibus a consulibus vel aliquo eorum, detur terminus vel spatium ¶ ad solvendum .x. dierum. et si ad dictum terminum non solverit et contra voluntatem creditoris tenuerit, si pecierit creditor preceptum mandari executioni, cytetur reus per nuntium societatis vel per alium nuntium de mandato consulum ad banchum suum vel a domum 340 ubi habitat, qui nuntius dicat sic « veni coram consulibus, quia talis peciit preceptum contra te executioni mandari », si invenerit

eum. alioquin dicat familie sue vel sociis suis. et si non solverit scripta cytatus si inventus fuerit, vel duobus scriptis cytatus si non
350 fuerit inventus, ponatur in banno societatis vel detur tenutioni creditori a ipsius creditoris voluntatem. et scriptis predictis citationibus, consules teneantur condemnare debitorem pro qualibet lib. .iiii. den. bon. quolibet die, et a .xx. sol. infra usque ad .x., ii. den. bon., et a .x. sol. infra, .i. den. parvum, dummodo condemnationis sive petitio non excedat sortem. et dicimus quod in absentia
355 notarii societatis consules possint facere preceptum usque ad quantitatem .x. sol. bon., et notarius teneatur ei scribere secundum preceptum factum ad consulibus vel ab alico eorum.

XXXVIII. Statuimus et ordinamus quod consules societatis
360 Becchariorum teneantur diffinire questiones et causas coram eis ventillatas hoc modo, scilicet quod, si qua fuerit minoris quantitatis .xx. sol. bon., debeant eam diffinire per sacramentum datum ab eis alicui partium que videbitur eis dignior fide, nisi aliqua partium vellet introducere testes vel ad minus unum, et tunc diffi-
365 niatur secundum probationes, si probatum fuerit per duos testes vel per unum testem, dando sacramentum producenti illum testem. si autem questio fuerit quantitatis .xx. sol. bon. et ultra, detur libellus, et ordinato termino ad respondendum a consulibus et massario, accipiant pignus vel securitatem dupli quantitatis peccunie
370 vel extimi, si non fuerit peccunia a qualibet parte; et iurato de calumpnia, ordinetur terminum vel terminos partibus ad probandum ad eorum voluntatem, ita quod questio sive causa sit diffinita infra .xxx. dies, si placuerit partibus, eorum expensis dando sententiam in scriptis, a qua sententia dicimus appellari non posse aliquo modo
375 vel ingenio. et lata sententia, consules condemnent conventum vel illum qui non optinuerit in sexta parte quantitatis peccunie, et faciant ita incontinenti preceptum .x. dierum de solvendo quantitatem condemnationis predictae sententie.

XXXVIII. Statuimus et ordinamus quod, si aliquis societatis
380 Becchariorum emerit ab aliqua persona que non sit de societate

355. Cod. pet, che potrebbe anche essere una correzione di pena
quo 368. Cod. omette a

361. qua] Cod.

Beccariorum aliquam rem pertinentem ad artem beccharie, vel acceperit cambium vel pecuniam ab aliquo camfore vel mercadante, et quod fuerit coram consulibus vel aliquo eorum, si beccharius ille fuerit confessus vel convictus, consules teneantur sibi facere preceptum de solvendo illo die vel sequenti. et si non sol- 385
verit, consules vel massarius condempnent eum in .xx. sol. bon.

XXXX. Statuimus et ordinamus quod nullus societatis Becchariorum debeat emere ab aliqua persona que non sit de societate Becchariorum aliquam bestiam mortuam, nec guarnimenta alicuius bestie mortue, nec carnes, nisi esset lardum vel sunçam vel caro 390
porcina sicca. et qui contra fecerit solvat nomine banni .xx. sol. bon. quociens contrafecerit, nisi fuerint carnes silvestres, non obstante statuto ante dicto.

XXXXI. Statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit in banno societatis non possit habere aliquod officium societatis, nec 395
debeat ire ad brevia, nec habere aliquam ellectionem, nec aliquis sociorum debeat laborare cum eo, nec eum retinere ad bancum, nec mercari cum eo emendo vel vendendo. et qui contra fecerit
c. 4^a solvat nomine banni .xx. sol. bon. quociens contra fecerit; medietas cuius banni sit societatis et alia accusantis. et ellectio facta 400
a banito sive de bannito sit cassa et vana et nullius valoris vel momenti. et quod non possit exire de banno, nisi solvat societati .iii. sol. bon., et notario .vi. den. bon.

XXXXII. Statuimus et ordinamus quod nullus de dicta societate non debeat retinere secum ad bancum aliquem qui non sit 410
de societate nec laborare cum eo. et qui contra fecerit solvat nomine banni .x. sol. bon. quociens contrafecerit; cuius banni medietas sit societatis, et alia accusantis.

XXXXIII. Statuimus et ordinamus quod nullus de dicta societate debeat scanare sive amare aliquam bestiam, nisi super 415
palancato super Aposam, nec aliqua caldumara debeat scaldumare, ita quod dimittat putredinem super palancatum. et qui contra fecerit solvat nomine banni .xii. den. bon. pro qualibet bestia minuta, et pro bove et vacha quinque sol. bon.

XXXXIII. Statuimus et ordinamus quod quilibet de dicta 420
societate teneatur ire ad obsequia suorum sociorum mortuorum

et venire ad consilium vel missam societatis, si vocatus fuerit per consules, massarium vel notarium seu nuntium societatis, vel per alium eorum, vel per alium nuntium. et qui contra fecerit
425 et non venerit ut dictum est, consules teneantur eum condemnare in .xii. den. bon. quotiens contra fecerit, nisi remanserit licentia consulum vel alterius eorum. et dicimus, si aliquis pauper sociorum infirmaretur et non haberet de suo unde posset sustentari, quod debeat ei subveniri de bonis societatis. et si morreretur
430 aliquis sociorum, et non haberet de suo unde posset sepelli, consules teneantur eum facere sepelli decenter expensis societatis.

XXXXV. Statuimus et ordinamus quod nullus de dicta societate audeat vel presumat interficere vel interfici facere aliquam bestiam in diebus dominicis ante terciam a festo nativitatis Domini in antea usque ad festum omnium sanctorum. et qui contra
435 fecerit solvat pro bove et vacha .xx. sol. bon., et pro porcho vel porcha .x. sol. bon., pro capreo vel angno .xii. sol. bon., et pro qualibet alia bestia tres sol. bon. et quilibet possit et debeat accusare.

XXXXVI. Statuimus et ordinamus quod aliquis beccharius de societate non vendat in trivio porte Ravennatis, nisi in locis consuetis per societatem Becchariorum, nec in aliqua contrata civitatis Bononie. et si quis contra fecerit, solvat nomine banni pro bove et vacha .xx. sol. bon., et porco et porca .x. sol. bon.,
445 et pro omnibus aliis carnibus, si plures bestie erunt, .xx. sol. bon., et pro agnello et edo .xii. den. et quilibet teneatur hoc denuntiare. et quod nullus de dicta societate debeat vendere aliquas carnes durante quatragesima, nisi essent bestie mortisine becchariorum, in banno .x. sol. bon. pro quolibet contrafaciente et qua
450 libet vice.

XXXXVII. Statuimus et ordinamus quod consules qui pro tempore fuerint teneantur inquirere semel in mense staderias hominum societatis Becchariorum; et qui inventus fuerit ipsam non habere iustam condempnetur in .x. sol. bon., et frangatur sibi
455 staderiam. et si aliquis conquereretur coram consulibus de malo pondere recepto vel alico sociorum, tunc consules teneantur condemnare quemlibet contrafacientem in decem sol. bon. et pro

qualibet vice, et nichilominus teneantur facere restitui totam minuitatem. et sit precisum.

c. 5 A XXXXVIII. Statuimus et ordinamus quod consules teneantur 460
accipere a colibet pellatore porchorum pro servis familiaribus bonam
et ydoneam securitatem de custodiendo et salvando res et bona
sociorum que pervenient ad manus eorum. hoc faciant eis iurare.

XXXXVIII. Statuimus et ordinamus quod aliquis de societate Becchariorum nullo modo vel ingenio faciat nec facere 465
presumat credentiam de aliquo nec in aliquo quod spectet ad
artem beccharie, exceptis budellis qui dari debent budelariis pacto,
salvo quod non intelligatur de uno becchario ad alium. et si quis
contra fecerit, solvat nomine banni pro qualibet vice quod contra
fecerit .xx. sol. bon. et quilibet ex sacramento teneatur accusare. 470
et consules qui sunt vel pro tempore erunt teneantur iurare et
iurari facere homines dicte societatis super dicto statuto et ordinamento infra octo dies ab introitu eorum officii. et sit precisum,
et precise debeat observari.

STATUTI DELLA SOCIETÀ DEI LOMBARDI

DELL'ANNO .MCCCCLXXXVIII.

CON ADDIZIONI DELL'ANNO .MDCII.

In Christi nomine amen. anno nativitatis eiusdem millesimo c. 1 A
quadringentesimo octuagesimo octavo, indictione tertiadecima,
die mensis iunii, tempore pontificatus sanctissimi in Christo
patris et domini nostri domini Sixti divina Providentia pape quarti,
5 regnante vero Friderico imperatore tercio, necnon in hac civitate
Bononie presidente et gubernante legato apostolico pro sancta
Romana Ecclesia, et illustribus ac magnificis dominis sexdecim
reformatoribus status libertatis civitatis Bononie seu officio pre-
factorum magnificorum sexdecim pro magnifico et excelso populo
10 et commune civitatis eiusdem Bononie; more suo solito et antiquo
congregatis et coadunatis pro similibus peragendis infrascriptis mas-
sario, ministrilibus et hominibus societatis Lombardorum civitatis
Bononie qui resident ac soliti ¶ fuerunt et sunt residere et residen- c. 1 B
tiam facere tempore eorum congregationis, que fit quolibet primo
15 die cuiuslibet mensis in ecclesia Sancti Stephani super quadam
stantia que confinat a latere a mane cum hospitale Sancti Boni,
et ad quam itur per ecclesiam predictam vel per rechiostrum quod
est prope et ante sepulcrum constructum ad similitudinem se-
pulcri Ierusalem, ubi fuit positum corpus Domini nostri Iesu
20 Christi qui fuerunt et sunt maior pars dictorum massarii, mini-
stralium et hominum dicte societatis, et in tanto numero qui so-
litus fuit et est et de iure potest representare universitatem et
societatem predictam Lombardorum, quorum omnium nomina
qui interfuerunt dicte congregationi fuerunt et sunt infrascripta,

videlicet: Scipio filius domini Vincentii de Palliotis loco dicti 2
domini Vincentii massarii dicte societatis, ser Nicolaus de Broaldis
notarius, Apolonius de Gozadinis, Marchus de Banciis, omnes
tres ministrales dicte societatis Lombardorum, Gabriel de Dul-
pholis, Iohannes Baptista de Gozadinis, Iohannes Delboni spe-
ciarius, ser Baldassar de Dulpholis notarius, magister Tadeus 3
Augustini strazarolus, ser Petronius de Moneta notarius, Ihero-
nimus de Dulpholis, Matheus Bero, Matheus de Nobilibus, Bo-
nifacius de Broaldis, magister Dulcinus de Dulcinis strazarolus,
Petronius quondam Antonii de Calcino strazarolus, Bartholomeus
Tadei strazarolus, Iheronimus magistri Dulcini de Dulcinis no- 3
c. 2 A tarius, Martinus de Malchiavelis, || Cristoforus de Malchiavelis, Ber-
nardinus quondam Mathei de Gozadinis, ser Iacobus de Scanelo
notarius, Zarlatinus de Manticiis, Sebastianus de Gozadinis, Do-
minicus de Moneta, Franciscus de Moneta, Galeotus de Becad-
delis, Petronius Nicolai de Banciis, Augustinus de Banciis, An- 4
tonius de Scanelo, Benedictus de Abatis, Carolus de Moneta,
Petrus magistri Bartholomei Picinini strazaroli, Stephanus Ber-
nardini de Gozadinis, Iheronimus magistri Tadei Augustini, An-
tilus Mathei de Nobilibus, Bartholomeus de Melo speciarius, Pe-
tronus magistri Tadei Augustini, Iacobus magistri Dulcini de 4
Dulcinis strazarolus et Bonaventura quondam ser Benedicti de
Palliotis notarius et nunc notarius dicte societatis; animadver-
tentibusque predictis massario, ministrilibus et hominibus decretum
esse non debere reprehendi, si secundum occurrentiam temporum
consilia et leges mutantur humane, et mature ac pluries conside- 5
raverint hactenus et in preteritum homines eiusdem societatis nullo
ordine proprio, nulla lege ab ipsis condita et absque aliquo suo
statuto vel provisione se et bona dicte societatis, si qua extitere,
gubernasse et administrasse et secundum eas et ea vixisse, quod
minime fiendum nec admittendum erat, cum per legem scriptam 5
maturius procedatur et fiat quam ex non scripto iure et consue-
tudine ac stilo etiam inveterato, volentesque huiusmodi rei pro-
videre, et ut melius sibi et suis successoribus in hiis que erunt
pertractanda consulatur; statuerunt, ordinaverunt et providerunt in
c. 2 B hunc modum et formam, || ac infrascripta statuta, ordinamenta et 6

provisiones fecerunt et condiderunt, licet sint vulgari sermone
 exposita et ordinata: quas et que voluerunt et decreverunt in
 futuro et de ceptero ac in perpetuum servari debere, et pro sta-
 tutis dicte societatis Lombardorum debere reputari et observari,
 65 ac secundum eas et ea debere massarium, ministrales et homines
 dicte societatis Lombardorum se regere et gubernare, et bona dicte
 societatis administrare et expendere, ac alia facere, exequi et adimplere
 in omnibus et per omnia prout in eis fiet mentio ac continebitur.

I. In primis statuerunt et ordinaverunt quod quoddam proe-
 70 mium cuiusdam matricule in presentiarum existentis penes dictos
 homines, in qua hucusque mos erat describere nomina hominum
 dicte societatis, ponatur et scribatur hic de verbo ad verbum, cuius
 tenor hic est, videlicet: In Christi nomine amen. ad honorem
 Dei omnipotentis et beatissime virginis Marie matris eius, et
 75 beatorum apostolorum Petri et Pauli et beatorum confessorum
 Martini, Petronii et Ambrosii, Stephani, Dominici et Francisci,
 et beatissime virginis et martiris Caterine et tocius celestis curie,
 et ad honorem et reverentiam sancte matris Ecclesie et summi
 pontificis et excellentissimi regis Franchorum ¶ et illustrissimi regis
 80 Roberti et suorum fratrum, et statum quietum communis et populi
 Bononie et matris Ecclesie et Ieremiensium civitatis prefate et
 societatis Lombardorum et omnium et singulorum eiusdem dicte
 partis; hec matricula societatis Lombardorum civitatis Bononie
 facta, correcta et examinata fuit de novo secundum formam
 85 reformationis prefate societatis scripta manu Bencevenis Petri
 de Casola notarii infrascripti sub millesimo trecentesimo trigesimo-
 quarto, indictione secunda, de mense novembris, tempore di-
 creti viri domini Bartholomei Andree Bartholomei preministrale,
 domini Montanarii Aulmerii, domini Iohannis Petri de Casola,
 90 domini Franchi de Palliotis, domini Bartholomei domini Petri de
 Gozadinis, domini Francisci Vinciguere, domini Francisci domini
 Guidonis de Montevellio, domini Francisci de Bagno ministra-
 lium dicte societatis, domini Thomatis Ugolini Clarici massarii
 dicte societatis.

c. 3 A

II. Item hano statuito et ordinato che tutte le consuetudine 95
antique de dire la messa ogni prima domenica del mese, et de
fare tuti li altri acti honesti et liciti, et mantenere le parte se-
cundo che in lo soprascripto prohemio de dicta matricula vechia
se contene, se debiano mantenere et osservare secundo se è
facto per lo passato et non altramente; nè se debbia innovare 100
c. 3 B cosa alcuna se non secundo ¶ qui de sotto se contene.

III. Item hano statuito et ordinato che lo massaro, mini-
strali, nodaro et sindaco una cum tanti homini che ascendano a
la somma de trenta homini in tutto, ne li quali sia almeno la
mazore parte de massaro, ministrali, nodaro et sindaco, zoè quatro 105
de loro sette, representino tutta ditta compagnia di Lombardi;
et habiano dicti trenta homini podestà et possano fare ogni acto
quale possesse et po fare tutti li homini de dicta compagnia o la
mazore parte de essi congregati insieme, excepto che in la alie-
natione di beni de la compagnia, ne la quale alienatione se ob- 110
servi tanto quanto ordina la raxone comuna et li statuti del co-
mune di Bologna. et in tutte le altre parte, excepto che in dicta
alienatione, como è dicto, possano fare, disporre, costituire, or-
dinare, creare, ellegere, deputare et statuire secundo poteria fare
tutta dicta compagnia congregata solemnemente. 115

III. Item hano statuito et ordinato che de le intrate de dicta
compagnia siano satisfacti et pagati li infrascripti officiali, et ad
lore siano costituiti ¶ li infrascripti salarii ad modo et forma che
qui de sotto se contignirà; et etiam le infrascripte spexe debiano 120
essere fatte a modo et forma che qui de sotto se farà mentione:
zoè in prima che zascuno massaro de dicta compagnia gli primi
sei mixi de zascuno anno habia per suo sallario soldi trenta de
danari contanti et livra una de pevaro et unza una de zaffarano
de prexio et de extima de soldi vintequattro de bolognini, et al
massaro de li secundi sei mixi de zascuno anno sia etiam dato 125
simile salario de soldi trenta et livra una de pevaro et unza una
de zaffarano.

V. Item a li officiali overo ministrali de li primi sei misi de
zascuno anno soldi vinte de contanti per zascuno, che sono in
tutto livere quattro, et livra una de pevaro et unza una de zaf- 130

farano per zascuno, de prexio de soldi dodese la livera del pe-
varò et soldi dodese l'unza del zaffarano, quale extima in tutto
è livere quattro et soldi sedese de bolognini. et ali oficiali et
ministrali de li secundi sei misi de zascuno anno sia dato et pa-
135 gato simile salario de soldi vinte per zascuno de lore, et de li-
vere una de pevarò et unze una de zaffarano per zascuno de lore,
de precio et extima suprascripta, et in tutto et per tutto come ad
quilli de li primi sei misi || è dato et sono pagati.

c. 4 B

VI. Item al nodaro de li primi sei misi sia pagato manual-
140 mente soldi vinte de quattrini et livera una de pevarò et unza
una de zaffarano, de presio de soldi vintequattro de quattrini: et
etiam per lo simile debia havere el nodaro de li secundi sei misi,
et a quello modo et forma è dicto de quello de li primi sei misi.

VII. Item el sindaco de dicta compagnia habia et debia ha-
145 vere per suo salario et mercede ogni sie misi soldi quaranta, che
sono livere quattro per zascuno anno, et livera una de pevarò et
unza una de zaffarano, de prexio de soldi vintequattro; quale li-
vere de pevarò et zaffarano per zascuno anno riducendo a da-
nari sono de precio de soldi quarantaotto de quattrini per zascuno
150 anno.

VIII. Item al messo de dicta compagnia ogni sei misi sia
dato soldi vintecinque de quattrini per suo salario, che sono per
tutto l'anno soldi cinquanta || et unze due de pevarò per ogni sei
misi, che sono quattro per tutto l'anno, che muntano in tutto
155 soldi quattro.

c. 5 A

VIII. Item hanno statuito et ordinato che da qui inanci le
candele se dano et sono consuete de dare la prima domenicha
de febraro siano et debiano essere de lo infrascripto peso: zoè che
le candele del massaro, oficiali, nodaro et sindaco siano et de-
160 biano essere de livra una per zascuna, et tutte quelle de li altri
homini de dicta compagnia da anni sedese in suso siano de unze
tre; et quelle se darano a li puti de dicta compagnia da anni se-
dese inzoso siano de tale peso che ne vada vinte a la livera;
quale spesa de dicte candele hano considerato essere circha livere
165 dodexe per zascuno anno. et cusì hano statuito et deliberato
non doverse excedere in grande summa, quale grande summa

non possa passare soldi vinte che stiano in arbitrio del sindaco. et da lì in suso bisognando expendere in dicte candele, se debia ottenere la licentia legiptimamente fra li homini de dicta compagnia.

17c

c. 5 B X. Item hano statuito che al sacerdote che celebrerà la messa ogni prima dominica del mese como è consueto et alo altaro de Sancto Pietro de dicta compagnia et non ad altro altaro, sia dato per sua mercede, overo per elimosina, soldi dui per zascuna messa, che sono soldi vintequattro l'anno.

175

XI. Item hano ordinato che omne anno se compri, overo se facino fare a spexe de dita compagnia cinquanta benedesone overo fogace, quale se habiano a distribuire ogni prima dominica del mese suso dicta compagnia et fra li homini de quella como è consueto, dividendo esse in modo che ogni prima dominica se ne distribuisca la duodecima parte. et in esse se expendi soldi due per zascuna, che sono livere cinque omne anno.

18c

XII. Item hanno statuito et deliberato che omne anno se expendi et se distribuisca a spese de dicta compagnia soldi trenta de quattrini per fare dire et celebrare le messe de sancto Gregorio alo altaro de Sancto Pietro de dicta compagnia, et non ad altro altaro, per l'anima di morti de dicta compagnia, et ad ciò che Idio li perdoni li soi peccati et habia remissione ad essi. et questo debia essere del mese de febraro da poi la festa de la Purificatione de la beata vergene Maria.

185
190

c. 6 A XIII. Item hano voluto et deliberato che one anno per cira et per olio necessarii a lo altaro se possa expendere sino a la somma de soldi vinti de quattrini.

XIIII. Item hano statuito et ordinato che alcuno non se debia nè se possa admettere nè possa intrare in dicta compagnia, nè possa essere messo ad partito per intrare in dicta compagnia se prima dicto tale volesse intrare in dicta compagnia non paghi cum effecto livere diexe de quattrini al sindaco de dicta compagnia; quale livere diexe non possano essere rimesse nè in tuto nè in parte se non per lo corporale de dicta compagnia overo per li trenta homini che representano dicta compagnia como di sopra se fa mentione, ne li quale trenta homini almeno glie

195
200

siano fave vintecinque bianche, posto non di meno dicto tale ad
partito a fave bianche et negre; et questo se intenda per quilli
205 che non glie hanno o padre o lolo, fratello o figliolo in dicta
compagnia. et tuti quilli have seno alcuni de dicti sopra nominati
debiano pagare soldi diexe per zascuno, zoè soldi .x., de li quali
ne tochi soldi quatatto al nodaro et soldo uno ¶ al messo.

c. 6 a

[.MCCCCLXXXVIII., die .II. martii, existente congregata societate
210 Lombardorum, moderatum et limitatum fuit presens statutum
per partitum obtentum per fabas .xli. albas et una nigram, hoc
modo: videlicet quod quilibet intrare volens societatem sub no-
mine avi, patris vel fratris solvat dumtaxat sol. quinque, duos vi-
delicet societati, duos notario et unum nuncio. tempore hono-
215 rabilium virorum Luce Dulpholi massarii et Iacobi de Scanello,
Antonii de Bugola et Virgilii de Malchiavellis ministerialium. Ia-
cobus de Lupparis de mandato subscripsi.]

Et dicti tali intranti che avesseno alcuni de dicti sopra nomi-
nati in dicta compagnia debiano essere posti a partito a fave
220 bianche et negre, de quale fave debiano havere la mazore parte
bianche, sive che siano posti a partito fra dicti trenta homini, sive
in lo corporale de dicta compagnia. et de dicti partiti de zascuno,
de qualuncha conditione voglia essere, debiasse fare mentione, et
scrivere tali partiti ne lo libro del nodaro de dicta compagnia.
225 et de tuti quilli pagharano livere diexe, el nodaro de dicta com-
pagnia ne debia havere soldi vinte, et el messo soldi cinque pro
suo premio et faticha, purchè in dicta compagnia non intri nè
possa essere messo a partito alcuno che sia minore de anni septe
et che non sia cittadino di Bologna per origine propria paterna
230 et avita, overo doe de quele.

XV. Item hano statuito et ordinato che alcuno non possa
havere voce suso dicta compagnia nè dare fave in dicta compa-
gnia, se ello non serà de etatte de anni quatordece almancho.

XVI. Item hano statuito et ordinato che tuti li figlioli et ne-
235 poti de avo de li homini de dicta compagnia che al presente sono
nati et vivono ad questo dì se intendano essere et siano in dicta

c. 7 A compagnia, purchè ¶ de mano del notaro de dicta compagnia che
serà al tempo siano descripti ne la matricula; et doppo el nome
de tale intrante descripto nela matricula sia descripto el nome del
notaro in questo modo, zioè « Bonaventura de Palliotis notarius 240
dicte societatis de anno 1480 mandato subscripsit ». et hano vo-
luto et voleno che per tale descriptione se farà per dicto notaro
overo per tale intratura non se paghi cosa alcuna nè a la com-
pagnia, nè al notaro, nè al messo.

XVII. Item hano statuito et ordinato che zascuno de li so- 245
pranominati oficiali quando fusse impedito overo che li paresse,
che possa et voglia deputare ad sedere et presentare la persona
de dicto ufficiale et in suo locho substituire uno suo fratello o
figliolo suo proprio et uno suo nepote de fratello o de figliolo,
che sia de dicta compagnia et de ettate de anni vintecinqu al- 250
meno quanto è per lo loco del massaro, et per lo loco deli offi-
ciali sia almeno de ettate de dexeoto. quale cusi substituito et
deputato ne lo loco de dicto ufficiale representi et possa repre-
sentare la persona de dicto ufficiale da chi sarà substituito como
faria lo proprio ufficiale che havesse substituito se personalmente 255
fusse suso dicta compagnia cum li altri homini; purchè tale sub-
stituito et deputato per dicto ufficiale zuri essere deputato et ellecto
et mandato da dicto ufficiale. et dicta substitutione ¶ habia loco
quando se congregarà dicta compagnia ne la stantia soprascripta
soa consueta dove se sole congregare dicta compagnia et li ho- 260
mini de quella.

XVIII. Item hano ordinato et statuito che el massaro, of-
ficiali, nodaro et sindaco o la mazore parte de lore possano ogni
et zascuni sei misi disponere et expendere dele intrate de dicta
compagnia soldi trenta, secundo li parerà et piacerà, purchè non 265
le si applichino ad loro proprii, de li quali non habiano ad es-
sere sindacati; et questo se remette ale loro conscientie, che li
habiano a distribuire o per Dio, o in honore et utile de dicta
compagnia.

XVIII. Item hano statuito et ordinato dicti massaro, mi- 270
nistrali et homini che lo sindaco che è al presente, et già sono
multi ani che è stato sindaco de dicta compagnia, quale è Pe-

tronio figliolo fu de ser Nicolò di Banci, merzaro, che ha diligentemente administrato et governato li beni de dicta compagnia
275 et in modo che cum la industria soa et mediante etiam le conditione de li tempi le intrate de dicta compagnia sono augmentate | da poi è stato sindaco, persuadendose ello dovere operare meglio per lo advenire, che debia durare et essere sindaco de dicta compagnia sino a lo fine de la presente imbursolatione
280 facta già sono dui anni o circha, senza altra securtade che ello habia a dare secundo serano obligati li altri sindici de dicta compagnia, como qui de sotto se farà mentione; cum questo, ch'ello sia obligato del salario ad lui costituito como di sopra se fa mentione, dare ogni et zascuni sei misì soldi vinte a chi serà el-
285 lecto et extracto per conseguire dicti soldi vinte. et perchè se habia noticia de tali che se hano ad extrahere et conseguire dicti soldi vinte, ordinano et statuiscono che se debia et ad mi Bonaventura di Pallioti, notaro al presente de dicta compagnia, dano potestate che descriva et imbursuli tanti homini idonei de dicta
290 compagnia, zoè dui per anno, che piglino el tempo durare dicta imbursolatione facta, zioè comenzando da calende de zenaro passato, et da poi serà finita dicta imbursolatione se debia fare imbursolatione ordinaria de dicti sindici, zioè dui per anno, como è consueto fare de li altri officiali, zioè massaro, ministrali et
295 notaro, et tali sindici serano extracti et ellecti che se debiano extrahere in capo de zascuno anno ambi dui, et al tempo se extrarà li altri officiali per li primi sei misì de l'anno, siano tenuti et obligati et debiano dare bona segurtate et cauzione che piazza a li altri officiali o a la mazore parte de quilli | de administrare bene
300 et diligentemente li beni de dicta compagnia et le intrate de quella, et infine de l'officio suo renderne bona raxone et bom conto, sotto pena de livere cento de bolognini che se applichino a dicta compagnia. et perchè poteria venire discordia fra dicti sindici chi havesse a dare segurtade et administrare li beni de dicta
305 compagnia, et ad ciò che meglio dicti beni siano administrati, et non siano administrati da tanti, hano statuito et ordinato che sia in arbitrio de lo primo sindaco serà extracto de dare dicta segurtate et administrare li beni de dicta compagnia per tutto l'anno;

c. 8 a

c. 8 b

et comenzato ch'averà, non possa recusare, et debia seguire per tutto l'anno, et non habia se non lo salario statuito como di sopra, 310
zoè soldi quaranta et livera una de pevaro et unza una de zaffarano; et li altri soldi quaranta, et pevaro et zaffarano tochi a l'altro compagno, quale sia obligato, recusando el primo, acceptare dicta administratione et quella exercitare et dare la segurtade per ogni modo de administrare dicti beni como de sopra se fa mentione 315
et sotto dicta pena. quali sindici fra quindese di habiano a dire la voluntà soa, zoè el primo fra li primi octo di, et el secundo fra li altri octo di subsequente, se voleno administrare et acceptare dicti beni, altramente se intenda habiano acceptato, zioè el primo se ello non recusa, et recusando, el secundo se intenda havere 320
c. 9 A acceptato: pur recusando ¶ ambi dui non habiano salario alcuno, et se cavino in suo locho dui altri, ne li quali se tegna quello medesimo ordine como in li primi si fa mentione. quali sindici habiano ad essere sindacati per li altri officiali de dicta compagnia, overo per la magiore parte de quilli. et dicti officiali overo la 325
mazore parte de quilli posano et habiano arbitrio condannare dicti sindici, ultra quello in che fusseno debitori, in dicta pena de vivere cento et lore proprii et le soe segurtate, se non haverano administrato bene et dilligentemente dicti beni et intrate de dicta compagnia et reso la raxone infra uno mese dal di harano finito 330
et deposto lo officio suo, et senza altra condennatione et declaratione de dicti oficiali overo la mazore parte de quilli, ipso iure et facto, passato el dito mese, se intendano dicti sindici essere incursi in dicta pena de vivere cento, absque che siano stati interpellati suso lo rendere la raxone de dicta administratione. 335

XX. Item hano statuito et ordinato che el massaro, officiali, nodaro et sindaco in principio del suo officio, et inanzi che sedano pro tribunale, debiano zurare ad sancta Dei evangelia de exercitare bene et dilligentemente l'officio suo et ad arbitrio de bono 340
c. 9 B homo, et de tale zuramento se debia fare ¶ mentione ne lo libro del nodaro; altramente non siano admessi ad tale officio, et nisi precedat tale iuramentum, quale iuramento etiam se extendat che zurino osservare li statuti de dicta compagnia.

XXI. Item hano statuito et ordinato che el nodaro de dicta

345 compagnia serà per tempo sia tegnuto et obligato scrivere, acti-
tare et essere rogato de tutto quello se farà per dicta compagnia,
o deputare uno in suo locho che habia ad actitare et scrivere et
essere rogato de quello farano li homini de dicta compagnia.
et questo senza altro salario che quello gli è stato costituito como
350 di sopra se fa mentione, excepto che de li instrumenti che vadino
a lo registro habia ad essere paghato da dicta compagnia, secundo
la provisione de lo registro. et se la segurtate del sinigo overo
rogatione de essa andasse a lo registro e fosse necessario li fusse
posta, non debia nè possa havere premio alcuno.

355 XXII. Item hano ordinato et statuito che havendose ad fare
inbursolatione alcuna da qui inançi de officiali alcuni de dicta com-
pagnia, | non possano essere inbursolati alcuni che siano minori
de anni quatordece. et dicti menuri de anni .xiiii. non possano
nè vogliano obtinire officio alcuno suso dicta compagnia.

c. 10 A

360 XXIII. Item hano ordinato se fusse alcuno de dicti officiali
non volesse pevaro et zaffarano, como disopra è ordinato per soi
salarii, ma più presto volesse li dinari contanti, zoè el prexio de
dicto pevaro et zaffarano, che ad essi habia ad esser paghato dicto
prexio, zoè ad raxone de soldi dodexe per livera de pevaro, et
365 soldi dodexe per unza de zaffarano.

XXIII. Item hano statuito che se alcuno officiale de dicta
compagnia morisse inanzi intrasse in officio, che in suo loco se
habia ad extrahere uno altro. et cusi etiam se non fusse stato
in officio se non uno dì o per una hora, li heredi soi habiano el
370 suo salario, et remanendo de tali officiali morisseno heredi idonei
et che habiano le conditione dicono li statuti de dicta compagnia,
tali heredi possano exercitare tali officii cum li altri officiali in
loco | de dicto morto o morti. etiam se non rimanesse tali heredi
idonei nondimeno habiano lo salario como è dietro.

c. 10 B

375 XXV. Item hano ordinato perchè dicta compagnia non se
ritrovi havere alcuni statuti, ordinamenti et provisione, como de
quisti se fa mentione, secundo li quali et le quali provisione se
havesse a governare et regere dicti homini de dicta compagnia;
imperhò sono venuti a la statuitione et ordinatione de li presenti
380 statuti et ordinamenti, quali voleno dovere havere da qui inançi

et in perpetuo vigore, forza et effecto, et fra li homini de dicta compagnia se debiano osservare in perpetuo, secundo che in essi se contene, non obstante alcuno stilo et consuetudine contraria ad essi, et non obstante altri statuti se ritrovasseno per alcuno tempo essere stati facti per dicti homini, ma gli presenti siano et 385 debiano essere in observantia. et accadendo essere facto altramente et per altro modo et contra la forma de essi, et non essere observata dicta forma sino adesso como allora, et allora como adesso, irritano, anulano et casano, et ordinano et statuisseno, et hano statuito et ordinato che tutto quello fosse facto contra la | 390
 C. II A forma de essi sia et debia essere nullo et vano et casso. et ad ciò che de dicti statuti se ne habia noticia apresso qualuncha officiale et altri homini de dicta compagnia, hano ordinato transcrivere et scrivere de verbo ad verbum, como de sopra se contene, in carta caverenza, quali de continuo habiano ad stare suso la casa 395 overo stantia dove se ricoglie dicta compagnia. et perchè circha el notare, ordinare et fare dicti statuti et ordinamenti, io Bonaventura di Pallioti, nodaro al presente de dicta compagnia, ho durato fatica assai, et considerando dicti massaro, ufficiali et homini essere debito et conveniente che ogni fatica sia premiata, 400 statuendo et ordinando como di sopra, hano dato et dano plena licentia, potestate, arbitrio et bailia al massaro et ufficiali de dicta compagnia et a la maggiore parte de quilli, che tutto quello premio, sallario et mercede parerà che io, Bonaventura predicto, meriti per havere notato et reducto ne li soprascripti modo et forma como 405 di sopra se contene dicti statuti et ordinamenti, che de le intrate de dicta compagnia et ad expese de dicta compagnia sia paghato et satisfacto. et cusì statuendo mandano a dicto Petronio di Banci, sindaco de essa, me debia dare et paghare tutto quello che per dicti ufficiali o la maggiore parte de essi serà dechiarito | 410
 C. II B che io meriti per avere notati et compilati dicti statuti.

XXVI. Item hano statuito et ordinato perchè nel dì de la dominica se dà le candeles suso dicta compagnia per le più volte glie occorre disturbo et disordine in darle, che el massaro et ufficiali chiamino et appellino et nominino per nome zascuno de 415 dicta compagnia, et faciano venirli ad se, et cusì sedenti pro

tribunale gliele diano a uno a uno; prima però dade le soe a li
 puti per lo sindaco et mandati fuora de la stantia dove se con-
 grega dicta compagnia. et etiam hano voluto et voleno che de
 420 dicte candele li absenti da la congregatione se farà indicto di non
 ne debiano havere alcuna, ma solo li congregati le habiano, et
 absentes omnino careant eisdem; excepto che se el paresse al
 massario et ali officiali ovvero a la maggiore parte de essi essere al-
 cuni homini de dicta compagnia fusseno digni o de qualche pree-
 425 minentia o conditione che glie paresse a loro li dovesseno essere
 date dicte candele o mandate ad casa, questo voleno sia remesso
 nel pecto de dicti officiali o de la maggiore parte de loro et a le
 loro conscientie, et cusi del numero de tali abssenti, como etiam
 de le conditione, preeminentia, stato et grado de essi; et etiam
 430 hano voluto et voleno questo non se intenda per li officiali ab-
 sents, quali omnino habiano dicta candela sive presentes sive ab-
 sents sint et esse reperiantur.

c. 12 A

M^{DCII.} die .iiii. februarii.

Per levare la strada a molti inconvenienti sin ad hora occorsi,
 435 li infrascritti honorabili uomini, et quivi si descrivano li nomi
 di tutti gli huomini che seranno presenti dalli .xiiii. anni in su,
 quali tutti sono descritti nella matricola della compagnia delli
 Lombardi, et come huomini di tal compagnia in tutte le occor-
 renze et luoghi sono stati conosciuti et trattati, et essendo con-
 440 gregati questo dì prima domenica doppo la Purificatione, etc. di
 febraro .MDCII., giorno notissimo a tutti per la generale congre-
 gatione di detta compagnia, riformando, correggendo, dichiarando
 il statuto circa il modo d'aggregare alcuno nella compagnia, del
 quale a c. 6 nel presente vol., che comincia « Item hanno statuito
 445 et ordinato, etc. », hanno disposto, ordinato et statuito, come di-
 spongono, ordinano et statuiscono che non si possino aggregare
 persone alcune alla detta compagnia, se non servato il modo infra-
 scritto: se sarà figlio, discendente, ascendente o fratello di alcuno
 che per dieci anni sia stato in detta compagnia, sii aggregato con
 450 pagare soldi dieci, de' quali duoi al notaro, et otto al depositario

ne vaddino. et oltre si ponga il partito a fave bianche et nere che debbe essere ottenuto per la maggior parte di tutto il corporale che si troverà presente o delli trenta representanti tutta la compagnia, secondo la forma de' statuti. chè se sarà di famiglia straniera, oppure di famiglia soliti ad essere in detta compagnia, 455
c. 12 ■ ma nè figlio, discendente, || ascendente o fratello come di sopra, in tal caso debbe pagare lire .xxv., de quali due al notaro, il restante spetti alla compagnia. et de più debbe essere scrutiniato a fave bianche et nere o dalli 30 o corporale sudetto, in che si doverrà avertire, oltre li costumi et qualità delle persone convenienti ad una compagnia tale, se saranno di famiglie civile, antiche et nobili, conforme all'altre delli altri aggregati in detta compagnia. et se il partito sarà approvato per li cinque sestii delli congregati, sia ottenuto, et il scrutiniato aggregato; altrimenti nessuno possi essere adnesso nè scritto nella matricola, sotto pena 465
a chi senza la presente forma admetterà, et al notaro che scriverà, di scudi cento d'oro, et essere privo della compagnia. et pur quel tale, se ben fosse stato più descritto et approvato come huomo della compagnia, s'intenda et sia nullamente et invallidamente accettato et approvato. nè al presente statuto si possi 470
derogare se non con tutti li voti favorevoli.

Suprascriptum partitum fuit obtentum per fabas numero 69 albas et fabas numero 9 nigras.

Nota et rogatio mei Scipionis domini Hieronymi de Leonibus, civis et notarii Bononie, in archivio descripta.

475

MATRICOLA DELLA SOCIETÀ DEI BALZANI

DELL'ANNO .MCCLXXII.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. amen. omnes
infrascripti sunt de societate Balcanorum. ad honorem veri
Dey et bonum statum communis et populi Bononie facta dicta
societate tempore domini Pagani de Porta Sancta potestatis Bo-
5 nonie sub annis Domini millesimo ducentesimo trigesimo, indi-
ctione tertia.

C. 1 A

DE MORELLO STRATE SANCTI STEPHANI A STRATA SUPERIORI
CUM ILLIS DE CAPPELLA S. IULIANI.

Dom. Auxollitus de Sulsicis. Dom. Nicholaus de Ponticlo.
Dom. Ubaldinus de Ponticlo. Dom. Guido eius frater. Dom.
Petribonus fratris Girardi. Dom. Gualandus Ugolini de Filo.
Dom. Dominicus eius frater. Dom. Mathiolus Cambii condam
5 Roçiti. Dom. Iohannes eius frater. Dom. Rolandus de Bu-
gola. Dom. Aldrevandus Sestoboni. Dom. Petriçolus Merca-
dantis. Dom. Marxilius Beltrami, notarius. Dom. Bollognitus
de Brigola. Dom. Iohannes de Anconella, notarius. Dom. Iu-
lianus Guidonis Lambertini. Dom. Michilinus condam Çam-
10 braxii. Dom. Montecalvus Guidecti. Dom. Lambertus, ma-
gister lignaminis. Dom. Plevanus eius filius. Dom. Plantanigra
Guidoti. Dom. Manfredus de Sanebro. Dom. Guido filius
Bruscholi. Dom. Lambertinus Sisti, merçarius. Dom. Michael
de Vado. Dom. Iohannes, canestrarius, condam Romani. Dom.
15 Gerardus de Savigno. Dom. Pax Bonalberti. Dom. Iacobellus

- de Malavolta. Dom. Cambius de Unçola. Dom. Aldrovan-
 dinus Bonacose, calçolarius. Dom. magister Iacobellus. Dom.
 Pasqualinus condam Beninchase. Dom. Petriçolus Martini de
 Partignano. Dom. Guidoctus condam Rolandi. Dom. Michael
 condam Bonapartis. Dom. Beninsegna Iacobini de Melleto. 20
 Dom. Albertinus Falsograti. Dom. Bolognitus Bolnisie. [isti
 duo debent esse ubi signatum est ⁽¹⁾, quia remanserant per errorem]
 c. 1. n. Dom. Gerardellus Iacobini de Riolo. Dom. Guido, notarius, de
 Meseraçano. Dom. Thomaxius eius frater. Dom. Bonçanellus
 eius frater. Dom. Systus Auleverii. Dom. Çacharias Martini. 25
 Dom. Raynerius Ghislabono. Dom. Petriçolus condam Çacharie,
 calderarius. Dom. Albertus filius Benvenuti, canestrarius. Dom.
 Petriçolus Gerardini. Dom. Benvenutus Riçardi. Dom. Bo-
 nusiohannes Silvestri, pelliçarius. Dom. Çambonus Urselli. Dom.
 Deotalevi filius Michaelis, notarius. Dom. Oddo Benvenuti. 30
 Dom. Vivianus Orselli. Dom. Franciscus domini Iacobi Longhi.
 Dom. Ughitio Alberti Salsice. Dom. Petrus de Roçitis. Dom.
 Cithelus Aspectati. Dom. Cesola filius Guidocti de Tuiano.
 Dom. Bonacurxius Petriçoli, pelliparius. Dom. Bencevene Ni-
 cholay, fornarius. Dom. Petriçolus Bonapartis. Dom. Benve- 35
 nutus condam Bonaçunte de Massignis. Dom. Bonacurxius do-
 mini Guidonis Caparutii, notarius. Dom. Iacobinus domini
 Bollogniti de Brigola. Dom. Petrus Ubertini de Sancto Ro-
 phillo. Dom. Bonagrata Ioannis de Legnano, faber. Dom.
 Naximpax Petri Rubey. Dom. Aghinulfus, spadarius. Dom. 40
 Deodatus Raynerii, magister lignaminis. Dom. Petrus Alberti
 de Meseraçano. Dom. Robacunte de Pretamala, notarius. Dom.
 Iacobinus de Cultellis. Dom. Michael de Cultellis. Dom. Ge-
 c. 1. c. rardinus Tharaphyni. || Dom. Rodulfus fratris Petri de Meseraçano.
 Dom. Gabriel domini Bonacurxii de Massignis. Dom. Çagni, 45
 faber. Dom. Guillielmus Petri Bertholoti. Dom. Petrus do-
 mini Alberti Salsice. Dom. Michael Ugolini. Dom. Petrus
 Alberti Longhi. Dom. Iacobinus Bonacose. Dom. Michael
 Bonacose. Dom. Stephanus Bonacose. Dom. Martinus de Cul-

(1) Cioè a dire dopo il nome di « Bolognitus de Brigola ».

50 tellis. Dom. Iacobinus domini Merchadantis de Clavaturis. Dom.
 Dominicus Gerardi. Dom. Aldrevandus Bernardini. Dom. Re-
 vidinus Fichus de Pontuolo. Dom. Aço filius Michaelis. Dom.
 Benincasa quondam Rolandini. Dom. Nicholaus Guidonis. Dom.
 Aldrevandinus Ugonis. Dom. Iohannes de Fichis. Dom. Çe-
 55 mignanus domini Iacobini, faber. Blaxius eius frater. D. Bo-
 nacosa Rugerii. Dom. Guido Benamati. Dom. Gerardinus Bo-
 nifatii. Dom. Nicholaus, campanarius. Dom. Godiolus Bonacose.
 Dom. Bonus eius frater. Dom. Guidectus de Fichis. Dom. Ben-
 cevene Iohannis. Dom. Michael de Rotis.

DE MORELLO STRATE SANCTI STEPHANI EX PARTE INFERIORI USQUE
 AD TURLIONEM IUSTA FOSSATUM CUM BURGO SANCTI PETRONII
 ET SANCTE CRISTINE.

Dom. Pax de Brayna, notarius. Dom. Iohannes condam
 Borgipti. Dom. Bencevene condam Pacis. Dom. Ugolinus de
 Brayna, notarius. Dom. magister Nicholaus eius filius. Dom.
 Testa, murator. Dom. Teuçus de Filo. Dom. Bonusiohannes
 5 Açolini. Dom. Bonaventura de Candolis. Dom. Bonaventura
 Blaxii. Dom. Michael condam Ubaldini. Iohannellus Astanove.
 Dom. Faxolinus Astanove eius frater. Dom. Dominicus Çanelli.
 Dom. Guido de Filo. Dom. Benvenutus Ubaldi. Dom. Rigolus,
 murator. Dom. Gandulfinus, murator. Dom. Cornelius Mi-
 10 chaelis. Dom. Henregiptus gener Benintendi. Portonarius, ma-
 gister lignaminis. Dom. Michael frater condam Bonacurxii.
 Dom. Blaxius Bertholoti. Dom. Ugolinus de Genestreto. Dom.
 Michael de Castro Britonum. Dom. magister Benvenutus de
 Campeço. Dom. Naximbene de Filo. Dom. Orelus de Muxi-
 15 glano. Dom. Iohannes Iohanitti. Dom. Ubertinus Grassus.
 Dom. Ugolinus Venerii. Dom. Laçarus eius frater. Dom. Ma-
 nasse Gerardi. Dom. Iulianus Bonvixini. ¶ Dom. Fantolinus
 Tancredi. Dom. Michael Tancredi. Dom. Ughitius, calçola-
 rius. Dom. magister Albertinus. Dom. Nicholaus domine Ri-
 20 chadone, notarius. Magister Bonincuntrus de Scanella. Dom.

c. 2A

c. 2B

Ugolinus Petriçoli. Dom. Petriçolus eius frater. Dom. Petrus
 Recevuti qui fuit de Pistorio. Dom. Çamraymundus, sartor.
 Dom. Stephanus Deotacore de Clavaturis. Dom. Antonius ma-
 gistri Bonbollogni, notarius. Dom. Ugolinus Belondi. Dom.
 Iohannes Thomaxini Gravedelli. Dom. Iohannes Petriçoli de 25
 Pixana. Dom. Riçius, murator. Dom. Albertutius Iohannis
 Astanove. Dom. Bencevene Lamberti. Dom. Ubaldinus Al-
 drevandini. Dom. Albiçus Petri, bixilerius. Dom. Açolinus
 Rolandi de Sesto. Dom. Bonaventura domini Bollogniti de
 Varis. Dom. Bernardus condam Lamberti, notarius. Dom. 30
 Martixinus magistri Gerardi. Dom. Guido Naxinville. Dom.
 Guido Romengarde, notarius. Dom. Semprebene Ugolini de
 Brayna. Dom. Gerardinus Pamparati. Dom. Ugolinus Bon-
 compagni. Dom. Iohaninus Ugolini de la Costa. Dom. Don-
 dedeus de Fundatia. Dom. Bencevene, fornarius. Dom. Ben- 35
 c. 2 c venutus Bonmartini Pamparati. | Dom. Raynerius, magister
 lignaminis. Dom. Albertutius eius filius. Dom. Petrus Ra-
 morxellus. Dom. Guido condam Ugolini, cerclarius. Dom.
 Guillielmus Gratiani, fiblarius. Dom. Iohannes condam Stephani.
 Dom. Paxitus condam Cornolini, pelliparius. Dom. Marchixinus 40
 Alberici, spadarius. Dom. Bonincuntrus, sartor. Dom. Michi-
 linus Andree. Dom. Naximpax Paxiti, calderarius. Dom. Bon-
 bellinus domini Viviani, notarius. Dom. Tuçolus Arnoldi. Dom.
 Thomaxinus Bonacose. Dom. Albertinus de Merlo, straçarolus.

DE MORELLO STRATE MAIORIS A SERALIO INTUS
 CUM ILLIS DE STRATA SANCTI VITALIS.

c. 3 A Dom. Riçardus, naparus. Dom. Marchixinus Bonacose. Dom.
 Gerardus Ungarelli. Dom. Andreas frater Riçardi. Dom. Henri-
 giptus Alphyroli. Dom. Meçovilanus Bonçagni. Dom. Allegra-
 tuti eius frater. Dom. Michael Iacobini, faber. Dom. Prosperinus,
 spadarius. Dom. Loteringius condam Iohannis, notarius. Dom. 5
 Pixaninus Bonaventure, campanarius. Dom. Anthonius frater Mi-
 chilini Salsice. Dom. Bonaventura Viviani, notarius. Dom.

- Boninsigna condam Gerardi [fumans]. Dom. Bartholus Quintavallis. Dom. Guido condam Iacobini, faber. Dom. Aimericus
 10 domini Michiliti Spriolarie. Dom. Paulus Calcoli. Dom. Rolandinus, merçarius. Dom. Baronus, pelliparius. Dom. Bonaventura Marchixini. Dom. Blancus eius frater. Dom. Albertinus, merçarius. Dom. Pax Vachetini. Dom. Bonacosa Ungarelli. Dom. Michael de Bancis. Dom. Guido Negoxantis. Dom.
 15 Franciscus Gerardi. Dom. Albertutius Zacharie Marchutii. Dom. Bencevene de Luxano, notarius. ¶ Dom. Mercadante Octaviani. c. 3
 Dom. Petrus, faber. Dom. Bonpetrus Albertutii. Dom. Iacobinus, barberius. Dom. Dondedeus Tucolus. Dom. Petrus filius Guilliemi naparii. Dom. Bonusiohannes Gerardi Ungarelli. Dom.
 20 Mathiolus Guidonis Scamognosi. Dom. Marchixinus de Filuxis. Dom. Bonaventura Bonacose, pelliparius. Dom. Mellius, barberius. Dom. Albertinus Balduini [cancellatus quia commitatinus fuit]. Dom. Rinaldus Mathey Ursolini. Dom. Henricus domini Meçovillani. Dom. Raynerius de Filexis. Dom. Petrus domini
 25 Iohannis Çordani. Dom. Bonvicinus domini Pixanini, campanarius. Dom. Paulus domini Ugolini Armanitti. Dom. Paulus Remborghine. Dom. Tholomeus eius filius. Dom. Iohanninus Bonfiglioli, magister lignaminis. Dom. Thebaldinus eius frater. Dom. Ventura Bonfiglioli. Dom. Gratiolus eius frater. Dom.
 30 Iacobinus domini Meçovillani. Dom. Iohannes domini Meçovillani. Dom. magister Symon condam domini Iacobini de Sal. . . Dom. Benedictus condam domini Aymoniti naparii. Dom. Nicholas de Malpighis. Dom. Petrus de Malpighis. Dom. Symon Vicarii, merçarius. Dom. Dongenvalle de Goçadinis. c. 3 c
 35 dinis. Dom. Lançalotus de Goçadinis. Dom. Iohaninus filius Calvi. Dom. Iacobus domini Riçardi naparii. Dom. Marchus domini Guilliemi naparii. Dom. Iohannes Bonacose Ungarelli. Dom. Ricardus domini Guilliemi Medici. Dom. Arardus Bonacose Ungarelli. Dom. Petrus domini Montanarii naparii.

DE MORELLO STRATE MAIORIS A SERIALIO EXTRA
CUM ILLIS DE STRATA SANCTI VITALIS.

- c. 4 A Dom. Iacobellus Gerardi de Bolvixendis. Dom. Benedictus Gerardi Bonfantini. Dom. Iohannes qui fuit de Castro Britonum Bonifatii. Dom. Rodulfus Bonacose Guidonis Bene. Dom. Aldrevandinus Leoniti. Dom. Iacobinus Petri calegarii. Dom. Guillius nepos Gerardi. Dom. Symon condam Iohannis Martignani. Dom. Nicholaus Bencevenis, notarius. Dom. Ricardinus, sartor. Dom. Petrus Arditiōnis. Dom. Bonacurtius Bonafidey. Dom. Saxolinus, cartelarius. Dom. Albertinus Guidonis Bene. Dom. Montanarius Çacharelli. Dom. Bartholus Alberti, faber. Dom. Guidutius Bonçanelli straçaroli. Dom. Gerardus Iacobelli Bolnixendi. Dom. Marxillius Bellanis de Caxano. Dom. Ubertinus de Cervaria. Dom. Iacobus Bencevene Guidonis Bone. Dom. Petrus domini Iacobelli Gerardi. Dom. Iacobinus Iacobini Friderici. Dom. Rolandus Dandoli calçolarii. Dom. Iohannes filius Bolnixendi. Dom. Cambius Gratiadey. Dom. Gerardus Açi de Varignana. Dom. Albertus, magister lignaminis. Dom. Regiptus Arghaç. Dom. Petriçolus frater Ughitiōnis. Dom. Bencevene Iacobi Bolnixendi.
- c. 4 B Dom. Bonacosa Montanarii Çacharelli. Dom. Arientus Aldrevandini de Ladiçis. Dom. Iacobus Bonafidey. Dom. Iacobellus Iacobelli Bonaventure. Dom. Rolandus Çacharelli. Dom. Petrus Aldrevandini. Dom. Bonaventura Iohannis. Dom. Dominicus Dominici. Dom. Anthonius Arditiōnis. Dom. Petrus Clarixentis, sartor. Dom. Albiçius Deotacore. Dom. Guidaloste domini Alberti de Montecalvo. Dom. Albertus domini Guidalostis, Dom. Blaxius domini Guidalostis [filii filii militis et nobilis]. Dom. Bonifatius domini Bonifatii. Dom. Philippus Aldrevandini. Dom. Albertinus Gratioli. Dom. Ubaldus Albergati. Dom. Bartholomeus Petriçoli de Vignano. Dom. Petriçolus Ughitiōnis. Dom. Fantinellus.

MATRICOLA DELLA SOCIETÀ DELLA STELLA
DELL' ANNO .MCCLXXII.

LIBER in quo scripta sunt omnia nomina hominum societatis
 Stelle. et primo ponuntur nomina illorum qui habitant in
 quarterio porte Sancti Petri. secundo nomina illorum qui habi-
 tant in quarterio porte Steri. tertio nomina illorum qui habitant
 5 in quarterio porte Sancti Proculi. quarto et ultimo nomina il-
 lorum qui habitant in quarterio porte Ravennatis. factus et exem-
 platus per me Iacobinum notarium ipsius societatis, sub anno
 Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono indictione duo-
 decima:

10 Dom. Agnellus de Verona. Dom. Iacobus domini Boncambii.
 Dom. Trintinellus quondam Crescentii. Dom. Bonaventura de
 Sardinellis. Dom. Petrobonus eius gener. Dom. Bartholomeus
 quondam Petri de Mantua. Dom. Arditio de Verona. Dom.
 Bonagrinus de Cisano. Dom. Padoanus, batarus. Dom. Petrus
 15 de Regio. Dom. Iacobellus eius frater. | Dom. Rudolfinus de
 Cuxolingo. Dom. Avenantius domini Ezilini. Dom. Paxerus
 de Castro Britonum. Dom. Giliolus de Sancto Senesio. *Dom.
 Muçus de Colognola. *Dom. Boniacobus de Riculfis. *Dom.
 Giulichinus nepos domini Gualterii. Dom. Bontecovro de Ri-
 20 culfis. Dom. Bartholomeus Sadeboni. Dom. Grecus de Verona.
 Dom. Bonus de Mantua. Dom. Badanella de Verona. Dom.
 Henrigeptus de Valpulixella. Dom. Deolavanzi eius filius. Dom.
 Iohannes domini Henrigepti. Dom. Iacobus quondam Rodulfini.
 Dom. Partiloca de Verona. Dom. Niger, hosbergherus. Dom.
 25 Fredericus de Pignolatis. Dom. Onebene Folenghini. Dom.
 Boita de Verona. Dom. Mafeus, hosbergherus. | Dom. Verar-

c. 1 A

c. 1 B

c. 2 A

- dinus, batarus. Dom. Paxinus de Asola. Dom. Gerardus domini Dentami. Dom. Iohaninus de Bondenello. Dom. Gerardinus quondam Iohannis. Dondus quondam Andree. *Dom. Henricus de Moliseo. Dom. Vintorinus quondam Dominici. 30
Dom. Ezilinus quondam Danielis. Dom. Mercadante de Moreveio. *Dom. Bonafinus de La Cingla. Dom. Gabriel eius filius. Dom. Vivianus Infa. Dom. Bonus domine Margarite. Dom. Cavodagio. Dom. Albertinus Rafacanis. Dom. Carolus quondam Coçi. *Dom. Barbacorato. *Dom. Henricus de Colao. 35
Dom. Iacobus domini Duchi de Brixia. *Dom. Manfredinus de Padua. Dom. Çeno de Piscis. Dom. Iohannes de Verona. c. 28 *Dom. Bonifatius Troncalvero. | Dom. Florius domini Mercadante. Dom. Iohaninus de Pollicino. *Dom. Vallerianus Prosperini. Dom. Naximbene, batarus, de Verona. *Dom. Iohan- 40
nes Sthefani de Brixia. *Dom. Gerardinus de Trivisio. *Dom. Gabriel Caçadey. Dom. Henricus nepos Asay. Dom. Donricus de Verona. Dom. Petrus Çaganelli. *Dom. Petrinus de Mantua. *Dom. Bernardus de Parma. Dom. Iohaninus filius quondam Egidii de Parma. *Dom. Bartholomeus Piçolboni. Dom. Bona- 45
ventura eius filius. Dom. Rogerius Iohannis de Sancto Stephano. Dom. Iohannes de Millano. Dom. Bonifatius domini Comitis. Dom. Asay quondam Gerardi de Verona. Dom. Bonfamiglius de Verona. Dom. Iohannes, batarus, de Brixia. Dom. Bonaventura de Pallaçolo. Dom. Gerardus quondam Çeni de Verona. 50
c. 34 Dom. Thomax domini Gambarini de Verona. | *Dom. Cambius de Castagnolo. Dom. Çeno qui fuit de Lignago. Dom. Pigozus, texarius, de Verona. *Dom. Iohannes de Opeano. *Dom. Avançius de Oxellis. Dom. Richobaldus, carçator. Dom. Henrigeptus Guertii. Dom. Çarlotus eius filius. Dom. Çacha- 55
rias quondam Bertholotti Guertii. Dom. Petrobellus de Mantua. Dom. Bonaventura Dadigno. Dom. Brexanus nepos Petrobelli de Mantua. Dom. Michael Bonbelli de Colloreto. Dom. Andreas eius frater. Dom. Bergaminus, batarus. Dom. Amadeus filius Benvenuti. Dom. Martinus de Goytho. Dom. Ubal- 60
dinus de Placentia, batarus. Dom. Venturinus Ambrosii de Brixia. Dom. Iohannes de Montecaldararo. Dom. Iohaninus de Cavrara.

- Dom. Ambrosinus frater Ventrini. Dom. Iohannes domine
Dominice. Dom. Petrus de Gambara. | Dom. Bozinus quondam
65 Ventrini. Dom. Hengheldeus filius Guertii. Dom. Amadinus
de Oxellis. Dom. Iacobinus quondam Lonbardini. *Dom. Ot-
tonellus nepos Guertii carçatoris. Dom. Çambonus, batarus.
Dom. Çanibonus de Alegralore. *Dom. Iohannes Iacobelli de
Fossole. Dom. Argomentus, *Dom. Bençevenne, fratres. Dom.
70 Iacobinus Trivixanus. Dom. Vandus de Scanello. *Dom. Gra-
tianus eius frater. Dom. Aymericus, batarus. Dom. Iacobinus
Çuçi de Rofeno. Dom. Çangni de Parma, aburatator. *Dom.
Bartholus Cambii. Dom. Lanfrancus de Villa. Dom. Guilliel-
mus quondam Gliroldi. *Dom. Benvenutus Mucaycani. Dom.
75 Çaninus Çagani. Dom. Çuchellus de Verona. *Dom. Iacobinus
Maioli. Dom. Vincentius, batarus. Dom. Nicholaus domini
Henrici tintoris. | Dom. Albertinus Cignalfigo. Dom. Bartho-
lomeus de Rofeno. Dom. Bonaventura quondam David de Bon-
denello. *Dom. Iacobinus Grilli de Parma. *Dom. Ottonellus
80 filius Resclarari. *Dom. Philippus quondam Alberti de Iuta.
*Dom. Çanellus quondam Donçelli muratoris. Dom. Nicholaus
de Riculfis. Dom. Petrus Uberti de Veço. Dom. Naximbene
quondam Guidoti. Dom. Çannes quondam Iuliani de Epoli.
*Dom. Ugolinus de Campeço. Dom. Bonaventura filius domini
85 Pelicini. Dom. Laurencius Benvenuti de Bayamonte. Dom.
Bomnexus quondam Guaci de Verona. Dom. Gerardus Alberti.
Dom. Petrus de Rivaldella. Dom. Guillius Marsillii de Verona.
Dom. Albertus quondam Alberti. Dom. Iohannes Tricanterius.
Dom. Aleardus quondam Cabriellis. Dom. Milidoxius Boni de
90 Mantua. Dom. Mathiolus domini Donrici de Verona. Dom.
Petrus domini Borghexani. Dom. Gutobonus Iuliani. Dom.
Bitinus Ramberti.

Ego Gerardus Dentamis, nunc dicte societatis notarius, de
mandato domini Accurxii Lançaveglie capitanei populi Bononie
95 nomen supradicti Bitini scripsi.

QUATERNUS IN QUO SCRIPTA SUNT NOMINA HOMINUM
SOCIETATIS STELLE
QUI HABITANT IN QUARTERIO PORTE STERI.

Dom. Stephaninus de Mantua. Dom. Dominicus, parolarus.
*Dom. Mugaionus, batarus. Dom. Dignitosus de Prato. Dom.
Dondus de Pino. Dom. Desideratus de Moliseo. *Dom. Palma-
florida de Verona. Dom. Deolavanzi eius filius. Dom. Bo-
naventura Corradi. Dom. Iamboninus, notarius. *Dom. Fran- 5
ciscus, çavaterus. Dom. Albertinus filius Iohannis. Dom. Ge-
rardus eius frater. *Dom. Venturola qui stat in Pugliola. Dom.
Albertus quondam Gabrielis de Verona. Dom. Rogerius de Ve-
rona qui stat in Pugliola. *Dom. Bartholus, textor, qui stat in
c. 4 B Pugliola. *Dom. Bonetus Viviani de Verona. ¶ Dom. Armoynus 10
quondam Opizi de Verona. Dom. Iacobinus Iohannis de Parma.
Dom. Stevardus Iohannini de Parma. *Dom. Maxus quondam
Liaçari de Verona, obiit in Centu. Dom. Iacobinus Iohannis
de Asola. Dom. Cavallinus Martini Cavalli. *Dom. Riçaninus
de Monteclaro, mortus est. *Dom. Anthonius filius Iohannis 15
Alimonis. *Dom. Açalinus Lamberti de Cavrara. Dom. Petrus
Bilinus quondam Iohannis Lombardi. *Dom. Raynerius Prestate.
*Dom. Çeno Brunus de Verona. Dom. Bazalerus de Burgo
Pollicini. Dom. Thomaxinus de Argele. Dom. Iohannes frater
Nani. Dom. Geraldinus quondam Bonmartini de Burgo Lama- 20
rum. Dom. Palmirolus domini Sylvestri. Dom. Pasqualinus
de Brayna Sancti Felicis. Dom. Frugerius, furnarius. *Dom.
Thomaxinus quondam Henghelberti. Dom. Michael de Burgo
Peratelli. Dom. Iohannes de Allegralcore. Dom. Benvenutus
Michaelis. *Dom. Leuto de Gisso. Dom. Cambius de Burgo 25
c. 5 A Peratelli. ¶ *Dom. magister Egidius de lignamine. Dom. Gui-
tachinus quondam Stephanini. Dom. Bonfigliolus eius frater.
*Dom. Aldradinus qui fuit de Gisso. Dom. Barile quondam
Gandulfi de Gisso. *Dom. Ioseph quondam Boniohannis. Dom.
Dominicus Grimaldi de Rofeno. *Dom. Henrigeptus de Gisso. 30

Dom. Benvenutus de Sala. Dom. Allegretus de Petra Lata.
 Dom. Bertholdus de Petra Lata. Dom. Iuncta de Petra Lata.
 Dom. Petrus Blasii. Dom. Benvenutus de Verona. Dom. Ven-
 torinus de Brixia. Dom. Iacobus de Bretalia. * Dom. Çanellus
 35 de Floris. Dom. Raymundus quondam Raymundini. Dom. Ysi-
 nardus quondam domini Bardi. Dom. Paganellus, petenarius,
 de Regio. * Dom. Iohannes quondam Hosberti de Parma. * Dom.
 Petriçolus Michaelis de Bertalia. * Dom. Veronensis de Verardis
 de Verona. * Dom. Iohannes quondam Laurentii. | [Dom. Hone-
 40 bene Barbari de Verona. Dom. Gratiolus Iacobini. Dom. Bon-
 fante Bonoze. Dom. Grimannus domini Venaduxii. Dom.
 Petrus Guidonis. Dom. Iacobus filius Aymeriçi, batarus. * Dom.
 Guitachinus quondam Villani. Dom. Ugolinus quondam Ia-
 cobi Richerii. Dom. Mantoanus magistri Alberti. Dom. Bona-
 45 ventura quondam domini Gambarini. Dom. Martilinus Gerardini.
 Dom. Iohannes quondam Laurentii].

In nomine Domini. amen. predicta omnia nomina hominum
 societatis cancellata approbata fuerunt per nobilem virum domi-
 num Accursium Lançaveglam honorabilem capitaneum populi Bo-
 50 nonie, salvis omnibus statutis et ordinamentis et reformationibus
 populi Bononie factis et faciendis, et salvis preceptis ipsius domini
 capitani et honore et arbitrio ei dato et concesso.

Ego Bonifacius Botacius, notarius dicti domini capitani pro
 tempore ipsius, scripsi.

QUATERNUS IN QUO SCRIPTA SUNT NOMINA
 HOMINUM SOCIETATIS STELLE
 QUI HABITANT IN QUARTERIO PORTE SANCTI PROCULI.

* Dom. Iacobus de Datis. Dom. Michael Iohannis spadarii.
 * Dom. Fridericus Iohannis spadarii. * Dom. Iulianus de Cata-
 riüs. * Dom. Vucozius eius frater. * Dom. Anthoniolus de Mu-
 siglano. Dom. Florius Muçi. Dom. Amadinus quondam Oli-
 5 boni. * Dom. Bonetus Randisii. Dom. Galvanus de Mulinellis.
 Dom. Muzius Olivieri. Dom. Amadeus de Verona, textor.

- *Dom. Petrus domini Iosephy. *Dom. Ottolinus de Vincentia.
 c. 9 B *Dom. Gerardinus de Datis. || *Dom. Raynaldinus de Maciis.
 *Dom. Capellanus, sartor. *Dom. Raynerius, furnarius. Dom.
 Petrus de Datis. Dom. Gerardus, batarus. Dom. Codagnellus 10
 de Verona. Dom. Petretus frater Gerardini de Datis. *Dom.
 Negrobonus de Puvigliis. Dom. Alexander Bescoti. *Dom.
 Leonardus Alberti de Mantua. *Dom. Sturionus de Verona.
 *Dom. Bartholomeus de Puviglano. Dom. Petrus de Mantua.
 *Dom. Valerianus, tinctor. *Dom. Henghelbertus eius filius. 15
 Dom. Bolognetus, brentator. Dom. Forzanus de Verona. Dom.
 Bonifatius nepos Iacobini. Dom. Manfredus qui fuit de Cre-
 mona. Dom. Iacobinus de Brixia. Dom. Caputius, batarus.
 *Dom. Petrus, batarus, de Parma. *Dom. Rolandinus de Subto-
 gardi. Dom. Plumatus, textor. Dom. Gerardus quondam Al- 20
 c. 10 A debrandini. || Dom. Brocardus de Mantua. Dom. Iohaninus Ri-
 chi de Brixia. Dom. Dominicus de Ugiano. Dom. Iacobinus
 Longus. Dom. Iohannes Bascola de Verona. Dom. Ravazolus
 de Verona. *Dom. Cesta, batarus. Dom. Trentinus de Vallezo.
 Dom. Iacobinus de Burgo Argenti. Dom. Guilelemus de Corado. 25
 Dom. Petrizolus de Brixia. *Dom. Bonadomane, hosbergerus.
 Dom. Ynibaldus de Burçella. Dom. Temperadinus de Verona.
 Dom. Altigranus, draperus. Dom. Contadinus Burçelle. Dom.
 Saltarinus, batarus. Dom. Rodulfus de Cisano. Dom. Bona-
 ventura quondam Bachi. Dom. Naximbene de Brixia. Dom. 30
 Iohaninus gener Lanfranchini. Dom. Cazanemicus de Mantua.
 Dom. Rigacinus Maze. Dom. Rogerius quondam magistri
 c. 10 B Alexandri. || Dom. Alexandrinus, batarus. Dom. Guido de Fullis.
 Dom. Petrobonus quondam Vitalis, textor. *Dom. Cordonus
 nepos Parmexani. Dom. Bençevane de Florentia. *Dom. 35
 Andreas, batarus. Dom. Artiminus de Florentia. Dom. Ia-
 cobinus Besogni. *Dom. Muçius domini Rodulfi de Cisano.
 Dom. Boca de Cane. Dom. Mançus de Mantua. Dom.
 Benaduxe de Brixia. Dom. Dalismanus de Verona. *Dom.
 Gerardinus Onebene Rubei. Dom. Iohaninus quondam 40
 Uberti de Sellis. Dom. Iohaninus Gerardi napparaii. Dom.
 Petrachinus domini Bartholomei de Campana. *Dom. Ray-

- nerius eius frater. Dom. Ricardus quondam domini Bonalberti de Ramisinis. Dom. Gerardus eius frater. *Dom. Albertutius
 45 quondam domini Benvenuti de Ramisinis. *Dom. Maninus Boni-
 iohannes Scaze. Dom. Rolandus, tagliator. Dom. Guillelmus,
 tinctor, de Pontremulo. ¶ Dom. Bonaventura quondam Guillelmi
 de Cari. Dom. Benaxutus, textor. Dom. Amadinus quondam
 Dalfini de Verona. *Dom. Gerardinus de Iseo. Dom. Bonado-
 50 mane Iohannis Scudizoli. Dom. Armoynus quondam Iohannis
 Nerboti de Verona. Dom. Iacobus quondam domini Petriçoli
 de Ramisinis. Dom. Bonacini quondam Edi. Dom. Caninus
 quondam Labaçi. Dom. Philippus filius Petri de Brixia. Dom.
 Corginame quondam domini Bonalberti de Ramixinis. [*Dom.
 55 Michelicus quondam Petrizolli paltronis. Dom. Rolandinus quon-
 dam Gratiolli texarini. Dom. Guillielmus quondam Pasqualis.
 Dom. Matheus Petri de cappella Sancti Stephani iuniore. Dom.
 Bartholomeus Bonalberti de Ramixinis].

c. 11 A

QUATERNUS IN QUO SCRIPTA SUNT NOMINA
 HOMINUM SOCIETATIS STELLE
 QUI HABITANT IN QUARTERIO PORTE RAVENNATIS.

- *Dom. Ugutio de Bambis. Dom. Petrus, pelliparius. *Dom.
 Bonromeus, iudex. Dom. Iacobinus de Corvaria. Dom. Guido
 de Fontana. Dom. Martinus eius filius. Dom. Bonmeiorus
 quondam Alberti. *Dom. Bonapax de Brixia. *Dom. Eçilinus
 5 de Verona. Dom. Iacobinus de Medicina. *Dom. Onebene
 Rubeus. *Dom. Nicholaus Abbatisse. Dom. Desideratus de Ve-
 rona. Dom. Antonius eius filius. Dom. Albertus domini De-
 siderati. ¶ Dom. Gualabrunus Genuini. Dom. Iohannes Rusti-
 ghelli. Dom. Iohannes Ubaldini. Dom. Bonadomane Scupa.
 10 Dom. Ottonellus Rache. *Dom. Balardinus, çavaterus. Dom.
 Falcus, hosbergerus. Dom. Gerardus de Sancto Petro Martiri.
 *Dom. Çagnibonus de Verona. Dom. Iohannes de Faventia.
 Dom. Iohaninus Rolandini de Puçicalvuli. Dom. Negoxante de
 Ugiano. Dom. Ghisilardus de Subtufunti. Dom. Andreas

c. 11 B

Ostexani de Verona. Dom. Bonaventura de Brocalindosso. 15
Dom. Guido de Brocalindosso. Dom. Fredericus, batarus. Dom.
Dinarinus de Trivisio. Dom. Guilichinus, batarus. Dom.
Iacobinus Bixella. *Dom. Guillielmus Florii de Verona. Dom.
Stoxellus de Mantua. Dom. Defenzanus, çavaterus. Dom. Ge-
c 12 A rardinus Oddi Mazochi. || Dom. Avanzus frater Nani. Dom. Io- 20
hannes Avançi Humiliati. Dom. Bonacursius quondam Symoniti
tinctoris. Dom. Thedericus quondam Ferri de cappella Sancti
Michaelis de Lebroseto. Dom. Petrus, hosbergerus, quondam
Crescenti. [Dom. Iacobus quondam Boniny. *Dom. Pax Zam-
baldi. Dom. Andriolus, petenarius. Dom. Coradus Todescus, 25
batarus. *Dom. Buvalelus domine Beatrixie. Dom. Bertholus
Petri Lunghi. Dom. Bonavolta Petriçoli. Dom. Franciscus
Segnoritti de cappella Sancti Petri martiris. Dom. Guascettus
Artinixii].

MATRICOLA DELLA SOCIETÀ DEI TOSCHI

DELL'ANNO .MCCLIX.

CON AGGIUNTE DEGLI ANNI SUCCESSIVI

FINO AL .MCCLXXIII.

IN nomine Domini nostri Ihesu Christi et gloriose eius matris
beatique Iohannis Batiste et evangeliste et omnium sanctorum.

C. 1 A

Liber continens nomina hominum fraternitatis et societatis
Tuscorum, qui reperiuntur Bononie, per quarteria factus.

5 Hoc est exemplum unius libri societatis Tuscorum et frater-
nitatis, in quo continentur omnia nomina hominum fraternitatis et
societatis Tuscorum, factus sub anno Domini millesimo ducen-
tesimo quadragesimo octavo, indictione sexta, tempore domini
Bonifacii de Cari potestatis Bononie et dominorum Berecordati
10 domini Lutii, Iacobi draperii, Pauli cunçatoris, Compagni Bandini
ministralium, et domini Lutii Zannis Lutii massarii. factus et
exemplatus fuit iste liber tempore domini Iacobini Rangoni po-
testatis Bononie et dominorum Bartoli domini Vinte, Guidonis
de strata Sancti Stepani, Bencevennis Medici et Iacobi Biliotti
15 ministralium et domini Tunixi de Muchitis massarii dicte so-
tietatis, sub anno Domini .MCLVIII. indictione secunda.

DE QUARTERIO PORTE STERII.

* Dom. Accursius, doctor legum. Dom. Franciscus, doctor
legum. Dom. Cervottus, doctor legum. Magister Iohannes
prior Sancte Marie Maioris. Aymannus de Asti. Rainerius
frater Benvenutus Raynerius | Ma-
5 gister Petrus de Cortona. * Billioctus de Gualcheriis. Cambius,
Iacobus, Guido, fratres, filii dicti Biliotti. Bonavitus Ubaldi,

C. 1 B

sartor. * Benvenutus, sartor. Bonaccursus, specialis, de Luca.
 * Bonavitus, calçolarius, de Prato. Angellus, merçarius. * Angel-
 lus, notarius. Fides, merçarius. Raynerius de Civitate Castelli.
 * Raynerius Gallutii. * Magister Rambertus de Poço Bonici. Ben-
 venutus de Mugnis. * Bonaccursius de Strallis. * Iacobus de
 Monte Varchi. * Tomax de Camarino. * Iohannes, scriptor, de
 Castello. * Ranutius, sartor. Bonfiglus, Zanitinus, fratres, filii
 c. 2 A Rolandi. || Ventura de Santa Maria Maiore. Accarixius, specialis.
 Benedictus de Cortona. Magister Grifolinus de Aritio. Magister
 Guglielmus de Aritio. * Bonaventura, sartor, de Burgo Policini.
 * Benvenutus, qui fuit de Cortona. * Bonacosa, magister ligna-
 minis. * Racolinus de burgo Sancti Laurentii. * Rentius filius.
 Benni Rencelli, nepos Billiotti. Segna filius Bencevennis. Neri
 condam Andree et Monte Andree.

Millesimo ducentesimo sexagesimo, indictione tertia, tempore
 dominorum Benasai, Golferami, Çanni tintoris et Peterçoli orto-
 lani ministrorum societatis Tuscorum et Tacchi massarii, infra-
 scriptus fuit scriptus et positus in libro societatis ultimarum sex
 mensium domini Lanfranchi Ususmaris potestatis Bononie:

* Dom. Aldrebandescus Bellondi. [cancellatus quia alias
 scriptus est].

Ego Bonusvicinus Franchutii, nunc notarius dicte societatis,
 predictum scripsi.

Millesimo ducentesimo sexagesimo primo, indictione quarta,
 die .x. intrante aprili, tempore dominorum ministrorum Iacobi
 Miglacci, Çunte, Uguicionis, Luchesii Bonavie et Albertini sellarii
 massarii, domini Spinelli gonfalonarii Leutii condam Berecordati, in-
 frascripti fuerunt scripti in libro societatis Tuscorum in primis sex
 mensibus regiminis domini Mathei de Coreço potestatis Bononie:

* Rainucius Lotheringhi Bonfantini. * Abate filius Avanti de
 Florentia. * Iohannes Guidutii de Pistorio.

Ego Bonusvicinus Franchutii, nunc notarius dicte societatis
 loco Paçis absentis, nomina predictorum scripsi.

40 .MCCLXII. indictione quinta, die decimo intrante septembre:

Dom. Aldebrandiscus Bellondi. Dom. Iacobus eius filius.

Ego Iacobinus condam Aldrovandini feratoris imperiali auctoritate et nunc dicte societatis notarius, predictos dominos Aldobrandiscum et Iacobum posui et scripsi, presentibus dominis Bacco
45 et Bonaventura ministralibus societatis.

.MCCLXII. indictione quarta:

Magister Iohannes frater magnus Iohannis prioris Sancte Marie Maioris.

Receptus fuit in fraternitate societatis sub anno et indictione
50 predicta, tempore dominorum Bacchi, Bonaventure de Sancta Tecla, Çagne de Gaglano et Iuliani straçaroli ministrarium et Leucii massarii, et in ipso libro scriptus per me Iacobinum condam Aldrovandini, nunc societatis notarium, et in presentia dictorum dominorum Bacchi, Bonaventure et Çagni ministrarium.

55 .MCCLXIII. indictione septima:

* Dom. Guillelmus filius quondam domini Accursii. * Benvenutus Bonacursii de Gualdo.

Recepti fuerunt in societate sub anno et indictione predicta, tempore dominorum Berardi de Valle, Venture de Capreno, Bon
60 michele draperii et Iacobi Vinte notarii et Guidonis domini Çacharie massarii, et in hoc libro scripti per me Bonvicinum Franchutii notarium societatis, in presentia dominorum Bonimichaelis et domini Çacharie et Leutii Inscontri domini Berardi ministrarium.

65 Ubertus frater magistri Angelerii.

Fuit receptus in dicta societate sub anno et indictione predicta, tempore predictorum ministrarium, et per me Bonvicinum Franchutii notarium in dicto libro scriptus.

* Piglus Benvenuti sartoris.

70 Receptus fuit in societate tempore domini Çacharie Leuci, Çagni de Gaglano, Benasai de strata Castillione et Bonaiuti sartoris

ministrarium et Petri de Urceis massarii, sub anno Domini .MCCLXVII. indictione .x. tempore domini Çanni Dandoli potestatis Bononie in primis sex mensibus.

Ego Iacobinus condam Aldrevandini feratoris imperiali aucto- 7
ritate et nunc dicte societatis notarius, in presentia dictorum mi-
nistrarium dictum Piglum scripsi in hoc libro.

c. 34

*.MCCLXVIII. indictione duodecima.

Dom. Ubaldinus de Ardimannis de populo Sancti Benedicti.

Receptus fuit dom. Ubaldinus predictus in societate in primis 8
sex mensibus domini Uberti de Fontana potestatis Bononie, tem-
pore domini Çacharie Leucii, Pratrixii de Prato, Bonacursii Gual-
ferani, Luchixii Bonaventure, Benasai draperii et Bernardi de Val-
libus ministrarium et Çuti quondam Petri massarii societatis, et
in hoc libro scriptus in presentia dictorum primorum quinque mi- 8
nistrarium per me Iacobinum condam Aldrevandini, nunc socie-
tatis notarium, die .xiiii. intrante aprili.

Millesimo ducentesimo sexagesimo nono, indictione duode-
cima:

Accurri domini Aldrevandischi Belondi.

Receptus fuit dictus Accurrius in societate ultimorum sex men-
sium domini Alberti de Fontana potestatis Bononie et tempore do-
minorum Iacobi Frontis, Bonezunte de Calcina, Lutii de Lutiis,
Bertoletti Amati, per me Ioannem condam Ugolini de Gaglano,
nunc dicte societatis notarium.

Putius filius Fratosii qui fuit de Luca. *Dom. Ventura do-
mini Prepositi. Gerardus Rubei. Lambertus Ugolini.

Anno Domini .MCCLXX. indictione .xiii. recepti fuerunt pre-
dicti in societate Tuscorum tempore Gerardini condam Bence-
vennis, nunc dicte societatis massarii, et scripti per me Zannem 1
quondam Ugolini de Gaglano, nunc dicte societatis notarium,
primorum sex mensium domini Guidonis de Corigio potestatis
et domini Henrigipti confallonerii capitanei populli Bononie.

Homodeus Mercati nepos Bonaiuti sartoris.

- 105 Receptus fuit predictus in societate in primis sex mensibus regiminis domini Lanfranchini de Maloscello potestatis, tempore dominorum Pratixii de Prato, Guidonis de Meçalla, Cytadini Mariscalchi et Philippi Pauli ministrorum societatis et Rolandutii tintoris massarii, sub anno Domini .MCCLXXI. indictione .xiiii.
110 et per me Bonumvixinum Franchutii notarium in dicto libro scriptus.

Magister Auçellanus.

c. 3 ■

- Receptus fuit in societate in ultimis sex mensibus regiminis domini Luchitti de Gatalluxiis potestatis Bononie, tempore domi-
115 norum Iacobi de Matuglano, Gevenomi Frontis, Cagni de Gagliano, Bernardini Arnaldi, Guidoni de Meçalla, Dari Pavaoli, Nicholai Hostexani, Bertoloti de Curionibus ministrorum societatis, sub anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo secundo, indictione .xv. et per me Bertolomeum Blaxii notarium scriptus.

- 120 Massarius Iohannis de Prato.

- Fuit receptus in societate et per me Bonvicenum Franchutii notarium scriptus in dicto libro de mandato ministrorum societatis in primis sex mensibus regiminis domini Guidecti de Pontecharali potestatis Bononie et Ymole, tempore dominorum Rolandutii tintoris, Bonaiuti sartoris, Rugerii fiblarii, Symanchi de Ferro, Petri Abraçabenis, Bertholomei notarii, Iacobi Ammanati et Philippi Pauli ministrorum societatis, sub annis Domini .MCCLXXIII. indict. prima.

DE QUARTERIO SANCTI PETRI.

- *Magister Sinigardus. Magister Açolinus, notarius. Iacobus Iacobi draperii. *Iacobus, sellarius. Ranucinus, fiblarius. *Benvenutus eius frater, Albertinus, sellarius. *Rugerus, fiblarius, condan Benintendi de Meçalla. *Guido Batiloro de Luca. *Guidobellus eius filius. *Guirerius de Sancto Marco. *Baccus, capellarius. Bonamança, straçarolus. Vintura Bonnici de Gualdo.

c. 4 ■

- *Bonaventura de burgo Sancti Laurentii. *Ricomanus de Cordis. Raynerius eius gener. *Bandinus de Curionibus. *Gerardus, notarius. *Boncomplutus, straçarolus. *Vintura, calçolarius, filius
- c. 4 B Accursii. *Çannes Petri, calçolarius, de Mascarella. || Ugolinus de 1
Mascarella. *Cristianus, tintor. *Albertutius eius filius. *Amatus de Sancto Marino. Dominicus Ugolini tuschi. *Iacobus Vinte, notarius. Albiçus eius frater. *Bonsignore, sartor. *Tosti Belundi. *Aldrevandinus filius Righi. *Guidolinus de Pistorio. Aldrevandinus Mucichinus. Bolognitus, Çunta, fratres, 1
filii dicti domini Aldrevandini. *Petriçolus, ortolanus. Bonafides de Curionibus. Iohanes eius filius. *Ugolinus frater dicti Bonafidei. Bondi de Maxignis. *Ugolinus Guardii. *Paganutius eius
- c. 5 A frater. *Nicola de Curionibus. Bonaçunta de Ymola. || Rolan-
dinus Açonis Guigle. *Bonafides, cuñçator. *Martinus Amanati. 2
*Bonaiaunta eius filius. *Ugutio de Curionibus. Çunta eius filius. *Paulus Bonazunte. *Bonacursius de Curionibus. Bertolottus Amanati. Meglore eius frater. *Bonamichus frater Amanati. Iacobus eius filius. *Prugnolus, cuñçator. Siglatus eius frater. Bonusmichael Deutesalvi. Deutesalvi eius filius. 2
*Vinci Bonifacii. *Palmirolus Benintendi. *Alexius eius frater. *Coradinus, notarius. *Benatius Amanati. *Martinus eius frater.
- c. 5 B *Rustighellus frater Rolandini. || Bonaiutus de Curionibus. Deu-
tisalvi de Valle. *Montiregius, hosbergerius. *Brunittus, dra-
perius. *Blaxius eius filius. *Fantinus frater Brunitti. *Bo- 3
nacursius eius filius. *Bencevenne, ortolanus. *Raynerius, ortolanus. *Vinci frater abbatis. *Montone abbatis. *Maça filius Prosperii. Angelinus de Prato de Burgo Palee. *Matheus, straçarolus, de Trevi. Iulianus eius filius. *Iacobinus Apaglati. *Apaglatus, straçarolus. Girichus de Prato. *Be- 4
nevenuto de Prato, ortolanus. *Iohaninus eius filius. *Paganinus, beriterius. *Arrichus, pelliparius. *Çannes de Castro.
- c. 6 A *Bencevenne de Planorio. Bencevenne eius nepos. *Iohan-
ninus de Spelli. *Bencevenne, ferator. *Betivutus, faber. Ugu-
tio eius frater. Mapheus Bencevennis de Florentia. Bencevenne 4
filius Çannis. *Aviçutus, salarolus. *Tusculus de Cavrenno.
*Recovrus, callegarius. *Blanchus Mellioris. *Barone eius frater.

*Rodulfus Bruniçi. Cursius, *Amorettus, fratres, eius filii.
 Dondideus, frenarius. *Hostexamus, piscator. *Andreas con-
 45 dam Naximbene cunçatoris. *Bonus in Michael condam Bru-
 nitti. *Iohanellus Aldegarde. Çunta filius Benaiuti. Guido
 Barixanus. ¶ Guasconus, specialis. *Benvenutus filius Raynerii
 cunçatoris. Iohanninus, Vinturola, fratres, filii Bonacursii. *Rusti-
 gellus filius Nicole. *Rolandus filius Ugolini Guardi. Filippus
 50 filius Pauli Bonazunte. Iacobinus Fornarie, notarius. Nicolaus
 Rustigelli de Vernio. Petrus filius Mazi qui fuit de Perusio. Bo-
 naguida filius Vinci. Petrus filius condam Restorii. *Gerardus
 condam Tusci de Cavrenno. Rochus condam Iohannini de Spelli.

c. 6 ■

Millesimo ducentesimo sexagesimo primo, indictione quarta,
 55 tempore dominorum ministrarum Iacobi Miglatii, Luchisii Bo-
 navie, Çunte Uguitionis et Albertini sellarii et domini Spinelli
 Ronçonis massarii, infrascripti fuerunt scripti et positi in libro so-
 cietatis in primis sex mensibus domini Mathei de Corigio pote-
 statis Bononie, presentibus ipsis ministraribus :

60 Michael quondam Bonifatii sellarii. Venture Çhaçati de Mu-
 sello.

Ego Bonusvicinus Franchutii, nunc notarius dicte societatis
 loco Pacis absentis, nomina predictorum scripsi.

Dom. Iustus Guidalosti de Pistorio.

65 Predictus Iustus fuit examinatus et receptus in societate se-
 cundum formam statutorum societatis, sub anno Domini millesimo
 ducentesimo sexagesimo secundo, indictione quinta, tempore do-
 minorum Iacobi Vinte, Iacobi draperii, Iacobini Limpe et Bon-
 micheli Deotisalvi ministrarum societatis et Bacci massarii, et
 70 scriptus in libro societatis per me Bonumvicinum Franchutii, nunc
 notarium dicte societatis.

MCCLXII. indictione quinta.

c. 7 ▲

Guidaloste filius domini Iusti de Pistorio. Gratianus, Rolan-
 dinus, fratres, filii condam Çunte. Rolandinus de Villanova.
 75 Melliore filius Rustigelli.

Recepti fuerunt in societate sub anno et indictione predicta, tempore dominorum Bacchi capellarii, Bonaventure de Sancta Tecla, Çagni de Gaglano et Iuliani straçaroli ministrarium societatis et Leucii massarii, et in ipso libro scripti per me Iacobinum condam Aldrebandini feratoris, nunc notarium societatis, in presentia dictorum dominorum Bacchi, Bonaventure et Çagni ministrarium. 80

.MCCLXIII. indictione sexta.

Benvenutus, fiblarius, filius Bençevenni. Bonaiutus, sellarius. Beninchasa de Gubio.

Predicti fuerunt recepti in societate sub anno et indictione 85 predicta, tempore dominorum Çunte Uguitionis, Çagni de Gaglano, Çunte tintoris, Iacobi Beninchase, Bernardini Arnoldi et Ranucini fiblarii, et in hoc libro scripti per me Bonvicinum Franchutii notarium societatis, in presentia dictorum ministrarium, videlicet Çagni de Gaglano, Çunte Uguitionis et Ranucini fiblarii 90 ministrarium.

Dainisius condam Petri de capella Sancti Martini de Aposa. Ivanus condam Iacobi de Florentia.

Recepti fuerunt in societate predicti duo sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, indictione septima, in 95 ultimis sex mensibus regiminis domini Andree Çeni potestatis Bononie, tempore dominorum Iacobi Vinte notarii, Bonmichaelis de Vignatio, Venture de Cavrenno, Berardi de Valis ministrarium et Guidonis de Leutiis massarii societatis, in hoc libro scripti per me Pacem Francucii notarium nunc dicte societatis, in presentia 10 ministrarium predictorum.

Dom. Iacobus de Schalo de Florentia. Spina eius filius. Ugo Spina.

Recepti fuerunt in societate predicti sub anno et indictione predicta et etiam tempore dictorum ministrarium et massarii, et 10 in eorum presentia in dicto libro scripti per me Bonvicinum Franchutii notarium dicte societatis in ultimis sex mensibus domini Andree Çeni potestatis Bononie.

Beninchasa de Lameriis qui fuit de Florentia. Guido Tuscus
110 de Mascharella.

Recepti fuerunt predicti in societate sub anno Domini millesimo ducentesimo .LXV. indictione octava, tempore dominorum Rolandini Açonis Cuigle, Çagni de Gaglano, Rugerii fiblarii, Bernardini Arnoldi ministrarium, Iohannis de Leutiis massarii
115 societatis, et in presentia dictorum ministrarium, scilicet dominorum Zagni, Rolandini et Rugerii, per me Bonvicinum Franchutii notarium dicte societatis scripti in dicto libro societatis in primis sex mensibus domini Guillelmi de Saxo potestatis Bononie.

.MCCLXVI. indictione nona.

c. 7^a

120 Iacobus filius Amati de Sancto Marino.

Fuit receptus in societate tempore Bacci cappellarii, Çunte tintoris, Rocci Iohannini de Spelli, Salutati de Pistorio ministrarium et Phylippi Pauli massarii, et per me Bonvicinum Franchutii notarium societatis scriptus in hoc libro, in presentia dictorum ministrarium.

125 Petrus Çagni de Montepoli. Magister Bartholus, medicus. Iohannes domini Bondi de Maxignis. Mittius filius Cursii. Guitto Iacobi sellarii.

Recepti et scripti fuerunt in societate predicti quattuor tempore domini Çacharie Leutii, Çagni de Gaglano, Benasai de strata
130 Castelli et Bonaiuti sartoris ministrarium, et ipsorum presentia et tempore domini Petri de Urceis massarii, sub anno Domini .MCCLXVII. indictione .x. ego Iacobinus quondam Aldrebandini feroris imperiali auctoritate et nunc dicte societatis notarius scripsi.

Millesimo ducentesimo sexagesimo nono, indictione duode-
135 cima.

Dom. Baldus domini Iacobi de Passignano. Dom. Compagnus Çaffari.

Recepti fuerunt in societatem dicti Baldus et Compagnus in primis sex mensibus regiminis domini Alberti de Fontana potestatis Bononie, tempore domini Çacharie Leucii, Pratixii de Prato,
140 Benasai draperii, Bonacursii Gualferami, Luchixii Bonavie, Berardi

de Valle ministrorum et Çirti condam Petri massarii societatis, in hoc libro scripti in presentia dictorum primorum quinque ministrorum per me Iacobinum quondam Aldrebandini, nunc dicte societatis notarium, die .xiiii. intrante aprili.

145

Millesimo ducentesimo sexagesimo nono, indictione duodecima.

*Bonaxius Petri. Amorittus filius domini Rolandini Azonis Guigle. Rodulfus filius condam Raynerii Bonifatii tintoris.

Recepti fuerunt in societatem predicti Bonaxius, Amorittus, Rodulfus ultorum sex mensium domini Alberti de Fontana potestatis Bononie et tempore dominorum Iacobi Francisci Bonazunte de Calcina, Lutii de Lutiis, Bertolotti Amanati ministrorum et Bonvicini Francutii notarii, massarii dicte societatis, et scripti in hoc libro in eorum presentia per me Zoannem condam Ugolini de Gaglano, nunc dicte societatis notarium.

150

155

Tholomeus, cui dicitur Banbozale, filius Yvani. *Baglonus, sellarius. *Dom. Petrus Benincase. Iohannes Bardonis filius Dominici de Bargaza. Paulus nepos Martini. *Henricus condam Maze, notarius. Aldrevandinus Angellotti.

160

Anno Domini .mccclxx. indictione .xiii. recepti fuerunt predicti in societatem, tempore Gerardini condam Bencevenis massarii dicte societatis, et fuerunt conscripti in isto libro per Zan-nem condam Ugolini de Gaglano, nunc notarium societatis Tuscorum, primorum sex mensium domini Guidonis Corigii potestatis et domini Henrigipti confallonerii capitanei Bononie.

165

c. 8 A

Bertholomeus domini Blaxii. Nicolaus domini Hostexani. Betholus Iacobi Sguaragle. Phylippus filius Albiçi Vinte. Rigittus filius condam Andree. Petrus domini Nicolay de Curionibus. Feci condam Bernardi, berreterius.

170

Recepti fuerunt predicti in societatem in primis sex mensibus regiminis domini Lanfranchini de Maloscello potestatis Bononie, tempore dominorum Pratixii de Prato, Guidonis de Meçalla, Cyadini Mariscalchi et Phylippi Pauli ministrorum societatis, sub anno

- 175 Domini millesimo ducentesimo .LXX. primo, indictione .XIII. et per me Bonvixinum Franchutii notarium in dicto libro scripti.

Tadeus condam domini Aldrovandini Mucichini. Bolognitus domini Symonitti de Maxignis. Baldus filius Marabutini. Thomaxinus Ubertini, sartor. Ugolinus filius Gerardi de cap-
 180 pella Sancte Marie Maioris. Deodatus Angelini Triccholi. Bon-
 signore filius Guerrerii. Dom. Çunta Cortese, hospitator. Ray-
 nerius Bonafidei medici. *Benvenutus Degolatus.

Recepti fuerunt predicti in societatem in ultimis sex mensibus
 regiminis domini Lanfranchini de Maloscello potestatis Bononie,
 185 tempore dominorum Leucii de Leuciis, Mercati Bonifatii, Bacchi
 capellarii et Bonaiuti sartoris ministrarium et Luchixii mas-
 sarii, sub anno Domini .MCCLXXI. indictione .XIII. et per me
 Bonvixinum Franchutii notarium scripti in dicto libro de man-
 dato ministrarium predictorum.

- 190 Dom. Brunittus Merandi de capella Sancti Senixii.

Receptus fuit in societatem in ultimis sex mensibus domini
 Luchitti de Gatalluxiis potestatis Bononie, tempore dominorum
 Iacobi de Matuglano et Gevenomi Frontis, Çagni de Gaglano,
 Nicholai Hostexani, Guidoni de Meçalla, Bernardini Arnaldi,
 195 Clavi penaioli et Bertolati de Curionibus ministrarium societatis,
 sub anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo secundo,
 indictione .XV. et per me Bertolomeum Blaxii notarium scriptus.

Antoninus filius Bençeveni. Bolognitus filius domini Bon-
 michelis.

- 200 Predicti duo fuerunt recepti in societatem et in dicto libro
 scripti per me Bonvixinum Franchutii notarium sub anno Do-
 mini .MCCLXXIII. indictione prima, in primis sex mensibus
 regiminis domini Guidesti de Pontecharali potestatis Bononie,
 tempore infrascriptorum ministrarium, videlicet dominorum Ro-
 205 landucii tintoris, Rugerii fiblarii, Bonaiuti sartoris, Petri Abraça-
 bene de Ferro, Bertholomei Nome et Iacobi Amanati, de mandato
 dictorum ministrarium.

c. 8 B Dom. Neri, Dom. Gallus, Dom. Albertus, fratres et filii quondam domini Rainerii Gallutii.

Positi fuerunt et scripti in libro societatis tempore domini Bondi massarii societatis per me Iacobinum quondam Aldrobandini ferat- 210
toris, notarium dicte societatis, sub anno Domini millesimo ducen-
tesimo septuagesimo tertio, indictione prima, tempore ultimorum
sex mensium domini Guidesti de Pontecarali potestatis Bononie
et Imole. 215

DE QUARTERIO PORTE RAVENATIS.

c. 9 A *Dom. Stephanus de Ferro. *Dom. Berecordatus domini Lutii.
*Dom. Zacharias eius frater. Amideus, Lutius, fratres, filii do-
mini Benrecordati. Çannes Lutii. *Lutius eius filius. Lu-
nardus qui dicitur Pitetus, Marchus eius frater, eius filii. *Ia-
cobus de Grecha. Berlengerius Ugonis. *Martinus, sellarius. 5
*Ugolinus, capestrarius. Guererius eius frater. Otonellus de
Pistorio. *Cognoscente, capestrarius. *Bonandrinus de Ferro.
Bonamichus condam Boninsegne. *Sustegnus Conventi. *Fla-
mingus, tabernarius. *Falconerius Bonici. ¶ Heredes Gentilis.
c. 9 B *Guido de Curionibus. Raynerius de Curionibus. Bonafides 10
de Curionibus. *Benci eius frater. Guido Gerardini de Curio-
nibus. *Recivutus, tintor. Petrus Ugipiti de Curionibus. *Bo-
niçus Rugerii de Florentia. *Mañabichus, specialis. Bonaguida
Deovitis. *Ottobonus eius frater. *Deutiguardi frater Bonaiuti.
Guidone de Meçalla. *Michael eius frater. Iacobus de Oleo. 15
*Bene Mencutii. *Henricus Malagamba. *Falchus Pacis eius
frater. Spinellus, albergator. Iacobus eius nepos. *Fronte,
ameçator. Albertus, pistior. ¶ *Guidaloste, faber. Iacobinus
c. 10 A eius filius. *Coradinus de Vivario. *Guidolottus, sartor, de Prato.
Iacobus, Benvenutus, fratres, eius filii. *Francutius de Vivario. 20
Bonvicinus, Baldança, *Paxe, fratres, eius filii. *Mercadante,
tintor. *Ugolinus eius frater. *Symonittus, tintor. *Baldanca,
albergator. Aldrevandinus eius frater. Folignus de Roncastaldo.
Pandulfus, Guido, fratres, eius filii. *Aldrevandus Passacerius
Bonaiutus, *Borghixius, fratres, eius filii. Luchese de Oleo. 25

- *Benvenutus, pistor, de Sancto Petro in Sevi. Iohanes Ugucio-
nis de castro Sancti Petri. *Forte, pistor. *Meçotuscus, faber.
*Robertus de Filo. Ugolinus, *Franciscus, fratres, filii eius.
*Cambiolus Rugerini. *Benintendi de Filo. *Gerardinus,
30 *Bentivegna, *Megliore, fratres. *Palmirolus, ligator. Gratia-
nus perusinus, notarius. *Ugeptus de Cultellis. *Bonfigliolus de
Sancto Iuliano. Iacobinus Rolandi tuschi. *Aldrevandinus Lupus.
*Albertinus, piscator. Petrus eius filius. Ioanninus, sallarolus.
*Pellagallus Feraguti. Benvenutus Bonfiglioli. | Abraçabene de
35 Garfagnana, qui moratur Bononie in burgo strate Sancti Stephani.
Armanittus Hengitini. Ursellus eius frater. *Ursius Ardoini.
*Paulus, *Iulianus, *Iacobinus, Benvenutus, *Iohaninus, fratres,
eius filii. Luchese, *Petrus, fratres, filii Bonavie. *Bonusmartinus
de Gaglano. Iacobus eius filius. *Bolognittus, calçolarius, filius
40 Rolandi tuschi. *Falchus, faber. Citadinus filius Falchi, ma-
reschalchus. *Lottoringus, barberius. *Albertinus de Formatico.
Broçardus Amici de Vallibus. Ursus eius cognatus. *Tosto-
veni, piscator. Raynerius Bonifatii. Merchatus eius frater. *Ugo-
linus, tintor, de Lucha. | *Çannes, tintor. *Raynerius Lutii.
45 *Domina Flore eius uxor. Albiçus eorum filius. Benvenutus,
pistor, filius Aiuti de Plamaçore. *Bartholus, calçolarius. *Ro-
landinus Lopolli. *Raynerius eius frater. *Orlandinus eius filius.
*Bonus, ortolanus. *Iacobus eius filius. *Çannes de Paglareço.
*Bonavatus, ortolanus. *Anthonius eius filius. *Martinus de
50 Castro. *Zambonus romanus, calçolarius. *Bencevenne gener
Avanèxii. *Dom. Callanchinus, iudex. *Bentevoglus magister
Rugerii. *Benvenutus, sartor, de Sancto Petro in Sevi. *Sy-
monittus, merçarius, filius Bencevennis de Florentia. Manellus,
merçarius, filius Compagni. Ugutio eius frater. | Bonçanellus
55 filius Bonacursi. Recivutus Petri de Meçalla. Çannes, ferrator.
Martinus Petri de Gubio. *Filippus Spiglati. Bindus Zunte
Florecti. Guielmus Bonanni. Ranutius eius frater. *Bartholus
nepos domini Stephani. Atavianus, qui dicitur Pepo. Gerrar-
dinus quondam Bencevenny. Comandus, albergator. Petriçolus
60 eius filius. *Andreas de Tudi. Ventura, sartor. *Rolandus,
faber. Othomannus, sartor. *Machabrinus de Gaglano. *Çan-

- nes, cui dicitur Salvascutus. *Clarius Guidonis fabri. Bonbolognus Iacopi. *Rolandinus Tigrimoli. *Bonacursius Percaioli. || *Iacobus de Agnano. *Benvenutus eius frater. Brunittus Marcoaldi. *Albonitus Pagani, specialis. *Benvenutus Folberti. Gualferamme Henregipti. Bonacursius eius filius. Atavianus Auliverii. Blancus Beniamini Glandonis. Toma Salis filius Glandonis. Bernardus Bencevennis Eçolli. *Çunta Rancus. Symateus nepos domini Stephani de Ferro. *Manitus, cui dicitur Grifax. *Bonaiutus Signorelli. Romeus, Ventura, fratres. Cognuscutus, 70
faber. Guilielmus Bonçagni. Parixius Guidonis. *Çannes de Montepoli. Bonsignore Argumenti de Figino. Çannes quondam Ugolini de Gaglano, notarius. || Compagnus de Risanturi. Bencevenne eius filius. *Zannes Blancus de Piglo. *Donatus eius filius. Prosperosius filius Talenti. Bernardinus de Polcanto. 75
*Boncristianus frater Zunte Ranchi. Iohanes Guidocti de Valle Bisentii. *Bencevenne, qui dicitur Busca. Alliotus Bonsignoris. Prette quondam Donati. Tomax frater Zannis fabri. Iohanes Aldrevandini de Geretula. Naximbene Gerardi de Porcis. *Novellus Amanati. Dom. Rolandinus Rodulphini Passagerii, notarius. 80
*Cichus de Gaglano. Bernardinus Arnoldi. Mellior Morandi. Iacobinus quondam Aldrevandini, notarius. Gualinghus, specialis. c. 13 B Ubaldinus Foldraghi. *Martinus Panparati. || *Argumentus filius Rolandini tintoris. Çanellus quondam Donati. *Orlandinus Billiotti de strata Sancti Stephani. Maynitus Aiuti de Sancto Iuliano. Machus quondam Trepaldi. *Cognuscutus quondam Pacis. Benvenutus Damiani de Valle. *Bonamicus Mainitti de strata Sancti Stephani. *Castellanus quondam Bonifatii. Rodulfus filius Castiglonis. *Lotterius frater Bonamici de strata Sancti Stephani. Iacobus qui fuit de Pistorio, venditor ferri. *Faci- 90
us quondam Formadii. Iacobus filius Beniami Glandonis. Paganellus quondam Bencevennis, venditor armorum. Spinellus filius Falchi. Marchus, pictor. Bonaiutus, specialis, filius Benvenuti. *Ranutius, specialis, filius Deutiguardi. Ostexanus filius Ugutionis Paradisi. Filippus filius Antinorii. Petrus filius domini 95
Iacobi Baxi. Ciffus filius Tederici. || Sallutatus de Pistorio. Salvi, c. 14 A ortollanus. Iacobus de Cantone. Dom. Spinellus eius filius.

Homodeus Mercati nepos Bonaiuti sartoris.

- 105 Receptus fuit predictus in societate in primis sex mensibus regiminis domini Lanfranchini de Maloscello potestatis, tempore dominorum Pratixii de Prato, Guidonis de Meçalla, Cytadini Mariscalchi et Philippi Pauli ministrorum societatis et Rolandutii tintoris massarii, sub anno Domini MCCLXXI. indictione .XIII.
- 110 et per me Bonumvixinum Franchutii notarium in dicto libro scriptus.

Magister Auçellanus.

c. 3 ■

- Receptus fuit in societate in ultimis sex mensibus regiminis domini Luchitti de Gatalluxiis potestatis Bononie, tempore domi-
- 115 norum Iacobi de Matuglano, Gevenomi Frontis, Cagni de Gagliano, Bernardini Arnaldi, Guidoni de Meçalla, Dari Pavaoli, Nicholai Hostexani, Bertoloti de Curionibus ministrorum societatis, sub anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo secundo, indictione .XV. et per me Bertolomeum Blaxii notarium scriptus.

- 120 Massarius Iohannis de Prato.

- Fuit receptus in societate et per me Bonvicenum Franchutii notarium scriptus in dicto libro de mandato ministrorum societatis in primis sex mensibus regiminis domini Guidecti de Pontecharali potestatis Bononie et Ymole, tempore dominorum Rolandutii tintoris, Bonaiuti sartoris, Rugerii fiblarii, Symanchi de Ferro, Petri Abraçabenis, Bertholomei notarii, Iacobi Ammanati et Philippi Pauli ministrorum societatis, sub annis Domini MCCLXXIII. indict. prima.
- 125

DE QUARTERIO SANCTI PETRI.

- *Magister Sinigardus. Magister Açolinus, notarius. Iacobus Iacobi draperii. *Iacobus, sellarius. Ranucinus, fiblarius. *Benvenutus eius frater, Albertinus, sellarius. *Rugerus, fiblarius, condam Benintendi de Meçalla. *Guido Batiloro de Luca. *Guidobellus eius filius. *Guirerius de Sancto Marco. *Baccus, capellarius. Bonamança, straçarolus. Vintura Bonnici de Gualdo.

c. 4 ■

Baroncinus Bonacursii. Tamaçolus Rolandini. *Dom. A-stallono Recovrasolatti. Dom. Iacobus eius filius. *Dom. Iacobus domini Aldrevandeschi. Dom. Bonacursius de Mangone. Dom. Çagni domini Leucii. Dom. Iacobus Guitti.

Qui examinati et recepti fuerunt in societate secundum formam statutorum societatis sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo, indictione quarta, tempore dominorum Çagni de Gaglano, Çovennomi de Prato, Bonefidei de Curionibus, Acarixii specialis ministrorum dicte societatis et Albiçi masarii. Scripti fuerunt in libro societatis in presentia dictorum dominorum Çagni, Çovenomi et Acarixii ministrorum per me Iacobinum quondam Aldrebandini feratoris imperiali auctoritate et nunc dicte societatis notarium.

*Dom. Bene Gerardini. Dom. Benvenutus Meglorelli. Çanni quondam Gerardi de Fossole. *Raynerius Fortibratii de Pistorio. Dom. Prosperinus, spadarius. Dom. Raiperius Gualduti de Florentia.

Predicti fuerunt examinati et recepti in societatem secundum formam statutorum societatis sub anno Domini millesimo ducentesimo et sexagesimo secundo, indictione quinta, tempore dominorum Iacobi Vinte, Iacobi draperii, Iacobini Limpe et Bonmicheli Deotesalvi ministrorum dicte societatis et Neci massarii, et in presentia dictorum ministrorum in libro societatis prefate scripti per me Bonvicinum, notarium nunc dicte societatis.

Çatus Pauli. Guido domini Çacharie. Bindus Albertini.

Millesimo ducentesimo sexagesimo secundo, indictione quinta, recepti fuerunt in societate sub anno et indictione predicta, tempore dominorum Bacchi Bonaventure de Sancta Tecla, Çagni de Gaglano et Iuliani straçaroli ministrorum dicte societatis et Leuci massarii, et in hoc libro scripti per me Iacobinum quondam Aldrebandini feratoris, nunc notarium societatis in presentia dictorum dominorum Bacchi Bonaventure et Çagni ministrorum.

Millesimo ducentesimo sexagesimo tertio, indictione sexta, in
165 primis sex mensibus domini Iacobini Tavernerii potestatis Bononie. C. 15 A

Dutius quondam Rodulfi. Parente, faber. Deotisalvi Ventura de Montepoli.

Recepti fuerunt predicti in societatem sub anno et indictione
170 predicta, tempore dominorum Çunte tintoris, Iacobi de Matoiano, Bernardini Arnoldi, Çannis de Gaglano notarii, Ranuçini fiblarii et Çunte Uguitionis et Accarixii spetialis massarii, et in hoc libro societatis scripti per me Bonvicinum Franchutii notarium, in presentia dictorum ministrorum, scilicet Çunte tintoris, Çunte Uguitionis,
175 Çagni de Gaglano et Ranuçini fiblarii.

Nome filius quondam Gualfredutii de Florentia.

Millesimo ducentesimo sexagesimo tertio, indictione sexta, tempore predictorum dominorum ministrorum, scilicet Çunte Uguitionis, Çunte tintoris, Iacobi de Matoiano, Bernardini Arnoldi,
180 Çagni de Gaglano, Ranuçini fiblarii et Accarixii massarii, receptus fuit in hac societate predictus Nome et in hoc libro societatis scriptus per me Bonvicinum Franchutii notarium in presentia dominorum Iacobi Beninchase, Çunte tintoris et Çagni de Gaglano notarii ministrorum in primis sex mensibus domini Iacobi Tavernerii potestatis Bononie.
185

Donatus filius Iacobi Tandery. Guido filius domini Iacobi Guitti. Mapheus Anolteronis de Aretio. Iohannes filius domini Guidonis de Leuciis. Trebaldinus filius quondam Trebaldi.

Recepti fuerunt in societatem tempore dominorum Çacharie
190 Leucii, Rolandini Açonis Guigle, Benasai de strata Castillionis, Bonaiuti Ubaldi ministrorum et Guidonis de Curionibus massarii dicte societatis, sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo tertio, indictione sexta, in ultimis sex mensibus domini Iacobi Tavernerii potestatis Bononie, et in eodem libro scripti per
195 me Iacobinum quondam Aldrebandini feratoris, notarium dicte societatis.

* Dom. Rogerius de Benivento. * Agostinus quondam Tribaldi.

Recepti fuerunt in societatem tempore dominorum Bacchi capellarii, Iovenomi Frontis, Albiçi Leucii et Bonamiçi Mainitti ministrarium et Çagni Leucii massarii, sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, indictione septima, in primis sex mensibus domini Andree Çeni potestatis Bononie et in isto libro scripti per me Bonvicinum Franchutii notarium dicte societatis et in presentia dictorum officialium. 200

Dom. Gianni filius Gerardini de Florentia. Compagno filius dicti Gerardini. Lapus de Chapone de Florentia. * Iacobus Fineta filius quondam Compagni. * Lapus quondam Raynaldi de Florentia. Bancus quondam Gualfredutii de Florentia. Boninsegna Compagni de Florentia. * Bonacursius Chanettus de Florentia. Pannocla Lanfranchi de Pistorio. 205 210

Recepti fuerunt predicti in societatem tempore dominorum Bernardi de Valle, Venture de Caprenno, Iacobi Vinte notarii, Bonmichaelis draperii ministrarium et Guidonis domini Çacharie massarii, sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, indictione septima, in ultimis sex mensibus domini Andree Çeni potestatis Bononie, et in isto libri scripti per me Bonvicinum Franchutii notarium dicte societatis, in ecclesia Sancti Iohannis Sancti Stephani, coram dictis ministraribus. 215

c. 15 B Millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, indictione septima.

Frater Ranutius de Florentia. Ricco quondam Rubei de Florentia. * Dom. Iacopus Guidonis de Chanisanis. Albertus Blondus. Bonifatius de Comite, qui fuit de Lucha. * Bellanda Gualdutii. Neri Clariti de Vulpe. 220

Recepti fuerunt predicti in societatem sub anno, die et indictione predicta, tempore dictorum ministrarium, scilicet Iacobi Vinte notarii, Venture de Caprenno, Bonmichaelis draperii et Bernardi de Valle et Guidonis domini Çacharie massarii societatis, et in hoc libro scripti per me Bonvicinum, nunc notarium dicte societatis, in presentia dictorum ministrarium, in ultimis sex mensibus regiminis domini Andree Çeni potestatis Bononie. 225 230

Boniohannes filius quondam Ugolini capistrarii. Guido quondam Bartoli de Meçalla.

Recepti fuerunt predicti in societatem sub anno Domini millesimo ducentesimo .LXV. indictione octava, tempore dominorum
 235 Rolandini Açonis Guigle, Çagni de Gaglano, Bernardino Arnoldi et Rugerii fiblarii ministrarium societatis et Iohannis de Leutiis massarii, et per me Bonvicinum Franchutii notarium societatis in dicto libro scripti in presentia dictorum ministrarium, scilicet domini Çagni, Rolandini et Rugerii, in primis sex mensibus domini
 240 Guillelmi de Sexo potestatis Bononie.

Millesimo ducentesimo .LXVI. indictione nona.

* Datus, bereterius, filius Davici. Dattarus quondam Balduini de Florentia.

Recepti fuerunt in societatem sub anno et indictione predicta,
 245 tempore domini Bonasai tintoris, Leucii de Leuciis et Bonaiuti sartoris, Albiçi Vinte ministrarium dicte societatis in primis potestatis sex mensibus et domini Bencevene spetialis massarii dicte societatis, et per me Iacobinum domini Aldrebandini feratoris notarium positi et scripti in hoc libro in presentia dictorum
 250 domini Benasai, Bonaiuti, Leuci et dicti massarii.

Millesimo ducentesimo .LXVI. indictione nona.

Andreas Vallixii. Cassinus Paganelli. Bartholomeus Amanati. Paxinus Amaolus filius Mellioris. Banduxius Lamber-tischi. Iohannittus Symonitti.

Recepti fuerunt in societatem et in libro societatis scripti sub
 255 anno Domini millesimo ducentesimo .LXVI. indictione nona, tempore domini Pratixii de Prato, domini Rolandini Açonis Guigle, Mercati Bonifacii et Bonacursii Gualferami ministrarium et Lotti Tanderii massarii societatis, per me Iacobinum Aldrebandini
 260 feratoris, nunc notarium dicte societatis, presentibus dicto domino Pratixio et Mercato ministraribus.

In Christi nomine. amen.

*Natus Sostegni Conventi. Galixius Flaminghi. Arrigus Marcoaldi. Pascale de Gubio filius Benvegnii. Albericus do-

mini Benrecordati. Testa domini Çacharie Leuci. Ugolinus :
 Venture de Vigo. Ugolinus domini Leuci. Teuço Parentis fabri.
 Iohannes Bartholi de Meçalla. Michael Rustigelli de Meçalla.

Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo, in-
 dictione .x. tempore dominorum Çacharie Leuci, Çagni de
 Gaglano, Benasai de strata Castilionis, Bonaiuti Ubaldi ministra- :
 lium et Petri de Urceis massarii, predicti recepti fuerunt in so-
 cietatem et in hoc libro scripti in presentia dictorum ministra- :
 lium sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo septimo,
 indictione .x.

Ego Iacobinus quondam Aldrebandini feratoris imperiali :
 auctoritate et nunc dicte societatis notarius predictos, qui sunt
 undecim numero, publice scripsi.

Petrus filius domini Iohannini salaroli. *Cavalcante quondam
 Balduini de Florentia.

Recepti fuerunt in societatem predicti duo sub anno Domini :
 millesimo ducentesimo .LXVII. indictione decima, tempore domi-
 norum Bondi de Maxignis, Petri Ristori, Salutati de Pistorio et
 domini Berardi de Valle ministrorum et Rogerii fiblarii massarii,
 et per me Bonvicinum Franchutii notarium in isto libro scripti in
 ultimis sex mensibus regiminis anni domini Henrechi de la Turre :
 potestatis Bononie.

Benedictus filius Benvenuti de Valle. *Franciscus quondam
 Iacobi Tanclerii. Gentile nepos Brunitti Marcoaldi et filius.
 Lamberti Çençi. Bonvillanus filius domini Abraçabenis. Ber- :
 nardus et Cambius, fratres et filii quondam domini Iacobi Guitti. :
 Amonitus quondam Thomaxini de Florentia.

Recepti fuerunt in societatem predicti sub anno Domini mille-
 simo ducentesimo sexagesimo octavo, indictione undecima, in ulti-
 mis sex mensibus domini Herrec de la Turre potestatis Bononie,
 tempore dominorum Iacobi Vinte notarii, Bacchi capellarii, Iacobi :
 Guidalotti et Symmachi de Ferro ministrorum societatis, et per
 me Bonvicinum Franchutii notarium in dicto libro scripti.

*Bencinus Berlengerii. *Gratianus Salamonis. *Aclatus Mainitti de Magnano.

300 Recepti et scripti fuerunt ipsi tres in societatem sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono, indictione .xii. tempore domini Çacharie Leuci, Benasai draperii, Luchixii Bonavia, Bonacursii Gualferami, Pratixii de Prato et Berardi de Vallibus ministrarium et Çuti quondam Petri.

305 Ego Iacobinus quondam Aldrovandini societatis notarius predictos scripsi in presentia dictorum ministrarium, excepto domino Berardo, presenti die .xiii. mensis.

* Dom. Lambertus Mariscotti. * Dom. Neri Barutii. Dom. c. 16a
Torlinus Berlengerii. Dom. Bartholomeus Dati de Pistorio.
310 Bindus Placti. Farius Guardi. Spiglatu Berlengerii. Deu-
taiuti Salvi. * Dom. Bonaventura Raineriy de Florentia. * Ven-
tura Rainaldi. *Lapus Bencevennis. Bonaguida Sancati quondam
Ugolini. Ducius Amoniti.

Recepti fuerunt in societatem tempore primorum sex mensium
315 domini Alberti de Fontana potestatis Bononie et domini Ricardi
de Villa capitanei et dominorum Çacharie Leuci, Benasai dra-
perii, Pratixii de Prato, Berrardi de Vallibus, Bonacursii Gualferami
et Luchixii Bonavie ministrarium et Çuti quondam Petri massarii,
in hoc libro scripti in presentia dictorum Çacharie et Benasai
320 ministrarium per me Iacobinum quondam Aldrovandini notarium
societatis sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo
nono, indictione .xii. et sunt numero .xiii.

Caponçinus filius Michi Caponis. * Raynaldus, draperius, filius
Bencevene. * Geri filius Clariti. Sancti de burgo Sancti Sepulcri.
325 Recepti fuerunt in societatem predicti Caponcinus, Raynaldus
Geri et Santi ultimarum sex mensium domini Alberti de Fontana
potestatis Bononie, tempore dominorum Iacobi Frontis, Bonazunte
de Calcina, Lucii de Lutiis et Bertholotti Amanati et scripti in
hoc libro in eorum presentia per me Zannem condam Ugolini
330 de Gagliano nunc dicte societatis notarium sub anno Domini
millesimo ducentesimo sexagesimo nono, indictione duodecima.

c. 17 A

Rigutius condam Sinibaldi, qui dicitur Gutius. Futius condam Rimbaldi. Inghelfredus condam Raçensis. Forexius Bonfantis Angellotti. Martinus condam Ugolini tintoris. Bonensegna, faber, filius Bruni de Gaglano. Rolandinus, tintor, filius Raynerii de Vivario. Zunta, tintor, filius Martini tuschi. Henricus filius Cursi. *Strufaldus condam Tavernarii de Muxello. Zanus filius Migloris de Sancto Anthonio. *Clarus Deudati, pannaïolus. Bencevenne, basterius. Richardinus filius Gerardi. Magister Petrus filius Abraçabene. Iohannes filius Guirerii. *Binus filius Gerardi de Soli. *Rolandus condam Bonsignoris. Deovalore nepos Bencevenis. Albiçus filius Ronconis. Franciscus filius Falchitti. Vitellus filius Zanini. Antonius domini Benrecordati de Lutiis. Bernardus frater Guidonis.

Anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo, indictione tertiadecima, recepti fuerunt predicti in societatem Tuscorum tempore Gerardini condam Bencevennis massarii nunc dicte societatis, et fuerunt scripti in isto libro per me Zannem condam Ugolini de Gaglano, nunc dicte societatis notarium, primorum sex mensium domini Guidonis de Corigio potestatis Bononie, domini Henrigipti confallonerii capitanei populi Bononie.

Guillelmus Fornari. Benedictus Tigrimoli. Gratia Cytadini marischalchi. Lippus Amoniti filius. Bartholus Bonaguide Schancati. Iohannes condam Petri nepos Luchixii. Pacinus condam Rimbaldi.

Recepti fuerunt predicti in societatem in primis sex mensibus regiminis domini Lanfranchini de Maloscellis potestatis Bononie, Pratixii de Prato, Guidonis de Meçalla, Cytadini Mareschalchi et Phylippi condam Pauli ministrarium et Rolandutii tintoris massarii, et scripti in presenti libro per me Bonvixinum Franchutii notarium sub anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo primo, indictione .xiiii. et sunt numero septem.

c. 17 B

Iacobus Macabrini. Mathiolus condam Guiçardi. *Gerardus Spiglatti de Meçalla. Albertinus Thomaxini Amoniti. *Petrucius Aldrotti de Florentia. *Petrus filius Çanni Gerardini de

Fossole. *Mathiolus Bonvicini Franchutii. Bonaxius condam Bonacursii.

Recepti fuerunt predicti in societatem in primis sex mensibus regiminis domini Lanfranchini de Maloscellis potestatis Bononie,
 370 tempore dominorum Pratrix de Prato, Guidonis de Meçalla, Cyradini Marischalchi et Phylippi Pauli ministrorum societatis et Rolandutii tintoris massarii, sub anno Domini millesimo .CCLXXI. indictione .XIII. per me Bonvixinum Franchutii notarium in dicto libro scripti.

375 *Iohannes filius Bellondini. Balducus condam Iacobini de Carmignano. Benrecordatus domini Iohannis Leutii. Rolandus Synpotti. *Nassimpaxe. Phylippus Aluminati de Pistorio. Dom. Veglus Alberti. Dom. Gerardus condam Nerli. *Nerius condam Guillelmi Bonanni. Bonfantinus Mascharonis. Bonacur-
 380 sius condam Boni.

Recepti fuerunt in societatem predicti in ultimis sex mensibus regiminis domini Lanfranchini de Maloscellis potestatis Bononie, tempore dominorum Leutii de Leutiis, Bacci capellarii, Bonaiuti sartoris et Mercati Bonifatii ministrorum societatis et Luchixii Bon-
 385 navie massarii, sub anno Domini millesimo .CCLXXI. indictione .XIII. et per me Bonvixinum Franchutii notarium de mandato dictorum ministrorum in dicto libro scripti, qui sunt numero undecim.

Çanni condam Cambii Guittonis. *Franciscus Bencevegne. *Rolandutius condam Angeli de Porchara. *Michele Leonardi de
 390 Via Nova. *Brunittus filius Guidini de Florentia. *Lapus Bonfantis nepos Forixii. *Leone Falchonerii. *Christofarus de burgo Sancti Sepulcri.

Recepti fuerunt in societatem predicti septem in primis sex mensibus regiminis domini Luchitti de Gattalusii potestatis Bononie, tempore dominorum Bondi de Maxignis, domini Benasay, Alberti Blondi, Petri Restori, Megloris cunçatoris, Çacharie Leutii, Recupri de Dono, Bonacursii Gualferanis et Berardi de Valle ministrorum societatis, et per me Bonvixinum Franchutii notarium in dicto libro scripti sub anno Domini .MCCLXXII. indictione .XV.

c. 18 A

*Ventura de Sesto. *Brunetus Marchoaldi. Vitale de Verno. 400
Ghixellus, cui dicitur Pelloxius.

Recepti fuerunt predicti in societatem in ultimis sex mensibus regiminis domini Luchitti de Gatalluxiis potestatis Bononie, tempore dominorum Iacobi de Matuglano, Gevenomi Frontis, Çagni de Gaglano, Guidonis de Meçalla, Nicholini Hostexani, Bernardini Arnoldi Bertoloti de Curionibus et Clari panaroli ministrarium societatis, sub anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo secundo, indictione .xv. et per me Bertolomeum Blaxii notarium scripti. 405

*Benevocatus Veclo condam Compagni. *Fatius Lanfranchi 410
de Pistorio. *Novellone Megloris de Florentia. *Mellinus filius Luterii de Florentia. *Bentevegna Petri populi Sancti Blaxii. *Fidatus filius condam Conoscentis. *Cinus condam Toschi de Caprenno. *Magister Meglore condam Guidotti. *Marchus condam Melii de Pistorio. *Rufinus filius dicti Marchi. *Lapus 415
Donati de Florentia.

Omnes predicti, qui sunt numero .xi. fuerunt recepti in societatem in primis sex mensibus regiminis domini Guidesti de Pontecharali potestatis Bononie, tempore infrascriptorum ministrarium, videlicet dominorum Rolandutii tintoris, Bonaiuti sartoris, Rugerii corrigarii, Phylippi Pauli, Iacobi Amannati, Bertholomei notarii, Petri Abraçabene et Symarchi de Ferro, sub anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo tertio, indictione prima, et per me Bonvixinum notarium scripti in dicto libro de mandato dictorum ministrarium. 425

*Rusticus Bortolotti.

Positus fuit et receptus in societatem sub anno et indictione predicta, tempore ultimorum sex mensium dicti potestatis et domini Bondi massarii dicte societatis, et in libro scriptus per me Iacobinum quondam Aldobrandini feratoris notarium dicte societatis. 430

DE QUARTERIO SANCTI PROCULI.

C. 21 A

- * Dom. Useppus de Tuschis. * Vivianus, doctor legum, eius filius. * Çacharias, calçolarius. * Cambius, rasor cartarum. * Guarnierius, notarius. * Petrus de Iugo. * Atavianus Vicini. * Alliothus filius Agli. * Maçolus Tricolus. * Maynerius florentinus. * Iacobus
- 5 Tanclerius, ameçator. * Gualtirottus, tabernarius. Ugolinus frater Rustigelli de Sancto Nicolao. Ugolinus Auliverii. * Ghisellus de Ponte Novo. * Gerardus eius frater. * Compagnus, corerius. Guido Meglorati. * Bonus Michael Apaglati. Bonaxius, calçolarius. * Baldutius eius frater. ¶ Bonaçunta Guidonis tuschi.
- 10 Çunta, tintor. * Zannes Avoltronis. * Cambius de Prato. * Rolandinus de Prato. * Gerardus Bellini. Pratese de Prato. * Ben-
cevenne Daza. Bontalentus, tintor. * Çunta, tonsor pannorum. * Henricus de Cospis. Paulus eius filius. Benci filius Canolli. * Zannes, tintor. Benincasa eius gener. * Bonannus eius filius.
- 15 * Guilielmus de Montiguarchi. * Benincasa de Matoiano. Corsus eius filius. Orlandinus, tintor. Benci, Bonaventura, Benasai, fratres. ¶ Marcoaldus, tintor. * Dominicus socer Gerardini tintoris. Miglore, tintor. Gerardinus, tintor. Guido Marie. * Alchirolos, sartor. * Perrinus, tenditor pannorum. Ascoltonus, qui
- 20 dicitur Pro domo. * Iohannes, draperius, de Luca. * Bonaventura, notarius, de Sancta Tecla, * Iacobus eius frater. Dom. Spinellus eius filius, medicus [positi fuerunt in quarterio porte Ravennatis]. * Bonaçunta de Passignano. * Avitus Bellinchi. * Dom. Vinta de Gritiglano. Compagnus Bandini. Bonafides Cazati. * Cambius
- 25 filius Mittronis. * Brunus eius filius. Sinibaldus florentinus. Arrighus filius condam Rugerii. * Recuvrus Doni. Bonacursus, trumbator. ¶ Ottavianus, tintor. * Iohannes, tintor, qui fuit de Spoleto. Bonsignore filius Ugutionis de Prato. * Raynerius Guirerii de Predosa. * Deutacorra, notarius, de
- 30 Senis. Benincasa Brusati. * Iacobinus, tintor, filius Acolbeni. * Forte Ricivuti de Florentia. Deutesalvi, merçarius. * Cambius nepos Tostoveni. Ugollottus filius Agli. Recivutus Ben-

C. 21 B

C. 22 A

C. 22 B

- tivolii. Bonannus de Luca filius Çanfrotni. *Raynerius Bar-
 roncini. Pegollotus Bendura. Benintendi Rolandini de burgo
 Sancti Laurentii. Orlandinus eius filius. *Bencevenne, nota- 35
 rius, de Caxentino. Ugutio, faber, filius Baldançe. Maçante,
 faber, Bonasaltus, fratres. Benvenutus Ubadini, tintor. *Zan-
 nellus, tintor. | Bonus Ricivuti de Meçalla. Cambius Tosto-
 vini. Bonaventura de Montecatino. *Petrus filius Compagni.
 *Bonfatus filius Brunilli. *Guido Iacobi Margantis. *Aldrevan- 40
 dinus Capo. *Bonacosa eius filius. *Michael Bricchi filius Bo-
 naçunte. *Dom. Letus de Muchittis. *Zanifanus Tunixe.
 Garbexe eius filius. *Dom. Bonafides domini Leti, Iudex,
 omnes de Muchittis. Iacobus domini Benincase de Matoiano.
 Bonafides Canulli. Çogolus, tintor, quondam Gerardi. Bro- 45
 çardus Provincialis, tenditor pannorum. Orlandutius eius frater.
 Bartholus, Iacobus, filii domini Vinte de Griciglano. *Benedictus
 condam Bencevennis de Sancto Nicolao. Bonus filius Reciviti
 Doni. | Ugo, faber, filius Zannis de Rio Cornaclaro. Iacobus 50
 Frontis, Çovenomus, Parasonus, fratres, de Prato. *Hospitalla-
 rius. *Iacobus, qui fuit de Meçalla, tenditor. Cursus, qui dicitur
 Caldera, filius Raynaldi Paganelli. Spiglatus filius Bontalenti.
 *Aghinitus filius Facii de platea Maiori. *Zaffo filius Recordi
 de Somaia. Albertus, qui dicitur Caçola, filius Benesquarça-
 sacco. Bençevenne filius Dati Senaçi. Benintendi quondam 55
 Cople, qui fuit de Prato. Bozulus de Aglis. Abbate Tor-
 nabelli. *Albertus Bonaridite. *Gerrardus filius Guidonis Ba-
 roldini. *Stoldus filius condam Beni. Iacobus, qui dicitur Lopus
 Danielis. Geri filius Ugonis Trotti. Vinatius filius Bencivennis.
 *Allamanus quondam Gerardi Billini. Bonaguida filius Ardi- 60
 manni. | Iacobinus Limpe. Bencevenne Alberti. Iacobus, cui
 dicitur Lopus. Comes quondam Ungrami. Abbate filius Bo-
 ninsegne. Ugo Guidonis Raynaldi. Arrigus Bonifacii de
 Muxello. Gentile Raynaldi Bocatii. Neri Avocati. Petrus de
 Urceis. 65

Millesimo ducentesimo sexagesimo, indictione tertia, tempore
 dominorum Benasai, Golferami, Çanni tintoris et Petriçoli orto-

lani ministrorum societatis Tuscorum et Bacchi massarii eiusdem
societatis ultimarum sex mensium domini Lanfranchi Ususmaris
70 potestatis Bononie, infrascriptus fuit scriptus et positus in libro
societatis:

Lottus filius Tanclerii.

Ego Bonusvicinus Franchutii, nunc notarius dicte societatis,
scripsi.

75 Millesimo ducentesimo sexagesimo primo, indictione quarta,
tempore Iacobi Miglacii, Çunte Ugutionis, Luchisii Bonavie, Al-
bertini sellarii ministrorum societatis Tuscorum, Spinelli alberga-
toris, massarii societatis eiusdem, in primis sex mensibus regiminis
domini Mathei de Corrigio potestatis Bononie, infrascripti scripti
80 fuerunt in matricula ista secundum formam statutorum societatis
predicte, in presentia predictorum ministrorum:

Bernardus Grifonis de Florentia. Philippus Neri Arigutii de
Florentia qui dicitur Iovencus.

Ego Bonusvicinus Franchutii, nunc notarius dicte societatis
85 loco Pacis absentis, nomina predictorum scripsi.

*Guidutius nepos Çunte tintoris. Blanchus condam Michaelis.

*Signorittus Bentevogli.

Predicti fuerunt examinati et recepti in societate secundum
formam statutorum societatis sub anno Domini millesimo du-
90 centesimo et sexagesimo secundo, indictione quinta, tempore do-
minorum Iacobi draperii, Iacobi Vinte, Iacobini Linpe et Bon-
micheli Deotisalvi ministrorum societatis et Neci massarii, et in
eorum presentia per me Bonvicinum Franchutii, nunc notarium
dicte societatis, scripti in libro societatis.

95 .MCCLXII. indictione quinta.

Bellus filius quondam Bencevennis de burgo Sancti Laurentii
de Muscello.

Receptus fuit in societate tempore dominorum Bacchi Bona-
venture, Çagni de Gaglano et Iuliani stracaroli ministrorum et
100 Leucii massarii, et in hoc libro scriptus per me Iacobinum

condam Aldrebandini, nunc notarium societatis, in presentia dominorum Bacchi Bonaventure et Çagni ministrarium.

.MCCLXIII. indictione sexta.

Rolandutius condam Ubaldi. Chripstianus Ubaldini de Castiglone. Benvenutus Rustichelli comitis. Petrus Boninsegne de 105
Rubatta. Benvenutus Finelli de Prato. *Guineldus condam Villani de Florentia. Iohannes filius condam Mainitti. Philippus Chambii Auliverii.

Predicti fuerunt recepti et intraverunt societatem sub anno et indictione predicta, tempore dominorum Çagni de Gaglano, Çunte 110
Uguitionis, Çunte tintoris, Bernardini Arnoldi, Ranuçini fiblarii et Iacobi Beninchase de Matoiano et Accarisii spetiarii, massarii, et in libro societatis scripti per me Bonumvicinum Franchutii notarium societatis, in presentia dominorum Ranuçini, Çagni de Gaglano, Çunte Uguitionis et Çunte tintoris et Iacobi Beninchase 115
ministrarium societatis.

Amannatus condam Compagni. *Auliverius Bondonus. Benvenutus de Golati.

Recepti fuerunt predicti tempore dominorum Bacchi capellarii, Iovenomi Frontis, Albiçi Leutii et Bonamiçi Mainitti ministrarium 120
societatis et Çagni Leutii massarii, et in isto libro scripti per me Bonviçinum Franchutii notarium dicte societatis sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, indictione septima, in primis sex mensibus regiminis domini Andree Çeni potestatis Bononie, in presentia dictorum ministrarium. 125

*Dom. Dragonettus filius Bonelle de Florentia. *Ristorus, qui dicitur Leffus, filius Falchi de Florentia.

Recepti fuerunt in societate ista predicti duo sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, indictione septima, in ultimis sex mensibus domini Andree Çeni potestatis 130
Bononie, tempore ministrarium dominorum Iacobi Vinte notarii, Bonmichaelis de Vignatio, Venture de Cavrenno, Berardi de Valle et Guidonis domini Çaccarie de Leuciis massarii, et in hoc libro

scripti per me Pacem Francutii notarium, in presentia ministra-
 135 lium predictorum.

*Dom. Cursius filius domini Uguitionis Villanutii. *Dom. Arrigus condam Alberti de Florentia. *Dom. Iacobus Lecca qui fuit de Florentia. *Dom. Guido de Pelle. *Dom. Ben-
 tevegna Cambii. *Rodolfinus, qui vocatur Naso, filius condam
 140 Iohannis. Dritta frater domini Iacobi Lecche.

Fuerunt recepti in societatem predictam sub anno Domini mil-
 lesimo .CCLXIII. indictione septima, tempore predictorum mini-
 stralium, et per me Bonvicinum Franchutii notarium dicte societatis
 in hoc libro scripti, in ultimis sex mensibus regiminis domini
 145 Andree Çeni potestatis Bononie, in ecclesia Sancti Iohannis de
 Sancto Stephano.

Magister Pellegrinus domini Bonaventure Çanfrotnini. Ben-
 cevenne Cambii de Florentia.

c. 25 A

Recepti fuerunt predicti in societatem sub anno Domini mille-
 150 simo ducentesimo sexagesimo quinto, indictione octava, tempore
 dominorum Rolandini Açoguigle, Çagni de Gaglano, Bernardino
 Arnoldi et Rugerii fiblarii ministrarium et Iohannis de Leutiis
 massarii, per me Bonvicinum Franchutii notarium societatis scripti
 in dicto libro in presentia dictorum ministrarium, scilicet domini
 155 Çagni, Rolandini et Rugerii, in primis sex mensibus domini Guil-
 lelmi de Sexo potestatis Bononie.

Lapus Bonfati Brunelli. Martinus, Ugolinus, fratres et filii
 Iacobi Truffe. Guidolottus Petri de Liço. Guido filius Rugerii
 de Meçalla. Michael filius quondam Clare. Franciscus Petri de
 160 Vineis. Bonçola quondam Iacoppi de Florentia.

Recepti fuerunt in societatem et in libro hoc scripti tempore
 domini Çacharie Leucii, Çagni de Gaglano, Benasai de strata Ca-
 stillionis et Bonaiuti sartoris ministrarium et in ipsorum presentia
 et tempore Petri de Urceis massarii, sub anno Domini millesimo
 165 ducentesimo sexagesimo septimo, indictione decima, in primis sex
 mensibus domini Çanni Dandoli potestatis Bononie.

Ego Iacobinus quondam Aldrebandini feratoris imperiali aucto-

ritate et nunc dicte societatis notarius predictos, qui sunt numero octo, publice scripsi.

* Seta quondam Beninkase de Florentia. Borgixius quondam 170
Bençevenisti de Florentia. Scholarius quondam Sopli de Prato.

Recepti fuerunt in societatem predicti tres tempore domini Bernardi de Valle, Petri Ristori, Bondi de Maxignis et Salutati ministrorum societatis et Rugerii fiblari massarii, in presentia dictorum ministrorum per me Bonvicinum Franchutii notarium 175
scripti in hoc libro sub anno millesimo ducentesimo sexagesimo octavo, indictione decima, in ultimis sex mensibus regiminis anni primi domini Herrech de la Turre potestatis Bononie.

Bonaventura filius Çunte tintoris. * Chinus quondam Alliotti. 180
Guido quondam Benci.

Hii tres recepti et positi fuerunt in libro societatis sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo octavo, indictione undecima, tempore domini Iacobi Frontis et Çunte Uguitionis et in ipsorum presentia et Orlanducii tintoris et Aldrobandini Rigii tuschi ministrorum dicte societatis et Guidonis massarii societatis. 185

Ego Iacobinus quondam Aldrevandini feratoris, notarius nunc dicte societatis, scripsi.

Dom. Donusdeus Ardimani. Dom. Bendinus Benamati. Dom. Ubaldinus Mancelli. Dom. Blancus, Dom. Strufaldus, fratres et filii Arrigi de Prato. Dom. Bonaçunta Mainitti de Prato. Dom. 190
Barocius Amati de Capalla. Dom. Iacobus Martinus de Legro.

Recepti fuerunt predicti octo in societatem in primis sex mensibus domini Alberti de Fontana potestatis Bononie, sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono, indictione duodecima, tempore domini Çacharie Leucii et Benasai domini Perii, 195
Bachixii Bonavie, Pratisii de Prato, Bonacursii Gualferami, Benne de Valle ministrorum et Çuti massarii, et in presentia dictorum quinque ministrorum per me Iacobinum quondam Aldrevandini feratoris, notarium societatis, scripti die .xiii. mensis aprilis.

*Çagni, qui dicitur Vulpe, quondam Rodulfi. Albertus Michael Brici. Grudelus Bernardi. c. 25 ■

Recepti fuerunt in societatem sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono, indictione duodecima, tempore
 205 domini Alberti de Fontana potestatis Bononie et domini Riçardi de Villa capitanei et dominorum Çacharie Leuci, Pratixii de Prato, Luchixi Bonavie, Berrardi de Valle, Benasai draperii et Bonacursii Gualferami ministrarium societatis et Çuti massarii, et in hoc libro scripti per me Iacobinum quondam Aldrevandini notarium, in
 210 presentia dictorum dominorum Çacharie, Benasai et Bonacursii ministrarium societatis et sunt numero tres.

Millesimo ducentesimo sexagesimo nono, indictione duodecima.

Barucius magister lignaminis.

215 Receptus fuit in societatem tempore domini Alberti de Fontana potestatis Bononie ultimorum sex mensium tempore dominorum Iacobi Frontis Bonazunte de Calcina, Luti de Lutiis et Bertolotti Amanati ministrarium et Bonvicini notarii, massarii, et scriptus in hoc libro in presentia dominorum ministrarium per me Zannem
 220 de Gaglano, nunc dicte societatis notarium.

Ugolinus Bonaiuti Selvatici. Fronte domini Iacobi Frontis. Dom. Bonazunta de Boscolis. Bartholus filius Bencevennis. Magister Guido florentinus. *Rigalittus quondam Bonaguide. Iacobus Rolandini. Rolandus Deudati. Brunus frater Vulpis. Gerardus domini Lotarighi de Boscolis.
 225

Anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo, indictione tertiadecima. recepti fuerunt predicti in societate Tuscorum tempore Gerardini quondam Bencevennis, nunc massarii dicte societatis, et fuerunt scripti in isto libro per me Çanem quondam
 230 Ugolini de Gaglano, nunc dicte societatis notarium, primorum sex mensium domini Guidonis de Corigio potestatis et domini Henrigipti confallonerii capitanei.

Meglore Mancelli. Bindus filius Abatis Boninsegne. *Guittone quondam Boncambii Agolantis.

Recepti fuerunt in societatem in primis sex mensibus regiminis 235
domini Lanfranchini de Maloscello potestatis Bononie, tempore
dominorum Pratixii de Prato, Guidonis de Meçalla, Phylippi Pauli
et Cytadini Mariscalchi ministrorum societatis, sub anno Domini
millesimo ducentesimo septuagesimo primo, indictione quartade-
cima, et per me Bonvicinum Franchutii notarium in dicto libro 240
scripti.

c. 26 A

Florentinus et Iacobus, fratres et filii domini Marchoaldi.

Fuerunt recepti et examinati secundum formam statutorum so-
cietatis Tuschorum sub anno Domini millesimo ducentesimo sexa-
gesimo octavo, indictione undecima, tempore dominorum Bacchi 245
capellarii, Iacobi Vinte, Symathei de Ferro et Iacobi Guidalotti
ministrorum dicte societatis et Raynerii Berlengerii massarii, in
presenti libro scripti per me Bonvixinum Franchutii notarium sub
anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo primo, indi-
ctione quartadecima, in ultimis sex mensibus regiminis domini 250
Lamfranchini de Maloscello potestatis Bononie, de mandato do-
minorum Leutii de Leutiis, Bonaiuti sartoris et Mercati Bonifatii,
nunc ministrorum societatis, habita licentia a corpore societatis.

Nicolaus Michaelis Apaglati. Deodatus filius Cambii. Guiliel-
mus Gardini et filius quondam Gerardi. Blancus, Bertholottus, 255
fratres et filii Rugerii de Meçalla. Ungarellus filius Apaglati. Ia-
cobinus filius Degolati. Meglyorinus quondam Phylippi. Pa-
squale domini Iuliani Pauli. Dom. Tingo filius magistri Gui-
donis medici.

Omnes predicti fuerunt examinati et recepti in societatem se- 260
cundum formam statutorum societatis in ultimis sex mensibus
regiminis domini Lanfranchini de Maloscello potestatis Bononie,
tempore dominorum Leutii de Leutiis, Mercati Bonifatii, Bacchi
capellarii et Bonaiuti sartoris ministrorum societatis et Luchixii
Bonavie massarii, sub anno Domini millesimo ducentesimo sep- 265
tuagesimo primo, indictione quartadecima, et per me Bonvixinum
Franchutii notarium, de mandato dictorum dominorum, in dicto
libro scripti.

Truffa Recupri de Prato. Nicholutius eius frater et filius dicti Recupri. Marcus Bindi. Petrus filius Boni de Meçalla.

- 270 Predicti quattuor fuerunt recepti in societatem in primis sex mensibus regiminis domini Luchitti de Gattaluxis potestatis Bononie, tempore infrascriptorum ministrorum, videlicet domini Bondi de Maxignis, Petri Ristorii Alberti Blondi, Çacharie de Leutiis, Benasai Berardi de Valle, Bonacursii Gualferamis et domini
275 Recupri Doni, per me Bonvixinum notarium in dicto libro scripti sub anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo primo, indictione quintadecima.

- Rugerus filius Bençevenni de Muscello. Petrus filius Bonaventure quondam Petri. Ubaldinus Bentacorde drapperii. Mar-
280 chexe filius quondam Çannis. Riccomanus filius quondam domini Rustichi. Franciscus quondam... Bonaventura domini Reichiti de Florentia. Dominus Franciscus domini Guitonis de Lucha medicus. Choçamonte filius Thunixi de Muchittis. Magister Valentinus quondam Gualterii. Minçarinus filius quondam Partis de Prato.
285 Omnes predicti undecim recepti fuerunt in societate et in dicto libro scripti per mē Bonvicinum Franchutii notarium sub anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo tertio, indictione prima, in primis sex mensibus regiminis domini Guidesti de Pontecharali potestatis Bononie, tempore infrascriptorum ministrorum,
290 videlicet dominorum Rolandutii untoris, Symathei de Ferro, Petri Abraçabene, Bonaiuti sartoris, Rugerii fiblarii, Iacobi Ammanati, Bertholomei notarii et Phylippi Pauli, de mandato dictorum ministrorum.

- Recovorus Bentevegne. Francus Bonifatii. Deotesalvi Ami-
295 cali. Symon Bonacursii bannitoris.

- Predicti quattuor recepti fuerunt in societate et scripti per me Iacobinum quondam Aldrebandini societatis notarium, tempore domini Berardi massarii societatis et ultimorum sex mensium domini Guidesti de Pontecharali potestatis Bononie et Imole, sub
300 anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo tertio, indictione prima.

UNA QUESTIONE
RELATIVA ALLE SOCIETÀ DELLE ARMI
DISPUTATA NELL'ANNO .MCCLXXXVIII.

QUESTIO DOMINI BERTOLUCII DEPRETIS DOCTORIS LEGUM
DISPUTATA SUB .MCCLXXXVIII. DIE .XII. INTRANTE DECEMBRE.

POTESTAS Bononie fecit banniri quod omnes homines de societate Spadarum vel societas Spadarum irent ad exercitum vagum sub pena mille libr. pars societatis ivit, pars non. petitur ab ea pena mille libr. vel a defensore eius. date sunt due
5 dilationes in causa: petitur tertia. queritur an possit peti pena mille libr. et pro qua parte. item an debeat dari tertia dilatio.

Istam questionem reputo valde utilem, ideo quod frequenter contingit in utraque sui parte. et habet ista questio duo membra. primum, an sit commissa pena et pro qua parte; nam ista duo
10 reduco in primum. secundum est, an debeat dari tertia dilatio. insistamus in primo, quod est quia pars ivit, pars non; et in hoc est questio: quando pars ivit; si omnes ivissent, nullum dubium quia pena nulla; si nullus, similiter non dubium quia committitur pena. sed ubi pars venit, sive maior sive minor pars fuit quam
15 medietas societatis, hic vertitur dubitatio: alias super primo, scilicet quando maior pars venit, nam videtur quod nichilo committatur pena, quia universitas non potest de facili consentire vel convenire in unum: ff. de origine iuris l. .ii. § deinde, quia difficile; de acquirenda possessione, l. .i. § fi.; ff. de dolo, l. sed ex
20 dolo, quid enim municipes &c. nam cum non possunt dolum facere, ut ibi, non tenentur ad penam. in preterea debemus esse prompti in penis molliendis, potius quam in inducendis seu augen-

c. 185 D

c. 186 A

dis: ff. de penis, l. interpretatione, et l. si preses, regula iuris
facere, § fin. et l. quociens, et l. Arrianus. quid plus? potest
esse quod non venientes ignoraverunt bannum, et ita propter igno- 25
rantiam excusantur a pena: ff. ad Sillanianum, l. si quis in gravi,
§ si quis ignorans. et per legem locati, si ignorans, optime patet
ff. de decretis ab ordine faciendis, l. fi. immo, quod plus est, pro
hac parte quod in nullo sit commissa pena, fatiunt textus et glossa,
nam sufficit maiorem partem societatis fuisse: C. de legatis, l. si 30
quid, vel .x. et C. de vendendis rebus civitatis, l. si, vel .xi. et
C. de prediis et aliis rebus, l. .ii. et in Auth. hoc ius, et ff. de
tutoribus et curatoribus datis; ab hiis, l. ubi ad municipalem,
quod maior, et in regula iuris aliud, § refertur, et in glossa; nam
si ibi dicitur quod incidunt in penam si maior pars facit contra, con- 35
tinetur penalem vel alios relinquatur, fortius maior pars liberat a
pena: sic ergo per ista in mille videtur pena commissa. antequam
procedatur ad alia, pro ea parte quod in totum sit pena commissa,
etiam si veniat maior pars, aliquis vestrum me interruptit dicens:
allegas tuas leges quod maior pars sufficiat ut non committatur 40
pena: male allegas, salva pace tua, nam leges dicunt quod due
partes debent adesse: ff. quod cuiusquam uni, l. nulli, et l. plane;
de decretis ab ordine faciendis, l. .iii. C. de decurionibus, l. no-
minationum; plus, dicis tu leges dicentes quod maior pars intel-
ligit glossa dummodo sint due partes; ita intelligit aliud § refertur. 45
si bene inspicias glossam; non dico modo tibi aliud: vade et pro-
cede in questione tua. e contra, quod committatur in solidum,
etiam si maior pars venit, quasi factum sit in dimidium et non
possit nisi in solidum circa tale factum versari: l. eadem, § Cato,
l. .iiii. § fin. l. in executione, § .ii. ff. de manumissis testa- 50
mento, l. si ita fuerit, et de in ius vocando, l. fin. et quod sit in
dimidium patet quia consistit in facto; l. ubi autem, § qui id quod.

Immo plus ex quo aliqui non venerunt, nullus videtur venisse,
quia nil videtur factum dum aliquid superest ad faciendum: C. ad
Sillanianum, l. fin. ff. de edendo, l. .i. nisi; item cum aliquid 55
sumitur ex universo, &c. § verum.

Preterea casus est legum quod, etiam uno deficiente, alii te-
neantur, ut C. de hereditate decurionum, l. fin. C. de legatis, l. fin.

ubi omnes debent adesse nisi infirmitant, et cet. lib. .x. C. de naufragiis, l. fi. vel .x. C. de fabricensibus, l. succursum; unde per ista videtur quod uno solo delinquente quia non venit tota societas teneatur. allegas ergo pro parte illa quando maior pars venit, et pro et contra modo allegas quando minor pars societatis venit.

65 Si minor pars societatis venit, videtur quod in totum committatur pena, et hoc per proxime allegata, nam allegato quod in totum committatur quando maior pars, fortius quando minor.

E contra, quod non committatur pro parte venientium, sed solum pro parte non venientium, quia non extenditur pena ultra delictum et quia suos tenet auctores: C. de penis, sancimus, ff. de penis, l. crimen, de decurionibus, l. .ii. § nullum.

Preterea, si plures sunt, heredes delinquentes circa aperturam puniantur, alii non: ff. ad Sillanianum, l. fin. de publicanis, l. fraudati, § si; ad idem de hereredibus instituendis, l. patri, et l. hoc articulo. quid plura? factum alterius alteri non debet obesse, etiam fratris fratri: ff. si quis aliquem testari prohibuerit, l. .ii. § fratris, de alienatione iudicii, l. .i. de re iudicata, l. de pupillo, § si plurium. rem ratam habere, l. si procurator; et quia pene sunt moliende, ut iam allegatum est.

80 Immo, quod plus est, casus videtur in lege si servus, § si plurium, scilicet quod tantum pro parte non venientium committatur pena, et ita per ista ultimo allegata videtur quod tantum pro parte.

Solutio: salva semper sententia meliori, si dixit bannum: 85 « omnes de societate », dico quod, qualiscumque pars venerit, tunc non venientes debent puniri pro rata pene, quasi factum dividuum sit. nam qui omne dicit, nil excipit, ff. de regulis iuris, l. in toto, et l. semper, vel si vis potes dra quod committitur in totum per § utrum, tamen non venientes tenebuntur venientibus: argumen- 90 tum ff. communi dividendo; l. si is cum quo, et familie herciscunde, l. heredes, § in illa et locati, si merces, § culpe. si autem dixi societas, si maior pars initur, dico penam in aliquo non committi, quasi omnes videantur fecisse quod fecit maior pars, et hoc per allegata primo.

Non obstat quod opposuisti debere adesse duas partes, ut in 95
 c. 186 ■ l. .iii. || de decretis ab ordine, et l. plane, et l. nulli, et l. nomi-
 nationum, et glossa que est in § refertur, et l. quod maior, et in
 Auth. hoc ius, quia respondeo: in decretis interponendis, ut in
 syndicis constituendis, due partes debent adesse et maior pars
 illarum duarum partium consentire, et ita loquitur plane et l. .iii. 100
 et l. nominationum. si dicis: glosse dicunt etiam in contractibus
 debere adesse duas partes, ut in § refertur, et l. quod maior, et
 Auth. hoc ius, dico, si audeo, quod male dicunt, et alibi una
 melius dicit ff. de pactis, l. et sive: in glossa habeat locum di-
 ctum. 105

Non obstat quod fuit allegatum omnes teneri, quasi factum
 sit individuum, quia dico quod non est individuum sed dividuum;
 sic enim quando plures debent sistere in iudicio, non est indivi-
 duum sed dividuum, ut glossa § si plurium; sicut quando plures
 debent ascendere Capitolium, ut C. de conditionibus insertis, 110
 l. si plures; ita et istud et quod sit dividuum probo per § Cato;
 si enim stipulatio rati continet dividuum, quia non poterat quis
 petere nisi pro sua parte, ita istud, quia non poterat quis ire nisi
 pro sua persona tantum; probo etiam hoc per l. Seio amico de
 annu . . . l. in prin. 115

Non obstat nil videtur factum &c. quia fictione iuris totum
 videtur factum ex quo ivit maior pars.

Non obstat casus l. C. de hereditatibus decurionum, l. fin. C.
 de naufragiis, l. fin. et de fabricensibus iure succursum, ubi tota
 societas Naviculariorum, Decurionum, Fabricensium tenetur pro 120
 uno solo delinquente ex sociis, quia dico speciale in illis ut so-
 cietas pro uno teneatur, saltem primo excusso delinquente: C. quo
 quisque ordine, l. .ii. et .i., et est contra iura communia, quia ex
 delicto alterius alter non tenetur, et est ratio specialitatis, quia
 ei decedenti succederent. sed uno ex societate Spadarum dece- 125
 dente, alii de societate non succederent, nam, cum hoc non in-
 veniam, stabo iuri communi, ut fiscus succedat. si tu dicis: glossa
 dicit contra C. de bonis vacantibus, l. .i. forte male dicit quod
 de bonis ex l. .i. nam civitas est universitas approbata; tamen ibi
 dicit quod uni de civitate decedenti non succedit civitas, immo 130

fiscus, et si velles dicere quod bene stat glossa, dic idem iuris in societate Spadarum quod in societate Fabricensium et aliis supradictis, cum eorum clericorum succedat sacerdoti, ut in l. si quis presbiter. dicit tamen glossa in l. iubemus, quod factum unius
135 non nocet alteri: dic speciale favore religionis salvando glossam. si dicis ergo: debet teneri pater pro filio, et e contra, frater pro fratre, suus dñe illam rationem veram, quia succedit fratri, ibi est alia ratio successionis, scilicet obligatio vel fraternitas; sed in l. succursum et aliis sola societas hoc inducit, et ita solutio vera.
140 sic ergo, quando maior pars venit, solutio facta est, et ad contraria est responsum.

Si minor vel media pars societatis venit, dico per allegata secundo in illo membro quod venientes non puniuntur, non venientes autem pro rata pene tenentur, et ad ea que possent in
145 contrarium allegari, extitit iam responsum. et ista sufficiant pro primo membro seu parte questionis nostre.

Ad secundam partem questionis accedo, scilicet an debeat dari tertia dilatio. hoc premissis: ista est satis causa criminalis, scilicet non venire; nam non est obligatus ex contractu vel quasi; ergo
150 ex maleficio vel quasi: Inst. de obligationibus ex quasi contractu, § sed quia, et de obligationibus ex quasi delicto, in principio. preterea non potest iudicium dolo carere: ff. de regulis iuris, l. non potest, et quia si non possit solvere in pecunia luetur in corpore; l. si quis id quod, de penis, l. .i. optime etiam colligitur esse
155 delictum in l. si ex causa, § non videndum, ff. de penis, l. sanctio legum; et quia si pena pecuniaria non esset apposta, imponetur capitulis: ff. de re militari, l. .iii. § in bello, et l. militis, § irreverens; patet ergo quod est criminalis, nam etiam criminalis dicitur ubi non imponitur pena pecuniaria. si ergo est criminalis,
160 videntur dari tres dilationes accusato, due accusatori. ita innuit glossa in l. in pecuniariis, in pluribus locis. item ex eo quod dicit textus in pecuniariis videtur aliud sentire in criminalibus, quia qui in uno concedit &c. ff. de iudiciis, l. cum pretor, et C. de procuratoribus, l. maritus. e contrario, una sola, ut ff. ad
165 legem Iuliam de adulteriis, l. in crimine, et quia materia dilationum est anputanda. e contra, quod hoc committatur arbitrio iu-

dicantis: C. de dilationibus, l. .i. C. ad legem Corneliam de falsis, l. satis. melius est ei ut intra eor. rem. l. .ii.

Solutio: crederem, reducendo omnia ad concordantiam, quod in omnibus criminalibus daretur arbitrio iudicantis per legem .ii. 170
c. 186 c et § l. satis, et l. .i. de dilationibus. in capitalibus debet esse arbitrium in duabus vel tribus dandis cum levi cause cognitione, ut ibi, cum de salute hominis agitur, ita curatur. in aliis criminalibus cum magne cause cognitione potest unam vel plures dare; et ita loquitur lex .ii. cum similibus. vel posset dici quod 175
prima cum levi causa vel in pecuniariis vel aliud in pecuniariis, aliud in criminalibus, et redde rationem, quia minus tempus est statutum.

FRAMMENTO DI STATUTO
DELLA
SOCIETÀ DELLA BRANCA DI PORTA CASTELLO
DEGLI ANNI .MCCLXX. E .MCCLXIII.

XXII. ⁽¹⁾ Statuimus et ordinamus quod ille qui de mandato
ministralium exemplabit statuta dicte societatis cum adiciónibus et
aliis statutis novis, et exemplabit nomina hominum dicte societatis
de novo et etiam alia statuta populi que exemplanda fuerint,
5 habeat et habere debeat de bonis societatis .cc. den. bon. et dictis
statutis exemplatis et dicta solutione facta, presens statutum sit
cassum.

XXII. Statuimus et ordinamus quod per ministras presentes
vel alios sapientes elligendos ab eis de dicta societate, ita tamen
10 quod presentes fratres de hiis esse non possint, debeant cassari,
eximi et cancellari de dicta societate et libro eiusdem omnes qui
ex forma statutorum vel reformationum populi Bononie esse non
possunt de societatibus armorum populi Bononie; et illi qui erunt
ad predictos cassandos, debeant habere statuta populi Bononie
15 et reformationes quibus continentur illi qui non possunt esse de
societatibus populi Bononie; et illi qui ad predictos cassandos
fuerint ellecti iurare debeant de novo predicta facere bona fide.

5. .cc. leione incerta. 10. fratres ~~leione~~ incerta.

(1) Questo frammento costituisce la fine dello statuto pubblicato a pagina 255. Ma pel disordine in cui si trovava fino al momento di questa pubblicazione il materiale relativo alle società delle armi e delle arti nell'Archivio di Stato di Bologna, esso

era stato divelto dagli statuti, e posto tra le matricole, e solo più tardi a me fu dato di ripescarlo e metterlo a suo posto, nè mi fu possibile che di comunicarlo altro che nell'Appendice del volume.

Lecta et aprobata fuerunt dicta statuta in congregacione et consilio sapientum dicte societatis die .v. mensis marcii intrantis, currente anno Domini .mccclxx. inditione .xiii. 20

Item eodem anno, die .viii. intrante marcio, lecta et aprobata fuerunt predicta statuta in congregacione dicte societatis congregate in ecclesia Sancte Marie Maioris, die dominica predicta .viii. mensis marcii.

HEC sunt statuta et ordinamenta facta per homines societatis Branche porte de Castello ad honorem Domini nostri Ihesu Christi et beatissime gloriose virginis Marie et beatorum apostolorum Petri et Pauli et sanctorum Francischi et Dominici confessorum, et ad bonum statum pacificum et tranquillum civitatis et populi et communis Bononie, et ad reformationem societatis Branche de porta de Castello predictae. 5

I. In primis statuit et ordinavit dicta societas quod tempore cuiuslibet rumoris facti in civitate Bononie propter quem sonaverint campane communis vel dictum fuerit per potestatem Bononie vel nuntium vel preconem vel per ançianos et consules, quod confalonerius societatis Branche teneatur cum gonfalone societatis venire et trahere ad ecclesiam Sancte Marie Maioris, et quilibet de dicta societate teneatur venire et trahere cum armis ad dictum locum, et predictus confalonerius et omnes qui cum eo erunt teneantur trahere et venire ad domum communis vel alibi ubi potestas vel ançiani et consules fuerint et non alibi, nec inde separent se sine licentia potestatis, ançianorum et consulum, et auxillium, conscillium et adiutorium dare ipsi potestati toto posse ad manutenendum, defendendum civitatem, commune et populum Bononie bono, pacifico et tranquillo statu. et si gonfalonarius dicte societatis contrafecerit, condempnetur et puniatur per potestatem Bononie in .xxv. lib. bon. 15 20

II. Item statuit et ordinavit dicta societas quod confalonerius dicte societatis, nec aliquis alius de dicta societate, tempore alicuius rumoris, quod Deus avertat, non trahat et vadat ad domum alicuius magnatis vel alicuius habentis rixam cum gonfa- 25

lone societatis predicte sine licentia potestatis, ançianorum et consulum. et si contrafecerit, dictus gonfalonarius capite puniatur per
30 potestatem et commune Bononie, ita quod moriatur. et quilibet alius de dicta societate qui contrafecerit in .c. lib. bon. per potestatem Bononie condempnetur.

III. Item statuit et ordinavit dicta societas quod nullus de dicta societate debeat se congregare cum aliqua parcium civitatis
35 Bononie, nec se astringere sacramento alicui parcium, nec alicui parcium dare auxilium vel iuvamentum contra commune et populum Bononie. et qui contrafecerit puniatur et condempnetur per potestatem Bononie quotiens contrafecerit in .l. lib. bon.

III. Item statuit et ordinavit dicta societas quod nullus de
40 dicta societate contendat pro parte aliqua in aliquo loco vel trivio. et qui contrafecerit condempnetur per potestatem Bononie quotiens contrafecerit in .c. sol. bon.

Et de predictis omnibus et singulis quilibet de dicta societate possit accusare contrafacientes potestati, ançianis et consulibus:
45 medietas quarum condempnationum sit communis et alia accusantis stat. communis Bononie.

Lecta et aprobata fuerunt dicta statuta seu ordinamenta in corporali dicte societatis more solito congregata apud ecclesiam Sancte Marie Maioris per nuntium dicte societatis voluntate omnium
50 hominum dicte societatis ibidem astancium sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, indictione .vii. die .viii. exeunte decembris.

Eodem die lecta fuerunt in palacio veteri communis Bononie et aprobata per dominum Andream Çenum potestatem Bononie,
55 et postmodum incontinenti per Bonumiohannem nuntium dicte societatis iurata in animabus et super animabus omnium hominum dicte societatis sic atendere et observare.

CONTENUTO DEL VOLUME

PREFAZIONE:

Cap. I. Le società delle armi del popolo di Bologna e i loro statuti.	Pag. VII
Cap. II. Manoscritti adoperati per la presente edizione . . .	XVIII

STATUTI DELLE SOCIETÀ DELLE ARMI DEL POPOLO DI BOLOGNA:

Statuti della società dei Lombardi dell'anno .MCCLVI.	3
Statuti della società dei Lombardi dell'anno .MCCLXXXI.	21
Riformazioni della società dei Lombardi dell'anno .MCCCII.	81
Statuti della società dei Toschi dell'anno .MCCLVI.	87
Statuti della società dei Balzani degli anni .MCCXXX. e .MCCXXXV. .	119
Statuti della società delle Traverse di porta S. Procolo degli anni .MCCXXXI. e .MCCLV.	133
Statuti della società dei Delfini anteriori all'anno .MCCLV.	147
Statuti della società dei Castelli anteriori all'anno .MCCLV.	155
Statuti della società delle Schise dell'anno .MCCLIII.	167
Statuti della società delle Chiavi dell'anno .MCCLV.	179
Statuti della società delle Sbarre dell'anno .MCCLV.	189
Statuti della società delle Traverse di Barberia dell'anno .MCCLV. .	201
Statuti della società del Cervo dell'anno .MCCLV.	211
Statuti della società dell'Aquila dell'anno circa .MCCLV.	231
Statuti della società della Branca dell'anno circa .MCCLV.	255
Statuti della società dei Leoni dell'anno .MCCLVI.	271
Statuti della società dei Quartieri dell'anno .MCCLVI.	293
Statuti della società dei Griffoni dell'anno .MCCLVIII.	305
Statuti della società delle Spade dell'anno .MCCLXII.	325
Statuti della società dei Vari dell'anno circa .MCCLVI.	335
Statuti della società dei Vari dell'anno .MCCLXXXVIII.	347

